

FVLVII CONSTANTII
NEAPOLITANI PATRITII
MARCHIONIS CORLETI.

ARVD PHILIPPVM II ET III.
in Supremo Italiae Senatu à Consilijs,

ET IEN HOC REGNO PHILIPPI ETIAM IV.
utriusque supremi ordinis Primi Regentis, & à Latere Consiliarij,

IN ALIQVOT TRIVM POSTERIORVM
Librorum Codicis Titulos

COMMENTARIA

CYRERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO REGIO.

IN NEAPOLI, Excudebat Aggias Longus. M. DC. XXV.

Sumptibus Ioannis Dominici Boue.

Imprimatur.

Aloysius Riccius Vicarius Generalis.

Stephanus de Mari Canonicus deputatus vidit.

Don Andrea Lanfrancus Clericus Regularis deputatus vidit.

ILLme ET EXC.^{me} PRINCEPS.

Fulvius Constantius, cum generis nobilitati utriusque iuris prudentiæ, & bonarum artium decus adiunxisset, atque à prima iuventa, in hac Ciuitate Iuridicundo præfectus, ex M. C. & S. C. subsellis à latere primò Regis, in Hispania, mox Proregis, in Patria summum ad honorem meritissimè translatus, non contentus ad ultimam senectutem Regis, & Reipublicæ commodis insudasse, vt omnibus omni qua potest via posteritati etiam prospiceret, Commentarium super ea Iuris Cæsarei parte, quæ minus à cæteris dilucidata Fuluiam ingenij facem exquirebat, inter tantas quibus præmitur negotiorum molestias feliciter molitus est. Quod cum Tuæ Excellentiæ iussu perlegissem non multis ante annis publico bono datum ingemui. Tanta quippè doctrinæ profunditate, subtiliùm, & forensium quæstionum copia, politioris styli elegantia, humanarum litterarum ornamentis absolutum inueni, quod dignissimum existimaui tuo non tam permissu, sed mandato tantocius in lucem prodire. Opus vnde Senatores, Magistratus, Causarum Patroni, Legum Magistri, studiosi omnes, prudentiam, scientiam, eloquentiam, reclusos iuris sensus, veram in disputando rationem ad ingenij acumen, & captum veritatis vberimè adipiscantur.

TVÆ EXCELLENTIÆ

Seruus addictissimus

Io. Camillus Cacacius.

Imprimatur

Tapia Regens, Enriquez Regens, Lopez Regens.

Prouisum per Suam Excellentiam Neapoli die 6. Iulij 1626.

De Liguria.

PHILIPPO QVARTO
REGI CATHOLICO
INVICTISSIMO.

AT T E T

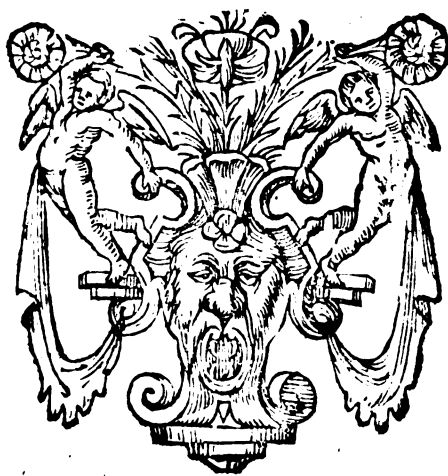
FVLVIVS CONSTANTIVS
MARCHIO CORLETI. F.

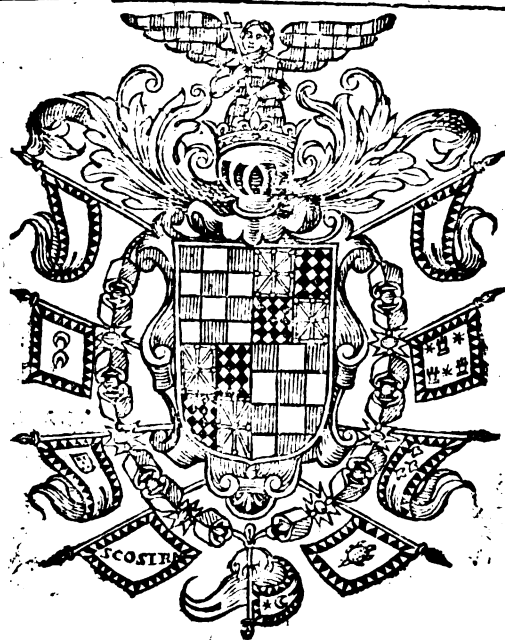

CVI primitias libarem ingenij, nihil opus habui consultatione Phil ppe Rex potentissime: satis constat cuius in solo arbor est, eius & fructus esse: atqui non in solo dumtaxat imperij tui natus, altusq; sum: sed ex ephelis in magistratu, primùm auctori nulli Regum secundo; dein patri, principi, si quisquam alius, æquissimo, religiosissimo: post etiam tibi, qui abauum nobis auumq; & patrem moribus, re-

a 2 busq;

busq; gerendis reddis, ac refers; continenti quadraginta annorum spatio togatus militavi. vtinam pro voto sedula certe opera, & assidua: sed quid ad immortale debitum? itaque optavi vt etiam post fata obsequio tuo viuerem, victurus sane in his monumentis, si mea posteritas ex me aliquid hauriat in obsequium tuum, tuorum: habebit autem in his lucubrationibus vnde pleraque fisci iura, rationesq; tueatur, & obtineat. Video quam sit opus hoc aurium tuarum maiestate inferius, sed regalis animi magnitudo non tam quid afferatur expendit, quam quo obsequio, quod & esse maximum premefero, & perenni patrocínio tuo spero fore perpetuum. Vale.

ILL.^{mo} ET EXC.^{mo} PRINCIPI
D. ANTONIO ALVAREZ
DE TOLETO, ET BEAMONT,
DVCI ALBÆ, ET HVESCHÆ, COMITI LERIN,
& Saluatierræ, Marchioni Coriæ, &c. Aurei Velleris Equiti, & in
hoc Regno Proregi iustissimo.

FVLVIVS CONSTANTIVS
MARCHIO CORLETI. F.

*VI ingenio velut utero gerunt, nihil impensius cogitant, nisi
cuius maxime auspicijs conceptum opus edant: ac ferè in solem,
hoc est in summum maximumque principum mentis oculos
conijciunt, ut publicam lucem uberius complexu lucis aspi-
ciant. Equidem petulanter, ne, an prudenter dicturi sint alij,
nescio, certè piè, & ex officio feci, ut in Hespero atatis, ad
Eoum conuersus exorientem ad illustrationem orbis terra ma-
ximi moderatorem imperij, & veluti reliquorum siderum arbitrum Philippum*

Quartū tutelarem nascenti operi delegerim, nunc quoniam ad splendorem tantæ lucis caligant oculi, tuam (Princeps Excellentissime) fidem, tuum præsidium imploro, qui & huic soli familiare sidus es, & in societatem moderationis adscitus, non huic solum Regno Prorex, sed ferè uniuersæ Italiae proximo tumultu præfuisi, pacemquæ tuis armis, tua prudentia orbi christiano peperisti; ut cum in vulnas patrociniij tui, qua cætera soles benignitate emergens opus susceperis, & ex domus tua locupletissimis penetrabilibus aurora luce, velut argentea veste contexeris, in lucem conspexitumquæ solis Hesperij, Eorum collustrantis imperij, tu idem proferas, qui susceperis, ut qui diuturna iam certaquæ experientia tua omnia consilia, dicta factaquæ tua probat omnia; rude hoc & impolitum opus, per te tamen oblatum, patiatur ad se adrepere, & in solem tantæ maiestatis aspicere, vel eo nomine quod dignum tua luce, tuoquæ patrociniio duxeris, ita quamuis apud me natus apud te dicetur susceptum, auctum, illustratum. Vale.

ILLVSTRISSIMO
FULVIO CONSTANTIO
PARTHENOPAEO EQVITI CLAR.^{mo},

Corleti Marchioni, Supremi Consilij Regenti Decano,
ac doctissimo legum interpreti.

MARCVS ANTONIVS ROSSINVS
vltioris Calabriae Fisci Patronus, & M.C.V. criminum Iudex. F.

VID iuuat ignotas, Italum doctissime, leges
Promere, & antiqui pandere iussa Numa?
Quin tua venturis mandas oracula seclis?
Te melius prisca nil habuere senes.
Si te prisca frui potuisset Iudice Roma;
Nullus bisseis legibus esset honos.
Si te Graia frui potuisset Iudice tellus;
Cecropia pulsus cederet urbe Solon:

*Incluta nec sauo pareret sparta Lycurgo,
Gnossia Minoem sperneret Ida suum.
Si sapias interpret legum sis ipse tuarum;
Hoc te posteritas, ut reor, ipsa rogat.*

E I D E M.

VR tu Legiferam seclaris Pallada Fului;
Seuum atavi Martem si coluere ius?
Scilicet armatas illi rexere phalanges;
Tu regis urbana milia regna toga.
Illos Italia, patriaque vocamus Achilles;
Longaeus patria tu quoque Nestor eris.

E I D E M.

*DE*RG E: nouam Legum monumentis exere lucem,
Quae dudum obscura condita nocte latent.
Quot video aeternum victuris addita libris
Verba, tot obscura sidera noctis erunt.
Desere iam caeli stellatum Astra volumen:
Hic quoque sidereum Diua volumen habes.

CAROLI CALIFANI
I. C. NEAPOLITANI

in M. C. V. Maleficiorum Iudicis.

A D

ILLVSTRISSIMVM AVCTOREM.

*V*RA Themis nulli veterum libata priorum
Fulvi spontè tuo credidit ingenio.
Tu Comes Austriaco lateri fers iura Togatis
Patribus, & sensum Palladis instar habes.
Viue diu, constans tibi voluitur orbita fati,
Vt calamo subsit Numen utrumquæ tuo.

IOAN-

IOANNIS ANDREAE DE PAVLO

IVRISCONSULTI NEAPOLITANI

In Patrio Gymnasio Iuris Caesarij Interpretis Primarij.

A D

ILLVSTRISSIMVM AVCTOREM

O D E:

CONSTANTI egregium fide,
Magnum Consilio, & pectore dic Virum
Dulci, Pieri, Barbitio.
Illum vel tenera flore Pueritia
Donatum bene Laurea,
Duxisti gemini per iuga verticis,
Cunctis Pallados artibus
Imbutum, latiam protinus ad togam.

Unde, ut lucida Cynthij
Lampas fert rosei luminis auream
Curru diuite copiam:
Sic pleno radians ille Senatui
Pralucens reliquis, dedit
Doctrinae roseum, atque eloquij iubar.
Et cum nesciat abder
Ingens in medijs lux penetralibus;
Erumpit repetens diem,
Sublimem repetens, nata polo, Polum.
Grates ergo rependito
Ingratum fugiens Musa silentium.
Famae nomina tradito
CONSTANTI, ut volitens qua caput exeris
Cano ab gurgite Delius,
Et qua Belligerum tendis ad Hesperon.

Eiusdem

Eiusdem Epigramma.

*EMICAT ingenij diuino lumine Pallas:
Emicat ingenij Sydus in Orbe tui.
Hæc parit optatum, sociali fœdus oliua,
Ipse datum Iuris munere fœdus alis.
More nitet niueo, niueo tu more renides,
Cætera diuinæ Palladis instar habes.
Cuique tuum patet hinc numen. latet attamen unum:
Sis ne ortus Iouis, an Palladis è cerebro.*

FRANCISCI DE PETRIS

I. C. NEAPOLITANI.

Ad Illustrissimum Auctorem.

*FVLGENS nonnullis, at vix constans inclÿta virtus;
Quippe cadens, stabilis nec potis esse diu;
FVLVI CONSTANTI, fuluo rutilantior auro,
Et constans virtus te manet usque comes.*

IVLII CESARIS CAPACII,

Ad Illustrissimum Auctorem:

*TV Proceres tantum superas iurisquè peritos,
Quantum fulgores Delius æthereos.
FVLVI, in quo semper magno, cum lumine fulsit,
Ore graui pietas, tum genus, & genius.*

CANDIDO LECTORI.

DONATVS ANTONIVS DE MARINIS

V. I. D. FÆLICITATEM.

VERBA seruire rebus voluit, Illustrissimus Dominus meus, non animum verbis pressam elegantiam secutus, non multiloquium; ac præter votum consuetumque multorum studium, exiguo contentus volumine, non aliorum voluit esse librarius, sed suæ mentis obstetrix, fetusque nutricius sui, quem probè adultam, & eruditum hoc libro edidit, in quo voti scilicet compos, stylo concinno, breui, perspicuo, locos complectitur præcipuos, plurimos adde etiam novos: sed non excurrit, non vagatur, institutum opus vrget semper, nec sequitur calamum, sed regit, modumque ita seruat, vt in sententia, in verbis, nec quid addas reperias, nec quid detrahas: nimirum rem si spectas, magnum volumen habes, verba si numeres exiguum; si perpendas ingens: sed ne in locupletissima breuitate Auctoris laudanda sim ipse verbosior: cape, lege, æquo animo examina: mecum profectò senties, & exclamabis, ò auream breuitatem, ò insigne tali Viro sæculum. Vale.

INDEX TITVLORVM

Qui in hoc Opere continentur.

EX LIBRO X.

De Iure fisci.	pag. 1.
De Venditione rerum fiscalium cum priuatis communium.	pag. 12.
Penis Fiscalibus creditores preferri.	pag. 44.
De fiscalibus vsuris.	pag. 116.
De Apochis publicis.	pag. 128.
De Decurionibus.	pag. 133.

EX LIBRO XI.

De Vestibus Holoberis.	pag. 161.
De Classicis.	pag. 165.
De Mendicantibus validis.	pag. 219.
Vt armorum vsus incio Principe sit interdictus.	pag. 223.
De Palatijs, & Domibus Dominicis.	pag. 235.

EX LIBRO XII.

De Consulibus.	pag. 246.
De Re militari.	pag. 259.
De Filijs officialium militarium.	pag. 266.

FVLVII CONSTANTII
PATRITII NEAPOLITANI,
MARCHIONIS CORLETI,
COLLATERALIS CONSILIARII.

AD TRES POSTERIORES LIBROS CODICIS
Commentaria Præclarissima.

DE IVRE FISCO. TITVLVS PRIMVS.

Lib. X.

S V M M A R I V M.

<p>1 <i>Glosa diuisio communis.</i>
2 <i>Rubrica continuatio ad precedētes.</i>
3 <i>Fisci diffinitio.</i>
4 <i>Ex quibus bonis Fiscus constare dicatur?</i>
5 <i>Camera Imperatoris, & Regis, nūm differat à Camera Augustæ, siue Regina?</i>
6 <i>Legatum sub conditione factum Regine, caducatur eius morte antecessionem diei legati, & quid in Rege?</i>
7 <i>Delegatio facta Vicario predecessori, nūm transeat in successorem, & quid seruetur in Archiepiscopatu Neapolitano? num. 9.</i>
8 <i>Vicariatus non est dignitas permanens.</i></p> | <p>10 <i>Barones nūm possint habere Fiscalem in eorum Curijs?</i>
11 <i>Episcopi, & Archiepiscopi nūm possint habere Fiscalem?</i>
12 <i>Fiscus unde dicatur?</i>
13 <i>Fisci fideiussor conuentus à creditore, an possit opponere excussionis exceptionem?</i>
14 <i>Discrimen inter hunc Titulum, & illum supra de priuileg. Fisci.</i></p> |
|---|---|

1 CRIBENTES cōmuniter pro huius tit. siue Rubr. explanatione; Glos. nostrā in quatuor diuiserunt partes. In prima, inspicitur continuatio. In

secunda, Filci declaratio. In ter-
tia, Filci etymologia. In quarta,
& tandem proponitur quæstio.
Pro quarum explicatione, vt or-
dinatè procedamus à prima in-
cipiendo dicimus, *DD.* pro cõ-
tinuatione huius *Rubri.* satis la-
borasse, varias proponendo
continuationes. Nos autem
magis communem sequendo
sententiam post *Azon. Lucam,*
aliosq; frequentius, ita commo-
dè illam continuari posse fate-
mur.

Egerant supra Imperatores
2 in superioribus nouem libris
de Iure priuatorum, ad priua-
tos homines pertinentè; conse-
quens erat in posterum agere
de Iure publico: sed quia iuris
publici capitalis, & fundamen-
talis pars Fiscalem causam am-
plectitur, meritò igitur subne-
ctitur *tit. ille, De Iure Filci,* quod
verbù ius, *Garf. Tol. hic nu. 3.* ex-
ponit pro actione, utilitate, com-
modo, vel quouis alio remedio
ipsi Fisco competente, siue hæc
consistant in aliquo speciali
priuilegio, siue in iure com-
muni.

Proponunt *Accurs.* & ceteri
Omnes, alias continuationes, sed
quia cùm in illis nullã, aut par-
uam secum afferant utilitatem,
non est insistendum, meritò ad
secundam *glos.* partem descen-
3 dere, & sic quid sit Fiscus in sua
specie explicare congruus visũ
fuit.

Ad quod respõdemus vna cū
eodem *Accurs. Bar. 10, de Plat.*
Rebuff. & Piscato. Fiscum nihil
aliud esse, nisi Camera Imperi-
alem, in qua receptatur quic-
quid ad commodum pecunia-
rium Imperij pertinet, vt in *l.*
sed Calsus, ff. de cont. empt. Alia ve-
rò, quæ ad honorem, & iurisdic-
tionem Imperij pertinet, non
autem ad bursale, seu pecunia-
rium commodum, haud conti-
nentur appellatione Filci, sed
benè appellatione Reipublicæ,
vt in *d. l. sed Calsus, & in l. 2. S. hoc*
interdictum. ff. ne quid in loco publ.

4 Bona autè, quibus fiscus cõ-
stare dicatur, habes penes *Garf.*
hic num. 3. vbi cumulat omnes
redditus ordinarios Imperato-
ris, Regis, seu Principis, ac etiam
bona vacantia, bona contrahē-
tium incestas nuptias, pœnas
maleficiorum, seu multas, quæ
pro criminibus à iure, vel à lu-
dice imponuntur, ea, quæ ab a-
liquis, vt indignis auferun-
tur, de quibus omnibus in *l. fi-*
lius famil. 1. 1. 7. S. Dini, il secondo,
ff. de legat. 2. in tit. supr. de bon. va-
can. in l. prima, ff. hoc tit. in l. 5. sup.
de modo mul. in l. Papinianus, S. me-
minisse. ff. de inoffic. testam. & in l.
hereditas, supr. de his quibus, vt in-
dig.

5 Nūmq̄uid autè Camera Im-
peratoris, Regis, Augultæ; seu
Reginæ inter se differat? *DD.* &
signanter *lo. de Plat.* hic post *n. 9.*
videtur sentire, q̄ sic, licet eadè

priuilegia habeant, Imperator
 tamen, siuè Rex principaliter, &
 Augusta, seu Regina in conse-
 quentiam, vt in *l. Princeps ff. de le-
 gib.* Aduertendum tamen, quod
 cum Augusta, siuè Regina non
 habeat principaliter, & per se
 priuilegia, sed in consequentiã,
 nõ potest dici habere sic ampla
 priuilegia, sicut, & Imperator, &
 6 Rex, ideò legatum sub conditio-
 ne factũ Reginæ, caducatur eius
 morte ante cessionẽ diei legati,
 sed non sic in Cæsare, in Rege,
 & in Principe, *l. quod Principi, &
 l. si Augusta ff. de leg. pri.* prout in
 simili dicit *Io. de Plat. hic ante*
 7 *nu. 10.* delegationem, seu cõmis-
 sionem causæ factæ Vicario Po-
 testatis, vel Episcopi per mortẽ
 Vicarij, vel remotionem ab of-
 ficio non transire in successorẽ,
 licet sub nomine officij facta
 fuerit, secũs si fuerit delegata Po-
 testati, vel Episcopo, *d. l. quod Prin-
 cipi, & per Bar. in l. quod ff. de iuris.
 omn. iud. & ratio esse potest, quia*
 8 Vicarius propriè nõ dicitur ha-
 bere successorem, & Vicariatus
 non est dignitas permanens, se-
 cũdum *Butr. Abb. Fely. Dec. aliosq̃
 plures in cap. quoniam Abb. de offic.
 deleg.* quam opinionem antiqui-
 tũ simpliciter veram fuisse nõ
 dubitamus; hisce tamen tempo-
 ribus limitatur, non habere lo-
 cum, quãdo stylus alicuius Cu-
 riæ esset in cõtrarium, prout re-
 soluit *Rot. penes de Grass. decis. 3. de
 offic. Vicar. & in decis. 1 a. par. 1. di-*

*uers. & vbiq; esse hanc obseruan-
 tiam contra comunẽ opinio-
 nem dixit Card. in clem. 2. nu. 6. in
 fin. de rescripti. nec etiam procede-
 re comunem opinionem as-
 serimus, quando Delegans ha-
 buit respectũ ad Tribunal Epi-
 scopi, iuxta *Butr. in d. cap. quoniam
 Abbas num. 25.* nisi quando esset
 electa industria personæ; quo .n.
 casu *Rota* seruat comunẽ opi-
 nionem *d. dec. 12. p. 1. diuers.* In
 9 Archiepiscopali autem Curia
 huius fidelis. Ciuitatis circa hoc
 obseruantia, & stylus est contra
 comunem opinionem, nem-
 pè, quod Vicarius successor co-
 gnoscit de causa delegata Vica-
 rio prædecessori, prout testatur
 eius *Praxis cap. 69. nu. 1.* neq; Vi-
 carius ipse successor tenetur
 citare partem absentem, & con-
 tumacẽ, vt testatur *Doctiss. Ricc.
 dec. 194. par. 1.* In dubio autem,
 quando in delegatione non ex-
 primitur nomen proprium, qđ
 censetur, delegantem contem-
 plari Tribunal, latè probat *Hie-
 rony. Gabr. cons. 32.* quem refert.
 & sequitur citata *Praxis ante nu.
 7. vers. & quod in dubio.**

Iure tamen, & vtiliter cum se
 10 offert occasio, maximè in Re-
 gno nostro, potest dubitari, an
 Barones in corũ Curijs possint
 habere Fiscalem, qui assistat, ac
 audiatur, quando Curia regitur
 per Officialem, prò criminibus
 puniendis, & eorum pœnis, vt
 tenent Regia Tribunalia, ad qđ

breuiter respōdemus negatiuē ,
benē verūm, ipsis licitū esse
habere aliquem Assistentē Cu-
riæ super criminalibus causis,
quem Praxis Curia Coadiutorē
appellat, *Nig. in cap. Reg. plerūmq.*
nu. 9. sicq; iudicatum in S.C. re-
fert *Capibl. in tract. de Baron. prag.*
2. post nu. 2 & 4. & antē eum olim
Collega noster *Reg. de Pont. in tra-*
ctat. de potest. Proreg. tit. de prouis. fieri
solis. §. 4. nu. 64.

Sed quid dicendum de Epi-
scopis, & Archiepiscopis? an ipsi
Fiscalem habere possint? & com-
muniter *Omnes* negatiuē respō-
dent, cū in Summo Pontifici sub-
iaceant, illumq; in superiorem
recognoscant, & hoc officium
tantum in Principū Tribunali-
bus superiorem non recogno-
scentium conceditur, vt post
Bald. Alex. & Io. de Plat. hic n. 15.
voluit *Conarr. lib. 2. var. resol. cap.*
10. nu. 11. licet referat, commu-
nem esse in cōtrarium, sequitur
de Ponte loco cit. §. 4. nu. 69. & idem
seruatur in Archiepiscopali Cu-
ria huius nostræ Ciuitatis, quæ
Fiscalem habet, & in omnibus
caulis criminalibus subditorū
auditur, & de hoc latius dice-
mus infra in tit. *penis Fiscal. n. 47.*

Tertiam subnectendo *Accurs.*
partem, quaritur de etymolo-
gia huius vocabuli, *Fiscus*, ad q̄
glos. respōdit, *Fiscus* dicitur, quæ-
si fixus, idest firmus, & itabilis,
cū semper sit soluendo, l. 2. in
fin. ff. de fund. dot. & ideo à *Fisco*

non pōt peti cautio, sicut à pri-
uato, l. 5. *Sicem sciendum ff. si cui*
plusquam per legem falcid. Cuius
occasione satis doctē, & vtiliter
quærunť *DD.* an *Fisci* fideiussor
conuentus à creditore possit op-
ponere excussionis exceptionē,
& *Bald. in l. 1. nu. 17. in fin. de con-*
uen. Fisci debit. docuit, quod non
possit, ea ratione motus, quia cū
Fiscus semper sit soluendo, nē
inanis sit fideiussio, videtur re-
nunciatum beneficio excussio-
nis, quia si necessaria esset excus-
sio cōtra *Fiscum*, nunquā pos-
set cum effectu conueniri fide-
iussor, hancq; *Bal.* sententiam
cōmendat, & extollit *Alex. in l. fi.*
nu. 9. ff. si cer. pet. dicens, omninō
menti tenendam, sequitur *Iason*
in l. decem num. 32. ff. de verb. obli.

Aduertas tamen, contrariam
sententiam, tanquā magis iu-
ri consonam, magis comunē
esse, & sic omninō firmandum,
quod *Fiscus*, etiam sit primō ex-
cutiendus, cū in contrarium,
nulla legē cautū esse videamus,
& per consequens discedi mini-
mē possit à cōmunibus, & pla-
nissimis regulis iuris, quæ hu-
iusmodi excussionē in substan-
tia, & bonis debitoris, seu *Rei*
principalis facienda præcipiūt; à
quibus sanē regulis nullo iure
recedi pōt p̄ *Fisco* liberādo à ta-
li excussione, cū nō ostendatur
Constitutio aliqua, quæ tale pri-
uilegiū, & speciale ius *Fisco* cō-
ferat, & q̄ hæc in pūcto sit ma-

gis cōis testatur *Ant. Gab. li. 3. cō. cōcl. in tit. de fideiuss. concl. 1. n. 3. & 4. Crem. sing. 44. incip. an fideiusor fisci. Cassan. in consuet. Burgund. rubr. §. 2. Corn. conf. 109. lib. 1. Cast. & Cum. in d. l. fin. ff. si cert. pet. sicque decisum in facti contingentia in Repub. Senensi refert Roman. in singul. 64. & conf. 93. Visis quæ superius : sequitur Piscator hic nu. 47. cum pluribus seqq. vbi latissimè pro more defendit hanc opinionem.*

Ad postremam *Accur. partē* 14 deueniendo, quærunť DD. de discrimine inter hunc *tit. & tit. sup. de priu. fisci*, & duplex assignatur differentia. Prima, quia *tit. de priu. fisci* loquitur de iuribus fiscalibus, quæ in privilegio speciali, & iure singulari tantū versatur, put est, qđ Fiscus præferatur alijs, puta in actione personali, hypothecaria, & similibus: iste verò *titulus* agit de iuribus fisci, quæ tam in iure singulari, quàm in iure cōmuni consistunt, subdens *Bar. & communiter Omnes*, similem differentia esse inter *tit. de iur. dotium*, & *de privileg. dotis*. Altera est, quod hic *tit. generalis* est quoad omnes *tit. sequentes* ferè huius *x. lib.* ad eosq; pertinet *Rub. nostra*, at vero *titulus* ille dūm taxat pertinet ad illum *de priu. fisci* inscriptum, & non ad sequentes, vt rectè obseruarunt *Accur. hic in fin. rub. Bar. Bal. lo. de Plat. Rebuff. Piscator Valenz. & ceteri omnes.*

IMPER. ALEXAND.

A. ATTICO, ET SEVERO.

LEX PRIMA:

Si priusquam Fisci rationibus Pater vester obligaretur, perfectam prædiorum donationem fecisse fuerit probatus; qđ citra fraudem creditorū gestum est, non rescinditur.

SUMMARIVM.

- 1 Lex ista tres lecturas habet.
- 2 Prima lectura examinatur, & in illa fisci privilegium memoratur num. 4.
- 3 Vnum ex extremis assistentia inscribitur.
- 5 Secunda lectura discutitur.
- 6 Futuris creditoribus an competat reuocatoria rerum alienatarum.
- 7 Fraus quando presumitur.
- 8 Donatarius, qui probauit rem sibi donatam esse, nūm post didicita testificata in materia huius legis possit probare, donationem præcessisse obligationem fiscalem?
- 9 Donatio solo consensu contrahitur, & quid quando agitur de præiudicio fisci? nu. 10.
- 11 Tertia huius legis lectura refertur.
- 12 Intellectus Piscatoris ad hanc legem.
- 13 Intellectus Alexandri Turamini.

- 14 *Lex ista loquitur in limitatis terminis secundum Piscatorem.*
- 15 *Fiscus, etsi creditor posterior, praefertur anterioribus in bonis post eius obligationem quassitis, & questio in materia proponitur nu. 16.*
- 17 *Fisci privilegia in materia hypotheca.*
- 18 *Tex. in l. si is qui, de iure fisci limitatur.*
- 19 *Tex. in l. fin. qui pot. in pig. hab. singularis.*
- 20 *Piscatoris theoricam approbatur.*
- 21 *Tex. in l. si is qui, ff. de iure fisci an habeat locum in dote.*
- 22 *Hypotheca tacita, quam habet fiscus in bonis eius Administratoris, à quo die incipit currere.*
- 23 *Et quid in pupilli, & minoris bonorum Administratoribus.*
- 24 *Et quid in procuratoribus, & fideiussoribus.*
- Fertur decisio ad questionem.*

LE G E M hanc ab Alexand. Imperatore conditam, tres habere lecturas, variosque in se continere intellectus, ex *Accur. in ver. probatus*, alijsq; *DD.* hic facile dignoscitur. Alij enim estimarunt in merum fisci privilegium inductam. Alij verò id negando, esse merè iuridicam, non ineliganter censuerunt.

Prima namq; lectura, quæ ex *2 glos. Bar. Io. de Plat. Rebuff. & alijs* colligitur est, quæ lex ista loquitur, & se fundet in actione hy-

pothecaria, secundum quam lecturam hoc dicit in summa. *Donatarius conuentus à fisco hypothecaria debet probare donationem intercessisse, & præcessisse obligationem fiscalem, ut absolutio sequatur.* hoc modo summat *Bart. Io. de Plat. Rebuff. & cæteri omnes*, in qua actione adeò fiscus satis privilegio munitus videtur, ut aduertit *glos. nostra hic*, & melius *Barbo. in 2. par. l. pri. ff. solut. matrim. n. 13.* quod licet regulariter, quando priuatus creditor agit hypothecaria contra possessorem, siuè titulo oneroso, siuè lucratiuo possidentem, teneatur probare bona super quibus fuit intentata hypotheca tempore eius obligationis fuisse in bonis, & de bonis debitoris, quod in Regno nostro est vnum ex extremis assistentiæ, ex *prag. 1. sub tit. de assist. in antiquis de iure communi ex l. & quæ nondum §. quod dicitur ff. de pignor. ubi Bar. ex Affl. dec. 383.*

4 hoc tamen non consideratur in fisco, qui habet intentionem fundatam pro se, sed onus erit possessoris probare tempore quo bona illa fuerunt ipsi donata, vel vendita, non aliter eius auctorem, adhuc cum fisco contraxisse, quod si non fuerit probatum, licet ex parte fisci nihil fundatum, venit tamen fiscus præferendus: hoc idem ultra relatos per *Barbo. animaduertunt Bal. in l. si debitor sup. de privileg. fis. & in l. 1. sup. de hered. vel act.*

vend. Euerar. in centu. lega. cap. 29. lit. B. Rom. sing. 160. Ang. in S. illud Auth. de trient. & semis. quos omnes congerit, & eleganter sequitur Don Fran. de Alfar. de officio fiscal. eiusque privileg. priuil. 24.

5 *Secunda lectura, quæ ex eodẽ Accur. Bar. Io. de Plat. Rebuff. & alijs colligitur est, quod lex ista loquatur, & se fundet in actione Pauliana. s. reuocatoria, de qua in toto tit. ff. & sup. quæ in fraud. cred. & in S. si quis in fraudem instit. de actio. secundum quam hoc dicit in summa Donatarius conuenus à fisco actione Pauliana reuocatoria alienatorum in fraudem creditorum, in dubio debet probare donationem præcessisse, ut absoluat̃ur à petitione fisci. his verbis summat Bar. hic post num. 9. & Io. de Plat. num. 5. ex qua lectura vtiliter quæruñt DD. hic, & Bald. in Rub. sup. quæ in frau. cred. col. 2. & Couar. lib. 1. var. ref. c. 2. nu. 2. an futuris creditoribus competat reuocatoria rei alienatæ tanquã alienatæ in fraudem creditorũ, & distinguendo vnanimiter respondent, signanter Bar. nu. 2. Io. de Plat. post n. 5. & Piscator n. 26. cum seq. Aut fuit à debitore facta alienatio fictitia, & simulata, & certè talis alienatio non valet, nec dici potest translatum dominium, & per consequens non præiudicat futuris creditoribus, sed illã benè poterunt per hanc actionem reuocare, tex. est in l. nuda, ff. de contrah. empt. l. emptor,*

& ibi per eundem Bar. ff. de acqu. plu. arcen. l. imaginaria ff. de reg. iur. Aut verò alienatio non est fictitia, sed vera, licet facta in fraudẽ creditorum, & hoc sanè casu, si creditores futuri sunt hi quorum pecunia priores dimissi, & liberati sunt, & tunc benè conceditur eis reuocatoria. l. ait prætor S. ita demum, ubi Bar. & l. nisi priores ff. quæ in fraud. cred. si autè non, & tunc si tempore alienationis nullo modo cogitauerat debitor de futuris creditoribus, & certè non competet eis reuocatoria, quia non potest dici in eorum fraudem, alienationem factam esse, secus verò si excogitauerat, prout est tex. in l. si maritus in fin. 14. ff. qui, & à quibus, & in Authen. sed iam necesse sup. de dona. ante nup. & ibi glos. in rver. suspitio, & in verbo aduersus, & hæc fraus præsumitur, vt dixit Bar. hic num. 8. eo ipso, quod scit debitor se creditorem habere, vel habiturum esse, & bona eius non sufficere, vt in l. si quis cum haberet. ff. quæ in fraud. cred. vel per alias legitimas coniecturas, vt per eundem Bar. in l. post contractum ff. de donat. vbi ponit vtiliter pro more plures regulas, ex quibus colligitur fraus.

8 *Quid aut, si in vtraq; prænarra ta actione Pauliana. s. & Hypothecaria probauerit donatarius re sibi donatam esse, vtrum post publicationem testium, & didicita testificata poterit probare,*

dona-

donatione præcæmille? & communiter *Omnes* pari voto post *Bar. hic num. 9.* & in *Authen. qui semel sup. de probat.* affirmatiuè respondent, nisi in prioribus articulis fuisset articulum de tempore, arg. c. ex tenore extr. de testib.

Illud autè antequam ad tertiã descendamus lecturam omninò pro vera legis nostræ explicatione obseruandum, nam etsi donatio solo consensu absque traditione perfecta dicatur, ex *tex. in §. alia instit. de donat.* attamen in casu legis nostræ fisci fauore actualis, vel saltem ficta requiritur traditio, ut notat *glo. nostra*, hic in verbo *perfectam*, ita ut si donatarius tempore quo donas cum fisco contraxit haud cepit possessionem rei donatæ saltem fictè, licet per prius, ac multum temporis ante fuisset celebrata donatio, tamen fiscus venit præferendus, hoc idem animaduertit, & benè *Peregr. in tract. de iur. fisci lib. 6. tit. de pignor. & hypo. nu. 3.* & latè *Pisca. hic à nu. 34. usque ad num. 38.*

Ad tertiã, & postremã descendendo lecturam, erit obseruandum cū *glo. & Bar. hic in fine*, ex *tit. que in fraudem credito.* oriri quandam actionem in factum, contra alienantem, quæ ad hoc est utilis, ut per cessionem bonorum, alienans in fraudem nō effugiat pœnam carceris, l. 1. in *fine ff. que in fraud. cred.* & secun-

dum hanc lecturam breuiter hoc dicit in summa. *Actio, que datur contra alienantem in factum non intentatur contra heredem, si probauerit, alienationem præcessisse debitum.* Sed quia lectura hæc communiter à DD. reijcitur, ideò cum illis pertranseūdo, eã examinare non puto necessarium.

Quibus discussis verus intellectus, veraque explicatio, quã *Pisca. hic num. 11.* existimauit dandam esse ad legem nostrã, prætermittenda non erit: inquit enim *Piscator*, & doctè satis, verum, & planum huius legis sensum, in eo consistere, quod speciale ius pro fisco proponat *lex ista*, in eo, quod licet fiscus actor sit, nec probet sui iuris, & obligationis prioritatem, obtinebit tamen in causa, nisi reus à se conuentus liquidò probet sui iuris anterioritatem, & ita re dubia, sic existente præsumit lex in fisci fauorem, ita tamen hoc admittit, si copulatiuè concurrant duo hæc. Primum, quod fiscus agat ratione contractus, & consequenter ad damnum vitandum. Alterum, quod agat aduersus titulo lucratiuo possidentem, & sic adnotare mandat *Pisca.* ex hoc vero, & receptiori intellectu, legem hanc in determinatis, & limitatis terminis loqui, penitus abiurgando eos omnes, qui perperam, & citra omnem huius legis mentem, & sensum,

putarunt ita generaliter deduci posse regulam ex hac lege, vt indiscriminatim, & indistinctè ex ea sit colligendum, quod in dubijs sit pro Fisco iudicandū.

13 Illud tamen, quod de lege nostra sentit *Alex. Turam.* vir tempestate nostra satis ingeniosus, ad interpretationem *l. non puto, ff. de iure Fisci cap. 3.* tanquā scitu dignum, non erit silentio omittendum, dūm legem hanc non aliter in Fisci priuilegium inductam, sed iuridicam, deque iure conditam eleganter conatus fuit defendere. inquit enim, Fiscum in lege nostra venire aduersus donata per eius Administratorem, tanquam alienata, & donata in eius fraudem, cū bona illa, propter donatoris bonorum Fiscalium administrationem essent, & sint ipsi tacitè hypothecata, ex *l. 2. sup. in quibus caus. pig. tac. con.* cū autem fraus, qua Fiscus nullam dicit donationem, si donatarius illam purgare intendit, nullamq; demonstrare, purgari minimè possit nisi ex tempore, eiusque prioritate, iure *rex.* noster mādāt, probationem fieri ab eo, qui se fundat in tempore, & sic nullum potest considerari Fisci priuilegium, cū regulare sit, vnumquemq; probare debere, quod est fundamentum suæ intentionis, vt scripserunt *Bart. Imol. & cæteri Omnes in l. illa ff. de ver. obli. & probatur in l. cum actum ff. de*

neg. gest. Cū autem Fiscus ad iudicium prouocans patrem, probet ex administratione, illū debitorem esse, ac bona donata per eum possessa fuisse, satis pro vtili Saluiano interdicto obtinere videtur, ex notatis per *Bar. in l. 1. nu. 3. ff. de Saluia. interd. & in l. 2. sup. eod. tit.* modò si reus legitime se defendere intēdit, necesse est excipere, veram esse administrationem, tamen antè illius susceptionem fuisse sibi factam donationem, & cū hoc excipiendi modo prioritatem temporis deducit, & ita ab ipso excipiente probari debet, nō propter Fisci priuilegium, sed quia reus in sua exceptione actor est, *l. 2. ff. de except. istumq; verum esse legis nostræ intellectum, arbitratus est Turam.*

Ex quibus omnibus satis, superq; fuit demonstratum, quid Antiqui *DD.* & Moderni, signatè *Pisc.* & *Turam.* de lege nostra, senserunt, quo fit, vt iam ex vero, & receptiori intellectu huius legis, quæ secundum *Piscat.* in determinatis, & limitatis terminis loquitur, non ab re hic, & alibi dubitarunt *DD.* quid dicendum, quando Fisco datur prælatio in bonis quæ sitis post eius obligationem, iuxta terminos *l. si is qui, ff. de iur. fisc.* cui incumbat onus probandi, acquisitionē esse factā antè, vel post Fisci obligationem? Fisco .i. secundo creditori, vel primo? ita ut standum

it *legi nostræ*, quæ *Fisco* fauet, ut
 sit præsumendum, acquisitionē
 factam post *Fisci* obligationem
 nisi cōtrariū probetur. Et ante
 quā hoc soluamus, erit prius ad-
 uertēdū, *Fiscū* in materia priorita-
 tatis, & posterioritatis hypothe-
 cæ concurrentem cū alio credi-
 tore priuato anteriore, illo tantū
 priuilegio potiri, ut posteriorē
 habens expræssam priori tacitā
 habenti præferatur, sicut est de-
 terminatum in dote, *Bal. & Do-*
ctor. in l. assiduis, supra, qui pot. in pi-
gnor. hab. Negus. & alij, quos se-
 quitur *Alfar. citato tract. de offi. fisc.*
priuil. 22. quando autem aduer-
 sus eius debitorem concurrat cū
 altero creditore anteriore, siuē
 generalem, siuē specialem hy-
 pothecam habente expræssam,
 est inter eos seruanda regula *l.*
qui prior, ff. de reg. iur. quod tamē
 ex speciali *Fisci* priuilegio fuit
 limitatum, ut non habeat locū
 in bonis post eius obligationē
 quæsitis, in quibus venit benē
 præferendus anterioribus credi-
 toribus, *d. l. si is qui*, intellige ta-
 18 men, anterioribus ex tempore
 tantum, quia si cum anteriori-
 tate temporis haberet creditor
 aliquod priuilegium, puta, quia
 esset creditor ex causa tutelæ, ef-
 set pupillus, vel minor, & simi-
 lis, tunc enim ratione duplicis
 priuilegij, .i. prioritatis tempo-
 ris, & tutelæ, minoris ætatis, &c.
 priuatus præferatur *Fisco*, etiam
 in bonis quæsitis post obligatio-

19 nem *Fisci*, *Tex. est formalis in l. si.*
ff. qui pot. in pign. hab. & ibi Bal. &
Omnes notant, Capyc. decis. 129.
num. 12. Negus. 2. memb. 5. par. nu.
42. quos Omnes, & alios congerit
Alfar. loco cit. priu. 23.

Modò ad propositam dubita-
 tionem deueniendo videtur, se-
 cundum terminos *legis nostræ*
 respondēdum, siuē *Fiscus* actor
 esset, siuē reus, quia habet inten-
 tionem fundatam pro se, onus
 esse primi creditoris probare
 bona, quæ *Fiscus* præterdit ac-
 quisita post eius obligationem,
 fuisse antea quæsitæ, sed quia di-
 ximus, *legem nostram* tunc ha-
 bere locum, quando *Fiscus* agit
 ad damnum vitandum, & ad-
 uersus illum, qui agit de lucro
 captando, erit respondēdū, il-
 lius onus esse probādi, qui actio-
 nem proposuit, vnde si primus
 creditor agit contra *Fiscum* se-
 cundum creditorem, debet pro-
 bare, acquisitionē factam, pri-
 usquam fuisset cum *Fisco* con-
 tractum, sed si *Fiscus* ageret cō-
 tra primum creditorem priua-
 tum, debet necessariò probare
 fundamentum intentionis suæ,
 & sic, acquisitionem bonorum
 factam post eius obligationem,
 aliàs succumberet, hoc in specie
 notat post *Oldrad. & Bar. in d. l. si*
is qui, Negus. ubi sup. num. 43. ex
 20 quibus satis videtur, quantum
 vera, & probabilis sit *Pisc.* theo-
 rica.

Cū autem de notabili *Tex.*

in d. l.

in d. l. si is qui, ff. de iure fisci, mentionem fecimus, vtiliter potest dubitari, licet parum ad materiam, de qua agimus pertineat, nùm *lex* illa, quemadmodum Fisco fauet, sit etiam ad dotis fauorem extendenda, cum paribus passibus ambulent, iuxta vulgata in l. 2. sup. de privileg. Fisci. Et omissis disputationibus, ac veterum, & modernorum sententijs, quæ cum sint tam variæ, & diuersæ, longum foret de his differere; contenti erimus de inueterata nostri Sacri Consilij Praxi, obseruantia, & Decisionibus, volentibus, *legem* prædictam tantum ad casum, de quo loquitur, non aut ad dotis fauorem extendendam esse. Pro cuius inueteratæ Praxi, & tot Decisionum rationibus, videre est apud olim Eruditissimum eiusdem Sacri Consilij Cõsiliarium *Nicolaum Antonium Gizzarellum*, qui *Decisionem* integrã primam in ordine de hac questione composuit, cui tanquam satis doctæ, & elegantis nil addi potest, & videndus est *Castil. lib. 3. controu. cap. 4.*

Iure autem potest dubitari p
22 vera legis nostræ explanatione.

Hæc tacita hypotheca, quæ Fisco competit in bonis eius Administratoris, quando, & à quo die in Fisci beneficium, & fauorem currere incipiat? à die inquam capti officij, vel à die commissæ fraudis, & malæ administrationis? effectus resultat maxi

mus, quia si respondemus a die commissæ fraudis, si donatio, de qua in lege nostra fuerit facta, post susceptum administrationis Officium, ante tamen commissam fraudem, certè Fiscus aduersus filium donatarium agendo vanas haberet prætensiones; cum eo tempore, quo obligatio currere incæpit in beneficium Fisci, sit iam facta donatio: sin autem asseramus à die capti officij, pro Fisco erit omninò respondendum, Et omissis disputationibus, quæ antè Imperatoris Iustiniani Constitutionem in l. cum oportet §. final. sup. de bon. qua lib. inter antiquos Glosatores agitabantur, breuiter erit respondendum, à die capti officij, non autem à tempore commissæ fraudis, & malæ administrationis, tacitam hypothecam currere, prout est *Tex. in d. §. fin.* qui licet loquatur de administratione, quæ fit per patrem in bonis filij, fuit tamen à *Doctõribus* iure extensus in administratione tutorum, & curatorum, eorumquè fideiussorum, 23 vt à die suscepti officij, in beneficium pupillorum, & minorum, tacita hypotheca currere intelligatur, prout decisum per supremum Sabaudicæ Senatam, refert *Doctõs. Præf. Faber in suo Codic. tit. quibus mod. pignus, vel hyp.* 24 *tac. cont. decis. pri.* Fuit etiam extensus in administratione Procuratorum, eorumquè fideiussorũ,

pro-

prout decisum refert idem *Faber* ubi sup. decis. 26. notat *Negus*. in tract. de pigno. 4. memb. 2. par. nu. 12. *Theff. filius* decis. 84. num. 8. & 9. lib. 2. quæst. forens. & in administratione bonorum Fiscalium, *Peregr.* in tract. de iur. fisci lib. 6. tit. de pigno. & hypoth. num. 1. ac ita decisum in Rota Florent. ipso referente, testis est *Alex. Turam.* loco cit. à num. 4. vsq. ad 8. vbi diffusè, & eleganter pro more disputat quæstionem.

DE VENDITIONE
Rerum Fiscalium cum priuatis communium.
Tit. IV.

IMPER. ALEXAND.
A V. E V P L E O.
LEX PRIMA.

Forma est, quoties ad Fiscum, vel minima portio rei pertinet, vt vniuersa à procuratoribus meis distrahantur: sed pretium partis tantum in Fiscum redigatur, reliquum dominis partiū restituatur. Emptorē igitur prædiorum, de quibus libellum dedisti, apud suum Iudicem conueni, vsurum defensionibus, si quæ sibi competunt.

SUMMARIVM.

- 1 Inuitus quis non cogitur vendere suum.
- 2 Conditio prohibentis, melior est in re communi.
- 3 Fiscus rem cum priuato communē, eo etiam inuito integram vendit ex privilegio.
- 4 Forma in hoc Textu, quid significet.
- 5 Privilegium, de quo in hac lege, tribuitur Fisco utilitatis causa. Item, & dignitatis nu. 7.
- 6 Inuitus quis non cogitur stare in cōmuniōne.
- 8 Instrumenta communia cum priuato seruat Fiscus, vti dignior.
- 9 Fiscus eligit portionem ex rebus delatis, vel confiscatis, num. 10. Etiam secundum Constitutionem Foriudicatorum nu. 11.
- 12 Fisci societas, Leonina similis.
- 13 Priuatus homo non debet se, suaque immiscere cum magno viro, neq; cum Fisco, nequē cum ingenti flumine.
- 14 Priuatus ex societate cum Fisco, aliquando multa consequitur cōmoda.
- 15 Prescriptio eadem currit contra priuatum socium, quæ contra Fiscū, & Ecclesiam in re communi.
- 16 Laicus Compatronus cum Ecclesia, presentat infra sex menses, prout Ecclesia.
- 17 Exequutio, quæ sit, pro debito communi cum Fisco, sit, seruata forma privilegiorum Fisci.

- 18 Privilegium huius legis, non exorbitans, sed in equitate fundamentum.
- 19 Privatus requirendus est, quando Fiscus intendit vendere rem cum illo communem, & preferendus.
- 20 Pertinere, verbum in hac lege, quid & num. 70.
- 21 Privilegium, de quo in hac lege, procedit, etiam si minima pars rei ad Fiscum pertinet.
Sive res diuidua sit, sive non, num. 22.
- 23 Privilegium, de quo in hac lege, habet locum, non solum pro rebus Regalibus, sed etiam pro privatis ipsius Regis, seu Principis.
- 24 Privilegia omnia Fisco competentia, competunt etiam pro bonis private rationis.
- 25 Ecclesia eodem huius legis privilegio potitur.
- 26 Argumentum à Fisco ad Ecclesiam, non procedit, nisi in expressis à iure equiparatis.
- 27 Fiscus, & Ecclesia, in praescriptionibus pares.
- 28 Hypotheca tacita, quae competit Fisco, non competit Ecclesiae.
- 29 Fiscus an habeat hoc privilegium in re cum Ecclesia communi.
- 30 Lex omnes, & l. benè à Zenone, nec pro, nec contra Ecclesiam procedunt.
- 31 Leges Casareae in his, quae sunt modici praedicti, praedictans Ecclesiae.
- 32 Fisco, quod ius in re necessarium, ad hoc privilegium obtinendum?
- 33 Princeps non est Dominus rerum

subditorum, contra Martini sententiam.

- 34 Princeps. ratione directi dominij, quod habet in re vassalli, an alienet utile, & nu. 37.
- 35 Constitutio Regni post mortem, fundatur in dispositione huius legis.
- 36 Dominus directus, num alienet feudum quaternatum, secundum quid, sine consensu utilis domini, & nu. 38.
- 39 Iura feudalia magnoperè considerant interesse voluntatis.
- 40 Constitutio post mortem sublata per Capitula Papae Honorij.
- 41 Constitutionis post mortem, ratio affertur.
- 42 Princeps usufructuarius, an alienet cum usufructu proprietatem, invito Domino, Resolutio, num. 46.
- 43 Usufructus, ac cetera servitutes, sunt tanquam accidens.
- 44 Constitutio Hispaniae de retractu rei communis, non procedit in usufructu.
- 45 Usufructuarius non est consors, nec socius in dominio.
- 47 Usufructuarius, an dicatur Dominus?
- 48 Dominiorum genera? quae.
- 49 Fisco vendenti integram rem, si superueniat portio deficiens, ex quovis titulo prodest.
- 50 Fiscus non Dominus, sed possessor huius legis beneficio non gaudebit, dabit tamen usufructuarius conditionem, num. 51.
- 52 Fiscus ob solam hypothecam, can-

- dem huius legis habet prerogativam, dummodo creditoribus posterioribus satisfaciat.
- 53 Hypotheca rem communem afficit, etiam pro parte socij.
- 54 Socio adversus creditorem socij alienantem rem communem, plura dantur remedia.
- 55 Fiscus ob immanitatem criminis devastat domum integram delinquentis, satisfacit tamen ex pretio creditoribus.
- Idem si sit communis cum alijs, n. 56.
- 57 Privilegium, de quo in hac lege, habet locum non solum quando Fiscus vult distrahere rem communem, sed etiam, quando per se retinere vult.
- 58 Fiscus nunc locet integram rem cum privato communem, Resolu. num. 60.
- 59 Annibal Moles Regens fuit insignis Vir.
- 61 Lex ista cessat in emphytheusi, & in feudo.
- 62 Fiscus pignorat totam rem communem, contrarium tamen defendit Ripa num. 63.
- Concluditur distinguendo, num. 64.
- 65 Res si pignoratur pro tanta quantitate, quanti venderetur, venditio est, non pignus.
- 66 Privilegium, de quo in hac lege, an habeat locum in donatione.
- 67 Donatio remuneratoria, non est mera donatio.
- 68 Privilegium, de quo in hac lege, an habeat locum in permutacione?
- 66 Venditio, de qua in presenti lege, facienda presenti pecunia, & cum
- Fiscalibus sollempnitatibus.
- 70 Socius à Fisco requirendus, etsi velit, preferendus in emptione rei communis.
- 71 Princeps in dubio non presumitur velle Tertium ledere, sed iure privati vti.
- 72 Fiscus in hac lege exigit etiam portionem pretij socij, non tamen inuiti.
- 73 Socius pro recuperacione pretij eius partis contra Fiscum, potest agere actione negotiorum gestorum.
- 74 Socius vendicat suam partem, Fisco, vel emptore non solvente pecuniam.
- 75 Fiscus exigit totam penam cum privato communem.
- 76 Appellari prohibitum, vigore Statuti, à sententijs latis in favorem Fisci, si per Iudicem fuerit declaratum, penam debere Fisco, & parti, non est locus appellationi, etiam pro portione spectante ad partem, & quomodo hoc procedat? nu. 77.
- 78 Ius accrescendi, non habet locum in contractibus.
- 79 Vectigal ex necessaria venditione non soluitur, cum aliquibus declarationibus, num. 81.
- 80 Laudemium non debetur ex necessaria venditione.
- 82 Necessitas multiplex, & que necessariam faciat venditionem, num. 83.
- 84 Vectigal ex venditione, de qua in hac lege, non soluitur à socio.
- 85 Gabella non debetur, quando Prin-

ceps alicui privato non auferit ex causa publica utilitatis pretio ei tributo.

- 86 Socius etiam de parte socij, quãdoq; disponit.
- 87 Donator medietatis bonorum disponit de integra re ex donatis, inuito donatario, reficit tamen tantundem ex alijs.
- 88 Socius in communi solo edificat Ecclesiam, inuito socio.
- 89 Vendere quis cogitur pro amplianda, vel construenda Ecclesia.
- 90 Socius libertatis causa potest, inuito consocio manumittere seruum communem.
- 91 Communis res reficitur, & munitur inuito socio.
- 92 Socius vendendo totas res venales, communes, transfert dominium.
- 93 Socius utitur re cõmuni ad usum destinatum, inuito consocio.
- 94 Socius inhabitando in domo communi, an teneatur ad pensionem pro parte?
- 95 Socius, an possit in solidum uti seruis, & Animalibus communibus ad usum destinatum.
- 96 Socius potest propria auctoritate prohibere consocium, qui vult uti re communi, ad usum non destinatum.

Es de ratione num. 97.

Nignis est huius legis decisio, continet enim magnum Fisci priuilegium, siquidem quãuis id,

quod nostrũ est, sine facto nostro, à nobis auferri non possit, l. id, quod nostrum, de regul. iuris.

- 1 Nec aliquis inuitus rem suam vendere cogatur, l. inuitus, supra de contrahend. empt. l. nec emere, sup. de iur. delib. Neq; quis plũs iuris in alium valeat transferre, quã ipse habeat, l. non est nouum, ff. de acq. rer. dom. §. contra autem, instit.
- 2 quib. alien. licet, vel non, & in re communi melior sit conditio prohibentis, l. Sabinus, ff. commun. diuid. & id, quod mihi cum alio commune est, meum non dicitur, nisi quoad partis meæ dispositionem, l. serui electione §. labeo in princ. de leg. 1. Nec valeat quis integram rem comunẽ alienare, l. 1. supra de commun. rer.
- 3 alienat. Fisco tamen hoc ex peculiari, ac proprio priuilegio tributum fuit, vt rem comunem, etiam inuito socio totam valeat alienare, & in emptorem dominium transferre: adeo, vt soluto partis pretio condomino, emptor plenam obtineat securitatem, vt Imperat. Alexand. in hac lege nostra, & Antonin. in l. 2. supra de commun. rer. alienat. apertissimis verbis rescripserunt. Nequẽ hoc Cæsares illos primũ statuisse, sed antè eos ab alijs id constitutum sua-

dent verba harum legum, ex quibus non aliquid de nouo disponi, sed antiquum ius referri apparet. Antoninus enim in dicta l. 2. *Multum interest*, inquit, *utrum cohæredes sui possessionem communem distraxerint, an verò Fiscus, cum partis esset Dominus soliditatem, iuxta proprium priuilegium vendidit.* Et in hoc responso nostro, Alex. non quasi noui Iuris Author, sed vt relator veteris Constitutionis, tradit formam agendi in calu isto.

Formam autem hic Accurs. interpretatur esse Constitutionem Juris, adducitque *Tex. in l. rescriptum, ff. de pact. & in l. Diui, de admin. tutor.* Lucas verò Pennens. formam dicit esse rescriptum, extra corpus Iuris, per *Text. in Auth. vt facte noua Constitutiones in §. vt autem in fin. ibi: Et sacras super his formas dando, & ex hoc infert ad formas literarum Regiæ Cancellariæ huius Regni, quas, inquit, esse pro lege seruandas. Ego autem veriore interpretationem esse opinor, vt formam dicamus, non ipsam Constitutionem, sed modum ab ipsa Constitutione inductum.*

Hoc verò priuilegium utilitatis causa Fisco concessum fuisse, omnes Scribentes fatentur, Melius enim, ac comodius res integra, quam ipsius portio vendi solet, l. *Meuius, §. fin. ff. famil. eriscund. l. 1. §. 1. sup. comm. diuid.* tantam est hominum cupidi-

tas, vt nihil se habere, qui non totum habeat arbitretur, l. 2. *infra, quando, & quibus quarta pars.* His accedit, quod communio multa incommoda parere solet.

6 Adeo, quod nemo inuitus in comunione stare cogatur, l. *si non sortem, §. centum, ff. de condit. indeb.* Nam est causa discordiæ, soletque negligi, quod communiter possidetur, l. *cum pater, §. dulcissimis de leg. 1. l. in re communi, ff. de seruit. urban. pradio.*

7 Non solum autem utilitatis causa, verum etiam dignitatis hoc priuilegium Fisco tributum fuit, vt notauit Bald. in *cap. 1. de fratrib. de nou. benef. inuest.* vbi *Barbat. in Addit.* inquit, hanc esse prerogatiuam ratione maioritatis, siue maioriae, citatque ad id *Tex. in l. sancimus §. ne autem C. de donatio.* cum ibi notatis per eundem Bald. ad quæ faciunt tradita per *Boer. dec. 5. n. 5.*

8 Multa enim Fisco ratione preminentiae licent, & permittuntur in re communi, Nam, & instrumenta communia penes Fiscum manere debent, l. *Senatus, §. Senatus censuris, ff. de iur. Fisc.* quia apud digniorem seruanda sunt, l. *si, ff. de fid. instr. l. Procurator sup. de eden.* licet illic eligat portionem ad se spectantem in rebus eorum, qui se deserunt, nisi sit vxor defuncti, l. 1. *infra de his, qui se deser. cui concordat lex huius Regni in Cõst. incip. Prasenti, in ti. de off. Sec. circa fin.* sic et cõfiscatis bonis, q̄

inter

inter alios sint diuidentia, Fiscus facit partes, atq; diuidit, ita *Bar. in d. S. Senatus in fin. Ang. Aretin. in tract. de malefic. in vers. dandis, & soluendis, Iaso. & Gomez. in S. quada-
 11 dam autem instit. de actio.* Immò in hoc Regno, quando Fiscus foriudicato, seu bannito succedit cum alijs filijs, cum quibus æqualiter ad successionem vocatur, ex *Constitutione* incipiente *Foriudicatorum bona, sub tit. de Fisco succedente foriudicatis*, ipse Fiscus eligit portionem, in qua vult succedere, idq; ratione suæ dignitatis, vt ibi notant *Ifern. cæterique Interpretes ipsius Constitutionis*, idemq; *Ifern. & Affl. in c. 1. de frat. de nou. benef. inuest.* Et licet *Andr.* in proximè citato loco
 12 dicat, Fisci societatem, assimilari societati Leoninæ, & *Hypp. de
 13 Marsil. in sing. 655.* velit. hominem priuarum non debere se, suaquè immiscere cum magno viro, neq; cum Fisco, neq; cum ingenti flumine, id tamen non semper, & vbiq; procedit, nam,
 14 & multotiès priuatus ex societate cum Fisco, alijsq; personis priuilegiatis commodum conlequitur, insignis est ad hoc *Textus in l. si communem, ff. quemadmod. seruit. amitt. ubi Paul. Iureconsult. inquit: Si communem fundum Ego, & pupillus haberemus, licet uterq; non uteretur, tamen propter pupillum, & Ego viam re-
 15 tineo.* Inde fit, vt habens rem communem cum Fisco, vel cū

Ecclesia, non patiatur, nisi eandem præscriptionem, quam Fiscus, & Ecclesia, vt hic ad hoc propositum notat *Nicol. de Neapol.* qui citat ad hoc *Gugli. de Cun. in l. 2. supr. commun. de vsucapio.* idemq; voluit *Innoc. in cap. auditis de prescript. & Abb. in cap. 1. de
 16 rescript.* Hinc quoq; nascitur, quòd tempus sex mensium, qd datur Ecclesie patronatum habenti ad præsentandum, datur etiam laico compatrono, *glos. in cap. 1. in final. verb. de Iur. patron.
 17 lib. 6. & exequutio*, quæ fit pro debito communi cum Fisco, fit seruata forma priuilegiorum Fisci, vt infra dicitur, addantur alia multa cumulata per *Deci. Ias. & alios in l. si emancipati supr. de collatio. per Alex. in l. precipimus in S. eadem obseruando in Apostillis supr. de appellatio. per Hypp. singul.
 180. & per Lambert. in tractat. de iur. patron. lib. 1. par. 1. quest. 1. art. 6. & per Couarr. pract. qq. cap. 34. & Ill. Card. Tusc. pract. conclus. vol. 2. concl. 758.* quos nò transcribo.

His sic delibatis propiùs ad huius nostræ legis interpretationem accedendo. In primis sup-
 18 pono, priuilegiù, quòd in hoc rescripto continetur, non esse exorbitans, atquè graue, sed in quadam æquitate fundatum, vt scilicet Fisco, propter eius dignitatem, atq; utilitatem, liceat rem communem distrahere, absquè tamen socij damno, cui integrù suæ portionis pretium reserua-

19 tur. Immo, ante alienationem requirendus est, ac cæteris præferendus. Ex quibus videtur, hoc non esse odiosum privilegium, sed prærogatiuam quandam ortam ab Epicheia, ac inductâ ex æquitate quadam, de qua in *l. in creditore, ff. de cuiuslibet*. Hinc sequitur, non esse dispositionem *tex. nostri*, vti odiosam strictè interpretandam, sed extendendâ. Suadet etiam hoc verbum *pertineat*, quo Imperator usus est, latè enim patet, vt egregiè docuit *Iuriscons. in l. verbum illud, pertinere, de regul. iur.* & obseruauit hic *Luc. de Penn. & Bal.* satis apertè ad rem propositam, in *cons. 366. vol. 5.*

Ex hoc autem fonte plura deducuntur, & Primò, vt procedat
21 dispositio huius *tex.* quàmuis minima pars rei ad Fiscû pertineat, vt apertis verbis Imperator hic constituit, prout in simili statuit *Iustinianus Imperator in l. 1. sup. de commun. seru. manumiss. in §. his itaq;* ibi; *Necessitatem habente socio partem suam vendere, quantam in seruo possidet, siuè dimidiam, siuè tertiam, siuè quantamcumq;*. Secundò, ex prædictis, idem esse constitutum in
22 fauorem Fisci, siuè res ipsa diuidua sit, siuè non, quemadmodum explosa *Martini* antiqui iuris Interpretis sententia, voluerunt hic *Accur. Odofr. Bar. cæseriq;* cõmuniter, & *Flypp. de Marsil. sing. 655*: Non autem si sit di-

uisa, tunc enim res cõmunis dici non potest, quia quælibet pars de per se stat, vt corpus diuersum, *l. si quis duas §. si quis partem. ff. commun. præd.* Item, & Tertio, ex prædictis quoquè dicendû videtur, hoc privilegio gaudere Principem, non solum pro
23 bonis Regalibus, atquè Coronæ Regiæ, sed etiam pro bonis suis particularibus, quam rei priuatæ rationem appellant, vt *infr. in Rub. de locat. præd. fisc. siuè rei priuatæ*. Quorum bonorum administratio, & cura demandata, erat Comiti rerum priuatarû, vt *supra in tit. de Officio Comitum rerum priuatarum*, & in alia rubrica, que de Officio Comitum sacri patrimonij inscribitur. Quod autem dispositio huius legis vendicet sibi locum, etiam in his bonis priuatis Principis, probat *Text. in l. Fiscus cum in priuati, in fin. de Iur. Fisci*, vbi *Vulpianus* ait: *Quodcumq;* privilegium Fisco competit, hoc idem, & *Cæsaris ratio* habere solet, & *Augusta*. Idemq; apertè probatur ex *Tex. in l. bene à Zenone, supra de quadr. præscript. Que enim differentia*, inquit Imperator, *introducitur: cum omnia Principis esse intelligantur, siuè ex sua substantia, siuè ex Fiscali fuerit aliquid alienatum*. Ex quibus Iuribus *Scribentes* pro Regula tradiderunt, omnia privilegia Fisco competentia, competere etiam pro bonis priuatæ rationis, ita *Salyc. in l. fin. num. 2. s. supr. de*

privileg. Fisc. Socci. l. un. cons. 60. nu. 149. in 3. vol. Peregr. de iur. fisc. lib. 5. tit. 2. nu. 40.

Nunc successiuè videndum est, an alij, quàm Fisco hoc privilegium, de quo in hoc rescri-
 25 pto habetur, competat; & Ecclesie etiam competere affirmarunt hic *Io. de Plat.* & *Pyrrhus Angebermans*, & *Petrus ab Exea* in c. cum omnes num. 154. de constit. & *Duenas* in reg. 375. in 2. ampliat. & *Nicol. Euerar.* in suis locis legalibus, in cap. de Fisco ad Ecclesiam, ubi in specie, relatis multis exemplis, in quibus Fiscus, & Ecclesia comunicant sibi sua privilegia, inter alia hoc nostrum privilegium recenset. Quæ tamen opinio pœnes me magnam habet difficultatem. Primo, quia magni nominis Authores volue-
 26 runt, non rectè argui de Fisco ad Ecclesiam, nisi in casibus expressim à iure æquiparatis, *Alber.* in l. 1. 1. sup. quib. mod. pign. tacit. contrah. *Alex.* in l. filiasam. §. si vir in quinquennium, nu. 5. solut. matr. *Curt. Seni.* cons. 10. *Alber. Brun.* in tract. de stat. quod stantib. mascul. fem. in art. 8. nu. 110. *Peregr. de iur. Fisc.* lib. 6. tit. 8. num. 2. *Barbos.* in d. §. si vir in quinquennium, satis diffusè à nu. 40. per alios plures, *Grego. Lopez* ad l. 19. tit. 8. par. 5. in ver. dos casos, *Fachin.* controu. sur. lib. 8. cap. 3. *Sfortia Odd.* in lib. de restitut. in integr. lib. 1. quest. 3. art. 13. nu. 84. & ante eos late *Negusan.* in tract. de pignor. p. 2. memb. 4. n. 122.

Et quamvis cōtrariam sententiam, quàm plures non minoris authoritatis *Scriptores* sequuti fuerint, animaduertendum est, omnes se fundare super dispositione *Tex.* in l. fin. sup. de sacrosan. Eccles. ex quo huiusmodi generalis regula sumi non potest. In eo enim respōso expressim *Im-*
 27 *perator,* Ecclesiam, & Fiscum, quoad præscriptionem æquiparavit, vndè ex casu speciali, & expreso ad generales, & non expressos non fit rectè extensio. Immo, vt optimè aduertit *Greg. Lopez* in proximè citato loco, ille *Tex.* potius contrarium probare videtur, dùm inquit: *Non multum differt Fiscus ab Ecclesia,* ergò in aliquibus differt, nec in omnibus æquiparantur, Præterea, hæc opinio apertè confunditur, ex eo, quia adsunt casus indubij, in quibus hæc æquiparatio non procedit, prout est in-
 28 ter alia, privilegium tacite hypothecæ, quod Fisco competit in l. 2. sup. de priuil. Fisc. & in l. 2. sup. in quib. casib. pign. tacit. contrah. Ecclesie verò, illud nullo pacto concedi extra controuersiam est. Accedat prædictis, me nunquam hoc vidisse, nec in Praxi receptum. Immo, neq; institutum de hoc fuisset iudicium, essetq; si reciperetur, res magni exempli, ac præiudicij; cùm ex legatis, ac pijs dispositionibus defunctorum, in quampluribus rebus Ecclesia habeat cum pri-

uatis communionem, & posset illas alienare in totum.

Quid autem dicendum esset
 29 in casu, quo Fiscus cum Ecclesia rem communem haberet? esset nè locus aduersus Ecclesiã, huic priuilegio? Ego non inueni excitatam ab aliquo hanc difficultatẽ, nisi à Baiard. in *Addit. ad Iul. Clar. in q. 9 s. n. 24. propè med.* qui perperã dicit, hoc determinari à *Io. de Plat. & Pyrrho*, qui non loquuntur in hoc casu, sed solùm tractant, vt supra vidimus; quando Ecclesia habet cum priuato rem communem, an valeat vti hoc priuilegio. Sed vt meam proferam sententiã, opinor, cessare Fisci prerogatiuam in re præsentis contra Ecclesiam, idquẽ mihi suadetur ex inscriptione huius nostri *Tituli*, dùm agit de *Venditione rerum cõmunium Fisco, cum priuato*, ergò, nõ cum Ecclesia. Accedat, quod communiter voluerunt *Omnes*
 30 priuilegium legis, omnes, & libenò à *Zenone*, locum aduersus Ecclesiam nõ habere, sicũt, nec pro Ecclesia, vt docuerũt *glos. in cap. quicumq; militum, 1 2. q. 2. Abb. in cap. 2. n. 6. vbi Imol. nu. 2. de reb. Eccles. non alien. F. alyn. in c. quæ in Ecclesiarum, de constitut. limit. 3. nu. 37. Alex. conf. 5 2. num. 8. vers. quarto respondetur volum. 7. las. in Auth. quas actiones nu. 5. supra de sacros. Eccles. 10. Faber in §. fin. de constitut. Soccin. lun. conf. 6 9. n. 60. vol. 1. Affl. in prohem. Constitut.*

quæst. 1 4. & in decis. 3 6 1. nu. 3 2. Iacob. in inuest. in ver. Princeps Piedemontium, Anton. Gabr. lib. 1. cõm. opin. tit. de acqu. poss. n. 1 8. in s. lim.

Præterea considerandum est, leges Regias Ecclesias non comprehendere, ex vulgatis iuribus, ac priuilegiatũ cõtra aliũ priuilegiatũ suo priuilegio nõ vti, verũm si quis contrariam sententiam sequi vellet, considerare posset, non benè argui de priuilegio legis benò à *Zenone*, ad hoc, de quo agimus, quia ibi tractatur de maximo præiudicio, cùm sola quadriennij præscriptione Dominus re sua in totum priuetur, hic autem integrum propriẽ rei pretium consequitur, nec in aliquo læditur, nisi in modico voluntatis interesse. Idq; iusta ex causa, immò cum aliqua etiam ipsius socij vtilitate, nãm sicut respectu Fisci versatur vtilitas, pretiumquẽ augetur vendendo integram rem, per iura superiũs adducta, ita, & respectu priuati erit pretium etiã auctum prò rata ad eum pertinente, dùm integra venditur, & licet leges Cæsaræ
 31 Ecclesiæ non præiudicent, limitant tamen hoc axioma *Scribentes* communiter in ijs, quæ sunt modici præiudicij, ita *Fede. Senen. conf. 8 1. col. fin. Domin. in c. fin. de immun. Eccles. Deci. in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ, de constit. col. 2 6. vers. 1.*

Superest nunc, vt videamus,

pri-

32 quodnam ius habere debeat in ipsa re Fiscus, ad hoc, vt valeat de alterius parte disponere, & quidem, vt supra diximus vltus est in hoc rescripto *Imperator*, verbo *Pertinet*, quod ample patere supra dictum est, ex ijs; quæ tradit *Iurecons. in practitata l. verbum illud pertinere, de reg. iur.* vbi *Rebuff.* & *Falyn. in Rubr. de rescript. num. 7.* Dicitur enim res pertinere ratione dominij, siue iure quasi dominij, *cap. Abbate de re iud. lib. 6.* siue ex causa possessionis, *cap. benè,* & ibi *Bal. col. 2. de appell. Abbas in cap. 1. de sequest. possess. & fruct. Falyn. in d. rubr. de rescript. col. 3. num. 7. Alex. cons. 43. col. 1. vol. 4. Franc. Marc. decis. 66. in 1. par.* siue etiam ratione alicuius iuris, quod Fiscus habeat super ipsa re, veluti si Fiscus re hypothecatam habeat, vt notat *DD.* per hunc nostrum *Tex. in l. si quis intentione ambigua, ff. de iudicijs.* Verum hæc omnia sunt separatim tractanda, nè error aliquis ex confusione Articulorù oboriatur.

Et quidem, quod attinet ad dominium, supponendum est, non tractari hic de yniuersali illo dominio, quod aliqui opinati sunt, Imperatorē, vel Principem supremum habere in omnibus bonis suorum subditorum. Nam, vt aduertit *Accurs. in probem. digestor. in ver. Sanctionem,* & post eum *Alber. Cagnol.* & alij adducentes hunc *Tex.*

33 nostrum aduersus *Martini* tententiam, qui docuit, Principem esse Dominum omnium rerù particularium; euidentissimè prædicta opinio ex hac lege nostra cōfutatur. Quid enim opus esset, vt in re Fiscus partem habere debeat, ad hoc, vt vendere valeat, si totius rei Dominus esset? ita arguit *Bald. in d. l. 2. supra de commun. rer. alienat.* Dicendū est igitur agi hic de dominio particulari; quod quidem cum sit duplex, vtile, ac directum, quod alio modo superiùs, & inferiùs appellatur (verbis inuētis à recētioribus Iurecōsultis) re-
34 uocari pōt in dubium, an Princeps habens in re aliqua dominium directum, valeat ex huius legis priuilegio alienare vtile dominium vassalli. Quod admit- tendum esse suaderi potest, ex eo, quod videatur societas quædam ipsius dominij inter ipsos intercedere. Ità tamen, vt si Dominus directus alienet vtile dominium, tota vtilitas reseruetur vtili Domino, cum ad vtile dominium spectet semper omne commodum, quia licet *Innocen.* dixerit vtile dominiū esse quasi quandam Chymeram: rectiùs tamen dici potest secundum *Ifern. in cap. 1. de inuest. de re alien. fac. num. 3.* vtile dominium fructui, directum flori comparari, quia hic sapit, ille nutrit, Et nè prædictis defit authoritas, hoc expressè affirmare videtur *Barthol. de*

Capua in Cōsti. huius Regni Neapol. quæ incipit, *Post mortem, sub Rubr. de morte Baronis nuncianda.* Cauetur enim illa *Constitutione*, quod si moriatur feudatarius, qui ab alio Barone feudū teneat, concessum tamen cum Regis consensu, quod feudi genus *Nostrates* quaternatum secundum quid appellant, ut docuit *Isern. in cap. 1. de controu. feud. apud par. terminanda, & in c. 1. de nat. succe. feud. col. 7. & in Const. Regni, & de successione*, & latè declarat *Camerar. in repetitione l. Imperialem fol. 69. lit. A. cum seqq.* Nunciata morte feudatarij prædicti, supremum, ac directum Dominum, qui est Princeps, feudum huiusmodi posse, cui ipse velit concedere, tenendum tamen à Barone, hoc est à subalterno Domino, cui omnes utilitates, ac commoditates releuij, intraturæ, ac seruitij reseruantur, prout latè declarat *Iser. in c. 1. de capitulis Corrad. in §. Præterea*
 35 *in vltima Addit. in fin.* Dispositio autè illius *Constitutionis* fundatam esse in hoc nostro *Tex.* dixit ibi *Barthol. Capuanus*, idèq; hic annotauit *Luc. de Penn.* inquiring, quod sicut socius recipit hic integrum partis suæ pretium, ita utilis dominiij percipit, ut latè declarauit acutissimus *Camerarius in pract. repetit. à pag. 69. per aliam sequentem, & Aff. in Comment. ad dictam Constit. num. 6.* Confirmantur præ-

dicta ex alia *Decisione* eiusdem *Aff. in repet. cap. Imperialem in 12.*
 36 *notabili, num. 21.* vbi voluit, in alienatione feudi prædicti quaternati secundum quid, in qua vtriusq; Domini, & directi, & subalterni cōsensus requiritur, posse solū Dominum directum, tam suo, quàm immediati, & utilis Domini nomine assensum præstare; quod ex *Tex.* nostro deducit. Ex quibus apparet, prædictos omnes *Scribentes* intelligere hunc nostrum *Tex.* etiam, quando *Fiscus* solū directum dominium habet. Deniq; pro hac opinione afferitur solemnis doctrina *Bald. in c. 1. de controu. inuest. §. cū autem n. 2.* qui hæc verba dicit, *Et nota hic, quod Dominus potest accipere à vassallo vile dominium, & dare in alia re directum, & sic permutare directum cum vili, quod tene menti, ex qua Bald. doctrina clarè colligitur, posse directum Dominum disponere de vili dominio vassalli sui, dato eidem æquiualentem ex cambio.*
 37 *Mihi autem hæc opinio, quam nunquam in Praxi admissam memini, vel legi nõ satisfacit, ex infrascriptis. Primo, quia vile, & directum dominium sunt inter se diuersa, ita docuit Bar. in l. si quis vi, §. differentia, ff. de acquirend. possess. neq; retinens sibi directum dominium, aliquid commune habet cum habente vile, ut eleganter*

voluit *Gregor. Lopez in comm. ad l. 1. tit. 5. p. 3. in ver. Communalmente*, qui accedendo ad terminos, satis proximos huius nostræ *Constitutionis*, inquit, Quod stante lege municipali, quod habens rem cum alio cōmunem, alienante socio valeat retrahere, nō habebit retractus locum inter dominum directum, & socium dominium vtile alienantem, & ideo nihil potest facere, directus Dominus in eo, quod spectat ad vtile, ita *Curt. Iun. conf. 2. cū alijs cumulatis per D. Cardinalem Tuscum in suis cōclus. conclus. 601. vol. 2.*

Immò si concurrunt vtilis, & directus Dominus, in eo, quod respicit vtilitatem, vtilis præferatur directo, l. 1. §. quod ait, ff. si ager vectig. vel emph. Præterea si *Tex.* hic (vt prædiximus) fundatur in eo, quod ex hac venditione socius paruum sentit incommodum, ideo, quod eius dispositio, tanquā modicum afferens præiudicium non strictè accipitur, 38 sed extēditur, & dilatur; certè prædictæ rationes non procederent, si ad propositum casū vellemus hanc eandem dispositionem adaptare. Ita q̄ directus Dominus, ratione sui directi dominij valeret feudum huiusmodi quaternatum secundum quid, cui vellet concedere, tenendum tamen à subalterno Domino, nam quamvis directus omnes commoditates reserua-

ret vtili Domino, haberet tamen subalternus alium vassallum, quàm ipse elegisset, quod est satis magnum, ac considerabile interesse, vt inquit *Andr. Ifern. in cap. 1. §. præterea, de Capit. Corrad. num. 7. in fin. & in cap. 1. de eo, qui interf. fratrem dom. sui, per Tex. in l. final. ff. de usu, & habitat.*

39 quod interesse voluntatis iura feudalia magnoperè considerarunt, vt notat *Camer. in d. c. Imperialem fol. 4. col. 4.* Et quamuis idem interesse voluntatis, etiam aliquo pacto considerari posset in casu huius legis cū socius contra eius voluntatem partem suam patitur vendi; nō tamen est ita magnum, sicut in casu proposito, quia hic postquam pretium suę portionis recipit, nihil amplius cum emptore ei restat tractandum; cum vassallo autem semper aliquid remanet agendum, ob seruitia, aliasq; præstationes, quæ ab vno melius, ac promptius, quàm ab alio præstari solent. Item vni magis, quàm alij fidem haberi contingit. Quibus consideratis *Peregr. in d. opere de Iur. Fisc. pract. cap. 4. lib. 6. num. 23.* tenet, quod quamuis *Bald. in cons. superius adducto 336. vol. 5. in princ.* voluerit, quod hic noster *Tex.* procedat, non solum in venditione, sed etiam in omni contractu translatio dominij, id tamen non procedat in infeudatione, Nec ea, quæ superius in contra-

rium fuerunt adducta obstant .

Primo namq; aduertendum
 40 est, illam *Constitutionem* , adeò
 iniquam visam fuisse, vt *Honor.
 Pont. Max.* in ea conuentione,
 quam cum Regibus huius Re-
 gni inhiit, pro subleuandis gra-
 uaminibus, quæ ipsius Regni
 hominibus inferebantur (quam
 conuentionem, vulgò *Capitula
 Papæ Honorij* appellamus) ex-
 pressim abrogari, atq; tolli cura-
 uerit, cautumq; in dictis *Capitu-
 lis* fuit, licere Baroni eligere per-
 sonam, cui feudum daret, dum
 tamen ipsum electum Regi præ-
 sentaret, & ideò *Ifern. in practat.
 cap. 1. §. præterea de Cap. Corrad.
 num. 12. in fine*, dixit, hodie per
Cap. Papæ Honorij, confert feu-
 dum Baro. & licet in commen-
 to dictæ *Constitutionis* videatur
 tenere cõtrarium, scilicet, quod
 vigeat illa *Constitutio*, non obstã-
 te *cap. prædicti*. Dicit tamen non,
 quod fit, sed quod fieri deberet
 esse attendendum, idemq; ple-
 nius dixit *Camer. in d. cap. Impe-
 riales, fol. 70*. Quod si illa *Consti-
 tutio* fundaretur in hoc nostro
 rescripto, atque iuri communi
 consona esset, nõ potuisset adeò
 iniqua videri, vt tanquam gra-
 uamen iniuste Regnicolis im-
 positum, *Pontifex* eam tollendã
 curaret, deò quod non ab re
Camerar. in pract. loco, dubitauit
 Additionem illam, in dicta *Con-
 stitut.* quæ *Bartholom. de Capua*
 nomine circumfertur, minimè

ipsi esse adscribendam, quod sua-
 detur, quia de ea nullam facit
 mentionem hic *Luc. Pennens.*
 qui, & eius scripta vidit, & de
 eius excellentia paulò post abũ-
 dè testatur, & ideò benè dicit
Lucas, quod illa *Constitutio* est
 contra communem Regulam.

Præterea, & secundo, confide-
 ro, quòd si *Constitutio* prædicta
 fundaretur in dispositione hu-
 ius *legis* nostræ, non solùm locũ
 haberet in concessione feudi
 quaternati secundum quid, sed
 etiam in feudo plano, & de ta-
 bula, quod à solo Barone, non à
 Rege confertur, cùm etiã huius
 feudi directus Dñus sit Prin-
 41 ceps. Vera igitur rō illius *Cõstit.*
 fuit, quia aliàs feudum quater-
 natum secundum quid, de quo
 ibi, fuit Principis consensu con-
 cessum, ac successiuè descriptũ
 in quinternionibus, in quibus
 feuda, quæ Rex concedit descri-
 buntur, vndè denominationem
 feudi quaternati desumpserunt,
 quemadmodum *Ifern. in pract.*
locis latè declarat. Dum verò Rex
 in prima concessione suum præ-
 stitit consensum, ipse visus fuit
 quodammodo concessisse, *l. ob-
 uenire, ff. de verb. signif.* vndè non
 mirum, si aperto feudo ob mor-
 tem possessoris, Princeps, qui
 aliàs consentiit, concedat etiam
 de nouo, reseruata tamen subal-
 terno Domino omni commo-
 ditate, Nãm semel facta concesi-
 sione cum Regis assensu, sem

per eiusdem consensus requiritur, ita considerat eleganter ad hanc quaestionem propositam. *Camer. in pracit. loco, car. 69. lit. S.* Non est ergo effectus ille directi dominij, sed alterius iuris quaesiti ex praestatione consensus in alijs concessionibus. Nec *Affl.* autoritas aliquid me mouet, dum voluit, directum dominum posse consentire pro se, & pro vtili Domino, nam hoc intelligendum est, prout ipsemet intelligit, si eius verba bene perpendantur, quando subalterne Dominus nequit consentire, veluti si sit minor, & curatorem, aut balium non habeat, vel renuat, nulla existente legitima causa dissentendi; quo casu cum negado assensum iniuriam videatur facere, *l. 1. §. permittitur, ff. de aqu. quotid. & astiu.* non mirum si Princeps aditus, praestat ipse consensus pro vtroque; in contumaciam Domini denegantis, quia tunc vice ipsius vassalli assensum praestare videtur, ex regula *l. si ob causam, de Euitution.* Ita etiam potest in tali casu repugnantiae Princeps, vel Iudex aditus decernere, ut hic assensus habeatur pro praestito, prout censuit Sacrum Neapolitanum Consilium in casu relato per *D. de Franch. in decis. 310.* & passim ita semper iudicauimus. *Baldi* quoque autoritas non facit ad rem, nam ut *Aluarot.* notat *ibidem* in Impressione Fracfor-

dienti *num. 3.* id procedit, concurrente voluntate ipsius vassalli, quia *Tex.* ille civili modo est intelligendus, haec de dominio directo diximus.

Successiue nunc videndum, 42 est, quid iuris in usufructuario, poterit ne Princeps, qui in tota re, vel in parte usufructum habet, inuito proprietario rem integram distrahere, ac pretium dare proprietario? deducta, (ut fieri solet) extimatione ipsius usufructus? Hanc quaestionem excitauit *Bald. in d. l. 2. de com. rer. alienat. n. 4.* Et arguit pro vtraque parte acutissimis, & validissimis rationibus, & pro parte affirmatiua, scilicet, quod usufructuarius hoc possit, adducit primo loco *Tex. in l. cum filius, §. Dominus, de leg. 2. ibi: quoniam usufructus portionis instar obtinet.* Secundo arguit sic, omne, quod separatur ab alio, pars illius rei est, a qua separatur, sed usufructus separatur a pleno dominio, cum ex usufructu, & proprietate constet, ergo usufructus pars dominij est. Ipse vero, non obstantibus rationibus praedictis, contrariam sequitur sententiam, quam post eum tenuerunt *Duenas in reg. 375. in 1. limit. Peregr. de iur. Fisc. lib. 6. tit. 4. n. 23.* saepius citatus, *vers. & secundum Regulam, Baiard. in Add. ad Iul. Clar. q. 95. nu. 24.* Quam quidem opinionem ipse *Bal.* infrascriptis fundamentis roborat, Dicit. n. usufructu

esse ius, quod proprietati famu-
 43 latur, esseq; tanquam accidens
 quoddam, sicut, & reliquę serui-
 tutes omnes, l. *seruitutes*, ff. de *usu-
 fruct. leg. l. quid aliud, de verb. signif.*
 esseq; quandam formam corru-
 ptibilem, & de facili reuerti ad
 proprietatem, §. *finitur, institut. de*
usufr. cū simi. & propterea absur-
 dum videri, si proprietas ab usu-
 fructu traheretur, videretur .n.
 substantiam ab accidente absor-
 beri, si usufructuarius posset de
 proprietate disponere, Insuper
 expendit verba *Tex. in §. Dominus*
superius citate legis cū filius, de leg. 2.
 vbi *Iuriscons.* non dixit absolutē,
 usufructum esse portionē rei,
 sed adiecit verbū illud, *ad instar*
portionis, quę nota, improprietatē
 significat. Demū adducit pro
 sua sentētia *Tex. in l. recte dicimus,*
ff. de ver. sign. Ex quo apertē pro-
 bari videtur, usufructuarium
 non esse Dñum. Confirmantur
 prædicta ex ijs, quę satis aptē ad
 propositum tradiderunt *Gregor.*
*Lop. in l. 5 s. tit. 5. p. 1. in vers. cōmu-
 nalmente, & Masienf. in l. 1. 3. gl. 3.*
vers. limita 2. n. 1. 1. ti. 1. li. 5. nouę
recopil. vbi interpretando Hyspa-
 nam illā *Constitutionem*, quę ha-
 bentem rem cum alio commu-
 44 nem admittit ad retrahendum,
 dicūt, illam in usufructuario nō
 45 esse admittendam, quia non est
 confors, nec socius in dominio,
 quod etiā voluit *Gom. ad l. septua-*
gesimam Tauri, n. 3. 2. qui afferūt
 ad eorū opinionem cōproban-

dā optimum *Tex. in l. 1. §. si vero*
gratias, sup. comm. de manumission.
 vbi habetur, quod quāuis socius
 habens seruū communē va-
 leat ipsum manumittere, iuxta
Tex. in l. 1. de cōm. seruo manumiss.
 Id tamen serui usufructuarius
 facere non potest, nec plenam
 consequetur libertatē seruus ab
 usufructuario manumissus, licet
 proprietario seruire non tenea-
 tur viuente usufructuario. Quid
 46 dicendum? Ego à *Bal.* opinio-
 ne, ob eius auctoritatem in iu-
 dicando forsā nō discederem,
 idq; eō minus auderem, quod
 nullum adhuc viderim *Scriben-*
tem ab eo dissentientem, sed di-
 sputando faciliē contrariam opi-
 nionem sustinere possem. Et
 quidem supponendum est, ma-
 ximam esse cōtrouersiam inter
Scribentes, an usufructuarius di-
 catur Dominus, magnamq; vi-
 deri antynomia, præsertim inter
Tex. in l. recte dicimus præcitata, et
Tex. in l. 4. ff. de usufr. cum simil.
 cuius difficultas augetur ex eo,
 qđ vtrumq; responsum sit eiisdē
Basil. l. recōf. qui in *l. recte dicimus,*
 ait: *Recte dicimus eum fundū totum*
nostrū esse, et cuius usufructus alie-
nus est, quia usufructus nō dominij
pars, sed seruitutis sit, ut via, et iter,
nec falso dici totū meū esse, cuius non
pōt ulla pars dici alterius esse; in *l.*
vera 4. inquit: *Usufructum in*
multis casibus partem dominij esse.
 idēq; *Paul. in l. qui usufructu. de*
ver. obl. tradit, eū, qui vsufructū

stipulatur videri partē fundi stipulari in his iuribus cōcordādis *Scribentes* magnoperē laborarūt, & diuersimodē sunt loquuti, ac ita in plures opiniones se diuiserunt, vt satis aptē *Rebuff. in d. l. rectē dicimus*, relatis pluribus solutionibus, diuersisq; sentētijs, dixerit, posse in hac materia vsurpari carmen illud:

Elige cui dicas, tu mihi sola places.

Nā *Accurs. Bar. Alex. ceteriq; cōter in d. l. qui vsufructum*, & *Paul. Castr. in l. si quis, §. differentia, nu. 3. de acquir. poss. las. in l. 1. §. vsufructum, n. 2. de noui oper. nunc. n. 2. Claud. Marmer. in l. naturaliter, §. nihil commune, nu. 43. de acquir. possess.* qui alios refert, voluerunt, vsufructum formalem, idest à proprietate separatum, esse partem integrālē pleni dominij, quod ex vsufructu, ac nuda proprietate cōstat; idem *Accurs. in d. l. 4. & in d. l. rectē dicimus*, quē sequitur ibidem *Alciat. & latissimē Pinell. de bon. mat. p. 3. nu. 4.* voluerunt, vsufructum esse partem dominij, idest similitudinariē, ac impropriē, & in *d. l. rectē dicimus, l. i. de iur. consul. propriē*, alijs autem in locis per similitudinem esse loquutum, *Bartol. verò in l. 1. ff. de vsufruct.* quem

47 multi sequuntur, dicit, vsufructuarium dici Dominum, & nō dici Dominum diuersis respectibus, nām dicitur Dominus ipsius vsufructus, & nō dicitur Dñus fundi. Quicquid autē sit,

siue vsufructus sit pars integralis dominij, siue sit impropriē Dominus vsufructuarium, siue dicatur Dominus ipsius vsufructus, negari non potest, quin saltem largē vsufructuario Domini nomen competat. Itā *Bar. ceteriq; communiter in l. in venditione, ff. de bon. auth. iud. possiden. Gom. in §. aq̄e, instit. de actio. in fin. Rub. Alexandr. in §. nihil commune, num. 100. & latē Pinell. in proximē citato loco*, & *Connan. in comment. iuris civilis l. 4. cap. 3.* Immo *Bal. in l. in rebus, supra, de iur. dot. col. 2. vers. ibi, dominio*, quatuor recen-

48 set genera dominiorum, videlicet, vendicationis, dispositionis, plenæ possessionis, & fruitionis, quem sequitur *Boer. decis. 42. num. 4.* ergō negari non potest, habere vsufructuariū hoc vltimum fruitionis dominium. Et cū agamus hic de priuilegio Fisci non odioso, & quod latius patere voluerunt *Scribentes* etiam, vbi minima pars rei Fisco competat, vt hic dicitur, non esset absurdū, dominij verbum largiūs sumendo, extendere hanc dispositionem ad vsufructuarium, maximē cū eadem vtilitatis ratio hic fortiūs cōsiderari possit, vt per se patet.

Præterea, si inter *Scribentes* omnes conuenit Fisco hoc priuilegium competere, etiam ratione iuris hypothecæ, vt inferius dicemus, nonnē maiori cū ratione vsufructuario tribuen-

dum est? quem negare haud possumus habere ius in re, *l. corū*, ff. de damno infecto, vt notarunt *Imol. Alex. las. cæteri q̄* in l. 1. §. v. usufructus, ff. de nou. oper. nunc. Immo *Roman. ibid. nu. 10.* dicit, usufructuariū dici locium proprietarij in ipsa re, quod sequitur *Lambertin. in tract. de iur. patr. lib. 1. par. 2. in 10. quest. princ. nu. 22.* ex quibus apparet, seposita *Bal.* autoritate, hanc quæstionē esse valdè dubiam, ac rectè contrariam sententiā sustineri posse in usufructuario. Nām, quod atinet ad alias seruitutes, cum *Baldo* absq; dubio transeundum puto, quia seruitutes prædictæ, neq; portiones rei sunt, neq; ad instar portionum, *l. Mænius, §. penult. de leg. 2. cum simil.*

Deniq; vt rotam materiā spectātem ad dominium absolua-
mus, non est negligenda elegās *Baldi* traditio, dūm in l. 2. sup. de
49 *commun. rer. alien.* inquit, quod si Fiscus vendat integram rem, & postea ex publicatione, vel alio titulo acquirat partis dominiū, erit locus priuilegio huius legis, ita vt venditio sit valida, p̄ *Tex. in l. à Titio, ff. de reuendic.* ex beneficio superueniētis dominiij, *l. cum vir, de usucap. cum simil.* ad quod videnda sunt tradita à *Scribent.* in d. l. cum vir, & in l. rem alienā, ff. de pigno. & in l. si quis alienam, ff. de actio. empt. & latissimè per *Boer. dec. 23. vers. et quoad quariā quæstion.* Hęc de dominio.

Nunc autem dicendum est
50 de Fisco non Domino, sed possessore alienante, vtum huius legis beneficio gaudeat, quod non esse admittendum puto, nā quamuis verbum hoc, *Pertinet*, quo vsus *Imperator* est, etiam ad possessionem referatur, vt superius diximus, est tamen, vt benè hic aduertit *Luc. Pennen.* restringenda eius significatio ad terminos habiles, & ciuiles, vndè cum agatur hic de transferendo dominio per venditionem, *Pertinet* verbum ad solam possessionem non est dilatandum, quia materia nō patitur, & ideo si Princeps, non Dominus totā rem alienam, quam possidet, vendat, vel concedat, non transfert dominium, nisi vsucapiendi conditionem, ex beneficio *l. omnes, & l. benè à Zenone, C. de quadr. præscript.* Quæ tantò magis procedent, si partem tantum rei possideat, ita post *Accurs. in l. fin. supra si aduer. Fisc. in integr. restit. postul. Bar. in l. fin. supr. si contra ius, vel util. publ. las. in Authent. quas actiones, C. de sacros. Eccles. Bald. in l. 2. nu. 1. de hered. vel actio. vendita, Flyn. in cap. qua in Ecclesiarū, de constit. nu. 15. Balb. in tract. de præscript. in 2. par. 5. par. princ. in 8. quest. Affl. in cap. 1. que sint regal. in vers. & bona, n. 9. Jacob. in sua inuestitura, in ver. Princeps, vers. Secundo limbo, cū sexcentis alijs Authoritatib⁹, quas enumerare laboriosū potius, quā vtile foret.*

Vltimò

Ultimò, verbum hoc, *peruenire*,
 § 2 non solum, vt dixi, ad dominiũ,
 & ad possessionem, sed etiã ad
 hypothecam refertur, adeo, vt
 locus sit etiam huic priuilegio
 Fisci, si res sit ei obligata, ad qđ
 affertur *Tex. in l. res qua, §. res au-*
tem, ff. de iur. Fisc. Bal. in d. l. 2. C. de
here. vel actio, vend. colum. 2. Bar.
Luc. Io. de Plat. & alij hic commu-
niter, & in d. l. 2. Jac. Calic. in opere,
quod inscribitur Margarita Fisci,
in 3. dubio nu. 5. in fin. Pereg. de iu-
re Fisc. in pract. lib. 6. tit. 4. nu. 23.
circa med. Duñas in reg. 375. in
3. ampliat. & est communis opi-
 nio. Itã tamen, quod ex pretio
 rei venditę satisfiat creditoribus
 anterioribus, seu potioribus, qui
 interim possũt insistere ipsi rei,
Bald. in cons. 171. vol. 1. & Deci.
in cons. 235. nu. 5. vt statuit Tex.
in d. §. res qua, sed libet inuesti-
 gare in proposita specie, in quo
 versetur priuilegium Fisci? si-
 quidem si Fiscus habet obliga-
 tam partem rei, si illa est diuisa
 inter debitorem Fisci, & alium,
 clarum est, non esse locum di-
 spositioni huius legis, cũ res di-
 uisa non possit dici communis,
 nec de alterius portione iam di-
 uisa, Fiscus disponere possit, vt
 § 3 supra ex *Io. de Plat.* diximus; si
 verò communiter pro indiuiso
 possidetur ius hypothecę, totã
 rem afficit, etiam pro parte so-
 cij, *Tex. est in l. si consensit, §. fin. ff.*
quib. mod. pignus, vel hypoth. solu. l.
tertia, §. fin. qui pot. in pign. hab. &

ideo videtur, qđ creditor vnus
 ex socijs, possit totam rem ven-
 dere, postquã tota est ei hypo-
 thecata, nec in hoc Fisco aliqđ
 ius speciale tribuatur.

Sed si rectè inspiciatur, ma-
 § 4 gnum est in hoc priuilegium
 Fisci, nãm aduersus particularẽ
 alienantem rem sibi obligatam
 ab vno ex socijs, plura consocio
 competunt remedia. Primo. n.
 Dominus alterius partis potest
 prouocare ad diuisionem, ac ea
 præuia reuendicare partem
 suam, potest etiam creditor al-
 terius socij, ipse quoq; diuisionem
 petere, quasi separationem
 bonorum, vt est *Tex. in l. in com-*
muni, §. si debitor, ff. commun. diuid.
& in l. 2. C. eod. tit. commun. diuid.
 & notant *Scribentes in vtroq; loco,*
& in l. 1. sup. si communis res pign.
data sit, Hęc autem omnia re-
 media cessabunt, Fisco venden-
 te rem sibi hypothecatam, vt
 latè prosequitur *Negus. in tracta.*
de pignor. in 2. par. prin. num. 36.
cum seq. nãm emptor erit secu-
 rus, & pretium diuidetur, & si
 adsint creditores anteriores, vel
 potiores Fisco, illis satisfiet secũ-
 dum formam traditam à *d. §. res*
qua.

Neq; solũm ratione iuris hy-
 § 5 pothecę Fisco totam rem di-
 strahit ratione partis, sed etiam
 iure publicę vindictę ei com-
 petentis, exemplum erit, si ob
 immanitatem alicuius criminis
 domus alicuius esset deuastan-

da, nãm non obtante contradic-
 ctione creditorũ, ipsam diruit,
 & de pretio satisfaciet creditori-
 bus, *Bald. in l. serui, supra, in quibus
 caus. ser. pro premio liber, accep. Iacob.
 de Aren. in l. 1. §. seruus, ff. ad Syllan.*
 vbi post alios *Ignes, latè Cyn. in
 l. pignus, sup. de pignor. actio. Capyc.
 dec. 130. nu. 37. Io. Anton. Nig. in
 cap. Regni, quod est 133. in cap. Itē
 statuimus, quod si fortè cōtingat n. 8.
 & Tibe. Decian. lib. 7. sui oper. cri-
 minalis in titul. de pæn. committen.
 crimi. l. f. Maiest. num. 37. Clar. in
 pract. crimi. lib. 1. §. fin. cap. 82. stat.
 8. qui respondent Bar. qui in d. l.
 1. §. seruus, videtur tenere con-
 tratium. Dicunt enim *Bartolum,*
 ac eius Sectatores, intelligendos
 esse, si Fiscus nolit creditoribus
 satisfacere, & hæc procedunt re-
 spectu creditorum habentium
 obligata bona, vt liceat Fisco iu-
 56 re publicæ vindictæ ea integra
 deuastare, respectu verò socij
 habentis partem in domo com-
 muni pro indiuiso destruenda
 propter delictum socij *DD. va-
 riarunt, quid faciendum, nãm
 alij dixerunt, faciendam diui-
 sionem, si commodè fieri pos-
 sit, alij, quod si non sit locus di-
 uisioni, sit commutanda pœna,
 & alij aliter distinxerunt, vt per
 Cyn. Bart. Bal. & alios in l. et si se-
 uerior, §. fin. sup. ex quib. caus. inf. ir-
 rogat. per Corset. sing. incip. commu-
 nitas, per Canon. in c. super specula, de
 priuil. per Archidiacon. in cap. Felicis,
 de pœnis in 6. per Io. Andr. & Spec.**

in iii. de pæn. Sunt tamen omnia
 prædicta intelligenda, quando
 Fiscus non vult soluere partem,
 nãm eo volente, tota destruetur,
 pretio soluto Condomino, ita
 concludit *Alber. in tract. stat. lib.
 3. q. 46. in fin. idq; minorem, seu
 potius nullam habebit difficul-
 tatem, si essemus in casu, in quo
 ultra pœnam deuastationis do-
 mus, sequeretur etiam confisca-
 tio bonorum, tunc enim Fiscus
 esset verè Dominus partis spe-
 ctantis ad delinquentem, & ac-
 cederemus propiùs ad terminos
 legis nostræ, & hæc dixisse suffi-
 ciat quoad explicationem hu-
 ius verbi *Pertinet*, quo *Impera-
 tor* vsus est.*

Nunc interpretemur illud
 57 verbum *Distrahatur*, & quidem
 notandum est, hoc Fiscus priui-
 legium competere non solùm,
 quando Fiscus vult distrahere
 rem, in qua habet partem, sed
 etiam, quando pro se vult reti-
 nere; exemplum erit in duo-
 bus fratribus inuestitis de feu-
 do; nãm vno ex eis abiq; hærede
 in feudo decedente, portio mor-
 tui ad Dominum defertur, qui
 si est Princeps Superiorem non
 recognoscens non diuidit, nec
 licitatur, sed vti Dominus pre-
 tium partis, si velit, dabit alteri
 fratri superstiti, & feudum totũ
 sibi vendicabit, ita *Ifern. Loffre.
 Affl. cæteri q; in c. 1. de duob. fratri. de
 nou. benef. inuest. idemq; consuluit
 Cacher. in cons. 27. in fin.*

Succeſſiue nunc quæritur, an hoc verbum *Distrabatur*, quo vſus eſt *Imperator*, trahi poſſit, nõ ſolùm ad venditionem, ſed etiã ad locationem, & quidem *Bald. conf. 332. lib. 1. & clarius in aliàs citato conf. 336. eod. vol. tenuit*, habere loçum *Textum* noſtrum, èt in locatione, mouetur, quia ſi Fiſco permittitur veditio, multò magis permittenda eſt locatio, ex qua minus oritur ſocio præiudicium, ex reg. *Tex. in l. nõ aebet, de reg. iur.* & pro ſua opinione citat *Accur. in l. iubemus, ſup. de ſacroſ. Eccleſ.* & *Baldo ſubſcripſerunt Aegid. Boſſi. in tit. de Fiſc. et priuilegijs eius nu. 39. Baiard in præalleg. quaſt. 91. circa medium, & Card. Tuſc. in ſuis præct. concl. 142.*

§9 in ver. communis res. Vnde inſignis Vir, nunquam ſatis laudatus *Annibal Moles Regens Colateralis Conſilij huius Regni*, in quibusdam ſuis annotationibus, & ſcriptis de iuribus Fiſcalibus, que manuſcripta circumſeruntur, in tit. de *Dohanis, quaſt. 12.* dicit, ex hac *Baldi* ſententia, ortum fuiſſe illud, quod quotidie videmus obſeruari. Nam *Fiscus*, quando ſua vectigalia locat, cum eis locare ſimul poteſt, & ſolet vectigalia, quæ ex Regis conſeſſione Barones poſſident; iuſta conſtituta mercede, de cuius quantitate, ſi cõtrouerſia oriatur, taxari ſolet facta computatione trium præcedentium annorum, iuxta *Tex. in l. ita tamen, vi Omnes, ff.*

mandati. Addit prædictis etiam aliàs fuiſſe per *Regiam Cameram* prouiſum die 4. Decẽbris 1570. ipſo Relatore in cauſa *Regij Fiſci*, cum *Illuſtris Marchione Piſcariz* ſuper *Dohana Terræ Vaſti*, ad euitandam hãc quæſtionem, ſuper quantitate mercedis, dandam eſſe adminiſtrationem huius vectigalis *Baronalis Conductorum Regionum* vectigalium. Ita tamen, vt omnis vtilitas *Baroni* reſeruetur. Quod tamen (vt id obiter dicã) Ego nullo pacto admitterem, quia nimis oneroſum, ac graue eſſet *Baroni* ſuas res alienæ adminiſtrationi committere, ſine aliqua certitudine, ac multa cũ ſuſpitione fraudis; ad quod adduci poſſunt notanda *Theodoſij Imperatoris* verba in *l. ſin. ſupra de vectigal.* vbi loquens de materia, de qua agimus, inquit, *Ve proprij compendij curam non in alieno potiùs, quàm in ſuo arbitrio nouerint conſtitutam.* Sed vt ad propoſitam quæſtionem redeamus, contra *Baldum*, alicſq; eius Sectatores tenuit *Affl. in Conſtit. Regni Foriudicatorum*, qui ait, rationem diuerſitatis inter locationem, & venditionem traditã fuiſſe à *Luc. Pennenſ.* in cõmmẽtario huius noſtrę *Conſtitutionis*, licet Ego apud eum nullam reperiam hac de re mentionem. Idem, quod *Affl.* voluit *Peregr. in loco ſæpius citato, & Jacob. Calic. in ſua Marg. Fiſc. 3. dubio, adducens*

Tex.

Tex. in d. l. fin. sup. de vectigal. vbi datur Ciuitati licentia locandi sua auctoritate vectigal, quod habet cum Fisco comune, reddit etiam *Calicius* rationem, cur in venditione detur Fisco hoc priuilegium, & non in locacione, dicens, in venditione maius Fisci interesse considerari, cum perpetuo maneat res alienata, quod non est in locacione, quae modico tempore est duratura, & sequenti hanc opinionem negotium non faciet *Glosse* auctoritas, quam citat *Bal. in l. iubemus, de sacros. Eccles.* Quinimodo ea contra *Bal.* vtetur, dicit enim ibi *Accurs.* quod si socius partem suam nolit locare, Ecclesia ad diuisionem prouocabit, ergo non tota

60 locabit: quid dicendum? Ego considero duplicem casum; Vnus enim casus est, quando res est solita locari, ita vt ad illum usum destinata videatur, & tunc procul dubio existimarem, licere Fisco integram rem communem locare, quia potest etiam priuatus hoc facere, vtendo re communi ad usum destinatum, vt infra dicemus, quando autem res non esset solita locari, Ego etiam ab opinione *Bal.* non recederem, ac legis nostrae priuilegia locum habere censerem, nam licet re vera minus prauiudicialis sit locatio, quam venditio, vt dicit *Calicius*, attamen in locacione, etiam totius rei integre, considerabitur eadem utilitas pro rata, quam

considerauimus in venditione: id tamen non admitterem, quando magnum incommodum sociocidialiter naceretur, veluti, si indigeret pecunia pro suis debitis exoluedis, & vellet vendere, & Fiscus vellet locare. Priuaretur .n. tunc iure suo cum magno damno, quod in specie nostra non est tolerandum, quia hoc re vera non est priuilegium, sed potius prerogatiua quaedam in aequitate fundata, vt saepius diximus, & semper facienda est interpretatio, vt socii ius minus laedatur.

An autem locum habeat in

61 concessione in emphyteusim, & in feudum, *Peregr. in loco nuper citato* tenet, quod non, quamuis *Bal. in consilijs supra alleg.* contradicere videatur, Mihi autem *Peregrini* opinio satisfacit, per ea, quae is aduertit, quae non transcribo.

Illud etiam quaestionis est, an

62 in pignoris datione, locum habeat lex nostra, & quidem communis *Scribentium* opinio est, vt in pignoratione quoque procedat, quia si licet vendere, ergo multo magis pignorare, quod est minus, vt tradit *Accurs. in d. l. unica, si commun. res pignor. dat. sit,* & post eum omnes *Scribentes ibi,* & in *l. 2. de commun. rer. alien.* & hic, *Negus. in d. 3. memb. 2. par. Boss. in d. tract. de Fisco,* & eius priuileg. *n. 39. Greg. Lopez in l. 5. tit. 1. p. 5. in verb. vender,* & est communis

opinio

opinio, quod etiam suaderi potest, quia licet verbum *Distrahere*, propriè acceptum, venditionem significet, *l. communi diuidendo*, in *fin. ff. commun. diuid.* Refertur etiam ad pignorationem, *l. 1. supra de patr. qui fil. distraher.* Econtrario autem *Rip. in l. 1. ff. de pignor. num. 16.* validis rōnibus insurgit aduersus hanc communem opinionem, atque arbitratur, in pignoris datione cessare huius *Constitutionis* priuilegium. Primo, quia ratio, quæ in venditione militat, videtur cessare in pignoratione, nam res minus iusto pretio veditur pro parte, quam tota, quæ ratio cessat in hypotheca. Item, quia ita demum est locus huic priuilegio, si Fiscus consortem requirat, ut infra dicitur, tunc enim si socius non vult emere partē Fisci, causatiuè cogitur suā portionem vendere, quod non videtur in pignoratione, considerandum siquidem non ita equū est, socium cogi Fisco pecuniam mutuare accepto pignore, sicut emere pro eodem pretio. In hac autem opinionum controuersia Ego distinguendum putarem, nam aut pignus datur pro eo pretio, quanti valeret si venderetur, & tunc crederem, *69. Constitutionem* hanc in huiusmodi pignore pcedere; esset enim hoc casu potius venditio, quam pignoratio, quia non adest spēs luitionis, per ea, quæ habentur in

l. qui habebat, cum simil. ff. de leg. 3. & in l. legata suppellectile, §. fin. ff. de suppell. leg. & vtrobiq. Bart. ceteriq. Scribentes notant, cum alijs, quos recenset Negus. in tract. de pignor. 1. membr. 3. par. nu. 28. & Palatios Ruuios in Rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 69. nu. 8. Quando verò pro minori quātitate pignori daretur, veluti si res valens centum, pignoreretur pro quinquaginta, ut solet semper euenire, Ego nō discederem à sententia *Ripæ*, motus, non rationibus per eum adductis, quibus facilis est responsio: sed ex eo solum, quia negari non potest, socium ex pignoratione suæ partis non percipere tantam utilitatem, quantam ex venditione, cum semper pignus detur pro minori quantitate, quā res ipsa valet, & idè non est faciendā extensio huius *Constitutionis* ad calum; ex quo graue fieret socio præiudicium.

Remanet nunc, ut videamus, *66* quid dicendum sit in donatione? & quidè videtur magis esse, ut non sit locus nostræ *Constitutioni*. Omnes enim *Scribentes* hic, & in *d. l. 2. de commu. rerum alienat.* conueniunt, cessare dispositionem legis nostræ, quādo nulla adesset Fisci utilitas, alienando rem integram, nam ut superius firmauimus, hæc nostra *Constitutio* in utilitate, ac cōmodo Fisci fundata est, nè scilicet res minus venderetur pro

parte,

parte, quàm integra, quæ locum habere non possunt in donatione, quia donare, perdere est, vulgatis iuribus, & nè desit particularis Authoritas, ità in specie observauit *Villalobos apud Olan. in suo libello de Antinomia*, qui differentiam specificè cõstituit inter ius Romanorum, & ius Hispanicum, quo permittitur Fisco, etiam per viam donationis de re communi integrè disponere, vt in *l. 13. ii. 5. par. 5. ex quibus videtur indubitanter dicendum, non esse locum huic rescripto, quando agitur de donatione. Verùm hoc Ego non putarem ità faciliter admittendũ, nàm si ageretur de donatione remuneratoria, crederem Constitutionis nostræ dispositionem admittendam citrà omnem dubitationem, nàm satis vtile esset Fisco benemerito donare. Neq;*

67 enim mera est donatio, ex ijs, quæ latè more suo congerit *Tiraquell. in repetit. l. si unquam, in vers. donatione largitus, n. 1. c. seq.* Accedat prædictis, quod si pro remunerãdis Militibus benemeritis licet rem propriam alterius capere, data eidem extimatione, iuxta notata in *litem si verberatum, ff. de rei vendic. & in l. Lucius, in princ. de euiction. cum ijs, quæ latè cumulauit idem *Tiraq. in pract. loco, num. 40. & latè post eum *Ferdin. Vasq. controuer. illust. cap. 5. lib. 1. per totum: multo magis id licebit Principi in re,***

quam cum alio communem habet, soluto socio iusto pretio sue portionis, & hoc casu esse locũ nostro priuilegio, etiam de iure communi conueniunt, & *Olan. & Greg. Lopez in locis paulò antecitatis*. Si verò tractatur de simplici donatione, in hoc tota difficultas videtur cõsistere, & hoc etiam in casu, forsan idem respondendum posset attentari, quia meminisse Nos oportet, hoc priuilegium inductum fuisse, non solum vtilitatis causa, sed etiam dignitatis, ac præeminentiæ Fiscalis, vt à principio diximus. Item si *Tex. in l. omnes, & l. bene à Zenone*, qui angustioribus limitibus sunt restringendi, cum verè priuilegium satis magnum, ac odiosum cum alterius magno damno contineant, tam in venditione, quàm in donatione procedunt, vt apertissimè ex eorum verbis apparet, multo magis nostrum priuilegium, vt minus exorbitans, immò æquũ, ac conueniens etiam ad calum donationis est extendendũ. Nec dicatur ibi expresse dictũ fuisse de donatione, hic tantum de venditione verba fieri, nàm, vt à principio adnotauimus, hoc rescriptum non est illud, quod primũ Fisco huiusmodi prærogatiuam tribuit, sed loquutus fuit hic *Imperator* de venditione, quia casus is se offerebat, vnde non est tantum ad hanc speciem restrictio facienda. Ad ta-

tur prædictis, quia semper ad est aliqua causa in donationibus huiusmodi, *l. neque adiecit, ff. pro socio*. Et quamvis nõ ita vrgens, ac sufficiens, debet tamen pro idonea recipi, cum agatur de re communi, & de alienando, soluta extimatione socio, maxime ob dignitatem Principis, in quo sufficit etiam ad maiora omnis naturalis ratio, mouens eius mentem ad ita faciendum, extraditis per *Abb. in cap. fin. de consuet. col. 2.* & latè per *Boss. in tract. de Princip. nu. 188. cum seq.*

Aduertendum tamen puto, 68 quod in permutatione, quãuis simillima sit emptioni, & venditioni, non est locus nostræ *Constitutioni*, nè socius rem pro re inuitus habere cogatur, quod satis esset absurdum, atq; alienum à mente huius legis. Quando enim pecuniam habet socius pro parte sua, omnem rem habere videtur, argumento *Tex. in l. 1. ff. de contrah. empt.* Quod si in permutatione partim aliares, partim pecunia interueniret, quod ex notissimis terminis esse potest, atquè locio pro eius parte non res, sed pecunia traderetur, proculdubio, esset idem quod in vera venditione constituendum.

His sic absolutis, non est præmittendum, quod hæc venditio rei communis est facienda præsentis pecunia, nam non cogitur socius habere fidem de

pretio, ita in simili *Glos. in l. unica, supra, pro quibus caus. seru. pro prem. lib. accep. Tiraq. de retract. consang. §. 3. glo. 3. in princ.* Facit ad hoc, id quod aduertit notabiliter *Bart.* hic volens, venditionem istam, licet sit pro parte rei Fiscalis, esse tamen faciendam cum iisdem sollempnitatibus, quibus fieret, si integra esset Fiscus, est autem absolutum, fidem de pretio haberi non posse, quando venditur res Fiscalis, *l. si Procurator, ff. de iur. Fisc. l. 1. supra, de fide instr.*

Et deniq; obseruandum est de equitate, socium hunc requirendum à Fisco, si is velit emere, ac volentem alijs præferendum, vt tradidit *Bald. in d. l. 2. de comm. rer. alien. & post eum omnes Scribentes ibi, & in hac lege nostra, & Fælyn. in cap. que in Ecclesiarum, 18. col. vers. sexto declaro, de Constit. Hippol. sing. 441.*

Illud autem aduertendum 70 est, quod si Fiscus rem simpliciter, in qua portionem habet, vendat solam suam portionem, alienare ceterur. Ius enim, quod quis habet tantum transferre voluisse credendum est, *l. uxor patru, supra, de legat. l. qui Tabernas, ff. de contrah. emptio. cum simil.* Ità in terminis satis proxima in specie voluit *Bald. in cons. 127. vol. 3. in fi. Bartholom. Soccin. cons. 46. n. 24. vol. 4. & cons. 121. n. 25. eod. vol. Peregr. in d. tract. de iure Fisc. lib. 6. tit. 4. nu. 4. vers. sexto declaro, lo. Faber, & Aretin. in §. fin.*

insti.

inst. de usucap. Anton. Gabriel. commu. conclus. lib. 5. tit. de acquir. vel amitt. poss. concl. 2. nu. 28. vers. duodecimo limita. Quibus adsti-
 71 pulatur omnes illę Regulę, videlicet, quod in dubio Princeps presumitur nolle Tertium ledere, ac velle uti privati, & ab alterius grauamine abstinere, Hęc autem non procedunt, quando aliud apparebit, vel ex quantitate pretij, vel ex præcedenti tractatu, vel ex alijs coniecturis, de quibus in *l. semper in stipulationibus, ff. de regul. iur. cum ijs, quę latè cumulat Menoch. de præsumpt. lib. 3. præf. 49. & præsumpt. 73.*

Aliud quoq; notant hic Scri-
 72 bentes priuilegium Fisci, quod integrum pretium exigit, & postea soluit partem suam socio, idquę non solum Fisci gratia, constitutum est, sed etiam privati, quia facilius pretium Fiscus exiget, priuilegio illo, quo utitur aduersus suos debitores omnes tamen cõueniunt, quod si tempore solutionis comparet socius, non solum poterit ei solui, sed ipse rectè instabit, non Fisco, sed ipsi solui partem pretij competentem sibi, ad euitandum circuitum, per *l. res quę, §. 1. ff. de iur. Fisci.* Ita Omnes communiter concludunt hic, qui di-
 73 cunt, socium pro recuperatione pretij eius partis, aduersus Fiscum actione negotiorum gestorum agere posse, habendo ratam venditionem causatiuę, si pretium

recuperare velit, quibus tantum illud addendum est, quod notabiliter hic aduertit solus *Luc. de Penn.* dari etiam huic socio ad-
 74 uersus Fiscum conditionem, ex lege ista, si verò Fiscus, vel emptor socio partem pretij nõ solueret, daretur ei reiuendicatio pro recuperatione partis suę; ita *Bald. in d. cons. 336. vol. 5.*

Insuper non est prætermittē-
 75 dum id, quod *Bart.* sequutus ab omnibus *Scribentibus* deduxit ex hoc *Tex.* quod sicut totum pretium Fiscus exigit, ita etiam si ex statuto pœna aliqua sit soluenda pro medietate Fisco, & pro medietate parti, Fiscus totā exiget, & cum parte communicabit, idemquę tradidit idem *Bart. in l. Senatus, aliàs citata, §. Senatus, ff. de iur. Fisc. Salyc. in l. 3. C. ad l. Cornel. de fal. vers. ulterius ab extra, Ang. de malefic. in glo. dand. & soluen. nu. 1. ubi August. de Arimin. Mat. Matthesil. sing. 70. Ias. & Gomes. de action. in §. quadam autem, Bald. in l. 1. ne Fiscus, rem quam vendidit euincat, ante nu. 1. lib. 10. Angel. in l. lege, §. fin. ff. ad Syllani, & in l. eum qui, §. popularibus, ff. de iure iur. Igneus in d. l. lege, §. ex hoc edicto, n. 40. Farinac. in tract. de varijs, & diuers. quęst. q. 100. cap. 1. nu. 53. Riminal. in l. si quis maior, de transact. Peregr. de iur. Fisci, lib. 4. cap. fin. n. 32. Immo in hoc casu sententia concipienda est in hęc verba: *Ad dandū, & soluendum Regio Fisco, siuē Ca-**

merario, ita *Soccin. in cap. qualiter, & quādo, de accus.* quod est secundum, num. 285. *Angel. in loco proximè citato*, quos communiter *Scribentes* sequuntur, idq; in tantum verum esse voluerunt *Scribentes*, ut *Hypolit. in consil. suo 84. num. 16. cum seq.* eleganter
 76 voluerit, stante statuto, quo appellari prohibeatur à sententijs laris in fauorem Fisci, si per Iudicem fuerit declaratum, pœnam deberi Fiscis, & parti, non esse locum appellationi, etiam pro portione spectante ad partem. De cuius tamen dicti veritate satis dubitarem, sed non insisto, nè diutiùs in hoc immorer, cum sit paulum à nostra materia disiunctum, videnda tamen sunt, quæ scripsi ad interpretationem *l. unica, infra, Pœnis Fiscalibus creditores preferri*.

Restringuntur autem superius dicta, ut procedant solum in pœna legali à lege, vel Principe ita constituta, ut pars Fiscis, & pars alteri queratur, nõ tamẽ locum habebunt in pœna conuentionali, nam quilibet pro sua portione agat, quia vterquẽ separatim acquirat, ita signanter *Berous in cons. 200. nu. 3. lib. 3. & in cons. 206. eod. lib. in fin.* sequitur *Octavian. Vulpell. in tract. de treg. & pace, in tit. de promiss. de non offen. quest. 105. & Baiard. ad Clar. §. fin. quest. 95. num. 23.* Additquẽ *Octavian.* aliud satis notandum,

quod etiã si pars negligat prosequi portionem pœnæ sibi cõpetentem, non poterit Fiscus recuperare, nisi suam partẽ, quia in contractibus non est locus iuri accrescendi. Hæc autem nõ habent difficultatem, quando in ista conuentionali pœna pars stipulata est pro se, & Fiscis, quia tunc neq; partem suã petere Fiscus poterit, quia persona priuata pro Fiscis stipulari non valet, ita docet *Papinian. in l. arbiter infra certum, ff. de recept. arbit.* vbi egregiè id notat *Bal.* Verum hæc *Berouij* opinio Nobis non placet, dum inter pœnam conuentionalem, ac legalem constituit differentiam. Supponendi enim sunt termini habiles, videlicet, quod in conuentionali pœna pro Fiscis fuerit stipulata persona legitima, puta Procurator Fiscis, vel Notarius publicus, ita quod actio ei fuerit ritè quæsitã, cum per priuatam personam, etiam Fiscis non acquiri certum est, ut ex *Bal. supra* adnotauimus, nam si actio Fiscis non quæreretur pro sua portione, frustra esset disputandum, si posset etiam exigere alienam, cum ipse nullam haberet. Hoc igitur supposito constituere differentiam inter pœnam conuentionalem, ac legalem non patitur rationis identitas, quæ tam in vno casu, quã in alio militat, quia duplex est autoritas Fiscis in exigendo in-

tegram summam, & commodum partis propter privilegiam, & magis celerem exactiorem, vnde dicendum arbitror, etiam integram pœnam conventionalem Fiscum exigere. Non tamen negamus, quod si pars nolit suam portionem recuperare, quod in dubio nõ est credendum, quia nemo præsumitur suum perdere. Fiscus non poterit hoc casu integram quantitatem exigere, quia non est in istis locus iuri accrescendi, vt benè *Vulpell.* loco paulò antè citato aduertit.

Deniquè videndum est de
79 quæstione, quæ frequenter accidere posset, illis in locis, in quibus vectigal de venditione soluendum esset, an de hac venditione partis alterius socij deberetur vectigal pro eius portione, cum pro sua Fiscus sit immunis, *l. licitatio, §. Fiscus, de publica. & vectigal.* & quidem huius controuersie resolutio ex illa quæstione pendere videtur, qua inter *Doctores* dilceptatum est, si ex necessaria venditione Gabella soluenda sit. In quo articulo communis *Scribentium* sententia est, ex necessaria venditione Gabellam soluendam nõ esse. Ità *Bar. Alber. Cuman. Imol. Roman ceteriq;* in *l. Cæsar, ff. de publ. & vectig.* & in *l. fin. §. si propter necessitatem, eod. tit. Bart. & ceteri* in *l. 1. infra, de naufrag. Iul. Ferret. in tract. de Gabell. num. 115. cum*

seq. Gironda de Gabell. par. 5. n. 51. & par. 9. nu. 14. Auendan. respons. 13. num. 17. Io. Yan. Parlador. rer. quotidiana, cap. 3. §. 2. quæ communis sententia deducitur ex dicta *l. Cæsar, & d. §. si propter necessitatē,* suadeturquè ex eo, quod communiter tradiderunt *Scribentes*,
80 ex necessaria venditione laudemium non deberi, vt constanter concludunt *Gulielm. de Cun. & post eum Bar. Fulg. Paul. Cast. & ceteri* in *l. & ideo, ff. de conduct. furt. 1. in l. fin. num. 47. quest. 7. C. de iur. emph. Amad. de Pont. in questio. Laudem. 25,* & alij adducti per *Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. gloss. 14. nu. 10.* Verum *Ignatius Lassartes* in tractat. de Gabell. cap. 19. nu. 100, & iterum in suis *Addit. ad locum prædictum,* hanc receptam assertionem in dubium reuocare conatus est, & dicit se ita respondisse, ac secundum eius responsum fuisse iudicatum, quod immò ex necessario contractu Gabella debeatur. Pro qua opinione arguit primo, quia is, qui cogitur vendere, verè dicitur vendere, expendit ad hoc *Tex in l. 1. in princ. versic. & si plures sint socij, supra, de commu. seru. manum. iss. bi Necessitatem habere partes suas, quas in seruo possident, vendere.* Ecce, inquit, quod vendere dicitur is, qui coactus vendit, ergò cum ex omni venditione Gabella debeatur, ex huiusmodi quoquè venditione necessaria debetur,

quia

quia vera venditio est. Secundo mouetur, eo, quod an sit necessaria, vel non ista venditio, nihil interest, quoad conductorem vectigalium, cui sufficit, contractum, ex quacumque causa intercessisse, per ea, quae latè ipse idem disputat in c. 14. eiusdem libri ferè per totum. Deniq; inquit, quod licet in huiusmodi venditione non adsit voluntas Domini, adest tamen dispositio legis, quae vicem Domini supplet, citat ad hoc *Tex. in l. 1. ff. de rer. permut.* Undè habetur, ac si vera, & spontanea venditio intercessisset. Respondet autem ad argumenta, atq; authoritates aduersæ partis satis subtiliter. Primo enim dicit, non obstare *Tex. in l. Caesar*, quia quamuis communiter citetur ad probandum, necessitatem excusare à præstatione vectigalis, id tamen vera non probat. Dicit enim tantum, quod si Cotes, quæ semel intra promissum locationis tempus à Portu fuerunt extractæ, iterum vi tempestatis ad eundem Portum cum Naui redeant, non videri aliquid contra legè factum, si iterum euehantur. Propterea inquit *Alfenus*, *Quod iam in initio euecta Cotes viderentur, cum ex Portu Navis profecta esset*, ex quo ait *Lassart.* apparere illius legis decisionem non in tempestate, ac necessitate fundatam, sed in eo, quod aliàs tempore licito Cotes ex-

tractæ videantur, Ad *Tex.* verò in *l. fin. §. si propter necessitatem*, similiter respondet considerando *Iureconsultum* ibi nihil aliud statuere, quàm merces expositas vi tempestatis, non soluto portorio in commissum non incidisse, idq; summa cum ratione. Nàm cum nulla culpa in coacto exponere ex necessitate considerari possit, iniquum erasque culpa merces amittere, non autem inquit *Lassart.* (dicit ibi) *Iureconsult.* portorium non esse soluendum, sufficit enim, quod pœnam commissi effugiat, non etiam, quod à portorio sit immunis, ad *Tex.* verò in *l. 1. infra, de naufrag.* aliam dat responsonem dicendo, non posse ex eo *Tex.* argumentum sumi, cum specialem habeat rationem, nè Fiscus scilicet ex aliena calamitate sibi compendium quærat, ideoq; ad alios casus extendendum non esse. Vltimò dicit, non obstare communem *Scribentium* sententiam, quod laudemium ex contractibus necessarijs non debeat, nàm id procedit in laudemijs non soluendis, ad quod sufficit, contractum non esse voluntarium ad tollendam suspicionem fraudis, fugiendum vitium litigiosi, aliaquè huiuscemodi, quod nullo pacto ad quæstionem propositam adaptari possunt. Hæc *Lassart.* Quibus tamen non obstantibus à com-

muni sententia *Scribentium* discedendum non puto, aliquibus tamen declarationibus, ac distinctionibus adhibitis; siquidem probatur opinio prædicta irrefragabiliter ex prædictis iuribus in *d. l. Cæsar. & in l. fin. §. si propter necessitatem*, quæ per *Lassart.* responsiones non tollantur, nam quamvis assignet *Iurisconsulti.* rationem, quod aliàs Cotes extractæ fuerint, ea tamè sola non est. Negari enim non potest, quod vis illa ventorum, ac necessitas tempestatis in causa fuerit, quo minus de hac secunda extractione ratio non haberetur, pone enim, voluntate rediisse Dominum Navis, nõnè in cõmissum rediissent Cotes, si iterum eas extraxisset, quamvis à principio licet euectæ fuissent? ut in specie notat *Alberic. in d. l. Cæsar. num. 10.* idq; summa cum ratione, nam voluntariè redeundo legem ipsam contemnere videtur. Responsio verò, quam *Lassart.* tradit ad *§. si propter necessitatem*, quis non videt diuinationem in se continere? Nam nec in ea lege, neq; alibi habetur, portorium eo casu soluendum esse, idq; aperte repugnat communi *Doctorum* traditioni. Retenta igitur hac communi sententia, Ego in hac quæstione tres casus considerarem pro eius perfecta dilucidatione, nam quædam est

inicio nascitur, quædam verò est necessitas præcisa alicuius vis maioris, quæ facti, vsurpato frequenter apud nos vocabulo, denominari posset. Tertia est necessitas legalis. Prioris exemplum erit, si venditur res subhasta, creditoribus cogentibus, & tunc apud *Omnes* in confesso est, Gabellam deberi, inspecto initio voluntario, quod spectatur per *Text. in l. 3. ff. de minor. & quamvis Bertach. in tractat. de Gabell. par. 8. membr. 3. num. 10.* tenuerit, hoc casu non deberi Gabellam, in contrarium est communis opinio, ut per *Bald. consil. 20. lib. 2.* cum alijs cumulatis latissimè per *Tiraquell. de retract. consanguin. §. 1. gloss. 14. num. 14.* Quibus addes *Auendân. respons. 13. num. 6. Mattienz. lib. 5. noua recopilat. lib. 6. tit. 11. gloss. 1. num. 6. Parlador. rerum quotidian. cap. 3. §. 3. num. 29. Giran. de Gabell. in superius citatis locis.* Secunda necessitas facti, ac vis maioris excusat à Gabella, & exemplum erit secundum *DD. in d. l. Cæsar; & in d. §. si propter necessitatem*, veluti tempestas, incursum latronum, ac huiusmodi, quæ violentè cogunt ad aliquid faciendum, & in his terminis loquuntur *UD.* ac procedit communis ipsorum, receptaq; traditio ex *d. l. Cæsar, & Lassart.* opinio non procedit. Tertius casus est in necessitate legali, cuius exemplum erit, quando

83 cogitur quis ad vendendum pro Ecclesiæ constructione, vel tempore caritatis, alijsuè in casibus enumeratis per *Conarruu. var. resol. lib. 3. cap. 14.* & vectigal in his omnibus casibus deberi veriùs est, vt optimè resoluit *Lassar.* superiùs citatus pulcherrimis argumentis. Dicit enim, hanc necessitatem fauorabilem esse, cùm fundetur in iusta causa, ac publica vtilitate, qua attèta nemo Superioris mandatum expectare debebat, sed spontè absquè alia iussione vendere; cùm vnusquisq; Ciuis sit pars Reipublicæ, cui, & non sibi solùm natù esse cogitare debeat. Quod si lubentes vendidissent vectigal, absq; dubio soluissent, vndè ad id etiam tenentur, quãdo lege, vel Principe iubente hoc faciunt, nè commodum ex sua contumacia consequantur. Dicit etiã *legem* generaliter iubere, solui vectigal, ac venditionem huiusmodi verè esse venditionem, vt superiùs dictum est per *Tex. in l. 1. supra, de comm. seru. manumiss.* ergò cùm expresse talis venditio non sit à lege excepta, neq; nos illam excipere debemus. Considerat etiam, & benè immensam quantitatem rerum, quæ ex huiusmodi necessitate venduntur, ac inconueniens, quod sequeretur, si omnes isti contractus à solutione vectigalis essent immunes. Ve-

84 rùm aduertendum est, quod

venditio, de qua in hac nostra *Constitutione* tractamus, licet prima facie posset dici esse numerandam inter illas, quæ ex legis necessitate celebrantur, si tamè rectè inspicimus, satis differt ab illis, atq; audacter ex huiusmodi venditione vectigal non deberi affirmarem. Non enim socius, sed Fiscus totam rem vendit, & Condominus nihil agit, sed patitur: & quamuis postea si vult consequi pretium, ratam habere debeat venditionem, vt supra dictum est, ac per ratihibitionem videatur à principio contractum gestum à ratum habere, ex vulgaris iuribus; hæc tamen non est vera ratihabitio, sed causatiua ad alium effectum, nè re, & pretio eodem tempore careat. Cùm ergò Fiscus totam rem vendat, sitq; is ab omni vectigalis præstatione immunis, *l. licitatio, §. Fiscus, ff. de public. & vectigal.* non potest de huiusmodi venditione vectigal aliquod deberi, vndè satis proximè accedendo ad quæstionem nostram, voluit *Peregr. lib. 6. de iur. Fiscu, in sæpè citato tit. 4. nu. 27.* vtilitates Camerarijs debitas, veluti quinq; pro centenariis, non deberi, nisi de pecunia fiscali, non autem de portione pretij ad socium spectante, nè socius integrum portionis pretium non consequatur; sicut etiam esset in casu nostro, si de sua portione solueretur Gabella, quod abhorret ab

huius *Constitutionis* sensu, in qua semper prouisum fuit socij indemnitati, faciunt ad prædicta, ea, quæ satis eleganter scripta reliquit *Lassart. in d. cap. 19 n. 107.*
 § 5 dum voluit, Gabellam non deberi, quando Princeps alicui privato rem aufert ex causa publicæ utilitatis, dato æquivalenti pretio, iuxta notata in *l. item si verberatum, ff. de rei uendicat.* tunc enim licet Princeps det pretium non est venditio, sed satisfactio rei sibi ablata, si verò Fiscus videret rem sibi hypothecatam, iuxta terminos *l. res que, in §. res que, de iur. Fisc. superius citata,* esset, ni fallor, Gabella soluenda, quia vera venditio necessaria est, sed habens initium voluntarium, quod est spectandum, ut supra dictum est.

Ultimò videndum est, an alij
 § 6 casus dentur, in quibus circumscripto Fisci priuilegio, valeat socius integrè de socij etiã portione disponere, & quidem nonnulli à *Scribentibus* recensentur, & primus erit ille, qui satis eleganter traditus fuit à *Guid. Pap. dec. 602.* vbi iudicatum refert, eum, qui medietatem omnium suorum bonorum alteri donasset, posse de aliqua re ex donatis integrè disponere, quamuis donatarius in ea medietatem habeat, dummodò ex alijs bonis reficiat ipsi tantùdem. Quæ quidè insignis, & solemnis est decisio, summa in æquitate funda-

ta, ac sumpta ex dispositione *Tex. in l. non amplius, §. cum bonorum, ff. de legat. 1.*

Secundus est casus, fauore Religionis, siquidè socius pòt in solo cõi Ecclesiam ædificare, inuito socio, soluta eidem partis suæ iusta extimatione, ità *Bal. & post eũ Rip. in l. serui electione, §. Labeo ait, de leg. 1.* Quod suadetur euidenti, ac pulcherrima ratione. Cur enim non licebit socio in re communi, quod pro cõstructione, aut ampliacione Templi permittitur in re profus aliena? Vera enim est communis *Scribentium* sententia, non solù pro amplianda, sed etiam pro construenda noua Ecclesia cogi aliquem posse ad vendendù solum suum, ità *Gulielm. de Cuneo, in l. decernimus, supra, de sacros. Eccles. Angel. in l. 1. ff. solut. matri. in fin. Flori. in l. si quis sepulchrum, ff. de relig. & sumpt. fune. Cepoll. de seru. urb. præd. cap. 82, Innocent. & Abb. in cap. de his, per illum Text. de Eccles. ædific. Ioann. de Anan. in cap. Apostolica, de donat. Iseru. in probem. Constitut. vbi etiam *Affl. in quest. 3. num. 10. Couarr. var. resolut. lib. 3. cap. 4. num. 7. Anson. Gomez. ad l. 46. Thauri. n. 9. Domi. Anton. de Padill. in l. altius, C. de seruitut. & aqu. num. 21. Soccin. in reg. 435. fallent. 9. Gramm. dec. 75. Vinc. de Franch. dec. 223. num. 5. nouissimè Gizzarell. decisio. 38. Giurb. decis. 86. & alij, quos congerit Nouar. qq. forens. lib. 1. q. 32.**

ante n. 2. quia in re non est omit-
tendum elegans dictum *Cæsar*.
Lambert. qui lib. 1. par. 1. q. 3. art. 3.
num. 5. dicit, quod confocius in
hoc casu tenetur vendere, & si
spontè vendit, omnes socij erūt
patroni, aliàs si inuitus vendat,
patronatum non habebit, citat
ad hoc *Firmi. in tract. de Episcop.*
lib. 4. par. 4. quest. 31. quod tamen
an sit verum, non libet hic in-
uestigare, nè extra materiam
immoremur.

Tertius est casus, libertatis
90 causa, ex qua socius potest ler-
uum comunem manumitte-
re, inuito socio, vt habetur latè
in *l. 1. supra, de comm. ser. manum.*

Quartus autem casus recen-
91 feri potest propter conserua-
tionem ipsius rei communis,
vnde fit, vt cõmunem Turrim
valeat socius munire, aduersus
hostium incurfus, inuito Con-
domino, *Alberi. in l. in tantum, §.*
Religiosum, ff. de rer. diuis. nu. 2. Bal.
cons. 250. num. 2. ver. nam si duo
sunt, lib. 1. & cons. 382. n. 14. lib. 5.
Item poterit commune molen-
dinum, vel puteum reficere, &
si socius in expensis intra qua-
tuor menses non contribuit, in-
tegrum addicitur reficienti, vt
egregiè tradit *Cremens. sing 98.*
Capoll. de seruit. urb. pradior. in tit.
de refect. Cotta in memor. in ver. pu-
teus, Bartol. & Ias. in l. quo minus,
ff. de flumi. Angel. in l. quidam Hy-
berus, ff. de seru. urb. prad.

Sequitur, & alter casus, qui

92 erit quintus in rebus venalibus,
tunc enim socius illas integrè
vèdet, ac dominium transferet,
ex tacito præsumpto mandato,
Bart. Bald. cæteri q. post eos, in rubr.
supra, pro socio, Specul. in tit. de præ-
script. n. 10. vers. quod si is, per
Tex. in l. de pupillo, §. si plurium, ff.
de nou. oper. nunc. vbi Alexand. Ias.
& alij, Roma. in l. stipulationes non
diuiduntur, vbi latè Gagliar. nu. 2.
ff. de verb. oblig. Rota Ianua. in dec.
14. nu. 61.

Sextus est in socio volente vt
93 re communi ad vsum destina-
tum, nam etiam reluctantè Cõ-
domino poterit, ità *Accurs. &*
post eum *Omnes in l. Sabinus, ff.*
comm. diuid. vndè, & rem solitam
locare locabit integram, in quo
Omnes cõsentiunt, Bal. in l. prima,
supra, qui testam. facer. poss. vbi Ias.
nu. 25. Bart. Paul. & alij in l. &
hac distinctio, §. cum fundus, ff. loc.
Bald. in cap. cum omnes, de constit.
& in cap. 1. §. si quis demanso, Si de
inuestit. contr. fuer. Caualc. decis. 1.
num. 29. par. 1. qui dicit, hanc es-
se comunem opinionem, itè
poterit integram domum com-
munem habitare, *Paul. de Castr.*
in d. l. 1. supra, qui testam. facer. poss.
& ibi *Ias. num. 27. Scribentes om-*
nes in l. duo fratres, ff. de acquir. ha-
red. vbi optimè Aretin. Alexan. &
Ias. in d. l. serui electione, §. Labeo, de
leg. 1. Et hæc opinio non habet
contradictorem, licet contro-
uersum satis fuisset inter DD. an

94 inhabitando integram domū

teneatur

teneatur socius ad pensionem pro parte Cõdomini ? Ad cuius quæstionis decisionem videndi sunt *Roman. conf. 167. nu. 7. Ias. in d. S. Labeo, num. 16. Corn. consil. 186. lib. 1. & 222. lib. 2. Petr. de Vbal. in tract. de duob. fratr. part. 5. quæst. 9. Curt. Sen. conf. 71. Aretin. conf. 125. Mohed. decis. 13 in tit. de locat. & conduct. cù alijs cumulat. nouissimè per Card. Tusc. in suis practic. conclus. lit. C. concl. 533. num. 5 & 10. cum seq. & ex præ-*

95 dictis quoq; nascitur, quod socius potest vti seruis, & animalibus communibus in solidum ad vsum destinatum, & non tenebitur nec ad solutionem mercedis, neq; ad partem pretij si pereunt, quia, qui non vtitur, sibi imputet. Ita *Corn. conf. 186. in fin. lib. 1.* Item vti poterit ad vsum destinatum re communi, etiam si Condomino noceat in alia re, *Ias. conf. 98. lib. 1. Thessaur. qui multa, ac præclara ad materiã dicit in dec. Pedem. 41. dùm odò non sit damnum magnum, Bursat. conf. 57 & 58. lib. 1.* Quod si ambo vti velint eodem tempore, boni Viri, idest Iudicis arbitrio vsus diuideretur, *Ripa in l. quo minus. ff. de flumin. num. 137.*

96 Sed & notandum est, quod si socius ad vsum non destinatum vti velit, poterit alter etiam propria autoritate prohibere, *l. quemadmodum, S. 1. ff. ad l. Aquil. Bartol. in l. 1. S. melioratio. ff. de nou. oper. nunc. Roman. conf. 52. Marcus*

dec. Delfin. 120. lib. 1. & si mille socij vellent vti ad non destinatum seruitium, & vnus contradicat, melior erit vnus contradicentis conditio, Oldr. conf. 34. latè Fælyn. in cap. cùm omnes, de constit. num. 15. vbi Deci. num 5.

POENIS FISCALIBVS
Creditores præferri.

TIT. V I I.

IMPER. ALEXAND.

A. MARCELLO.

LEX PRIMA.

Rem suam persequentibus, pœnæ exactio postponitur. Sicut itaque in fortis quãtitate Fisci persecutio potior est; ita in triplo, quod pœnæ nomine adiectum est, propria forma seruanda est.

SUMMARIVM.

- 1 Lex ista ab ipsa Tituli inscriptione, lumen accipit.
- 2 Regula duæ à Scribentibus deducuntur ex hac lege, & quæ illæ sunt, nu. 3. & 4.
- 3 Discrimen inter pœnam, & mulctam.
- 4 Pœnæ Fiscales, quæ nam ille sint.
- 5 Pœna semper applicatur Fisco, si nõ

fit

fit dictum cui venit applicanda,
quod declaratur num. 8. 9. 11. &
12.

- 10 *Pœna omnes cōventionales sunt Fiscis in ditionibus Summi Pontificis.*
- 13 *Lex post legatum, S. amictere, ff. de his quibus, ut indign. conciliatur, cum l. Papinianus, S. meminisse, ff. de inoff. test.*
- 14 *Bertazzoli consilium 438. & Cephalii 573. recensentur, & elegans questio proponitur.*
- 15 *Vsuras recipere, omni iure prohibitum.*
- 16 *Pœna quæ, vel à lege, vel à Principe Iudici applicatur, Fiscalis dicitur.*
- 17 *Lege Hispanica cauetur, non licere Principi donare Iudici pœnas perueniendas ex Iudicijs, quæ coram illo erunt terminanda.*
- 18 *Salarium, quod debetur Auditoribus Prouinciarum, non est soluendum cum pœnis Fiscalibus.*
- 19 *Salarium soluendum Iudici, ex prouentibus, si uno anno non sunt tot, quot sufficiunt, supplendum erit ex his, quæ fiunt anno sequenti, Et quid si non sufficiunt cum aliorum annorū refectione, nu. 20.*
- 21 *Pœne Fiscales dicuntur illæ, quas Barones ex Principis concessione à suis Vassallis percipiunt.*
- 22 *Barones exigunt pœnas illas pecuniarias, quæ per noua edicta imponuntur, etiam si de nouo fiet delictū, Quod quomodo intelligatur nu. 23.*
- 24 *Fisco Regio, vel Baroni est applicanda pœna, quando Princeps*

- prohibitionem fecit, sub tali pœna.*
- 25 *Pœna, quæ à Principe tempore sterilitatis imponitur, nè quis vendat frumentum, nisi tanti, Fisco Regio applicatur, et nõ Baroni, cui causa remissio denegatur, nu. 26.*
- 27 *Baro si ex Regis concessione habet ius tractarum in sua ditione, ita ut si quid inde extraheretur portorium sibi sit soluendum, & si vectigal quis fraudaret res, quæ in commissum incidit ipsi Baroni applicetur, num. possit exigere pœnam aduersus illum, qui frumentum extraxit? contra Principis iussionem, tempore penurie factam Regia Camera decisio refertur.*
- 28 *Iudex Baronis si mulctat Vassallum, ac pœnã aliquã pecuniariã illi imponit, si ad Principem Vassalli ille appellat, & Iudicis inferioris sententia confirmatur, cui applicabitur pœna hæc?*
- 29 *Iudex à quo, vel Iudex ad quem erit exequutor sententia confirmata.*
- 30 *Ritus Magn. Cur. Vicariae xxxij. recensetur.*
- 31 *Barones, regnãte Regina Ioanna nõ habebant cognitionem causarum criminalium.*
- 32 *Pœna imposita temerè appellanti, si à sententia Baronis pronocetur, ac ipsam Iudex Regius approbet, Fisco Regio applicatur.*
- 33 *Barones, licet loco Fiscis subrogentur, non tamen habebunt in mulctatione ea privilegia, quæ Fisco Regio competunt.*
- 34 *Exactores pœnarum Baronialium*

frau-

- fraudantes, nō puniuntur illa pœna, qua veniunt puniendi Col-lectores pecuniarum Fiscalium, similiter fraudantes.
- 35 Casaneus in Consuetud. Burgund. in tit. de confiscat. bonor. rub. 2. in princ. col. 3. reprobatur.
- 36 Pœna pecuniaria, qua pro causa criminali exigenda est, cui applicanda? Baroni habenti iurisdictionem civilem, vel illi habenti criminalem?
- 37 Capycij decisio 27. recensetur, Et declaratur num. 38.
Et D. Auctoris sententia refertur in questione proposita, nu. 39.
- 40 Iurisdictionis criminalis ad tres tantum casus restricta, Et quid de iure communi, nu. 41.
- 42 Confiscatio omnium bonorum spectat ad Baronem, Quod declaratur, nu. 43. & 45.
- 44 Imponere de nouo pœnam publicationis bonorum, in casibus, in quibus non est imposta, ad solos Principes supremos spectat.
- 46 Publicatio bonorum usurarij, Baroni commodo cedit, Et decisio S. Conf. refertur.
- 47 Episcopus an dicatur habere Fiscū.
- 48 Episcopus habet bursam Fiscalem, ut habent Barones.
- 49 Episcopus in eius Diocesi, in causis ad eum spectantibus, est de maioribus Magistratibus, & habet merum, & mixtum Imperium.
- 50 Delinquens nullus pertimescit culpam, quam nummis redimere sperat.
- 51 Pœne, qua ab Episcopis exiguntur, pijs locis applicanda, Quod declaratur nu. 52.
- 53 Casus duo connumerantur, in quibus ex condemnatione facta à Iudice Ecclesiastico, pœna applicatur Domino temporali.
- 54 Bona, qua pœna nomine auferuntur ab heredem laico indigno, instituto à Clerico testatore, cui Fisco erunt addicenda, Ecclesiastico, an Temporalis?
- 55 Ratio refertur, propter quam indultum est, Fiscū in poenarum prosecutione, ceteris omnibus creditoribus postponi.
- 56 Creditores non modo hypothecarij, sed etiam qui sunt in actione personali, Fisco agenti, pro pœna preferuntur.
- 57 Cumani intellectus ad l. non puto, ff. de iure Fisci, refertur.
- 58 Lex Nec damnosa, supra de precib. Imper. offer. qua prohibet, concessionem damnosam Principi, quomodo procedit?
- 59 Infamatio non requiritur in remittendis poenis, etiam si excedunt summam quingentorum aureorum: requiritur tamen decretum, quando Vniuersitas, vel minor eas remittere vellet, nu. 60.
- 61 Discrimen inter decretum, & infamationem adducitur.
- 62 Dominus vassallorum, plures habens creditores, poterit creditoribus contradicentibus, pecuniarias pœnas vassallis remittere.
- 63 Debitor in querendis, potest praeiudicare suis creditoribus.
- 64 Fiscus agens ex causa poenali, &

- sic lucratiua non postponitur creditoribus agentibus, ex causa lucratiua. Et quid quando bona debitoris non sint tâta, ut sufficere possint & Fisco, & creditoribus, an Fiscus in pari causa præferatur, num. 65.
- 66 Creditor, qui ex causa poenali iudicium intentauit pro recuperatione pecuniæ, ad utilitatem Fisci, qui ei præferendus venit, recuperat omnes expensas per eum factas.
- 67 Pœna pecuniaria non veniunt in liquidatione introituum.
- 68 Releuium, quod tenetur soluere successor in feudo de medietate fructuum illius anni, quo feudatarius decessit, non soluitur pro pœnis pecuniarijs, & nu. 70.
- 69 Prouentus, qui exiguntur per Barones, conuertuntur in satisfactione salarij Officialibus præstandi, aliarumq; expensarum pro iustitiæ administratione.
- 71 Pœna remissa, quæ lucrum est, non censetur remissum damnum.
- 72 Pœna commissi, & fraudati uel legalis donata ex generali abolitione, nõ censetur remissa ius portorij, & directus, qui erant soluendi.
- 73 Venditor frumenti tempore penurie, ultra taxam à Principe factam, quod proinde incidit in pœnam, si fuerit gratiatus, tenetur superfluum pretium exactum emptoribus restituere.
- 74 Lex ista cessat, quando pœna sunt appositæ pro damno, & loco interesse passi.
- 75 Poena conuentionalis non debetur, nisi quatenus cum interesse concurrat, secus in poenis legalibus, num. 76.
- 77 Poenâ pecuniariam, in quam quis ex delicto incidit, tam in foro fori, quam in foro conscientie, non tenetur soluere ante condemnationem, secus si pœna illa in dâni cõpensationem constituta fuerit, nu. 78.
- 79 Fiscus non tenetur superuenientibus creditoribus, qui prius non insteterunt, ex pœna satisfacere, ubi limitatio.
- 80 Creditores Fisco postponuntur, si de corporali pœna agitur, Quod limitatur num. 81.
- 82 Creditor, an Fisco præferatur in pœna, si de credito non constat, nisi ex confessione Fiscalis debitoris ex causa pœnali.
- 83 Fisci causa in pœna exigenda, aduersus creditores, an sit summario, uel ordinario Iudicio tractanda?
- 84 Fideiussor de presentando, si soluet pœnam fideiussionis, si bona postea illius rei ex delicto confiscantur, tenetur Fiscus pœnam à fideiussore solutam illi restituere.
- 85 Restitutio in integrum, non competit Fisco, in poenarum petitione.
- 86 Princeps, an possit ex causa publica lætitie, uel alia simili remittere pœnas pecuniarias Baroni à uassallis debitas, & num. 87.
- Ubi quid de potestate ordinaria, nu. 88. Resolutio, num. 105.
- 89 Rex non præsumitur uelle aliud, quam id, quod iuris est.

- 90 *Rex, concessa iurisdictione Baroni, non potest se amplius in ea intromittere, siue directè, siue indirectè, Ratio, num. 91.*
- 92 *Fructus iurisdictionis, ad eius Dominum spectant.*
- 93 *Princeps in contractibus sua potestate non vititur.*
- 94 *Vassalli Baronum, an propriè vocari possint subditi Regij?*
- 95 *Iurisdictione Baroni concessa, non veniunt ea, quae supremam Regis iurisdictionem respiciunt.*
- 96 *Abolitio generalis, est de reseruatissimis Principi.*
- 97 *Princeps abolitionem generalem concedens, tollit etiam culpam, licet sententia condemnatoria intercesserit.*
- 98 *Ius condendi edictum uniuersale, non venit sub concessione facta Baroni, quantumuis ampla.*
- 99 *Princeps, quando aliquid statuit, legem condendo, potest prauiudicare iuri Tertij, maxime, quando hoc fit per Indulgentiam generalem, num. 100.*
- 101 *Doctores allegantur, qui tenuerunt Principem, ex causa publica laticiae, posse prauiudicare Baronibus Regni per Indultum generalem.*
- 102 *Princeps tollendo poenas pecuniarias Baronibus, non potest verè dici, quod inferat damnum, nisi essent incorporate.*
- 103 *Princeps etiam sine causa de potestate absoluta potest iuri Tertij prauiudicare. Et cum causa de potestate ordinaria, nu. 104.*
- 106 *Fiscus an in poena hypothecam*
- habeat, late discutitur. Conciliantur opiniones, nu. 107.*
- Et decisio Collateralis Consilij aduersa refertur, nu. 108.*
- 109 *Fiscus an in expensis factis, in persequendo delinquentem crimine laesa Maiestatis damnatum, creditoribus praferatur, si bona non sufficiant.*
- 110 *Regula, quae se habet, Fiscum de bonis ad eum peruenientis teneri satisfacere creditoribus illius, cuius bona ipse sibi vendicauit, declaratur.*
- 111 *Fiscus an facultatem habeat certis modis creditoribus soluendi?*
- 112 *Fiscus pro rata poena creditoribus tenetur satisfacere.*
- 113 *Creditor sub conditione, an Fisco praferatur, Conditione postea purificata ratio subtilis, num. 114.*
- Distinctio de potestatiua, & alijs conditionibus, an sit vera, n. 115.*
- 116 *Fiscus ex una causa creditor, bona debitoris alia ex causa capiens, sibi soluisse censetur, ita ut reliquum in confiscatione veniat.*
- 117 *Fiscus tenetur etiam soluere debita, ad quae naturaliter tantum delinquens obligatus erat.*
- 118 *Fiscus non tenetur creditoribus satisfacere, si reus ad poenam solum, non verò ad bona restituitur.*
- 119 *Quarta, ex Authen. Praeterea debetur uxori à Fisco de bonis sui viri confiscatis.*
- 120 *Maritus etiam volens, non potest uxorem quarta beneficio priuare.*
- 121 *Fiscus tenetur soluere uxori vi-*

ri, qui

- ri, qui publicationem passus est, etiam si uxor uirum rebellem sequatur. Et quid in dote confesata, num. 122.
- 123 Dotes Filiabus Rebellis, an constituenda sint à Fisco, patris bonis publicatis? & num. 124.
- 125 Fiscus an teneatur soluere legata, & fideicommissa eius, qui post testamentum crimen patrauit, ac bona publicantur? Quatuor casus constituuntur, num. 126. 127. 128. & 129.
- 130 Fiscus bona vacantia occupans, an ad relicta teneatur, latissime differitur, ubi plures constituuntur casus, nu. 131. 132. & 133.
- 134 Fiscus in bonis vacantibus, an ut heres succedat, latè examinatur, num. 135. 136. & 137. Vbi Tex. d. l. fin. C. de edict. Diui Adr. toll. refertur. Resolutio quaestionis, 138.
- 139 Fiscus ex suo privilegio heredis personam assumit.
- 140 Donationes, an sint à Fisco præstandæ, bonis publicatis, ubi aliqui distinguuntur casus.
- 141 Donatio inter uirum, & uxorem maritali affectu facta, an morte, & publicatione bonorum secuta confirmetur, nè à Fisco sit præstanda.
- 142 Lex cum hic status, S. si maritus, ff. de donation. inter uir. & uxor. Et lex res uxoris, C. eod. explicantur, & Authoris opinio refertur, nu. 143.
- 144 Fructus donationis à uiro uxori factæ, eo uiuente percepti, etiam à Fisco præstantur.
- 145 Feudum, si ob lineam finitam, uel culpa feudatarij ad Dominum perueniat, absq; onere reddit ex ipsa contractus resolutione, quoad latè differitur. Et quid in fructibus, num. 151.
- 146 Feudi onera transeunt in Dominum.
- 147 Dominus directus tenetur, etiam respectu onerum impostorum per feudatarium cum assensu.
- 148 Dominus directus tenetur de fructibus feudi, qui ad defunctum spectabunt prò rata creditoribus satisfacere, siue in reali, siue in personali actione, etiam si ex causa lucratiua ueniant.
- 149 Tex. in c. 1. S. his consequenter, in tit. hic finitur lex, quando locum habeat, Et an habeat locum in fructibus industrialibus tantum, uel et quoad fructus naturales, n. 150.
- 152 Meliorationes per feudi possessorem factæ, eo ad Dominum ob culpam deuoluto, creditoribus tantum, non autem Domino reseruantur.
- 153 Creditores, quando possint impedire Fiscum, quo minus bona capiat, & sibi incorporet.
- 154 Cap. Reg. Dudum, aliàs præsumptuose, refertur.
- 155 Possessio sola non sufficit ad impediendum sequestrum inductum ex Cap. Regni Dudum in beneficium Fisci, nisi cum possessione adsit Titulus, uel Regius assensus.
- 156 Fiscus bona sibi delata, alteri concedens, liberatur ab onerum solutione.
- 157 Fiscus, inuentario non confecto, bo-

nis deficientibus ultra vires hereditatis non tenetur. Et quid in Principe bona alicuius cui privato capiente, 158.

159 Repudiatio Fisco conceditur, bonis semel agnitis, & incorporatis, etiã si creditoribus solvere ceperit.

160 Usura non debent à Fisco solvi, cū bona alicuius capit.

161 Fiscus tenetur creditoribus satisfacere, bonis delinquentis publicatis in rebus, quæ in eius ditione existunt, Quod latè examinatur num. 162. 163. & 164.

165 Creditores à Fisco citati per proclamata, si intra terminum statutū non comparuerunt, amplius non audiuntur, Quod quomodo procedat, num. 166.

167 Edicta generalia respectu comparitionis creditorum, non nocent his, qui extra Provinciam sunt. Et competit restitutio in integrum.

168 Edicti verba sunt inspicienda, ad hoc, ut si, vel nē præiudicari possit creditoribus per proclamata ad Fiscum instantiam vocatis, ipsis non comparentibus.

169 Debitor à Principe resistatus, non potest molestari, actione sublata.

170 Edicti forma à Scribentibus tradita, quando agitur de bonorum vacantium incorporatione.

171 Creditor defuncti potest suo arbitrio defuncti possessorem cōvenire, etiam Fisco non excusso.

1 A T I S obscura esset Constitutio ista, nisi ab alijs locis lumen acciperet, & præsertim ab ipsa huius Tituli inscriptione, quæ paucis verbis mentem ipsius aperit, & totam in breue compendium redigit in hunc modum; *Pœnis Fiscalibus Creditores Preferri*. Quod antea pari breuitate feliciter expresserat *Modest. in l. in summa, ff. de iur. Fisc.* cuius verba sunt hæc; *In summa sciendum est, omnium Fiscalium pœnarum petitionem creditoribus postponi.*
 2 Dux autem ex hac nostra lege regulæ à *Scribentibus* deducuntur.
 3 Prima, creditores omnes esse potiores Fisco agente ad cōsecutionem pœnæ, & exemplū ab *Accurs.* & alijs ponitur ex ijs, quæ habentur in *l. 1. supra, de his, qui ex publi. rationib. mut. pecun. accip.* quibus ea *Constitutione* quadrupli pœna imponitur, in quo quadruplo, cū insit simplum pecuniæ Fiscalis, si Fiscus cum alijs huius condemnati creditoribus concurrerit, pro simplio, quod est ipsa Fiscalis pecunia, coeteris omnibus præferetur, pro triplo, idest, pro pœna creditores Fiscum superabunt. Simile etiam exemplum deducitur ex *l. qui contractibus, supra, de iur. Fisc.* Vbi interuersor Fiscalium iurium, quadrupli etiam pœna mulctatur, ac eadem forma

ma prælationis est seruanda; idq; erit perpetuum in omnibus illis casibus, in quibus, vel iura communia, vel municipalia tripli, quadrupli, vel nonupli, ut in hoc Regno, aliquando poenam imponunt. Altera, 4 quæ traditur regula est, quod quando Fiscus alicuius bona, iure dominico, ac suprema auctoritate Regia occupat, omnibus creditoribus illius satisfacere tenetur, & reliquum, si quod superest, suis commodis cedere debet, l. 2. supra, solu. matr. l. si marito, in princ. ff. eod. tit. l. 2. supra, ad l. Iul. de vi publ. l. 1. S. an bona, l. non possunt, ff. de iur. Fisc. cum simil. De vtraq; autem separatim (quia distincta, ac diuersam vnaquæq; ex eis materiam continet) pertractandum esse operepretium duximus.

Et insistendo in prima, omit- 5 tam transcribere ea, quæ passim à Doctoribus tradita sunt de differentijs inter poenas, ac multas. Satis enim erit indicare tresdecim enumeratas fuisse curiosè, ac elegàter à Rebuff. in cõmentario ad l. si qua pœna, & ad l. aliud est fraus, S. inter multam, ff. de verb. signific. Non tamen 6 ab re fore arbitror inspicere, quæ nam sint istæ poenæ Fiscales. Et quidem Fiscales poenæ dicentur illæ, quæ Fisco siuè ex conuentione, siuè ex legali dispositione, siuè ex facto iudicis debentur; sic enim illas in tres

species distinguit Molin. in tractat. de iustit. & iur. tract. 2. disput. 317. in princ. Omnes autem poenæ pecuniariæ, sunt Fiscus, l. multarum, supra, de mo. multar. sunt enim de regalibus, cap. 1. in ver. multarum, quæ sint regal. Ideo 7 què si non sit dictum, cui poena applicari debeat, Fisco debebitur, ità Gloss. in l. iubemus nulli, S. his quoq; Iudicibus, supra, de sacros. Eccl. Bart. in l. agraria lege, quam fecit Cæsar, de term. moto, latè Salyc. in d. l. multarum. Roman. in l. legis Cornelia, num. 2. ad Syllan. Abbas, Fælyn. & optimè Ripa in rub. de iudic. Aret. las. & alij, in S. fin. inst. de act. DD. in l. si quis id, quod, ff. de iurisdic. omn. Iudic. Afflict. in Constitut. Regni Violentijs, quæst. 3. nu. 6. cum alijs cumulatis per Antoni. Gabriel. lib. 7. commun. conclus. in tit. de malefic. quibus addendi sunt Marant. de ordi. Iudic. par. 4. num. 32. & Auiles in cap. Prætor. cap. 2. in verbo Camera.

Hæc autem generalis propositio non est passim, & indistinctè recipienda; nam aliquibus in casibus restringitur. Et primus erit, quando Lex imponit poenam pro aliquo facto, & pro eodem facto parti tribuit actionem; quia tunc non Fisco, sed parti poena quæretur, secundum distinctionem traditam à Bart. in d. l. agraria lege, quæ communiter à Scribētibus est recepta; 9 idem (& erit hic Secundus casus) dicendum erit in poena

conventionali, quæ in dubio parti debebitur, ex traditis per eundem Bartol. in l. si quis maior, supra, de transact. cum alijs, quos, (nè transcribam) recenset Farinac. de varijs, & diuers. crim. questio. 107. par. 1. art. 8. num. 25.

10 Qui tamen aduertit, hoc non seruari in ditione Summi Pontificis, in qua omnes poenæ conventionales sunt Filci; quod etiam refert Baiardus ad Iulium Clar. in Addit. ad Caput 80. nu. 6.

11 Tertio loco limitatur regula supra tradita, quâdo poena imposita est per verba multiplicatiua, veluti dupli, tripli, vel quadrupli; tunc enim si simplum parti debetur, eidem, & non Fisco illud duplum, vel triplum, poenæ nomine appositum debebitur; quia uti accessorium regulabitur à simplo tanquam principali; ita docuerunt Ripa, Aret. & Felyn. in rub. de iudicijs, Anania in cap. Statuimus, de maledic. Aretin. in §. fin. in tit. de actio.

12 Quarto restringitur prædicta, regula in poenis apposis in recompensam damni, quod aliquis passus fuit; tunc enim non ad Fiscum, sed ad eum, qui dânum passus est in dubio pertinebunt, ut voluerunt Scribentes in l. penult. ff. de in ius voc. per illum

13 Tex. ac etiam per Tex. in l. post legatum, §. amittere, ff. de his quib. ut indign. Quibus iuribus licet aduertari videatur Tex. in l. Papinianus, §. meminisse, ff. de

inoffic. testament. Rectè tamen conciliari videntur ex notanda distinctione, quam tradidit Dyn. cui subscripsit Bild. in l. proximè, ff. de his, quæ in testam. delent. & Alexand. in Addit. ad Bar. in d. §. meminisse, vbi etiam Castrenf. & Fulgos. Nam quando aliquid aufertur non in poenâ delicti, sed ob alicuius fauorem, tunc hoc totum cedit commodo partis, cuius contemplatione fuit poena apposita, & ita procedet Tex. in §. amittere, vbi legatum, quod aufertur ei, qui tutelam secundum Testatoris voluntatem suscipere recusauit, hæredi applicatur; quia non recipere tutelam, non est delictum, & legatum illud, hæredis contemplatione factum censetur, ut ad suscipiendum administrationis onus Legatarius fieret propensior; unde ipsius hæredis emolumento cedit. Quando autem aufertur aliquid ob delictum, tunc poena erit Filci, & hic est casus in d. §. meminisse, vbi legatam aufertur ab eo, qui nullum testamentum dixerat ob vitiū, ac delictum ingratitude; & sic nõ alicuius fauor, sed odium tantum legatarij inspicitur. Et ex his explicata remanet questio illa, quando Fisco, & quando parti poena (si nihil sit dictum) debeat.

14 Ex quibus elicitur vera resolutio elegantis dubitationis propositæ à Bertazz. cons. suo 435. &

à *Cephal. cōf. 573.* cui subscripserunt *Valla, Decianus, & Menoch.* quæ talis est. Cauetur municipali lege Mantuanæ Ciuitatis vsurarium (contractu irrito, ac annullato) puniendum esse pœna restitutionis vsurarum in beneficium eius, qui vsuras soluit, additq; *lex* huiusmodi verba: *Et oltre sotto pena di perder la sorte, & altre tanto, quanto importa la sorte, & la usura insieme da applicarsi all' Accusatore, & à luoghi pji.* Dubitatum fuit, an parti, ultra restitutionem vsurarum, fors etiam principalis esset reddenda, duplum verò vsurarum, & fortis Accusatori, ac locis pijs, quæ Fiscus personam representant deberetur? an verò sola vsurarum restitutio, fors verò principalis, ac reliquum omne delatori, ac Religiosis locis concederetur? & *Bertazzol. & alij*, quos supra recensuimus, voluerunt, fortem, ac vsuras parti, duplum cæteris applicari. Hæc autem opinio minimè placuit *Peregrino in opere de iur. Fisci. lib. 4. tit. 8. num. 9. vers. limita secundo;* Cuius sententia mihi magis probatur; suadent hoc primo loco verba ipsa legis, dum posita pœna restitutionis vsurarum facienda parti; subdit: *& oltre;* nam illa verba: *& oltre;* coniungunt varia, & diuersa per iura vulgaria. Præterea opinio illorum *Consulentium* aduersatur ijs, quæ diximus superius, dum firma-

uimus, pœnam ex delicto debitam, semper in dubio Fisco censeri quæsitam. Et licet aliàs apud antiquiores *Scribentes* dubitatum fuerit, an actento iure ciuili vsuras recipere, esset delictum, hoc tamen hodie extra controuersiam videtur, quia receptum est, non solum iure Pontificio, sed etiam Cæsareo, hoc esse interdictum, vt firmarunt *Iacob. Burrig. in l. improbum foenus, supra, ex quibus caus. infam. irrog. lo. And. Archid. Domin. & alij in cap. 1. de vsur. li. 6. Signorol. cōf. 259. Corn. cōf. 19. vol. 3.* cum quamplurimis alijs cumulatis à *Didaco lib. 3. variar. resol. cap. 1. num. 5. & 6.* & per *Osast. dec. Pedem. 137. nu. 8. & seqq.* & per *Menoch. de arbit. Iud. casu 396.* Et ideò dicitur esse crimè mixti fori, vt latè firmat *Decian. lib. 4. cap. 27. num. 3. cum seq.* Vndè sequitur, quod in casu proposito restitutio vsurarum parti, tanquam suæ rei fieri debeat, reliquum verò, tanquam pœna ex delicto descendens, à Fisco vendicabitur, ac sufficiet parti non esse in damno; & proindè non videtur esse tutam consultationem illam, (quamuis grauissimorum Authorum) tanquam veris legum principijs contradicentem, ac repugnantem.

Deniquè, vt materiam hanc totam pœnarum Fiscalium absoluamus, adnotare libet, pœnas, quæ vel à lege municipali, vel à

Principe Iudici applicantur (vt in multis casibus scimus esse diuersis in locis, & Prouincijs constitutum) esse verè pœnas Fiscales; quia eo calu Fisci locum Iudex subingreditur, vt eleganter aduertit *Auéd. in tract. de exequend. mand. cap. 4. post num. 22.* Sed non est prætereundum, rectæ Reipublicæ administrationi minimè conuenire huiusmodi pœnas in totum, vel in partem iudicanti applicari, nè ob lucri cupiditatem à recto iudicandi cursu deflectat. Vnde

17 sanctissimè Hyspanica lege cauetur, non licere Principi donare Iudici pœnas perueniendas ex Iudicijs, quæ coram illo erunt terminanda, vt habetur in *l. 14. tit. 1 o. lib. 5. nouæ recopilat. & adnotauit Redin. de maiestate Principis, in verbo Maiestatem, num. 199.* qua etiam ratione, cum in hoc Regno Neapolitano fuisset ordinatū, salarium Iudicum Prouincialium, quos Auditores appellamus, de pœnis istis Fiscalibus esse soluendum, consulimus Sux Maiestati, id esse abrogandum, prout abrogatum fuit pro recto iustitiæ cultu, & iustum, vt ex *Arario* solueretur.

Circa quod non puto omitenda duo, quæ eleganter *Clapperius* ad hanc materiam tradidit *causa 11. q. 3.* quorum primum est illud, quod si Iudici

19 est salariū ex prouentibus soluendum, & vno anno non fiant

tot, quod sufficient, supplendū erit ex ijs, quæ fient anno sequenti. Secundum est, quod si nullo pacto sufficient prouentus, etiam cum aliorum annorum refectione, non erit solutio facienda ex alia pecunia Fiscalis, cuius tamen vltimi dicti contrarium, & melius tenuit *Capyc. in sua inuestit. in verb. feudum, de camera, & Intrigl. de feud. centur. 1. q. 9. num. 124.* per ea, quæ docuit *Isern. in cap. Imperialem, §. illud, in fine, de prohib. feud. alienat. per Federic.*

Vtteriùs autem progrediēdo,

21 pœnæ etiam Fiscales dicentur illæ, quas Barones ex Principis concessione à suis vassallis percipiunt, *Isern. in cap. 1. §. heredes, nu. 1. & §. quicumq. in vers. hereditatem, nu. 12. de pace tenend. vbi Aluarot. Afflic. coeteriq. feudorum Interpretes notant, idemq. Isern. in Const. Regni, Post mortem, col. 1. Jacobin. in sua inuest. in ver. Marchio, col. 3. Deci. cons. 4. col. 2. Capyc. decis. 185. post principium, & in sua inuestit. in vers. cum multarum, poenarumq. compendijs, vbi inquit, facultatem exigēdi pœnas, Baronibus non censeri concessam; nisi fuerit expressè dictum, quod non est incautè accipiendum; nam eo ipso, quod iuridictio est concessa, veniunt in consequentiam ipsæ pœnæ, vt inquit *Isern. in d. §. quicumq. in vers. hereditatem*, & declarat *Frecc. lib. 2. de subfeud. in 13. auth.**

quia

quia fructus iurisdictionis sunt, ut post *Bart.* notant omnes *Scribentes*, in *l. diuortio*, §. *si fundum*, & in *l. fin. ff. solut. matrim.* alijq; citati à *Gulielm. de Benedic. ad cap. Raynutius*, in *vers. cætera bona*, nu. 36. à *Palat. Rub. in repet. rubrica, de donat. inter vir. & uxor* §. 62. n. 11. à *Tiraq. de retract. conuent.* §. 5. glo. 4. num. 18. & à *Malin. de primog. Hispan. lib. 1. cap. 25. num. 21.* Et ideò per quæcunq; verba concedatur iurisdictione, per eadem quoq; pœnarum exactio permittitur; veluti si Princeps cõcedat alicui Castrum cum iustitijs, *Bertran. conf. 276. las. conf. 45. vol. 1.* ad quod omninò videndus est *Bal. in l. fin. in 1. lectura, vers. item noto, ff. de Constitut. Princip.* Et pœnæ istæ, si plures sint iurisdictionis Condomini, pro rata inter eos diuidentur; ad instar aliorum fructuum, *Bald. in l. si seruus communis, ff. de stipul. seruor. Iacobi. de Roid. col. 4. vers. cõcludite.*

22 Debetur etiam Baroni pœnæ illæ pecuniaræ, quæ per noua edicta imponuntur, etiam si de nouo fiat delictum id, quod antea non erat; ut eleganter opinatus est *Bossi. in tit. de pœn. nu. 25.* & *Amod. de Ponte, in sua lucer. laudemiorum, quest. 24. D. Præsid. de Franch. decis. 434.* & *Thessaur. decisio. 132.* vbi in Additionibus *Thessaur. filius* eruditù impressit consilium à se in hac quæstione editum, secundum quod iudi-

catum fuisse retert, explosa sententia *Io. Petri Surdi*, qui in *consil. 125. lib. 2.* contrarium fuit amplexus, cui plures subscripserunt. Sed actèro numero *Scribentium*, ac authoritate illorum pensata, verior, & frequentior videtur opinio *Boss.* quæ hoc in Regno vltu recepta est. Ea tamen duplicem (nisi fallor) restrictionē 23 patitur, Prima erit, si Princeps, quando prohibet aliquid, quod antea delictum nõ erat, expresse sibi, & non alijs eius cognitionem reseruat; quia tunc *Baro* non cognoscet de eiusmodi crimine, nec pœnas exiget, quãuis amplissimis verbis sibi iurisdictionis concessio facta fuerit; potuit enim Rex legem dicere in re ex eius arbitrio pendente, quam voluit, vulgata *l. in re mandata, supra, mandati*, & hoc in specie firmavit *Panciroli. in consil. 605. num. 15. inter consil. Menoch.* Et hic casus extra omnem difficultatem mihi videtur.

24 Illud tamen quæstionis est, an Princeps sibi cognitionem, ac perceptionem pœnarum reseruasse videatur, si quãdo prohibitionem fecit, dixit: *Sub pœna ducatorum mille* (exempli causa) *Fisco nostro, vel Fisco Regio applicanda*; nam in specie consultus *Marcus Antonius Nacta consil. 34. num. 9. lib. 2.* & rursus *consil. 346. num. 9.* Respondit Baronis Fisco pœnam deberi,

quia

quia subrogatur loco Fisci Regij, vt etiam voluit *Roland. conf. 21. num. 23. vol. 4.* & *Amodæus de Pöte in præ. quest. 24. col. 5. in fi.*

Contrarium autē voluit *Foller. in comment. ad Pragmaticas huius Regni, in tit. de Administr. Vniuers. num. 7.* Mihi *Nactæ* sententia magis placet, & *Follerius* in suis vltimis verbis videtur se restringere, quando Baro fuit negligens, adducens ad id auctoritatem *Felyn. in cap. Pastoralis, num. 6. de off. ordin.* Quod non solum in proposita specie, sed in omni casu est verum; nam data negligentia Baronis, Princeps, & causam sibi auocat, & poenas exigit, vt eleganter scriptū reliquerunt *Auiles in cap. Prætorij, cap. 18. num. 2. lib. 1. Azeued. ad l. primam, tit. 1. lib. 4. noua recopil. nu. 33.* & *Bouadill. in sua politica lib. 2. cap. 16. num. 112. in fin. & rectè Theff. decis. 250. vers. Quarto facit.* Secunda erit restrictio opinionis *Bossij*, ac aliorum supra relatæ, quando ex Principis concessione Baro minimè capax esset cognitionis illius criminis, quod noua Cõstitutione prohibetur; tunc enim iurisdictio, cognitio, ac ipsius poenę exactio ad Prin-

25 cipem pertinebit; exemplum erit, quando Rex, ac Dominus supremus, alicuius rei extractionem à sua Prouincia prohibet, sub poena; vel tempore caritatis, ac sterilitatis, frumenta certo pretio vendi iubet, certa con-

stituta poena, tunc, cum huiusmodi prohibitiones fiant supremi Imperij vi, ac potestate, quæ à Principis persona nullo pacto potest separari, nec in alterum, quibuscunq; verbis, ac clausulis, etiam amplissimis transferri, Barones de his, qui in hanc legē committunt, nec cognoscent, nec multas exigent, quia eorū persona summi Imperij capax non est; ità pulchrè consuluit Eruditus Præsides *Menoch. in suo conf. 604.* & post eum *Panciroli. subscribens in seq. conf.* qui ait ità censuisse Senatū Mediolanensem, & refert ità seruari in hoc

26 Regno Neapolitano, quod verum est; nam nunquam hoc casu delinquentium remissio ad Barones fuit facta, & ipsemet *Amodæus de Ponte*, qui *Bossij* sententiam fuit secutus, fatetur in hoc casu, Principem cognoscere debere, in præcitata *quest. 24.* Hoc idem in magis dubitabili quæstione voluit *Regens Moles* in suo accurato, & docto opusculo manuscripto, in tit. de iure tractarū, in cap. incipiēte *Quando aliquis Baro*: Nam Illustris Dux *Amalphitæ* habebat ex Regis concessione ius tractarum in tota sua ditione, ità vt si quid indè extraheretur, portorium sibi solueretur, & si quis vectigal illud fraudabat, res, quæ in commissum incidebant, ipsi Duci applicabantur. Euenit, quod Princeps ex causa iussit à Regno, vi-

num,

num, vel frumentum non esse extrahendum, nè suis subditis deficeret, ex regula *Tex. in l. Præses, supra, de seruit. & aqua*, cum alijs, quæ *Affl. poluit in decis. sua 190. num. 9.* Si quis contra hanc
 27 Principis iussionem aliquid extraxerit, poenam non Duci, sed Regi deberi affirmavit, atq; ita refert iudicasse Regiam Camerã ex rationibus per ipsum adductis; nam cū Princeps prohibitionem illam fecerit ob bonum publicum, cuius procuratio ad ipsum, non ad alium spectat. quia ius illud supremi dominij respicit, nõ erat Dux capax huiusmodi summæ iurisdictionis, quæ illi per quæcumq; verba, etiam amplissima, nec concessa censebatur, nec concedi poterat. Ex quibus remanet absoluta questio proposita, quando possit Baro cognoscere, ac poenas percipere ex delicto noxiter facto, quod antea delictum non erat.

Nunc videndum est, quid iuris erit, si Iudex Baronis mulctet vassallum, ac poenam aliquam pecuniariam illi imponat, isq; ad Principem, vel Regios Iudices prouocet, ac Iudex appellationis sententiam confirmet, cui nam applicabitur poena hæc? Baroni, qui primam tulit sententiam, vel Fisco Regio, postquam à Regijs Iudicibus fuit confirmata? Et magis est, vt Baroni debeat, nam

licet satis controuersum sit, an Iudex, à quo appellatum fuit, vel Iudex ad quem sit executor sententiæ confirmatæ, & videatur cõmuniter approbata sententia illorum, qui voluerunt, eã à Iudice confirmante esse executioni demandandam, pro vt voluit *Bart. in l. à Diuo Pio, de re iud. vbi Alexand. in Additionibus* testatur hanc esse communem, *Bald. in Authen. Si quis litigantium, supra, de Epis. audi. lateq;* prosequitur *Felyn. in c. Pastoralis, §. præterea, col. 1. de offic. deleg. & Gutierrez præf. quest. 9. 97. per totam, & Dom. Præsid. de Franch. dec. 335.* & in hoc Regno videtur hoc minimè controuerti posse per *Ritum Magnæ Curie Vicariæ*, qui est 262. secundum numerationem *Carauitæ*. Quo cauetur, sententiam fore exequendam semper per Iudicem ad quem, siue reuocetur, siue reformetur in totum, siue in partem: attamen in casu proposito, nec recitatæ *Scribentium* authoritates, nec *Ritus* ipse *Magnæ Curie* locum habere possunt, siquidem illi locuti sunt, quando tam Iudex à quo, quàm Iudex ad quem, iurisdictionem habent concessam ab eodem in officium; sed quando tractamus de iurisdictione in proprietatem concessa, pro vt est illa, quæ Baronibus tributa est in suos vassallos; tunc Iudex confirmans remittere debet execu-

tionem

tionem faciendam à Iudice primo; ità optimè declarat hoc, ac distinguit *Dom. Præs. de Franchis dec. 510. n. 14. cum seq.* & ante eum *Molin. de primogen. Hispan. lib. 3. cap. 11. n. 24.* & eleganter *Thessaur. in insigni decis. 266. nu. 7.* & *Ludou. Molin. in tomo tertio, de iust. & iur. tract. 2. disput. 635. in fin.* Est enim magna differentia inter has species iurisdictionis, per ea, quæ cumulat idem *Præs. decis. sua 370.* & ipse *Dominus de Franch. in pract. dec. 335.* locutus est, quando vterq; Iudex erat eiusdem Tribunalis, & à Principe in officium iurisdictionem habebat. Insuper etiam est aduertendum, illam non esse decisionem Sacri Consilij, sed ipsius Præsidis tantum, cuius tamen autoritas, apud Me non minor est, quam totius Senatus. Nec in hoc Regno negotium faciet *Ritus Magnæ Curie*, quia vsu non receptus est, vt ibi optimè aduertit *Caravita*, & rationem notandam assignat *Dom. de Franch. in d. dec. 510. nu. 14.* Ritus prædictum minimè loqui potuisse de Baronibus, qui regnante Regina Ioanna I. quo tempore Ritus ille fuit conditus, non habebant cognitionem causarum criminalium, quæ eis à Rege Alphonso I. per concessionem meri, ac mixti Imperij fuit communicata. Erit tamen pulcher casus, in quo, (etiam retèta hac sententia, quâ

supra firmauimus) poena non primo Iudici, sed secundo, qui sententiam confirmauit debetur. Fac per legem municipalem (qualis multis in locis esse solet) poenam impositam esse temerè appellanti, si à sententia Baronis prouocetur, ac ipsam Iudex Regius approbet, multa Fisco Regio est soluenda, quia non debetur ex sententia, sed ex ipsa appellatione; ità notanter tenuit Senat. Pedemont. in *decis. Thesauri, 250.*

Est autem supponendum, quod licet Barones loco Fisci (vt supra dictum est) subrogentur, non tamen habebunt in multarum exactiōe ea priuilegia, quæ Fisco Regio competunt, quia illa debentur ratione superioris dominij non concessibilis, & sic adnotauit *Auiles in cap. Prætorum, d. cap. 2. in vers. Camera, num. 5. in fin.* & *Bouadill. in sua Polit. lib. 5. cap. 6. num. 30.* & antè eum *Auendan. de exequend. mand. cap. 7. par. 1. nu. 19.* extraditis per *Petrum Iacobum in sua Praxi, in tit. de condic. ex lege, col. 3.* & per *Guid. Pap. dec. 76. incipiēte Si in Terra alicuius bannareti.* Vnde vana fuit dubitatio *Capyc. in sua inuest. in pract. versic. Multarumq; compendijs.* Si Exactores res poenarum Baronaliū fraudantes tenerentur eadem poena, qua cæteri Fiscalium pecuniarum Collectores; nam ex prædictis apparet, non esse æquali-

35 ter plene. Cauendum tamen est à *Cassaneo ad Consuetudines Burgund. in tit. de confisc. bonorum, rub. 2. in princ. col. 3.* Dum voluit, Fiscum habentem aliqua bona, vel ex confiscatione, vel ex successione, quoad illa vti iure priuati, ac Receptores poenarum prouenientium ex illis bonis non habere illa priuilegia, quæ habent coeteri Perceptores Regij, motus autoritate *Ioannis Saxonis*, quod verum non puto, nam si loquitur de bonis priuatis ipsius Principis, illis omnia priuilegia Filci communicata esse firmauimus in *Comment. ad legem vnicam, supra de vendit. bonor. Fisc. cum prin. Si verò tractamus, prout ipse tractat, de bonis obuentis, vel ex confiscatione, vel vti vacantia, nescio quomodo ab alijs bonis Fiscalibus ipsa separare valeat, cum illa capiat iure Regali, ac ratione supremi domini, cap. 1. vers. & bona, in tit. quæ sint regalia, ideoq; omnia Filci priuilegia nanciscuntur.*

Venio nunc ad elegantem
36 quæstionem in hac poenarum materia, quam tamen non satis accuratè tractatâ inuenio. Duo sunt vnus Castri Domini, alter iurisdictionis Criminalis, alter Ciuilibus (prout sunt in hoc Regno Neapolitano quamplures) si prò causa criminali imponatur poena pecuniaria, ad quem spectabit ad Dominum ciuilibus,

vel criminalis? Et quidem *Frecc. lib. 2. de feud. in 13. author.* excitat hanc quæstionem, & pluribus hinc indè delibatis, dicit, eam fuisse determinatam à Serenissimo Rege Catholico in anno 1516. in causa Illustris Ducis Sancti Petri in Galatina, cum Monachis Cœnobij Sanctæ Catherinæ Ordinis Oliuetani illius Terræ, quam sententiam, nec Ego inueni, nec alium vidi, qui de ea mentionem faceret. Sed tamen reperio sententiam inter partes prædictas latam fuisse, declarando, quæ causæ ad Ciuilem, & quæ ad Criminalem iurisdictionem spectarēt, quæ declaratio cum processerit per viam legis condendæ, relata est inter Pragmaticas huius Regni sub *Tit. de iurisdictionibus non turbādis*, sub die 15. Decembris 1515. in qua nihil omninò dictum fuit de proposita quæstione; vndè arbitror, *Frecciam* deceptum fuisse, idq; tātò magis mihi suadet, quod nec ipse posuerit, quid fuerit decisum, nec *Capicius*, qui ex professo tractauit difficultatem illam, de ea determinatione mentionem fecerit. Et credendum est, illum, qui paulò post scripsit, non fuisse oblitum tam solemnibus declarationis, quæ si extitisset, illa disputatione opus non fuisset, nec in ea frustra laborasset. *Capycius* ergò in sua *dec. 27. num. 12.* post multa, quæ pro

utraq;

utraq; parte titubando adducit, dicit tandem conclusum fuisse; quod si pœna de corporali in pecuniariam commutata fuerit voluntariè à Domino iurisdictionis Criminalis (quod in hoc Regno licet Baronibus ex forma suorum priuilegiorum, ut notatur in *Cap. Regni*, incipiente *Ad peruersorum*. s. quod est 252.) ad eundem commodum pecuniarium spectabit; sin autem commutatio prædicta fiat ex necessitate, veluti, quando ob multitudinem delinquentium, vel ætatem, aut sexu iura municipalia pœnam pecuniariam loco corporalis substituerunt, eo casu, cum principaliter subrogatio non fiat ab homine, sed à lege, spectabit ad Dominum iurisdictionis Ciuilis. Quæ quidem distinctio est satis notanda, & in Regno recepta videtur, cum illam sequatur *Campagn. in comment. ad Pragmaticam prædictam, de iurisdictione non turban.* quâ interpretatur post *Capitulū Regni, quod incipit, ut delatas*. Idèq; in *cap. ad peruersorum, sub Rubr. de composit. & commutat. pœnar. n. 22. & Carauit. Ritr. 272. num. 8.*

38 Verùm quoad vltimum hoc membrum distinctionis à *Cappycio* traditæ, Ego subsisterem, & forsan in contrariam sententiam inclinarem, ac indistinctè, pœnam hanc pecuniariam Domino Criminalis iurisdictionis deberi existimarem, ex infra-

39 scriptis. Primo, quia pœna hæc pecuniaria subrogatur in locū corporalis, vndè naturā assumit eius, in cuius locū substituitur, *l. solet, ff. de iurisdictione omn. Iudic.* Nec video differentiam (quantum ad hoc attinet.) inter subrogationem necessariam factā à lege, & voluntariam factam ab homine. Secundo, quia inconueniens esse videtur, ut vnus Iudex, scilicet causarum criminalium, sententiam proferat, alter poenitus diuersus causarum ciuiliū multam capiat, ut perbellè considerauit *Hostiens. in cap. 2. de maledic. Faciunt ea,* quæ adducit *Claper. in decis. suis causa 11. quæst. 1.* Et si pœnæ sunt fructus ipsius iurisdictionis (ut supra firmatum est) absurdum esset, ut Dominus vnus iurisdictionis colligat fructus alterius. Terrio, in concernentibus iurisdictionem initium inspicitur, *l. cum quadam puella, §. quoties, ff. de iurisdictione omn. Iud.* Et in calu emolumentorum iurisdictionalium à primordio vituli posterior formatur euentus, *Alberi. in Rub. 5. de vsufr. col. 2. vers. Item tale ius,* & ita arguit *Thessaur. in decis. 250. nu. 3.* Ex quibus videtur in dubium posse hanc *Cappycij* traditionem reuocari, & verè ipse non omninò pedes firmat; Vndè cum casus acciderit, amplius cogitandum censeo. Est autem aduertendum, quæstionem hanc in hoc Regno tantum

tum esse dubiam, cum iurisdictione criminalis ex declaratione, (quam supra retulimus) facta à
 40 Serenissimo Rege Ferdinando Catholico, ad tres casus tantum sit restricta, mortis scilicet naturalis, vel ciuilis, vel mutilationis membrorum. De iure verò
 41 communi ad criminalem iurisdictionem spectabunt omnes causæ, non solum, ex quibus imponenda poena corporalis venit, sed etiam illæ, ex quibus poena pecuniaria debetur, quando descendit ex delicto, & Fisco applicatur, secundum opinionem magis receptam per Scribentes in læpiùs citata. *Agraria lege, ff. de termino moto, & in Rubr. extra de iudicijs, alijsq; in locis, quos cumulat Io. Anton. de Nigr. in commentario dictæ prag. de iurisdictione non turb.* Deniq; notandum est,
 42 non solum multas, ac poenas pecuniarias, sed etiam confiscationem omnium bonorum spectare ad Barones. In quo articulo, quia aliqui variarunt, resoluendo difficultatem per veras, ac magis communes conclusiones, dico, quod imponere de
 43 nouo poenam publicationis bonorum in casibus, in quibus non est imposita, ad solos Principes supremos, superiorem non recognoscentes pertinet; & ita procedit illa prohibitio, de qua
 44 in toto titulo, supra, nè sine iussu Principis. Et Barones ex quacunque forma, etiam amplissima

privilegiatorum, huius iuris, quia est de maioribus regalibus affixis ossibus Regis de Corona (ut alias diximus) sunt incapaces; & hoc à nemine video esse in dubium reuocatum. Quando verò poena prædicta confiscationis est iam imposita, vel à iure communi, vel à lege aliqua municipali, tunc emolumentum omne huiusmodi confiscationis erit Baronis habentis merum, & mixtum imperiù, ac cognitionem illius delicti, in cuius consequentiam venit poena confiscationis; ita docuit *Ifern. in cap. 1. §. heredes, de pac. tenen. Azo Accurs. Odofred. Bal. Salyc. Angel. & alij, in l. 1. nè sine iussu. Oldr. conf. 17. num. 10. Afflict. in Const. Regn. quæ incip. poenam eorum, & in d. §. heredes, vbi etiam Præpos. Aluarot. & alij, Luc. de Penn. in l. unica, infr. de priuil. scholar. Io. de Plat. in l. 1. infra, de bon. vacant. Paris in tract. de sindica. in ver. de excess. Baron. num. 10. Prob. in Add. ad Ioannem Monac. in cap. cum secundum, de heret. lib. 6. Capyc. decis. 13. Boer. decis. 264. Cassan. in Consuetud. Burg. rubr. 2. §. 1. in ver. appartenent, Guid. Pap. decis. sua 76. & alij, quos nè transcribam cumulat Menoc. de arb. Ind. casu 93. & Illustriss. Card. Tusc. in suis prædic. conclus. conclus. 715.*

Et ex prædictis Sacrum Neapolitanum Consilium, maxima adhibita cognitione, iunctis Consiliarijs trium Aularum iudica-

uit, Baronem cognoscere posse
 46 de crimine usurarum in hoc
 Regno, ac publicationē bonorū
 usurarij, quæ iure peculiari, ac
 municipali inducta est, cedere
 debere commodo ipsius Baro-
 nis, in causa inter Regium Fi-
 scum, & Comitem Montellæ,
 de qua memor fuit *Vinius in de-
 cis. sua 237. nu. 4.* & antea obser-
 uauerat *Liparul. in Additon. ad
 Iser. in d. §. heredes,* & nouissi-
 mē *doctis; Consiliarius Rouit. in
 comment pragmatice 1. de usura-
 rijs, num. 20.* Sunt autem prædi-
 cta restringenda ad ea crimina
 tantum, quorum cognitionem
 habet Baro, non autem in refer-
 uatis Principi, veluti est crimen
 læsæ Maiestatis, falsæ monetæ,
 ac huius generis, per ea, quæ su-
 perius alias adnotauimus.

Hæc autem, quæ de Baroni-
 47 bus diximus, extendenda sunt
 etiam ad Episcopum, respectu
 suorum subditorum; etenim,
 quamuis admodum controuer-
 sum fuerit, an Episcopus dica-
 tur habere Fiscum, de quo latè
 per *Gloss in cap. quia diuersitatem,*
*de concess. præben. vbi Butr. Imol. cæ-
 teriq; Scribentes,* & per *Abb. in c. 2.
 de success. ab intest.* & in *cap. tua, de
 pænis,* per *Cardin. in clem. 2. §. 1. de
 heret. per Bal. in Rub. supra, de pri-
 uil. Fisc. & per eundē in Authen.
 bona damnatorum, supra, de bon.
 damnat.* & per *Angel. in Authen.
 ut nulli iud. Oldr. cons. 17. Aufrer.
 in decisio. Capelle. Thobosane 274.*

*Boer. dec. 263. col. 2. lo. Lup. in rubr.
 de donat. inter vir. & uxor. § 39.
 Cov. var. res. c. 9. n. 11. Iul. Clar. in
 §. si q. 80. n. 5. Pereg. de iur. Fisc. li. 1.
 ti. 2. n. 104. Car. Tusc. in præct. cōcl.
 lit. C. concl. 722.* De facto tamen
 48 in confesso est, Episcopum ha-
 bere bursam Fiscalem, uti habēt
 Barones; quia, ut dixit *Bald. in l.
 siue pars, supra, de dilation.* Epi-
 49 scopus in eius Dioecesi in cau-
 sis ad eum spectantibus est de
 maioribus Magistratibus, & ha-
 bet merum, & mixtum Impe-
 rium, tanquam Præses; quod re-
 fert, & sequitur *Gulielm de Perno.
 cons. 5. in fin. (Anser. in quæst. crimi-
 nali. q. 10. n. 6.* qui tamen ad hoc
 nihil allegat; faciunt ea, quæ
 tradit *Anchar. consil. 142. & Deci.
 cons. 40.* Vndè poenas pecunia-
 rias ab ijs, qui eius iurisdictioni
 subsunt, exigere poterit, licet
 id satis parcè, ac maxima cum
 prudentia facere debeat, nè aua-
 ritia notā subeat, & iustitia cō-
 50 tēnatur; quia nullā delinquens
 pertimescit culpā, quā nūmis re-
 dimere sperat, itā docēt oēs *Scri-
 bentes in c. irrefragabili, §. cæterū,* vbi
 plenius, quā alij *Felyn. n. 5. & 9.
 de off. ord. ac in c. ut Clericorum, de
 vit. & hon. Cler. cū alijs, quos re-
 cēlet Couar. d. c. 9. var. res. lib. 2. &
 Clar. in d. q. 80. vbi videndus est
 Batar. in Addit. ad qst. prædictā, Fol-
 ler. in præcti. canon. p. 2. c. 5. n. 14. &
 p. vlt. c. 37. n. 16. Caballin. ad Cōst.
 Aegidian. li. 3. ti. 1. 3. in gl. in lit. C. Io.
 Segur. in Direct. Iud. Eccl. forens. p. 2.*

c. 10. nu. 3. Bernard. Diaz. in Praxi canon. cap. 142. Paul. Fusc. in tract. de visitat. Ecclesiar. lib. 1. cap. 32. & in singul. 25. Antoni. Scap. de iure non script. lib. 5. cap. 209. Aluar. Pelag. de planct. Eccles. cap. 20. vers. an Prælati, Michael Timoth. de Eccles. visit. lib. 2. tract. 10. c. 3.

51 & ideo sanctissimè cauit Tridentinum Concilium de reformat. sess. 25. cap. 3. huiusmodi pœnas ad vitandam auaritiæ suspitionem pijs locis, in Diœcesi existentibus, esse à Prælati applicandas, quod aliàs à Colonienſi Concilio statutum fuerat, vt refert Felyn. in d. S. cæterum, & Couarr. in loco paulò ante citato, Qui tamen hoc,

52 & benè restringunt, quando Prælatus esset pauper, quia tunc huiusmodi multas sibi retinere posset. Quomodo autem fiat hæc exactio, nè diutiùs immorer, remitto me ad ea, quæ latè de hoc scripsit Couarr. præct. qq. cap. 10. per totum, & ante eum Lopez, in cap. per vestras, fol. 181. num. 81. in cap. incipiente Sed est pulchra, & Clar. in quest. 37. vbi Baiard. in addit. & Bernard. Diaz. in sua Praxi Canonica, cap. 142.

53 In duobus casibus tamen commodum pecuniarium ex condemnatione facta ab Episcopo, vel alio Iudice Ecclesiastico, spectabit ad Dominum Temporalis iurisdictionis. Primus, est in casu, cap. cum secundum, de heret. in 6. iuxta tradita per Gomes. in tit. de crim. les. Maiest. n. 1.

vers. item etiam, Menoch. de arbitr. Iud. lib. 2. casu 374. nu. 4. Clarus in præct. in S. heresis, vers. item bona, cum alijs quampluribus, quod practicum fuit in hoc Regno in anno 1566. Secundus casus erit, ex cap. 2. de maledicis, secundum opinionem Goffred. & Abbatis ibi, & in d. cap. licet, de pœnis, quamuis hoc adeò dubium sit, vt in hoc tres diuersæ recenseantur Scribentium sententiæ, de quarum veritate disputare non licet, nè nimium ab instituto diuertamus.

Quid autem dicendum erit de illis bonis, quæ pœnæ nomine auferuntur ab hærede laico indigno instituto à Clerico testatore? Cui Fisco erunt addenda, Ecclesiastico, an Temporalis? Et attenda persona testatoris, Abb. in cap. 2. de successione ab intest. respondet pro Fisco Ecclesiastico, quia habenda est ratio personæ instituentis, nam ipse delinquit, per ea, quæ is adducit, & Abbati se subscripsit Menchaca de success. creat. lib. 3. S. 26. limit. 31. num. 61. volum. 1. contrarium docuit Bald. in l. si quis Presbyter, supra, de Episc. & Cleric. cuius sententiam multis firmavit Palac. in Rubr. de donat. inter vir. & uxor. S. 39. num. 9. vers. ista Abbatis dicta, & Couarr. in 4. decret. S. 5. cap. 8. & ante eum Cassan. in Consuet. Burg. rub. 8. S. 5. num. 4. Hæc autem dixisse sufficiat pro cognitione, ac expli-

catione totius huius materiæ poenarum Fiscalium.

Nunc autem ad interpretationem præsentis Constitutionis accedendo, pro fundamēto eorum, quæ dicturi sumus, supponendum est, veram rationem, propter quam inductum est, Fictum in poenarum prosecutione, coeteris omnibus creditoribus postponi, esse illam, quia creditores agunt de vitando dāno, Fiscus de lucro quærendo. Et hanc causam assignant unanimi consensu omnes Interpretes, licet aliqui, inter quos *Odosr.* hic addant etiam odium poenarum, sed prima est magis efficax, nè sit peioris conditionis, qui damnum vitare intendit, quā ille, qui lucrum capit, *l. verum, §. item queritur, ff. de minor. cum simil.* non enim par ratio est amittere debita, & lucra non capere, *l. fin. in fin. supra, de codicill.* & alibi *Iureconsul. in l. Proculus, ff. de damno infect.* inquit, non esse parem causam lucri, & damni: vnde absens causa Reipublicæ restituitur contra pariter absentem ex eadem causa, si de dāno ille, hic de lucro certet, *l. fina. ff. ex quib. caus. maiores, & Ecclesia contra Ecclesiam agentem ex lucratiua causa, cap. auditis in fin. de in integr. restitut.* Dari similia possunt exempla quamplura, quæ cumulat *glos. in cap. dilecti filij, in fin. de except.* & *Accurs. in l. eleganter, §. qui reprobos, ff. de pignor.*

actio. & Bar. in Auth. quas actiones, supra, de sacros. Eccl. Bald. in Authen. perpetua, eod. tit. Abb. in c. in presentia, de probat. colum. fi. & ibidem Deci. col. 26. & idem Deci. in l. non debet, §. in re obscura, vbi etiam Cagnol. de regul. iur. Alexand. consil. 59. in fin. libr. primo, Ancharan. consil. 49. Covarrua. in relect. cap. possessor, par. 2. §. 2. n. 4. cum seq. Traq. de retract. p. 1. §. 35. glos. 2. num. 7. Sfor. Odd. de restitu. in integr. p. 1. q. 4. art. 8. & 9. & late Dom. Card. Tusc. in pract. conclus. in lit. D. conclus. 14. quæ quidem etiam procedunt si damnum, de quo vitando agitur sit modicum; Cæph. cōs. 104. Arcii. cōs. 12. Gozad. cons. 74. Ruinus cons. 81. n. 4. lib. 1.

His sic constitutis ex ratione
superius data damni, ac lucri, multa notatu digna deriuntur. Et primo, inde deducitur non solum creditores hypothecam habentes, sed etiam eos, qui sunt in actione personali Filco agenti pro poena, & sic pro lucro esse præferendos; cum utriquæ agant de damno vitando, & sic *Omnes* interpretantur hanc legem; quamvis in principio verba illa, *Rem suam persequentibus*, contrariū innuere videantur, quæ tamen nullo pacto ad solos Dominos, vel hypothecā habentes referri debent; tum quia rationis identitas hoc sua det, tum etiam, quia aliàs hæc lex nullam dubitandi rationem contineret, & tandem, quia non

benè

benè quadraret ipsi *Rubrica*, quæ generaliter de omnibus creditoribus loquitur, & cùm ipsa inscriptio perfectam habeat orationem, tanquam lex adduci potest ad ipsius materiæ declarationem, vt post *Accurs.* notant *Bal. Cæteriquè, in l. 1. supra, nè liceat tert. prouo. cum simil.*

Secundo, ex eisdem principijs sumitur validum, ac stringens argumentum contra insignem intellectum ad *l. nō puto, ff. de iure Fisc.* traditum à *Cum. in l. 1. ff. solut. matrim. num. 11.* vbi voluit, responsum illud *Iureconsulti* intelligendum esse in poenalibus, in quibus in dubio sit contra Fiscum iudicandum, & exemplum sumit ex hac nostra lege, & etiam ex *l. in summa, de iur. Fisci, & Cuman* interpretationem secuti sunt ibidem *Ias. num. 37. Crotus num. 18. Zas. nu. 41. Bolog. num. 17. Gomes super institut. in princ. de actio. num. 10. Negus. de pignor. 4. memb. par. 2. nu. 118. Fælyn. in c. Pastoralis, de rescript. Bald. Nouell. de dot. par. 9. priuil. 1. nu. 3.* & ipsam communiter receptā esse dixerunt *Cagnol. in l. 1. n. 66. supra, de edend. & Couarr. variar. resol. lib. 1. cap. 16. nu. 1.* Arguitur enim contra hunc intellectum, ex ratione superius assignata, hoc modo; Si Fiscus, quando tractat de lucro, semper postponitur alijs, qui certant de damno vitando, sequitur, quod si *Tex. in l. non puto,* intelligeretur,

quando Fiscus agit de pœna, & sic de lucro, non in dubio, sed semper in omni statu contra Fiscum esset iudicandum, quia semper potior est causa illius, qui damnum intendit vitare; & ita ex hoc nostro *Tex.* aduersus prædictum *Cumani* intellectum arguit *Alex. Turaminus in repetit. ad d. l. non puto.*

Tertio principaliter ex prædictis deducitur *Text. in l. nec damnosa, supra, de precib. Imperat. offer.* qui prohibet concessiones damnosas Principi, non procedere, quando quis impetrat à Principe condonationem pœnæ pecuniariæ, quia cùm pœnā acquirere sit lucrum, non dicitur Princeps esse in damno, pœnam, hoc est lucrum, remittendo. *l. liberto octuaginta, ff. de bon. libert.* idquè in specie ex nostro *Tex.* adnotauit *Bald.* & post eum *Ias. in d. l. nec damnosa, in princip.* Secus tamen si iam exacta esset multa, quia lucrum iam quæsitum amittere est damnum pati, vt benè aduertit *Accurs. in l. 1. S. si quis propter, ff. de itin. actuq. priu. & in l. non amplius, vbi Bal. Angel. Imol. cæteriq. de legat. 1. Paul. Castr. & Alex. in l. 2. S. cum lege, ff. qui satisd. cog.* Indè fit, vt cum Nos Regentes Collateralis Consilij indulgemus pœnas pecuniarias (in totum, si modicæ sunt, sin autem maioris quantitatis, pro medietate) semper adijcimus clausulam, *dummodò non*

sint soluta, nec executæ. Et in Indulgentia generali concessa, in anno 1600. per Serenissimū Regem nostrum Philippum, ob eius fœlicem successionem, ac faustas nuptias cum mihi (in supremo Italiæ Consilio tunc deseruienti) cura demandata fuisset illius formam conficiendi, consultò, fuerunt posita verba illa: *Dummodò pœna, vel multa, vel condemnatio realiter exacta, incorporata, assignata, acceptata, vel composita non sit, aut aliter Fisco nostro pro ea cautum fuerit.* & sub eisdem verbis concessus fuit, etiam nouissimè hic Indultus in anno 1605. ob natiuitatē Principis Domini nostri.

Quartò, ex prædictis colligitur, quod in remittendis pœnis, quamuis summam excederent quingentorum aureorum, non requiritur insinuatio, quia non est donare, quod suum est, sed nolle acquirere; ità bellè docuit *Bald. in l. 1. supra, si Rector Prouincie, & cons. 261. circa fin. lib. 1.* ubi dicit, quod remissio pœnæ nō est donatio, sed omisio lucri, & *Bald. sequitur Alex. in l. mulier, ff. de condit. ob caus. Imol. in l. Aquilius, ff. de donat. Roman. in l. Modestinus. num. 13. de donatio. latè Tiraq. qui plura, suo more, cumulat, in repetit. l. si unquam, in verbo donatione largitus, nu. 148. cum seq. in tit. de reuocand. donat.*

Quinto notandum est, quod

60 licet in remittendis pœnis non requiratur insinuatio (vt prædictum est) requiretur tamen iudicis decretum, quando Vniuersitas, vel minor eas remittere vellet, ita in specie *Bald. in l. Præses, supra, de transact. n. 8. & Lanfranc. de Ornan. in tract. de arb. in sectione principali s. nu. 10.* per notata in *Lambitiosa, de decret. ob ord. facien.* Et quidem magna est 61 differentia inter decretum, & insinuationem; adeò, vt non sine causa decretum requiratur, & non insinuatio, quæ cum inuenta sit, nè homines ex clandestinis donationibus fraudentur, vt per *Bar. in l. Modestinus, ff. de donatio. & in l. donationes, supra, eodem tit. & in l. in hac, & in l. in donationibus ibidem;* in donatione lucri adhuc non quæriti, nec incorporati nulla fraus considerari poterit, cum adhuc pœnæ illæ quærendæ non sint cum ceteris bonis immixtæ. At decretum supplet impedimentum, ac defectum personarum, quæ ad hoc vt donare, vel remittere possint, etiam ius quærendum, oportet, vt sint integræ, & habiles ad donandum.

Sexto, non est prætermittendum (inspectis supra firmatis) 62 quod si quis Dominus vassallorum plures habeat creditores, etiam hypothecam habentes, poterit (creditoribus contradicentibus) pecuniarias pœnas suis vassallis remittere; ità in

specie consultus respondit *lacob. Mandell. Alba in cons. 451. & 452. nu. 32.* illa ratione, quia debitor in quærendis, etiam creditoribus hypothecarijs præiudicare potest, ut multis exemplis per *Tex. in l. qui autem, ff. de his, qui in fraud. credit.* firmavit *Dominus Præsident de Franch. in dec. 101.* Videnda sunt tamen ea, quæ ad hoc propositum scripsit *Peregrin. de iur. Fisc. lib. 5. in tit. 1. nu. 190.*

Septimo, colligitur ex regula 64 damni, & lucris superius constituta, quod si creditores, qui cum Fisco agente ex causa pœnali, & lucratiua concurrunt, sint etiã ex causa lucratiua, Fiscus illis nõ postponetur, & in hoc omnes *Scribentes* conueniunt, nec habet hæc opinio contradictionem.

65 Sed illud maximè controuersum est, an si debitoris bona non sint tanta, ut sufficere possint, & Fisco, & creditoribus, concurrere debeant vtrique; ita ut vnicuique satisfiat per æs, & libram, an Fiscus in pari causa præferatur? Et non esse præferendum, sed æqualiter concurrere debere, tenuit *Ioannes Gallus q. 130.* qui refert ita fuisse in Senatu Parisiensi decisum, cuius sententiam sequitur *Peregrin. de iur. Fisc. lib. 4. tit. 8. num. 12.* eamque fundat ea ratione, quod quando credita nascuntur ex eodem fonte, eademque causa, prælatio non datur, sed seruanda est disposi-

tio *Tex. in l. reos, §. cum in Tabulis, ff. de duobus reis, & in l. 1. supra, si plures una sententia, quæ late notat Tiraq. de retract. sangu. §. 31. gl. 1.*

Contrariam verò sententiam pro Fisco amplexati sunt Authores, numero, & autoritate maiores; siquidem potiora iura Fiscalia hac in specie esse voluerunt *Gulielm. de Cun. Iac. Butrig. Bald. Alex. cæteri que in l. rescriptum, ff. de pact. Negusan. de pignor. par. 2. membr. 4. nu. 115. Couarr. var. resolut. lib. 1. cap. 16. n. 8. Bonadilla in sua Politica lib. 5. cap. 6. nu. 7. Auil. in cap. Prætor. cap. 11. in vers. auenencia, circa finem, Azued. ad leg. 38. tit. 6. lib. 3. noua recopilationis, nu. 6. Iul. Clar. quæst. crim. 78. Menoch. lib. 2. presumptio. cap. 72. nu. 10. & Io. Guttier. canon. quæst. lib. 2. cap. 5. nu. 57.* Verum aduertendum est (actenta hac communi sententia) prælationem istam Fisco Principis tantum dari, non autem Exactoribus pœnarum Baronialium, qui cum (ut prædictum est) Fiscus priuilegia non habeant, eandem cum cæteris creditoribus fortunam 66 patientur. Est etiam notandum, quod si iste creditor ex causa pœnali iudicium intentauerit pro recuperatione pecuniæ ad utilitatem Fiscus, qui ei præferendus venit, recuperabit omnes expensas per eum factas, *l. mulier, quæ in opus Salinarum, ff. qui pot. in pign. hab. Bald. in l. 1. in princ. in final. verb. ff. de iusti. & iure, Fran-*

cif. Aret. in l. si qui testium, col. 3. de testib. Io. Lopez in cap. per vestras, §. 40. & Affl. in vers. & bona committentium, num. 119. in tit. qua sint regalia. & Pereg. in precit. lib. 5. cap. 1. nu. 193. licet contrarium, & forsan non malè tenuerit Gigas in tract. de crim. les. Maiest. in 11. quest. ult.

67 Octavo, prædictis non incongruè subnectitur id, quod eleganter fuit per Regiam Cameram Superioribus annis decisum, facta relatione in Collaterali Consilio, in causa Regij Fisci, cum D. Garzia de Toledo, pœnas huiusmodi pecuniarias (quas prouentus, vulgo, in hoc Regno appellamus) non venire in liquidatione introituum, & proinde facta venditione, vel concessione ad certam rationem pretio constituto (exempli causa) centum aureorum in singulos quatuor aureos introituum, non esse habendam rationem istarum pœnarum, vt retulit *Dom. Regens Moles* in erudito, ac docto suo libello, quem *de iuribus regalibus huius Regni* conscripsit in tit. *de iure releuij*, in 10. quest. & ita vsu postea receptum est.

68 Nono, erit etiam obseruandum, quod in præstatione releuij, quam nouus successor tenetur facere Domino de medietate fructuum illius anni, quò feudatarius decessit ex consuetudine, de qua per *Isern. in cap. 1. §. sed. & res, per quos fiat inuest. & in cap. 1.*

§. similiter, de Cap. Corradi, nõ habetur ratio de istis pœnis, prout diximus superius in liquidatione introituum, ita docuit *Frecc. de subfeud. in 3. autoritat. in final. verb. & licet Frecc. videatur loqui*, quando Baro soluit salariũ Potestati (quẽ *Capitaneum* Nos, Hispani *Corregidores* appellant) quo casu videtur, prouentus istos esse compensandos cum salario prædicto, alijsq; expensis, quas pro administratione iustitiæ Baro facit de suo, veluti pro custodia carcerum, vel salario seruientium Curia; ; attamen idem esse etiam, quando Baro non soluit salariũ prædictum, nec facit illas expensas, quæ aliquibus in locis fiunt ab ipsis Vniuersitatibus, voluit idem *Regens Moles in supracit. cap. 10. Referens geminas Regiæ Camere, ac Collateralis Consilij decisiones, idq; summa cum ratione; siquidem, licet (vt superius diximus) hæ pœnæ, ac condemnationes pecuniariæ sint fructus iurisdictionis, ac quodam modo, si non in specie, attamen in genere renasci videantur, vt factis appositè adnotauit eruditissimus Barbosa in l. diuortio, §. si vir, num. 41. in fin. sol. matrimon. re tñ vera non sunt sicut coeteri fructus, certi, ac naturales; vnde potius prouentus, & obuentiones vocantur, vt benè aduertit Frecc. in loco superius adducto, quæ verba cum latè pateant se-*

cundum ea, quæ tradit *Cassian. in Consuetud. Burgund. in rub. 4. §. 7. in verb. & facere fructus suos, nu. 19. cum sequen.* comprehendunt omnia quocunq; modo obuenientia, non tantum veros fructus: ideoq; *Bal.* (qui fuit diuini Vir ingenij, ac omnia dixit) in *d. l. diuortio, §. si vir*, inquit, quod banna possunt quodammodo dici fructus iurisdictionis, adiecta illa nota improprietatis, & benè propter incertitudinem; eius namq; finis in Iudicis potestate, ac motu situs est, *l. qui explicandi, supra, de accus. cum simil.* adductis per *Guid. Pap. in decis. 131.* & quæ pendent ex Iudicis sententia casui fortuito assimulantur, vt eleganter inquit *Bald.* in *l. quod debetur, ff. de pecul.* Vndè non sunt in consideratione sicut alij fructus, qui quolibet anno certè renascuntur; & ita seruat^r quotidie in huiusmodi liquidationibus releuiorum, quic quid dixerit *Affl. in d. c. 1. §. sed, & res, per quos fiat inuest. nu. 26, in fin.*

Decimò super iisdem fundamentis innititur aliud pulcherrimum, atq; elegans axioma; remissa scilicet poena, quæ lucrum est, non censeri remissum damn^um. Hinc concessis abo-
72 litionibus generalibus, vt in anno 1571. ob insignem illam victoriam contra Turchas, & postea in anno 1600. & demū anno 1605. quarum beneficio

omnes poenæ pecuniariæ condonatae fuerunt, iudicauit Regia Camera Summaria (& benè) remissas censeri poenas commissi, ac fraudati vectigalis, sed non ius portorij, ac directus, qui erant soluendi. Ita expressè declararunt *Seuerus, & Antonin. Casares in l. 3. supra, de vectig. & commiss.* nam recensendo priuilegium Militibus concessum, ne teneantur poena fraudati vectigalis, rescribūt ingenuo Militi, in hæc verba: *Proindè deposito hoc metu, si quæ portoria debere te apparuerit, exolue.* Dispar enim ratio est, quia in vno de lucro, in altero de Filci damno agitur, quem *Tex.* vti celebrem in hac materia extollunt ibidem *Bald. Salyc. & alij.* Insuper, & omnes
73 illi, qui accusati erant, quod frumenta cariori pretio, quàm à lege huius Regni lata in anno magnæ penuriæ constituto vèdidissent, poena soluti fuerunt, sed iussi, emptoribus restituere pretium superfluè exactum, vt iudicatum sæpiùs refert *Regens Annibal Moles in suo præcitato opere, in tit. de iure Dohana, quæst. 21.*

Vndecimo mihi noto, quod
74 ea, quæ dicta sunt de poenis, intelliguntur, quando poenæ non sunt appositæ pro damno, & loco interesse passi, veluti si Fiscus ageret pro damno dato in fundo Fiscali; tunc enim non dicitur lucrum sectari, sed rem suâ prosequi, & cessabit huius legis

nostræ dispositio. Ita in specie Bald. Alex. las. Cæteriꝫ communiter in l. rescriptum, in princ. ff. de pact. & notat Io. de Plat. hic nu. 3. in fin. Quod etiam respectu poenę priuatis in damni emendam debitæ procedet: & ita iudicatum fuisse in Parisiensi Parlamento refert Io. Pap. li. 24. tit. 16. Aresto 1. Clar. quest. 78. in fin. Peregr. de iur. Fisci, lib. 4. citato tit. 8. n. 13. & Guttier. canon. quest. lib. 2. cap. 5. num. 58. Azued ad l. 2. tit. 15. lib. octauis, nouæ recopilation. & in l. 9. tit. 7. lib. tertij, vbi bene declarat, vt si (exempli causa) furtum passo condemnandus sit fur, ex lege municipalis in quadruplum teneatur, ita vt duplū parti, duplum Fisco tribuatur, prò simplo præferetur pars Fisco, prò duplo verò postponetur.

75 Duodecimo ex his, quæ diximus, sequitur, quod cum poenę conuentionales non debeantur, nisi quatenus cum interesse concurrunt, vt receptum esse docuit Afflict. in decis. 135. non sapient huiusmodi poenę naturam lucri, & propterea tanquam verū creditum erunt extimandæ, & cum de eis agitur, non procedit dispositio huius rescripti, quæ in poenis, ac lucris quærendis, non in interesse, ac damno vitando locum habet, vt sepius inculcarum est: dixi autem, poenas conuentionales non deberi, nisi ratione interesse, eo quod a-

76 liæ poenę legales, etiam si non interfit Fisci, integrè debentur ob delictum, & contumaciam, per Tex. in l. in omnibus Magistratibus, §. iudicium, ff. si quis ius dic. non obtemp. quod firmavit idem Affl. in c. 1. de duob. fratr. à Capit. inuest. in 75. priu. Fiscal.

Tertiodecimo, ex his, quæ diximus, deducitur, quod quamuis poenā pecuniariam, in quā quis ex aliquo delicto incidit, nō antea soluere teneatur, quā à Iudice fuerit condemnatus, & non secuta damnatione, licitè etiam in animæ, ac diuini fori iudicio sibi retinere valeat, etiā si fuerit dictum, quod ipso iure, ipsoq; facto in poenam incurrat, iuxta tradita per Gloss. communiter approbatam in c. Fraternitas, 12. q. 2. cum ijs, quæ cumulat Covarr. in Epit. ad 4. decretal. part. 2. cap. 6. §. 8. num. 10. Iac. Sim. de Cath. inst. tit. 9. à num. 157. quam opinionem communem apud Theologos, & Iuristas dixerunt Molin de iustit. & iur. tract. 2. disput. 95. vers. contra sententiam, & Io. Guttier. canonic. quest. lib. 2. cap. 5. num. 14. Si tamen fuerit ea poena in damni illati recompensam constituta, nulla damnatione expectata, illam soluere debet, eademq; lege, qua ad alienæ rei, etiam nemine interpellante, obligatur; quia non est poena ex parte recipientis, licet sit ex parte dantis damnium, DD. in c. commissā, de

elect. in 6. Anchar. in reg. peccatum, nu. 10. Vers. ego credo, Deci. in c. 1. de constit. in 1. lect. nu. 73. Vers. 4. Felyn. ibidem, n. 43. Covarr. in d. 4. decret. p. 2. cap. 6. S. 8. nu. 14. & Gomes. var. resol. tom. 3. cap. 14. nu. 3. in fin.

79 Quarto decimo obseruandum est, ità demum Fiscum cœteris creditoribus postponi, si re integra concurrant; sed si Fiscus iam sibi de pœna satisfecerit, creditoribus alijs non instantibus, non tenebitur postea Fiscus superuenientibus creditoribus id, quod exegerit, quamuis ex pœnali causa, restituere *l. sed an hic, ff. quod cum eo, l. ex facto ff. de pecul. l. deferre, §. fin, ff. de iur. Fisci, l. pecuniam, supra, de priuil. Fisci.* secundum opinionem receptam in hoc Regno, vt per *Affl. in dec. 190. per totam, & per Gram. q. 1.* Quod etiam in creditore secundo ex causa lucratiua procedere voluit *Covarr. pract. quæstion. cap. 29.* qui dicit *Affl.* opinionem esse veriore, quam etiam sequitur *Peregr. de iure Fisci, lib. 6. tit. 6. per totum.* Et hodie in hoc Regno de hoc amplius non dubitatur. Hæc tamen ità demum procedunt, si Fiscus ex causa pœnæ aliquam pecuniæ quantitatem recuperauerit, secus si vel ex delicto per confiscationem, vel tanquam bona vacantia alterius bona vendicauerit; quia tunc creditoribus venientibus semper tenebitur, vsq; ad valorẽ

bonorum confiscatorum, quæ dicuntur, deducto ære alieno, vt infra diceretur.

80 Decimoquinto subnectitur prædictis alia non inelegans consideratio, quod ità demum Fiscus agens ad pœnam alijs omnibus creditoribus postponitur, si tractat de pœna pecuniaria, secus si de pœna corporali, quia tunc præferetur; & insignis inter virumq; casum ratio differentia constituitur; nam, quando solum de lucro tractatur ad fugiendam auaritiæ notam, huius nostræ *Constitutionis*, ac similibus Authores Fiscum priuatis cedere voluerunt; quando verò de publica vindicta, ac criminum punitione pro Reipublicæ bono agitur, illum omnibus creditoribus anteposuerunt; ita ad huius *Tex.* restrictionem, ac declarationem eleganter docuit *Dom. Præs. de Franch. dec. 317.* dicens, quod si creditores debitorem suum carceribus adstrictum tenent, si delictum aliquod perpetraverit, ob quod pœna aliqua graui veniat plectendus, puta relegationis, aut triremium, instante Fisco, ad obseruandam pœnam corporalem compellitur, & transmittitur, præstita per eundem debitorem cautione, de redeundo finito tempore condemnationis ad carceres; quod si fideiussores non habeat, præstabit iuratoriam cautionem; idq; apud Nos passim est vsu receptum

ceptū . Hinc videri potest, quod vana, ac deridenda sit cautela, illa, quam ad differendam poenam capitis, ex *Tex. in l. 1. supra, de bon. proscript.* tradidit *Angel.* ad illum *Text.* & sequitur *Cæpolla caus. 2. num. 3.* ut scilicet conveniatur reus ad reddendam rationem alicuius administrationis per eum factæ; hoc enim nō admitti, nisi brevis sit dilatio, & ea, quæ diximus suadent, & ipsemet *Tex. in d. l.* aperte disponit, dū ibi *Imperat. Antoninus,* inquit, *meminisse Dominum oportebit instare, ut id velocius fiat, ut poenæ*
 81 *sua reddi possit.* Hæc autem cessabunt in egregio casu, quem posuit *Iuriconsultus in l. mulier, que in opus Salinarum, ff. de capt. & postlim. reuers.* Vbi capta à latrunculis muliere damnata in opus Salinarum, ac redempta ab aliquo, reddit quidem in causam suam; redimenti tamen pretium ex Fisco reddendum est; patet ergo in proposita specie, creditorem Fisco præferri, etiam in casu imponendæ poenæ corporalis. Causa autem diversitatis in promptu est, siquidem si iste non redimisset, fiscus poenæ castigationem non habuisset. Vnde specialem casus hic rationem in se continere videtur, ob quam priuatus Fisco præferatur.

Decimosexto aduertendum
 82 puto ad egregium dictum *Bal.*
in cons. 476. incipiente testamenta

lib. 6. qui loquens ad interpretationē præsentis *Constitutionis,* illam intelligit, etiam si de credito non conitet aliundè, quàm ex confessione ipsius debitoris Fiscalis ex causa poenali. Si quis enim confiteatur aliquid usurarū nomine cæpisse, & pro exoneranda eius conscientia, relinquat eius debitori, quicquid ab eo usurarum nomine extorserit; si sequatur postea condemnatio rei ad poenam capitis, & ad bonorum amissionem, præferetur creditor Fisco; quia non præsumetur ille damnatus morti proximus immemor salutis æternæ, quod tamen Ego non facile admitterem, nisi aliundè de credito, saltim per efficaces, ac validas coniecturas contaret, per ea, quæ communiter traduntur in *l. si quis in gravi, §. si quis moriens, ff. ad Syllania.* Quod si non ex delicto Fiscus, sed uti bona vacantia sibi applicauerit, extra omnem difficultatem erit observanda *Bal.* sententia; etenim nulla adesse poterit fraudis suspitio, quia is, cuius bona ad Fiscū vacantia deferuntur simpliciter, & non per quæsitum colorem, aut simulationem donare potuisset, *l. 1. supra, de donat. inter. vir. & uxo.* ac de omnibus suis bonis, etiam per fideicommissum disponere, *l. filiusfamil. in fin. principij, de leg. 1.* ut inferiùs latius dicitur.

Decimoseptimo loco, non in-

83 congruè prædictis continuatur aliud non contemnendæ utilitatis, & est quod cùm Fiscus de lucro, creditores, certent de dâno, nè creditores vexentur, eisdẽ à Fisco satis est faciendum summario, non ordinario iudicio, *l. si quis post hac, supra, de bon. proscripti.* qui *Tex.* licet loquatur de muliere agente ad suarum dotium restitutionem, *Bar.* tamen in *l. res qua, §. res autem. ff. de iur. Fisci,* eius dispositionẽ ad quoscunq; creditores extendit, & *Bar.* sententiam secutus est *Ang. & Salyc. in d. l. si quis post hac,* & *Alex. in l. si marito, ff. solut. matri. Cassan. in Consuet. Burgun. fol. mihi 138. Roman.* verò in *l. 1. §. 1. de verbor. obligat.* impugnat hanc *Bart.* opinionem, illamq; in solo casu restitutionis dotium, nõ autem generaliter admittit, moetur autem, satis coloratis, ac apparentibus rationibus. Inquit etiam, verba *Tex. in d. l. si quis post hac,* non probare *Bar.* opinionẽ sunt enim huiusmodi: *Si quis post hac stylum (quod absit) proscriptiois exceperit: uxor eius res proprias, ex quocunq; titulo sibi quasitas, veluti manu iniecta mox vindicet, aut ceriẽ quoquo modo occupatas statim recipiat.* Quamuis ergò vsus *Imperator* fuerit geminatis illis verbis, *Mox, ac statim,* non sequitur necessariò, quod iudicium debeat esse summarium; nõm (hoc attento) omnia iudicia deberent esse talia, quia alibi

Tex. in cap. iurgantium, de sententia, & re iud. indefinitè iubet, omnes controuersias celeri sententia esse terminandas, & tamen non omnes sunt summaria. Vterius arguit, quod ex vulgata iuris regula, actor, & reus ad imparia non sunt iudicandi, sed Fiscus, quando est actor ordinariè suam actionem instituere debet, per *Tex.* notandum in *l. unica, infra, de conductorib. & procur. lib. 1. 1.* ergò idem iuris esse debet, quando Fiscus est conuentus: & ex his reprobata *Bar.* sententia, ipse in ea residet, quod Cæsareum illud rescriptũ in citata *l. si quis post hac,* non sit ad alios casus extendendum, sed in muliere tantum pro eius dote agente procedat. Verum non difficilè est omnibus *Romani* argumentis satisfaccere: siquidem si verba illa *mox, & statim* non probant iudicium esse debere summarium, certè nequẽ hoc probabunt quoad iudiciũ mulieris pro dotis restitutione; non enim quoad vnum casum tantum possunt hoc importare, & quoad alios non, quia vel ad omnes casus trahi possunt, vel neq; ad dotium restitutionem summarie faciendam adaptantur. Nec est vera consequentia, quod ex *cap. iurgantium* omnes lites essent summatim cognoscendæ; nõm est illud Pontificis Maximi rescriptũ intelligendũ, iuxta subiectã materiã, vt cele-

riter causę omnes terminari debeant, secundum tamen earum naturam, vt latè prosequitur *Tiraq. in l. si unquam, vers. reuertatur, num. 109. de reuocand. donation. similiter Tex. in d. l. unica, minimè stringit, quia nõ omnes causę Fiscales ordinario iudicio procedunt, sed summarie tractantur, l. nisi opinatores, infra, de exactor. tributorum, Bald. in l. 1. supra, de hered. vel act. ven. Potest autem Bar. ac Rom. opinio cõciliari, vt si ius mulieris, ac alteri^o cuiuslibet creditoris sit liquidũ, nec altiore requirat indaginẽ, tũc summatim cognito de hoc, erit à Fisco eisdem satisfaciendum, prout Bar. opinatus fuit. Si verò aliqua controuersia, vel dubitatio oriri posset, tunc Rom. sentẽtia obtineat, & hæc distinctio videtur elici ex mente eiusdẽmet Bar. qui loquitur in creditore producente instrumenta sui crediti, & sic de habente ius liquidum, & expeditum.*

Decimooctauo, colligitur ex 84 supra constitutis, quod si quis fideiubeat pro reo de ipsum præsentando, ac eo non præsentato, fideiussor soluat Fisco pœnã fideiussionis; si bona postea illius Rei ex delicto cõfiscantur; quia Fiscus de lucro, fideiussor tractat de damno, tenebitur Fiscus ad reficiendum fideiussori dānum, ex causa prædicta passum; & si pœnam fortalsè non exegerit, non poterit inquietari fide-

iussor, tutus exceptione cedendarum actionum, ita *Cuman. conf. 32. Marf. in Rub. de fideiuss. n. 346. & Bertaz. conf. 57.*

Decimonono, Fiscus in pœ- 85 narũ petitione, ac cõsecutione, (quia tractatur de lucro) nõ habet in integrũ restitutionẽ, *Ang. in l. 1. ff. si quis test. lib. esse iussus fuerit, Cremens. sing. 23. Thob. Nonius cõf. 105. n. 2. Honded. conf. 42. nu. 34. Sfort. Odd. de in integr. rest. q. 89. art. 3. nu. 24. & communem hæc sententiam dicit Anton. Gabriel. lib. 7. concl. 13. Immo Hondedeus loquitur in fortiori casu, quando scilicet Fiscus per confiscationem succedit minori, cui ius petendæ in integrum restitutionis competeat, quod (si est verum) est satis notandum, quia Fiscus etiam ad lucrum restituitur, ad instar minoris, *Afflict. in dec. 340. nu. 1. Sed vt benè aduertit Cæphal. conf. 605. num. 54. tunc Fisco restitutio datur ad lucrum, quando est lucrum intrinsecum, proueniens ex re Fisci, vel minoris, secus ad lucrũ hoc extrinsecum, vel alio modo, vt idẽ Cæph. ibidẽ distinguit, Fiscus restituitur ad lucrũ, quod non est cum alterius iactura, sicuti est pœnæ prosecutio, quæ alteri damnum infert.**

Vigesimo, meminisse oportet 86 hoc lucrũ pœnale, adeò esse parue considerationis, vt voluerint quamplures *Scribentes* posse Principẽ dñm directũ ex cã pu-

lertitæ, vel aliã similit̃ remittere, & indulgere huiusmodi pœnas, etiam pecuniarias debitas Baroni vtili Domino à suis vassallis. Et quoniam quæstio hæc superioribus annis accuratè fuit in hoc Regno tractata iunctis Iudicibus omnium Tribunalium, vt refert Dominus Regens Moles, (qui fuit vnus ex Iudicantibus) in eius opere sepius citato, de Regalibus Regni Neapolitani, in quæst. 27. sub tit. An indulgentia generalis comprehendat vassallos Baronis; & nè grauiissimi Viri memoria intercidat, cum eius scripta non sint adhuc impressa, non pigebit eadem ipsa transcribere; sunt autem hæc.

87 **A**dhuc maiorem difficultatē habuimus in hac materia indulgentiæ generalis, quæ incidenter hic subnectitur, quia maximum fuit dubium; si vassalli Baronum huius Regni comprehendebantur sub indulgentia prædicta. Super qua decisione faciēda, Illustrissimus, & Reuerendissimus Cardinalis de Granuela Locumtenens Generalis in hoc Regno, mandauit congregari omnes Officiales huius fidelissimæ Ciuitatis Neapolis, etiam inclusis Iudicibus Criminalibus Magnæ Curie Vicariæ, in quo Tribunali dubium inciderat; & cum essemus cōgregati vigintiduo Officiales Die 1. Iulij 1573. fuit per quatuor, aut quinq; horas discussa causa, in qua fuerunt quatuor opinio-

nes, videlicet. Prima, quod vassalli Baronum de iure non comprehendebantur indistinctè. Secunda, quod vassalli comprehendebantur indistinctè. Tertia, quod respectu pœnarum corporalium comprehendebantur in indulto, secus respectu pecuniarum. Quarta, quod Regia Maiestas erat consulenda.

Et respectu primæ opinionis, fuit consideratum, quod Rex noluit comprehendere vassallos Baronum, quia hoc non dixit, & credendum est firmiter, quod si voluisset, expressè nominasset etiam vassallos Baronum, postquam de illis poterat dubitari. Cui accedat, quod in verbis prædicti Indultus, nedum expressè non nominantur vassalli Baronum, sed nec adsunt verba, quæ vlllo modo nec tacitè, nec per indirectum videantur ipsos vassallos Baronum comprehendere, cum verba sint directæ ad Officiales Regios tantum. Accedat his, quod vno Indultu generali Status Mediolani similiter, & eodem tempore expedito, ibi expressè nominantur vassalli, tam mediatè, quàm immediatè subiecti Regiæ Maiestati. Apparet ergò, quod vbi voluit Rex dixit. Nec mirum est, quod in Statu Mediolanensi hoc fuerit directum, quia ibi Barones non habent cognitionem Causarum Criminalium.

Secundò principaliter, pro ista parte fuit consideratum, quod Rex noluerit hos vassallos Baronum comprehendere; quia si voluisset de

potestate ordinaria non potuisset, & per consequens non est presumendum, quod voluerit id, quod non potuerit, Bal. in cap. 1. de iuram. calumn. & talis debet presumi voluntas Regis, qualis esse debet, Bald. in l. 1. column. 5. de sacros. Eccl. Alex. conf. 54. vol. 4. col. 5, Nec
49 *presumendum est, quod Rex aliud voluerit, quam id, quod iuris est, §. omnes Iudices, Authent. de Iud. Ias. in l. ex facto, nu. 5. de vulg. & pupill. Dec. conf. 64. nu. 7.*

Et quod Rex de potestate ordinaria non potuerit hoc facere, patet, quia Rex, concessa iurisdictione Baroni, non potest se amplius in illa iurisdictione intromittere directe, nec indirecte, ut consuluist Nacta in conf. 580. num. 4. 3. vol. & ratio est, quia Baro habet iura vilia, que preferuntur iuribus directis; ideo ista opinionem, quod Rex non possit se intromittere in iurisdictione Baronis, firmavit Bal in l. 1. q. 43. ff. de rer. diuis. Præposit. in c. 1. in fin. de controu. inter vassall. & Epif. & in prælud. feud. col. 6. nu. 17. Martin. Laud. in tract. de Princ. quæst. 145. Albert. Bru. conf. 31.

91 *Quæ procedunt ex eo, quia Baro non habet iurisdictionem in officium, seu in exercitium, sed in proprietatem, & dominium; ideo dixit Io. Faber in l. & si feuerior, C. ex quibus caul. infam. irro. quod Baro habet proprietatem iustitie, & verè est Dominus illius iurisdictionis, ut dixit Angel. in Auth. vt nulli Iud. col. 1. ver. an autem, diciturq; etiã*

Procurator Regis in rem suam, Cuman, conf. 262. Idem dixerunt alij Doctor. quamplures, ut Antonius de Butr. in cap. prudentiam, nu. 15 de offic. deleg. Feqly. in cap. accedens, vt lit. non contest. & Cagnol. in rubr. C. qui admitti, Paris de synd. rubr. de officio Syndicatoris, cap. dicitur autem, nu. 13. Petr. Iacob, in sua practica, in tit. de confess. in re actio. Io. Faber in §. 1. institut. de Attiliano tutore.

*Et ex his ergò patet, quod Rex non potest se intromittere in iurisdictione Baronis, sicut nec in re alterius, aut in alijs rebus proprijs Baronis, quod faceret utiq; indulgendo vassallis Baronum, quia hoc est iurisdictionis ipsius Baronis: & sicut Rex non possit condemnare unum ex vassallis ipsius Baronis, ita nec indulgere, quod est absoluerè, quia hæc in eadem specie iurisdictionis sunt, l. solent, ff. de off. Proconsul. Bald. in l. Imperium, col. 3. ver. citra tertium punctum, de iurisdic. omn. Iud. notat Bal. in d. l. solent, 2. not. per Tex. in l. nemo, ff. de reg. iur. Preiudicaret ergò Rex Baronibus, nedum intromittendo se in iurisdictione propria ipsorū, sed etiã auferendo ipsis fructus, & emolumenta illius iurisdictionis, qui sunt proventus, multa, & pœna, que infliguntur delinquentibus, que ad Do-
92 *minum iurisdictionis spectant, Bar. Bal. Angel. & DD. in l. fin. solut. matr. Dec. conf. 4. Guid. Pap. dec. 413. Boer. dec. 5. Tiraq. de retra.**

conuent. §. 5. glof. 4. num. 2. i. fol. mihi 740. & Andr. qui non allegatur per ipsum in c. 1. §. hereditatem, de pac. tenen. Capyc. in inuest. in vers. feudorum clausule, ver. cum multarum pœnarū.

Augentur hæc, quia iurisdictio illa concessa Baroni, intelligitur concessa illi priuatiuè ad Regem, tum ex iuris dispositione, ut per Abbatē in cap. cœterum, nu. 7. de iudic. ubi Deci. nu. 5. Felyn. in cap. Pastoralis, nu. 9. limit. 1. 1. de offic. ordin. Tum etiam ex verbis priuilegij, quæ sunt ampla, quod priuatiuè ad Regem habeant iurisditionem, in tantum, quod nihil Regi intelligatur reseruatum. Remanet ergo Rex obligatus non præiudicare Baronibus in his ex suo pacto, quo casu de Regia potestate non est tractandum, quia in contractibus Princeps nunquam vitur sua potestate, nec suo priuilegio, Deci. consil. 483. & consil. 528. nu. 6. & consil. 410. Bal. in l. ex imperfecto, C. de testam. Anchar. consil. 65. Barbat. consil. 20.

Et licet ad Regem spectet facultas remittendi pœnas, & indicendi generalem abolitionem, l. 1. ff. de Cōstitut. Princip. in fin. & quod per hoc dici possit, quod iure suo sit usus Rex, dum hoc fecit, tamen hoc non habet locum in præiudicium Tertij, quia non potest remittere pœnam, quæ ad alium spectat, l. venia, & ibi glof. C. de in ius voc. ubi Fulgof. & alij Omnes, firmat Paris de synd. in vers. compositio, §.

quia pluries, nu. 11. & seq. vers. nã dixit notabiliter And. fol. mihi 41. à terg. & in specie in edictis generalibus Regis videtur hoc firmare Andr. quæ sint regalia, in cap. & bona committentium. crimen læsæ Maie. post n. 75. ibi Afflict. num. 127. quod idem firmat Bald. in l. si docueris, C. de falsis, & ibi Angel. & Bald. in l. si domus, ff. de seru. vrb. vers. item dicit Hostien.

His accedit, quod aliàs, quando Sua Maiestas concessit huic Regno aliam similem generalem Indulgentiam in anno 1554. quando primū adeptus est possessionem huius Regni, iuc ita fuit interpretatum, ut Vassalli Baronum non includerentur; ita de hoc testatur Io. Thomas de Minadois in Commento per ipsum facto super Constitutione Regni, vt de successionibus, & testatus est etiã sè ita recordari Magnif. Io. Fælix Scalaleo Regius Consiliarius, qui tunc erat Aduocatus. Vnde arguendo, quia sic solitus est idem Serenissimus Rex noster aliàs facere, arguendum erat omninò, quod talis etiã fuerit mens sua, etiã in presenti Indultu, argument. l. vel vniuersorum, C. de pignorat. actio. l. qui semisses, ff. de vsur. Suadetur etiam, quod postquam ob publicam letitiam Sua Maiestas hanc abolitionem generalem indulsit, non est credendum, quod voluerit vniuersali mærore suos proceres afficere, dū ipsos immodicè ladit, nè dum respectu lucri, quo priuantur in exactione

penarum, & proventuum (ut supra est consideratum) sed etiam respectu honoris, & dignitatis ipsorum; potest enim esse, quod aliquis sit vassallus tam capitosus, & tam odiosus Baroni, quod nolit ulla pacto ipsi indulgere de delictis per ipsum commissis, & sequeretur inconueniens maxima considerationis, quod hodie, inuito Barone, eius vassallus capitosus, inobediens, & inimicus moraretur in sua Terra cum impunitate suorum delictorum. Et hac sunt, quae fuerunt considerata pro ista parte, quibus fuit additum, quod postquam Sua Maiestas non vocauit, nec tacite, nec expresse hos vassallos Baronum sub illa indulgentia, non est credendum, quod voluerit ipsos vocare, ne praedudicaret iuribus alterius; etsi fecisset, quod non potuisset de potestate ordinaria (ut supra est dictum) nec est credendum, quod voluerit uti potestate absoluta, tum quia in Indulto praedicto non adest clausula ex certa scientia, nec clausula de plenitudine potestatis, quò casu est dicendum, Principem nolle uti plenitudine potestatis, Bart. in l. fin. C. de loc. praedio. ciuil. Roman. conf. 298. Tum etiã, quia in dubio non est credendum, quod voluerit uti ea potestate Innoc. in cap. innotuit, nu. 50. in fi. de electio. Bald. in praelud. feud. ver. aliqua, Felyn. in cap. 1. n. 3. de Contit. sicut non debet Rex ea potestate sine causa uti, Andr. in cap. 1. de Capit. qui cur. vend. S. similiter, Ab. in cap. ad hanc, de

rescript. nu. 7. ubi Dec. num. 5. Aymon. conf. 66. num. 2. Curt. conf. 170. num. 9. Praeterea tunc praesumendum est Principem voluisse uti plenitudine potestatis, quando alias actus non valeret, (quod non est in casu nostro) cum possit sustineri circa suos vassallos, Felyn. in c. super, de offic. deleg. Paul. de Castr. conf. 284.

Ultimò fuerunt ponderata verba Indultus; ex quibus videtur expresse fuisse exclusos vassallos Baronum, primò verbum, ubi dicitur: Quatenus iustitia patitur, nam si includerentur vassalli praedicti, hoc non esset ius suum unicuique tribuere, Secundo, ubi dicitur: Subditorum nostrorum, quia vassalli praedicti Baronis non possunt proprio vocabulo dici subditi Regij, Glos. in l. de accessionibus, ff. de duer. & tempor. praescri. glo. fin. in c. legitur 81. distinct. 3. ibi, dum dicitur, Apud nostrum Regium Fiscum, quia Barones non habent Fiscum, Bald. in rubr. de priuileg. Fiscal. & in l. 1. C. de haered. vel actio vend. & hac consideraerunt illi Domini, qui tenuerunt primam partem, quod vassalli Baronum indistincte sint exclusi ab Indultu.

Secunda opinio, fuit, quod vassalli Baronum indistincte comprehendantur, pro qua infra scripta fuerunt considerata. Primo, quod quantumuis Rex concedat iurisdictionem Baronibus, non veniunt in concessione praedicta ea, quae concernunt supremum

dominium, & supremam iurisdictionem Regis, ut notat Andr. in Constitut. Regni ea, quæ ad decus, & ibi Affl. etiam in Rubr. & in Constitut. num. 73. & nu. 14. notat Paris de Put. in tractat. de syndi. in tit. de excessibus Baronum, §. accedunt. fol. 5. firmat Luc. de Penn. in l. contra publicam, C. de re milit. ubi plus subdit, quod sunt quedam reseruatæ taliter Principi, quod ab ipso sunt inseparabilia, & ibi enumerat casus, & melius idem Lucas in l. 1. de priuileg. scholarium, & in l. 1. C. de Veteranis, & idem dixit in l. quæcunq; de omni agro desert. refert alios Couarrut. nouissime in lib. practicarum quæstionum, quæst. 4. in princ. Alber. l. fin. C. de iurisdic. omn. Iud. Iacob. de feud. in verb. de Castro, 1. col. vers. dictiq; vassalli. Et inter alia

96 iura reseruatæ Principi, & quæ non veniunt in concessione iurisdictionis facta Baroni, quantumuis ampla, est hoc ius remittendi delicta, & cõcedendi generalem abolitionem, per Tex. in l. si ff. de Constitut. Princ. in final. verb. notat Andr. quæ sunt regalia, in verb. & bona committentium crimen læsæ Maiestatis, post num. 7 §. glos. in l. abolitio, ff. ad Turpill. refert Luc. inter illos casus, in locis supra allegatis. Nec ius commutandi pœnas, & indulgendi cõcessum Baronibus, quidquam commune habet cum hoc iure Regali, soli Principi reseruatæ, quia Baro potest tantum

indulgere, & pœnam remittere, non autem abolitionem generalem concedere, quæ facit, ut nemo possit accusare, & qui accusauit, possit intra triginta dies resiliere citra pœnam Turpilliani, ut notat Angel. & Salyc. in l. 1. C. de abolitionibus, Henricus Boyc in cap. licet, in 2. distinct. de accusat. Angel. de malefic. sub tit. de Abolitionib.

Item, quando Princeps cõcedit

97 dultum generalem, nè dùm remittit pœnam criminis, sed tollit etiam culpam, & ipsum delictum, etiã quando fuerit lata sententia condemnationis, quod non potest facere Baro, licet habeat amplam iurisdictionem per l. primam, §. si. ff. de quæstio. l. Diui fratres, ff. de pœnis. Iacob. in inuestit. in verb. cum mero, in 2. col. nu. 8. Ad quæ accedant notata per Luc. de Penn. in l. si apparitor, C. de Cohortalibus, col. pen. vers. sed quid, in quæst. vetusta, & vers. e contra.

Si ergo hoc ius indulgendi delicta hoc modo est reseruatæ Principi, & non venit in concessione facta Baroni, videtur, quod non possint Barones ipsi de aliquo conqueri; cum enim iure suo Rex utatur, nemini facit iniuriam, & cessant omnia in contrarium ponderata pro interesse Baronum, cum ad hoc nullum ius sit ipsis quæsitum.

Præterea sub concessione facta

98 roni, quantumuis ampla, non venit ius concedendi edictum uniuersale; quia hoc est reseruatæ ipsi Principi soli, ut notauit Luc. in

locis supra allegatis, & Iacobi-
nus, in d. §. cum mero, & mixto
Imperio. Si ergò concedendo Rex
edictum generale non contrauenit in
aliquo concessioni facta Baronibus,
ergò in aliquo conqueri non possunt.

Tertio, quando Princeps aliquid
99 Statuit, legem condendo, non est du-
bium, quod potest praiudicare iuri
Tertij, licet aliàs hoc non posset, &
ultra generalia, quæ allegantur per
DD. ut per Innoc. Fœly. & alios,
in cap. quæ in Ecclesiarum, ex-
tra de Constit. in specie in mate-
ria indulgentiæ dicunt Doctores,
100 quod, etsi Rex non possit praiudi-
care iuri Tertij, nō procedit, quando
hoc fit per indulgentiam generalem;
itã Bald. in l. quicunq; C. de ser-
uis fugitiuis, colu. fin. num. 27.
vers. deinde nota, gloss. & ibi
Apostill. in ver. per generale,
quem etiam refert, & sequitur Paris
de synd. in vers. compositio, nu.
11. fol. 41.

Et pro hac opinione, quod Rex per
101 indultum generalem, & ex causa
publicæ letitiæ, & ob natiuitatem
Principis, & victoriam partam
potuerit praiudicare Baronibus Re-
gni, fuerunt allegatæ infra scriptæ de-
cisiones Doctorum, qui videntur
hanc opinionem tenere, videlicet
Paris. in conf. 1. in 4. volum. Cal-
fan. in Consuetud. Burgund. in-
tit. des iustices, §. j. nu. 197. Ioan.
Gallus in recollectione Arresto-
rum Cur. Parlamenti, quæstio.
284. & 381. Ruyn. conf. 60. vol.
5. Ægid. Boss. in tit. de remed. ex

sola clementia Principis, nu. 12.
& seq. Petr. Rebuff. in pract. be-
neficiali, in reg. de non tollend-
ius quæstum, in gloss. 6. nu. 23.
vers. valet etiam, & in repetit. l.
i. C. de sentēt. quæ pro eo, quod
interest, in præfatione num. 41.
& nu. 46. ubi allegat etiam conf.
Barbat. 10. num. 1. 4. vol. & 43.
in 1. vol.

Vltimò etiam fuit consideratum,
102 quod donec statutū Principis au-
fert Baronibus penas, non potest ve-
rè dici, quod inferat damnum, cum
in ipsis habeant causam lucratiuā,
ut notabiliter dixit Bald. in l. nec
damnosa, C. de precib. Imperat.
offerend. Nisi pænæ essent iam in-
corporatæ, quæ non intelliguntur re-
misse, nec quoad Regem, nec quoad
Barones, quæ omnia maximè proce-
dunt, dum agitur de præiudicio, quod
fit Baroni, qui habet dominium il-
lius rei de iure civili, non autem de
iure gentium, ut est in utili domi-
nio, quod retinetur in feudo, per ea,
quæ dixit Lucas in l. fin. C. de lo-
cat. prædior. ciuil. post gloss. in l.
fin. C. si contra ius, vel util. publ.
Quibus accedant tradita per Aym.
in tract. de antiquit. tempor. in
princ. n. 38. cum multis sequen-
tibus.

Quibus stantibus, videntur non
obstare quæ sunt considerata in con-
trarium, & Primo non obstat, quod
Rex expressè non vocauerit vaf-
sallos Baronum, quia (ut ex lectura
ipsius apparet) semper Rex indefinite
loquitur, dicendo: Omnes, & sin-

gulos in nostro citeriori Regno Siciliae, tam nobis subditos, quã extraneos. *Item subdit*: Statuentes in Regno prædicto, vt omnes, & singulos processus, scripturas, &c. *¶* *Ultimò subdit*: Vniuersis, & singulis Officialibus, Iudicantibus, & Notarijs in eodem Regno nobis subditis, ad quos spectat, & spectabit. *Loquitur etiam de exteris, ex quibus apparet, omnes personas voluisse comprehendere. Præterea causa Indulgentiæ, videlicet, Natiuitas filij, & victoria parta, omnes attingit, ergò omnes debet comprehendere, & maxima fuisse iniuria hos vassallos Baronum excludere, & eos publico mæore afficere in tam insigni vniuersorum lætitiâ. Unde nullo modo est credendum mentem Principis liberalissimi fuisse retriçtã ad suos immediatè subditos, qui sunt pauci hodie in Regno, ex quo ex focularibus 482000. non reperiuntur 50000. qui sint immediatè Regis vassalli, nec Barones possunt multum conqueri, cum ipsis vigore Indultus prædicti sine donati plusquam ducati 40000.*

Nec dicatur, Regem (etiam quod 103 voluerit) non potuisse iuri Tertij præiudicare, quia hæc vana sunt, & fuit conclusum, non debere de hoc tractari, sicuti non fuit de hoc tractatum, ex quo de potestate absoluta nemo est qui dubitet, quod possit ius alterius tollere, etiam sine causa legitima, Bald. in l. rescripta, C. de precib. Imper. offer. probat

Tex. in l. 2. & l. benè à Zenone, C. de quadrienn. præscript. & l. qui solitum, §. 1. ff. de leg. 2. l. Lupius, ff. de euct. l. item si verberatum, §. 1. ff. de reuendic. vbi Angel. dicit, quod si quis tenet contrarium mentitur. Quibus accedant tradita per Brun. à cons. 1. vsq; ad cons. 11. inclusiue in consilijs 104 feudalibus, & de potestate ordinaria, nec est etiam dubium, quod Rex potest id facere cum causa, Bar. in prohem. Digestor. §. omnem, & notabiliter Fœlyn. in cap. quæ in Ecclesiarum, de Constit. in verbo tertia conclusio, & tenere contrarium, esset verè sacrilegium, vt latè And. in d. cap. 1. quæ sint regalia, ver. bona committentium, latè per totum, & licet sit credendum, mentem Principis fuisse ralem, quod noluerit præiudicare iuri Tertij, hoc non habet locum in edito generali, & quod aliàs non posset sustineri, nec habere suum effectum, nisi illato hoc præiudicio, per supra in contrarium allegata.

Tertia fuit opinio, quod respectu pœnarum corporalium possent procedere allegata pro hac secunda opinione, respectu verò pœnarum pecuniariarum, quod procederent allegata pro Baronibus, quia respectu pœnae corporalis videbatur non posse dici ius aliquod quæsitum Baronibus, secùs respectu pœnarum pecuniariarum; pro qua opinione fuerunt ponderata verba Indultus, vbi remittuntur omnes poena, etiam pecuniaria, quæ ad Regium Fiscu spe-

Et-

Etarent, & sic expresse Rex respectu pœnarū pecuniariarum loquitur taxatiuè ad Fiscum, & per istam rationem, quando primo loco fuit votata præsens Causa, fuit retenta hæc opinio, & resolutio pro maiori parte.

Quarta opinio fuit, quod in re tã dubia, stante etiam varietate tot opinionum, Regia Maiestas esset consulenda, per Tex. in l. ex facto, ff. de vulg. & pupill.

Sed pro maiori parte preualuit
105 secunda opinio, quod Vassalli Baronum comprehendantur inãistinctè, & sic reuocata sententia prima, quæ fuerat secundum tertiam opinionem, licet Vassalli non reclamauerint ab ea, sed tantum Barones: & pro ista secunda opinione, & sententia fuerunt undecim vota. Pro tertia opinione, pro qua fuerat iudicatum per prius fuerunt sex vota. Pro prima opinione fuerunt tria vota, Et pro quarta opinione fuit vnus tantu ex Dominis, & ita votatum die primo Iulij 1573.

Hucusq; Regens Moles.

Et ex his remanet explicata ratio, super qua fundata est præsens Constitutio, ac recollecta notanda quædam, quæ ex ipsa ratione, quasi ex quodam fonte deriuant. Superest nunc, vt declaremus non modicam difficultatem, quæ contra hunc no-
106 strum Textum excitari videtur ex Tex. in l. aufertur, S. Fiscus, ff. de iure Fisci, vbi Iurecons. Fiscu semper habere ius pignoris pro constanti affirmat, hoc est in

omni calu; vndè in specie ad casum huius nostræ Constitutionis prædictam regulam trahi ex mente Azonis, voluit hic Accurs. in fine sui Commentarij quod si admitteretur, funditus subuerteretur dispositio huius legis, ac etiam l. in summa, l. quod placuit, de iur. Fisc. & similia. Si enim Fiscus pro pœnis hypothecam haberet, nõ solùm omnibus creditoribus in actione personali præferendus esset, sed etiam hypothecarijs multis in casibus anteponeretur, iuxta tradita in l. 1. supra, de iur. Fisci, alijsq; similibus in locis: itaque sentiens hanc contrarietatem, idem Accurs. tam in d. S. Fiscus, quàm in l. rescriptum, in princ. ff. de pactis, apertè contrariam sententiam secutus, voluit, nullam Fiscum in pœnalibus habere hypothecam, & ex hac diuersitate Glofarum ingens orta fuit controuersia inter Scribentes in hoc articulo, quem Omnes tractarunt hic, & in d. S. Fiscus, in d. l. rescriptum, & in l. post contractum, de donat. & in l. si quis post hac, de bonis proscript. ac alijs in locis enumeratis per Aug. Arim. in Addit. ad Angel. de malefic. in ver. dictum Sempronium, num. 11. per Negus. de pignor. in 4. memb. 2. par. n. 115. per Tiraq. in tract. de retract. conuent. S. 5. Glof. 4. num. 22. per Aegi. Boss. in tract. de bonor. confisc. nu 81. per Iul. Clar. in tract. crimin. S. fin. quæst. 78. in fin. per Peregr. in tract.

de

de iur. Fisci, lib. 6. cap. 1. num. 12. per Cardinal. Tusc. nouissimè in suis præct. conclus. in lit. T. conclusio. 386. & in omnibus his locis est satis laboratum ab ipsis Scribentibus, vt diuersas Accursij sententias, & regulam huius nostræ Constitutionis, cum alia tradita in d. S. Fiscus, saltim distinctionis fœdere conciliarent. Vndè Dyn. in d. S. Fiscus dicit, ius hypothecæ competere quidè Fiscò aduersus principalem debitorem poenæ, ac bona ipsius; quò verò ad creditores alios Fiscū actionem prædictam hypothecariam exercere non posse, Cyn. autem, in d. l. si quis post hac, reprobat hanc Dyni sententiam, quia frustra diceretur Fiscò ius hypothecæ concessum, si illud inutile haberet; voluit autem ipse, quod si quis aduersus Fiscum delinquit ex contractu, vel quasi suæ administrationis, tunc Fiscus vtatur hypothecæ tacitæ priuilegio, non autem aliàs; nisi post sententiam, per d. l. post contractum, de donation. quæ procedit, quando quis non per cõtractum, sed delinquendo Fiscò obligatur pro poenâ, Gulielm. de Cuneo in d. l. rescriptum, aliter hanc quæstionem tractauit; inquit enim, quod in confiscatione bonorum nunquam Fiscò competit hypotheca, nam antè sententiam nullū ius in bonis in Fiscum redigendis habet per Tex. in l. ex iudiciorum, ff. de accusat. post sententiã

verò nequaquam, quia cum ipsorum bonorum dominium Fiscò quærat, in re sua hypothecam minimè habere poterit, l. neq. pignus, ff. de regul. iur. Bar. autem distinxit, quod aut loquitur antè sententiam, & nullam Fiscus habeat hypothecã, aut post sententiam, & habeat, Angel. verò in l. si quis post hac, ius hypothecæ Fiscò ex sola litis contestatione competere voluit, quia in iudicio per litis contestationem quasi contrahitur, l. 2. S. fin. ff. de prator. stipulat. Vndè apparet (in huiusmodi contrarietate concordanda) quanta discordia sit inter Scribentes. Sed coniungendo plures opiniones simul resultat vera, & magis recepta cõclusio, vt in confiscatione bonorū nunquã hypotheca detur, iuxta sententiam Guliel. de Cuneo, per rationes per eum adductas; in alijs verò poenis pecuniarijs obtineat Bar. sententia, quæ receptior est, vt distingui debeat antè sententiam, & post sententiam per d. l. post contractum; quia per sententiam quasi cõtrahitur, l. 3. S. idem scribit, ff. de pecul. non autem per litis contestationem, vt perperam voluit Angel. quia per litis contestationem tantum quasi contrahitur quoad ea, quæ pertinent ad instantiam ipsam iudicij, vt benè aduertit Alex. in d. l. rescriptum; ità tamen, vt post sententiam hypotheca nascatur

Fisco, respectu ipsius debitoris, atq; suorum bonorum, non respectu aliorum creditorum, & quoad hæc non erit inutilis, & Dyni opinio procedet, quam optimo medio roborat *hic Lucas Pennens. circ. fin.* dicendo, hoc non esse nouum in iure; nam & legatarius hypothecam habet pro legati consecutione, *l. 1. supra, commu. de legat. cum simil.* & tamen respectu creditorum est in actione personali illam non exercet, *l. fin. S. licentiam, supra, de iure delibera.* & hæc Dyni opinio omninò tenenda est, nam aliàs in eandem incideremus difficultatem; siquidem cum pœna exigi non possit, nisi post sententiam, si eo tempore Fisco hypotheca daretur, concederetur eidem prælatio (ut à principio dictum est) contra expressam regulam nostræ legis.

Sed prædictis omnibus ad-
108 uersari videtur id, quod annis præteritis censuit Collaterale Consilium, ac Regia Camera Summaria, in causa Gabrielis Capani, qui dum accusaretur multis nominibus, quod malè gesserat officium Iustitiarij annonæ huius nostræ Ciuitatis, cui erat præfectus, fuit (inter cetera) damnatus soluere Fisco aureos decem mille, ac demùm, vendito officio prædicto, instatibus alijs creditoribus, qui pecuniam mutuauerant Gabrieli, in eam emptionem, Fiscus in-

pœna fuit omnibus prælatus, ut refert *Dominus Regens de Ponte in decision. Collat. Cons. dec. 1. 8. in fi.* qui causam decisionis reddit, licet non satis apertè, quod cum ageretur de officio, quod obligari, vel hypothecæ subijci nullo modo potest, sine Regis consensu, Fiscus eo casu non dicebatur creditoribus præferri, quia prælatio considerari minimè potest in ijs bonis, in quibus creditores, assensu carentes non poterant concurrere, ut in *d. decisione* latè fundatur, adeò quod Fiscus solus remanebat, qui assensu non indigebat, ceteri verò creditores reputabantur, ac si non essent. Quæ profectò ratio esset benè expendenda cum alius casus contingeret, & locum sibi vindicaret, nedùm in officijs, sed etiam in feudis, quæ absq; vlla controuersia, Domino non consentiente, obligari non possunt. Vndè posset attentari alia ratione (de qua in causa prædicta nullam inuenio mentionem habitam) posse sententiam prædictam substineri. Siquidem in omni officiorum cōcessione ea apponitur expressè, vel si non apponatur subintelligitur, clausula, ut sub conditione fiat, donec is, cui cōcessio facta fuerit se bene gesserit, ut *ibi* considerat *Dominus de Ponte*, citans *Domini de Franch. decis. 4 5 7. in fin.* & proindè sicut secuta condemnatione ad pri-

uationem officij, creditores nullam super eo actionem haberent; quasi resoluta concessione ex pacto, ita etiam in dicta multa, quæ ex culpa malæ administrationis irrogata fuit, creditores postponendi sint. Idemque iuris est, si de parte extimationis officij, quam si de toto ipso officio ageretur, ut eadem regula sit de toto quoad totum, quæ de parte, quoad partem. Ego amplius cogitandum censeo, præsertim cum de illa decisione videatur dubitare ipsemet *Regens de Ponte in dec. 34. nu. 21.*

Denique non omittenda videtur insignis restrictio ad regulam, ex hac nostra lege constitutam, ut Fiscus parti præferatur in egregia facti specie, veluti, si quis vassallus crimen læsæ Maiestatis commiserit; ac Princeps in capiendo illum exercituum opus habuerit, aliasuè magnas expensas erogauerit, ac demum, ipso damnato, bona publica erit; an si hæc bona creditoribus satis esse non possint, valeat Fiscus expensas, quas fecerit præcapere, atque ita creditoribus sit præferendus? Et *Afflictus in capit. primo, §. & bona committentium, num. 47. vers. item quero, quæ sunt regalia*, excitata hac questione, tenet, Fiscus causam esse potiorum, referens ita Regium Consilium iudicasse, referente Antonio Baldaffino Regio Consiliario, cui ad stipulatus est *Pe-*

reg. de iur. Fisci lib. 5. tit. 1. de public. bonor. nu. 193. & 194.

Contrariam verò sententiam (reprobata *Affl.* opinione) firmavit *Gig. in tract. crim. las. Maie. in postrema parte, tit. de plurib. & varijs qq. in q. 12. & Gigantem secutus est Hieron. de Laurent. dec. Auenion. 121. & Baiard. in Addit. ad Iul. Clar. in pract. crim. q. 78. num. 169. & seq. & nouissimè Caball. ref. crim. cent. 3. cap. 201. nu. 22.* dicens, ita etiam fuisse iudicatum per Senatores Florentinos. Mouetur, quia Princeps ex officio tenebatur delinquentem suis expensis insequi, ac illum capere, cum ea de causa tributa eidem præstentur, ut suis sumptibus Republicam tueatur, & facinorosos compescat. Et licet has expensas valeat Fiscus à prædictis recuperare, non tamen sequitur, eum creditoribus ceteris ex causa onerosa præferendum esse. Ego censerem has opiniones posse conciliari, ita ut si melior creditorum conditio facta esset Fiscus opera, tunc debere eum præferri, quasi utile creditorum negotium gesserit, veluti, quia bona, vel Castrum, recepisset, ex quorum pretio creditoribus satisfieri posset, qui alias non potuisset sibi debitas quantitates consequi: secus autem si nulla ad creditores utilitas perueniret, tunc enim *Gigantis*, ac aliorum sententiam sequendam arbitraretur.

Restat nunc, ut declaremus alteram illam regulam, quam

ex hac nostra *Constitutione Scribentes* communi consensu deduxerunt, Fiscum scilicet de bonis ad eum peruentis teneri satisfacere creditoribus illius, cuius bona ipse sibi vendicauit. Fundatur hæc regula in euidenti, ac solidissima ratione, quam eleganter tradidit *Iureconsul. in l. non possunt, ff. de iur. Fisci*, vbi inquit: *Non possunt ulla bona ad Fiscum pertinere, nisi qua creditoribus superfutura sunt; id enim bonorum, cuiusq; esse intelligitur, quod (ere alieno deducto) superest.*

Erit autem (antequam ulterius progrediamur) aduertendum id, quod singulariter in hac materia tradidit *Jacobus Mandellus Alban in cons. 331. num. 54.* dum **¶** voluit esse in Fisci facultate altero ex tribus modis prædictis creditoribus satisfacere, vel soluendo de propria pecunia ipsius Fisci, iuxta *Tex. in l. res quæ, §. res autem, ff. de iur. Fisci*, vel dando insolutum creditoribus bona debitoris, ea forma, qua permittitur hæredi cum beneficio legis, & inuentarij, *l. fin. §. & si præfatam, vers. sed si legatarij, supra, de iur. deliber.* vel dando creditoribus (etiam inuitis) bona propria ipsius Fisci. Hæc autem *Mandelli* sententia, quæ in primo capite vera est, in secundo indiget declaratione, & in tertio (ni fallor) aperte repugnat veris iuris principijs, ac minimè admittenda videtur: quod enim attinet

ad bona insolutum danda eo iure, quo vitur hæres (confecto in uentario) aduertendum est, quod quamuis multi ex *Scribentibus* voluerint hæredi cum beneficio legis tribui hoc priuilegiû, vera tamen opinio est, quando id non licuisset Testatori, veluti si renunciatum esset, *Auth. Hoc nisi debitor, supra, de solutionib. neq;* etiam licere hæredi prædicto, quia satis est, vt per inuentariû hæres seruetur indemnis, non autem esse debet in lucro, ita ut creditores extimata bona insolutum recipiant, ad hoc, vt in hæreditate aliquid in eius beneficium supersit, vt benè censuit Sacrum Consilium nostrum in *dec. Dom. de Franch. 83.* Vndè Fisco satisfacere volenti creditoribus, ita demum permittitur bona (inuitis creditoribus) assignare, si nihil in eius beneficium supererit, vel is, cuius bona Fiscus cœpit hoc facere potuisset, vt in his terminis aduertit benè *Farinac. in ti. de delictis, quest. 25. vers. amplia tertio dictam 13. limitationem, num. 174.* & ita est intelligenda traditio *Mandelli*. Dum verò voluit Fiscû etiã sua propria bona posse creditoribus assignare, id sustineri nullo pacto potest, siquidè nullibi hoc priuilegiû Fisco competere reperitur, neq; alteri cuiquam; hoc in iure permissum esse legimus, & Fiscus non est priuilegiatus, nisi in casibus à iure expressis.

His

His itaq; sic animaduersis, sit nobis (vt prædiximus) constituta regula, Fiscum creditoribus omnibus satisfacere debere, vt reliquum sibi vindicare possit. Patitur autem hæc generalis propositio aliquas extensiones, atq; restrictiones, ex quibus vniuersa materia erit perpensa, atque examinata.

Prima igitur sit extensio, **Fi-
1 2** scum ad æs alienum (vt supra) dissoluendum teneri, non solū, quando vniuersa bona, sed etiā, quando partem tantum capit; veluti si prò aliquo crimine pœna constituta sit amissionis tertiæ, vel quartæ partis bonorum, tunc enim Fiscus pro eius rata tenebitur, ita expressis verbis statuit *Imp. Antonin. in l. 2. supra citata, ad l. Iul. de vi publ. ibi, Si tertia pars bonorum Fiscus vindicata est, tutela actionem pro ea portione aduersus Fiscum dirigit, & inferiùs: Nam successio pro oneribus sua portionis respondet. Idem probat Tex. in l. si marito, ff. sol. matr.* Hoc aut erit per viā contributionis; veluti si creditor hypothecam habens Fiscum partis bonorum possessorem prò vniuerso debito conueniat, tunc n. alij compossessores cogentur prò rata contribuere, vt declarat *Afflict. in Constit. Regni Si quis in posterum, in ver. sed iuxta hoc quando, nu. 19.* hæc autem contributio, non solūm facienda est respectu aliorum compossesso-

rum; sed etiam si ipsemet, qui quotam bonorum suorum partem amisit, reliqua possideat, vt est propriè casus *d. l. 2. in quo damnatus lege Iulia de vi priuata amittit tatum tertiam bonorum partem, reliquam retinet, S. item lex Iulia, instit. de pub. iud. cum similit. & nihilominus Fiscus eo casu prò rata conuenitur; habetur enim ac si à principio Fiscus ex bonis condemnati tantò minus cœpisset; quia, (vt aliàs dictum est) bona (ære alieno deducto) erunt æstimanda *l. sub signatū, S. bona, ff. de verb. signif. cum similit.* Et hæc ampliatio, ita demum procedet, si Fisco pars bonorum applicatur per viam quotæ vniuersalis, secus si per quotam particularem, vt rectè admonet *Glos. in d. l. si marito, in vers. aliqua, vbi cœteri Scribentes, & Peregri. de iur. Fisci, lib. 5. cap. 1. num. 59. & Gregor. Lopez, ad l. 10. tit. 2. part. 3. in vers. pœdē, & Didac. de Spino in tract. de testam. in glo. 27. in princ. de fideicom. subst. nu. 39.**

Secundo, regula superiùs fir-
1 3 mata producitur, vt non solū satisfaciendum sit ijs, qui purè sunt creditores, tempore, quo bona in Fiscum rediguntur, sed etiam ijs, qui tunc sub conditione erant creditores, purificata postea conditione. Et quauis in hac quæstione inter Scribètes variatum sit, quia *Bar. & Paul. de Cast. in l. quoties, S. si. ff. de nouat.*

voluerunt, Fiscum ad creditorum conditionalium solutionem minimè teneri, & Bartolo subscripserint *Aren. conf. 110. num. 3. ad fin. & Ias. in l. si quis arbitrato, nu. penultimo, ff. de verbor. obligat. Boer. conf. 1. num. 8. & Loffred. conf. 33. nu. 5.* attamen contraria opinio verior, ac receptior est, quia pluribus auctoritatibus, ac melioribus rationibus fulcitur: siquidem creditores sub conditione verè creditores dicuntur, *L. creditores, ff. de verbo. signif.* Undè cum statutum sit generaliter omnibus creditoribus esse satisfaciendum; sequitur, ut etiam in creditoribus sub conditione hæc generalis propositio sit intelligenda. Præterea si Fisco acquiruntur etiam illa debita, quæ erant sub conditione, ipsa purificata ex causa de præterito, ut est *Tex. insignis in l. inter socerum, ff. de pact. dotal.* pari etiam ratione dicendum est, ipsum quoque obligari ad solutionem creditorum conditionalium, purificata conditione, ex causa similiter à præterito originem trahente, cum nulla constitui possit differentia inter actiones activas, & passivas. Et per rationes prædictas, aliasque similes recepta fuit hæc sententia à quampluribus Interpretibus maximæ auctoritatis, inter quos fuit *Bal. in l. fin. nu. 15. & 22. & post eum Salyc. nu. 7. & 16. supra, de contrah. emption. Roman in l. si marito, ff. sol. matri.*

*num. 24. vbi etiam Alex. num. 2. & in Addit. ad Bar. in l. nam ad ea, ff. de conditio. & demonstration. Idemque Roman. conf. 247. num. 1. Cassan. ad Consuet. Burgun. Rubr. 2. num. 24. Simanc. de Cathol. Institut. tit. 2. num. 11. Ari. Pinell. in l. 1. supra, de bon. mater. 1. par. nu. 3. Ant. Gomez. var. resol. tom. 3. c. 14. nu. 2. ad fin. & latissimè Barbof. in l. si constante, §. fin. sol. matrim. n. 5. cum sequentibus, vbi elegantem ponit differentiam inter vltimas voluntates, & contractus, & optimè responderet ad *Tex. in l. quoties, §. fin. de nouat.* in quo tuentes aduersam sententiam se fundant.*

Fuerunt tamen nonnulli, qui hanc diuersitatem distinguendo concordare conati sunt, volentes, ut credita, quæ sub conditione potestatiua debentur, minimè cedant in damnum Fisci, etiam conditione purificata, alia verò soluere Fiskus sit obligatus, ut distinxit *Bal. in d. l. si.* & post eum *Roman. Alex. & Gomez. in loc. sup. cit.* Fundatur autem hæc distinctio duplici ratione, & utraq; satis firma. Prima, quia si indistinctè Fiscum teneri diceremus, esset in potestate debitoris, cuius bona in Fiscum rediguntur, ipsum ex suo facto obligare, adimplendo conditionem in eius potestate existentem, quod satis absurdum esset. Vtteriùs, & secundo, quia vera iuris regula est, adimplementum conditionis potestatiuæ in alterius detrimentum retro non trahi, ut probat

Tex. in l. qui Balneum, cum simil. ff. qui pot. in pign. habe. & hæc distinctio mihi probatur; quamuis *Barbosa* indistinctè, Fiscu obligari contendat, quæ opinio (si recipienda est) erit saltim admittenda quoad credita sub cõditione potestatiua, quando omnis fraus abest, & in hoc Ego consentio.

Tertio procedunt prædicta, **116** etiam quando Fiscus ipse esset creditor ex vna causa, ac ex alia bona sui debitoris caperet, quia tunc sibi ipse soluisse cenlebitur, & reliquum veniet in confiscatione: ita docuit *Bart. in l. in capitis, ff. de fideiuss.* per *Tex. in l. in fraudem, § si principalis, ff. de iur. Fisc.* vbi hoc *Accur.* rectè declarat in verbo *Fideiussores*: inde consultus *Paul. Castr.* egregiè respondit in *conf. 209. incipiente circa primum*, quod si reus, qui publicationem bonorum passus est, haberet bona, diuersis in Prouincijs, quarum aliqua non essent sub ditione Principis, qui confiscationis pœnam indixit, non posset eius Fiscus capere bona existentia sub eius iurisdictione vti publicata, & pro eius credito agere super alijs bonis sitis in alia Prouincia, & *Paul* sequitur *Cassan. ad Consuetud. Burgund.* in sæpiùs citata *Rubr. 2. §. 1. num. 32. cum seq. Pereg. de Iur. Fisc. lib. 5. tit. 1. nu. 57.* & *Card. Tusc. in suis practic. conclus. in lit. F. conclus. 387.*

Quarto, ampliatur propositio **117** nostra, vt Fiscus agnoscere, ac soluere teneatur ea debita, ad quæ naturaliter tantum obligatus eratis, cuius bona ad Fiscu deuenerunt, *Imol. in l. si debitori in fine principij, C. de fideiuss.* & hanc communem, ac receptam traditionem esse affirmat *Iul. Clar. in pract. crim. §. fin. q. 78. ver. Item in Fiscum.*

Quinto, supradictum axioma **118**, etiam locum habebit, si ei, cuius bona Fiscus cœpit, pœna indulgeatur; nam si ad bona non fuerit restitutus, non tenebitur suis creditoribus satisfacere, nec ab eis inquietari poterit, sed aduersus Fiscum dirigent gressus suos, ex communi, ac recepta sententia tradita per *Bald. Angel. Imol. & alios, in d. l. si marito, in princ. sol. matrimon.* per *Tex. in l. 2. supra, de senten. pass.* nec talis restitutus tenebitur, etiam si de nouo bona acquirat; ita apertis verbis statuit *Imp. Alex. in l. tutor filiorum, supra, eodem tit. de senten. pass.* quod si ex indulgentia, bonorum partem recuperet, tam Fiscus, quam restitutus prò rata erunt creditoribus obligati, secùs si ad rem aliquam certam fuerit restitutio facta, veluti ad domum, vel fundum, quia tunc nullo pacto contribuere prò rata tenebitur, *l. si debitor, eod. tit.*

Sexto, extenditur prædicta **119** regula, vt etiam Fiscus de bonis

viri confiscatis. vxori pauperi quartam ei debitam ex *Authen. pr. eterea, supra, unde vir dare teneatur*. Ità docuit *Fabianus de Pepis in repetitione d. Auth. n. 113*. dicens, hanc quæstionem sibi, ac *Bartholom. Sacc.* eius Præceptoris contigisse, ac ità ipsum respōdisse, vt videri potest in eiusdē *Socc. conf. 121. lib. 4*, quod incipit, *præmittenda est*, quam sententiã sequitur *Andr. Gaill. pract. obseru. lib. 2. c. 86. & 87. Mazol. conf. 48. num. 11. Plot. inter consil. a crimin. diuersor. conf. 130. n. 41*. qui etiam hoc ampliat, si bona confiscarētur ex crimine læsæ Maiestatis, *Corrad. in pract. crim. in tit. de pub. bonorum, num. 11, in fin.* & communem hanc opinionem dicit *Farinac. in sua praxi criminali, in tit. de delict. & penis, quest. 2 s. nu. 123 in vers. amplia quarto*, & *Pereg. de in. Fisci, lib. 1. cap. 1. num. 8, 1*. qui tamen hoc restringit, quando fori consuetudo hoc non admitteret; & prò hac opinione Primo expenditur *Tex.* qui videtur hoc apertè statuere in *Authen. bona damnatorum, supra, de bon. proscripi* per hæc verba; *Uxores verò eorum, scilicet damnatorum, dotem, & ante nuptias donationem accipiant; si verò sine dote sint, de substantia viri accipiant partem legibus definitam, siue filios habeant, siue non*. Secundo consideratur, lucra legalia deberi, etiam secuta confiscatione; vnde, publicata dote vxoris in

illis casibus, quos enumerat *Iureconsul. in l. quinq. legibus, ff. de bon. damnator.* ex communi traditione omnium *Scribentium ibi*, vir capiet quicquid ex legali dispositione sibi debebatur, non obstante confiscatione, & consequenter è conuerso vxor percipiet quartã hanc ex iuris dispositione sibi debitam. Tertio adducitur argumentum, quod sicut maritus, etiam si vellet, nõ potest vxorem priuare hoc beneficio legis, etiam in testamento, quartæ huius protestationem expressè prohibendo, vt docuerunt *Bald. Fulgos. Castrens. & alij. in d. Authen. pr. eterea, cum ijs*, quos adducit *Uuius*, qui hanc opinionem communem testatur in verbo *vxor, seu mulier*, ità pariter, nec delinquendo poterit vir vxori præiudicium inferre; quo argumento vtitur *Soccin. in d. conf. 121*. Ex quibus patet hanc esse veram, & communem sententiam, quam tamen nescio, an *Fiscales Iudices*, (cùm casus contingeret) admitterent, vt bellè aduertit *Barard. ad lul. Clar. quest. 78. num. 87*. Et multò minus, si confiscatio fieret in illis casibus, in quibus etiam filiorum legitimam *Fiscus* occupat; nam si illam filij amittunt, quibus ea portio iure naturæ debetur, multò etiam fortius amittet vxor quartam sibi ex iuris nouissimi benignitate concessam.

Septimò, supposito prò con-
 121 stanti, Fiscum teneri ad solue-
 das dotes, aliaq; iura dotalia de-
 bita vxori, tanquam æs alienum
 ex bonis viri, qui publicatione
 passus est, vt est casus in *l. si à ma-
 rito, ff. soluto matrimon., l. quisquis,
 §. uxores, supra, ad l. Iul. Maiest.*
 Et in *l. ob maritorum, supra, ne
 vxor pro marito, l. res uxoris, su-
 pra, de donatio. inter vir. & vxor.
 cum similit.* id ampliatur, vt pro-
 cedat etiam si vxor virum re-
 belliam sequatur, secundum
 opinionem, quam communem
 affirmat Emanuel Suar. *commu.
 opin. in ver. confiscatio, num. 268.*
 Et Bonacoss. in *comm. opin. crimin.
 par. 1. fol. 37. vers. confiscatis bonis.*

Habebunt etiam locum om-
 122 nia prædicta in dote confessa-
 ta in omnibus illis casibus, in
 quibus vxor pro ea agere posset,
 siuè aduersus hæredes viri, siuè
 aduersus alios creditores, cessan-
 te tamen omni fraude, ac con-
 iectura doli, Bart. & post eum.
*Omnes in l. si quis post hac, supra, de
 bon. proscripti. l. fern. in cap. 1. de stat.
 Et consuet. Bald. Nouell. de dote, par.
 10. num. 4. Affl. decis. 492. & in
 Constit. Regni, incipiente Causas
 per, in 5. notab. cum alijs, quos cu-
 mulat Io. Lopez in c. per vestras,
 in rubr. de donat. int. vir. & vxor.
 §. 33. Peregr. de iur. Fisci, lib. 5. tit.
 1. num. 82. & post omnes Farinac.
 in tit. de delictis, Et pœnis, q. 25.
 nu. 120. Immo si ex statuto bona
 quæ sita. constante matrimo-*

nio sint communicanda inter
 coniuges, Fiscum vxori portio-
 nem debere præstare, iudicatū
 refert *Andr. Gaill. lib. 2. suar. obser.
 cap. 86. nu. 14.*

Sed illud quæstionis est, an
 123 etiam, publicatis bonis, dotes
 filiabus constituendæ sint à Fi-
 sco, quod docuit aperte *Bald. in
 l. si. n. 8. vers. Et idem dico, supra, de
 dot. promiss.* quem simpliciter re-
 ferunt, & sequuntur *Alexan. ad
 Bar. in l. quæsitum, §. 1. de priuil. ere-
 dit. Ripa in l. ex factio, nu. 9. ad Tre-
 bell. Boss. in tit. de crimin. l. se Ma-
 iest. num. 134. Affl. in cap. 1. in glo.
 3. num. 31. quæ sit prima caus. bene-
 fic. amittent. Hieron. Gigas de crim.
 l. se Maiest. lib. 3. cap. 15. & alij
 relati à *Peregr. de iur. Fisc. lib. 5. tit.
 1. num. 76. & à Farinac. in d. quæ-
 stio. 25. nu. 123. & à Tiberio De-
 ciano lib. 7. in rub. crimen l. se Ma-
 iest. quando transeat in filios, c. 41.
 num. 12. in fin. Et Affl. in tit. quæ
 sunt regalia, in ver. Et bona com-
 mittentium, col. 1. refert ita fecisse
 Regem Ferdinandum Arago-
 neum, qui filias Principis Rossa-
 ni damnati lege Iulia Maiesta-
 tis, dote constituta, nuptui tradi-
 dit, & hanc sententiam latè de-
 fendit *Franc. Beccius cons. 8. per to-
 tum, dicens, ipsam esse commu-
 niter receptam, ac ita per Omnes
 interpretari Tex. in l. quisquis, §
 ad filias, supra, ad legem Iul. Ma-
 iest. Ego tamen contrariam
 opinionem in iure veriozem
 arbitror, p. d. §. ad filias, qui Tex.***

non admittit responsionem, cū enim tantum in maternis bonis dispenset, filias habere falcidiam, in reliquis firma remanet exclusio generaliter facta à lege illa in omnibus bonis paternis: & nè deficiant authoritates, hanc sententiam sequuntur *Io. Anib. in repet. l. post contractum, ff. de donat. num. 266. Quamada in suis quest. Fiscalib. quest. 24.* qui dicit ita moribus esse receptum, *Cordub. in repe. l. si quis à liberis, §. si quis ex his, ff. de lib. agnosc. nu. 46. & Io. Petr. Sard. in tract. de alim. lib. 1. q. 31. col. 4.* Nec mihi placet distinctio *Io. Lopez in cap. per vestras, §. 32. notab. 1. num. 16.* has opiniones conciliantis, ut prima locum habeat in filiabus antè admissum crimè conceptis, quæ & alendæ, & dotandæ sint à Fisco: secunda procedat in ijs, quæ post delictum nascuntur, licet *Io. Lopez* se subscripserit *Simanc. de Cathol. instit. cap. 26. num. 8.* nam authoritas *Tex. in d. l. quisquis*, & eius generalitas non patitur huiusmodi distinctionem, ut benè aduertit *Cordub. in prati. loca.*

Nono ampliantur prædicta, ut 125 nedùm ad debita exoluenda Fiscus teneatur, sed etiam ad legata, & fideicommissa præstanda; & quoniam quæstio hæc est satis controuersa, & quamuis pluribus in locis à magno *Scriptentium* numero sit tractata, nõ tamen est benè perpensa, quia

confusè illam examinarūt, ideo operæpretium duxi ipsam, per capita distinguendo, expendere, ac pertractare. Quatuor sunt in hac materia casus diuersi cõstituendi, ut benè, & eleganter aduertit *Menchaca de successon. resol. lib. 1. §. 3. nu. 37.* etenim, aut bona in Fiscum rediguntur culpa testatoris, aut hæredis, aut neutrius; addit & alium quartum casum, & rectè *Benedictus de Plumb. in l. Imperator, §. Diuus, ff. de fideicommiss. libert.* quando culpa vtriusq; veluti si hæres accomodat fidem testatori de restituendo indigno hæreditarè, ut in *d. §. Diuus.*

Primo casu, quando Fiscus bona 126 na capit ob culpam, & delictum testatoris, qui conditò testamento, ac legatis, vel fideicommissis relictis, crimen tale patrauit, ut bonorum publicationem patiatur, tunc clari iuris est, neq; legata, neq; fideicommissa Fiscu præstare debere, immò si soluta fuerint, datur repetitio. Ità docuit *Iurecons. in l. cum filius, §. fin. de legat. 2.* quia testamenti factionem non habent, *l. 2. de leg. 1. vbi Bart. Alber. Paul. Cast. Ripa, & alij* notant, & hic casus est poenitus extra controuersiam.

Secundus casus est, quando 127 hæredis culpa Fiscus bona capit, veluti si necem testatoris vindicare neglexerit, & in hac specie est etiã indubitatum, legata, ac fideicommissa à Fisco

debe-

deberi; sic exprellim habetur in *l. cum Fisco*, ff. *ad Syllan.* his verbis; *Cum Fisco caduca bona defuncti adijciuntur propter inultam mortem, in eum legatorum actio datur*, & libertates ratæ sunt eorum, scilicet, qui *Senatusconsulto non accipiuntur*. cui conuenit etiam *Tex. in l. 3. §. fin. ff. ad Trebell.* & in *l. dicitur*, ff. *de iur. Fisc.* vbi *Accurs.* plura iura ad idem citat, Ratio verò in promptu est, quia hæredis delictum, nec testatori nocere debet, vt sine eius culpa irrita fiat eius voluntas, nec legatarijs, vel fideicommissarijs obesse, qui nullo eorum delicto, relictorum commodo priuarètur, contra regulam *Tex. in l. non debet*, *de regu. iur.* & in *l. Sancimus*, supra, *de pœnis, ac similibus*. Addit etiam aliam rationem *Guliel. de Benedict. in d. cap. Raynutius*, in *vers. & uxorem*, nomine *Adelafiam* in *decis. 5. num. 289.* quod cum hæres, à quo, vt indigno hæreditas aufertur, retineat etiam nomen hæredis, sufficit ad legatorum, ac fideicommissorum retentionem, & hic quoq; casus non controuertitur apud *Scribentes*.

Tertius est casus, quãdo adest
128 culpa vtriusq; (vt supra exemplum positum fuit) & hoc casu non solùm libertates testamento datas Fiscus præstabit, vt inquit *Tex. in d. l. Imperator*, S. *Diuus*, sed omnia alia relicta; ità expressè cauit *Tex. in l. non intel-*

ligitur, S. *cum ex causa, de iure Fisc.* & ratio est, quia quamuis testator relinquendo tacitè incapaci, delinquat, non tamen est hoc crimen solùm sufficiens ad amissionem hæreditatis, quia si hæres, qui fidem accommodauit non restituat, Fiscum excludi, receptum est per *Omnes*, quos cumulat *Couar. in 4. decretal. p. 2. c. 8. §. 5. nu. 7.*

Quartus, ac vltimus casus est,
129 quando nec hæredis, nec testatoris culpa ad Fiscum bona deueniunt, veluti, quando ipsa, vti vacantia occupat, nullo existente hærede, vel existente, ac hæreditatem adire nolente, & in hac specie ingens est controuerfia inter grauissimos iuris Interpretes: prò cuius explicatione, ac declaratione nonnulli sūt etiam casus distinguendi.

Et primus erit, quando nomi-
130 natim Fiscus grauatur, quo casu omnia relicta debentur; ità apertis verbis censuit *Martian. Iurecons. in l. filiusfamil. in principio, de leg. 1.* inquit enim: *Qui intestatus decedit, & scit bona sua ad Fiscum peruentura vacantia, fidei Fisci committere potest*, & in hoc nemo dissentit.

Alter casus est, quando Fiscus
131 genericè grauatur; veluti si decedens dicat: *Qui mihi hæres erit, Caio restituat hæreditatem, vel fundum det Mauius*, & in hac etiam specie vtiliter relinqui opinati sunt *Paul. Castr.*

& alij

Et alij in *l. eam quam, supra, de fideicommiss. nu. 5. vers. tertio quando*, per ea, quæ notat *Accurs. Bart. cæteriꝫ in l. ex duobus, §. 1. de vulg. Et pupill.*

Tertius est casus, quando in
132 testamento, ex quo nemo hæreditatem adiit, & Fiscus bona vacantia capit, adesset clausula codicillaris, quia nedùm venientes ab intestato, sed etiam Fiscum capientem bona vacantia comprehendit; ita docuerunt *Raph. Cuman. in l. recusare, §. meminisse ad Trebell. vbi etiam Alex. Paul. Castr. in d. l. eam quam, Claud. Scissell. in d. §. meminisse*, qui quamvis sentiant, Fiscum pro bonis vacantibus non teneri ad onera legatorum, & fideicommissorum, id tamē cessare dicunt per clausulam prædictam. Idēq; quando adesset iuramentum, quod vim habet clausulæ codicillaris, voluit *Paul. Castr. in præcitato loco*, motus ex *Tex. in l. cum pater, §. filius matrem, de leg. 2.* Quod etiam in legatis pijs procedere censuit *Alex. Raud. in tract. de Analog. c. 33. num. 30. cum seq.* ex ijs, quæ cumulavit latē *Tiraqu. in priuil. pia causa, in priuil. 33.* Verum hæc omnia tuta minimè esse cēleo, siquidem nec clausula codicillaris, nec iuramentum, quod eadem vim habet, vllum parit effectum, quando non adest persona, quæ saltim ab intestato hæreditatem adeat; ita singulariter firmavit *Accurs. in l. qui filio, §.*

seruus, ff. de hered. instit. vbi Bart. cæteriꝫ Scribentes, cum alijs, quos cumulat Gomez. ad l. 24. Tauri, num. 4. vers. quarto principaliter, & Covarr. in Comment. ad cap. Raynutius, §. 3. nu. 8. de test. Et Didac. de Spino in opere, quod inscripsit Speculum testam. de fideicom. substit. in glo. 27. in principio, nu. 37. Ex quò sequitur esse confitendum, vel Fiscum bona vacantia capere vt hæredem (quod principaliter controuertitur) & si hoc admittitur, siuè adsit clausula codicillaris, siuè non, legata erunt præstanda, aut hæres non extat, & clausula codicillaris minimè iuuabit, cum non operetur, hærede non existente.

Quartus igitur erit casus principaliter examinandus, quando
133 (nullo ex prædictis concurrente) Fiscus vacantia bona occupat, an legata, & fideicommissa sint præstanda? & in hac quæstione multi ex Scribentibus magnæ autoritatis voluerunt, Fiscum minimè teneri, in quibus fuerunt *Riccard. Malumb. & Cyn. relati à Saliceto in l. unica, §. cum autem, num. 39. supra, de caduc. tollend. Goffred. Imol. Et Alex. in l. quidam testamento, §. 1. de leg. 1. idem Alex. in Addit. ad Bart. in l. qui filio, §. seruus, in vers. quod sic, ff. de hered. instit. Et in l. si marito, ff. sol. matrim. & in l. recusare, §. si Fisco, ff. ad Trebell. Paul. Castr. in l. eam quam, nu. 5. Et las. ibidem, num. 13. supra, de fideicommiss. Ripa*

in Lex facta, num. 6. ad 1 rebell. 10. Faber in §. Et nè huius, instit. de eo, cui libert. cau. bon. addi. Claud. Scissell. in d. l. recusare, §. si Fisco, num. 3. Mathefil. sing. 162. Clar. in §. final. quest. 78. vers. sed an Fiscus, Bossi. in tit. de bon. vacant. num. 19. Farinac. in tit. de delict. & pœn. quest. 25. num. 186. Peregr. de iur. Fisci, lib. 4. tit. 3. num. 26. qui dicit, hanc opinionem esse magis receptã, ac communem.

Prædictorum etiam numero poni, & illi omnes poterunt, qui licet nõ expressè declararint, Fiscum ad hæc omnia minimè teneri, voluerunt tamen, ipsum in his bonis vacantibus non succedere vt hæredem, sicuti censuit Bart. in l. 1. nu. 4. vers. ex hoc apparet, ff. de acquir. hered. qui dixit, Fiscum non succedere hæreditati; & illum esse loco Prælati, & non hæredis, inquit Bald. in c. 1. nu. 4. qui success. teneantur, & ipsum non venire per successionem, sed per annihilationem personæ, dixit Caman. in l. si quis mihi bona, §. si Fisci, de acq. heredit. Abb. conf. 29. lib. 2. Casan. in Consuet. Burgund. in tit. de confisc. bonor. Rub. 2. §. 1. nu. 9. & Fiscum æquiparari Abbati, & Arrogatori, & similibus, qui veniunt, non vt hæredes, sed vt successores vniuersales, inquit Innocen. in cap. in presentia, de probat. & refert Francisc. Porcell. in tract. de inuent. q. 7. cap. 4. num. 13. & potius succedere bonis, quàm personæ, & tene-

ri vt possessorem bonorum, nõ vt hæredem, Ancharan. conf. 294. num. 3. & conf. 317. in fin. Soccin. conf. 46. num. 21. vol. 4. las. in l. fin. supra, de iur. deliberan. Guliel. de Bened. in cap. Raynutius, in vers. uxorem, in dec. 1. num. 288. cum alijs quampluribus, quos breuitatis studio prætermitto. Prò hac eadem opinione afferuntur nonnulla iura, & primo Tex. in l. si nemo, ff. de testam. tutela. & in l. si nemo, de regul. iur. Quibus iuribus expressim cauetur, quod si nemo est, qui hæreditatem adierit, nihil de eo, quod in testamento scriptum est, deberi; vndè videtur Fisco bona vacantia capienti, cum nec sit hæres, nec hæreditatem adeat, sed illa iure dominicali vt Principi debita capiat, vt habetur in l. 1. infra, de bon. vacant. & in cap. 1. que sunt regal. in vers. vacantia, relicta in testamento minimè esse præstãda. Secundo ponderatur, quia cum separatim extra omnem materiam successionis positus sit tit. de bon. vacantib. colligitur ex hoc, quod non vt hæres, sed iure alio bona capit, cum nec ex testamento, nec ex aliquo successorio edicto, alijsuè titulis, ac remedijs à iure positis in materia successionis Fiscus veniat. Tertio, expenditur Tex. in princ. instit. in tit. de eo, cui libert. causa bona addic. vbi legimus, quod Fisco bona vacantia capiente, libertates conferuantur; & cum

ibi quasi ius quodam speciale, ac quodam priuilegium libertatis fauore concessum ponatur, in cæteris contrarium innuitur esse obseruandum. Quarto, hanc sententiam apertè probare videntur duo iura concordantia in *l. quod Diuo, ff. de manum. testa.* & in *l. 4. ff. de fideicommiss. libert.* verba Pauli in *l. quod Diuo*, sunt hæc. *Quod Diuo Marco prò conseruandis libertatibus placuit, locū habet irritō testamento factō, si bona vendita sint; alioquin, vacantibus Fisco, vendicatis, non habere Constitutionem locum apertè cauetur.* cui Textui concordare videtur *d. l. 4. S. eadem Constitutio* superiùs allegata. Et ex eis apertissimè colligi videtur *Constitutionem Diui Marci*, quæ libertates conseruari volebat, etiã hærede non existente, cessare, quando bona vti vacantia Fiscus capit: quod si neq, fauore libertatis, nequè priuilegio illius *Constitutionis* libertates ratæ isto casu erūt, multò minus cætera legata, ac fideicommissa præstabuntur.

Contrariam verò affirmatiuã
135 sententiam amplexus est *Accurs.* in dict. *l. recusare, S. meminisse, vers. si Fisco, ff. ad Trebell.* idemq; in *l. unica, S. fin. in vers. peperimus de caduc. toll. Bar. in l. 1. nu. 26. ff. de vulgar. & pupill. Bal. in l. eam quã, de fideicommiss. num. 1. vers. secundo queritur*, dicens esse de hoc *Tex. in d. S. si Fisco*, & quod licet non sit Fiscus institutus hæres, lex ta-

men facit eum hæredem, & idè *Bald. in l. facultas, supra, de iur. Fis.* dixit in euidentialibus, quod venit ex tit. *Undè Fiscus, Salyc.* sequitur eandem opinionem in *d. l. unica, S. cum autem, nu. 39. de caduc. toll. Alber. in d. l. quidam testamento, S. quoties, ff. de leg. 1. vbi Paul. Castr. sibi contrarius nu. 3. Roman. in l. si marito, num. 26. sol. matrimo. Alex. sibi etiã aduersando in *Addit. ad Bart. in l. 3. S. cum ex causa, ff. de iur. Fisc.* per iura, ac rationes à Romano adductas, *lo. de Platea in l. 1. infr. de bon. vacant.* secutus est *Saly. supra citatum Igneus in l. cum Fisco, nu. 30. ad Syllan. Rebuff. in Comment. ad Const. Gallie, de liter. obligator. art. 2. glos. 2. num. 3. & melius in l. heredis, quæ est secūda, ff. de verb. sign. vers. ita etiã Fisco, Gabriel Sarayna in *Addit. ad Singulare supra citatum 162. Mathesilan. Alexand. Raudensis* latè in opere de Analogis, *cap. 33. lib. 1. nu. 37:* dicens hanc opinionem veriorē, ac frequentiorē, & habere prò se casus legis, *Vasquez de success. resolut. lib. 1. S. 3. nu. 38. in fi.* dicens non minùs Fiscum teneri ad legata, quàm alij legitimi hæredes, *Didacus Spino de testam. in cap. de fideicommiss. substit. glos. 27. princ. num. 34. & iterum in cap. de adition. hereditatis, gl. 33. principal. num. 15.* dicens etiã communem, & veriorē, & nouissimè *Andr. Fachin. controuer. iuris, lib. 6. 136 cap. 22.* Accedat prædictis etiã**

id, quod voluerūt *Scribentes* hoc casu Fisco petitionem hæreditatis competere prò bonis vacatibus, ex autoritate *Tex.* qui videtur apertus, & ad hoc factus in *l. idem veniūt, §. ait Senatus, ff. de petit. hered.* cuius verba sunt hæc, quæ sequuntur: *Idem, & si vacantia bona Fisco vendicentur, vel ex alia quacumq; causa Senatusconsultum hoc locū habebit;* idq; docuit *Accurs.* in *l. 1. sup. de his, quibus, ut indignis, in ver. post litem motā,* vbi *Fulgos.* notauit, vtilem esse hanc actionem petitionis hæreditatis, & non directam, & *Bart. in l. facultas, n. 6. sup. de iur. Fisc.* dicit, bona vacantia petitione hæreditatis, quæ verò applicantur Fisco ob delictū reiuendicatione esse petenda; idem voluerunt *Paul. et Alex. in l. ex facto, §. fi. n. 7. ad Trebell.* & quamuis aliqui tenuerint contrarium, *Cornelius* tamen in *cons. 324. n. 8.* dicit, non posse aliquem ab hac opinione in iudicando discedere, ob autoritatē eorū, qui ipsam firmarunt, licet nō sit ppria petitio hæreditatis.

137 Roborantur et prædicta ex ijs, quæ *Bald.* docuit in *l. si. C. de edict. Diui Hadr. toll. quem secutus est ibid. Jacobi. n. 22. & latè Zuccard. n. 263. & post omnes Menoch. in tract. de adspis. poss. remed. 4. n. 299. vers. quæro trigesimo,* dùm firmarunt, Fiscum auferentem bona ab indigno, habere, veluti heredem scriptum, remedium illius *Tex.* Vtteriùs prò hac opinione plu-

res *Tex.* adducuntur, & ponderantur, & Primo *Tex. in l. 1. supra de donat. int. vir & vx.* vbi donationes factas à viro vxori, soluit Fiscus, ergò, & legata, cùm legatum sit donatio quædam, vt habetur ex eius diffinitione, & hoc modo argumentatur *Paul. Castr. in l. unica, §. fi. sup. de caduc. toll.* Secundo affertur *Tex. in l. cum Fisco, ff. ad Syllani.* vbi, addictis bonis Fisco vt caducis, debentur legata. Tertio, *Tex. in l. recusare, §. si Fisco, ad Trebell.* vbi generaliter dicitur, quod si vacantia bona Fisco deterantur, & Fiscus non velit agnoscere bona, & fideicommissario restituere, habetur ac si agnouisset, & restituet. Quarto expenditur *Tex. in l. quidam testamento, §. quoties, de legat. 1.* vbi clarè *Vulpianus* ait. *Quoties lege Iulia bona vacantia ad Fiscum pertinent, & legata, & fideicommissa præstantur, quæ præstare cogeretur heres, à quo relicta erant.* Quinto adducitur *Tex. in §. si quis autem non implens, in Authen. de hered. & falcid.* vbi *Imperator Iustinianus* pœnā statuens contra eos hæredes, qui legata relicta non præstant, voluit, eos priuari hæreditate, si præuia Iudicis monitione, infra annū Testatoris voluntatem non adimpleuerint, & vocari ad successionem alios coheredes (si extant) vel ipsis non extantibus, vel recusantibus, vocari legatarios, & seruos libertate donatos, & demùm subdit in *vers.*

si verò institutio, huiusmodi verba: Si verò institutio etiam substitutionem habuerit, certum est per prius ad substitutum volentem veniet omnis res secundum legem complementem, que relicta sunt; & sic illo nolente, tunc ad coheredes, & legatarios, & seruos, & qui ab intestato, et qui extra sunt, & Fiscum secundum à nobis datam observationem ea, que auferuntur venient, complementes, ubiq; deficientium legitimas dispositiones. Unde aperte videtur, Fiscum ad bona ista vacantia venientem, teneri omnino disposita per Testatorem servare. Sexto videtur ad propositam questionem terminandam factum esse *Tex. in l. proximè, ff. de his qui in testam. del.* vbi Fisco vendicant bona vacantia, ob hæredis non existentiam, qui Testator in eius nomen in testamento induxerat, vel deleverat, que situm apud Antoninum *Cæsarem* fuit, an libertates, coetereq; legata deberentur à Fisco, & maxima controuersia intercedente, tandem æquiorum partem *Imperat.* secutus, deberi respondit. Septimo pro hac eadem sententia allegatur *Tex. in l. Marcellus, §. si. ff. ad Trebell.* vbi aperte *Iureconf.* tradit, Fiscum ad onera omnia teneri. Octauo expenditur *Tex. in l. unica, §. pen. sup. de caduc. toll.* vbi cauetur expressim, quod si ultimo loco (nullo existente hærede ex testamento, vel ab intestato) bona uti caduca Fisco deferantur, tunc Fiscus nullo utatur priuilegio, quia ei non pepercit, & con-

sequenter eodem iure, quo alij, ad onera erit obligatus. Nono videtur satis apertus *Tex.* pro hac eadem sententia ex *Iureconf.* responso in *l. dicitur, ff. de iur. Fisci*, vbi postquam proposuit casum, quando Fiscus ex Senatusc. Syllan. propter inultam Testatoris necem capit bona, an teneatur ad legata? respondet teneri, quia ex quibuslibet alijs causis præstabit libertates, & legata; ergo *Iureconf.* ibi arguit à generali regula, quod Fiscus ex quacunq; causa capiens præstabit legata, habens pro magis dubitabili casum indignitatis.

138 Quid dicendum in tanta varietate? Ego in iudicando ab hac (quâ ultimo loco retuli) sententia non discederem, quia est receptior, si *Scribentium* numerum attendamus, & verior, nam quamuis ad *Tex. in l. 1. de don. int. vir. & uxo.* & ad *l. cum Fisco*, & ad *l. recusare, §. si Fisco*, & ad *l. quidam testamento*, & ad *l. Marcellus, §. fin.* responsoes dari possint, & verè, quod non loquatur in casu, quo bona vacantia Fiscus capit, fateor tamen, quod alijs iuribus (quæ superius citauimus) nulla potest dari, nec colorata responsio, & ideo potest dici, questionem istam decidi posse per iura ad hoc ipsam condita.

Quo verò ad ea, que pro contraria opinione adduximus, facillime responderetur: nam quod attinet ad regulam positam in *d. l. si nemo, de testament. tutela*, & in *l. si nemo, de regulis iuris*,

in qua maximū ex aduerso ponitur fundamentum, facilis est responsio; siquidem quamuis
 139 Fiscus non sit verè hæres, neq; ex testamento, neq; ab intestato, attamen, vt inquit elegāter *Cyn. in l. 2. supra, ad l. Iuliam, de vi publ.* Fiscus ex suo priuilegio assumit personam hæredis, & *Bald. in d. leam quam, supra, de fideicommiss. num. 5. vers. queritur* dicit, quod Fiscus, licèt non sit institutus hæres, lex tamen facit ipsum hæredem, & *Goffred. in d. l. recusare, §. meminisse*, dicit, Fiscum hoc casu non adire hæreditatem, sed agnoscere; & eum haberi loco hæredis, licèt non sit propriè hæres, inquit *glos. in l. non intelligitur, §. cum ex causa, de iure Fisci, & in l. inter eos, §. fin. ff. de fideiuss. & Accursium Bart. utroq; in loco*, aliq; magis frequenter secuti sunt, & optimè *Bald. in l. 1. de bon. libert. vndè eleganter Roman. in d. l. recusare, nu. 2.* dixit leges loquentes de hæredibus comprehendere Fiscum in bonis vacantibus succedentem: est enim hæres quidam anomalus, vt inquit *Bald. in l. fin. num. 15. supra, de contrah. empti.* hæres autem anomalus de omnibus participet, vt subtiliter ait *Accurs. in §. in primis, in ver. successor, instit. de eo cui lib. caus. bo. add.* Vndè non pòt dici sine hærede is, cuius bona vacantia Fiscus capit, si habet Fiscum datū à lege loco hæredis: nec est alicuius momenti consideratio illa,

quod Fiscus non veniat vt hæres, quia separatim fuit tractatum de hoc iure procedendi in bonis vacātibus, nec posita fuit hæc materia cum illa, quæ de successione tractat; quia cū hoc sit proprium Fisci priuilegium, satis congruè fuit separatim de hoc iure tractatum in hoc libro inter alia Fisci priuilegia, nā verè non pòt dici hæres, (vt dictum est) sed ex priuilegio assumit sibi nomen hæredis. Similiter non est bona argumētatio à speciali casu in *§. 1. instit. de eo, cui libertatis causa bona addicuntur*, quia non sequitur, substinentur libertates, ergò alia relicta non substinentur; idq; probatur inuitabiliter ex duobus iuribus, ad hoc à nemine ponderatis; ait enim *Modestinus in l. Imperator, §. Diuus, ff. de fideicommiss. libert.* Fiscum auferentem bona ab hærede, qui incapaci bona restituere rogatus erat; datas libertates debere *Caius* verò in *l. dicitur, ff. de iure Fisci*, voluit, Fiscum ab indigno, ob inultam mortem Testatoris, bona vendicantem libertates, & legata præstare; ergò in eodem casu, hoc est, quando bona auferuntur ab indigno, ibi de libertatibus, hic, & de libertatibus, & de cæteris legatis omnibus præstādis cauetur. Nec refert, quod ibi de indigno, ob accōmodatā fidem restituendū incapaci, hic de indigno ob neglectā Testatoris oc

cisi vindictā agatur, quia inter has cās indignitatis, & hereditatē auferendi, nulla est constituta differentia.

Restat solū aliqua difficultas in respōdēdo ad duo illa iura, in *l. 4. et in l. quod Diuo*, q̄ vidētur aliquo pacto cōi, ac nostræ sententiæ aduersari; sed bellissimè, ac verisimè *Roma. in d. l. si marito, so. mat.* illorū iuriū mentē aperit, dicēs, mirari cōteros Interpretes non aduertisse. Vt autē sensus illorum iurium, ac *Romani* responsio rectè percipiatur, supponendū est *Const. Diui Marci* ad conseruandas libertates inductā, voluisse, nemine existente hærede, bona addici seruo, cui libertas relicta est, cui tñ bona addicuntur, dūmodò caueat de satisfaciendo creditoribus, vt habetur in *l. 2. ff. de fideico. libert.* quod si nemine existente hærede, Fiscus bona agnoscere velit, præferetur, nec bona seruis addicuntur, vt explicat *Iureconf. in d. l. 4. §. si Fisco, eod. tit. de fideic. liber.* Dūm ergò *Iurecōf.* dicit, *Quod Diuo Marco* prò libertatibus conseruandis placuit locum habebit, irrito testamento factō, si bona uenitura sint, hoc est vendēda à creditoribus, vt benè explicat *Accurs. alioquin, vacantibus Fisco uendicatis, non habere Constitutionem locū apertè cauetur*, non est intelligendū *Constit. cessare*, id est Fiscum non teneri ad libertates, ad quas obligatū esse, apertè dicit *Tex. in d. l. 4. in vers. eadē Con-*

stitutio, sed in eorū *Constitutioni* locū nō esse, vt Fiscus cauere creditorib⁹ minimè teneatur, quia cū Fiscus semper sit solūdo, ad præstādā huiusmodi cautionē nō obligatur, sicuti serui cui bona addicuntur; & itā ē interpretandus est *Tex. in d. l. 4. in vers. eadē Constitutio*. Postquā .n. *Iureconf.* dixit, libertates cōpetere, Fisco bona agnoscere, ponit ad ea, quę dixit, limitationē, his verbis: *Ceterum si alia rōne*, hoc est ex alia causa, vt benè interpretatur *Accurs. in prin. sui scholij*, veluti tāquā bona debitoris Fiscī, vel rei damnati, agnoscat, id est Fiscus bona capiet, *apparet cessare debere Constitutionē*, idq; satis clarū est; nā neq; Fiscus bona sui debitoris accipiens, nec rei damnati patrimonium vendicans ad aliquid teneretur. Exemplum deindē ponit *Iureconf.* in sequentibus verbis: *Quare et si dulcis Legionis*, sic .n. legendus est ille *Tex. Bona Fisco delata sint*, id est ob aliqd̄ delictū, idē erit probandū, hoc est *Constitutionē cessare*, q̄ in his casibus nō fuit inducta; sed tantū, qñ hæres nō adest, vel nō vult adimplere; & proindē libertates nō debentur extra casū illius *Constit.* & hi sunt veri sensus illorum iuriū.

Vndē his reiectis remanet à cōtrarijs defensa cōis sententia, qđ Fiscus de bonis vacantibus sibi delatis legata, ac fideicommissa prætare debeat, quod satis cōueniens est, ad euitandam auaritię

notam in Filco, vt considerauit *Salyc. in d. l. unica, §. fin. supra, de cadu. toll. & Alex. Raud. in d. c. 33. nu. 38.* quæ quidem opinio minori cum difficultate apud Hispanos est recipienda; siquidem peculiari illius Prouinciæ iure statutum est, nedum nemine adeunte, sed etiam nemine instituto, legata, & fideicommissa, conseruari, vt in *l. 24. Tauri.* vbi latè declarat *Tell. Ferdin. Vir doctissimus Pater Io. Alphōsi Suares Locūtenentis Reg. Cam.* Viri adeo docti, & eruditi, vt controuerti satis possit, an filius à patre, vel pater à filio denominari debeat.

Decimo, & vltimò obseruan-
140 dum est, ad ampliatiōē nostræ regulæ, nedum Fiscum ad debitorum solutionem, sed etiã ad donationes præstandas teneri. Et nè in hoc error aliquis capiatur, plures sunt casus distinguendi, qui diuersas habent decisiones; nam aut bona ex publicatione ob delictum in Fiscũ rediguntur; vel ad eum vti vacantia deueniunt. Quando capit Fiscus vt vacantia, donationes deberi statuit *Imperator Antoninus in l. 1. de donat. inter vir. & vxor.* & hoc à nemine (quem viderim) est in dubium reuocatum; Difficultas verò non parua versatur, quando bona publicantur; & hic quoq; distinctio est adhibenda; quia aut agimus de donatione inter viuos facta personis, quibus donare

est permissum, & tunc fraude cessante, siuè antè, siuè post delictum fiat, valebit donatio, secundum tamen ea, quæ latissimè per *Scribentes* traduntur in *l. post contractum, ff. de donat. & in l. donationes, §. perfecta, eodem tit. & in l. penult. & fin. supra, ad l. lul. Maies.* quibus iuribus concordat *lex Hispana 2. tit. 4. par. 5.* Si verò tractamus de donatione causa mortis, in confesso est, illã non valere; ità expresse docuit *Vulpian. in l. si quis, ff. de donation. causa mort.* & notant *Scribentes* cumulati per *Boss. in titul. de bon. pub. nu. 36. & iterum num. 52. & Duena in reg. 226. in fin. in 9. lim.* ac ratio est in promptu, quia cũ donatio causa mortis sapiat naturam vltimæ voluntatis, *l. si supra, de donat. causa mort.* & irritetur sicut legatum, *l. 1. §. 1. ff. si quid in fraudem patr.* per sententiam capitalem, ac bonorum publicationem reuocatur talis donatio, sicut quælibet vltima voluntas, *l. eius qui, ff. de testam. cum simil.* & hanc rationem tradidit *Accurs. in l. res uxoris, in vlt. glos. supra de donat. inter vir. & vxor.* & communiter est recepta. Altera inspectio est in donationibus inter virum, & vxorẽ circa quam iuuat aliquantulum immorari, vt rectè hic articulus explicetur. Et quidem si agimus de donationibus propter nuptias, vel in augmentum dotis, proculdubio illas validas esse,

dummodo fraus ablit, ad easq; Filium teneri extra controuersiam est, sicut ad dotes exolendas, ut tradunt Doctores congesti per *Corneum in cons. 104. vol. 2. Plot. cons. crim. 139. Boss. de pub. bon. num. 49. Peregr. de iur. Fisci, lib. 5. tit. 1. nu. 81. & Farin. in d. q. 25. nu. 129.* Tota verò difficultas 141 versatur in donationibus inter virum, & uxorem, factis maritali affectu, an secuta morte, & publicatione bonorum sint confirmatae, & Filcus debeat illas seruare, & in hoc magna videtur esse antinomia inter *Tex. in d. l. res uxoris, supra, de donat. int. vir. & uxor.* in quo validas esse huiusmodi donationes, affirmat *Imperator*, & morte confirmari, & *Tex. in l. cum hic status, §. si maritus uxori, ff. eod.* qui ex diametro pugnando inquit: *Si maritus uxori donauerit, & mortem sibi ob sceleris conscientiam consciuerit, vel etiam post mortem memoria eius damnata sit, reuocabitur donatio, quamuis ea, quae alijs donauerit valeant, si non mortis causa donauerit.* In qua contrarietate concordanda *Scribentes* adeò laborarunt, ut diuersos sensus ad haec iura tradiderint, & quidem fuerunt aliqui, qui censuerunt, dictum *§. si maritus*, corrigi à *Constantino Imperatore*, qui Christiana pietate ductus, vxoribus in virorum calamitatibus hoc solamen induit: quam opinionem antiquorum retulit *Salyc.*

in *l. si quis post hac, supra, de bonis proscripior.* & ipsam ex professo secutus fuit in *d. l. post contractum, in fin. nu. 5.* Verùm istorum sententia ab omnibus ferè est reprobata, ea ratione solùm, quod nisi expressè appareat, non est praesumenda legum correctio. Altera fuit opinio *Iacobi de Arena* in *d. l. post contractum*, qui aliter praedictos *Tex.* conciliare conatus fuit, quod aut donatio fuit confirmata, secuta morte donantis, & tunc si sententia sequatur publicando bona donantis infirmetur donatio, & hoc in casu loquatur *Tex. in d. §. si maritus*, sed si non est confirmata morte, puta, quia viuentem viro bona confiscantur, eo casu valebit donatio, secundum ea, quae habentur in *d. l. res uxoris*, sed aduersus hanc *Iacobi de Arena* interpretationem *Bar. in d. l. post contractum, num. 11. vers. istud dubium*, insurgit, vnica, ac validissima ratio, dicit enim ex distinctione hac per *Iacob. de Arena* tradita, maximum sequi absurdum, quod facilius reuocaretur ea donatio, quae morte confirmata erat, quam illa, quae in suspensio manebat, & *Iacob. de Arena* ab omnibus reiectus, ac improbatus fuit. Tertio modo *Accurs. in d. l. res uxoris* concordare conatur praedicta iura, dicendo, quod si donatio facta est à viro uxori ante commissum delictum, validabitur secuta morte viri, & pu-

blicationem bonorum; quod si publicationem bonorum, non autem mortis pœnam patietur, in suspensio erit, & procedet *Tex. in l. res uxoris, & in l. sed si mors, ff. eod. tit.* Si verò donauit Vir post delictum commissum, tunc non valebit, iuxta dispositionem *Textus in d. §. si maritus*, & hanc *Accurs.* doctrinam secuti sunt *Paul. Castr. & Imol. in d. l. post contractum*, dum illam ultimo loco referunt, & illam communem ibidem dixerunt *Paul. de Monte Pico, n. 64. & Io. Anibal n. 191.* & prædictis etiam se subscripsit *Tiber. Decian. tract. crim. lib. 9. cap. 4. num. 12.* licet in fine se inuoluens intelligat dispositionem *d. §. si maritus* recipiendam esse, quando donatio facta fuit, non solum post commissum crimen, sed etiam post reatum, id est accusationem institutam, ac nomen receptum inter reos. Hæc autem *Accurs.* interpretatio elici videtur ex verbis, quibus *Imperator* usus est in *d. l. res uxoris* dicens: *Largitione viri in eam ante reatum iure peruenerat*, & paulò inferius: *Donatio maritalis ante tempus criminis, & reatus collata in uxorem, quoniam pudicitia premio cessit, obseruanda sit*; ergò à contrario sensu videtur, quod si post crimen, ac reatum sit facta, non valeat. Expendi quoque ad idem possent verba *Iurecons. in dict. §. si maritus uxori*, dum vult, infirmari donationem, quando maritus mor-

tem sibi infert, id enim (vt dicunt *Tiber. Decian. & Io. Anibal supra citatis locis*) intelligendum est, quando manus sibi infert conscientia criminis, & sic post delictum; quibus addi potest etiam authoritas *Text. in l. si quis post hac, supra de bon. proscripto. ibi: Ea etiam, quæ ab innoxio adhuc marito titulo donationis ante nuptias accepit, vel durante matrimonio, largitioni viri ad eam ante proscriptionem peruenerint, apud eam firmiter permaneant* ergò vtrumque casum *Imperator* ibi considerauit, & proscriptionis, seu sententiæ latæ, & innocentie, id est, quando nullum crimen admiserat; & ex his videtur satis firmari traditio *Accursij, Bart.* verò quarto loco in *d. l. post contractum*, aliam attulit ad prædicta iura conciliationem, distinguendo, quod aut donans commisit delictum, ex quo memoria eius post mortem damnari posset, quæ enumerat *Glos. in l. ex iudiciorum, ff. de accus.* & eo casu donatio morte non confirmatur, ob immanitatem sceleris, & ita procedet *Tex. in d. §. si maritus uxori*, qui æquiparat eos, qui mortem consciscunt illis, quorum memoria damnatur, & iustè, quia etiam aliàs omnes istos infamia affici, notauit *Vulpianus in l. liberorum, in §. non solent, ff. de his qui notantur infam. & eorum testamenta non valent l. 2. supra, qui test. fac. poss.* Si verò publicatio fuerit secuta ex cri-

mine, de quo memoria damnari non posset, tunc ex dispositione *Tex. in l. res uxoris*, pro validitate donationis sic respondendum, dum fraus absit, & *Bartolum* in hoc secutus fuit *Salyc. in d. l. si quis post hac, num. 6. vers. secunda autem, supra de bon. proscript.* dicens hoc esse tutius, & *Rozan. in d. l. post contractum, nu. 9.* qui dicit hanc veram esse, & idem voluit *Alciat. lib. 6. Parergon. cap. 27. Palatios Ruuios in rub. de donat. int. vir, & uxor. §. 70. num. 2. Boß. in tit. de honor. publ. nu. 36. Hier. Carpanus ad interpretat. cap. Mediolani, quod incipit omnium, in tit. de iur. Fife. num. 333. cum seq. Amescua de potest. in se ipsum, lib. 1. cap. 23. num. 18. 19. & 20. & Farinac. tit. de diuers. delict. q. 25. num. 135. vers. sublimia se-*

143 *cundo.* Mihi *Accursij* sententia magis placet, quia illorum iurium verbis magis conuenit, nec mouere nos debet, quod atenta distinctione per *eum* tradita, facilius reuocarentur donationes factæ uxori, quàm extraneo, siquidem, etiam post commissum crimen, si in extraneum conferantur, valebunt, ex opinione magis recepta per *Scribentes in d. l. post contractum*, secus autem si fiant uxori; nam ratio in promptu est; siquidem cum donatio inter virum, & uxorem, ex notissimis iuris principijs in vita donantis vires non capiat, sed morte tantum confirmetur,

participat huiusmodi donatio magis de natura donationis causa mortis, quàm inter viuos, vt notatur in *l. sequens questio, ff. de legat. 2.* vnde videbatur omnino, ipsam non subsistere, sicut omnes aliæ donationes causa mortis, vt dictum est; sed in premiũ pudicitia, ob matrimonij reuerentiam *Imperator* illas ratas esse iussit in *d. l. res uxoris*, sed non ita amplè patere voluit hoc priuilegium, vt etiam si post crimen fierent huiusmodi donationes, vires haberent, & ideò nõ mirum est, si maiorem firmitatem habent illæ, quæ in extraneum, quàm illæ, quæ in uxorem collatæ sunt. Meminisse autem oportebit hæc omnia, quæ de validitate harum donationum inter virum, & uxorem diximus, præsupponere terminos habiles, videlicet, quod fiat sine fraude, iuxta ea, quæ latissime notatur in *d. l. post contractum*. Item si rerum donatarum possessio tradita fuerit uxori, viuente marito, secundum ea, quæ late tradunt *Bart. ceteriq; Scribentes in l. Papi- nianus, ff. de donation. inter vir. & uxor.* cum alijs cumulatis per *Cæpoll. cons. ciuil. 8. Corn. cons. 124. vol. 3. num. 5. Couary in rub. de testam. par. 3. num. 3. & per Clar. in §. donatio, quest. 2. vers. scias autem, & per Farinac. in d. quest. 25. nu. 136.* Insuper aduertendum

144 est, nedum uxori res donatas in his casibus, esse præstandas,

fed

sed etiam fructus per eam, vi-
uente viro, perceptos per *Gloss.*
singularē in *l. talis scriptura*, ff. de
legat. 1. in ultimo scholio, vbi *Paul.*
Alex. & cæteri, secundum ea, quæ
latè examinat *Crot. in repetit. l. si is*
qui pro emptore, ff. de *usucap.* & *Co-*
uarr. in rubr. de testam. in præci. par.
3. num. 5. De donationibus verò
factis filijs à patre, cuius bona
in Fiscum delata sunt, an valeāt?
videnda sunt, quæ habentur in
d. l. si quis post hac, §. *si quid etiam*,
supra, de bon. proscript.

Restringitur autem plurib⁹
modis superiùs firmata regula,
quod Fiscus teneatur satisfacere
creditoribus illorum, quorū
bona sibi incorporauit.

145 Primo, vt locum minimè ha-
beat, quando Fiscus, vel ob li-
neam finitam, vel ob culpam
feudatarij feudum capit, quia
absq; vllō onere ad concedentē
reddit, ex resolutione cōtractus,
vt docuit *Ifern. in cap. 1. vers. ex*
quo non seruit, post *num. 4. versic.*
versus ergò dicitur, de feud. sine culp.
non amitt. & plenissimè in *cap. 1.*
§. quid ergò, de inuestit. de re alien.
facta, num. 5. vbi omnes feudorū
interp̄etes *Ifernig* subscripserūt,
& vltra prædictos *Iacobin. in sua*
inuest. in vers. feudorum deuolutio,
col. 2. Freccia de subfeud. lib. 2. auth.
29. num. 7. Bossi. in tit. de Principe,
& eius privilegio, *num. 30. Cacher.*
decif. Pedemont. 156. num. 9. & op-
timè *Præses de Franch. in dec. 213.*
num. 32. vbi cautè legendus est

Vir alioqui doctissimus, & in-
geniosissimus, dūm contituit
differentiam, dicens, quod quā-
do feudum capit Dominus ex
publicatione bonorū, teneatur
ad onera: quando verò capit ob
lineam finitam, non teneatur;
nam verū est, nunquam, Do-
minum obligari ex quacunque
causa ad eum feudum deueniat,
nisi sint imposita onera cum
assensu legis, vel hominis, vt in-
146 fra dicemus. Verū limita-
tio supra firmata, quatuor mo-
dis coarctatur. Primo, siquidem
prædicta procedunt quoad one-
ra feudatarij tantūm, non quo
ad ea, quæ sunt ipsius feudi, quæ
etiam in Dominum transeunt,
vt tradit *Ifern. in præci. §. quid er-*
gò, & in Constit. Regni Si quis post
litem, & in cap. 1. an agnatus, &
hoc est apud *Omnes* receptum;
est tamen variatum inter *scri-*
bentes, dūm voluerunt exemplis
demonstrare, quæ sint ista one-
ra feudi, vel feudatarij. Sed inter
Omnes optimè distinxit, ac dilu-
cidauit acutissimus *Camerarius*
in repetit. cap. Imperialem, pag. 12.
in impressione Romana magna
lit. T. vers. quarto, & ultimo, cum
pluribus sequentibus, ad quem me
remitto, cū ei nihil addi pos-
sit, nec libeat mihi ipsum tran-
scribere. Addam solūm suis di-
ctis, nè amici Viri, ac eruditi im-
matura morte erepti memoria
fraudetur, ea, quæ poluit *Fabius*
de Anna Regius Consiliarius in ei⁹

conf.

147 *conf. 4. Vol. 1.* Secundo, prædicta limitatio minimè procedit respectu onerum impositorum cum assensu, quæ durant etiam finito utili dominio feudatarij, iuxta ea, quæ latè docuit *Ifern. in cap. 1. qui succ. tenean.* & hoc est etiam sine controuersia. Tertio

148 cessat prædicta limitatio respectu fructuû feudi pro rata, quæ ad defunctum spectabat, s̄m diuisionem positam in *cap. 1. §. his consequenter, hic finit. lex,* iuxta communem sensum ibi traditû ab *Ifern. Affl. Aluaroto, Loffred. & alijs,* quos enumerat *Tiraq. de retract. conuent. §. 5. gloss. 4. num. 3. Hartaman. Pistor. lib. 1. q. 24. nu. 43. Landolph. Schrader. par. 2. nonæ partis princip. sect. 3. nu. 73. & 74. Intriglio. de feud. centur. 1. q. 7. Andr. Fachin. controuers. iur. lib. 7. cap. 94. Vuesembec. de feud. cap. 9. num. 5. Coler. de process. execu. par. 2. n. 288. Misinger. resp. 81. nu. 10. Vuesemb. obseru. feud. 2. 2. Sonsebech. de feud. par. 10. num. 9. & 10. Borchol. c. 7. num. 95. Vulcius lib. 1. cap. 7. num. 110. Schoner. de feud. lib. 1. disp. 11. conclus. 38.* siquidem de hac rata fructuum satisfacere tenebitur Dominus directus creditoribus, siuè in actione reali, siuè in actione personali, etiam ijs, qui ex causa lucratiua veniunt; remanet enim hæc rata fructuû in hereditate decedentis, tanquã bona libera, ac burgenatica, vt omnes fatentur. Verumtamen circa hanc restrictionem sunt

149 aliqua aduertenda. Primo diuisionem, de qua in *d. §. his consequenter,* locum non habere, nisi in ijs Prouincijs, in quibus est vsu recepta, vt notat ibi *Ifern.* cum alijs cumulatis per *Couarr. variar. resolut. lib. 1. cap. 1. num. 3. per Gamam in decis. Lusitana 350. nu. 2. & per eruditum Barbos. in l. diuortio, solut. matr. in princ. num. 15.* prout apud Nos admissa, & vsitata fuit, quia secundum eam iudicasse Regem Aragonum in causa Trentulæ, & Loriani refert *Capyc. in inuestitu. in verbo, feudorum fructus, qui supra pendentes,* & *Frecc. de subfeud lib. 3. cap. 5. in fin.* & ità seruandum censuit Senatus Neapolitanus noster in *decis. Domini Præsidis de Franchis 19. in fin.* Insu-

150 per ad prædictorum declarationem aduertendum est, magnam apud Scribentes esse controuersiam, an diuisio prædicta locum habeat in fructibus industrialibus tantum, vel procedat etiam quoad fructus naturales; & quidem *Ifern.* ità obscure in hoc articulo locutus fuit, vt prò vtraq; opinione eius auctoritas adducatur, & quidem ipsam prò sua sententia affert *Capyc. in præcitato loco sua inuestitura,* & *Nardus Liparulus in d. §. his consequenter,* & *Barbosa in d. l. diuortio, in principio, num. 20.* qui omnes (*Ifern.* duce) tenuerunt, fructus industriales tantum esse diuidendos, secundum di-

positionem illius *Tex.* in naturalibus verò seruandam esse diuisionem *Tex. in §. is verò, instit. de rer. diuis.* & in *l. defuncta, ff. de usufruct.* & huic opinioni accesserunt etiam *Alex. in d. l. diuortio, num. 3.* & *Anchar. cons. 193.* & fufissimè *Andr. Fachin. præalleg. lib. 7. cap. 96. per totum.* Ex aduerso autem non esse distinguendum inter fructus naturales, & industriales, sed utrosq; esse partendos, secundum traditionem *d. §. his consequenter*, voluerunt ibidè *Bal. Aluarot. Præpos. & Afflict. qui n. 25.* Authorem huius sententiæ citat *Iferniam, Iason* etiã, & *Socc. in d. l. diuortio, utriq; nu. 9.* & *Ancha. sibi cõtrarius cõs. 100. num. 5.* & secundum hanc vltimam opinionem *Bald.* reperio iudicasse Regiam Cameram die 22. Augusti 1589. referente Domino Io. Francilco de Ponte tunc Præsidente, demùm in Italico, ac Neapolitano Collaterali Consiglio Regente. Morconi Marchione, Viro omni laude dignissimo, qui spontè meliorem partem secutus se abdicauit, deposito Magistratu maiori, vt de *Silla* olim dictum fuisse accepimus.

Deniq; ad huius materiæ diuisionem meminissem Nos oportet ex magis recepta *Scribentium* traditione huic fructuũ diuisioni locum esse tantum, quando ob lineam finitam feudum ad Dominum reuertitur,

secus si illud capiatur ob delictũ, ac culpam ipsius feudatarij, quocasu omnes fructus ad Dominũ cum feudo ipso pertinere, voluerunt *Bald. & Præpos. in cap. 1. An Agnat. Martin. Laud.* & alij citati per *Tiraq. in d. §. 5. glos. 4. num. 3. in fin.* & *Couarr. prædicto cap. 15. nu. 4.* & *Barbos. ubi supra num. 16.* Qua in re illud adnotare libet, frustra hanc quæstionẽ proponi, quando feudum ex tali delicto confiscatur, quod omnium bonorum publicationem importaret: tunc enim clarum esset, hos fructus ad Dominum spectare, sicut omnia alia bona ipsius delinquentis: vnde disputationi locus esse potest, quando feudum solũ, & non alia bona confiscari contingerit.

Vltimò sublimitabitur prima hæc à Nobis proposita limitatio in meliorationibus per feudi possessorem factis, quæ de se consistere possunt, nam super illis, vel eorum extimatione creditores agere possunt, quia non pertinent ad dominum directũ feudi; ita est *Tex. insignis in c. 1. §. è contrario, de inuestit. de re alien. fac.* vbi notant hoc *Omnes*, quibus addi possunt egregia responsa *Alciati, Cotta, & Mandelli*, quæ habentur inter ipsius *Mandelli cõsilia cõs. 209. cum duob. alijs sequentibus* editis in causa creditorum Ducis Mediolani, quando illa Prouincia ob lineam finitam redijt ad Serenissimum.

Carolus V. Cæsarem, nec etiã
 vt id obiter dicam, est præter-
 mittendum, meliorationes hu-
 iusmodi hoc casu non secundũ
 id, quod impensum est, sed se-
 cundũ earum valorem esse
 extimandas, secundum quod iu-
 dicauit Regia Camera, in causa
 D. Violantis de Sangro hæredis
 Pardi Pappacodæ, cum Regio
 Fisco, vt meminit *Dominus Reg.*
Moles in tit. de iure deuolutionis, q.
4. vers. verum, & decretum latũ
 fuit die 26. Aprilis 1572. facta
 relatione in Collaterali Consi-
 lio: ad quod videnda sunt, quæ
 copiosè attulit *Andr. Facchin. con-*
trou. iur. d. lib. 7. c. 93. per tot.

Secundo, coarctatur regula
 153 (superius firmata,) vt quamuis
 Fiscus teneatur satisfacere cre-
 ditoribus, nõ tamen possint ipsi
 creditores impedire quò minus
 bona Fiscus capiat, & sibi incor-
 poret, nisi sint contradictores
 habentes dominium, vel posses-
 sionem ipsorum bonorum; itã
 egregiè docuit *Tex. in l. fin. infra,*
de bon. vacant. vbi omnes Inter-
pretes hoc notant, & in l. si
marito, sol. matri. & alij, quos re-
centet Corrad. in sua præct. crimi.
in tit. de publ. bono. num. 9. & Fari-
nac. in sæpè citato cap. 25. n. 116.
vers. amplia secundo. Hinc forte
 154 ortum habuit dispositio *Capitu-*
tuli huius Regni Neapolitani, quod
 incipit *Dudum, aliàs, ex presump-*
tuosè, quo cauetur, mortuo feu-
 datario sinè descenditibus, si-

quis se successorẽ prætendat,
 qui non claro, & aperto iure ad
 ipsam successionem vocetur,
 feudum loco sequestri pœnes Fi-
 scum ponendum esse; quod *Ca-*
pitulum habere locum in feuda-
 libus, dicit ibi *Bartholom. de Ca-*
pua, sicut in burgenfaticis *Titul.*
de bonis vacantibus, itaut sicut
 incorporationem bonorum va-
 cantium non impediunt credi-
 tores, qui possessionem, vel do-
 minium non habent, itã succes-
 sores, qui expeditum, & apertũ
 ius non habent, minimè impe-
 dire possunt, quin Fiscus per an-
 num teneat feudum loco seque-
 stri, quo elapso possessionem ple-
 nam nanciscatur, nec nisi de
 dominio postea disceptari pos-
 sit; quamuis non me lateat, *Luc.*
de Penna in l. defensionis facultas,
supra, de iur. Fisc. col. 3. vers. consti-
tutis dixisse, illud Capitulum sum-
ptum fuisse à Tex. in l. apud lu-
lianum, ff. de iur. Fisc. prout etiam
arbitratus fuit Affl. dec. 196. in fi.
 155 Aduertendũ tamen est, quod
 non sola possessio sufficit ad im-
 pediendum sequestrum indu-
 ctum ex illo *Capitulo* in benefi-
 cium Fisci, nisi cum possessione
 adsit Titulus, vel Regius assen-
 sus; vt optimè censuit Senatus
 Neapolitanus in *dec. Affl. 197.*
 cum alijs, quæ cumulat *Doctus*
Causarum Patronus Octavianus Bã-
macarius in repetit. tit. si de feud. de-
funct. milit. contr. q. 2. nu. 50.

Tercio, ad restrictionem prin-

cipa-

156 cipalis regulæ superius positæ, obseruandū est, Fiscum ad one-
rum solutionē minimè teneri,
quando bona sibi delata alteri
concessit; tunc enim nō ipse, sed
concessionarius conueniendus
erit, *Tex.* est ad hoc insignis in *l.*
Princeps bona, ff. de verb. sig. cuius
verba sunt hæc: *Princeps bona cō-*
cedendo, videtur etiā obligationes cō-
cedere, actiuas scilicet, & passiuas,
vt post *Accur. & Rebuff. Alij ibi*
interpretantur. Idēq; erit si non
bona, sed hereditatem, aut patri-
moniū, aut facultates Titij Prin-
ceps Mæuio concedat, *l. nā quod,*
§. si. cum l. seq. ad Trebell. Bart. in l.
Quintus, quæ est secunda, in *§. ar-*
gento, ff. de aur. & arg. legat. Crauet.
conf. 139. nu. 3. & obseruauit *Re-*
buff. in d. l. Princeps, col. 3. vers. &
hæc, quæ tamen ita demū procedēt,
si vel integra bona, vel quo-
ta ipsorum pars dono dentur,
secus si aliqua bona speciatim,
& nō sub nomine portionis do-
nata fuerint, per *Tex. in l. 3. sup. de*
sent. pass. & per ea, quæ diximus
superius in prima ampliacione
huius regulæ. Nec solū Fiscus cō-
cedendo bona alteri, remanet li-
beratus a solutione debitorū, sed
si hereditatem, vel bona ad se
delata vendat, nō ipse, nisi in sub-
sidium, sed emptor creditoribus
respōdere tenebitur, ex egregia
Cōstit. *Seueri, & Antonini Cæsar.*
in l. 1. sup. de heredit. vel actio. ven.
Idemq; respondit *Iurecons. in l. eū*
qui bona vacantia, ff. de iur. Fisc.

quod Filco, speciali priuilegio
tributū fuit (vt ibi notant *Omnes*
DD.) quia aliàs priuati hereditatē
vēdentes, non liberātur, sed ipsi
recta via à creditoribus conue-
niuntur; quāuis actionē ipsi ha-
beant conueniendi emptores, vt
inquit *Tex. in l. 2. supra, de hered.*
vend. Idemq; erit, si priuatus nō
vendat, sed donet hereditatem,
nām non donatarius, sed donās
cōuenietur, qui actione præscri-
ptis verbis recuperabit à dona-
tario id, quod soluet, *Tex.* est ad
hoc apertus in *l. hereditatem*, ff. de
donat. vbi oēs *Interpretes* hoc fir-
mant. & etiam in *l. eris alieni*, sup.
ead. tit. de donat. vbi *Salyc.* meliūs
cæteris distinguendo materiam
declarauit.

157 Quarto, Fiscus minimè tenebi-
tur satisfacere creditoribus,
quando bona ad eum delata nō
sufficerēt, nā vltra vires ipsorū,
non tenebitur satisfacere credi-
toribus, et non confecto inuenta-
rio, ex cōmuni *DD.* traditione,
de qua *Bar. in l. 1. §. an bona*, ff. de
iur. Fisc. & alij congesti per *Col. à*
Valle in tract. de inuēt. q. 17. n. 3. &
per *Iul. Clar. in §. si. q. 78. vers. vnū*
scias, & *Pereg. de iur. Fisc. lib. 4. tit. 3.*
n. 25. Anchar. Regiēs, in quest. fami-
liaribus, p. 2. q. 25. & nouissimè p
Farinac. in d. q. 25. n. 183. Satis tñ
158 controuersum est, quādo Prin-
ceps, vti quilibet priuatus ex te-
stamento, vel ab intestato alicu-
ius bona capit, an non confecto
inventario, vltra vires heredita-

rias teneatur? & ipsū teneri voluerūt *Imol. Roma. et Alex. in Rub. ff. de acqu. hered. l. as. in l. si. in princ. sup. de iur. delib. Ang. in l. 1. §. hec stipulatio, ff. si cui plusquā. per leg. fulci. & in l. 2. sup. ad l. Iulianā de vi publi. cum alijs relatis per Rol. in tract. præcit. p. 1. q. 1. n. 6. & per Sebast. Monticulū in tract. etiam de inuent. p. 1. q. 5. n. 10.* Contrariæ verò sententiæ defensores fuerunt *Bar. in d. l. 1. §. an bona, ff. de iur. Fisc. & Bal. in Letiam ad l. falcidiam, cum ijs, quos adduxit Gui, Pap. dec. 333. & 171. & Pereg. de iur. Fisc. li. 4. tit. 1. n. 3.* Acceluit in hac controuersia tertia opinio, quam inter duas (superius recitatas) induxit quasi mediā *Phanuc. de Phanu. in tract. de inuent. in 3. p. nu. 3. vers. secundo quæra,* volens, Principē teneri ultra vires, non confecto inuentario, sed ad illud conficiendum restitui. Puto, cum casus emerferit, esse cogitandum.

Quinto, cessabit regula nostra 159 in casu satis notādo. Nam non solum (vt superius firmatum est) Fiscus ultra vires bonorū nō tenebitur, sed et, si super sint bona, & ipse ceperit satisfacere creditoribus, poterit (si velit) bona semel agnita, & incorporata repudiare, & eximere se à nexu obligationis, ex privilegio, de quo in *Tex. in d. l. 1. §. an bona, ff. de iur. Fisc. sm̄ sensum ab Accurs. & alijs ibi magis communiter traditum, & præcipuè per Aretin. in l. 1. §. fin. col. 2. ff. de acq. poss.*

Sexto principaliter ad restrictionē eiusdē regulæ, animaduertendum est, Fiscum ad debita exoluenda teneri, non autē ad vltimas, ex peculiari privilegio, de quo *Iurec. in l. cū quidam, §. Fiscus, ff. de usur.* si tñ vlturæ illæ cū defuncto (cuius bona Fiscus accepit) currere cœpisset, tūc ad illas tenebitur, vt in eo. *§. Fiscus, & in l. 2. inf. de usur. Fisca.* sed in dubiū reuocatum est, quomodo hoc sit intelligendum? *Bal. in d. §. Fiscus* videtur sentire, quod si agimus de vlturis debitis ex pacto, tunc indistinctē Fiscus succedens teneatur, & prò tpe præterito, & prò tpe futuro; sin autem agatur de vlturis debitis ex mora, Fiscus soluere debeat tatum vlturas decurtas pro tpe Authoris sui, non autem pro tpe suo, & ita etiam videtur esse de mente *Ang. ibid.* & latè firmat *Alban. cōf. 19. n. 17. cū seq. Pereg. de iur. Fisc. li. 6. tit. 7. n. 4. & Fab. de Ann. cōf. 93. vol. 2. n. 5.* expendentes ad hoc *Tex. eundē in d. §. Fiscus, in vers. si debitores,* vbi *Paul. l. i. reconf.* ait: *Si debitores, qui semissibus præstabant usuras, Fiscus esse ceperint, postquam ad Fiscum transferint, semisses cogendi sunt prestare.* Sic ut ergo Fiscus priuato succedēs, prò tempore suo vtitur privilegio proprio, non exigendi vlturas minores semisse; sed prò tempore Authoris sui, exiget minores, sicut exigebat Author: sic et in solutione vlturarū videtur dicendū, vt prò suo

tem-

tempore ex mora nõ teneatur, cum differentia constitui rectè non possit inter vtrumq; casũ. Sed antequam hinc discedamus, non est omittendum *Peregrinum*, Virum aliquò doctũ, allucinatum fuisse, dum dixit, hanc quætionem esse superfluam, cum vsuræ istæ morosæ sint hodiè improbatæ, ac exigi non possint, nec à Fisco, nec à priuato. Hoc enim verum non est; quia illæ tantum vsuræ sunt illicitæ, quæ lucratiuæ vocantur, ac improbum fœnus verè dici possunt; illæ autem, quæ in emẽdam damni, ac eius, quod alterius interest recompensam soluuntur, sicut sunt vsuræ, quæ ob moram debentur, omni iure Ciuili, Canonico, ac Diuino exigi posse, certum est, ex communi *Omniũ* sententia; & nè in re clara diutiùs immorer, satis erit citare *Lupum in repetitione l. curabit, supra de action. empti.* qui *Omnes* accuratè recenset in §. 6. à num. 1. cum seq. Præterea animaduertendum est, priuilegium prædictum Fisci, vt ad vsuras non teneatur ex *d. §. Fiscus* non egredi suos fines; loquitur enim ibi *Iureconsultus* in vsuris debitis ex mora, vt *Omnes* ibi notant, & verba eiusdẽ *Tex.* aperte declarant; vndè non est extendenda eius dispositio ad vsuras, quæ in recompensam fructuũ deberentur, cuius rei exemplũ sumetur ex *d. l. curabit, de act. em-*

pt. Tenebitur enim Fiscus ad eas præstandas, quia cum in hoc expressè nõ reperiatur priuilegiatus, cessante in hac specie dispositione *d. §. Fiscus*, vtetur iure cõmuni, quo cæteri omnes *l. idem, ff. de compens. l. cum vitiosè, ff. de pignor. l. iustas, supra, de iur. Fisc.* quod obseruarunt *Omnes Scribentes* relati per *Pereg. de iur. Fisc. lib. 6. tit. 1. Surdus decis. 13. num. 1. Magon. decis. Lucens. 58. num. 2. Andr. Gayll. obseruat. lib. 1. obseruat. 90. num. 2.* vt latius dicam in explicatione Tituli de Vsur. Fiscal.

161 Vteriùs (& erit septima limitatio) aduertendum erit, Fiscũ non teneri indistinctè ad omnia debita exoluenda, sed si is, cuius bona publicantur, in diuersis Prouincijs bona habeat, & debita, sicut quilibet Fiscus, bona in eius ditione existentia occupat, vt latè per *Scribentes in l. 1. sup. de Sum. Trin. & Fid. Cathol. & in c. postulasti, de foro comp. in c. cum secundum, de hæreticis*, iuxta opinionem, quam dicit cõmunem *Brus. cons. 31. feud. n. 15. & magis cõmunem Rol. à Vall. cõf. 78. n. 14. li. 2. & Clar. S. fi. q. 78. nu. 27. & Dom. Card. Tusc. in suis pract. concl. lit. C. concl. 720. nu. 15.* Ità etiam debita, quæ in dictis Prouincijs is, qui damnatus fuit contraxit, soluere tenetur quilibet Fiscus, quasi diuersa sint patrimonia, ità ex *Pet. & Cyno* firmant *Bal. Ang. & Imol. in l. ex facto, quæ est secunda, ff. de her. inst.*

Alber. in l. 2. n. 3. ff. de capit. dimin. et in l. fideicommissu, §. tractatu, nu. 3. de iud. Ang. de malef. in vers. et eius bona publicamus, n. 9. Alex. cōf. 3. lib. 1. nu. 9. quod est repetitū vol. 4. conf. 91. Paul. (Castr. cōf. 9. vol. 1. & conf. 209. vol. 2. cū alijs enumeratis p Tiraq. de iur. primog. q. 35. n. 31. Peregr. de iur. Fisc. li. 5. ti. 1. nu. 144. & Farin. in q. 25. n. 173.

Sed circa hanc materiam aliqua sunt introspicienda, vt clarè pateat, ac ordinatim tractetur.

162 Prima erit inspectio, an quilibet Fiscus indistinctè debita suæ Prouinciæ agnoscere debeat, vsq; ad ipsorum integrum valorem, vel si in alia ditione adsunt bona maioris valoris minus onerata debitis, sint omnia bona, vbicumq; existentia extimanda, & postea onera diuidenda pro rata bonorum? & quod diuisio, ac satisfactio debitorum, nõ respectu locorū, sed valoris bonorū sint facienda, voluit *Gubiel. de Cun. in d. l. 2. ff. de capit. diminut. vbi Alber. num. 3. Alex. d. conf. 31. vers. unde reperio, Iacob. in tract. de Roydis, n. 19. vers. actiones, Ias. cōf. 17. vol. vlt. Tiraq. de primog. q. 35. nu. 31. & Peregr. de iur. Fisc. in loco paulò antè citato, et D. (Card. Tusc. in præall. cōcl. 720. n. 26. Ex aduerso Bal. (qui suę opinionis Auctores nominat *Pet. & Cyn.*) opinatus fuit, quemlibet Fiscum debita sui Territorij agnoscere debere, quãtacumq; sint, sequitur prædictos *Aug. de Arimi. ad Ang. in tract. de**

*malef. in vers. & eius bona publicamus, nu. 9. Paul. Castrens. in d. conf. 9. cui Ant. de Rosell. se subscripsit Ruy. cōf. 48. vol. 3. n. 2. Rol. à Vall. de dote, q. 20. nu. 9. Farinac. d. q. 25. n. 173. Et quidem hæc mihi verior opinio videtur: nihil enim hi Fisci diuersorum locorū, ac diuersorum Dominorū inter se cōmune habent, adeò, vt si vnus repudiet bona sui Territorij, nõ per hoc alteri accrescent, vt firman, vltra *Bal. & alios*, quos superius citauimus, idem *Bal. in l. vnica, supra, quando non petentium par. & Igneus in l. recusare, n. 31. ad Syllan.* & sicut vnusquisq; capit ex iuris dispositione bona sui Territorij, ita pro æqualitate seruanda agnoscere debita tenebitur, vsq; ad concurrentem valorem ipsorum bonorum, aliàs absurdum maximum sequeretur, quod in Fiscum transirent indistinctè omnes actiones actiue, quia quãtacumq; essent credita illius, cuius bona publicata sunt, possent exigere; actiones verò passiuæ, non nisi pro rata bonorum essent in Fiscum dandæ.*

163 Secūda erit inspectio, supposita pro cōstanti, ac verã opinione *Bal.* quod quilibet Fiscus indistinctè onera sui Territorij sustinere debeat; an si creditor hypothecã habens vti velit priuilegio electionis sibi à iure cōcesso, per *Tex. in l. creditoris arbitrio, de disiract. pignor. cum simil.* & omisso Fisco suę Prouincię age-

re contra alium Fiscum alterius conditionis, possit nè repelli ab eo, itaut velit, nolituè, teneatur aduersus Fiscum suæ Prouinciæ experiri? *Imol. in d. l. ex facto, nu. 17. & in cons. suo 3 s. opinatus est, hoc creditoris arbitrio relinquendum, & reprehendit Cyn. Bald. & Angel. ibidem, qui contrariū tenuerunt; assignat autem elegantem rationem, quia non potuit debitor delinquendo creditoris sui deteriorem conditionē facere, quia alteri per alterū iniqua conditio inferri non potest, l. non debet alteri, ff. de regul. iur. Imolæ verò adstipulatus fuit Ancharan. Regiens. q. 2 s. nu. 5. p. 2. verum aduertendum est Cyn. Bald. & Angel. non esse in contraria sententia, quia hanc speciem non tractarunt, sed solum disputarunt, quemlibet Fiscum ad onera suæ Prouinciæ teneri, & sic quid iuris esset inter duos Fiscos, non autem quid agendū, creditore experiri volente. Sed aduersus Imol. tenuit ex professo August. Arimin. in Addit. ad Ang. d. nu. 9. dicens, hoc communiter teneri, prout etiam dicit Clar. in d. quæst. 78. vers. ulterius; addens hoc sæpius fuisse (dum casus occurreret) per Senatum Mediolanensem declaratum, dicens aliàs magnis fraudibus locum dari posse, quia omnes creditores, vt suo Principi placerent, relicto Fisco suæ Prouinciæ, aduersus alium experirentur. Sequitur*

hanc eandem opinionem *Horat. Carpan. ad Cap. Mediol. de iur. Fisc. quod incipit: Omnium, nu. 144. cum seq. referens ita iudicatum pluries fuisse Farinac. dict. q. 2 s. nu. 173. dicens ipsam communem, & ab ea Ego in iudicando non recederem, nè fraudibus via aperiretur.*

164 Illud tamen apud *Omnes* in confesso est, nec vidi contradicentem, quod si bona vnus Territorij creditoribus illius stationis non sufficerent, possent agere aduersus Fiscum alterius Territorij, qui hoc casu ad prædicta omnia onera teneretur, & ita firmant omnes *Scribentes*, supra citati, & alij, quos cumulat *Alex. Raud. in tract. de Analog. cap. 33. num. 26.* nec in hac materia omittenda est insignis decisio *Bartholom. Cassan. in Consuet. Burgund. rub. 2. §. 1. in Tex. & appartenent. num. 35.* quod si sunt duo Condomini iurisdictionis, pro inæqualibus partibus, bona confiscata esse diuidenda pro rata Territorij, & iurisdictionis, & sic etiam pro rata Territorij agnoscent debita prædicta.

165 Octauo, non erit locus supra dictæ regulæ, edictis propositis, quæ *Proclamata*, nonnulli alij Italico nomine *cridas* appellant, quibus admonetur omnes ius aliquod sibi super hæreditate, quam Fiscus sibi capit, habere prætendentes, vt intra terminum aliquem compareant, aliàs

non audiantur; tunc enim (eo tempore elapso) creditores ulterius non admittuntur, neque Fiscus eistenebitur, prout aliquibus in Prouincijs, præsertim in Mediolanēsi statutum legimus, exemplo sumpto ex *l. diffamari, supra, de ingen. & manumis*, quantum attinet ad statuendum tempus, infra quod creditores agere valeant. Quò vero ad exclusionem non comparientium, ex *l. si eo tempore, supra, de remiss. pignor. & ex l. locorum, infra, de omn. agr. deserto*, prout examinant latissimè *Boß. in tit. de proclamate, per totum, Odd. Sfort. de restit. in integr. par. 2. q. 47. art. 3. nu. 15, & Alex. Raud. in tract. de Analog. quæst. 33. in nono dubio*, ubi multa egregia dicit, & præsertim, edicta huiusmodi, nisi iuris municipalis auctoritate fiant, non posse aliquo pacto fieri Iudicis præcepto, qui ius alterius minimè tollere potest, citans quamplures auctoritates, quas non transcribo.

Hæc autem edicta non nocēt
 166 ijs creditoribus, qui extra Prouinciam sunt, *Federic. Senen. consil. 153. Alex. cons. 31. num. 5. lib. 5.* cum alijs, quos cumulat *Bouius in tract. de statutar. urbis præscript. glos. 19. num. 295.* per *Tex. in cap. cum in tua, qui matrim. accus. possunt*, idq; summa cum ratione, quia vox præconis paucis innotescit *Aurb. At qui semel. quom. & quando Iudex*; Quibus conferunt dicta per *Dom. Consil. Ro-*

uitum in pragmat. 8. de extractione animal. per totam, neque, etiam iuuant edicta ista, data mala fide; nam si Fiscus sciet verè aliquem esse creditorem, non erit aduersus eum securus; ità *Abbas in cons. 77. vol. 2. Alciat. in cap. placuit, num. 6. de præscriptio. num. 6. Boss. in d. tit. de Proclamate similiter num. 6. Balb. in tracta. de præscript. par. 2. tertia par. q. 14. num. 4. Plot. in repet. l. si quando, supra, unde vi, in vers. crida, Carpan. super statut. Mediol. cap. 464. vers. & earum contradiction. & ratio est, quia etiã in statutaria præscriptione requiritur bona fides, vt notant *Canon. in e. si diligenti, & cap. fin. de præscript.* Dabitur autem aduersus huiusmodi edicta restitutio in integrũ in omnibus causis, in quibus à iure datur, *Paul. Castr. in l. si sic, ff. quemadmod. seru. amitt. Cæpoll. de seruit. urban. præd. cap. 24. Imol. in repetit. cap. si. de præscript.* Deniq; aduertendum est
 168 ad verba, quibus edicta hæc concipiuntur; quia si lex iubet, vt creditoribus non comparientibus, nullum ius supersit, & sub hac forma proclamata concipiatur, actio prorsus erit extincta, atq; sublata; si verò dicatur, ipsos non esse audiendos, non perimitur actio, sed ope exceptionis eliditur, vt perbellè notat *Fely. in cap. ad aures, de præscriptio. num. 4.* Ex quo duo deducuntur magnæ utilitatis. Primum est, quod quando actio non est ex-*

tincta, sed tantum exceptio excludens à limine iudicij conceditur, si Fiscus soluat creditori, non habet soluti repetitionem, quia indebitum non soluit, cum actio non sit sublata. In alio vero casu, quando est perempta ipso iure, poterit uti indebitum condicere, ut declarat *Faly. ubi supra, ex Bart. in l. si. ff. rem rat. hab. & ex Abb. in d. cap. ad aures.* Secū
 169 dum est, quod si debitor principalis fuerit à Principe restitutus, non poterit molestari, actione sublata, secus in casu diuerso, quando solùm exceptio competit, cum Fiscus solus ea tueri se poterat; ipse autem ea non utetur: ità firmarunt *Anguissola cōs. 10. & Sfortia Odd. in loco paulò ante citato, contra Boss. in d. tit. de proclamat. num. 15.* quæ *Bossij* sententia pro nunc magis mihi placet, sed ampliùs cogitandum relinquo.

Non autem est omittendum,
 170 quod quando agitur de bonorum vacantium incorporatione, forma à *Scribentibus* tradita, secundum iuris communis dispositionem, est, ut edicta proponantur, quòd omnes successionem prætendentes in termino aliquo compareant, aliàs nõ audiantur, ut docuerunt *Odofr. Angel. & Plat. in l. fin. infra, de bon. vacant.* quo tempore elapso Filco perfectè bona acquiruntur, *Bartol. Alex. & alij, in l. Sancimus, §. cum autem, num. 3. supra, ad*

Trebell. Franc. Aret. in cons. 87. circa finem, Affl. in tit. quæ sint regalia, in vers. bona vacantia, qui dicit ità seruari hic Neapoli, ubi Ecclesia Sanctæ Restitutæ, ex Regis priuilegio, capit bona interfectorum sinè hēredibus decedentium.

Nona traditur limitatio, ut *Fiscus* non teneatur soluere, quando à creditore defuncti tertius bonorum possessor conuenitur; non enim poterit possessor contra ipsum excipere, ut agat aduersus Fiscum, ac ipsum priùs discutiatur, sed creditor pro suo arbitrio possessorem conueniet, etiam non excusso Filco: ità egregiè consuluit *Ancharan. cons. 317. in fin. & latiùs in consil. 394. num. 2.* ubi iactat se Authorem huius opinionis, quam ex eo fundat, quod Fiscus non sit hères, sed bonorum possessor tantum, & ideò contra eum non esse faciendam discussionem statuit, sicut nec cõtra alios possessores, sequitur *Ancharanū Abb. in cons. 29. vol. 2. num. 4.* dicens, Fiscum non debere esse deterioris conditionis alijs bonorum possessoribus, & huic etiam sententiæ subscripsit *Bartholomæus Soccin. cons. 46. vol. 4. nu. 21. vers. & si contra hoc diceretur.* Contrariam verò amplexati sunt sententiam idem ipse *Anchara.* sibi contrariùs in *consil. 322. num. 2. & ante eum Bald. cons. 192. vol. 2. num. 5.* quamuis in *cons. 359.*

num. 8. lib. 3. dicat le optare super hoc audire aliorum opiniones, & pro hac etiam parte steterunt Cuman. conf. 32. in fi. & Corn. conf. 190. vol. 4. n. 1. Fulgos. Castrens. Roman. Decius, & las. in l. fin. ff. si cert. petat. Calcan. conf. 68. Roman. conf. 93. Negusan. de pignor. par. 8. memb. 1. num. 15. Plot. inter consilia criminalia conf. 130. vol. 1. nu. 83. & hanc magis communem dicit Crauett. conf. 263. num. 7. vti etiam affirmant Anton. Gabriel. lib. 3. commun. opin. tit. de fideiussor. concl. 1. in princ. & Farinac. de delict. & pœnis, d. quest. 25. nu. 177.

DE FISCALIBVS
Usuris. Tit. VIII.

IMPER. ANTONIN.

A. ANTIOCHIO.

LEX PRIMA.

Eius summæ, quam tibi pœnæ nomine inflictã probaturus es, Usuræ nō exigentur, nec enim multã tibi Procurator meus irrogauit, ultra quã placitum est: sed pœnam te iussit inferre.

IMPER. ALEXAND.

A. VICTORINO.

LEX SECUNDA.

Si sub pignore creditũ fuit, etiam Fiscus, qui successit in locum debitoris vsuras, præstare oportet, si eas dependi, saltim pacto placuit.

IMP. IVSTINIANVS

A. MENNAE PRAEF. PRAET.

LEX TERTIA.

Fiscum etiam nostrum parere Sanctioni nostri numinis iubemus, per quam vsq; ad dimidiam centesimæ vsuras stipulari creditoribus, exceptis certis personis permisimus: vt ipse etiã Fiscus, vltra dimidiam centesimæ partem, à debitoribus suis minimè exigat, siue principaliter promiserũt; siue à prioribus suis creditoribus actiones ad eũ, quocumq; modo deuolutæ sunt.

S V M M A R I V M .

- 1 *Vsura* latinè, quid significat.
- 2 *Vsura*, loquendi consuetudine, lucrū dicitur.
- 3 *Vsura*, undè dicatur.
- 4 *Fœnus*, undè dicatur.
- 5 *Vsura* centesima, quæ.
- 6 *Exactio supra vsuram centesimā fieri non potest.*
- 7 *Vsura*, ex Iustiniani Constitutione, ad quam rationem exigi potest.
- 8 *Fiscales vsuræ*, quæ.
- 9 *Vsura*, quæ Fisco sunt præstandæ.
- 10 *Fiscus* in exactione, & solutione vsurarum, utitur iure privato.
- 11 Tituli continuatio.
- 12 *Debitor Fisci ex causa pœnæ in mora constitutus*, non cogitur prestare vsuras.
- 13 *Vsura vsurarum non debentur.*
- 14 *Pœna pœna non adijcitur.*
- 15 *Constitutio ista procedit tam in pœna legali, quàm conuentionali.*
- 16 *Vsura pœnarum*, quando sunt præstandæ, vel non.
- 17 *Vsura ad Fisci fauorem in omnibus bonæ fidei contractibus*, & ultimis voluntatibus currunt sine interpellatione, etiam certa solutionis die non adiecta.
- 18 *Idem in minore*, & in Ecclesia, ac Republica, quod quomodo procedat, nu. 19.
- 20 *Fiscus pro pœna nūm habeat tacitā hypothecam in bonis delinquentis?*
- 21 *Fiscus succedens privato*, ad vsuras præstandas tenetur.
- 22 *Conclusio*, quod privilegiatus succedens privato, illius iure uti tenetur, quomodo procedit.
- 23 *Emphyteuta privati* ob non solutionem Canonis per triennium, cadit à iure suo, & quid si medio tempore successit in dominio Ecclesie.
- 24 *Præscribere incipiens cōtra privatū*, si in re illa succedit Ecclesia, quod tempus requiritur ad præscriptionem complendam.
- 25 *Tempus*, quod requiritur ad præscribendum contra Ecclesiam.
- 26 *Præferri*, quis debet in concursu duorum privilegiorum.
- 27 *Privilegium minoris est potentius privilegio Macedoniani*, & Velleiani.
- 28 *Ecclesia*, an utatur privilegio contra aliam Ecclesiam.
- 29 *Fiscus*, an sit prius discutiendus, quàm eius fideiusor.
- 30 *Fiscus vsuras ultra modum debitas non exigit.*
- 31 *Fiscus succedens privato*, qui soluebat vsuras maiores, non soluet nisi semisses.
- 32 *Fiscus in Regno non soluit vsuras*, nisi ad rationem septem pro centenario.
- 33 *Vniuersitates in Regno non soluunt vsuras*, nisi ad rationem septem pro centenario.
- 34 *Constitutio Nicolai Quinti inserta in pragmatica 1. de Censibus*, referatur.
- 35 *Constitutio Nicolai Quinti seruatur in omnibus Regnis Regis Catholici.*
- 36 *Vsura*, siuè census ex Constitutione

Nicolai exiguntur ad rationem decem pro centenarij.

- 37 Contractus, an sit nullus, si supra decem pro centenario usura stipulata sint in venditionibus annuorum introituum, vel tanquam excessivus moderandus.
- 38 Usura si fuerint stipulata ad rationem decem pro centenario, & deinde per triennium fuit facta ex actio ad rationem septem, videtur à primo pretio receptum.
- 39 Lex 2. C. de rescind. vend. non habet locum in contractibus annuorum introituum.
- 40 Facultas redimendi in contractibus annuorum reddituum, quæ vi gore Nicolai Constitutionis, requiritur, an ad certum tempus restringi potest?
- 41 Usura committitur in mutuo, quando inter datum, & receptum adest inæqualitas.
- 42 Bulla Pij V. super forma census, in Regno non est recepta.
- 43 Tertia soluta, an possint poni in capitali?
- 44 Numeratio pecunie, an interuenire debeat in contractibus annuorum introituum.

 Suram latinè, & propriè usum, cuiuscunq; rei designari, apud Eruditiores omnes constat, vnde, & Latini usurariam uxorem dixerunt, pro usuaria, idest qua quis, pro uxore vitur, sic Plau. in Amphytruone scripsit. Aliquando

verò usuræ nomine id, quod ex usu alicuius rei, tanquam fructus accrescit, designatur, iuxta illud Cicer. in lib. de Senect. Terra nunquam sine usura reddit, quod accipit. Consuetudine tamen loquendi effectum fuisse, ut diceretur quæstus, siuè lucrum, aut incrementum, quod ex mutuo, siuè ex vi mutui intenditur, vel recipitur supra id, quod mutuo datum est, sic Molin. de iustit. & iur. tract. 2. disput. 303. & Azor. institut. moral. p. 3. lib. 4. c. 1. lit. B.

Dicitur usura ab usu, ut cultura à cultu, & mercatura à mercatu, Molin. loco citato, lit. A. Fœnus etiam nuncupari solet, quasi fœtus, partus, ac fructus rei mutuo datæ, quamuis alij deriuent fœnus à fundo, vel à verbo fero, ut ex mente Aret. notauit P. Salas in tract. de contract. in tit. de usur. dubit. 1. Alias denominationes, & deriuationes habes pœnès eundem Salas, & DD. supra relatos.

Maxima, & grauissima usura centesima est, l. Tutor, qui repertorium, §. pecunie, & §. idem solent, ff. de admin. Tutor. l. fin. supra, de re iud. quæ autem illa sit, variarunt Antiqui, videndus tamen Alcia. in l. 1. §. si quis simpliciter, in princ. ff. de verb. oblig. quo loci fatetur esse ad rationem duodecim pro centenario, sequitur Groslot. in repet. l. lecta, num. 5. ff. si cert. petat. cum quibus pertransit Præses de Franch. decisio. 21 circa finem.

6 Supra hanc vsuram, ex quibus-
cunq; causis, nequè exigere, ne-
què stipulari alicui licet, vt pro-
pterea rectè ea diceretur maxi-
ma, quare in traiectitijs pecu-
nijs, cum grauissimæ fuerint v-
suræ constitutæ, ob negotij pe-
riculum, l. 1. ff. de nau. fenor. non
tamen centesima excedi potest,
ex Iustiniani Constit. in Leos, sup. de
vsur.

7 Cæteris autem casibus, statuit
Iustinianus ipse, minores stipula-
ri, aut exigere vsuras, vt trientes,
semisses, besses, quæ ita dicuntur,
habito respectu ad centesimam,
quæ constituit assem vsurariû,
vt explicat eleganter Budeus 1.
de abse, neq; tamen passim, & si-
nè discrimine, omnibus, quas
stipulari velint, aut exigere con-
cedit, sed personarû distribuit
conditiones, Illustribus namq;
personis trientes tantum conce-
dit, Mercatoribus besses, inter-
medijs personis semisses; vnde
versus:

*Discant Illustres stipulari posse trien-
tes,*

*Et Mercatores vsuras querere bes-
ses,*

*Querere semisses possunt communi-
ter omnes.*

*In traiectitia poterit centesima qua-
ri.*

8 Hoc autem iure, nimirum me-
dio, quod scilicet, ad vsuras se-
misses refertur, voluerunt Vete-
res Fiscum vti, quæ Fiscales di-

cuntur vsuræ, de quibus in præsentî
Tit. & in his aliqua singularia,
constituta reperiuntur, veluti in
contractibus bonæfidei, in qui-
bus iure debentur vsuræ, illæ
quidem præstantur, iuxta Re-
gionis morem in qua contractû
est, l. 1. in princ. ff. de vsur. modò
besses, aut semisses non excedât,
personarum habito respectu, &
ideò si ex vsu Ciuitatis minores
debentur, quàm besses, vel mi-
nores, quàm semisses, illæ erunt
9 præstandæ, id verò in Fisco non
procedit, nam illi semper præ-
stantur semisses, etiam si ex Re-
gionis more minores dari so-
leant, l. cum quidam, S. si debitores,
ff. de vsur. & infra latius dice-
mus.

Quibus sic præmissis, obser-
uandum erit cum Rebuff. Piscat.
Garz. & Alijs hic, ex toto præsen-
ti Titulo, ab Imperatoribus Anto-
nino, Alexandro, & Iustiniano cõ-
pilato, illud esse constitutum,
10 Fiscum, in materia vsurarum,
exigendarum, vel soluendarû,
regulari, & censeri eodem ipso
iure, quo censentur, & regulan-
tur priuati omnes, atque ideò (vt
11 optimè notat Piscat.) rectè hic
adnectitur Titulus cæteris præ-
cedentibus, in quibus quoad va-
rias, & singulas materias, Fiscî
iura discutuntur, & explican-
tur, & sic ex præsentî Rubro,
quod inscribitur De Vsuris Fi-
scalibus, scilicet tam in actiuo,
quàm in passiuo sensu, & ex

ipfius

ipsius nigro cōltare valeat, qua-
 liter in Fisco non datur ius sin-
 gulare, in vsurarum materia,
 siuè Fiscus prò vsuris agat, siuè
 vt reus cōueniatur; sic ergò, ru-
 bri huius verus est sensus, hęcq;
 vera ad præcedentes continua-
 tio. Habes enim ex *Tex. in l. 1.*
 Auctore Antonino, Fisci debito-
 12 rem ex causa pœnæ sibi impo-
 sitæ in mora constitutum, non
 posse modo aliquo astringi,
 propter illam pœnam imposi-
 tam ad vsuras soluendas, & ea
 est potissima ratio, secundum
 DD. cōmuniter hic, quia, quem-
 13 admodum vsuræ vsurarum nō
 debentur, vt constat ex *l. fin. sup.*
de vsur. & ex *l. improbum, sup. ex*
quib. caus. infam. irrog. sic etiam
 eadem æquitate visum est, non
 deberi pœnarum vsuram, cū
 illa certo modo quædam pœna
 sit, *l. cum quidā, §. si pupillo in si. ff.*
de vsur. & æquitas non patitur,
 14 quod pœnæ pœna adijciatur,
 atq; ideo pœnarum vsuræ non
 debentur, sicq; constitutum tra-
 dit *l. C. in l. fin. ff. de Magistra. con-*
uen. Quam legis nostræ Cōstitū-
 tionem, obseruant post *Accurs.*
hic Bar. & ceteri Omnes procedes-
 15 re, & locum habere, tam in pœ-
 na legali, quæ ab ipsa lege im-
 ponitur pro Fisco, quàm in pœ-
 na cōventionali, ipsi Fisco pro-
 missa. Hinc Ego dicebam, vsu-
 ras duplicati releuij nō deberi,
 quia duplicatio illa, pœna erat,
 intelligit tamēn *Rebuff. circa fin.*

legis 1. huius tit. Verum esse (quod
 16 *diximus) pœnarum vsuras non*
deberi in mera pœna, scilicet
cū ex vna parte sit lucrum, &
ex altera damnum, secus verò, si
interesset illius, cui tribuēda est,
licet sit pœna quoad soluentē,
eo enim calu benè currunt
*vsuræ, allegat ad id *Tex. in l. 1.**
ff. de eo, per quem factum erit, & in
l. penultim. ff. nē quis eum, qui in ius
voc. est vi eximat, & probatur
in cap. finem litibus, vbi Abb. &
Canonist. cōmuniter, de dolo, &
contum. Boer. decis. 329. nu. 11.

Vt tamen in præsentī materia
 Fisco faueamus, illud obseruan-
 dū erit, nā etli regulariter, vsu-
 ræ non debeātur, neq; currant,
 absq; protestatione, quando nō
 est adiecta certa dies solutionis
 fortis principalis, quæ pro ho-
 mine interpellat, vulgata *l. ma-*
gnam, supr. de contrah. & comm.
stipul. tamēn Fisci fauore, in om-
 17 nibus bonæ fidei contractibus,
 & vltimis voluntatibus, re ipsa,
 absq; protestatione, & interpel-
 lationē, vsuræ currere intelligū-
 tur, *Tex. est in l. 3. sup. in quib. caus.*
*restit. in integ. non est neces. qui *Tex.**
 18 licet loquatur in minore, fuit ta-
 men iurē extēsus in Fisco; in
 Ecclesia, Republica, alijsq; locis
 miserabilibus, propter eorum
 æquiparationem, *Glos.* quam sin-
 gularem pro Fisco appellant
Omnes, signanter *Bologn. ibi in l.*
cū quidam, §. Fiscus, verb. infe-
runt, ff. de vsur. Bald. in l. 1. supra, de

his

his quibus, ut indig. & in Authen. hoc amplius, supra, de fideicommiss. Roman. in l. si ex legati causa, ff. de verbor. obligation. las. post Nicol. de Neapol. in §. ex maleficijs num. 31. 32. & 33. Institut. de act. Presid. de Franch. decis. 16. in fine:

19 Hoc tamen intelligendum, quādo Fisci, Ecclesiæ, Ciuitatis, aliorumquē locorum miserabilium debitores, legitimam haberent personam, cui soluere possent, aliās secūs, per Tex. in d. l. cum quidam, §. si pupillo, vbi Gloss. Bald. Salyc. & communiter Omnes. Paul. in d. l. in minorum, num. 3. & ibi Iacob. qui dicit hoc esse notādum pro illius legis limitatione, quam Sac. Consil. approbasse, refert Dom. de Franch. relata decis. 16. num. 1. & 5.

Sed cūm de Fiscalibus pœnis, in l. 1. huius Tituli mentio fit, 20 quæri posset, an Fiscus, pro pœna sibi soluenda, tacitam habeat hypothecam in bonis debitoris delinquentis, sicut habet à lege, pro quouis alio credito? Huius puncti nō parua est difficultas, diuersaq; in eo reperiuntur sententiæ, vt latè differimus in Titulo præcedenti ex num. 106. ad quæ dicta me remiſto.

- Prosequitur Imperator Alex. 21 in l. 2. huius Tituli, disponendo, Fiscum succedentem debitori priuato, qui sub pignore dato, mutuum accepit, & vsuras soluere promisit, ipsum quoq; il-

lius debitoris successorem, ad illas præstandas omninò teneri, etsi enim Regula constituta sit, Fiscum præstare vsuras, non solere, sed accipere, d. l. cum quidam, §. ex locato, vers. Fiscus, ff. de vsur. ex hac tamen noltra Constitutione, restringitur, id nō procedere, quando Fiscus succedet priuato, qui vsuras soluebat, ipse enim eodem onere tenebitur ad vsuras, vt Scauola tradit præcitato loco, inquit enim: Fiscus ex suis contractibus vsuras non dat, sed ipse accipit, vt solet à Fornicarijs, qui tardius pecuniam inferunt, item ex vectigalibus, subdit postea, cum autem, in locum priuati successit; etiam dare solet, huius autem rei ratio sumitur ex alio Pauli responſo in l. in facto, §. 1. de condit. & demonstrat. vbi hæc verba habentur, Fiscus eisdem conditionibus parere debet, quibus persona, à qua id ipsum, quod relictum est peruenit, sicut etiam cum suo onere hoc vindicat. Indè dicebat Bald. in l. Cassius Longinus, ff. de Senatoribus, libris Mercatoris, improbum tœnus exercentis, cui Fiscus successit, nullam fidem præstari, nisi cōtra ipsum Mercatorem, etiam si penès Fiscum reperiantur; non enim ex hoc purgatur infamia, qua scribens, vti vsurarius laborabat, cuius rei memor fuit hic Valenz. Pisc. num. 4. Vides igitur, successorem, quantumcunquē priuilegiatum de-

functi iure vti debere, quamuis priuata persona illa fuerit, & probatur etiam in *l. Polla, supra, de his quibus, ut indign.* & in *l. in facto 59. §. final. ff. de cond. & demonstr.*

Hanc tamen conclusionem, 22 quod priuilegiatus succedens quantumuis priuato teneatur vti iure priuati, aduertit *Iohannes de Plat. hic num. fin.* non sic simpliciter intelligendam, sed illam suum sortiri effectum, pro tempore præterito, non autem pro futuro, quia tunc benè vtitur suo priuilegio, *Tex. est in l. Fiscus, la prima, ff. de iure Fisci.* Et in materia, de qua agimus, apertis verbis probatur in *d. §. ex locato*, vbi si debitores, qui minores semestribus vluras præstabant, Fisci esse ceperunt, postquam ad Fiscum transferunt semisses 23 cogenli sunt præstare, quem admodum dicimus in Ecclesia succedente priuato, à quo erat alicui concessum prædium in emphyteusim; nam si de caducitate, propter non solutionem Canonis tractemus, pro eo tempore, quo res fuit in iure, & dominio ipsius Priuati, attenditur triennium, pro eo verò tempore, quo fuit in dominio Ecclesie biennium, & sic si emphyteuta cessauit, per vnum annum, cum dimidio, tempore, quo res erat in dominio priuati, & postea cessauerit per me-

dium annum, postquam res fuit Ecclesie, nõ poterit priuari Emphyteuta, tanquam dicatur biennium cessasse, quia ille annus cū dimidio nõ fuit nisi media pars temporis, quod in priuato requiritur, *l. 2. supra, de iur. emph.* sed necesse erit, quod cesset per annum integrum, & sic per medium aliud tempus, quo in Ecclesia requiritur, *cap. potuit, extra loca.* ac ita post *Salyc. obseruat Iason in dict. l. 2. num. 51.* sic etiã (alijs similibus omiſſis) dicimus in præscriptionibus: si 24 quis enim incepit præscribere contra priuatum, & per quinquennium possedit, quæ res ad Ecclesie dominium peruenit, certè, ad complendam illius rei possessæ præscriptionem, non 25 sufficiunt alia quinque, sed viginti, & sic dimidium temporis, quo contra Ecclesiam præscribendum est, iuxta notata, in *cap. de quarta, in cap. illud, & in cap. fin. extra, de præscriptionib. & in Authen. quas actiones, supra, de sacrosanct. Eccles.* hoc in specie aduertit *Sayr. in sua Clau. Reg. lib. 6. tit. de præscript. cap. 12. in Additionibus*, Vbi autem 26 duo sunt pariter priuilegiati, quorum vnus agit contra alterum, præfertur ille, qui agit de damno vitando, & si vterquè agunt de damno, potior est causa rei, quàm actoris, *cap. final. vbi Abbas, & Canonista communiter de sentent. & re iud.*

Si verò sunt priuilegiati dispari
 27 priuilegio, vt minores cõtra fili-
 lūfamilias se tuentur Macedo-
 niano, vel contra mulierem se
 tuentur Velleiano, præfertur
 priuilegium potentius, quale
 est minoris, *Tex. est in l. verum,*
S. item verum, vbi hæc omnia
 probantur, *ff. de minoribus, & in*
l. fin. ff. ex quibus caus. maiores. An
 28 autem vna Ecclesia vtatur pri-
 uilegio contra alteram, & vnus
 minor, siuè pupillus, contra
 alterum, dic, per *Cyn. Bartol. Ias.*
 & communiter *Omnes in Auth.*
quas actiones, supra, de sacros. Eccl.
 per *Canonist. in d. cap. de quarta, de*
prescript. & optimè per Præsidem
de Franch. cum alijs, quos ipse re
fert in dec. 16. n. 3. vbi quod con-
 quassantur priuilegia, cõcluditur.

Illud etiam pro dispositione
Authen. presente, sup. de fideiuss. in
 materia obseruandum, quod cū
 ex illa constitutum sit, prius di-
 scutiendum esse principalem,
 quàm deueniatur ad fideiussor-
 es, quemadmodum, vt prius di-
 scutiatur principalis, quàm de-
 ueniatur ad tertios possessores,
 vt in *Authen. hodie, supra, de actio.*
 & *oblig. & in Authen. hoc si debitor,*
 29 *supra, de pignor. id ipsum proce-*
 dere debeat etiam in Fisco, qui
 successit debitori principali, vt
 latè per *Anton. Gabr. comm. conclu.*
lib. 3. in tit. de fideiuss. concl. 1. nu. 3.
 4. & 6. vbi ampliat hæc (quæ di-
 ximus) procedere, etiam vbi Fi-
 scus confiscauit bona debitoris

principalis, qui cū fideiussione
 se obligauerat, vt nimirum co-
 casu priuquã ad fideiussorum
 bona deueniatur, sit Fiscus di-
 scutiendus, quod latè etiam pro-
 bauimus supra in *Rubric. de iure*
Fisci.

Prosequitur, sinemquè tradit
 30 præsentis Titulo *Iustinianus*, di-
 sponendo, Fiscum vsuras ultra
 modum debitas, nec stipulari
 posse, nec si aliter, cui ille succes-
 sit stipulatus fuerit, exigere ip-
 si licere, & sic etiam in hoc casu
 sancitū est, Fiscū vti debere iū-
 re illo, quo, & priuati omnes v-
 tuntur: sed illud in Fisco spe-
 31 ciale est, vt si debitores mino-
 res vsuras præstauerint, postquã
 ipse succedit, semisses, quæ Fi-
 scales sunt vsuræ, præstentur,
 ità etiam (disertis verbis) respon-
 dit *Scaeuola in d. l. cum quidam*, S.
si debitores, ff. de vsur. Quamuis
 enim Fiscus, cū in priuati
 ius succedit, priuati iure vtatur,
 attamen postquã successit, ha-
 bebatur priuilegium suum, *dict. l.*
Fiscus, la prima, ff. de iure Fisci,
 Sed & in casu conuerso, si Fi-
 scus succedit soluenti maiores
 vsuras, non soluit nisi Fiscales;
 vndè in hoc Regno constitu-
 tum est, Fiscum non soluere
 32 vsuras, nisi septè pro quolibet
 cētenario, & si eius prædecessor
 præstabat maiores, ipse non sol-
 uet nisi Fiscales. Et quoniam
 dixi in hoc Regno hoc conti-
 tutum fuisse, lege, in Vniuer-

33 sum lata, quæ etiam ad Vniuersitates Regni, quæ ære alieno ingenti grauata erant propagata fuit, forsan quærent alij, an hoc licuerit, nedum, quoad contractus futuros, in quibus nulla cadit dubitatio, cum Princeps vsurarum modum possit constituere, dummodò, non transgrediantur limites à Sacris Canonibus præfixi, vt per *Matthiens. lib. 5. recopil. tit. 15. in l. fin. vbi Azued. & Couarr. lib. 3. variar. resolution. cap. 10. post num. 3.* sed etiam quoad contractus iam perfectos; & fieri posse, Reipublicæ utilitate exposcente dictum fuit, maxima consultatione præcedente, tempore, quo *Pragmatica* illa edita fuit. Et ne desit specialis authoritas, dico, hoc voluisse *Ludovicum Lopez in suo Instructorio Negotiantium lib. 1. cap. 58. vers. hoc ita affirmamus.*

Cum autem de vsurarum taxatione *Imperator Iustinianus* hic meminerit, expressè se referendo ad aliam ipsiusmet *Constitutionem*, quæ supra in *Titul. de vsur. in d. leos, §. ceteros autem*, sita est, non ab re hodie, ad præsentis Tituli ornatum interri
34 potest ad *Constitutionem* scilicet recordationis *Nicolai Quinti* apud Nos, in *Pragm. 1. de Censibus* inserta, quæ in hoc, & Vltioris Siciliæ Regno, & ferè in
35 oibus alijs Regis nostri Potèntissimi Regnis seruatur; vt nouil-

simè testatur *Siculus Muta de. 81. nu. 26.* Quod proindè, cum in illo expressè sancitum sit, ad quam rationem, vluræ, siuè census, & interesse stipulari possint, Imperialibus Cõstitutionibus, alijsq; Pontificijs, circa præ-narratam taxationem insistendum amplius nõ erit, fuit enim Pontificia illa lege cautum, nostra Regia confirmatum, vlquè
36 ad rationem decem pro centenariò vsuras, siuè census, & interesse stipulari posse, dummodò capitalis emptio, cum pacto & redimendi facultate fiat.

Sed quid dicendum, si census constitutio, supra decem pro centenariò facta sit, an contractus sit nullus, tanquam vsurarius, an verò tanquam simpliciter excessiuus moderandus veniat? hoc non dicit *Bulla*, vidèdus tamen est *Gayll. li. 2. practicar. obseruation. obseruation. 1. num. 10.* vbi refert, multoties per Camera Imperialem fuisse decisum, talem contractum non celeri vsurarium, & sic totum vitari sed illum, qui excedit iustam pensionem reiectum fuisse, & reductionem ad legitimum modum vsurarum factam esse, sic etiam pluriès obseruatù in Senatu Pedemõntano refert *Theff. decis. 154. in fine*, & ibi *Filius in Additio. & in quest. 69. num. 4. lib. 1. questio. forens.* Hocq; tamen potius ex summa æquitate, quàm de iuris rigore

obseruatum cēleo, non enim in
 præsentī dubitatione insisten-
 dum puto, cū certum sit apud
 Nos, etsi taliter contrahentes re-
 perirentur, nec etiam Tabellio-
 nes inueniri, qui similes cōtra-
 ctus stipularentur, facilius tamē
 euenire posset, vt facta vendi-
 tione, ad rationem decem pro
 centenario ex emptoris incuria,
 vel propria voluntate fieret exa-
 38 ctio ad minorem rationem,
 putā septem, vel octo, quo sanē
 casu triēnij cursū accedere, quo
 exactio prædicta facta sit, cen-
 tur à primo pretio recessum, &
 per tacitū pactum facta cen-
 sus diminutio, *Tex.* est singula-
 ris in *l. aduersus, supra, de vsur.* &
 expressè voluit *Jacobus Thomin-*
gius Germanus dec. 3 3. quem no-
 tātè sequitur *Doctils. Cons. Rou.*
in d. pragmat. 1. de Censibus, nu. 3 1.
 Hinc inferri potest, quod stāte
 hac certa pretij cēsus taxatione,
 si in contractu censuali incidat
 læsio vsura dimidiam, puta quia
 vendatur non iusto, & commu-
 niter recepto pretio, sed minori
 vsura dimidiam, non habebit
 39 locum dispositio *l. 2. supra, de re-*
scind. vend. vt optimè per *Gasp.*
Roder. lib. 1. de annu. reddit. q. 1 1.
 & per *Rouit. loc. cit. post num. 1 6.*
 de cuius dicti multiplici ratio-
 ne videndus *Felicia. de Cens. li. 1.*
cap. 3. ex nu. 1 5.

Sed cū superius tetigimus
Bullam non solum *Vsurarum*
 taxationem ad rationem decem

pro centenario statuisse, verūm
 etiam, quod talis cōtractus cum
 facultate; & pacto redimendi
 fiat, non ab re (& si parūm ad
 materiam, de qua agimus, per-
 tinens) eleganter dubitari po-
 test, nūm pactum in contractu
 40 prædicto appositum, quod non
 liceat venditori intra certum
 tempus annuos redditus vendi-
 tos redimere, de iure validum
 sit, ac firmum censendum?
 Respondeo, difficilem esse que-
 stionem hanc, & prima facie, il-
 licitum videri, & vsurariū, quasi
 emptor annui redditus, pro tē-
 pore, quo cēsus redemi non po-
 test, pro eo tempore de lucro
 certus sit, & proindē vsurarium
 similem contractum: huius opi-
 nionis est Doctissimus *Couarr.*
lib. 3. variar. resol. cap. 8. sub nu. 8.
 auctoritate illius damnatæ me-
 moriæ *Caroli Molinei*, quem ali-
 qui secuti sunt, signanter *Lup. de*
vsur. comment. 2. §. 2. sub num. 6 9.
 & *Roder. de ann. reddit. lib. 2. quæst.*
1. sub nu. 1 4. hocq; tam verum
 inquit *Couarr.* vt ex talis pacti
 appositione, terus contractus vi-
 tietur, & nullus omninò sit cen-
 sendus.

Contrariam tamen sententiā
 veriolem, & sic, quod tale pa-
 ctum validum, ac omni iure fir-
 mum, & non vsurarium sit, non
 dubitamus, quod ratione, &
 auctoritate probatur: ratione,
 quia nullo iure positiuo reperit-
 tur hoc pactum prohibitum,

quo argumento vitur *Bald. in c. 1. nu. 8 de feud. dat. in vicem leg. commiss.* nā nec citata *Nicolai Bulla in d. pragm. 1.* inserta, nec *Prag. ipsa Regis Alphonsi*, minimē hoc pactum improbant, quod solūm sufficit, nē dicatur prohibitum. quare cauendum est à *Petro de Gregor. de Censib. quest. 5. num. 39.* qui dixit, in *Bulla* esse duobus in locis expressum, vt redimendi facultas competat quodocunq; hoc enim nullibi in *Bulla* legitur, sed bis solūm in ea dicitur, si hoc considerauit *Petr. de Greg. Instrumento gratiæ pro consimili illa redimendi mediante*, non dicitur quodocunq; redimendi, item in *cap. 1. & 2. de emption. & vendit. in extrauag. quæ fuerunt Constitutiones Martini Quinti, & Calixti Tertij*, licet dicatur, quod contractus, si censuales fiebant cum pacto de retrouendendo quodocunq; non tamen indē necessariō sequitur, vt si pactū illud, non sit quodocunq; minimē valeat, vt optimē eas Pontificias leges intellexit *Domin. à Soto in loco infra citando*. Quod maximē procederet, si minori pretio, quā in *Bulla* constitutum sit, fuerit census facta emptione, eo enim casu modo aliquo usura considerari potest. Siqui-

41 dem, cūm usura in mutuo committatur, quando inter datum, & receptum adest inæqualitas, vt plus restituat debitor, vel soluat, quā sit ei à creditore tra-

ditum, vt post alios voluit *Molin. de contract. disp. 304.* ac per *Bullam Nicolai*, pro ducatis centum, possunt emi, vsq; ad decem pro centenario, dummodò pactum, cū redimēdi facultate adsit. Quando igitur minor quantitas emitur, putā septem, vel octo pro centenario, poterit aliquo modo restringi libertas redimendi, vt cū minor quantitas emitur, minus venditori redimēdi tempus concedatur, Alias rationes (consideratione dignas & efficacissimas) habes penēs *DD. infra allegandos. Ad Couar. rationem respondemus; illā nullius esse momenti, non enim ex eo usurarium est pactum, quia certus est emptor de lucro, alioquin etiam, quando perpetuus, & irredimibilis emitur census, ob lucri certitudinem etiam usura committeretur, quod est contra *Omniurum* placita in *cap. in Ciuitate, de usur.* Vera igitur usuræ ratio, non est in certitudine perceptionis, pro aliquo tempore, sed in inæqualitate dari, & accepti, quare cūm erit inter vtrumq; equalitas, quia pretium erit commensuratum redditui empto cum ea restricta facultate, nulla tunc erit usura: auctoritate etiam multorum, tam Theologorum, quā Iuristarum hæc fundatur conclusio, ex Theologis in terminis terminantibus *Gabr. in 4. dist. 15. questio. 12. art. 3. dubita. 4. Maior in**

cod. lib. & quest. dist. 43. quos citat Azor. in summ. lib. 10. cap. 17. quest. 5. par. 3. Medin. tom. 2. in tit. de Reb. per vsur. acquis. quest. 15. quæ est de censu redimibili, S. & quidem, fol. 343. Corrad. de contract. quest. 83. conclus. 4. Sos. de iust. & iur. lib. 6. quest. 5. art. 3. conclus. 3. omninò videndus Pater Molin. de contract. disp. 391. clausula 9. par. 2. Lessius de iust. & iur. lib. 2. cap. 22. de censibus, dubit. 9. num. 54. vbi optimè ait, paucorum annorum restrictionem non esse curandam. Ex Iuristis hanc probarunt sententiã Gloss. ver. amissa, & DD. in l. fin. supr. de pac. pignor. vbi expresse Io. Faber vers. non valet, & ibi Pet. & Cyn. Bald. in c. 1. de feud. dat. in vicem leg. commiss. ult. col. nu. 8. & consil. 487. libr. 1. las. consil. 153. libr. 4. Crau. conf. 156. num. 5. Decia. consil. 2. num. 131. lib. 1. Tiraq. de retract. conuent. S. 1. glo. 2. antè num. 69. & seq. Nauarr. in cap. si seneraueris sub num. 78. vers. 5. quod posuit in Comment. de vsur. Rot. Rom. quæ ita decidit penès Moheda. dec. 157. quæ est decisio 3. de empt. & vend. cuius in dubio (præcipuè in hac materia) maxima est auctoritas, Bera. in cap. ad nostrum, nu. 44. de empt. & vend. Ang. & Alex. num. 7. in l. qui Roma, ff. de verb. oblig. Caldas in l. si Curatorem, vers. sua facilitate, sub n. 61. supra, de in integr. rest. minor. 25. an. & ex his punctualiter, quando iustum est pretium in

annuo censu, docuit Fælycia. de censib. lib. 1. cap. 7. num. 11. Item late concludit Euerard. conf. 150. in princ. vbi pluribus rationibus illud confirmat, & inter cœteras, in tertia ratione hoc dicit, satis præsumi ex qualitate contrahentium, quando sunt Viri boni, conscientiæ, & opinionis à quibus omnis propterea abest suspitio vsurarum, ad Tex. in cap. nisi, vbi Abb. de præb. & cap. qui de mensa, vbi glos. 37. dist.

His visis pro præsentis Tituli coronide aduertendum est, post citatè Nicolai Bullæ emanationè, aliam à Pio V. emanatam fuisse in extrauaganti super forma census, sub die 29. Ianuarij 1568. vbi ultra tria illa per Nicolaum constituta, quod scilicet pretium non possit constitui nisi ad rationem ducatorum decem pro centenarij, quod cum redimendi facultate, & pacto, censualis contractus celebretur, & quod deniq; census super re stabili, certis finibus designata constituatur; alia plura requisita pro censualis contractus validitate, requiri, & necessaria fore, fuit constitutum, sed quia postrema hæc Pij Constitutio, nequaquam in Regno recepta fuit (prout est notorium) & testatur D. de Ponte in eius conf. 41. n. 37. li. 2. proinde eius dispositio minimè est seruanda, vt optimè aduertit Pater Salas de Contractibus, in tit. de cen-

sibus, dubit. 8. nu. 13. Vers. aduerte etiam, vbi in specie aduertit, qđ licet vigore *Pij Bullæ*, Tertie non solutæ, in capitali poni non
 43 possint, hoc non habet locum, vbi *Bulla* prædicta recepta non fuit, sicut in dies in Regno practicatur inter morosos debito-
 44 res. Aliud etiam inter tot disposuit citata *Constitutio*, quod pecunia verè numeretur tēpore contractus, ita quod nequaquam in tali contractu confessio de recepto admittatur, vel quod venditor ex alia causa se debitorem cōfiteatur; nam hoc in Regno nec etiam practicatur, quia sufficit, vt vnum ex re-
latis interueniat, vt optimè loco citato num. 13. aduertit Salas, & ex pluribus id comprobat Cōsil. Rouit. citata pragm. 1. nu. 8.

DE APOCHIS PVBLICIS
 &c. Tit. XXII.

IMP. MARTIANVS.

A. CONSTANTINO PRAEF.
 Prætorio.

LEX TERTIA.

Quicumq; de Prouincialibus, & Collatoribus decurso posthac quanto-
 libet annorum numero, cum probatio aliqua ab eo tributariæ solutionis

exposcitur, si trium coherentium sibi annorum apochas securitatesq; protulerit: superiorum temporum apochas non cogatur ostendere, nequē de præterito ad illationē functionis tributariæ coerceatur, nisi fortè, aut Curialis, aut quicumquē apparitor, vel optio; vel actuarius, vel quilibet publici debiti exactor, siuē compulsor, possessorum, vel collatorum habuerit cautionem; aut id, quod reposcit, deberi tibi, manifesta gestorum assertione patefecerit.

SVMMARIVM.

1. *Constitutio hac mirabilis, & singularis.*
2. *Summarium præsentis Constitutionis.*
3. *Optio, verbum, quid significat; referuntur multa iura, quæ de hoc verbo mentionem faciunt, & quid in hac Constitutione significat, explicatur, num. 4.*
5. *Præsumptio, de qua in hac lege, est iuris tantum.*
6. *Ratio præsentis Constitutionis assignatur.*
7. *Mobilia triennio usucapiuntur, ob negligentis detrimentum.*

- 8 Beneficij possessor pacificus triennalis, manutenendus est in ea possessione, in qua reperitur.
- 9 Legatum alimentorum in minus solemnibus testamento relictum, etsi de iure non debeatur, tamen si fuerit ab herede per triennium solutum, semper in posterum (alimentorum favore) debetur.
- 10 Constitutio haec, ad hoc ut locum habeat, duo requiruntur. Et quae, num. 11.
- 12 Tex. in l. cum de in rem verso, ff. de usuris, explicatur.
- 13 Lex ista non solum habet locum in Tributario, de qua ipsa loquitur, sed etiam in Emphyteuta, siue Seculari, siue Ecclesiastico, nu. 14.
- 15 Hostiens. in summa in tit. de locato, nu. 13, refellitur.
- 16 Lex ista obtinet, etiam si solutio esset destinata per quinquennia, vel semestria. Et decisio Reg. Cam. Summ. refertur num. 17.
- 18 Lex ista verificatur, etiam in Colono, & Censuario, & in solutione collectarum, & decimarum.
- 19 Lex ista obtinet, etiam si debitor post triennium, quo soluit, cessavit in futurum solvere.
- 20 Lex ista, quae loquitur de annuo debito reali, an habeat locum in annuo debito personali. Affirmatiue concluditur num. 21.
- 22 Presumptio, de qua in hac lege, non habet locum contra Tertium. Et quae sit ratio, num. 24.
- 23 Ioannes Aloysius Riccius commendatur.
- 25 Lex ista non habet locum in Exa-

ctoribus collectarum, quando illos mutari consuetum est.

- 26 Lex ista non viget, quando debitor per triennium singulis annis de debito depositum fecit.
- 27 Item, quando Exactor recipiens pensiones per illos tres annos continuatos, de iure suo, quod praeteritas protestatus est.

- 1 Constitutionem hanc à Martiano Imperatore ordinatam mirabilem, singularem, & menti tenendam infiniti UD. hic, & alibi scripserunt; illamq; utilem, & frequenter in iudicijs allegatam dixit hic Pennensis. hocq; breuiter dicit in summa, Qui prolatis tribus Apothis ostendit se proximis tribus annis soluisse, praesumitur etiam soluisse superioribus, ita ut Actori incumbat onus contrarium probandi.

2 Ut autem materiam hanc utiliter, & breuiter expediamus, antequam ad aliud progrediamur (quamuis mihi propositum non sit circa verborum interpretationem immorari) non possum tamen hic explicationem illius verbi Optio (de quo in hac nostra Constitutione mentio fit) praeterire, quod ab Omnibus hoc in loco omissum esse vidi, & tandem multis in Iuribus, ac Legibus, de hoc verbo mentionem fieri, obseruauimus. De eo enim est potissimum mentio

in l. fin. ff. de iur. immu. in l. super
creandis 9. supr. de iur. Fisc. & in
l. missi. 7. supr. de Exacto. tribu. in l.
fin. supr. loca. & in l. 6. ff. de bonis
damnator. Non tamen semper
eodem sensu, nam in d. l. fin. supr.
loca. Optiones dicuntur auxilia
fœderatorum, in l. fin. ff. de iur. im-
mu. in prin. cuiusvis muneris Ad-
minister, optio dicitur, quasi
Adiutor; in eadem l. in fine, op-
tiones Custodes, & Inspectores
appellantur, ut optio fabricæ: &
in l. 6. ff. de bon. damnat. optiones
sunt Præpositi Carcerum.

Frequentius tamen dicuntur,
qui Annonam Militibus diui-
dunt, & ideò rectè in l. 1. ff. de mu-
ner. & honorib. Graci lib. 54. Ba-
silicon Annonæ diuisionem in-
4 interpretantur, Optionem Mili-
tum, Procopius 3. de bello Vandal.
& hoc sensu accipitur in hac
nostra Constitutione: nominis
autem ratio hæc est, quod Du-
ces eos sibi optent, diuidendæ
Annonæ causa, quasi adiutores,
quod facilius cœtera munera
militaria obeant. Isti Præpositi,
ad Annonam erogandam prius
ius etiam exigendi habebant,
ideò si tribus apochis professi
sunt sibi proximis tribus annis
aliquid solutum, præsumitur
et prioribus annis accepisse, nisi
5 contrariū manifestè patet factū
fuerit, & sic vides iuris tantum
præsumptionem hic considera-
ri, non autem iuris, & de iure,
cùm in contrarium probatio-

nem admittat, reiecta Moderno-
rum Parisiensium sententia in Com-
mentar. ad Consuet. Parisien. tit. 2.
§. 62. nu. 48. æltimantium, non
esse iuris præsumptionem, sed
hominis, quæ ludicis arbitrio
relinquitur, quod verum non
esse, Nonnullorum auctoritate,
& rationibus probavit Doctiss.
Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsum-
ptio. 139. in prin. secundum quem,
6 illam huius Constitutionis, ac præ-
sumptionis rationem esse dici
potest, quod verisimile non sit,
Exactores tributorum, alioquin
diligentes, & auaros, præterito-
rum annorum solutionibus ne-
glectis, nulla adhibita protesta-
tione illorum trium postremo-
rum, recepturos fuisse: & sic cū
in negligentis detrimentum lex
7 statuat triennio mobilia vsuca-
pi, l. 1. ff. de vsucapio. non mirum
etiam, si statuat hoc in casu, Exa-
ctorem negligentem, præsumi
recepisse, habita etiam ratione
Militum importunitatis. ita etiã
hanc ob causam inquit idem
Menoch. loco proximè relato, n. 4.
Summos Pontifices statuisse,
8 beneficij possessorem, pacificū
triennem, à possessione non
mouendum, nec in ea molestia
afficiendum esse, ex doctrina
Gomez. in Regula Cancell. de trien-
nali possess. quest. 1. quemadmo-
dum dicimus Nos, in recipien-
te per tres annos cohærentes ab
9 hærede, in minus solemni te-
stamento instituto alimenta à

Testatore relicta, ut in futurum, ad illa præstanda cogi possit, cum sola triennis præstationis allegatione, ut satis elegantè scripsit *Imperator in l. 1. supra, de fideicommissis*. & in *Tex. nostro*, pro illius ornatu *Piscator* post alios obseruauit.

His sic explicatis, aduertendum est, ad hoc, ut *Constitutio* ista locum sibi vindicet, duo tantum requiri; Primum, quod solutiones illæ trium postremorum annorum, probentur *Aochis*, secus verò si testibus, nam tunc cessaret præsumptio hæc iuris. Alterum, tres *Aochas* trium coherentium annorum ostendendas esse, secus verò si de tribus annis præteritis, sed diuersis, vel vna tantum *Aocha*, de tribus annis proximis appareret, prout in utroque casu innuunt verba illa, ibi, *per trium coherentium sibi annorum Aochas, securitateque protulerit*, quod *Moderni Parisienses* loco citato obseruauerunt, & *Padil. in d. l. 1. num. 17 supra, de fideicommissis*. Prout dicimus in materia *l. cum de in rem verso, ff. de usur.* vbi ex præstatione longi temporis, præsumi iustam causam præcessisse, etsi non probetur, statuit *Iurisconsultus*, idque procedere volerunt ibi *DD.* quando omnes solutiones singulis annis separatim factæ fuerint, secus verò si vnica appareret facta solutio pro decem annis præteritis, his enim

casibus probationem non induci, *Omnes hic, & ibi* (nemine contradicente) voluerunt, ut bene ex recentioribus obseruarunt *Ioseph Mascard. de probat. conclus. 604. num. 21. & 23. Illustr. Card. Mannic. lib. 3. de tacitis, & ambig. conuen. tit. 15. num. 65. Dom. de Franch. dec. 137. & Menoch. citata præsumpt. 139. num. 5. qui ex sequenti num. grauissimorum DD. sententia legis nostræ dispositionem extendit, non solum ad Tributarium (de quo ipsa loquitur) sed etiã ad Emphyteutã, qui soluto Canone per tres annos, præsumitur in præteritum soluisse, siue sumus in emphyteusi Ecclesiastica, siue Seculari, reprobata *Hostiensis*. opinione in *summa, in tit. de loca. num. 13. æstimantis*, in emphyteusi Ecclesiastica duas *Aochas*, duorum proximorum annorum, solutionem, in præteritum probare, ut tradiderunt *Ioann. Andr. in Addition. ad Speculat. in tit. de loca. S. nunc aliqua, Ias. in l. 2. nu. 135. supra, de iur. Emphyt. & Padil. in l. si probauerit, num. 9. supra, de fideic.* vbi contra *Hostiensis*. communè esse opinionem attestatur, sequitur *Mascard. loco cit. nu. 16. & Menoch. vbi supra, antè nu. 7.**

Extenditur etiam *Constitutio* hæc, ad alios casus à *Bald. hic* relatos, & in *cap. litteræ, in fine, extra, de dilatio.* ut procedat etiam si solutio esset destinata, per quinquennia, vel semestria,

nam

nàm probata solutione trium postremorum quinquenniorū, vel semestrium, pro præterito tempore solutum præsumitur, reiecta *Alcia*. sententia sibi contrarij in *respons. 106. num. 3. li. 3.* qui contrarium scripsit, & in specie à *Padil.* damnatur, vt refert *Menoch. d. præsumpt. 139. nu. 12. & 13.* Et cùm casus acci-

17 diffet in *Reg. Camera*, in causa *Constantiæ de Sancto Valentino*, cum *Vniuersitate Vallis Vitulani*, fuit decisum, ad inducendam præsumptionem, de qua in lege nostra, sufficere, si solutio appareret facta etiam per annū, per tres *Tertias* continuatas, vt refert *Dom. Reg. de Ponte in tract. de potest. Proreg. in Tit. de Regalib. Imposit. §. 2. num. 5.* asserens, magnam fuisse decisionem (ipso in causa contrariū defendente) & de hac decisione nouissimè memor fuit *Ioannes Baptista de Thoro in Compend. decis. Regni*, in verbo *Solutio*.

Extenditur etiam in *Colono*,

18 & *Censuario*, & in solutione *Collectarum*, *pensionum*, & *decimarum*, nam si quis exhibet tres solutiones annales cōtinuatas, præsumitur, in præteritum soluisse, *Theß. decis. 114. num. 4. Padill. in d. l. 1. supra, de fideicom. Boer. dec. 156. Gigas in tractat. de pensionib. quæst. 81. Cotta in memorial. in verb. solutio facta. Grat. conf. 121. num. 4. lib. 2. Gulielm. de Benedict. in cap. Raynutius, in verbo,*

si abs q̄ liberis, il secondo, num. 188. extra, de testam. Anton. Gabr. commun. concl. lib. 1. conclu. 1. in tit. de præsumpt. singulariter (præ ceteris) Mysing. singul. obseruati. centur. 5. obseruat. 39. qui post num. 4. legem

19 hanc procedere dixit, etiam si debitor ipse, elapso triennio cessauit in futurum soluere, non enim ob id tollit, quin in præteritum, antè scilicet trium annorum solutionem fecerit, nam adhuc durabit præsumptio, ipsū antè illud tempus soluisse, ex doctrina *Bald. hic*, sequitur *Anton. Gabr. Padill. Menoch. & Modern. Paris. locis superiùs relatis.*

Sed opportunè quæritur; dū

20 *Tex. noster*, de debito annuo reali loquitur, an idem dicendum sit, in personali, vtputà si promisisti mihi decem singulis annis, vel si te grauauit præstare censum quotannis. In hoc, *Alij* affirmarunt, *Alij* negarunt, affirmarunt *Moderni Parisien. in d. §. 62. num. 53. & Anton. Padill. in d. l. 1. num. 16. supra, de fideicom. negarunt Bal. hic nu. 8. Cremens. singul. 80. Gabr. citata concl. 11. & Cotta in memorialib. citato verbo solutio facta*; quid dicendum?

21 *Menoch. loco citato, num. 27.* affirmatiuam (tanquam magis iuri consonam) sequitur opinionem, cùm vera differētiæ ratio, inter debitum reale, & personale considerari non possit, rationes enim illæ, quæ conueniunt annuo debito reali, con-

ueniunt & personali .

22 Illud tamen omninò notandum, præsumptionem, de qua in *lege* nostra, non habere locum contra Tertium, ponunt exemplum *Menochius, & Cotta locis citatis*: si Dominus directus vendiderit alicui ius suum directum, cui Emphyteuta, postea soluit per tres annos coherentes debitum Canonem; hæc enim modò trium annorum solutio facta nouo directo Domino, non facit præsumptionem contra illum primum iuris directi venditorem, quominus possit petere præteritorum annorum Canonem, sequitur *Gratian. decisione Rote Marchie 153.* de qua memor
23 fuit *D. Aloysius Riccius*, nunc proprijs meritis Nostre Urbis Regiæ Metropolitanæ Ecclesiæ Generalis Vicarius Capitularis, in *Collect. Decis. collect. 25.* Est què
24 ratio manifestissima, cum nullas ipse receperit solutiones, quibus consentire, & præterito credito quodammodò renunciare dicatur. Ex qua declaratione infertur per *DD. hic*,
25 quod si Exactores Tributorum, Censuum, Canonum, & similitum consueuissent mutari, ita ut probabilis esset ignorantia facti Antecessoris, & vnus reciperet per tres annos tributum, & censum, cum ignoraret, quid in præteritum actum esset, præsumptio hæc cessaret,

cum Exactoris negligentia, & consensus considerari hic non possit.

Insuper notandum, præsumptionem, de qua in *lege* nostra, non habere locum, quando debitor non soluit, sed per tres annos continuatos de debito depositum fecit, loquitur enim *text. noster* de vera solutione, quæ fit volenti, & creditori recipienti, qui recipiendo consentire dicitur, depositum verò fit contra creditoris voluntatem, qui ob id non consentit, atquè idè
27 sibi detrimentum non affert, ita in terminis respondit *Crauet. conf. 313. post num. 4. versic. sexto considero.* Nec erit etiam locus huic *legi* nostræ, quando creditor recipiendo illas trium annorum solutiones, ius suum saluum fore quoad præteritum protestatus fuit, ita *Glos. Lucas de Penna, & alij cum Crauet. & Menoch. locis cit.*

DE DECVRIONIBVS, &c.
Tit. XXXI.

IMPER. IULIANVS.
LEONT. CONSVL. PALÆST.

LEX XXIV.

Si quis Decurio pater sit duodecim liberorum, honoratissima munerum quiete donetur.

S V M M A R I V M .

- 1 Lex ista continet magnum Patri-
famil. privilegium .
- 2 Regula est, priuatum quemlibet sue
Patriæ onera subire teneri , quæ in
hac lege limitatur .
- 3 Pater duodecim liberorum ab one-
ribus patrimonialibus immunis
fit .
- 4 Munus quotuplex sit ?
- 5 Lex ista loquitur de muneribus pa-
rimonialibus .
- 6 Lex tertia, & quinta , in tit. de his
qui num. liber. se excu. loquuntur
de muneribus personalibus .
- 7 Pater quinque liberorum à muni-
bus personalibus excusatur .
- 8 Pater trium liberorum , legationibus
publicis liberatur .
- 9 Aetas quinquagintaquinque annorum
à muneribus personalibus publicis
quem excusat .
- 10 Aetas annorum septuaginta ab one-
re suscipiendi tutelam quem excu-
sat .
- 11 Lex ista loquitur de muneribus
suscipiendis , & non de susceptis .
Et de ratione , num. 12 .
Et de obseruantia R. C. S. circa hoc ,
num. 13 .
- 14 Clerici, & Ecclesie , quando Laicis
titulo hereditario succedunt , tenen-
tur Vniuersitatibus soluere colle-
ctas pro bonis , in quibus succe-
serunt , ex causis debitorum contra-
ctorum tempore , quo possidebantur
per Ciues laicos .
- 15 Lex ista , quæ de patre tantum lo-
quitur , ad matrem etiam , ex com-
muni Doctorum sententia exten-
ditur .
- 16 Mares , & femine ad imparia
iudicari , quando debeant , vel nō ,
remissiuè .
- 17 Iura adaptantur ad ea , quæ fre-
quentiùs accidunt .
- 18 Constitutio Regni , Vt de successioni-
bus , licet loquatur de successione
feudorum communis patris , idem
tamen est dicendum de illa com-
munis matris .
- 19 Fratres gaudent immunitate , de
qua in hac lege , si uiuant pro
communi , & indiuiso cum al-
tero fratre duodecim liberos ha-
bente .
- 20 Privilegium , de quo in hac lege , non
cessat , uno ex filijs mortuo , etiam
si omnes liberi deficiant , num. 21 .
- 22 Numerus duodecim liberorum est
tantum necessarius ad privilegij
acquisitionem , nō autem ad illius
conseruationem .
- 23 Partus octimestris prodest patri
ad immunitatem consequendam ,
de qua in hac lege .
- 24 Partus octimestris , licet secundum
Medicorum regulam , uiuere non
possit , tamen ob temporis conceptio-
nis incertitudinem semper præsu-
mitur vitalis .
- 25 Filij pro Principe , vel Republica
in acie Belli amissi profunt patri
ad immunitatem (huiusmodi)
consequendam .
- 26 Filius in utero existens non prodest
patri pro consequenda immunita-
te huius legis .

- 27 Filij in materia huius legis gaudebunt hac immunitate, etiam patre mortuo.
- 28 Lex ista procedit, siue ex una, siue ex pluribus uxoribus pater fiat municeps duodecim liberorum, cuius quidem privilegio gaudebit uxor eius uidua, caste uiuens, siue eorum omnium liberorum mater fuerit, siue aliquorum, siue nullius ex eis.
- 29 Filij naturales, & adoptiui ad hanc immunitatem obtinendam patri non profunt.
Secus si fuerint legitimi, num. 30.
- 31 Nepotes ex filio connumerantur in numero duodecim liberorum pro obtinenda immunitate, de qua in hac lege, hocq. siue eorum pater uiuat, siue non, num. 32.
- 33 Consuetudo est optima legum interpret.
- 34 Immunitas, de qua in hac lege, conceditur patri ad hoc, ut filiorum educationi vacare possit.
- 35 Filiae femine connumerantur in numero duodecim liberorum pro consequenda immunitate, de qua in hac lege, siue uirgines, siue nupte. n. 36.
- 36 Masculinum concipit femininum in fauorabilibus.
- 37 Filij emancipati, uel Religionem ingressi profunt patri ad obtinendam immunitatem, de qua in hac lege.
- 38 Filia Monialis in Monasterio degens prodest patri quoad tutelae excusationem, quemad-
- modum profunt filij in acie Belli amissi.
- 39 Privilegium, quod lex ista tribuit, per statutum tolli non potest.
Item nec per Principem, num. 40.
- 41 Princeps de potestate ordinaria non potest ius Tertij ex lege communi questum auferre.
Affertur decisio Senatus Pedemontani, num. 42.
- 43 Lex ista non habet locum, si Vniuersitas, siue Communitas pauper esset, & pater, eiusq. filij diuites.
Item non habet locum in oneribus, quae belli, uel pestis causa imponuntur, nu. 44.
- 45 Ecclesiastica persona ab oneribus bellicis non excusantur.
- 46 Princeps secularis num. possit compellere Ecclesiasticos ad contribuendum oneribus, quae belli causa imponuntur (Episcopo id facere recusante) remissiuè.
- 47 Lex ista non habet locum in Gallia, in Patria Delphinali.
- 48 Lex ista militat tam in ordinarijs, quam in extraordinarijs muneribus.
- 49 Lex ista tribuit exemptionem, etiã à solutionibus datiarum, & gabelarum.

Legans est huius legis decisio, continet enim magnũ Patrisfamilias privilegium; siquidẽ quãmuis regulare sit, priua-

2 tum quemlibet suæ Patriæ le-
 gibus obedire debere, illiusq;
 debita onera subire teneri, vt
 statuit *Vlpianus in l. 3. ff. de mu-*
neribus, & honoribus, hanc ta-
 3 men regulam limitauit *Iulia-*
nus Imperator in patre illo duo-
 decim liberos habente per hæc
 4 verba: *Si quis decurio pater sit*
duodecim liberorum, honoratissi-
ma munerum quiete donetur. Et
 quia frequens est, & in praxi
 recepta *Constitutio* ista à *Docto-*
rib. hic parum, aut nihil expli-
 cata, antè quam ad quæstio-
 nes deueniamus, cum de mune-
 5 ribus mentio fiat: sciendum
 est, munus, vel esse personale,
 vel patrimoniale, seu reale,
 vel mixtum, aut ordinarium,
 siue extraordinarium, vt per
Bartol. in l. unica, infra, in ti-
tul. de mulieribus, & in quo loco.
 De quibus autem muneribus
 6 senserit hic *Imperator*, non est
 dubitandum, eum de patrimo-
 nialibus, & sic de realibus sen-
 sisse, & communis est *Omni-um*
 conclusio, nam de personali-
 bus alias ediderunt *Imperato-*
 7 res *Constitutiones*, quæ sunt *le-*
ges tertia, & quinta, infra, in tit.
de his qui numer. liber. se excus.
 8 vbi quinque liberorum nume-
 rum patrem à muneribus per-
 sonalibus excusare, fuit sanc-
 tum, & in *l. 1. infra, in tit. de le-*
gatio. trium liberorum patrem,
 legationibus publicis libera-
 ri, mandauit *Imperator Valeria-*

9 nis. Item quinquagintaquin-
 què annorum ætatem à mu-
 neribus personalibus publicis
 quem excusare statuitur *in lege*
final. infra, in tit. qui ætate, vel
profess. se excus. Secus tamen ab
 10 onere suscipiendi tutelam, à
 qua quis non excusatur, nisi
 fuerit ætatis annorum septua-
 ginta, vt per *Gloss. & Docto-*
res in dict. l. fin. & probat tex.
in l. 3. ff. de iur. immunit. & in §.
Item maior, Institut. de excusatio.
Tutor. Intelligenda tamen est *le-*
 11 *gis nostræ* decisio in mune-
 ribus nondum susceptis, & sic
 in suscipiendis, secus verò si pa-
 ter munus aliquod suscepit, &
 deindè liberi superuenerint,
 quia tunc ab eo non liberabi-
 tur, *l. 2. §. qui ad munera, ff. de*
vacatio. muner. cum alijs ibi per
Gloss. allegatis, & declarat Ri-
pa in l. ex facto, ff. de vulgar. &
pupillar. num. 17. circa finem, ra-
 12 tio est, quia quemadmodum
 numerus liberorum deficiens
 non nocet patri quoad im-
 munitates adeptas (vt infra di-
 cemus) ità & numerus libe-
 rorum superueniens quoad
 munera suscepta ei prodesse
 non debet, vt quod operatur
 propositum in proposito, ope-
 retur oppositum in opposito.
 13 Et ideo Regia Camera seruat,
 & in dies per ipsam prouisio-
 nes fiunt, vt pater duode-
 cim liberorum non gaudeat
 immunitate quoad æs alienum

contractum per Vniuersitatē:
antē huius immunitatis acqui-
sitionem. Idem dicendum de
Clericis quoad bona, quæ à lai-
cis hereditario titulo accepe-
runt, quando ea bona obli-
gata erant ex causis debito-
rum contractorum tempore,
quo possidebantur à laicis, ma-
ximè si ea obligatio erat certa,
perpetua, & inuariabilis, vt est
communis opinio Theologo-
rum apud *Molinam tractat. 2. de
iustit. & iure, disput. 4 s 6.* & apud
*Azor part. 3. institui. moral. lib. 5.
cap. 19.* Est etiam communis
vtriusquē iuris Doctorum apud
*Gregor. Lopez part. prima, titul. 6.
l. 51. num. 4.* videndiquē sunt
etiam omnes alij, quos refert,
& sequitur *Dominus Consiliarius
Scipio Rovitus in pragmat. secunda,
num. 19. de Cler. seu diacon. sal-
uat.*

Sed difficultas est, dūm lex
15 nostra de patre tantum loqui-
tur, an illa ad matrem extendi
possit, scilicet vt pro bonis, quæ
ipsa vti propria, & patrimo-
nialia de per se possidet, à Col-
lectis, cæterisque realibus o-
neribus excusetur? Hæc quæ-
stio de facto disputanda venit
tempore *Domini Præsidis de
Franchis*, vt ipse refert in *decis.
259.* & contra matrem lex no-
stra afferebatur, & *textus in l. sem-
per, in verbo demonstratur, ff. de
iur. immunit. & in l. fin. infra, qui
numero liber. se excus.* quæ iura

similiter de patre tantum lo-
quuntur, ergo in matre, de qua
iura prædicta non loquuntur,
locum habere non possunt, *l. si
verò, §. de viro, ff. soluto matri-
monio*, maximè dicebatur, quia
in materia immunitatis strictè
procedendum est. His tamen
non obstantibus contrarium
in citata *decis.* concluditur, nam
licet inter mares, & fœminas
nonnullæ sint differentiæ, *l. in
multis, ff. de stat. hominum*, vbi
*Bald. Pennens. in dict. leg. prima,
in titul. infra, de mulier. & in quo
loco, Decius in leg. 2. ff. de regul. iur.*
attamen vt dicit *Speculator in ti-
tul. de Procurat. in versic. viges-
moprmo casu*, & iterum in *vers.
porrò quandoquē ad imparia iudi-
16 cari non debent*, extra enim
casus de iure prouisos, in qui-
bus inter mares, & fœminas
discrimen constituitur, in cœ-
teris à pari procedunt, vt per
*Decium in dict. leg. secunda, numer.
92.*

Nec obstare dicebantur iu-
ra in contrarium allegata de
patre tantum, & non de matre
17 loqui, quia ad ea, quæ frequen-
tius accidunt adaptantur, non
autem ad ea, quæ rarò, prout in
casu isto, *l. nam, & ea, ff. de legi-
bus.*

Afferebatur etiam Regia
18 *Constitutio, vt de successione*,
quæ licet loquatur de feudo-
rum successione communis pa-
tris, idem etiam est dicendum

de illa communis matris, ut probat *Dominus ipse Praeses ubi supra*, ante *num. 10.* & alias per Regiam Cameram fuisse ad matris fauorem decisum, testatur *Consiliar. de Bottis, in Additio. ad Bartol. in hac lege nostra*, **19** ubi plus dicit, hanc immunitatem etiam fratribus competere, cum altero fratre duo decim liberos habente, pro communi, & indiuiso uiuentibus, Idquè auctoritate *Hypopol. de Marsil. in singular. suo 280. numer. tertio*, quem notanter sequitur *Doctiss. Menoch. de arbitrar. Iudicium, libr. secundo, casu 379. num. 9.* asserens id esse omninò notandum, ad declarationem *Statuti Papiensis, sub rubrica de Immuni. concess. ob numer. duodec. liber.* quod etiam simile & Veronæ extare testatur.

An autem hoc priuilegium **20** cesset, vno ex filijs mortuo? Et quod non cesset, magis communiter voluerunt *Doctor. Roland. consil. 52. num. 39. volum. 2. Marsil. singular. 657. num. secundo*, & ita per Regiam Cameram decisum testatur *Anna Pater singular. 347.* quem refert *Riccini in Collectan. decisio. 1707.* & *Consiliar. Paschal in tractat. de viribus patr. potestat. par. 4. cap. 4. num. 18.* *Thorius in Compend. Decis. Regni in verbo Immunitas, post Vrsill. ad Afflict. decisio. 172. numer. 2.* **21** quod procedit etiam, si omnes

liberi deficient, ut adhuc priuilegium semel ex hac lege patri quæsitum amplius nò deficiat, ita *Piscator Valenz, hic nu. 4.* Est **22** enim liberorum numerus tantum ad priuilegij acquisitionem necessarius, non autem ad illius conseruationem, *Ripa in d. Lex factò, num. 13. cum sequent. ff. de vulgar. & pupillar. & est Tex. ad litteram in l. 2. §. remittit, ff. de excusatio. Tutorum.* In tantum, quod sufficeret etiam **23** si ipsorum vltimus, in octauo mense natus sit, & paucis superuixerit horis, si ante illius mortem immunitas adepta esset, ut satis eleganter concludit *Borrell. eruditus, & laboriosus Iureconsultus, nunc Iudex Magnæ Curiae Vicariæ benemeritus in consil. 28. per totum*, licet enim octo **24** mestrīs partus pro abortiuo habeatur, cum secundum Medicorum regulam viuere non possit, ut per *Afflictum decis. 236. Soccinum in l. cum Auus, numer. 110. ff. de condition. & demonstrat. Menochium de arbitrar. Iudicium lib. 2. casu 89. num. 38. & de praesumptio. lib. 4. praesumptio. 89. num. 115. Marta decisio. Pisan. 55. num. 6.* attamen ob temporis conceptionis incertitudinem; in dubio semper vitalem praesumi, scripsit *Boer. decisio. 220. num. 2. Turret. consil. 23. num. 1. & sequent. vol. 1. Dec. consil. 623. n. 4. Magon. dec. Flor. 41. n. 4. Zachias in questio. Medicolegal.*

tit. 2. q. 4. de octimestri partu. Concludimus igitur satis sufficere omnes filios tempore acquisitionis Priuilegij superstites esse, ex quo mortui, ad immunitatē acquirendam, non prodesse, nisi in Bello, pro Principe, vel Republica decessissent, eō enim casu etiam mortui ante immunitatem adeptam profunt, & ac si uiuerent faciunt numerum, quia per gloriam uiuere dicuntur, ut dicemus infra in tit. de Fil. Official. Milit. & notauit Alberic. in Rubr. ff. de muner. & honor. num. 88. quē notanter sequitur Theß. dec. 267. nu. 2. vers. imò si aliquis, ubi ex mente Rolan. in d. conf. 52. num. 6. in Senatu illo seruari dicit, filium in utero adhuc existē-
 26 tem ad hanc immunitatē consequendam, patri non prodesse et si aliās venter in sui fauorem pro nato habeatur, l. qui in utero, ff. de stat. hom. sequitur Alexan. Trentacinq. variar. resolut. lib. 1. in tit. de iure immun. vers. secundò declaratur; quicquid in contrarium scripserit Ioannes Bap. Costa in tract. de retrotract. cap. 2. n. 4.

Et idem, quod in principali
 27 conclusione firmauimus, est asserendum in patre, ut ipsa etiā mortuo filij eadem gaudeant immunitate, ut plenè consuluit Menoch. conf. 486. & per Mantuanum Senatum decisū testatur Sordus in decis. 123. per totam, durat enim principalis ratio, propter quam conceditur im-

munitas, fauor scilicet Reipublicæ, cui pater tot procreauit filios, tantò magis, cum immunitas hæc fauorabilis sit, Ripa in d. l. ex facto, num. 13. & ideò latissimè interpretanda Gabr. conf. 261. num. 1. vol. 2. & tam patri, quàm filijs concessa dicitur, Socc. consil. 84. nu. 9. vol. 2. & ità etiam Regia Camera decidit de anno 1571. 4. die Augusti, referente Dom. Francisco Antonio de Dauid, tunc Regij Patrimonij Præsidente, deindè Regiam Cancellariam Regente, de qua decis. nouissimè memor fuit Paschal. loco superius citato, nu. 21. & 22. quicquid in contrarium pluriès per Senatum Pedemontanum decisum fuisse testetur Theßaur. citata decis. 267. num. 11. & ibi Filius in Addition. pluribus rationibus hanc contrariam opinionem probare nitentes, hanc scilicet immunitatem personalem esse, & ideò cum patris persona extingui præsupponentes. Immo ampliando, prædictā cō-
 28 munem sententiam procedere dicimus, siuè ex vna, siuè ex pluribus vxoribus pater duodecim liberorum municeps fiat, cuius quidem priuilegio gaudebit vxor eius vidua, castè viuens, siuè eorum omnium filiorum, mater fuerit, siuè aliquorum, siuè nullius ex eis, ut satis eleganter concludit hic Piscator circa finem, quod est summè notandū.

Nùm autem naturales tantū

29 liberi, & adoptivi ad hanc immunitatem obtinendam patri profunt? Et resolutivè est respondendum, quod non, *l. 2. §. adoptivi, ff. de vacat. mune. Rolan. d. conf. 5 2. num. 5. Theff. citata dec. 267. num. 1 2. Ricc. Collect. Decisio. collect. 42. & Alexand. Trentacinq. loc. cita. in 4. declarat. post Salyc. in l. si pater, in fine, supra, in tit. quando prouoc. non est necess. & Catellianum Cottam in suis memorabilibus, in verbo Bastardi, non sunt filij asserentè: id obseruandum esse, in casu decreti Ducatus Mediolanensis domini, concedentis immunitatem patri duodecim filios habenti. Hæc tamen*

30 conclusio quoad naturales, limitatur, si fuerint legitimi, siuè per rescriptum Principis, siuè per Religionis ingressum, prout doctè satis validissimis rationibus, & auctoritatibus respondit *D. Reg. de Ponte in suo cons. 16. & seq. vol. 1. & Alex. Trentacinq. loc. cit. vers. secundo procedit.*

Est tamen non modica difficultas, nùm in hoc duodecim

31 liberorum numero, ad hoc, vt Constitutio hæc locum habeat, ex filio, vel filijs nepotes connumerari possint? Et Dominus de Franch. in d. decis. 259. num. 14. ex Salyc. in d. l. si pater, quando filius uiuit negatiuè concludit, illo tamen mortuo. nepotes, tanquã in eorum patris locũ subrogati benè profunt Auo, sed pro vnica tantũ persona reputantur.

Ab hac tamen sententia Senatus Pedemontanus omninò dissentit. Contrariam (tanquam æquiorẽ, & magis iuri consonam) sequẽdo, vt nimirum Nepotes inter liberos connumerentur, nequaquam pro vnica persona reputãdi, sed si sunt in Aui potestate, singuli ad numerum augendũ numerari debeant, testatur *Theffaur. loco citato, num. 6.* quod validissimis rationibus ibi per *Filium* comprobatur, esset enim dicit *ipse* inhumanitas maxima, patrem, siuè Auum illum, ob nepotum numerum, qui, & filij sunt, hac à lege concessa immunitate non gaudere, vt commodè, absquẽ onerum, siuè Collectarum grauamine, illorum educationi vacare valeat, sequitur *Alexan. Trentacinq. loco citato, in vers. contra hæc declarationem*: Idq; siuè filius mortuus sit, siuè uiuat, maximè in hoc Regno, attenta R. C. S. vetusta obseruantia, stilo, & consuetudine, quæ summoperè est attendenda, ex quo est optima legum Interpretes, ad *Tex. in l. si de interpretatione, ff. de legibus*; maximè cum ratione, non careat.

34 Etenim immunitas potissimũ, vt supra diximus (alijs prætermisissis) patri conceditur, vt filiorum educationi vacare possit, mortuo filio, inquit *Gloss. in l. 3. infra, de his qui num. liber. se excus.* Nepotem prodesse; hæc ratio multò magis uiuente filio

militat, tunc namq; pater magis
 patrimonialiter in educando fi-
 lium, & ex eo nepotē grauat: &
 proindē non mirum si Reg.
 Cam. passim, patrem habentem
 filios, & ex eis nepotes, simul om-
 nes viuētes numerū duodecim
 attingentes (cū maior ratio vi-
 geat) immunem declarare con-
 suevit, quam conclusionem pro-
 cedere dicimus, siuē filij, vel ne-
 35 potes masculi sint, siuē fœmi-
 næ, quia in fauorabilibus ma-
 36 sculinum fœmininum concipit, & suadent legis nostræ verba
 ibi, *duodecim liberorum*; appella-
 tionē enim liberorum fœminæ
 comprehenduntur, *l. liberorum*,
ff. de verbor. signific. Roland. d. conf.
52, etiam si nuptæ sint filix, &
 37 filij emancipati, vel Religionē
 ingressi, *Roland. loco cit.* & itā in
 Senatu illo semper seruatum
 fuisse testatur *Theß citata decisio.*
367. num. 7. & videndus *Domin.*
de Franch. in decis. 532. vbi refert
 fuisse per S. Conf. decisum, filiā
 38 monialem, in Monasterio de-
 gentem patri quoad tutelæ ex-
 cusationem benè prodesse,
 quemadmodum filios in acie
 belli amissos, ex *Ioanne de Pla-*
tea, Aret. & Alijs. in tit. Instit. de
excus. Tutor in princ.
 Estq; tam potens legis nostræ
 39 decisio, & adēdō priuilegiata, vt
 nec per Communitatem, nec
 per Statutum tolli, & abro-
 gari modo aliquo possit, secun-
 dum ea, quæ scripsit *Bologn.*

in Addition, ad Ananiam in eius
consilio ultimo, & itā per Sena-
tum Pedemontanum decisum
testatur Theßaur. loco cit. num. 10.
 Immò, vt nec etiā per Principē
 40 hæc immunitas reuocari pos-
 sit, esset enim ius Tertij à lege
 communi quæsitum auferre,
 quod Princeps de potestate or-
 41 dinaria, & sinē euidenti neces-
 sitate publica facere nō potest,
 prout per eundem Senatum de-
 cisum refert *Theß. Filius in Ad-*
ditio. ad allegatam decis. in versic.
amplia decimo, contra Montif-
 calerij Vniuersitatem, quæ à
 Principe obtinuerat, vt Milites
 in qualibet domo, etiam priui-
 legiata ob numerū duodecim
 liberorum hospitari possint, &
 42 fuit dictum, tale rescriptū haud
 esse interinādum, quod tamen
 pluribus modis limitatur.

Et primò, si Vniuersitas, siuē
 43 Communitas satis pauper esset,
 & pater, eiu sq; filij diuites, tunc
 enim prælens *Constitutio* mini-
 mē locum habere posset, iuxtā
 decisa per eundem Excellentis-
 simum Senatum *loco cit. nu. 9.*

Secundò limitatur, & hanc
 44 immunitatem minimē prodes-
 se dicimus in illis oneribus, quæ
 belli, vel pestis causa imponun-
 tur, cū ab eis nemo exemptus,
 & immunis censeatur iuxta tra-
 dita per *Bursat. conf. 16. nu. 5. l. lib.*
1. & per *Theß. fil. lib. 1. quest. Fo-*
renf. quest. 13. num. 5. cū etiam
 45 Ecclesiasticæ personæ ab hu-

iulmodi oneribus pro modo facultatum haud excusentur, prout tam de Iure Diuino, quã Canonico, & Ciuili, ac Naturali ratione concludit *Cacher.* omninò videndus in *dec. 68. vbi ex num. 22.* disputat articulum, an
 46 Clerici possint per Principem, sæcularem cogi, & compelli ad cõtribuendũ in dictis oneribus, Episcopo, siuè eius Vicario recusante, aut differente?

Tertiò limitatur *legis nostræ*
 47 decisio in casu posito per *Guid. Pap. in dec. 401.* vbi dicit in Patria illa Delphinali duodecim liberorum patrem à subsidijs Delphinalibus non esse immunẽ; Et idẽ in donatiuis, quẽ Principi fiunt, & in taxa ordinaria, quæ ei quotannis soluitur ex pacto conuencto dicit in Patria sua seruari *Theff. cit. dec. 267. circ. fin.*

Quartò, *Aliqui* hanc *legem* limitare opinati sunt, illamq; declarare, vt locum sibi vindicet tantum in extraordinarijs muneribus, secus in ordinarijs, quorũ Antesignanus fuit *Alber. in Rub. ff. de mune. & hon. n. 88.* quem secuti sunt *Rol. in d. conf. 52. nu. 15.* & *Rebuff. hic in prin.* Contrariam tamen sententiã veriore, & in Praxi receptam testatur idẽ *Rol. vbi supra, & Theff. cit. dec. 267. n. 13.* asserens contra hanc limitationem semper iudicatũ, & decisum vidisse, quia si esset inter hæc onera constituenda differentia, magis (inquit *ipse*) dicẽdũ

esset ab ordinarijs, quã ab extraordinarijs parentem excusari.

Illud tamen satis controuersum fuit, an hæc immunitas aduersus solutionem datiorum, & gabellarum ad Principem spectantium patri prodesse possit. hanc quæstionem tangit *Theff. loco cit. n. 14.* asserens, *Cameram* Ducalem illius Patriæ negatiuã seruare opinionem, quod proindè, quando hæc conceditur immunitas, semper in priuilegijs additur clausula, *Exceptis tamen datijs, & gabellis ad Principem spectantibus:* fatetur tamen hanc nunquã sibi placuisse obseruantia, cum hæc immunitas, quandoq; & sæpè frustratoria esset, quia nonnulli reperiuntur, qui prædia non possident, quo casu nullam cõsequerentur immunitatem; nisi diceremus, illos ab huiusmodi datijs, & gabellis exemptos esse, quod pluribus rationibus comprobatur per *Theff. Fil. in loc. cit. & in q. 93. nu. 2. lib. 1. quæst. Foren.* asserens, pluries pro immunitate fuisse p̄ Senatũ illũ decisũ, & obseruatum, est enim hoc priuilegiũ fauorabile (vt supra explicauimus) patri, vt cõmodiùs filiorũ educationi vacare possit, concessũ, & proindè ad oẽm negotiationẽ, quẽ à patre taliter filijs grauato fieri solet, extẽdẽdũ, sequitur *Ruy. cõf. 127. n. 10 in fi. vol. 4.* ab eodem *Theff.* citatus, & *Iacob. Mandel. in conf. 519. n. 6.* & ita tenendum.

IMPERAT. THEOD.

ET VALENT. AA.

THOMAE PP.

LEX LX.

Nullus, qui nexu generis curiæ tenetur obnoxius, per substitutã quãcunq; personam curiales impleat functiones: sed ipse per se debitum patriæ munus exoluat, etsi spectabili dignitate decoratus sit: nisi hoc ei speciali beneficio sit concessum. Hi verò, qui honorario titulo illustrem dignitatem consecuti sunt, per substitutos periculo suarum facultatum curiæ muneribus satisfacere non vetentur.

SUMMARIVM.

- 1 Constitutio hæc anoplam continet materiam.
- 2 Officialis non potest seruire per substitutum. Et de veritate, nu. 5.
- 3 Officialis potest seruire per substitutum, si illustri dignitate constitutus est.
- 4 Tria disputanda in presenti Constitutione proponuntur.

- 6 Ius Regium penitus prohibet per substitutum deseruiri posse.
- 7 Referuntur omnia iura Regni, per substitutum deseruiri prohibentia.
- 8 Pœna capitis antiquius in Regno erat imposita, nedum aliquem in officijs substituenti, sed etiam substituto, quæ ad pœnam bonorum publicationis fuit deinde mitigata.
- 9 Officia præsertim solemnia de iure communi per substitutum exerceri nequeunt. Quod limitatur in quinq; casibus, nu. 10.
- 11 Substituentis dicto standum est, quando impedimentum allegat.
- 12 Officium, quando ex certa scientia conceditur inhabili, tunc concessa intelligitur substituendi facultas.
- 13 Ius Canonicum, per substitutum deseruiri permittit.
- 14 Iura, quæ mandant, per substitutum deseruiri non posse, intelliguntur de plenaria, & generali substitutione.
- 15 Ratio quare per substitutum deseruire non licet.
- 16 Procurator generalis, nùm, & quando possit substituere?
- 17 Officialis ordinariam habens iurisdictionem in aliquo particulari negotio, nùm possit substituere?
- 18 Cause meri, & mixti imperij nùm delegari possint?
- 19 Delegatus à Principe subdelegare potest.
- 20 Iure Canonico non datur discrimen inter causas simplicis iurisdictionis, & meri, seu mixti imperij.
- 21 Exempla traduntur, ex quibus cognosci potest, quando industria personæ censetur electa.

- 22 *Industria personæ censetur electa in officio prædicandi. Et quid in Doctore legente? num. 23.*
- 24 *Doctor efficitur illustris, si legerit per viginti annos.*
- 25 *Dictiones, pro te, vel personaliter, vel manu tua, aut tuæ conscientie committimus, quid importent?*
- 26 *Rei magnitudo prohibet, actum exerceri per alium.*
- 27 *Exequutor testamenti num possit substituere? Et quid in tutore? nu. 28.*
- 29 *Substituere non licet in omni actu, qui debet fieri in conspectu Principis.*
- 30 *Substituere non licet ei, cui commissum est excommunicare, & absoluere.*
- 31 *Examen num alij committi possit per illum, cui testium audientia est commissa?*
- 32 *Notarius num possit officium suum alteri committere?*
- 33 *Testis num possit pro alio ad subscribendum in testamento substitui?*
- 34 *Instrumenta si assumi nequeunt ob testium mortem ibi descriptorum, quid agendum? Et quid, quando Notarius, vel Iudex mortui sunt? num. 35. Et quid, quando testis non est mortuus, verum nequit scribere ob manus tremorem? nu. 36.*
- 37 *Matrimonium potest contrahi per Procuratorem, sed hic substituere non potest.*
- 38 *Compaternitas, & fidelitatis iuramentum, num per substitutum præstari possint?*
- 39 *Iuramentum fidelitatis tactis scripturis præstandum est.*
- 40 *Leunare num quis possit per alium?*
- 41 *Feudatarij num possint per substitutum deseruire? Et quid de iure Regni? nu. 42. Et de adha præstatione? nu. 43.*
- 44 *Fæmina feudataria potest seruire per substitutum.*
- 45 *Substituere quando permittitur, aequè idoneus est substituendus.*
- 46 *Doctor legens non potest per scholarem, quantumcunq̄ sufficientem deseruire. Et idem in Milite.*
- 47 *Officialis ab officio per aliquod breue tempus discedens num possit sibi creare Locutenentem? Et quid in Regno seruatur? nu. 48.*
- 49 *Subinfeudatio tribus concurrentibus permisa est.*
- 50 *Substitutus in casu absentia num censeatur substitutus in casu mortis?*
- 51 *Celebris Senatus Sicilia decisio in questione refertur.*
- 52 *Decisio S.C. penes de Franch. in questione refertur.*
- 53 *Subdelegatus à Delegato, habente potestatem ob absentiam subdelegandi; delegante mortuo in causa illa procedere pot., re tamen nõ integra.*
- 54 *Procurator generaliter à Tutore constitutus, Tutore mortuo, num mādatum exercere possit?*
- 55 *Tutor datus in casu absentia, censeatur etiam datus in casu mortis.*
- 56 *Prorex in casu absentia, vel infirmitatis, num alium sui loco in Regno substituere valeat?*
- 57 *Substituens num de culpis, & def-*

- Etibus substituti teneatur? Et quomodo procedat? num. 59. & 63.*
- 58 *Officialis, qui propter eius absentiam creauit sibi Locumtenentem, num teneatur Syndicatui parere pro illius culpis, & defectibus?*
- 60 *Vniuersitas, quæ tenetur singulis annis Baroni Aerarium eligere, num si in computorum redditione appareat ille non soluendo, ipsa teneatur? Vbi decisio S.C. num. 61. Et quid in Syndicis pro collectis exigendis? num. 62. Et quid in Castellanis? nu. 64.*
- 66 *Baro num teneatur de culpis, & defectibus sui Officialis?*
- 65 *Substituens, si habet ab Homine substituenti potestatem, num de substituti defectibus teneatur?*
- 67 *Baro dicitur ordinarius Iudex Vassallorum.*
- 68 *Substituens, civiliter tantum tenetur, si in substituendo absq; dolo versatus est.*
- 69 *Officialis, qui eligit Assessorem, si in officio ille deliquit, num liberabitur eum exhibendo? Et quid quando elexit Locumtenentem? nu. 70.*
- 71 *Substituens, si aliquid soluit pro defectibus substitui, an eo casu solum a substituto repetere possit?*
- 72 *Acquisita per substitutum, num substituenti sint restituenda, vbi Paridis de Puteo distinctio refertur.*
- 73 *Donatio acquiritur illi, cuius contemplatione facta est.*
- 74 *Donatio facta filio, num censeatur patris contemplatione facta?*
- 75 *Donata per spōsi cōsanguineos spōsa, spōsi cōteplatione donata censentur.*
- 76 *Donata Ambassiatoribus, mittenti acquiruntur.*
- 77 *Acquisita per substitutos, num substituentis contemplatione acquisita censeantur?*
- 78 *Explicatur lex prima, & secunda, de Acquisit. per actō. Regis in Longobardis, & nu. 79.*
- 80 *Donata Officiali in officio existenti, num Fisco acquirantur?*
- 81 *Vxor, quod acquirit, ex bonis mariti acquirere presumitur.*
- 82 *Bona empta per Officialem, cuius pecunia empta presumuntur?*
- 83 *Officiales, & qui aliena curant, & multorum sunt Ministri, emere, & vendere, & sic mercari non possunt: & quid hodie seruetur, vbi fertur decisio Senatus Pedemont. & solemne Lanarij cons. in ordine 43.*
- 1 *Onstitutio hæc, et si parum à Doctōribus explicata, amplam tamen, & quotidianam continet materiam: Duo disponit, primò prohibet, secundò permittit, hocq; breuiter dicit in summa: Non*
- 2 *potest quis seruire per substitutum, nisi habeat de hoc privilegium, aut verò illustris persona sit. his verbis summant Bar. ceteriq; nonnulli, vel secundū Pennensē, & clariùs; Decurio originalis etiam si spectabilis fiat, non seruit Curie per substitutum, nisi hoc habeat ex privilegio speciali. Si autem fiat illustris*
- 3 *honoraria dignitate, potest sub eius*

periculo per substitutum Curie deseruire. Et sic vidēs, ad hoc vt qs possit p substitutū deseruire, nō sufficere illū esse in simplici, sed in illustri dignitate constitutū. Vt autem materiam hanc vtiliter explicemus, etia pro legis nostræ ornatu disputanda proponimus, quorum Primum est videndum, an Officialis (rei veritatem inuestigando) possit sui loco alium substituere, idest seruire, & officium exercere per substitutum? Secundò (si in aliquibus casibus posse concedimus) an tunc substituens, de substituti excessibus, & delictis teneatur, & qua pœna? Tertiò, & tandem, an acquisita per substitutū sint substituenti restituēda?

Et vt omnia ordinatè explicemus, ad primum (quantum ad Nos attinet) respōdimus distinguendo inter Ius Regium nostrum, & commune; Iure enim Regio (vt illud breuiter expediamus) res se habet absq; vllā controuersia, millies enim fuit constitutum in hoc Regno, neminem in officijs per substitutum deseruire posse, sed vnumquēq; ad præstanda seruitia personaliter sibi commissa omninò teneri, sic *Ritus Mag. Cur. secundus*, qui post determinatum numerum Mag. Cur. Officialium, subdit in hæc formalia: *Et omnes debent seruire personaliter, & non per substitutum*, idē in *ritu 7. & 309. & in cap. Reginae Ioanne*, secun-

dum ordinem *Nigri 276. in pragmat. 1. sub tit. de Actuar. & Scrib. in pragmat. 1. & 2. sub tit. de administrat. & in pragmat. 4. sub tit. de off. Iud.* Et hoc tam verū est in Regno nostro, quod antequam dicta iura essent emanata, exabat *Guiselmi Constitutio*, incip. *Officia, que personis*, qua pœna capitatis erat imposita, nedūm aliquē in officijs substituenti; sed etiam substituto; quæ postea ad pœnā bonorum publicationis, per *Cōstitutionē Friderici Durā*, & *Dirā* fuit mitigata. De iure autem cōmuni magnas huiusmodi quæsitum patitur difficultates, et si enim iure ciuili regulariter officia, præsertim solēnia per substitutum exerceri nequeant, pro vt expressè hic statuitur, & in *Auth. vt nulli Iudicū, in prin. & in Auth. de collat. S. ad hæc prohibemus, in l. 1. ff. de offic. eius.* cum alijs cumulatis per *Parid. de Pute. in suo tract. de syndic. in verbo substitutus nu. 3. & per Capyc. dec. 151, nu. 1.* In multis tamen limitatur casibus, qui ex dictorum iurium, corpore, & per *Doctores ibi* colliguntur; & Primò, si aliter ex peculiari priuilegio fuerit dispositū. Secundò, si illustris persona sit talis substituens. Tertiò, si aliter necessitas postularet. Quartò, si substituentis status mutatio euenerit. Quintò, & tandem, si Principis licentia id cōcedatur, de quibus etiā per *Bar. in l. continuus, S. si ab eo, ff. de verb.*

oblig.

oblig. & per DD. citatos per Carauit. d. rit. 3. vbi allegat etiam glo. in c. Pastoralis in verbo exonerare, de off. deleg. quæ notabiliter voluit, 11 substituentis dicto standum esse, quando impedimentum allegat, etsi non constet; quod etiã probatur per Andr. in cap. si quis Clericus, si de feud. defun. milit. & in cap. si quis decefferit, eod. tit. cum alijs adductis per Capyc. decis. 21. 12 aliam in prædictis subdentes limitationem, quando ex certa scientia cõceditur officium inhabili; tunc enim concessa intelligitur substituendi facultas.

Iure autem Canonico secus 13 est, quilibet enim Ordinarius potest sibi substituere Vicariũ, vt in tit. Decretaliũ, de officio Vicar. li. 1. & 6. & notat Capyc. in cit. dec. 151. nu. 1.

Aduertendum tamen, iura 14 prædicta procedere de plenaria, & generali substitutione loquendo, puta si Officialis vellet in officio, & sic in generalitate Causarum sibi facere substitutum, hoc namq; permissum non est, nisi casibus supra exceptis, & expressis de iure Ciuili, quo pro regula traditum est, in officijs, & dignitatibus substituere non licere, vt post Bald. in l. quis 15 quis, supra de Episc. & Cler. tradit Paris loco relato cap. 2. num. 3. Ratio talis dispositionis est, quoniam in generali negotiorum commissione, ob rei magnitudinem videtur electa industria

personæ, ergo non licet substituere, prout in Procuratore generali ad omnia Domini negotia cõstituto, qui licet possit substituere, tamen non in omnibus negotijs id intelligitur; sed in aliquo particulari tantum, Saly. & Alex. in l. quod quis, sup. de Procurat. num. 6. relati per Fely. in cap. fin. S. fin. n. 9. de offic. deleg. Dicimus 17 igitur dùm iura prædicta de generali substitutione loquuntur, posse Officialem ordinariam habentem iurisdictionem, aut etiã à lege delegatam, in aliquo particulari negotio, vel causa sibi creare substitutum, quod propriè delegare diceretur, modo 18 causæ meri, & mixti imperij nõ sint, quæ de iure Ciuili delegari aliquo pacto non possunt, secũdum latè tradita per DD. in l. 1. de officio eius. Immò poterit substituto, seu delegato alteram substituendi potestatem tradere, vt communiter tenent in l. à Iudice, C. de iudicijs, & notat Iaso. in d. l. 1. num. 26. Poterit etiam Officialis à Principe delegatus, subdelegare, nedùm in causis simplicis iurisdictionis, sed meri, & mixti imperij, iuxta communem in l. 1. sup. qui pro sua iurisdic. & testatur Ias. loco cit. num. 63. sicuti est 20 de iure Canonico, quo nulla adhibetur differentia inter causas simplicis iurisdictionis, & meri, seu mixti imperij; sed indistinctè omnes delegari possunt, ex regula, quod quicquid

est cognoscibile, est delegabile, de qua per *Ias. post alios ibidem num. 28. in 7. limitat.*

Sed quoniam rã de iure Ciuili, quã Canonico inhærendũ est regulæ desumptæ ex *l. inter Artifices, ff. de solut. & ex cap. fin. de offic. deleg.* quibus cauetur, quod vbicũq; est electa industria personæ, non licet substituere, & è
 21 contrario substituere licet vbi personalis industria non est electa. Quærenda idcirco sunt exẽpla, ex quibus cognosci possit, quando industria personæ fuit electa. *Bal. in l. unica, §. ne autem, sup. de caduc. tollen. num. 4. cum seq.* ingeniosè explicando Brocardũ hoc, vt ipse vocat, & post eum *Fælyn. in cap. fin. §. is autem, de offic. deleg.* plura proposuerunt exempla; magis verò notabilia hæc:
 22 In officio prædicandi, quod si fuerit alicui iniunctum, non poterit alteri committi; In Do-
 23 ctore legentẽ, qui per substitu- rum legere non potest, nisi in casu necessitatis. Idem, si tegerit
 24 per viginti annos, quo casu efficitur illustris, secundum communem *in d. l. 1. de off. eius*, ex qua status mutatione haberet substi-
 tuendi facultatem, iuxta terminos præsentis Constitutionis, notat post *Bal. in specie Ias. in d. l. 1. nu. 12.* In omni commissione, vbi essent dictiones, *pro te, vel personaliter, vel manu tua, vel tua conscientia committimus*, & similibus, quibus in casibus etiã

25 si negotium commissum esset parui momenti, substituere non licet, quoniam per hæc verba electa est personalis industria.
 26 Item quando res, quæ committitur est magni momenti, & ardua, sola enim rei magnitudo prohibet actum exerceri per alium; vt per *Fælyn. loco citato num. quarto.* In executore testa-
 27 menti, qui non potest substituere eadem ratione, quia censetur eius industria electa, quod intellige in executore dato à Testatore, secus si à lege, vel Canone, prout est Episcopus, quoniã ille, qui habet iurisdictionem à lege, subdelegare potest, argumento *tex. in d. l. 1. de offic. eius, Fælyn. loco citato, nu. 5.* In Tutore cuius per-
 28 sonæ industriam etiam electam esse dicimus, *Bal. in l. cum Magistratus, sup. quando prouoca. non est necess.* & per *DD. in l. neq; Tutores sup. de Procwr.* In omni actu, qui debet fieri in conspectu Principis, *Fælyn. vbi sup. num. 6.* Immo generalius in omni actu faciendo pro Principe, vt notat *Apostilla ad Bal. in d. l. quisquis, sup. de Episc. & Cler.* Item quando alicui committitur nudum ministerium, puta excommunicare, absoluerẽ, & similia, per *tex. in d. cap. fin. §. fin. de off. deleg.* Hinc est, quod is, cui fuit commissa te-
 30 stium audientia, alteri examen cõmittere non poterit, nisi ambæ partes expressè consentiant; hoc me docuerunt *Specul. in ti. de*

teste §. qualiter num. 24. Alij, re-
lati in penult. Apostill. super Regni
Constit. incip. In pecuniarijs.

Insuper, quando alicui est cō-
missa negotiorum generalitas,
(vt supra dictum est) talis non
poterit generaliter substituere.
32 Idem in Notario, qui non po-
test officium suum alteri com-
mittere, immò nec per substitu-
tum scribere, quod intellige
de scriptura protocolli, quæ de-
bet esse propriæ manus Nota-
rij, vt ex ea possit compara-
tio litterarum fieri, non autem
de scriptura à protocollo extra-
cta, quæ potest alteri committi:
& sufficit sola Notarij subscri-
ptio, siuè extractionis fides, vt
communiter seruatur.

Sed quid dices in teste, an sci-
33 licet vnus testis possit pro altero
ad subscribendum in testamen-
to substitui? tangit hoc Lucas
Pennens. in l. nulli, infra de numeris.
vbi per plures iuris communis
tex. probat affirmatiuè, quam-
uis Gregor. Lopez in l. 2. Hisp. tit. 1.
par. 6. glos. 11. dicat iure com-
muni hoc non reperiri benè ex-
pressum, sed cautum esse per il-
lam legem, quam valdè notandā
aduertit. Similem Nos legem
34 habemus in Regno nostro, vbi,
si instrumēta in publicam for-
mam ob testium mortem in in-
strumentis descriptorum assu-
mi nequeant, possunt & alij sub-
stitui loco mortuorū ad subscri-
bendum, seruata forma prag. 1.

35 sub tit. de fid. instrum. Idemq; si
mortui essent nedum testes, sed
Notarius, & iudex, quorum om-
nium subrogatio, & substitutio
datur, vt quotidiana docet pra-
xis, quæ in S. C. seruatur, desum-
pta ex prag. Caroli V. Imper. inui-
ctiss. posita nunc sub eodem tit.
de fide instrum. secunda in ordine.

Sed quid si testis nō esset mor-
36 tuus, verū nequit scribere, ni-
mia senectute confectus, vel ob
manuum tremorem? Lucas in
d. l. nulli, infra, de numer. & actua-
rijs. propè finem, dicit, posse eius
manum ab aliquo perito capi,
& ad scripturam dirigi, si ta-
men is, cuius manus tenetur, sit
mente sanus; & in præsentia te-
stium, ipso mandante fiat; quod
dictum valdè notandum, & ali-
bi fortè non reperiri aduertit
idem Lop. vbi sup.

Ego autem inuenio id in for-
terioribus terminis antè Lucam
dixisse Gloss. in Const. Regni Instru-
mentorum robur, in verbo assumā-
tur, vbi loquitur de teste, qui si
esset ita miser, & simplex, vt ne-
sciret ducere pennam, & signū
Crucis facere; Notarius posset
illius tenere manum, illamquē
per cartam trahere, ita quod fa-
ciat eum per longam virgam
facere, & à latere, & sic signum
Crucis, vt illius verbis vtat, alle-
gat ad id tex. optimum in §. 1.
in Autben. de testibus, quod etiam
commendat Roder. Aluar. lib. 3.
de coniect. ment. def. c. 2. nu. 9.

Sed quid dicendum in ma-
 37 trimonio, an per substitutum,
 quem Procuratorum praxis ap-
 pellat, contrahi possit? Respon-
 dendum est, absq; controuersia,
 quod sic, vt antè, & post S. T. C.
 dispositionem *Summiste* omnes
 in verbo *matrimonium* statue-
 runt, & *Canonista* in *c. fin. de Pro-*
cur. in sexto, quod late probatur
 per *Sanch. lib. 2. de matrim. disput.*
 11. Verùm talis Procurator per
 38 se ipsum mandatum exequi de-
 bet, non enim alium substituere
 potest, nisi expressè hoc in
 mandato contineatur, prout a-
 pertè habetur in *d. c. fin.* Ratio
 est eadem, quia videtur electa
 industria personæ; ac idem di-
 cendum de Procuratore dato ad
 sponsalia contrahenda, vt nec
 etiam alium substituere valeat,
 prout in vtroq; casu probat *San-*
ch. loco citato, num. 5. ex doctrina
Anton. Cuch. instit. moral. li. 5. tit. 10.
num. 27.

An autem compaternitas, &
 fidelitatis iuramentum per sub-
 stitutum præstari possit? vide-
 tur negatiuè respondendum, nã
 cum compater sit spiritualis pa-
 ter, non videtur in Procuratore
 cadere posse, nec per alium hu-
 iusmodi solemnitatem implere,
 & idem de fidelitatis iuramen-
 to, cum formam habeat, quod ta-
 39 ctis scripturis præstetur, *Thess.*
dec. 47. nu. 14. sed in contrarium
 in vtroq; casu est veritas, nam
 in compaternitate sic se habet

consuetudo, maximè in Princi-
 pibus, qui contrahunt compa-
 ternitatem per eorum Procura-
 tores baptizando.

In iuramento fidelitatis est
 idem, quia inuestitura, & fideli-
 tas istius naturæ est, vt in *cap. 1.*
§. personam per quos fiat inuestit. le-
 cus in iuramento à Ciuibus, qd
 per se præstari debet, prout pro-
 bat *Bald. in d. l. unica, §. ne autem,*
C. de caduc. toll. & in d. c. 1. §. nulla,
& in cap. 1. in fin. quo temp. miles.

Sed quid in ieiunio, & voto,
 40 an quis per alium ieiunare, &
 votum implere possit? tangit *Lu-*
cas hic in principio, & partem ne-
 gatiuam tenet, motus ex *d. l. inter*
artifices, & similibus; sed contra-
 rium tenet *Glo. in c. si. in verbo de-*
narium §. 2. dist.

Quid autem dicendum in feu-
 41 datarijs, an ipsis liceat per sub-
 stitutum seruire? *Bald.* explicat
 in *d. l. quisquis, supra, de Episcop. &*
Cler. affirmatiuè concludendū,
 si tamen equè idoneum præstet,
 quoniam per eius seruitium ea-
 dem vtilitas, & effectus represen-
 tatur. Sed quicquid sit, de com-
 muni iure feudorum, ex cu-
 ius dispositione negari non po-
 test, nedum licere vassallis per
 substitutum deseruire, sed pro
 seruitio personali soluere ado-
 hã, & sic præstare seruitium rea-
 le, vt est *tex. in §. firmiter, de pro-*
hib. feud. aliena. per Feder. vbi
Glo. in verbo alium pro se, & post
 eam *Aluar. ibidem, & in cap. 1. de*

pase iuram. firm. & aduertit Capyc.
 42 *decis. 32. num. 2.* in Regno ta-
 men quaesitum hoc ambiguita-
 te caret, quia electio non vassal-
 lorum, sed Regis est, qui potest
 praecise vassallos cogere ad per-
 sonaliter seruiendū. Et si cōiter
 43 soluitur adoha, siuē pecuniaria
 praestatio, hoc ex Regis volun-
 tate fit, qui adohā repudiare, &
 feudatarios ad seruitij persona-
 lis praestationem cogere posset,
 vt post *Andr. tradit Afflict. decis.*
32.0. num. 9. & Capyc. citata decis.
32. num. 1. in fine. Concludimus
 igitur in Regno vassallis p sub-
 stitutum seruire non licere, ni-
 si Regis voluntate accedente,
 44 vt in *hæmina*, quæ ad hoc fuit
 habitata vigone Constitutio-
 num.

Illud verò in tota hac mate-
 45 ria generaliter est præmienden-
 dum, quod in illis casibus, in
 quibus licet substituere, non suf-
 ficit qualemcunq; substituere;
 sed substitutus debet esse adeò
 qualificatus, vt inter eum, & sub-
 stituentem sit omnimoda simi-
 litudo, etiam respectu conditio-
 46 nis, vnde Doctor non posset per
 scholarem deseruire, quantum-
 cunq; sufficientem, nec Miles,
 nisi per alium Militē æque ido-
 neum & strenuum, dictum est
Bar. in l. 1. infra, de præpos. agent. per
illum tex. num. 5. & est tex. in l.
Parabolam, supra de Episc. & Cler.
 quem *Bald.* notat contra Asses-
 47 sores, & Iudices, qui dūm à Pro-

uincia recedunt, & subrogant in
 locum suum vnum ex Aduo-
 catis Prouinciæ, qui cū non
 possit à principio Officialis in-
 stitui, nec etiam postea sub-
 stitui: & est aduertendum (di-
 cit ipse) pro nullitate actorum,
 quæ fiunt ab istis substitutis, ex
 quo inquit, nec subrogatio tenet,
 nec quod faciūt subrogati;
 Verūm *Bald.* doctrina non ob-
 stante, diu apud Nos praxis ob-
 tinuit, vt per modicum tempus
 substituuntur Locumtenentes
 in propria Patria, vt tradit *Præf.*
de Franch. dec. 198. quod modi-
 48 cū tempus intelligitur per dies
 quindecim, vt pluries fuisse ser-
 uatū, testatur *Dom. Rou. in prag. 1.*
num. 54. de syndic. Offic. Et in feu-
 datarijs illud etiam omninò no-
 tandum, quando per substitutū
 deseruire permittitur, vt æquē
 idoneus substituatur, idq; locū
 habet etiam in casu subinfeu-
 dationis, quæ permissa est, tribus
 49 demum concurrentibus, bona
 fide, idest vassalli subinfeudan-
 tis, qualitate subfeudatarij, scili-
 cet, quod sit æqualis, vel maior,
 & quod fiat sub eisdem pactis,
 & conditionibus, vt post alios
 declarat *Curt. Iun. in tract. feud. p.*
4. n. 83. vers. aggredior primam.

Illud autem, antequam ad se-
 cundam præsentis explicationis
 partem deueniamus, vtilitèr, &
 in materia eleganter inuestiga-
 50 ri potest, an scilicet quando da-
 mus casum per substitutum de-

ser-

feruari posse, si fuerit quis Officialis substitutus in alterius absentis locum, si deinde Officialem illum absentem mori contigerit, censeatur taliter substitutus in casu mortis? Hæc quaestio de facto disputanda venit in vterioris Siciliae Regno, tempore, quo ibi pro Rege nostro Inuictissimo Ossunesium Dux moderabatur, prout nouissime videre est apud *Marium Giurbam in decis. 9.* qui doctè articulum disputando, duo distinguit capita. Primum, quando substitutio hæc fit ab Officiali substituendi potestatem habente, prout in illo Regno hæc substituendi facultas per mentem Officialibus conceditur. Alterum, quando fit à Principe. Quoad primum, *Cosmus Nepita ad Consuetud. Catanenses in Consuet. prima, sub tit. de personis creandis Officialibus, & non substituendis, num. 66.* pro substituto respōdit, & quod daret semper, dùm aliter non provideatur, idquè autoritate *Boer. dec. 149. num. 15.* nè Ciuitas Rectore careat, ad *tex. in l. meminisse, ff. de offic. Proconsul.* Contrarium tamen in hoc primo casu tenuit citatus *Boer. ubi sup. num. 3.* quia cùm substituere sit loco sui alium ponere *Peregrin. de fideicommiss. art. 5. num. 6.* nec aliam habeat iurisdictionem, quàm ipse, qui eum constituit *Couarr. practicar. quest. cap. 4. nu. 4.* vt morte substituētis expiret

iurisdictione, quia personalia sunt officia, *l. consilio, ff. de curat. furios.* *Frec. lib. 2. de subseud. quest. 50. n. 4.* sic etiam substituti cessat officium; cùm sit ad tempus; & sic concludendum, noua Principis commissione indigere substitutum, si infra mentem Officialis moriatur.

Quoad alterius præsentis distinctionis caput, quando hæc substitutio à Principe fit, & in hoc pro substituto concludit; nam si absentem mori contigerit, substitutus officium exerceret, etiam in casu mortis, sine alia potestatis accessione, & sine Principis substituētis vlla alia noua auctoritate, prout ita executum de anno 1615. in Ciuitate Messanæ *in fin. citatæ decisionis* refert, idemq; probat auctoritate *Præs. de Franch. decis. 259.* qui *num. 4.* refert audiuisse 52 alias conclusum; aliquo Officiali creato, & in eius absentiam altero subrogato, quod mortuo primo loco creato, hic in locum eius subrogatus, in casu absentiae, exercebit officium, etiam in casu mortis; cùm in illo, vt ipse ait, casus absentiae comprehendatur, ad *tex. in l. mandatum. C. mand.* Id etiam erit dicendum, inquit *idem Dominus Præs. num. 1. & 2.* in subdelegato à delegato habente potestatem ob absentiam delegandi, vt illo delegante mortuo, re tamen non integra, habebit sub-

delegatus potestatem in causa ipsi subdelegata procedendi, & eius subrogatio durat, *cap. si delegatus, de offic. deleg. in sexto*; quando tamen res esset integra, subdelegatio expiraret, ex dispositione *tex. in d. l. mandatum*, ut dicit *gloss. in d. cap. si delegatus post primum notabile*, quemadmodum 54 dicimus in Procuratore generali à Tutore constituto in omnibus litibus, & negotijs pupilli, ut ipso Tutore mortuo in litibus, & negotijs non incœptis mandatum censeatur extinctum; in incœptis verò secus, prout decisum per Sac. Reg. Conf. dicit idem *Dom. de Franch. decis. 466*. quam distinctionem in alijs casibus seruandam esse ex præcipua doctrina *Salyc. in l. si quis mancipijs, §. si impubes, ff. de inst. actio.* ad quem per Sac. Conf. semper recurri solere, inquit idem *Dom. Pres. ubi sup. n. 3.*

An autem Tutor in casu absentia datus, censeatur itidem 55 in casu mortis, *tex. est clarus*; quod sic, in *l. questum, ff. de tutela, & habetur per Viuium decisio. 2. num. 5.* & per *Giurbam ubi supra, num. 9.* ratio est, quia à Iudice datur, & Officiali æquiparatur, *l. Præfectus, ff. de rit. nupt. Frecc. de subfeud. lib. 2. questio. 56. num. 2.*

Possit etiam hic tractari questio 56 illa, an scilicet Prorex noster Illustrissimus in casu absentia, vel infirmitatis alium sui lo-

co substituere valeat? sed quia vulgata est, & communiter Recentiores nostri affirmatiuè respondent, idè cum illis pertranseo.

Pro illius verò resolutione videndi sunt olim Collega noster *Regens de Ponte in eius tract. de potest. Proreg. in tit. de Assensibus Regijs tit. 7. §. 6. & Dominus Consiliarius Rouitus in Rubric. de administr. & quod person. seru. à numer. 8. usq. ad finem*, ubi distinguendo casus absentia, infirmitatis, & mortis antiqua, & moderna, exempla in consimilibus casibus aliàs in præsentis Regno occurris eleganter commemorando retulit, & in *Pragmat. 24. num. 2. & 17. de Offic. Sac. Confil.* ad quod etiam est videndus *Mastrill. in tract. de Magistr. lib. 5. cap. 6. nu. 165.*

Ad secundam præsentis 57 plicationis partem deueniendo, in qua quæritur, an substituens de substituti excessibus, & delictis teneatur, affirmatiuè erit respondendum, cum apertis verbis hac lege nostra cautum sit ibi in fine, *periculo suarum facultatum*; nam si substituere debet (ut explicauimus) æquè idoneum, si substitutus negligentè se habuit excessa, & delicta committendo, non mirum si ipsi substituenti imputetur, quod enim quis sua culpa sentit, sibi, & non alij imputare debet, est regula Canonica,

ca in *cap. damnnum, de regul. iur. in sexto*, & Magistratus, qui creat aliquem in officio, ipse tenetur, *l. 1. in princip. ff. de Magistr. conue. & probatur per Parid. de Puteo, citato tract. de syndic. in verb. substitutus, cap. 1. per Lucam in d. l. agentes num. 10. infra, de prepos. agent. per Ioannem de Plat. hic, per Gregor. Lopez in l. 9. gloss. 10. tit. 8. partit. 5. & per Roman. consil. 297. num. 2. qui loquitur de Communitate damnum patiente ex dolo, & culpa substituti ab Operarijs, quos ipsa elegit ad muros construendos, vt & ipsi ad Communitatis interesse teneantur: cum enim quis per substitutum seruit in eo, quod ipse faciendum conduxit, suo periculo seruire intelligatur, *l. ad similitudinem, supra, de Episcop. & Cleric. cum alijs per Roman. ubi cumulatis, quod adeo verum est, dicit Paris dicto verbo substitutus, cap. 2. per totum, vt substituens teneatur loco substituti pro eius culpis, & defectibus syndicatui parere, sequitur Cancer. par. 2. variar. resolut. cap. 2. de iurisd. omn. iudic. num. 87. vbi etiam certum esse dicit, & de facto questionem habuisse, quod Ordinarius teneatur pro male gestis à suo Locumtenente, & similiter Balius de culpis Subbalij, & Vicarius de culpis Subuicarij, sequitur Consil. Romit. in dict. pragmat. 5. num. 53. & 55. de syndicat. Offic. vbi probat, Officia-**

58 lem, qui per dies quindecim in casu eius absentiae eligit Locumtenentem in propria Patria (quod fieri posse supra explicauimus) teneri de illius culpis, & defectibus in syndicatu.

Hæc tamen omnia intellige, 59 quando substituens voluntarie substitutum elegerit, non autem ex necessitate, ponit exemplum idem Cancer. loco citato in Vicario Villæfranchæ, habente Subuicarium in Villa Sancti Petri de Biudeuillas, qui creatur hoc pacto, quod Vniuersitas Sancti Petri ex antiquissima consuetudine, cum Regia sententia confirmata nominet ad tale munus dictos homines, & dicta Villa oriundos, & Vicarius Villæfranchæ vnum ex eis eligere teneatur, concludit in hoc casu, Vicarium de Subuicarij culpis, & defectibus in syndicatu non teneri, quia nihil est, quod Vicario imputari possit, cum dicta electio, quam fecit, necessaria sit, & non voluntaria, ita vt potius dici possit, Vniuersitatem, quam Vicarium creare dictum Locumtenentem, argumento *l. vnum ex familia, §. si de falcidia, ff. de legat. secundo, quem tex. ad hoc expendit Bar. in l. more, num. 1. ff. de iurisd. omn. iud.* Quemadmodum etiam dicimus Nos in illis Regni huius Vniuersitatibus, quæ ex consuetudine singulis annis tenentur Baroni ex Ciuibus tres

nominare, quorum postea Baro-
vnum in Camerlingum, siue
Aerarium eligit, qui inter alia
introitus baronales, & victua-
lia exigere teneatur, si fuerit à
Barone (iuxta morem) aliquis
nominatus, & tempore admini-
strationis finitæ, & sic in com-
putorum redditione non ido-
neus reperiatur, non ipsi Baro-
60 ni, qui ex necessitate eligit,
sed Vniuersitati, quæ creauit ad-
ministrationis periculum spe-
ctat, cum potius dici possit Vni-
uersitatem, quàm Baronem ele-
gisse, & mala electio eligenti
sit imputanda, §. *præterea, Insti-
tutio. quibus mod. recontra. obligat.*
& qui eligit minus idoneos sit
in culpa, l. *quod si nolis, §. culpa,*
ff. de edilic. edict. cum concord.

61 Nec mirum, si in facti contin-
gentia de anno 1599. sexta die
Februarij (vt refert olim *Regius
Consiliarius Gizzarellus decisio. 31.*)
fuit per nostrum Sacr. Consil.
decisum, Foroli Vniuersitatem
ad illius Baronis beneficium ef-
se condemnandam ad reficien-
dum, & soluendum (prout fuit
executum) quantitates per Aera-
rium debitas non soluendo re-
pertum, nominatum, & ele-
ctum, eò modo quo supra expli-
cauimus; prout etiam (inquit
idem *Gizzarell. loco citato, num. 8.*)

62 de Syndicis dicendum esse;
qui ab Vniuersitate pro Regis
seruitijs eliguntur, & tributa,
& collectas, quæ Regi debentur

exigunt, & conseruant, vt
ad ipsius Vniuersitatis eligen-
tis periculum administrare di-
cantur, ex *cap. Regis Caroli Pri-
mi, secundum ordinem Nigri-
num. 25.* Quòd tam in Came-
rarijs, & Collectoribus pro Re-
giæ Curia seruitio electis, quã
pro seruitio Baronis locum ha-
bere dixit *Capyc. decisio. 118.
nu. 3. & Gizzarell. loco paulò antè
citato.*

Item intelligenda sunt prædi-
63 cta, quando substituens in eli-
gendo, debitam non adhibuisset
diligentiam, tunc enim procedit
regula illa, mala electio est in
culpa; alioquin si diligens fuit,
delictum à substituto commis-
sum, substituenti non esse im-
putandum sentit *Gloss. notabilis
in cap. ad hoc, de Offic. Archidiac.
Grego. Lopez loco citato gloss. 2. vbi*

64 *ex Alberic. mente inquit, quod
si substitutus à Castellano ad
Castri custodiam illud perdi-
dit, ad nihilum tenetur substi-
tuens, nec ipsum Regi præsen-
tare, si talis substitutus tempo-
re commissæ custodiæ diligens,
& sufficiens reputabatur; non
enim debet eligenti nocere,
quod substitutus, seu electus mo-
res mutauerit. Et idem Lopez
in l. 5. eodem tit. gloss. 3. inquit,
quod sufficeret mittere talem,
qui reputatus est idoneus, & in
tali reputatione habebatur, l.
*argentum, ff. commod. l. si à bona
fidei, ff. de reuendication. & sic**

dicimus diligentem dici substituentem; si eum, qui idoneus habebatur, elegit; idem si eligit nobilem ad custodiam Castri; referens sic fuisse in Romana Curia decisum; idemque; si substitutus de eodem esset sanguine, ex hoc enim solo idoneus censetur, ut ex aliorum voto, refert *Vincentius de Anna Allegatio. 17. num. 24.* & ante eos hæc eadem scripsit *Paris* in eodem verbo *Substitutus, cap. 2. num. 2.* per hæc verba: *Vbi autem in electione substituti, fraudis, negligentia, vel defectus nihil adhibuit, sed eum eligit, qui idoneus, fidelis, & bonus, & qui sic publicè habebatur, & tunc excusatur, licet substitutus mutet mores.*

Insuper prædicta intellige, ubi substituens habeat à lege substituendi potestatem, tunc enim tenetur de facto substituti, & malè eligendo, dicitur esse in culpa, ut *Officialis, Tutor, &c.* secus si potestatem substituendi habeat ab homine, eò enim casu de culpis substituti substituens tenetur, nisi in eligendo dolum adhibuit, id exemplificat *Præsid. de Franchis in decisio. 212.* in Procuratore siuè ad negotia, siuè ad lites cum substituendi facultate constituto, quando substituit aliquem virtute potestatis sibi traditæ, ut de substituti excessibus, & delictis, si in eligendo

non fuit in culpa, nequaquam teneatur, quia videtur hic substitutus à Domino electus, mediante Procuratoris personæ, & sic per Sacrum Consilium decisum, auctoritate *gloss. in cap. primo, de Procurator. in sexto, & Salyc. in d. l. quod quis in s. questio. ff. de Procur. cum alijs per eundem de Franch. adductis.*

Sed quid dicendum de Barone, an ipse de Officialis culpis, & defectibus teneatur, si Capitaneus ille officio completo syndicatui non paruerit, sed auferit? In hoc respondemus, licet Barones vassallorum ordinarios dici Iudices, *Andr. in cap. primo, num. 2. colum. 4. quid sit inuestitur. & in cap. 1. §. præterea, de prohib. feud. aliena per Frideric. Frecc. de subfeu. author. 13. Dom. de Ponte de potest. Proreg. in tit. de Provision. fieri solit. §. 1.* tamen non per hoc ipsi de causis cognoscunt, nè vassalli quodammodo territi videre Dominum, iustitiam petere omittant, & sic ex necessitate Capitaneos, & Iudices eligere tenentur, *Frecc. loco citato, num. 7. & Rositus in pragmat. 2. & 3. de suspicion. Official. cumquæ supra probauimus, substituentem de substituti culpis, & excessibus nequaquam teneri, si ex necessitate fuerit facta substitutio; meritò est asserendum, ut nec etiam Baro, qui necessario Capitaneum eligit, de illius defectibus*

bus, & delictis teneatur: sed an eo casu ad illum exhibendum diligentiam adhibere debeat? admitterem, quod sic; sed illo non reperto, ad nihilum teneri, argumento *tex. in cap. primo, §. in super de prohib. feud. alien. per Frider.*

Teneatur igitur substituens ex facto substituti, quia peccauit, nedum malè eligendo, sed utendo malorum hominum operibus: tamen si non fuit in dolo 68 versatus, non criminaliter, sed ciuilitè tantum tenebitur, immò à pœna ciuili eum exhibendo liberatur, secundum *Paridè de Puteo citato tractat. de syndic. in verbo familiaris, seu familia potestatis, cap. 4. num. 4. in fine, & cap. 5. in princip.* quibus in locis de delictis familiæ Potestatis loquitur, & in dicto verbo *substitutus, c. 2.* in finalibus verbis ubi ait de substituto, quod eum exhibendo, liberetur substituens, immò, quod si delinquerit, in omnibus ad officium non pertinentibus, ad nihilum tenebitur.

Sed quid dices in Officiali elige 69 gente Assessorem, an si Assessor delinquat, liberabitur Officialis illum exhibendo? *Paris* in verbo *Rectores num. 2.* & post eum *Mangr. in Additio. ad Bartol. in l. Prator, §. familia, ff. de public. & veltig.* negatiuè respondent, pro 70 ut dicimus de Officiali, qui adeo de culpis, & defectibus

eius Locumtenentis (ut supra probauimus) teneatur, ut nec etià illum exhibendo liberatur; *Auil. in cap. 4. pratorum, in verbo Entregare, & Bonadill. Pol. lib. 1. c. 12. num. 45.* quos nouissimè citat *Consiliarius Rouit. in dict. pragm. 1. de synd. Official. nu. 57.* in nouissima impressione.

Sed quid si substituens aliquid 71 soluit ex causa substituti, putà, quia ob eius delictum fuit condemnatus, an eo casu poterit ab eodem solutum repetere, vel de suo salario retinere? dic, quod sic, nisi doli, vel fraudis participes fuerit, *Paris loco cit. cap. 2. nu. 5. in fin.*

Tertia demum, & postrema se se offert disceptatio de acquisitionibus factis per substitutum, ad quam *Paris* respondet in dicto verbo *Substitutus, cap. 1. num. 2.* ubi factis nonnullis distinctionibus, & subdistinctionibus, scilicet, quod vel donatur pro alio, aut propter aliud, aut donatarius gerit personam representantem in acquisitione, vel non, subdit hæc verba: *In dubio verò recurritur ad coniecturas, quia si officium, quod quis gerit esset causa acquisitionis, acquiritur Domino, secus si sua persona est causa acquisitionis, &c.* & sic ex *Paridis* mente colligitur, quod si tractetur de acquisitionibus, quæ immediatè ex officij causa fiunt, ut sunt sportulæ, gagia, emolumenta, & directus, ut vo-

causae officiorum, & in his insi-
stendum non erit, quia substi-
tuenti acquiruntur, cuius man-
dato officium illud substitutus
exercet, ita ut actione. mandati
eidem illa restituere cogatur,
iuxta *tex. in l. multum inserest, sup. si
quis alteri, & ibi tradita per DD.*
Si autem loquimur de alijs ac-
quisitionibus extra officium,
tunc, aut de acquisitis titulo do-
nationis, aut titulo emptionis,
vel quouis alio oneroso, si titulo
donationis, & tunc si eius contem-
platione facta sit, inspiciendum
erit, secundum notata per *Pari-
dē, ubi sup. clarum namq; in iure*
73 est, quod illi res donata acquiri-
tur, cuius contemplatione, & cau-
sa sit donatio, ut communiter
traditur in *l. penul. sup. de iure delib.
& in l. filiosam. ff. de cod. & demō-*
74 *strat.* Unde, quia donatio facta
filio, censetur facta patris con-
templatione, patri acquiruntur,
& res donatae sponsae per con-
75 sanguineos, & amicos sponsi
sponsaliorum tempore, viro, &
non uxori acquiruntur, & ha-
redibus viri restituendae sunt, se-
cundum late tradita per *Hōded,
conf. 30. lib. 2. per tot. & nouissimē
per Fontanel. de pactis nupt. tom. 2.
conclus. 7. glo. 4. par. 6. num. 76. post
Iul. Clar. in §. donatio, quest. 10.* Sic
76 etiā res donatae Ambassiatori-
bus, mittenti acquiruntur, di-
stinguendo tamen, ut per *Capyc.
dec. 186. num. 14.* ubi qualiter, &
quibus coniecturis dignosci pos-

sit, an contemplatione mitten-
tis, vel Ambassiatoris donatio fa-
cta sit.

In dubio autem huiusmodi
77 per Officiales substitutos ac-
quisita donationis titulo, substi-
tuentis contemplatione acqui-
sita censentur, & officij intuitu;
vnde ad ipsum constituentem
spectant, eo casu, quo donator
non reuocat, reuocare enim po-
test infra quinquennium, iuxta
terminos *l. unica, sup. de contract.
iudic.* Inducitur ad hoc proban-
dum *lex prima, de Acquis. Actor.
Regis,* in Longobardis, ubi habe-
tur, quod acquisita per Castal-
dum, seu Regis Factorem, ipsi
Regi acquiruntur, ex quo *tex.*
desumptum est principium.
cap. primi, de Feudo Guardia, & ex
eo secundum quartam *Andr.*
positionem ibi probatur, feudū
Guardiae, & Castaldiae esse illud,
quod fuit Castaldo Regis dona-
rum ab aliquo priuato, contem-
platione, & causa talis castaldiae,
& procurationis, puta, ut *ipse* in-
quit, Rex destinauerat in aliqua
Prouincia pro suis rebus guber-
nandis aliquem Actorem, aut
Castaldum, hic Castaldus ob
Regis potentiam, & fauorem
magnum timorem alijs, & pre-
sertim incolis inferebat, vnde
illi, qui vicina praedia habebant,
ut res eorum in tuto essent, &
custodirentur à Castaldo Re-
gis, ei rem aliquam donabant
sub nomine tamen, & ratione

feudi tenendam, quod feudum ex hoc vocabatur Guardix, & quia erat Castaldo, officij contemplatione donatum, Regi acquirebatur, cui dabatur reuocandi facultas ad sui beneficiũ anno elapso ob donantis negligentiam non reuocantis infra annum, & hæc est propria mens illius *lex. secundum præsentem And. positionem, quæ est quarta in ordine, num. 4. vers. dic ergò.*

78 Ex cuius dictis generalis colligitur conclusio, quod donata Officiali in officio existenti, Domino, & Fisco acquiruntur, eiq; restitui debent; quam conclusionem nouissimè approbat *Pereg. in tract. de iure Fisc. lib. 6. tit. 3. num. 13.*

Si autem titulo emptionis, vel alio per substitutum fuerit facta acquisitio, & tunc similiter ad substituentẽ res empta in dubio spectat; ad hoc probandum inducitur *lex 2. citat. tit. de Acquisit.*

AËtor. Regis in Longobardis,
79 vbi si Castaldus Regis emisit aliquid, lex illud Regi cõcedit, nisi iterũ Rex eidem fideliter se gerenti concedat, & hoc ratione præsumptionis; præsumit enim, quod prædictus Castaldus, dolo, & fraude ex pecunia Regis, vt propria, rem comparauerit, ideoq; res empta, Regis fit, sicut dicimus in vxore, cuius quæsitæ
80 de bonis mariti processisse præsumuntur, *l. etiam, C. de donation. inter virum, & uxorem, l. quin-*

*ius, ff. eod. nisi Castaldus probet, rem emptam comparasse, aut possedisse antè officium, vt latè hoc prosequitur Andr. in eodem cap. unico, §. si verò Castaldi, qui ex dicta leg. 2. desumptus fuit: quo loco bona empta per Officialem, ad Regem spectare (cum
81 pecunia præsumatur quæsitæ occasione, & officij contemplatione) latissimè comprobatur *Andr. ipse.* Verum cum præsumptio hæc iuris tantum sit, in contrarium probationem ad
82 mittit; & sic si probauerit Officialis rem sua propria pecunia emisse, aut saltim palàm, & bona fide contraxisse, quæ in contractibus, qui palàm fiunt præsumitur, *l. non existimo, l. Tutor rerum, ff. de administr. Tutorum,* talis præsumptio cessaret, modò non emat res ad officij administrationem pertinentes, vt res Ciuitatis, Curix, vel Fisci: generaliter enim Ij, qui aliena curant, & multorum sunt Ministri, nec clàm, nec palàm, nec soli, nec cum Collegæ autoritate res eorum emere possunt, quorum gerunt curam, nouissimè tamen est videndus *Cacheran. decisio. 144.* vbi latissimè tractat articulum de Officiali emente, & *num. 14. vers. quarto dicitur,* inquit, ex
83 contrario vsu diù antiquato, leges hoc prohibentes esse abrogatas: & qd̄ possit permitti Officialibus emere, & mercari, non*

dum mobilia, sed immobilia in loco iurisdictionis; & de iure quibus in casibus possit Officialis emere, vide *Socin. in Regul. 342. quæ incipit Officialis, & Lanar. consil. 43.* Quæ autem sit ratio, quod Officialis res priuati, & singulorū palam, & bona

fide emere possit, non autem Vniuersitatis, & Curia, vide *Andr. loco citato, versiculo Et hæc bona fides, apud quem plura à Nobis breuitatis causa ommissa inuenies; & hæc sufficiant pro explicatione presentis Constitutionis.*

LIBRI VNDECIMI

DE VESTIBVS HOLOBERIS,
auratis , & de intinctione sacri
muricis .

T I T V L V S V I I I .

IMPPP. VALENTIN.

V A L E . & G R A T . AAA.

ARCHELAO COM. S. L.

LEX PRIMA.

Auratas, ac sericas pa-
ragaudas auro intextas
viriles priuatis vsibus
contexere, conficereque
prohibemus, & in gyne-
ciarijs tantum nostris fie-
ri præcipimus.

IMPPP. GRAT. VA-

LENT. & THEODOS. AAA.

F L O R O P P.

LEX SECUNDA.

Nemo vir auratas ha-
beat, aut in tunicis, aut in
lineis paragaudas : nisi ij

tantummodò , quibus
hoc propter imperiale
ministerium concessum
est . Non enim leui ani-
maduersione plectetur
quisquis vetito se, & in-
debito non abdicauerit
indumento .

IMPPP. THEODO.

ARCAD. & HONOR. AAA.

LEX TERTIA.

Vellera adulterino co-
lore fucata, in speciem sa-
cri muricis intingere non
sinimus : nec tinctum cū
Rhodino prius serico ,
alio postea colore fucari :
cū de albo omnium co-
lorum tingendi copia nō
negetur : nam capitalem
pœnam illicita tentantes
fufcipient .

IMPER. THEOD.

A. MAXIMINO COM. S. L.

LEX QVARTA.

Temperent vniuersi, cuiuscunq; sint sexus, dignitatis, artis, professionis, & generis ab huiusmodi speciei possessione, quæ soli Principi, eiusq; domui dedicatur: nec pallia, tunicasque; domi quis sericas contexat, aut faciat. Quæ tincta conchylio, quæ nullius alterius permixtione cõtexta sunt, proferantur ex ædibus, tradanturq; tunicæ, aut pallia ex omni parte texturæ cruore infecta conchylij. Nulla stamina subtexantur tincta cõchylio, nec eiusdem infectionis arguto pectine solidanda fila decurrant: reddenda ærario holobera vestimenta virilia protinus offerantur. Nec est, vt quisquã de abiurato pretio conqueratur: quia sufficit calcatæ legis impunitas. Nè quis verò, nunc huiusmodi suppres-

sione in laqueos noue cõstitutionis incurrat; alioqui ad similitudinem læsæ maiestatis periculum sustinebit.

SVMMARIVM.

- 1 In interpretatione huius Tituli variarunt Scribentes.
- 2 Vestes holobere dicuntur, quæ in totum ex auro holobris, & puro confectæ sunt.
- 3 Pyrrhus Angles legit holofericis, quasi totas ex serico contestas, Barul holobaris, idest totis grauibus.
- 4 Confectio harum vestium ad priuatos vsus prohibetur, earumq; delatio interdicitur, excepto Principe.
- 5 Principes proprias habent vestes eorum maiestati conuenientes, licet aliqui hoc contempserint.
- 6 Serenissimi Reges nostri Carolus V. Philippus II, III. & IV, modestia vestitus vsi.
- 7 Prohibitionis harum vestium, rationes, & variæ leges de hoc relatæ.
- 8 Statutum prohibens mulieribus vsus gemmarum, & margaritarum, non iniustum, cum Bal. sibi contrario.
- 9 Prohibitio gemmis, vel auro, intelligitur de veris, non de falsis.
- 10 Neque domi deferri possunt.
- 11 Vestes antea factæ non comprehenduntur, nisi expressè prohibeantur.
- 12 Deferre vestes contra huiusmodi prohibitiones, non est propriè delictum, sed abusus.

- 13 *Contrauenti huic prohibitioni admittitur Procurator, quamuis in criminalibus prohibeatur.*
- 14 *Clerici non debent usurpare vestimenta Episcopalia, nec Scholares insignia Doctorum.*
- 15 *Legatis vestibus, non veniunt prohibita deferri, sed extimatio debetur.*
- 16 *Vestes intinctas sacro murice Princeps habet; sacroq; incausto utitur.*
- 17 *Titulos pramittere lex Hispana prohibet priuatis scribentibus, sed tantum Regi, Reginae, eiusq; filijs conuenit.*
- 18 *Leges istae de consuetudine hodie non seruantur; sed de nouo statuendum esset quicquid seruari deberet.*

1 **I**N Interpretatione huius Tituli Scribentes variarunt; *Accurs. Bar. & Alciat.* interpretati sunt, vestes holoberas esse eas, quae totae ex auro hobrizo, & puro confectae sunt. *Pyrrhus Angleberm.* legit *holofericis*, quasi totas ex serico confectas. *And. de Barulo* exponit *holobaris*, id est totis grauibus, quod *Pyrrho* non displicet, *Budeus* in suis annotationibus, quem refert, & sequitur *Rebuff. ad Constitut. Gallicas* in tract. de pann. aureis, & argenteis, putat legendum de vestibus holobrizis, idq; confirmat *Tiraq. de legib. connub. l. 3. n. 17.*

4 Vt cumq; sit, *leges 1. 2. 3. & 4.* huius Tituli prohibet confectio- nem harum vestium ad priuatos vsus; & earum delationem interdicit omnibus, excepto Principe; lex verò vltima improbat contractum veditio- nis purpuræ.

5 Ex his adnotandum censeo, Principes proprias habere vestes, eorum maiestati conuenientes, licet aliqui totum hoc adeo contempserint, adeoq; communi vestitu contenti fuerint, ut vix ab alijs priuatis cognosci poterint, ut de *Vespasiano Romanorū Imperatore*, *Alphōso Primo Neapolitanorū*, & *Matthia Pannoniæ Regibus*, refert *Alex. ab Alexan. genial. dierum cap. 18.*

6 Qua etiam modestia vsos vidimus, & accepimus *Serenissimos Reges nostros Carolum V. Philippum II. III. & IV.*

7 Hæc prohibitio aliquoties fit à Principibus, nè priuatæ personæ Regio ornatu se principali fastigio adæquare velle videantur, ut in toto hoc Titulo. Aliquando in benè constituta Republica hoc vetatur, nè populi sumptibus immodicis, in huiusmodi vestibus, & ornamentis, patrimonium effundant. Hinc in Vrbe Romana multæ leges sumptuariæ late fuerunt, ut *Fania*, *Didia*, *Licina*, *Cornelia*, & aliæ, quas recenset *Macroh. lib. 3. Saturnalium, cap. 13.* & ferè in omnibus Regnis, ac Prouincijs

limi-

similes leges, ac prohibitiones adesse certum est.

Sepè autem ipsis acerrimè repugnatum esse legimus, adeò vt nec Cato suadere populo Romano potuerit (vt legimus apud *Liuium lib. 3 4. in princ.*) nè legem Oppiam abrogarent. Quinimò *Tacitus lib. 3. Annal.* pulchrà Tiberij Epistolam recitat, qua contradixit legi sumptuariæ, quasi suo tempori non conuenienti.

8 Nec de harum legum validitate, ac vtilitate dubitandum est. Et licet *Bal. in l. quod non ratione, ff. de legibus*, dixerit, iniustum esse statutum prohibens mulieribus vsum gemmarum, ac margaritarum: idem tamen sibi contrarius, asseruit huiusmodi leges validas, ac sanctas in *prohem. decretal. col. 5.* cui subscripserunt *Alber. in l. factum à Iudice, ff. de regul. iur. & in tract. Statutorum, p. 2. quest. 1 97. & Ancharan. in c. Canonum statuta, in 1. 1. quest. prin.* latè prosequitur *Auend. de exeq. mand. Reg. Hyss. lib. 1. cap. 14. per totum*, ad cuius legis interpretationem aliqua sunt colligenda.

9 Primò, huiusmodi legem, aut statutum, dùm prohibet gemmas, margaritas, vel aurum, intelligendum esse de veris, & nõ de falsis, *Bartol. in l. 1. ff. de font. Marian. Soccin. in cap. veniens, col. 1 3. de accusat. Ias. in l. Gallus, §. quod si is, in ult. notab. de liber. & posthu. in 2. lect. Roma. conf. 4 0 5. &*

Capoll. in tract. de seruis. rustic. praedior. in tract. de haustu aque. nu. 1 0.

10 Secundò, huiusmodi prohibitio extenditur, vt nequè dõmi deferri possint, *Didac. Perez in l. 1. tit. 2. lib. 4. recopil. & Azued. in lib. 7. tit. 1 2. l. 1. nu. 6.*

11 Tertiò, non comprehendit vestes antea factas, *Fælyn. in cap. quoniam contra, de probat. col. 1 2. & in c. constitutus, de rescript. Hypp. in pract. §. 2. nu. 5 6. nisi id expresse dicatur.*

12 Quartò, quod deferre vestes contra huiusmodi prohibitionem non est propriè delictum, sed abusus, *Bal. in l. quicumq. de seru. fugit. nu. 6.*

13 Quintò, licet criminaliter agatur pro hac contrauentione, admittitur Procurator, *Bartholom. Soccin. in tract. de regul. iur. regul. 3 2 2. fallent. 1 2. Menoch. de arbitr. Iudic. lib. 1. quest. 8 0. n. 1 1 4.* quamuis in alijs criminalibus Iudicijs hoc prohibeatur.

14 Sextò noto, vestes alicui dignitati competentes, ab alijs non esse usurpandas, vnde nec Clerici usurpare debent vestimenta, aut ornamenta Episcopalia, nec Scholares insignia Doctorum, *Glo. & Doct. in cap. vt Apostolica, de priuil. in 6.*

15 Septimò nõ omitto, qd legatis vestibus, non veniunt vestes prohibita deferri, vt docuit *Bart. in l. quamuis, de auro, & arg. legat. & Molin. de primog. Hyss. lib. 1. c. 1 3. num. 8 7.* Sed hoc casu extimationem deberi voluit *Cremen. sin-*

gular.

gular. 65. vbi plura adducit, & præsertim vide *Bal. in l. cum te, C. de donat. ant. nupt. & in rub. de condi&ct. furtiua.*

16 Octauo, ex his nostris Constitutionibus, & præsertim *ex l. 3. excipio*, vestes intinctas sacro murice, neminem habere posse, excepto Principe. Insuper solū Principem sacro encausto, ac muricis intinctione vti posse, *Leo Imperator constituit in l. sacri affatus, sup. de diuers. rescriptis.* Habent etiam quædam præcipua Principes in scribendo, vnde lege Hispana prohibetur, personas priuatas scribentes, præmittere titulos, sed tantūm Regi id conuenit, vt refert *Padill. in d. l. sacri affatus*, & habetur in *noua recopil. l. 1. tit. 12. lib. 7.* quod Regina, & filijs Regum quoq; licere obseruauit *Carol. de Grassal. lib. 1. cap. 18. de regal. Franc.*

18 Nonò adnotamus, has leges hodie de consuetudine nõ seruari, *Bar. in l. quamuis, de auro, & arg. legat. Laud. in tract. de Principe, quest. 168.* ideoquè de nouo esse statuendum, quicquid Principes hac in re seruari à populis suis voluerint.

DE CLASSICIS.
Tit. XII.

IMPP. VALENTI.
& VALENS AA.

AVXONIO P. P.

LEX VNICA.

Classem Seleucenam, aliasquè vniuersas, ad officium, quod Magnitudini tuæ obsequitur, volumus pertinere: vt Classicorum numerus ex incensitis, vel accrescentibus compleatur: & Seleucena ad auxiliū purgandi Orientis, aliasquè necessitates Comiti Orientis deputetur.

SUMMARIVM.

- 1 *Classici qui.*
- 2 *Pœna damnationis ad triremes, Athonensibus cognita, non autem Romanis.*
- 3 *Præfectus Orientis plures habeat sub se Classes.*
- 4 *Præfecti Orientis Vicarius, erat Comes Orientis.*
- 5 *Territorium dari, non solum in terra, sed in mari.*
- 6 *Mare in materia fauorabili venit appellatione Territorij, secus in odiosa.*

- 7 *Bannitus à Territorio, & districtu alicuius Ciuitatis, an censeatur bannitus à Mari adiacente ipsi Ciuitati?*
- 8 *Mare distinguitur per cōfinia adiacentis Terræ.*
- 9 *Diuisio facta ab Alexandro VI. Summ. Pont. inter Reges Hysspaniarū, & Lusitaniae Navigationis noui Orbis.*
- 10 *Actio finium regundorum datur etiam in mari.*
- 11 *In mari datur iter publicum, & habet locum statutum Regni, dans prauentionem in delinquentes in publico itinere.*
- 12 *Mare adiacens, est sub iurisdictione Principis dominantis in Terra propinquiori.*
- 13 *Iurisdictione fertur tanquàm spiritus super aquas.*
- 14 *Iurisdictione datur in omnibus quatuor Elementis.*
- 15 *Decima piscium, est soluenda Ecclesijs Terræ propinquioris.*
- 16 *Pralatus ordinarius eius Ciuitatis, in cuius Portu Triremes statione agunt, uisitat ipsarū Capellanos. Qd in hoc Regno limitatur, n. 17.*
- 18 *Iurisdictione in Mari, quatenus se extendit.*
- 19 *Princeps non recognoscens Superiorem, nūm possit exigere uectigal à Nauibus, quamuis Portum non tangant?*
- 20 *Delictum, si committatur in Mari in loco equaliter distāti à duabus Prouincijs, habebit locum prauentio.*
- 21 *Princeps nūm petere possit remissionē delinquentium in Mari illius Territorij propinquioris?*
- 22 *Insula in Mari nata, est sub iurisdictione Domini Terræ propinquioris; & nu. 26.*
- 23 *Veneti, nūm ex eo dicantur liberi, quod Ciuitatem fundarunt in Insula maris?*
- 24 *Intellectus ad l. adeo, §. Insula, ff. de acquir. rer. dom.*
- 25 *Lex Lusitana, quod Insula sit Domini uiciniore Terræ, quomodo procedat?*
- 27 *Regnū totum dicitur captum, quando Ciuitas Metropolis capta est.*
- 28 *Testamentum, quod fit in Mari, uel Portu alicuius Prouincia, confici debet cum illis solemnitatibus, quæ ipsius Regionis adiacentis legibus, aut consuetudinibus requiruntur. Quod limitatur num. 30. & 31. Et declaratur nu. 32.*
- 29 *Portus licet quoad usum sit communis, quoad iurisdictionem tamen est illius Principis, in cuius Regione Portus existit.*
- 33 *Filiusfamil. qui ex consuetudine alicuius Ciuitatis potest testari, prout Neap. de bonis maternis; si testatur in Portu, uel in alia Ciuitate, alterius Regni, ubi seruatur ius commune, ualet testamentum.*
- 34 *Remiges, & Classarij testantur iure Militari.*
- 35 *Testamentum factum à Classarijs iure Militari, si moriantur postquam deserint esse Remiges, nūm sit validum censendum?*
- 36 *Vassallus, qui tenetur seruire Domino in bello in eius Regno, tenetur seruire etiam in bello, quod geritur*

- ritur in Mari adiacenti.
- 37 Mare, licet appellatione Territorij ueniat, non tamen uenit in generali concessione Baronis, licet addatur, cum Territorio, nisi exprimat cum mari.
- 38 Princeps sicut tenetur purgare Terram latronibus, ita & Mare pirataris.
- 39 Princeps in casu necessitatis, num possit compellere uassallos, ad officium Remigum?
- 40 Incensiti, qui dicantur?
- 41 Classicorum species tres.
- 42 Pena damnationis ad triremes aequiparatur damnatis ad metallum.
- 43 Damnati ad triremes, an habeant testamenti factionem?
- 44 Damnatus ad triremes, si se percutiat, ut inutilem se reddat, puniendus est.
- 45 Pena que imponenda ueniat damnatis ad triremes, ab illis aufugientibus?
- 46 Rei quandoque per uiam transactionis ad triremes mittuntur.
- 47 Condemnatio ad triremes loco depositi, quibus concurrentibus fieri debeat.
- 48 Debilitati Remiges, quando dimittuntur, & quomodo.
- 49 Damnati ad triremes, si ab Hostibus capiuntur, & ad nos reuertantur, redeunt in causam suam; Sed num ipsis captiuitatis tempus imputandum erit? nu. 50.
- 50 Dux Classis, Remiges finito tempore gratis dimittit.
- 51 Dux Classis, non potest Remigibus ad propria seruitia uti.
- 52 Barones in Regno Neapolitano eius uassallos damnare non possunt, nisi ad Triremes Regias, deputatas ad Regni custodiam.
- 53 Dux Classis generalis tenens Triremes sub Regis stipendio, an uti ualeat hominibus ad eas condemnatis? Latè examinatur, & nu. 56.
- 54 Genitius denotat dominium.
- 55 Nauta, & Nauarchi gaudent priuilegio militari.
- 56 Exceptio hostica competit Militibus Classarijs.
- 57 Nautæ recepto salario aufugientes, qua pena puniantur?
- 58 Maior pena imponitur detrectanti militiam maritimam, quam terrestrem.
- 59 Miles perdens sua culpa Nauim, uel Triremem, dicitur Proditor, sicut qui perdit Castellum.
- 60 Docens Hostem construere Nauim, capite punitur.
- 61 Nauta, & Nauarchi tenentur etiam de leuissima culpa.
- 62 Praefectorum Classium species.
- 63 Admiraglius dicitur Dux Classis.
- 64 Admiraglius, unde dicatur?
- 65 Admiratus in Hispania, dicitur ab admirandis operibus.
- 66 Admirati nomen barbarum, ac nouum.
- 67 Admirati officium maximum, illudq; solum Rex creat.
- 68 Solemnitates quæ adhibeantur in Hispanijs in creatione Admirati?
- 69 Admirati auctoritas, in multis est

- restricta hodie in Regno.*
- 72 *Admiratus in Regno habet merū, & mixtum imperium in Navitas omnes, ac in omnes viventes ex arte maritima, & nu. 79.*
- 73 *Admiratus, quæ bona ex naufragio habeat, decisis refertur.*
- 74 *Carolus Tapia Vir doctissimus, Authoris Collega, & Belmontis Marchio meritissimus, & nu. 161.*
- 75 *Potestas Admirati magna ex parte translata est in Præfectos, & Imperatores Classium.*
- 76 *Duces Classium quam potestatem, in eos Classicos habeant?*
- 77 *Instructiones à Philippo Rege II. ad questionem referuntur.*
- 78 *Iurisdictio Ducis Classis, nō privatiuè, sed cumlatiuè cōcessa dicitur.*
- 80 *Præfectus Classis, ut cognoscat de delictis Classicorum, quæ requirantur?*
- 81 *Classis appellari potest Castrū maritimum.*
- 82 *Præfectus Classis habet cognitionem non solum in eos, qui sunt de ipsa classe, sed & in omnes alios etiam extraneos, qui in ea reperiuntur, & ibi deliquerint.*
- 83 *Delinquens in Exercitu, etsi de corpore non sit, punitur à Duce Belli.*
- 84 *Cognitio delictorum, quæ spectat ad Ducem Classis, est intelligenda absq; aliqua distinctione delicti grauis, vel leuis.*
- 85 *Instructiones (de quibus in hac lege mentio fit) datæ à Principe Ducis Classis, obseruanda sunt tantum in loco subdito eidem Principi.*
- 86 *Præfectus Classis cognoscit de delictis per Classicos commissis, etiam extra Classem, etsi Præses Prouinciae prouenerit.*
- 87 *Præses Prouinciae cognoscit de Prouincialibus, delictum in Classe aliqua committentibus, etiam si Dux Classis prouenerit.*
- 88 *Dux Classis, etsi amplam habeat potestatem aduersus Classicos, non potest tamen punire illos Officiales, qui sunt à Rege creati.*
- 89 *Dux Classis non potest suam sententiam in Classicos executioni demandare, nisi in ipsa Classe, non autem in Terra, Et exempla referuntur, num. 91. & 92.*
- 90 *Iurisdictio non potest exerceri in alieno Territorio, etiam si illud sit Principis amici, & confederati.*
- 93 *Ioannes Baptista Valenzuela Velazquez insignis Vir.*
- 94 *Iurisdictio etsi omnimoda concessa, non comprehendit tamen causam appellationis.*
- 95 *Classicus appellat à sententia sui Ducis ad Generalissimum, si in eodem loco reperitur, quando verò Classis est in Portu, prouocatio ad Præsidem illius Prouinciae interponitur.*
- 96 *Dux Classis, ac belli potest causas meri Imperij alteri delegare.*
- 97 *Præda est de reseruatis Principi.*
- 98 *Princeps præda portionem alteri in perpetuum concedere non potest, sed tantum ad tempus, idq; ex lege Hispana.*
- 99 *Prædæ portio quanta sit, fusè explicatur.*

- 100 Captiuus de sanguine Regio, Principi est reſeruandus.
- 101 Serua captiuæ, an ſint Regiæ Curia, vel Prefecti Claffis?
- 102 Maſculinum comprehendit Fæmininum.
- 103 Maſculinum non comprehendit Fæmininum, quando eſt diuerſa ratio.
- 104 Ducis Vices gerens, num ſibi acquirat portionem prædæ, quæ ipſi Duci debetur?
- 105 Vicarius à Principe datus, debet gaudere omnibus prærogatiuis, quibus principalis ipſe gauderet.
- 106 Dux Claffis habebit portionem prædæ, & etiã eorum, quæ capta ſunt ab alijs, qui proprijs ſumptibus Naues armauerint.
- 107 Dux Claffis, an valeat ex rebus hoſtium in Nauibus exiſtentibus, vel in Portu Amicorum prædã capere?
Reſolutio quæſtionis, num. 119. 126. 129. & 130.
- 108 Præda iure militari, an licita ſit extra locum belli in alieno Territorio?
- 109 Lex ubi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus.
- 110 Gemmae, & lapilli ubicumq; inueniuntur, ſunt capientium.
- 111 Diſctio, Item, habet vim repetitiuã ſimilium.
- 112 Tranſugas, quaſi Hoſtes ubicumq; reſertos, licitum eſt occidere.
- 113 Turca, qui à Summo Pontifice aſſecurati ſunt, non poſſunt ab aliquo Principe Chriſtiano capi, in Portu Anconitano.
- 114 Hoſtem capienti non licet illum ducere per Territorium alterius Principis amici vtriuſq;.
- 115 Reuerſus ab Hoſtibus cum primum in amicam Ciuitatem venerit, libertatem recuperat.
- 116 Seruum fugitiuum, ex alieno Territorio quis per ſe adducere non poteſt.
- 117 Bannitus captus à Iudice, qui eum multauerat, in alieno Territorio relaxari debet.
- 118 Reſepſalia conſeſſe contra Ciues alicuius Ciuitatis, nullo pacto exerceri poſſunt contra ipſos Ciues in Territorio alterius Principis.
- 120 Fera quæ in alieno Agro capiuntur, ſunt capientium, etiam Agri ipſius Domino contradicente.
- 121 Fera ſi fuerint capta in loco à Principe venari prohibito, ſunt capientium, verum capientes in pœnam in edicto poſitam incidunt, Quod procedit etiam ſi lege municipali caueretur eſſe eidem Agri Domino feras aſſignandas, num. 122.
- 123 Prædæ acquiſitio, quæ iure naturali occupanti conceditur, per legis, vel Principis prohibitionem non impeditur.
- 124 Præda licitè capi poteſt ab Hoſtibus, & retineri abſq; peccato, etiam ſi facta fuerit contra Ducis belli prohibitionem.
- 125 Bannitus ſi capiatur extra Territorium illius, qui banniuit, valet proceſſus, & executio contra ipſum bannitum, verum Iudex il-

- lius Territorij tanquam offensus suam iniuriam prosequi potest, & causae remissionem petere.
- 127 Intellectus ad tex. in §. in pace legis postliminij, ff. de capt. & postli. reuers.
- 128 Accurs. in d. §. in pace declaratur.
- 131 Amicus inimici mei, mihi inimicus esse videtur.
- 132 Dominus Territorij, si sciuerit Principem aliquem in suorum hostium persecutionem eius Agrum ingressum fuisse, & non prohibuit vel statim conquestus non sit, iniuriarum actio ei non competit.
- 133 Securitas alicui Domino Nautis, vel Principi, aut Populo, pro eis, & socijs, non dicitur concessa pro socijs, qui Hostes sunt concedentis securitatem.
- 134 Bona non inimicorum praedari possunt, si vehuntur à Navi inimica, sub vexillis inimicorum.
- 135 Præda portio tunc Duci Classis debetur, quando vi armorum capitur, secus si ex naufragio.
- 136 Nautis Hostium vi ventorum ad Arcem aliquam perueniens, si ab ipso Arcis Praefecto capiatur, cui bona ipsa applicentur? Elegans quaestio, & eius decisio nu. 137.
- 138 Hostes, qui ob metum Triremium hostilium, in Terram desiluerunt, si ab incolis capiuntur, Duci Triremium, non autem capientibus debentur.
- 139 Præda ex generali consuetudine belli, capientis fit.
- 140 Fera vulnerata, non fit capientis, quando certum est, illam per vulnerantem capiendam esse.
- 141 Dux Classis potest ex una Classe ad aliam, Milites, Nautas, & Remiges transferre, prout ei expedire videbitur.
- 142 Dux Classis in sua Triremi Praetoria, vel Regia, sui Principis signum habere debet, ut sciatur cuius sit Classis.
- 143 Nautis dominium ostenditur ex insignibus, quæ in Vexillis geruntur.
- 144 Dux Classis potest etiam in sua Triremi propria arma gestare.
- 145 Dux Generalissimus alijs minoribus Ducibus praest.
- 146 Duces minores, quando sunt coram Generalissimo eorum insignia submittere debent.
- 147 Patriarcha coram Summo Pontifice Crucem deferre non potest.
- 148 Episcopus, quando Roma moratur Rochetum non defert.
- 149 Imperatoris aduentu, Legatorum dignitas inumbratur.
- 150 Luminare maius perueniens minus obscurat, ob reuerentiam.
- 151 Classium usus ad Reipublicæ tutamen admodum necessarius.
- 152 Princeps potest ex causa prohibere Dominos Sylvarum, nè in illis ligna incidant.
- 153 Rex noster in Regno absq. pretio potest in nemoribus feudalibus priuatorum ligna incidere ad Naves, & Triremes construendas. Decretum Regia Camera inscribitur, num. 154.
- 155 Rex noster, num. pro construendis

Triremibus aliorum Regnorum possit in nemoribus feudalibus priuatorum huius Regni ligna incidere; elegans quæstio, illiusq; decisio num. 164.

- 156 *Vassalli tenentur seruire extra Regnum, quando bellum susceptum est pro tuitione ipsius Regni.*
- 157 *Ius seruitutis extenditur etiam ad futura.*
- 158 *Promittens panem coquere Titio, & familia sua, tenetur etiam aueta familia.*
- 159 *Iura Regalia vnius Regni, extenduntur ad alias Prouincias quas, & additas illi Regno.*
- 160 *Rex noster non potest causas huius Regni, quæ inter illius Incolas agitantur, ad eius Curiam auocare, vbi decisio supremi Italici Cõsiliij, num. 161.*
- 162 *Seruitus quibuscunq; verbis generalibus imposta, non extenditur ad augmentum extrinsecum.*
- 163 *Seruitus constituta pro certa parte feudi, nõ debetur pro alijs, licet sint eiusdem Domini.*
- 165 *Præfectus pedestris Cohortis, quando in Classe reperitur tempore arreptæ Navigationis, & ineundæ militiæ, debet suis militibus localem stationem præscribere.*
- 166 *Præfectus pedestris Cohortis, quæ locum in Classe occupat? quem Alferius, & Sergens?*

Incolaus de Neapoli dicit, hanc legem nostram esse prorsus inutilem; quod mihi satis nouum videtur, siquidem opulentam, & peregrinam continet materiã, ac quæstiones pulcherrimas, & non vulgatas, vt ex infradicendis apparebit. Inscriptionem autem istam De Classicis interpretatur Accurs. de Nauibus aptis ad bellandum, Bart. verò, & post eũ Io. de Platea exponit de Classicis, idest, de hominibus adscriptis, & obnoxijis Classibus, quod magis placet Rebuffo, ea ratione, quia in hoc lib. 11. præcipuè tractatur de personis alicui munerari obligatis, quæ ratio faciliè, ni fallor, impugnari, ac in dubium reuocari posset, siquidẽ in istius libri discursu, & de personis, & de rebus promiscuè tractatum videmus, vt in titulis de naufrag. de Nauib. non excusan. de vestib. holoberis, de iur. Reipubl. de vendend. reb. Ciuit. & alijs multis similibus. Immò hæc eadẽ lex nostra licet in fine, de psonis loquatur, tñ in principio de Classe, & sic de rebus verba facit. Greg. Lopez Iureconsultus insignis in l. 24. tit. 9. par. 2. glo. 4. aliam affert interpretationem, dùm Classicos voluit esse homines ad triremes damnatos. Habet autem hæc intelligentia magnam difficultatem, quandoquidem pœna dationis ad Triremes iure Ro-

mano, ac tempore quo rescriptum hoc à Valeriano Cæsare emanavit, vsu recepta non erat, nec etiã cognita, licet apud Athenienses vigeret, vt ex *Aeliano* adnotauit *Celius Rhodiginus* *lection. antiq. lib. 15. cap. 27.* & obseruauit eleganter ex nostris *Tiber. Decia, in tract. crim. lib. 7. c. 29. nu. 22.* idq; suaderi videtur ex eo, quod nulla prorsus in toto Iuris Ciuilis volumine huius pœnæ mentio reperiatur. Sed sustineri hæc interpretatio posset, quia veriùs videtur ex historijs Romanorum, aliquando huiusmodi pœnam impositam fuisse, cum *Iosephus lib. 17. antiquitatum Iudaicarum cap. 14.* referat Augustum Classis Liburnicæ Præfecto tradidisse quendam, cui se Alexandrum Harodis Filium impudenter simulabat, perpetuo mancipatum remigio, & eùdem Augustum apud *Valer. Maxim. lib. 2. cap. 16. §. 3.* legatur, simili pœna affecisse alium, qui se Octauix, ac Marci Antonij filium mentiebatur. Sed negari non potest, quin hodie sit in frequentiori vsu; Ego forsã non absurdum putarem *Accursij, ac Bart.* interpretationẽ simul coniungere, exponendo verbum hoc de *Classicis*, idest de pertinentibus ad ipsas Classes, itaut, & ad personas ipsas, Classium vsui deputatas, & ad ipsa Classium nauigia relationem, habeat. Sed nè diutius contra id,

quod Nobis propositum est in parum vtilibus quæstionibus immoremur; ad ipsius legis explicationem deueniamus, cuius sensus, vt rectè percipiatur adnotandum est cum *Accursij hic*, rescriptum istud Valeriani directum fuisse Præfecto Prætorio Orientis, cui plures Classes per Orientales Prouincias dispositæ suberant, inter quas erat ea, quæ apud Seleucenam Ciuitatem in Oronte Flumine nauigabat, Erat autem huius Præfecti Vicarius, Comes Orientis, vt ad huius nostræ legis intelligentiam scriptum reliquit Eruditus *Pancrol. in Commentario ad notitiam dignitatum lib. 1. c. 7.* & rursus *c. 104.* Iubet aut hoc rescripto Imperator Præfecto Prætorio Orientis, vt omnium Classium sibi subditarum curam habeat, vt benè instructæ, ac armatæ sint, vtq; sub Comite Orientis Piratis, cum Seleucena Classe maria illa purgentur. Ex hac autem nostra lege plura *Scribentes* deducunt notatu digna, quorũ primũ illud est, in mari sicut in Terra dari Territorium; est autem aduertendum, quod *Bal. in cap. licet causam, de probat.* opinatus est, in mari non posse considerari Territorium, sed districtum, cui assensus est *Anania* in quadam *disputatione, de alienatio. feudor. in vers. quæ sint regalia, Fælyn.* verò in *cap. Rodolphus in prima declarat. de rescript.* voluit, opinio-

nem

nem hanc *Bald.* procedere in-
 stricta, & propria significatio-
 ne, & ideo rectè videtur opina-
 tus *Dominicus in cap. ubi periculū,*
 6 *de elect. in sexto.* dùm voluit, in
 materia fauorabili mare venire
 appellatione Territorij, secus in
 odiosa: ex quo deducit, bannitū
 7 à Territorio alicuius Ciuitatis,
 non esse bannitum à mari adia-
 cente ipsi Ciuitati, quod dictū
 magna cum ratione reprehendit
Barbatia, relatus à *Felyno. in*
d. cap. Rodolphus, num. sup. citato, &
 ante ipsos *Bal.* voluit hoc ipsū in
c. licet, de ferijs, inferēs ex hoc, Pira-
 tas nō esse tutos in Insula vicina
 Pisis, & posse puniri tanquam
 captos in Territorio Pifarum,
 cui ad stipulatur idem *Fely. in c.*
ad liberandam, de Iudais in princ.
 8 Habet autem hoc maritimum
 Territorium suos fines, sicut &
 terrestre. Distinguitur enim per
 fines Terrarum propinuarū,
Bald. in cap. cum ad sedem, de re-
stit. spol. Paris de Puteo de reinteg. feu-
dor. in cap. de finib. feud. in princ. nu.
 7. *Capoll. in tract. de seruit. in tit. de*
mari, n. 28. Hieron. à Mont. in opu-
 9 sculo de finib. regund. p. 2. cap. 6. n. 8.
 qui dicit, hoc pacto fuisse olim
 ab Alexandro VI. Sum. Pontif.
 diuisam nauigationem, ac Pro-
 uincias noui Orbis inter Sere-
 niss. Reges Castellæ, ac Lusita-
 niæ. Indè *Bald. in pract. cap. ex li-*
teris, de probat. dicit, in mari sicut
 10 in terra posse agi finium regū-
 dorum, per ea quæ à *Scribentibus*

communiter traduntur in *Ljanè*
si maris, ff. de iniur. Ex prædictis
 quoque deriuatur illud, quod
 egregiè tradit hic Doctissimus
Præs. de Franch. in decis. 142. in
 11 mari dari iter publicum, &
 proindè *statutum,* siuè *Pragma-*
ticam huius Regni, qua cauetur,
 in latrones, qui in publicis vijs
 grassantur animaduertere pos-
 se illos Iudices, qui eos præue-
 nerint capiendō, nec esse locum
 remissioni petitiæ per quemcū-
 que Iudicem ex quauis causa,
 & ex quouis priuilegio; proce-
 dere etiam in latronibus, qui
 more Pyratice in mari prædan-
 12 tur. Secundò principaliter ex
 hoc *Tex.* elicitur, mare adiacens
 esse de iurisdictione Principis,
 vel Reipublicæ dominatis Ter-
 ritorio propinquo, cui circum-
 fūdatur. Ità oēs *Scribentes hic,* & in
c. ubi periculū, §. Porro, de elect. Bar.
in tract. de Insul. in verb. nullius, &
l. Cesar, ubi Alex. in Addit. ff. de
Publicanis, Bal. in cap. 1. quib. mod.
feud. amitt. & in l. penult. ad fin. sup.
de instit. & substit. sub condit. fact.
 & in suo repertor. in verb. *Iudex,*
Ang. in l. Insula, de Iudic. latè Hip-
pol. de Marsil. in l. si. ff. de iurisdic.
omn. Iudic. nu. 180. Paris de Puteo
in pract. cap. de finib. feud. Suarez in
alleg. 18. nu. 1. & Capoll. in tract.
de seruit. in tit. de mar. nu. 20. Petr.
Girard. de Petrasan. in suo sing. 15.
Corset. in sing. in verb. Iurisdic.
 13 Fertur enim iurisdictione tanquā
 spiritus super aquas, inquit *Bal.*

in d.c. ex litteris, de probat. circa fin.
 14 Quia iurisdictionem in omnibus quatuor Elementis considerari posse scripsit *Capyc. in decis. 27. nu. 47.* citans ad id duo consilia *Baldi* corruptè tamen, & nullam faciens mentionem *Paridis*, qui hoc dixerat antè eum in præ alleg. *cap. de finib. feud. nu. 9.* Hinc
 15 est, quod in *tex. in c. licet, de ferijs* Summus Pontifex statuit, decimam piscium esse soluendam Ecclesijs Terræ propinquioris. quia ut ibi advertunt *Gloss. aliq; Interpretes*, censetur quasi decima prædialis.

Inde etiam deducitur, quod
 16 Prælati ordinarius illius Civitatis, in cuius Portu triremes statione agunt visitat Capellanos ipsarum triremium, nisi ex privilegio alteri Prælati subiiciatur, *Nau. in cõf. 1. de cler. peregr. in antiq. alijs 4. de foro comp. in nou. & Sayr. in dec. 1. eod. tit. de cler. peregr.* ut si in aliis
 17 quibus Regnis Summus Põtifex hanc iurisdictionem demandaret Regijs Capellanis Maioribus Regiarum Capellarum. Sed & illud
 18 quæstionis est, quatenus in mare hæc iurisdictione se extendat, in qua variatum est à *Scriptoribus*, siquidè *Ang. in d. l. Insula*, quæ paulo antè adduximus, opinatus fuit mare quatumcunq; distet à Terra, esse sub iurisdictione Dñi Terræ propinquioris, & *Angel.* secutus est *Roder. Suar. in d. alleg. 18. n. 9.* Altera sententia fuit *Bart. in d. tract. de Insul. volentis*, iurisdictionem

huiusmodi non extendi, nisi usque ad centum milliaria, & quod ultra est, subiacere iurisdictioni Imperatoris, tanquam Domini uniuersi Orbis, & *Bart.* sectati sunt *Cæpoll. in præc. loco, n. 20. Fæly. in d. cap. Rodolphus, vers. secunda conclusio*, & melius in quarta declaratione, & post alios *Cacheran. in decisio. Pedemontan. 155. num. 3.*

19 qui ex hoc voluit, Principem non recognoscentem Superiorem, vectigal à Nauibus præter nauigantibus, & transeuntibus exigere posse, quamuis Portum non tangant; quod an verum sit, nunc non insisto. Redeundo tamen ad propositum, mihi *Bartoli* sententia hac in re verior videtur ratione infinitatis vitæ, quæ in iure non admittitur libenter, *l. fideicommissarius, §. si decem, de legat. 3.* quod si infra centum milliaria adsit alia Terra æqualiter, mare interiacens est diuidendum quoad exercitium iurisdictionis; per ea quæ habentur in *l. adeo, §. 1. ff. de acq. rer. dom.* Omnes autem *Scribentes*
 20 conueniunt, quod si delictum committatur in loco maris æquè distantia à duobus Territorijs, sit locus præuentioni, per *tex. in l. arbor in princ. & in §. de vestibulo, ff. comm. diuidun. cum ijs*, quæ adnotauit *Bal. in l. 2. sup. ubi de criminibus agi. oportet. & Fæly. d. c. Rodolphus, vers. secunda conclusio.*

Est autem advertendum circa id, quod notanter voluit hic

Luc. de Penn. quem secutus est *Affl. in c. 1. quæ sint rega. in ver. Armandia, in fine,* ita demum Principem Terræ vicinioris posse animaduertere in delinquentes in mari adiacenti, si inuenerit, & ceperit ipsos delinquentes aliàs ipsorum remissionem petere non posse, de cuius dicti veritate Ego satis dubitarẽ. Nam si verum est, ipsum Principem tantam iurisdictionem habere in mari propinquo, quantam habet in toto suo Territorio, ac ditione terrestri; non video rationem diuersitatis, nec quare pro delicto in mari commisso, remissionem petere non possit in omnibus casibus, in quibus illam peteret de iure pro delinquentibus in Terra: adeò quod in iudicando *Pennensis*, ac *Affl.* opinionem non reciperem.

Ex prædictis quoq; deriuatur
 22 id, quod voluerunt *Scribentes*, Insulam scilicet in mari natam, esse sub iurisdictione Domini Terræ propinquioris, vt post alios notauit *Greg. Lopez in l. 29. tit. 28. par. 3.* Indè *Bellug. in specul. Princ. in rub. 22. §. & quia, nu. 67.* reprehendit *Bal.* in eo, quod scriptum reliquit *nu. 6. in Rubr. ff. de*
 23 *rer. diuis.* Venetos ex eo esse liberos, quòd Ciuitatẽ fundarint in Insula maris, & sic in loco nullius dominio subiecto, inquit enim *Belluga, Baldi* propositionem nullo pacto posse procedere, cum quælibet Insula su-

biaceat imperio Principis Terræ vicinioris, per ea, quæ habentur in hac lege nostra. Ideoq; Venetæ Ciuitatis libertatem in sola præscriptione fundari, & non in eo, quod *Bald.* asseruit, & *Bellug.* subscripsit *Duaren. in tit. ff. ad l. Rod. de iactu, cap. 1.* dicens, de hac re maximam controuersiam fuisse inter *Alcia. & Igneum.* Sed *Bellug.* opinioni satis validè aduersari videtur *tex. in l. adeò, ff. de acquir. rer. domin. in §. Insula,* inquit enim ibi *Iureconf. Insula, quæ in mari nascitur, quod raro accidit, occupantis sit, nullius enim esse creditur.* Ergò cum occupanti huius Insulæ dominium cedat, non videntur posse admitti ea, quæ aduersus *Bald. Bellug.* commentatus est, & consequenter omnia prædicta in dubium reuocari posse videntur, quia si occupanti conceditur, potuerunt Veneti illius Insulæ dominium quærere, & tanquã in loco nullius suam Ciuitatem fundare liberam ab omni imperio, ac alterius superioritate.

Sed idem *Bald. in d. rubr. de rer. diuisio. nu. 23.* sentiens hanc difficultatem, conatus fuit ipsam tollere hoc modo; Inquit enim, iurisdictionem Insularum adiacentium pertinere ad Dominos vicinioris Prouinciæ, sed quantum attinet ad ipsarum dominium, occupantis esse meliorem conditionem, & hanc *Baldi* distinctionem secutus est *Capolla*

in tit. de Insula, num. 6.

Verum hæc Baldi explicatio nullo pacto Bellugæ argumento satisfacit, si enim conceditur, iurisdictionem spectare ad Dominos agri propinquioris, statim sequi necesse est, occupantes huiusmodi Insulas, quamvis particulare dominium sibi quarant, non tamen liberos, sed illius Principis iurisdictioni obnoxios esse, qui adiacenti Territorio dominandi imperium in hisce Insulis habent, quod directo Venetorum libertati repugnaret. Omnes enim, qui in solo, quamvis proprio ædificant supponunt, ac subiiciunt se imperio, ac iurisdictioni Principis ipsius loci, argumento *lex. in c. omnes Basilica, l. 6. quæst. 7.* per ea, quæ satis ad propositum tradidit Paul. *Castr. in l. ex hoc iure, nu. 27. de iustit. & iur. & Iacobinus in sua inuest. ver. qui quidem inuestiti nu. 9. post Abb. in cap. diligenti, de præscript.*

Aliam huius contrarietatis conciliandæ viam tentavit non minus doctus, quam Religiosus Vir Ludovicus Molina in opere, quod scripsit de Iustit. & Iur. tom. 1. tract. 2. disput. 55. Is enim interpretans legem Regni Lusitani, quæ habetur in §. 9. tit. 15. lib. 2. ordinat. in qua inter cætera iura Regia numerantur Insulæ adiacentes, ac propinquiores, inquit hoc locum habere com-
25 paratione subditorum, non au-

tem extraneorum, si eas prius occupauerint; non enim eis alterius Regni Constitutiones obesse possunt, quominus iure gentium utantur, ex quo occupantibus tales Insulæ conceduntur. Sed hæc Molina cõciliatio apud me non est omninò tuta; non enim Iure, aut alterius Scribentis autoritate roboratur; immò repugnat rationi, ac ipsis principijs iuris, siquidem si admittimus Principem propinquioris Regionis iurisdictionem habere in Insula adiacente, habebit illam tam respectu suorum subditorum, quàm cæterorum, qui occupare non possunt ius antea illi Principi quæsitum, nec in hoc ius particulare illius Regni aliquod operatur, cū iure gentium, quo distincta fuerunt dominia id sit constitutum.

Ego autem cogitabam, nùm
26 alio modo posset difficultas excitata superari, distinguendo, quod aut Insula huiusmodi adiacens est nota ipsi Principi, vel suis antecessoribus, adeò, ut aliquando appareat dominandi in ea animum ipsos habuisse, & tunc proculdubio iurisdictione eidem Principi competere, quamvis enim ipsius Insulæ possessionem actu nõ teneat, præsidio Militum, vel suorum hominum; per possessionem tamen totius ditionis, cuius locus hic quoddam accessorium dici poterit, etiam ipsius domi-

27 nium, ac possessionem retine-
bit, sicut possessionem Ciuitatis
Metropolis capiendo, totius etiã
Regni possessionem consequi
dicitur, ex regula *tex. in l. 1. supra,*
de offic. Praefect. Augustal. vbi Bald.
in Addit. Vincent. de Franch. decis.
393. Auiles in cap. Praetorum lib. 1.
cap. 20. num. 2. & per possessionem
partis totum retinetur, l. 3.
ff. de acquir. possess. vbi Bar. Ceteriq;
id notant. Quod si Insulae non
sint cognitae, vel tanquam quid
sterile, & parui momenti fue-
rint habitae pro derelicto, ac ne-
glectae, vti fuerunt scopuli illi, ac
palustres Regiones, quas Vene-
ti, vt libertatem conseruarent
incolere coeperunt, in quibus po-
stea Ciuitas tam illustis, ac cae-
lebris habitantium solertia, ac
prudencia, vsq; ad miraculum
excreuit; quis dicere poterit Do-
minos vicinioris Prouinciae ef-
se etiam Dominos locorum, quo-
rum nullam habuerint notitiã,
vel si notitiam habuerint, ea ne-
glexerint, & pro derelicto ha-
buerint, cum dominium, ac pos-
sessionem sine animo, & appre-
hensione, nec acquirere, nec re-
tinere possint, & quod pro de-
reliecto habetur ex notissimis iu-
ris principijs, ab alio, iure opti-
mo occupari possit, Erit etiam
obseruandum, ita demum oc-
cupantes huiusmodi Insulas ea-
rum dominium, ac possessionem
retinere, si eas vires habeant, vt
ipsas tueri, ac defendere valeat,

alias occupatio non esset alicuius
effectus, ac considerationis,
ita Bald. & Capoll. in locis paulo
ante citatis, & ipsorum nulla fa-
cta mentione, Bellug. in spec. Prin-
cip. Rubr. 28. §. per quam, num. 15.
citans ad id *tex. in l. 3. §. in laqueu.*
ff. de acq. rer. dom.

* Redeundo nunc ad locum,
28 vnde digressi sumus, ex supra-
dictis quoq; Scribentes deduxe-
runt aliud notatu dignum, dum
voluerunt, testamentum, quod
fit in Mari, vel Portu alicuius
Prouinciae esse conficiendum,
adhibitis solemnitatibus, quae
ipsius Regionis adiacentis legi-
bus, aut consuetudinibus requi-
runtur, & secundum haec cauẽ-
dum est à Bald. dum in saepius
allegata Rubr. num. 9. inquit, te-
stamentum factum in Portu Sol-
dani non esse factum in Terris
Soldani, quia Portus tanquam
locus publicus, ac omnibus com-
munis, non potest magis dici
vnius, quam alterius, ex *tex. in l.*
hoc legatum, de legat. 3. cui assertio-
ni subscripsit postea Capolla in
tit. de Portu, num. 5. Baldo verò ex
professo contradicunt Faelyn. in
cap. Rodolphus, in 2. declaratione, de
rescript. citans Barbat. in Rubr. de
testam. & Capyc. in sua inuestit. in
verb. Portus, & optimè Ill. Iure-
consul. Tell. Ferdin. in comm. ad ll.
Tauri, in l. 3. p. 1. num. 10. & me-
lius in eadem lege, par. 2. num. 5.
reprehendens Cifuentem, qui vi-
detur se in eiusdem legis com-

men-

mentatione inuoluere, ac terminos confundere; inquit enim *Tell.* & benè, Portum non considerari per se, sed vt locum illius Prouinciæ, cui adhæret, ideoquè
 29 licet Portus, quoad vsum sit cõmunis, quoad iurisdictionem tamen est illius Principis, in cuius Regione Portus existit, vt notant *Scribentes in l. Cæsar, ff. de publican. & in c. 1. quæ sint regalia, in ver. Portus.*

Sunt autem prædicta nõ pas-
 30 sim, ac indistinctè recipienda, sed aliquibus cum declarationibus, & prima erit illa, vt in testamenti factione solemnitas, vel forma præscripta à lege, vel consuetudine illius Prouinciæ, in qua est Portus, minimè sit obseruanda, si Princeps illius Regionis, ac Populi illi sint Barbari, & à nostra Religione alieni, quos Infideles appellant, quia de eorum legibus, aut moribus nõ est curadum, ideoq; quoad nos, nec leges sunt, nec consuetudines, ita docuit eleganter *Bartol. in l. qui à latronibus, ff. de testamentis, vbi Castrens. Cæteriç Bald. conf. 265. & seq. vol. 4. & nouissimè Gomes ad præcitatam legem 3. Tauri num. 22.* quod *Bartoli* dictum intelligendum est secundum ea, quæ benè aduertit *Bal. in l. 2. sup. quemadm. test. aperi.* vt consuetudines Barbarorum seruandæ non sint, si sunt hostes nostri, aliàs ab earum obseruatione, nullo pacto disceden-

dum esse, & *Baldum* lequitur *Angel. in l. de die, ff. qui satisd. cogant. n. 4. circa med. & Paul. Castrens. in l. Nutritoribus, sup. commun. de successio. Ias. in l. ius civile, num. 34. ff. de iust. & iur. & latè Io. Baptista à Sancto Seuerino post alios in l. cunctos populos, supr. de Summ. Trinit. num. 92. & hæc est vera opinio, quicquid se inuoluant *Imol. in d. l. qui à latronibus, & Ias. in d. l. cunctos populos, nu. 88.**

Altera declaratio est, vt tunc
 31 seruandæ sint à Testatoribus solemnitates illius Prouinciæ, in cuius Portu testantur, quando notitia habetur consuetudinis, aut legis illius Prouincialis, aliàs sufficiat testari secundum dispositionem iuris gentium, sic firmat *Bald. in d. l. 2. quemadm. testam. aperi. vbi Castrens. & Cornuus, & idem Bal. in l. iustitia, ante finem principij, ff. de iustit. & iure, sequitur Cæpolla in titul. de Portu, & *Tell. Ferdin. in præallegat. l. 3. num. 5. & ibidem Gomez num. 22.**

Tertiò, circa prædicta obser-
 32 uandum est, illas solemnitates seruandas esse in casibus, in quibus diximus, Testatorem ad id teneri, quæ respiciunt formam testandi, non autem eas, quæ Testatoris personam concernunt.
 33 Inde est, quod si filius familias nostræ Ciuitatis Neapolitanæ, qui iure municipali testamenti factionem habet, quoad bona sibi ex materna linea obueniē-

ria per *Consuetudinem*, sub titulo de *Filiofamilias volenti testari*, vel filiusfamilias *Hyspanus*, cui idem permittitur lege illius Regni sub certa forma tradita, à *Constitutione Taurina*, quæ habetur in *l. 4. tit. 4. lib. 5. noua recopilat.* testentur in portu, vel alio loco alterius Prouinciæ, in qua ius ciuile seruatur, quo penitus filiofamilias testamenti factio prohibetur, *l. qui in potestate, cum simil. ff. de testam.* ratum erit eorum testamentum, quamuis in aliena Regione testetur. Ità docent omnes *Scribentes in l. omnes populi, ff. de iusti. & iur. & in l. cunctos populos, sup. de Summ. Trinitat. & Fide Catholica*, cum multis congestis à *Paris. conf. 1. 2. vol. 3.* & per *Gozadin. conf. 49.* & per *Azed. d. l. 4. tit. 4. lib. 5. noua recopilat. num. 15.* & per *Gomez in l. 5. Taurina, nu. 2. & Ceruantes in l. 6. earundem legum Tauri nu. 89.* & ità censuit Sacrum Consilium Neapolitanum, me Commissario in causa Dominorum de Aprano, vt refert Dominus *Præses de Franch. in decis. 552. nu. 23.* ad quæ inspicienda etiam sunt posita per eundem de *Franch. decis. 146. in princip.* vbi determinatur quid iuris sit respectu bonorum sitorum extra loca, in quibus testandi consuetudo viget, & cum mei instituti non sit immorari in quæstionibus remotis à proposita materia, remitto me ad ea, quæ ibi habentur.

Deniq; aduertendum est, omnia hæc, quæ diximus procedere respectu mercatorum, & aliorum Nauigantium, nam quod attinet ad Remiges, Nauarcos, aliosq; Classicos huiusmodi quæstiones sunt superflua, vbiq; enim tales personæ reperiuntur, iure militari testantur, *l. vnica, ff. de bon. possess. ex testamento militis*, notauit *Ripa in l. Centurio, de vulg. subst. n. 11. Emanuel à Costa in repe. l. Gallus, §. & quid sit tantum ff. de liber. & posthum. Tell. Ferd. in d. l. 3. Tauri, 1. par. num. 10. Menchaca de success. creat. lib. 3. §. 24. n. 15. Aquilin. in d. l. Centurio, nu. 32.* & in hoc Omnes conueniunt, quamuis anceps inter prædictos sit quæstio, an testamenta à Nauarchis iure militari facta sustineantur, si non moriantur in ipsa militia, ac exercitio, sed superuiuant? *Ripa* enim, cui nonnulli adhæserunt opinatus est ea non valere, *Costa* verò, & *Tell.* censuerunt, ipsa omni tempore valida, sicut ea, quæ tempore pælis, aut belli cõficiuntur, quæ sustinentur bello finito, ac peste cessate, vt tradidit *Cornel. cõf. 53. vol. 4. & Boe. dec. 228.*

* Vtteriùs progrediendo noto adeò verum esse id, quod prædiximus, Mare, scilicet esse de Territorio, ac iurisdictione Terræ adiacentis, vt vassallus, qui tenetur ferre opem Domino bellum gerenti in eius Regno, tenetur etiam seruire, si geratur

in mari propinquo. Ità scriptū reliquit *Baldus*, quem secutus fuit *Aluarot. in cap. 1. quibus mod. feud. amict. col. 2.*

Insuper non est præmittendum id, quod eleganter ad hanc materiam tradidit *Bellug. in suo specul. Princip. Rubric. 30.*
 37 dùm scripsit, quod licet Territorij appellatione veniat mare, id non procedit in concessione facta à Rege de Baronia cum suis finibus, & terminis; non enim per hoc censetur ei concessa cognitio delictorum patrorum in mari, quia illorum cognitio ex inueterata consuetudine est de Regalibus maioribus, quæ in generali concessione non veniūt, ex *Capyc. in sua inuestitura*, vbi inquit in verbo *Littoribus* non comprehendi in concessione feudi in Regno Siciliae littora, quatenus iactus ballistæ protenditur, nisi in specie dicatur; quo casu quid in tali concessione contineatur, habetur latè per *Ifern. in tit. quæ sint regalia, in verbo Armandia*, & per *Capyc. in loco proxime citato.*

Ex prædictis quoq; occasione
 38 ne illorum verborum huius nostræ Constitutionis, *Ad auxilium purgandi Orientis*, colligunt hic *Scribentes*, Principem non solum teneri ad purgandam Terram latronibus, *l. cõgruit, ff. de off. Præs. sed etiam mare Piratis*, idq; suis sumptibus, *Luc. de Penna in l. 1. nè rustici ad vll. obseq.*

latè *Iacobus de Ayello in tract. de adoha, num. 3. & Gregor. Lopez in l. fin. tit. 20. par. 2. in fi. & sic, dùm consultus fuisset, respondit Serenissimo Regi nostro Philippo II. Io. Garzia, vt ipse testatur in tract. de expens. & meliorat. c. 21. nu. 3.*

In casu tamen necessitatis po-
 39 terit Rex compellere vassallos ad deseruiendum pro remigi- bus, ità *Capyc. in Repet. cap. Imperialem, in fin. ex autoritate Luc. de Penn. in l. 1. nè rustican. ad vll. obseq.* Miror autem non citasse ad hoc *Capitulum* huius Regni, quod incipit, *Item Admirati, sub Rub. de soluendo statutas comminancias*, in quo cauetur, Ciues burgenfes honestos, non esse ad huiusmodi onera compellendos, ergò secus est in hominibus vilioris, ac tenuioris conditionis, prout expressim hoc aduertit *Io. Antonius de Nigris in Commentario illius Capituli num. 12.* quod tamen nunquam seruari vidi, sed tantum voluntarios mercede conduci. Hoc quoq; sentire videtur hic *Accurs.* dùm verba illa huius nostræ Constitutionis *Vt Classiariorum numerus ex incensitis, vel accrescentibus expleatur*; exponit *de incensitis* hoc est, de his, qui censentur, & deputari volunt huic ministerio; Verū hæc verba *Accursij* interpretationem minimè, ni fallor, admittunt, sed potiùs intelligenda sunt secundum explicationem

Panciroli, qui in suo *Commentario ad notitiam vtriusq; dignitatis, capit. 7. lib. 1.* vult, incensitos, de quibus in hac lege fit mentio, esse inopes, & sine censu, quæ interpretatio concinit dispositioni *Capituli* huius Regni, & hic est verior sensus, qui etiam suaderi potest ex ijs, quæ scripta reliquit doctissimus *Iustus Lipsius* in libello de militia Romana libr. 1. *Dialogo 2. in fin.* Quamuis etiam mihi omninò non displiceat expositio *Luca Penn. hic, & Rebuffi*, qui volunt, incensitos esse adstrictos, ac addictos huic exercitio, ac ministerio.

His sic constitutis, ac explicatis, vt vniuersa huius nostræ legis materia explanetur, aliqua notanda censui, & forsan non ingrata legentibus, quandoquidem non sic passim apud alios reperientur; non tamen extra terminos, & cancellos propositi argumenti egrediendo.

Et quoniam in hac Cõstitutio-
41 ne principaliter tractatur de personis Classicis, cõsidero, tres esse illarum species distinctas, de quibus etiam distinctè, ac separatim pertractabo, sunt enim in Classibus Remiges, sunt etiã, & Naucleri, Nautæ, ac Milites, quos vnico verbo nostrates omnes appellant *Gente de Cauo*, sunt deniquè Duces ipsarum Classium, vt inquit *Iureconsultus* in l. vnica in fi. de bo. poss. ex testam. milit.

Incipiendo à Remigibus, quos vulgò, *Gente de Remo*, vocant, noto, pœnam hanc damnationis ad *Triremes*, qua vt plurimum Remiges sunt damnati (nàm sunt quoquè alij voluntarij mercede conducti, & alij serui) olim parum cognitam (vt supra diximus) nunc vsu frèquentissimè receptam, 42 æquiparari damnationi in metallum, vt obseruauit *Capycius* in decisio. 153. & *Iulius Clarus* *Receptar. sententiar. lib. 1. quest. 57.* citans ad idem *Follerium* nostrum *Carrer. & alios*: Indè alij 43 qui censuerunt, damnatos perpetuò ad *Triremes* amittere testamenti factionem actiuè, ac passiuè, vt post *Ripam*, & *Gabriel.* voluit *Peregrin. de iure Fisci* libr. 2. titul. 4. num. 7. & *Arnol. Ferron. ad Consuetud. Burdeg. lib. 2. titul. 5. §. 15. pagin. penult.* & nouissimè *Farin.* post *Simonem de Pet.* per eum adductum in sua *Praxi criminali par. 2. tom. 1. in titul. de var. & diuers. delict. questio. 102.* Quod tamen hodie non procedere, testatur doctissimus *Couarru.* in *Rubr. de testamenten. par. 3. in fin. num. 27.* & *Farinac.* in loco proximè citato in 6. limitat. per tex. in *Authent. sed hodie, C. de donatio. inter virum, & uxorem*, quamuis priorem opinionem teneat *Ferdinand. Vasq. controuers. illustr. libr. 3. cap. 96. num. 4.* sed *Couarru.* opinio ex vsu forensi est comprobata;

Damnatus autem ad pœnam
 44 Triremium, si se percutiat, vt
 inutilem reddat, puniendum
 esse, ac si alium vulnerasset, cen-
 suit *Tiber. Decian. in tract. crimin.*
lib. 9. cap. 2. num. 5. & antè eum
Grammatic. decisio. 44. per totam.

45 Si verò damnatus à Triremi-
 bus aufugiat, & damnatio est ad
 tempus, duplicatur, ità *Ioannes*
Anton. de Nigr. ad Capitulum Re-
gni 81. sub Rubr. Quod pro fugien-
tibus à Galeis, quod si duplicatio
decénij tempus excedat, in per-
petuum pœnæ prædictæ addici-
tur, ex tex. in l. aut damnum, §.
quisquis, ff. de pœnis. Quando au-
 tem est damnatus perpetuò, &
 aufugit, redibit, si capiatur, in
 causam suam, nisi in condem-
 natione pœna mortis, vt solet in
 grauissimis causis, fuerit com-
 minata, & ità præuia maxima
 discussione censuisse Sacrum
 Consilium Neapolitanum, re-
 fert *Dom. Pras. de Franch. in dec.*
140. in 2. dubio, Alexan. verò Tu-
raminus olim Iuris interpres in
 hoc Neapolitano Studio in suo
 docto opusculo. edito ad inter-
 pretationem *l. non puto, ff. de iure*
Fisci, par. 1. cap. 3. num. 60. cum se-
quentibus, contra hanc Senatus
 nostri sententiam multipliciter
 argumentatur; dicit enim, quod
 si pœna mortis non daretur,
 (etiam si expressa non fuerit)
 fugæ delictum, quod grauissi-
 mum est, abiq; aliqua pœna re-
 maneret, quod absurdum esse

nemo non videt; item argu-
 mentatur ex *tex. in l. capitalium,*
§. in Exulibus, ff. de pœnis, vbi ex
 pœna deportationis deuenitur
 contra euadentes, & fugientes
 ad pœnam capitale, idest, vl-
 timi supplicij, ac mortis natura-
 lis, sic enim interpretatur *Albe-*
ric. ibi illa verba, *pœna capitali,* &
Bald. in cons. 271. incipiente, qua-
ritur, vol. 2. vers. porro sæpè. Et
 istam interpretationem secutus
 fuit idem Senatus Neapolita-
 nus in ea *decisione in primo dubio;*
 vndè dicit, probari non esse in-
 conueniens ex vno genere pœ-
 næ, transire ad aliud genus, etiã
 vltimi supplicij, & in hanc sen-
 tentiã multa adducit, quæ om-
 nia re vera in *d. decisione* addu-
 cta, & considerata fuerunt, &
 cùm in hoc Regno Senatus pla-
 cita legis vim habeant, amplius
 in dubium hæc quæstio non
 est reuocanda apud Nos, & iam
 hoc vsu comprobatū est, fateor
 tamen disputando facilè cōtra-
 riam partem sustineri posse.

Solemus etiam nedum per
 46 sententias, sed per viam transa-
 ctionis, ac cōcordiæ reos crimi-
 nis postulatos ad Triremes trās-
 mittere, Fisco, ac reo consentiē-
 tibus, quod tamen parte offensa,
 ac reclamante nunquam admi-
 47 simus. Quandoq; autem ma-
 gna vrgente necessitate consue-
 uimus Nos Regentes Collate-
 ralis Consilij in Visitatione ip-
 sorū Carceratorū, damnatos ad

remigandum ab alijs Curijs Regni, vel ab ipsa M.C. etiam pendente appellatione ad Regias Triremes loco depositi (sic enim dicitur) hoc est, pendente appellatione mittere, duobus tamen concurrentibus; Primò, quod rei sint accusati de grauioribus, ac atrocioribus delictis; Secundò, quod ex relatione actorum facta à Cómmissario, & Iudice ipsius causæ, constet, reos ipsos nullo pacto pœnam Triremium effugere posse, vel pro quantitate temporis, ad quod damnati fuerunt, vel pro parum minori. Idemq; etiam fieri solet, si nulla adsit condemnationis sententia, dummodò ex actorum visione constet, maxima adesse indicia, vel probationes tales, vt certum sit, ipsos huiusmodi pœnam euadere non posse: ipsis autem seruientibus in Triremibus, expediuntur eorù causæ, & hæc condemnatio loco depositi, fit maxima cum moderatione, & æquitate, itaut potius Fiscus, quàm ipse reus grauatus remaneat. Multoties enim ad Triremes transmisiimus homines, qui vltimo forsân supplicio affecti fuissent, si eorù causæ per sententias terminatæ essent, & hoc vsu receptum est, multis ab hinc annis, quamuis nouissimè fuerit aliquantulum hësitatam, an hoc iure fieri posset, quod attenda antiqua hæc consuetudine, concurrentibus

ijs (quas prædixi) circumstantijs, itaut semper oculus ad reorum beneficium habeatur, rectè sustineri posse arbitror, attenda maximè vtilitate, ac qualitate talium Virorum, ac antea acta illorum vita, & ità firmat *Dominus Regens de Ponte* post hæc scripta editus, & à me visus in *tract. de potest. Proreg. & Collat. Conf.* Quod etiam ex alio, magis rationi consonum redditur, quia si vel innocentes forsân aliqui iplorum reperti fuerint, vel maiori temporis spatio deseruerint, quàm postea per sententiã fuerint damnati, salarium, tanquam volütarijs Remigibus eisdem persolui mandatur, idq; in viliores personas statuitur, quæ possent etiam (vt dixi) compelli ad remigandum, mercede debita constituta. Notandum est autem, quod quando Ego visitauit Carceratos, seruabam, certum tempus designare, quod non excederent damnati loco depositi; idq; constituebam, habita relatione Iudicis illius causæ, quod fuit benè receptum, nè pauperes in dicta causâ perpetuò remigarent, sed finito tempore libertati redderentur, & hoc Visitationis remedium est maximum pro Causarum expeditione.

Si verò ad remigandum dâ-
48 nati casu, vel etate debilitati fuerint, solent eos Proreges, dato seruo vicario, liberare, antiquo,

atq; vſitato more , vt aduertit
Paris de Puteo in tract. de ſyndic. in
verbo Condemnati, c. 2. quē. citat
Nig. in. d. c. Regni 8 1. n. 9. per text.
pulcherrimū in l. in metallū 2 2.
ff. de panis , cuius verba notanda
sunt , Inquit enim Iureconſultus.
In metallum damnati, à Preſide di-
mitti poterūt , qui exiſtimabit de his
dimittendis (exiſtimabit) ait, nām
in grauioribus delictis , ac mali
exempli ſepè in Collat. Conſilio
cenſuimus, quamuis ſenes, & in-
ualidos, minimè eſſe dimitten-
dos: commutant etiam Proreges
hāc pœnam Triremium, quod
alijs Iudicibus inferioribus mi-
nimè licet, vt teſtatur Gomeſ. Leo-
nus in ſua centur. quæ habetur
inter varias deciſiones in deciſio.
 48.

Est etiam notandum, quod ſi
 49 Remiges iſti ab Hoſtibus capiā
 tur, & ad nos reuertātur, redeūt
 in cauſam ſuam , verūm ſi quis
 eos redemerit, Fiſcus pretium ei
 ſoluereteneretur, per *tex. in l. mulier,*
quæ in opus Salinarū, ff. de capt. &
poſtlim. reuerſ. qđ expreſſim obler-
uauit Bolognet. in l. 1. in princ. ff. de
acq. poſſ. non tamen citat ad hoc
tex. quem ſuperiùs adduxi .

An autem ſit iſtis, qui ad Tri-
 50 remes redire compellūtur im-
 putandum tempus captiuitatis ?
 Ego apud neminem legi, ſed cre-
 derem, totum ad eorum cōmo-
 dum eſſe deducendum, ſicut tē-
 pus carcerationis dānato in exi-
 lium imputatur, ex Cōſtitutione

Theodoſ. & Hon. in Lomanes, ſup. de
panis, cuius verba, ac mentē ſatis
propoſitæ quæſtioni deſeruire
videntur: Sit ſatis (inquiunt) im-
menſorum cruciatum ſemel uiſſe ſup-
plicia, nec ij, qui duo privati ſui aure
communis hauſtu , & lucis aſpectu
intra breue ſpatium catenarum pō-
deribus pregrauati, etiam exilij pœ-
nam ſuſtinere iterum compellan-
tur .

Finito verò tēpore Dux Claf-
 51 ſis Remiges iſtos abſq; vlla ſo-
 lutione gratis dimittere debet ,
 vt ſtatuit *Conſtitutio* huius Regni
 incip. *hi, qui, ſub tit. de inquis. facien.*
 vbi *Affl.* ponit formā, quæ hodie
 ſeruatur . Non autē debet Dux ,
 52 vel Capitaneus Triremiū iſtos
 Remiges exercere in proprijs
 ſeruitijs, ad propriū commodū,
 vt eſt *tex. in l. officium, S. Paternus ,*
ff. de re mili. quod aliquando ma-
 lè ſeruatum vidi .

Deniquè prætermittendum
 53 non eſt, Barones , ac Dominos
 vaſſallorum , qui habent in hoc
 Regno merum, & mixtum Im-
 perium , ac ſepè ſuis ſubditis
 hanc remigandi pœnam infligunt,
 non poſſe alijs Triremibus illos
 addicere, quām ijs, qui ſunt
 Regis , quod non ſolūm
 Pragmatica ſanctione in hoc
 Regno, ſed etiam in Hispania
 peculiari lege eſt cautum, vt in
titul. 29. leg. 5. libr. 8. nouæ reco-
pilationis , vbi etiam ſtatuit ,
 Barones proprijs ſumptibus il-
 los tranſmittere debere .

54 Inde annis præteritis ortam fui se inuenio quæstionem satis elegantem. Nam cū Illustrissimus Dō Garfia à Toledo, olim Dux Generalis Classis , Triremes duas haberet (sub Regis tamen stipendio) & pro earum remigio vsus fuisset multis hominibus, qui à Iudicibus Baronum erant ad remigandum condemnati; dùm suæ administrationis redderet rationem, Cómédator Giron, qui erat tunc tēporis Visor generalis Clasis, prætendebat, non potuisse Don Garfiã, illis vti pro seruitio suarum Triremium, ipsumq; teneri Fisco Regio in eo, quod interfuit ipsius Fisci, non habuisse illos Remiges. Et pro Fisco dicebatur, verba *Pragmatica*, quæ iussit, cōdemnatos transmitti ad Regias Triremes, & non alias, esse intelligendas de Triremibus , quæ sunt propriæ ipsius Regis, & sub eius dominio , non autem de

55 conductis; cū genitiui natura sit indicare dominium, vt per *Scribentes in Rubric. ff. de nou. oper. nunc. per tex. in l. seruum Titij, ff. mandati, & in l. si hæredis seruus, de legat. 1.* & verba accipienda esse in potiori significatu, l. 1. §. qui in perpetuum, ff. si ager vectig. vel emphyt. præsertim in Statutis, in quibus verba propriè sunt intelligenda.

At pro D. Garfia cōueto in mediū afferebatur, Triremes, et cōductas, ac stipēdiarias, dici Trire-

mes Suę Maiestatis, sicut domus conducta, dicitur domus conductoris, l. 1. §. domum, ff. de aleator. l. lex Cornelia, §. domum, ff. de iniurijs, l. qui domum, ff. de adulterijs vbi Bart. & Alberic. quod procedit etiam in Statutis, quia quamuis sint strictè, ac in propria significatione accipienda, sunt tamen interpretanda secundum communem vsum loquendi , qui vsus præfertur cuicumque propriæ significationi , per textū in l. librorum, §. quid ergò, de legat. 3. & in cap. quamuis, vbi Abbas, & Alij, de verb. signific. l. as. post alios in d. Rubr. de nou. oper. nunc. Expēdebatur etiam alia verba ipsius *Pragmatica*, videlicet *Ad Triremes Regia Curia destinatas pro custodia Regni*, cum negari non possit, Triremes etiam conductas pro Regni tutela inseruire: & in hanc opinionem contra Fiscum inclinat doctissimus *Regens Reuerterius in suis votis manuscriptis*, quamuis non referat, 56 quid fuerit decisum. Ego verò quamuis, vt debeo, tãti Viri auctoritatem magnificiam, non possum eius opinioni me subscribere, ex eo, quod cū D. Garfias esset Dux totius Classis à Rege huic administrationi præpositus, non debebat, propriam sequendo vtilitatem, suas Triremes instruere hominibus gratis deseruientibus, qui potuissent operam suam in Regijs Triremibus nauare; sed tanquã

Tutor, vel Procurator, sui principalis commodum spectare, *l. quicquid, supra, arbitr. tutela*, & licet possit Tutor propriam utilitatem præferre commo-
 pupilli, *l. videamus, §. nec Tutor, ff. de in litem iurando*, hoc admittendum est, quando bona fide procedit, sed quando ex re ordinata ad pupilli utilitatem, sibi & non pupillo acquirit, tenetur pupillo ad interesse, ut notanter *Salyc. post Martin. & Alios* docuit in *d. l. quicquid*. Insuper, quando in locationis contractu merces fuit constituta, si fuisset dictum, aut cogitatum de istis Remigibus, qui gratis seruire deberent, vel eidem locatori certum Remigū numerum promissilet Regia Curia, certè minori fuisset, ac vi-
 liori pretio cōtentus Don Gar-
 fias, ut omnibus patet; & tandē benè applicari, atq; adaptari potest ad propositam speciem *tex. superiùs adductus in d. l. officium, §. paternus, ff. de re milit.*

57 Nunc de Nautis, Nauarchis, ac Militibus aliqua videamus, & quidē hos omnes militari priuilegio gaudere, censuit *Iureconf. in l. unica, ff. de bon. possess. ex testa. milit.* & ideò iure militari testan-
 58 tur, ut diximus. Insuper excep-
 ptio hostica, quæ ex Regni *Con-*
stitutione competit Militibus ser-
 uientibus in Terra, competit etiam militancibus in mari, *Glo. & Ifern. in Constit. Regni Hostici,*
 59 & Nautæ, qui acceperint cōmi-

nantias (cōmeatus, ac Annonæ genus, hoc est) si aufugerint, puniuntur pœna statuta à *Capitulo Regis Caroli I. sub Rubr. Quod marinarij non se subtrahant à va-*
scellis. Sed & illud notatu dignū, quod tradidit *Gregor. Lop. in l. 1. tit. 24. par. 2.* maiorem imponi

60 pœnam detrectanti militiam Maritimam, quam Terrestre, cū illa sit durior, & asperior;
 61 nec non is, qui perdit Nauem sua culpa, dicitur proditor, sicut qui Castellum amittit, *Oldr. consil. 92. & Franc. Aret. consil. 165.*
 62 & docentes Hostes construere Naues, capite puniuntur, *l. si. C. de pœn. lo. Andr. in cap. Item quorundam, de Iudeis, & Boer. dec. 178. num. 17.* & Nautæ, & Nauarchi tenentur etiam de leuissima culpa, *Alex. conf. 41. col. 3. vol. 3. Gregor. Lop. in d. l. 1. vers. que andan en ella, tit. 24. partit. 2.*

Restat, ut de Ducibus, ac Præ-
 64 fectis ipsarum Classium aliqua dicamus, & quidem Alij sunt Duces supremi, qui vulgò *Generalissimi* vocantur, ac summum habent Imperium, qualis in bello Ciuili fuit Bibulus, quē apud *Cesarem de Bello Ciuili lib. 3.* legimus, toti officio maritimo præpositum, cuncta administrasse, & co mortuo ad neminem vnū summam imperij rediisse. Alij verò sunt minores Duces, qui summo illi Imperatori subiunguntur, ac subordinantur, de Duce illo maiori exemplum etiam habemus

mus

mus in Praefecto Praetorio Oriē-
 tis, cui, vt in *princip. huius Constit.*
 legitur, tam Classis Seleucena,
 quā alię vniuersę suberant. Dux
 autem minor ei, quem dixi-
 mus Summo Imperatori subal-
 ternatus, erat Comes Orientis,
 cui Seleucena Classis ad auxiliū
 purgandi illas Regiones, aliasq;
 necessitates erat attributa. Huic
 autem officio Praefecti Praeto-
 rio respondere videtur in Gal-
 lia, inquit *Rebuff. hic in Rubrica*,
 officium Admirati, ad quem
 65 spectat omnes Naues congre-
 gare, corruptè tamen Admira-
 66 glium hodie hunc vocari dicit
Petr. Gregor. Tholos. lib. 1. syntagm.
Jur. cap. 3. cūm Almirarchas de-
 nominari debeat, quasi Salluginis,
 seū maris Princeps, prout
 etiam sentire videtur *Renatus*
Coppin. de dem. Franci. lib. 1. tit. 15.
 67 *num. 11.* Hispani verò, apud
 quos est etiam hoc officium, ab
 admirandis operibus deriuatā
 eius appellationem opinati sūt,
 vt innuit *tex. in l. 24. tit. 9. part. 7.*
Marinus verò *Frecc.* cui me sub-
 scribo, in *suo opere de feu. tit. de offic.*
Magni Admirati, tractās de prae-
 heminentijs, quas habet in hoc
 68 Regno, vbi etiam est in vsu, vt
 inferiūs dicemus, post multa,
 concludit, & rectè, nomen esse
 barbarum, sequè eius originem
 69 ignorare. Sit vtcunq; est vna
 de praecipuis dignitatibus in
 omnibus Regnis, atq; illam so-
 lus Rex concedit, *Bald. in cap. 1.*

in princip. quæ sint Regalia, & ibi-
dem post eum Afflict. & Gregor.
Lop. in Comment. ad l. 24. titul. 9.
 70 *par. 2.* & quæ solemnitates ser-
 uabatur in eius creatione apud
 Hispanos recenset *tex. legis 3. d.*
tit. 24. 2. partit. In hoc autem Re-
 71 gno, sicut & in Hispanijs in-
 multis eius officij potestas est
 diminuta, & coarctata, vt testa-
 tur *Frecc. in loco praecitato nu. 30.*
 Alteri enim, vt plurimum Rex
 noster Classis Imperium com-
 72 mittit. Habet autem hodiè Ma-
 gnus Admiratus merum, ac mi-
 xtum Imperium in Nautas om-
 nes, exceptis Classium ministe-
 rio deputatis, ac in omnes viuē-
 tes ex arte Maris, vt post *Marin.*
ubi supra, refert *Praf. de Fran-*
ch. in eius dec. 142. in princip. Ha-
 73 bet etiam cognitionem naufrago-
 rum, ac ius omne spectans
 ad Regiam Curiam in bonis
 naufragatis. Et cūm annis prae-
 teritis magna orta fuisset qua-
 stio inter Regium Fiscum, &
 Admiratum super quibusdam
 bonis, quæ erant capta ex nau-
 fragio, quod passi erant quidam
 Hebrei Turcarum Regi subdi-
 ti, qui (vt infra dicemus) nobis
 Hostium loco sunt, fuit declara-
 tum, ea bona tantum ex naufra-
 gijs ad Admiratum spectare,
 quæ hostium non essent, & quo-
 rum Dominus ignoraretur, alia
 ad Fiscum bona Hostium etiā
 naufragata pertinere: & quoniā
 res fuit satis controuersa, & ne-

dùm hic, sed in Supremo etiam Italico Consilio agitata, non piget ponere verba decreti Regiæ Cameræ Summariæ interpositi, facta relatione in Collaterali Consilio, & demum consultatione transmissa Regi nostro Potentissimo, sunt autem hæc :
Die 22. May 1577. Fuit provisum pariter, atq; decretum, & declaratum, omnia bona, & vascella naufragata, & que in posterum naufragari contigerit in presenti Regno, quorum Domini sunt, & erunt ignoti, & incerti, spectare ad perceptionem, ac cognitionem Magni Admirati. Omnia verò vascella, bona, & personas Hostium, & diffidatorum Sæc Catholica Maiestatis, etiam quod sint naufragata, & naufragata, vel in posterum naufragarentur, non spectare nequè ad perceptionem, neq; ad cognitionem dicti Illustriss. Magni Admirati, & proinde quoad dictos tres Hebreos, & eorum bona, captos, & capta in maritima Hostium occasione naufragij, ac Navim ipsam naufragatam, Regium Fiscum esse absolendum, & absolui debere, prout presenti decreto absoluitur ab impetitione, & pretensione dicti Illustr. Magni Admirati. Hoc suū, &c.
 Acta sunt penès Paulū de Curtis, & Ioannem Hieronymum Latinum, & ad tollendas has difficultates, expressè hoc ius sibi referuavit Rex Dominus noster in concessionibus dicti Officij postea factis. Animaduertendū

est, hæc bona naufragata, quorum Domini nesciuntur, pertinere ad Admiratum, non vti bona naufragorum, quod enim habet ius Fiscus in aliena calamitate, vt de re tam luctuosa compendium sectetur? vt ait *Iureconsultus in l. 1. de naufr. & in Authent. nauigia, supra, de furtis*, sed vti bona vacantia, cum Domini non appareant, ac eo titulo Fisco debita, per *tex. in l. 1. sup. de bon. vacant. & in Constit. Regni incip. Dohana, in tit. de offic. secreti, & Regis concessione debentur Admirato, ad quæ videndus est Afflict. in Constitut. Regni Rapias, nu. 13.*

74 Alias autem dignitates, ac prærogatiuas post Frecciã in loco citato, collegit curiosè, & eleganter pro more doctissimus olim *D. Consil. Carolus Tapia*, nunc in Collaterali Consilio Collega noster, & Belmontis Marchio meritis-75 simus, in libro *Recopilationis Iurium huius Regni in Rub. de Officio Magni Admirati*. Et quoniam potestas Admirati magna ex parte translata est in Præfectos, ac Imperatores Classium, ideò de ipsorum dignitate, ac præhemi-79 nentia, tam Ducum supremorum, quàm inferiorum aliqua sunt adnotanda, quæ non passim reperiuntur.

Et primò inspiciendum est, quam iurisdictionem, ac potestatem habeant Duces Classium in eorum Classicos? Qua

in re antè omnia ostendendum est, quid Duci à Principe, vel ab ipsa Republica concessum fuerit? diuersimodè enim id factum fuit, nam quandoq; non solum in mare, sed in omnes Prouincias mari adiacentes ad quadringentesimum à mari stadium Imperium concessum legimus in bello piratico Pompeio, lege Gabinia, vt legitur apud Cicero-*nem in oratione pro lege Manilia, & Plutarcum in vita Pompeij, & Diodorum Siculum lib. 38. & in nostris obseruauit Francis. Octo-*manus in lib. de leg. Romanis, Antonius Augustin. de legibus, c. de lege Gabinia, de legationibus pagin. 65. Et in hoc Regno Neapolitano cum frequentes orirentur controuersie inter Duces predictos, ac Præfectos Prouinciarum, in quibus Classes reperiebantur: Philippus II. Rex noster ea prudentia, qua omnia regebat, ac disponebat, certas in hoc leges statuit, quas habemus in instructionibus, seu mandatis datis Principi Aurie Summo Maris Præfecto, easq; etiam ab alijs Ducibus suarum Classium seruari iussit, & hodiè seruantur, & quoniam instructiones predictæ non ab omnibus haberi possunt, opere præteritum fore censui, ipsarum verba hic ponere, quæ sunt:

*Sobre la gente de la Armada se
77 os da mano y jurisdiccion entera, y
cumplidamente, para que la ayais en*

todos los casos, y delitos, que cometieren en la Mar, y assi mismo os la doy sobre qualesquier personas otras de Tierra en los delitos, que dentro de mis Galeras, y Armada cometieren, en qualquier forma contra los que anduieseren con ella, pero si alguno de la Armada cometieren delitos en Tierra en algunos de mis Reynos, y Estados, tocara el conoçimiento dello al Virrey, o Governador, o Capitan General de tal Reyno, o Estados mios, si tales delitos fueren hechos contra la gente de la Tierra, y aunque haya sido preso en la Mar por la justicia de la Armada; sea remitido despues, y entregado a la justicia de la Tierra: y assi mismo que si el delito, que el de la Armada cometiere en Tierra, fuere contra gente de la Armada aunque se preda una vez por la justicia de Tierra, sea remitido, y entregado tambien à la justicia de Mar. Pero en caso de extracçion de cosas prohibidas, y vedadas, que de Tierra se sacasen a la Mar contra las leyes, y ordenes, en tal Reyno vedadas, quiero, y es mi voluntad, por lo que importa euitar este inconueniente, que si alguno de la Armada, que haya cometido este delito en la mar, fuese despues preso en Tierra, conosca en tal caso, y proceso la justicia de la Tierra. Mas os encargo mucho, que este delito de extracciones le castigueis seueramente, y que en todo procureis, y deis orden, que la gente de dicha mi Armada ande bien disciplinada, y que entre ella y de la Tierra donde quiera, que apartare-

des aya buena correspondencia, y se excusen diferencias, y competencias entre ellas, y se guarde, y cumpla por todo esta mi declaracion, que lo mismo mando, y ordeno a los mis Vireyes, y Capitanes Generales de los Reynos, y Estados mios, donde podreis apórtar para que guarden, y tengan la misma buena correspondencia con vos.

Hæc sunt verba mandati, siue instructionis, ad cuius declarationem aliqua adnotanda sunt, ex quibus vniuersa materia remanebit explicata, videbimus enim eodem tempore, quid per has instructiones sit secundum iuris communis Regulas constitutum, quidue fuerit innouatum.

Primò igitur notandum est, has instructiones de causis criminalibus tantum tractare, & nihil de ciuilibus actum fuisse, vt ex verborum discursu videri poterit, quæ delictorum tantum cognitionem respiciunt: vnde consequens est, iuris communis dispositionem in causis ciuilibus esse seruandam, secundum quam, si controuersia sit inter Commilitones, vel Classicos, ita ut tam Actor, quam Reus Duci Exercitus, vel Classis subsit, vel conuentus fuerit de eius iurisdictione, in utroque casu cognoscat Dux prædictus, sic enim interpretantur *tex. in l. Magisteria, C. de iurisd. omn. Iud. Petrus de Bellapert. Iacobin. Castrens. Salyc. &*

*alij Scribentes sibi, & quando conuentus est Classicus, actor verò Paganus, conuenietur reus apud suum Iudicem militare, ex regula *tex. in cap. cum sit generale, de for. compet. cum simil.**

Secundò ad istius materie intelligentiã supponendum est, regulariter iurisdictionem huius Duci Classis, non priuatiuè, sed cumulatiuè censi concessam, vt ex *tex. in l. 1. §. cum Urbem supra, de officio Præfecti Urbis, & in l. fin. supra, de iurisd. omn. Iudicum*, adnotarunt *Gregor. Lop. in l. 24. titul. 9. par. 2. Io. Garzia in tract. de Nobilit. glo. 1. num. 5. & Dom. Præf. de Franch. decis. 88.* Secundum tamen has instructiones priuatiuum, & non cumulatiuum esse Imperium Ducis prædicti, dicimus; siquidem cum Princeps instructiones, ac mandata hæc dederit ad controuersias, quæ oriri quotidie solebant, sedandas, & componendas, ac ipsius mens fuerit separare, & distinguere iurisdictiones inter Præfectos Prouinciarum, & Classium Ducis, censendum erit, iurisdictionem vnicuique ipsorum discretiue concessam fuisse, ita ut alter alterius cognitionem non debeat usurpare. Sic enim limitatur Regula illa, quæ habetur *in d. l. 1. de off. Præfecti Urbis*, prout docuit *Bald. in l. unica, §. ubi autem, nu. 6. vers. 2. casu, supra, de caduc. toll. & idem in Authent. habita, nè fil. pro patre, num. 32. & Angel. in l. cum*

Prator, ff. de iudic. & in l. si vacan-
 tia, supra, de bon. vacant. F.elyn. in
 cap. Pastoralis, col. 2. vers. limita se-
 cundo, de offic. ordin. cum alijs, quos
 copiosè suo more cumulauit
 Menoch. de præsump. lib. 2. præsump-
 tio. 18. vers. sextus est casus. In
 79 hoc Regno etiam Magnus Ad-
 miratus ex priuilegio habet me-
 rum, & mixtum Imperium, cū
 clausula abdicante iurisdictionem
 ab alijs omnibus, vt testatur
 Vinc. de Franch. decis. 142. &
 417 num. 7. in fin. & Domin. Reg.
 Tap. in loco superius citato.

Tertiò obseruandum est, per
 80 instructiones prædictas Præfe-
 cto Classis omnimodam cōcedi
 iurisdictionem in omnibus ca-
 sibus, & quibuscunq; delictis,
 duobus tamen concurrentibus,
 videlicet, quod delinquatur à
 Classico contra Classicum, &
 quod comittatur delictum in
 ipsa Classe, per verba illa: *Sobre
 la gente de la Armada se os da
 mano y jurisdicion entera, y cumpli-
 damente, para que la ayais en todos
 los casos, y delitos, que cometieren en
 la mar.* Est autem hoc summa-
 cum ratione, ac secundum Iuris
 communis regulas constitutū.
 Mare enim vbi Classis reperit-
 ur, est Territorium ipsius Ducis
 Classis, sicut locus, in quo
 commoratur Exercitus, vt scrip-
 tum reliquerunt Cyn. Bar. Bal.
 & nouissimè post alios Guevara
 & Orof. in l. 3. ff. de offic. Præs. ac
 ijdem Bartol. Bald. & Iacobin.

aliquè recentiores in l. cunctos popu-
 los, supra, de Summ. Trin. & Fide
 Cathol. & iterum Bal. in l. pupillus
 §. Territorium, & ibi Alciat. &
 alij, ff. de verb. signif. & Bal. in c. 1.
 quib. mod. feud. amitt. num. 16. Bel-
 lin. in tract. de re milit. cap. 18. n. 12.
 circa med. in 2. par. Paris de Puteo
 in tract. de duello lib. 1. cap. qui pos-
 sunt indicere par. 4. Qui termini
 rectè ad id, de quo agimus ap-
 81 plicantur, Classis enim appella-
 ri potest. Castra maritima, vt
 bellè dicit Boer. dec. 177. n. 7. in fi.
 ex quo sequitur, quod cū per-
 sonæ sint sub iurisdictione ip-
 sius Ducis, ac locus in quo pa-
 tratur delictum, sit eius Terri-
 torium, cognitio huiusmodi, tā
 vigore harum instructionum,
 quàm ex dispositione iuris cō-
 munis, ad ipsum spectat.

Quartò noto, quod non solū
 82 habebit Dux cognitionem in
 eos, qui sunt de ipsa Classe, sed
 & in omnes alios, etiam extra-
 neos, qui in ea reperiuntur, &
 ibi deliquerint, etiam si vterquè
 tam offensus, quàm offendens
 non sit Classicus, ex verbis eius-
 dem instructionis, videlicet: *y
 assi mismo os la doy sobre qualesquier
 personas otras de Tierra en los deli-
 tos, que dentro de mis Galeras, y Ar-
 mada cometieren, en qualquier for-
 ma cōtra los que anduieren en ella.*
 83 Quod etiam de iure communi
 conuenit, siquidem si quis sit in
 Exercitu, & delinquat, licet non
 sit de Exercitu, punietur à Duce

belli

belli, quia ibi est cum Vniuersitate, vt eleganter scriptum reliquit *Præpos. in cap. ius militare, 1. distinct.*

Quintò non est prætereundû, 84 quod in casibus, in quibus diximus, cognitionem spectare ad Ducem Classis, erit id intelligendum absq; aliqua distinctione, an sint crimina militaria, vel communia, graua, vel leuia, quando enim delictum fit in ipsa Classe, vel Exercitu, qualecumq; sit, punietur à Præfecto ipsius Classis, vel Exercitus, vt obseruauit *Accurs. in l. 1. supr. de exhiben. reis, in princip. in versic. in Prouincia repertus, quem secutus fuit Boss. in tit. de for. competent. num. 4. & è nostris Ioann. Anton. de Nigris in Commentar. ad Capitul. huius Regni, quod incipit Castellanos num. 34. licet quando delictum fit extra Exercitû, adhibeatur distinctio superius notata, vt notarunt in l. magistræ, supra, de iurisdictione omnium Iudic. Petr. de Bellapert. Butrig. Cæteri q; Scribentes, & *Accurs. in d. l. 1. de exhib. reis in ultimo scholio, ubi hoc explicat melius cæteris omnibus Salyc. & rursus idem Accurs. in l. desertores, in secundo vers. de re milit. cum alijs adductis per Vinc. de Franch. in dec. 88.**

Sextò meminisse oportet, has 85 instructiones seruandas esse, quando Classis est in Portibus, aut Lictoribus Prouinciarum subditarum eidem Principi, sic

enim cauetur illis verbis expressè: *Si alguno de la Armada comete delitos en Tierra en algunos de mis Reynos, y Estados, hoc enim casu in certis casibus tantum in eis numeratis cognoscet Præfectus Classis, sed si fuerint in Regione alia indistinctè, siuè in Mari, siuè in Terra Classici delinquant, animaduertet in eos Imperator belli, vel Classis, qd si hoc non fuisset in his instructionibus dictum, idè erit obseruandum ex dispositione iuris, hoc enim voluerunt Salyc. in d. l. 1. de exhib. reis, & in d. l. magisteria, & Gregor. Lop. in d. l. 3. tit. 24. par. 2. qui loquuntur in locis ubi non adest Præses, qui adesse dicetur, etiam si non sit Præses illius Prouinciæ, cui Classis est attributa, dummodò sit sub eodem Principe; exemplum erit, quando Classis huius Regni Neapolitani est in lictoribus Siciliae, vel Hispaniæ, nam obseruandi erunt limites mandati, ac instructiones nostræ. Quod si Classis erit in Prouincia alterius Principis amici, vel fœderati, non attendetur tenor harû instructionum, sed seruabitur ius commune, secundum traditum late per Bart. in l. non dubito, ff. de capt. & postlim. reuers. in fin. & per Bal. in l. exequutorem, supra, de execut. rei iud. nu. 28.*

Septimò considerandum est, 86 per has instructiones esse prouisum, quod si Classici inter se

delinquant in Terra, licet Præfes Prouinciæ præuenierit, esse causam ad Præfectum Classis
 87 remittendam, & è conuerso, si aliquis Prouincialis in ipsa Classe delinquat aduersus aliquem Prouincialem, itaut neuter eorum sit de Classe, cognitio pertinebit ad Præsidentem ipsius Prouinciæ, etiam si Dux Classis præuenisset, & insuper si Classicus in Terra delinquat aduersus Paganum, animaduersio huiusmodi delicti fiet à Præsidente. Hos tres casus determinat instructio per hæc verba: *Pero si alguno de la Armada cometiere delitos en Tierra en algunos de mis Reynos, y Estados, tocara el conocimiento dello al Virrey, o Governador, o Capitan General de tal Reyno, o Estados mios, si tales delitos fueren echos contra la gente de Tierra, declarando en el vn punto, y en el otro, que si el delito, que el de la Tierra cometiere en la Armada, fuere contra personas de la Tierra, aunque haya sido preso en la Mar por la justicia de la Armada, sea remetido despues, y entregado a la justicia de la Tierra, y assi mismo, que si el delito, que el de la Armada cometiere en Tierra, fuere contra la gente de la Armada, aunque se prenda vna vez por la justicia de la Tierra sea remetido, y entregado tambien a la justicia de mar. Circa quod obseruandum est, im-*

mutatum fuisse per has instructiones ius commune, dum iubet Rex, non obstante præuentione in casibus superius expressis, remissiones delinquentium esse faciendas, nam alias præuentio locum haberet inter Præfectum Classis, & Præsidentem Prouinciæ, cum alter personæ ratione, alter loci delicti commissi iudex esse posset, & inter eos is, qui prius cognoscere ceperit, sit de iure præferendus, per ea, quæ latè habentur *in l. si. sup. ubi de criminib. agi oport.*

88 Octauò, non est omittendum, Ducem Classis, quamuis amplam, ac omnimodam habeat iurisdictionem in omnes Classicos, non posse tamen punire illos Officiales, qui sunt à Rege creati, sed de commissis tantum informationem capiat, & ad Regem referat, ita notabiliter *Iacobin. in l. 2. per illum tex. supra, de officio Præfecti. August. volens, Præfectos, ac Senescallos Exercitus non posse remouere Officiales sibi subditos, si à Rege sunt electi, quod sequitur Boer. decis. 149. num. 14. & Gregorius Lopez in l. quarta, titul. 24. part. 2. quæ lex aperte id constituit in Regnis Hispaniarum: & ibi Gregor. ab istis Officialibus Classicum infert ad Magistratus Regiarum Audientiarum, vt non possint nisi à Rege puniri,*

nionem in praxi esse receptam, quamuis *Ias. in consil. 161. lib. 2. & Paris. cons. 8. num. 31. lib. 1. te-*
 95 nuerint contrarium. Appellabitur autem à Duce Classis, si uè à Iudice per eum, dato ad summum Præfectum, quem *Generalissimum* appellant, si in eodem loco reperitur : quando uero Classis est in Portu, vel in alio loco huius Regni, prouocatio ad Proregem interponitur, qui vel Iudicem in causa appellationis dabit, vel quod rariùs accidit, causam eidem Generali remittet, ut cum consilio alterius Consultoris Iurisperiti appellatione terminet, prout obseruatum fuit his diebus in causa quorundam, qui opem præstiterant, ut à Triremibus aufugeret quidam Octauius Paladinus, qui cum fuissent ultimo supplicio damnati ab Auditore Triremium, fuerunt auditi in causa appellationis, quæ fuit admissa ab Excellentissimo Prorege, ac iniunctum Illustrissimo Marchioni Sanctæ Crucis, ut Iudicem appellationis nominaret, qui elegit Don Franciscum Pimentellum Iudicem Magnæ Curie Vicariæ in Criminalibus ac Auditorem Generalè Exercitus, per quem facta relatione in Collaterali, fuit reformata sententia, & vnus fuit condemnatus ad remigandum perpetuò, cum comminatione mortis, alter (ex quo Nobilis) depor-

tatus, & sententia nomine Proregis prolata fuit, ex quo relatio fuit facta in Collaterali Consilio. Quo casu hic Iudex appellationis, non à Duce Classis, sed à Prorege datus videtur, ut eleganter tradidit *Couarr. in paulò ante citato cap. 4. num. 6. in fin.* quia aliàs hoc non posset Præfectus Classis ex se facere, per notata per *Ioann. Fabrum in S. primo, institut. de vulg. & pupill. substi.*

Vndecimò colligendum est,
 96 Ducem Classis, & Belli ex speciali prærogatiua posse causas meri Imperij alteri delegare, ut notauit *Rebuff. post Bartol. in l. tam Collatores, col. 2. infr. de re militar.*

Vidimus hucusq; de Iurisdictione, quam habet Præfectus, sicut Dux Classis; Nunc de alijs commodis, ac prærogatiuis ad eum spectantibus aliquid est dicendum, in quibus non vltimū locum obtinet portio prædæ, quæ capi cōtigerit ab eius Clas-
 97 se. Iure enim Militari hæc portio Principi debetur, *cap. Ius militare, 1. distinct. c. dicat aliquis 23. questio. 5.* est enim hoc Ius de Regalibus maioribus, quæ à Regia dignitate separari, ac diuelli nequit, ut notat *Lucas de Penn. in l. fin. in secunda column. de omn. agro deser. Gulielm. de Benedict. in cap. Raynuius, de testamen. in verbo Et uxorem nomine Adelasiam, in secunda decis. num. 319.* & per *Carol. de Grassal. libr. 2. Re-*

gal. Franc. iure decimoquarto: Et
 98 ideò lex Hispana expressim sta-
 tuit, Principem hęc prædæ por-
 tionem sibi iure Supremi Im-
 perij spectantem, non posse al-
 teri in perpetuum concedere,
 sed tantum ad certum tempus,
 vt habetur in l. 20. tit. 4. lib. 6. no-
 va recopil.

Quanta verò sit hęc prædæ
 99 portio, variatum est, cum à iu-
 re non sit certa quantitas desi-
 gnata, vt post *Scribentes in d. cap.*
Ius militare, notauit *Conar. in Re-*
gula Peccatum, par. 2. §. 1. num. 6.
in fi. Variatur autem secundum
 mores Regionum, ac consuetu-
 dines Militares, quæ in his sunt
 attendendæ, *Bald. in l. Adoptio,*
supra, de Adoptione, Calder. in cons.
1 supra, de tregua, & pac. Dom. de
Ponte cons. 93. num. 18. Et quidẽ
 olim Romani non vno modo
 prædam partiti sunt, sed diuer-
 simodè varijs temporibus id fe-
 cerunt, vt obseruauit *Hermanot.*
Detus in §. item ea, quæ, instit. de re-
rum diuis. & Herod. lib. 10. tit. 9.
cap. 15. Nunc Admiraglius in
 Gallia habet decimam omniũ
 mobiliũ, quæ in maritimo bello
 capiuntur, vt testatur *Petrus de*
Gregor. lib. 1. syntagm. iuris, cap. 3.
num. 7. & Petrus Rebuff. in tract.
de decimis, quest. 3. num. 24. In
 Hispanijs est quinta pars, vt sta-
 tuitur in l. 4. tit. 26. par. 2. In hoc
 Regno Neapolitano olim, quã-
 do Admiratus erat Dux Clas-
 sis, Naues omnes, Arma, resque

omnes non nouas habebat, eius
 quoq; com modo cedebant Du-
 ces captiui, ac vigesima pars
 omnium aliorum captiuorum,
 vt apparet ex concessione hu-
 jus Officij facta olim à Regina
 Ioanna I I, Duci Suesano Io-
 anni Antonio Marzano, quam
 videre licet apud *Dom. Regen-*
tom Carolum Tapiam in titulo su-
perius citato, de Officio Magni
Admirati. Nunc autem per in-
 stractiones datas, quæ hodiẽ
 seruantur, prædæ diuisio fit hoc
 modo videlicet. Si Sũmus Dux
 quem *Generalissimum* vocamus,
 sit præsens, debetur eidem de-
 cima, si absens in signum supe-
 rioritatis eidem aliquod præci-
 pium, & insigne reseruatur,
 quam vulgari vocabulo *Gio-*
iam appellant, quod reliquum
 est, quinque in partes diuide-
 tur, tres ex ijs Duci Classis, alte-
 ra *Trierarchis*, seu *Triremium*
Capitaneis, quinta Militibus
 assignatur. Si verò per Classi-
 cos Milites Castellum aliquod,
 vel Oppidum expugnatur, tres
 fiunt portiones, vnã Duci Clas-
 sis, altera *Nauarchis*, altera Mi-
 litibus cedit. Arma verò, ac
 tormenta bellica, ac Naues ma-
 iores Principi reseruantur, & ei
 acquiritur, etiã si antea fuerint
 alicuius amici, vel alterius, cui
 ex postliminio restitui deberet,
 siquidem postliminium locum
 in his non habere, docuit *Iure-*
consultus in l. Navibus, de capt.

& post-

Et postlimin. reuersis, l. 2. in fin.
 eodem, vide Bolognet. in l. 1. de
 acquirend. possession. numer. 52.
 100 sic etiam si Rex aliquis, vel ex
 Regio sanguine natus capiatur,
 ad Principem spectat, quod &
 apud Romanos vlu receptum
 fuisse ex *Liuis* colligimus, qui
 li. 10. tertiae decadis refert, Scipio-
 nem Massinisse dixisse; memi-
 nisse illum, debere Sophonisbā
 (Siphacis Regis ea vxor erat) nō
 ipsi Massinisse, à quo capta erat,
 sed Reipublice debitam, vt re-
 ctè, licet ad alium finem, obser-
 uauit *Bolognet. in l. 1. ff de acq. poss.
 num. 41. Dux Hostium*, si capi-
 tur, cedit Duci Classis in prædā,
 de eo tamen statuere aliquid nō
 potest, inconsulto Principe,
 quod in Gallia, & Anglia aliter
 seruatur, nam si Talia (sic pretiū
 redemptionis appellant) excedit
 decem millia aureorū, est Prin-
 cipis, vt testatur *Boer. decis. 178.
 num. 3. Et 4. Eidem Duci etiam*
 debentur signa militaria om-
 nia, quæ ex Hostibus capiun-
 tūr. Serui omnes assignari de-
 bent Regiæ Curiaë pretio cer-
 to triginta aureorum, in sin-
 gula capita constituto, ac cen-
 tum, si Nauarchi fuerint, quos
Araizes vocant, vt illis valeat
 Princeps suas Triremes instrue-
 re.

Hinc orta fuit superioribus
 diebus elegans quæstio in Re-
 gia Camera, inter Fiscum, & Il-
 lustrissimum Marchionem sã-

etæ Crucis Præfectum Claf-
 sis huius Regni Neapolita-
 ni, an seruæ, quas in cuiusdam
 Pagi direptione cœperat, essent
 tradendæ pro pretio superius cō-
 101 tituto ipsi Regiæ Curiaë. Di-
 cebat enim Fiscus, verba instru-
 ctionis, seu mandati, quamuis
 concepta in sexu masculino, ex
 102 iuris tamen significatione,
 masculinu n hoc casu compre-
 hendere fœmininum, l. si ita scri-
 ptum, in princ. de legat. 2. l. qui duos,
 de legat. 3. tradunt *Scribentes*, quos
 in frequenti numero collegit
*Tiraq. in tract. de Retract. S. 1. gloss.
 9. num. 179. cum sequentibus*, &
 afferebatur ad hoc particularis
 decisio *tex. in l. seruis legatis, ff. de
 legat. 3.* in quo, seruorum appel-
 latione veniunt etiam seruæ.
 Quod tamen Regia Camera nō
 admisit, declarauitq; seruas non
 deberi, cessat enim ratio in fœ-
 minis, quæ in instructionibus
 exprimitur, vt scilicet illis Prin-
 ceps Triremes suas instruere
 valeat, quod in masculis tantum
 verificari potest, vndè cessante
 103 identitate rationis, masculinū
 non comprehendit fœmininū,
 ex communi schola *Scribentium*
in l. quicumq; supra, de seruis fugitiu.
 & in alijs locis cumulatis per *Ti-
 raquell. paulò antè citatum num.
 224.*

Sed & altercatum est, an is, qui
 104 vicem Ducis gerit, habeat por-
 tionem prædæ, quam ipsi Duci
 diximus deberi? pendet nunc

hæc controuersia inter Illustrissimum Don Petrum à Toledo, olim Præfectum huic Neapolitanæ Classi, & Don Garsiam de Toledo, qui, cum absente Don Petro, fuisset à Prorege constitutus Vicarius in locum dicti Dō Petri, prædamq; ex Hostibus cœpisset, portionem Duci debitam, suis vsibus applicauit, eam verò vendicabat Don Petrus, quia illam cœpisse videbatur eius nomine Don Garsias, cum eius Vices gereret. Pro D. Garsia autem dicebatur, de hoc esse particularem decisionem Gregorij Lopez, qui in *l. 3. in princ. tit. 24. p. 2.* dicit, Præpositum Classis, quamuis non habeat titulū Admirantis, gaudere debere prærogatiuis ipsius Admirantis; dicebatur insuper, D. Garsiam non esse Locumtenentem Don Petri; licet enim Admiratus posset sibi Vicarium, seu Locumtenentem constituere, de licentia tamen Proregis in hoc Regno, vt habetur in *c. 7. de offic. Magni Admirati*, ipse tamen non fuerat ab eo nominatus, sed à Prorege, qui Principis locum tenet, & ideo omnia lucra, omnesq; dignitates, quas haberet principalis, competere etiam Locumtenenti, ac Vices alterius gerenti ex Regis mandato, ità *Bart. in l. 1. §. hi quibus, ff. de legat. 3. & Glo. Gulielm. de Cuneo, Roman.* ac plenius alijs *Alex. in l. 1. n. 53. ff. de offic. eius*, & hanc differentiã,

ac distinctionē videtur expresse constituere *tex. in l. fin. sup. de offic. eius*, ad quæ videndus est etiam *Cardin. in clement. 1. de off. Vicarij.*
 105 vbi quatuor species Vicariorum recēset, & dicit, Vicarium à Principe datum gaudere debere omnibus prærogatiuis, quibus principalis ipse gauderet. Pendet adhuc indecisã quæstio, & cum Ego sim vnus ex Iudicibus, meam sententiam in hoc declarare nequeo.

Habebit etiam Dux portionē
 106 prædæ illius, quæ capta fuerit ab alijs, qui proprijs sumptibus Naues armauerint, & sunt Milites volūtarij, quos Gallico verbo *Auentureros* vocari, testatur *Ripa in l. Centurio num. 11. vers. 4. & Sfortia Odd. in tract. de compendios. substitution. in præmissis 3. par. 5. nu. 8.* Quod in Regno hoc constitutum est per *Capitulum* concessionis Officij Magni Admirati, cuius verba sunt hæc: *Itē Admiratus habeat, & habere debeat decimam partem omnium, quæ capientur per vascella quæcunquē, existentia in nostra Curia, etiam si contingat armari quæcunquē vascella per Fideles nostros, de eorum propria pecunia, & contingerit capi quæcunquē vascella, & bona inimicorum nostrorum.* Quod tamen aliter in Hispanijs prouisum est, ac maiori cum ratione, siquidē portio Duci non debetur de captis per Milites non stipendiarios, qui suis sumptibus Na-

ues armauerint, l. 20. tit. 4. lib. 6. nou. Recopil.

De alijs, quæ per socios auxiliares capiuntur, si proprium Ducem habent, nihil debetur Præfecto, probat hoc *tex. in c. dicat aliquis, 23. quest. 5. vbi Glo. Archidia. & alijs*, quibus accedant *Præpositus in d. cap. Ius militare, Hostiens. in Rubr. de treg. & pace, Calder. conf. 95. sub eadem Rubr. de treg. & pa. & Dom. Reg. Lanar. conf. 84. vers. quarta opinio.*

107 Succedit nunc, nõ incongruo loco tractanda elegans, atquæ ardua quæstio, quam aliquoties & in Supremo Italix Consilio, & in ipso Principis Concistorio, in quo de Republica, atquæ summa rerum tractatur in Hispanijs, quod *Status Consilium* appellant, aliquoties tractatã memini in grauissimis causis, & hic etiam in Collaterali nostro Consilio agitatam scimus: an liceat Duci Classis prædam capere ex rebus hostium, existentibus in Nauibus, vel in Portu Amicorum? Exemplum erit, si in Nauibus Venetis, vel si in Portu Anconitano adsint bona Turcarum, vel Iudzorum, qui Regi Turcarum sint subditi, quos Hostium loco nobis esse, sæpius iudicatum est, vt refert *Dom. Regens de Ponte in conf. 93. ferè per totum, & Dom. Lanarius in superius citato consil. 84. nu. 5.* an in his casibus præda iure capi, ac diuidi possit inter capien-

tes, seruata forma instructionũ prædictarum?

108 Pendere autem videtur huius quæstionis decisio à resolutione Articuli, satis à *Doctoribus* cõtrouersi, vtrũ scilicet iure militari licitum sit prædam agere extra locum belli in alieno Territorio, qua in re inter *Scribentes* variatum est.

Siquidem prædam in hoc casu capi posse, tenuerunt *Ioannes de Riccijs* insignis Doctor in quodã *eius consilio*, quod apud me non est, ab omnibus tamen pro antesignano huius opinionis affertur, & post eum *Ioannes Crotus in l. 1. ff. de acq. poss. num. 5.* & ibidem *Hermanos. Detus, num. 21. Aemilius Ferretus num. 16. Bolognet. num. 70. Marcellus Beringuius, col. 13. in fin. & Bartho. Rosuleus ibidem num. 32.* affirmans, hanc eandem sententiam ibidem secutus fuit *Accium*, & pro eius comprobatione infra scripta seruntur.

109 Primò expenditur *tex. in d. l. 1. ff. de acq. poss. c. in §. item ea, instit. de rebus diuis. in quibus* Iuribus, nulla loci adhibita distinctione, prædam hostium capienti deberi, statutũ est, vnde cum lex non distinguat, id Nos facere, non debemus, vulgata *l. de pretio, ff. de public. in rem actione.* Secundò eadem Iura ad hanc sententiam probandam adducuntur, alio modo illa ponderando, vt

110 enim gemmæ. & lapilli, vbi-

cunq;

cunq; inueniantur fiunt capientium, nulla facta distinctione, vbi inueniri contingat; ita etiã, & res hostium, quæ ibidem sub eadem structura verborum cū lapillis, & gemmis enumerantur, nullo locorum discrimine capientibus cedat, vt recta procedat æquiparatio, quod suadet etiam ex illis verbis: *Item capta in bello*, habet enim dictio illa, *Item*, vim repetitiuam similitium. Tertio affertur *tex. in l. penultima, supra, de donatio.* quo in loco *Imperator* validam prædæ donationem ait à Ducibus factam, siuè in ipsa bellorum occupatione, siuè in quibuscunq; locis degere noscuntur; quibus ex verbis, *Scriptores*, qui hanc sententiam tuentur, eliciunt quocunq; in loco præda capiatur, tanquam iure captã, posse à Ducibus diuidi. Quarto citatur ad supradictorum confirmationem *tex. in l. Diuus. ff. de seruit. rustic. præd. iuncto §. plane, institut. de rer. diuis.* ex quibus iuribus habetur, venationem, ac aucupij prædam in alieno Agro, etiam inuito Domino, capientibus acquiri. Quinto, & vltimò subnectitur prædictis *tex. in l. 3. §. fin. ff. ad l. Cornel. de Sycar.* vbi inquit *Iure*

112 *consul.* licere transfugas, vbi cunq; repertos, quasi Hostes occidere. Si igitur hi, qui quasi Hostes sunt, quocunq; in loco Iure interfici possunt, multò magis id licebit in veros Hostes; quod si

in corpus læuire absq; discrimine permittitur, facilius in bona irruere, prædamq; capere, cū minus hoc sit, ex Hostibus vbi cunq; repertis permittetur.

Alteram verò sententiã, quod præda in alieno Territorio non hostili, non licitè capiatur, amplexati sunt *Angel.* in celebri illa *disputatione*, quæ incipit *Renouata guerra*, quem secuti sunt *Soccinus in d.l. 1. de acquir. possess.* & ibidem *Ripa nu. 6. Marian. Soccin. nu. 75. Alciat. num. 12.* & in eam quoq; inclinare videtur *Guliel. Pontan.* ad interpretationem eiusdem legis *num. 20. in fin.* & expressè eam tenet eodem in loco *Card. Parisius nu. 16. & Petrus Bellin. de re milit. in 2. par. tit. 8.* & nè desint particulares authoritates, *Dominus Lanarius in d. cons. 84. num. 4. & 6. in fi.* voluit, non adductis præ-

113 dictis, Turcas, qui à Summo Pontifice assecurati sunt, non posse capi ab aliquo Principe Christiano in Portu Anconitano, & sic in ditione Summi Pontificis. Insuper *Calvus Hugo consil. 65.* respondit, iniuste captam fuisse Nauiculam Hostium in Portu communis Amici, atq; ita Supremum Aragonense Consilium pronunciaffe refert, in quadam causa inter Rempublicam Ianuensem, ac Præfectum Insularum Balearium, idq; in casu magis dubio. Nam in ea facti specie, Nauis Hostilis insidiabatur Nauiculis Ianuensiu,

ac Triremes illius Reipublicæ insequi cœperunt Nauiculam illam Hostilem in alto mari, & licet ipsa se receperit in Portum communis amici, videbatur initium licitum fuisse ex ijs, quæ habentur in *l. quod ait lex, §. quod ait, ff. de adulter.* idem etiam alias Iudicum sententijs comprobatum retulit *Gomes. Leonius in decis. 1 2.* quæ habetur in *2. vol. diuersarum decisionum*, cui se subscribit *Arismin. Tapat. de varijs iuris sent. compend. lib. 2. in tit. de captis in bello, & pace.* Facit ad prædictorum confirmationem insigne *Imola responsum*, quod est in ordine § 1. incip. *in casu premissis num. 6.* in quo in tertio du-

1 14 bio inquit, non licere capienti Hostem suum, illum, quamuis in Hostico captum ducere per Territorium alterius Principis amici vtriusq; ac bello se non immiscerentis,

Et pro hac sententia vltra auctoritates prædictas, alia quoq; afferuntur iura, ac plura argumenta,

Et primò *tex. in l. decernimus, supra, de his, qui ad Eccles. confug. cum simil.* in quibus probatur, alienum Territorium præstare securitatem. Secundò, roboratur hæc opinio ex *tex. in l. postliminium, §. postliminio, ff. de captiu. & postlim. reuersi*; quo in loco Iureconsultus eleganter docet, reuersum ab

1 15 Hostibus cum primū in amicam Ciuitatem venerit libertatē

recuperare (quia tūm primū ibi nomine publico tutus esse cœpit) ergò in Ciuitate amica Hostem suum offendere quis non potest, quia ex prædictis ibi nomine publico est securus. Tertiò *Alciatus in loco paulò antè citato*, ad suæ sententiæ confirmationē affert celebre illud Scipionis, ac Asdrubalis exemplum, à *Liuij* relatum libro nouo, 3. *decadis*, apud quem legimus, summos illos Imperatores, quāuis Hostes, cum apud Syphacē Regem, vtriq; amicum conuenissent, ab omni iniuria ad inuicem abstinuisse. Quartò, firmantur prædicta nonnullis exemplis, nam seruum fugitiuum, ex alieno Territorio, quis per se abducere non potest, *l. quis sit fugitiuus, §. item Celsus, ff. de adil. edicto, vbi Accurs.* hoc notauit. Item

1 17 & bannitus captus à Iudice, qui cum banno mulctauerat in alieno Territorio relaxari debet, vt firmavit *Oldrad. in quadam eius disputatione*, quam ad verbū retulit *Ioannes Andr. in Additio. ad Specul. in tit. de accusat. in Additio. magna*, latè prosequitur *Nellus in tract. de bannit. in 2. par. 2. temporis, quest. 3 0.* quod etiam traderunt *Iacob. Butrig. Franc. Aret. Ias. Hyppol. de Marsil. alijs Recentiores in l. fin. ff. de iurisd. omn. Iudic. Florian. in l. scuti, §. Aristo, ff. si seruit. vendic. Gomes variar. resolut. in tit. de captura nu. 5. Corneus conf. 1 5 9. lib. 2. & nouissimè Farinac.*

qui

qui omnes cumulavit in *tract. de var. quest. crimin. quest. 103. num. 208. vers. limita tertio*. Accedit predictis, quod satis proximè ad id, de quo agimus docuit *Bart. in tract. de Represal. in 8. questio. vers. ad quartum*, quo in loco inquit, Represalias concessas contra Ciues alicuius Ciuitatis, nullo pacto exerceri posse contra ipsos Ciues in Territorio alterius Principis, subditq; hoc non esse permittendum in pignorationibus, ac represalijs, quæ sunt ad instar belli, sicut non permitterentur in ipso bello, nisi (inquit ille) Princeps, aut Respublica, cuius est Territorium, fœdus haberet cum Principe, qui represalias concessit, ea lege, vt ad arbitrium, ac iussum ipsius Principis concedentis bellum mouere, ac pacem facere teneretur.

Hæc sunt, quæ hinc inde pro vtraq; sententia afferri solent, verùm si quis posteriorem hanc (Authore *Angelo*) sequi malit, qd & numero *Scribentium*, ac rerû Iudicatarum autoritate melior, ac receptor videatur, poterit argumentis, atq; authoritatibus, quæ in contrarium adducta sunt respondere, ac satisfacere.

Non enim alicuius ponderis esse debet id, quod dicebatur, iura non distinxisse, quo in loco præda ab Hostibus capi possit, & ideò nec nos distinguere debere, non enim nouum est ex

alijs locis iura declarationes accipere: ac vt à materia, de qua agimus non discedamus, nonnè maxima distinctio adhibetur in ipsa præda ab Hostibus capta, quomodo ipsis capientibus acquiratur, aliterq; diuidendum esse affirmant *Scribentes*, si in pugna Campestri, aliter si in discursu, quam *Caualcaram* appellant Italo sermone, prout vsu receptum esse affirmat post alios *Domin. de Franch. in decisio. 268.* quæ distinctio nullo pacto adhibenda esset, postquam generaliter iura voluerunt, bona Hostium capientibus acquiri. Secundò, tollitur etiam faciliter aliud obiectum, quod ex equiparatione acquisitionis gemmarum, lapillorum, ac huiusmodi rerum fiebat; non enim necesse est, vt in omnibus à pari procedant, siquidè negari non potest, multa requiri, ad hoc vt præda licitè ab Hostibus capiatur, quæ in acquisitione gemmarum, & lapillorum non sunt necessaria. Nemo enim dicet iniussu Principis, non in dicto bello, prædari posse Hostium bona, vt late notauit in *Commentarijs ad legem vnicâ, inf. Vt armorû usus* in scio Principe, qui in gemmis quærendis, alijsq; in inuentionibus non requiritur, sufficit autem vt in aliquibus æquiparentur. *Textus* autem, qui in tertio loco afferebatur in *l. penul. supra, de donation.* nihil ad rem facere vide-

tur. Non enim loquitur de ipsius prædæ acquisitione, sed de ipsius distributione, postquam, acquisita fuit, quæ absq; dubio vbicunq; locorum fiat, erit valida, & hic verus, ac germanus sensus est illius loci, vt ex verbis ipsis quilibet per se facile iudicare poterit. Quartò, ad *tex. in l. Diuus, ff. de seruit. rust.* subtiliter respondet *Barthol. Socci*, dùm ait, non rectè sumi argumentum, à prohibitione Domini agri ad prohibitionem Principis, ille enim cùm priuatus sit, non poterit id, quod Princeps, nec tantam vim habere poterit illius prohibitio, quantam Domini Territorij, qui pro eius Imperio prædam in suo agro fieri, iure optimo prohibere potest. Vndè ex diuersis inferri non potest, vulgata *l. Papinianus Exuli, ff. de minorib.* Deniq; minimè obstare videtur *tex. qui quinto loco pro alia parte expenditur in l. 3. §. fin. ad l. lul. de Sycar.* dùm inquit, transfugas quasi Hostes quocunq; in loco interfici posse, sunt enim ea verba intelligenda, vt possint occidi quasi Hostes, quocunq; in loco ipsi Hostes occidi possunt, ex quibus videtur contrarijs argumentis omnibus abundè esse satisfactum, quod si quis disputando priorè sententiam sequi mallet, posset quoq; tollere argumenta, quæ pro contraria parte sunt adducta, siquidem ad id, quod dici-

tur, alienum Territorium præstare securitatem, ex *tex. in l. discernimus, de his, qui ad Eccles. confug.* Respondetur, verum esse in ijs, quæ per exercitium iurisdictionis explicantur, quia sicut extra Territorium iurisdictionis exerceri non potest, *l. fin. ff. de iurisd. omn. Iud. sic* & in loco exempto, quia licet dicatur esse in Territorio, est tamen extra iurisdictionem, à qua fuit exemptus.

Secundò, ad *tex. in l. postliminio, ff. de capt.* replicari potest, quod ibi dicitur, reuersum ab Hostibus, cùm in amicam Ciuitatem venerit, tutum esse nomine publico, vt intelligatur, tunc demum beneficio postliminij incipere gaudere, quia respectu amicitia, ac Ciuitatum inter se amicarum, tutus est fide publica, nihil tamen ibi dici de Hostibus, nec negari, quod si ab Hostibus capiatur, iterum seruus non fiat.

Tertiò, exemplum *Alciati de Asdrubale, ac Scipione* parum aptè afferri videtur, cùm enim ambo ad illius Regis animum sibi, si conciliandum venissent satis insanum consilium fuisset illum exacerbare, ac offendere, inter se contèdendo, ac pugnando, contempta quodammodo illius Principis Maiestate.

Quæ verò de seruo fugitiuo, bannito, ac represalijs sunt considerata, minimè obstant, siqui-

dem,

dem, omnia hæc, exercendo iurisdictionem, ac per Iudicis auctoritatem explicantur, quæ certis finibus circumscripta extra illos non extenditur, ac prædatio, quæ iure belli fit, latius patet, cum iure omnibus gentibus communi sit inducta, nec loco aliquo restringatur, cum ius prædictum ubiq; vigeat, ac suū pariat effectum, ut superius dictum fuit. Vndè ex istis omnibus satis dubia quæstio reddi videretur.

Quid dicendum? Ego quidè
 119 in hac difficultate explicanda distinguendum puto secundū mentem *Beringutij*, & *Aemilij Ferretti* in loc. superius citatis, qui licet non benè se declarent, videntur aliquid adumbrare, licet imperfectum relinquunt. Dico igitur, quod aut quærimus, an prædam in alieno Territorio facere liceat, respectu ipsorum Hostium, aut respectu Principis Domini ipsius Territorij, si quoad ipsos Hostes tractemus, vera mihi ea sententia videtur, ut semper, & ubiq; præda iure optimo capientium fiat, præsupposita iustitia ipsius belli, ex sententia *Ioannis de Riccijs*, & aliorum, qui eam lectati fuerunt, quæ mihi inevitabiliter probatur ex *tex. in l. Diuus Pius, ff. de servit. rustic. prad.* & in *l. 3. ff. de acquir. rer. dom.* vbi (*Accursio* auctoritate) 120 re) aves, ac feræ, quæ in alieno agro capiuntur, fiunt capiē-

tium, etiam agri ipsius Domino contradicente, cui tamen iniuriarum actio competit, quā sententiā passim secuti fuerunt *Scribentes in d. l. Diuus*, vbi *Dyn. Bart. Castrensis*, & *Florianus*, qui dicit esse communiter receptā, prout affirmat etiam *Cantimacula in d. S. fera, Viuius lib. 2. commun. opin. conclus. 311. Suar. in suo Thesouro receptorum sentent. vers. venator, Cæpoll. de servit. rust. prad. cap. 27. Franc. Marcus dec. 530. Sebast. Med. in tract. de Venat. q. 6. Vuesembec. in paratitl. ad tit. de rer. diuis. Mysing. in d. S. fera, Vbert. Gyphanus in l. 3. num. 4. de acq. rer. dom.* Vndè fit, quod sicut in alieno agro, etiam invito ipsius Domino, præda venationis, vel aucupij fit capientis, nec ipsius Domini contradictio impedit, quominus dominium ipsarum ferarum capienti quærat, ex eo, quia in nullius dominio sint; ita etiam bona ipsorum Hostium, quæ in acquisitione, ut dictum est, feris, ac auibus æquiparantur, etiam si in alieno Territorio capiantur, & siue velit, siue nolit Dominus agri, occupanti concedentur. Nec obstabit responsio *Bartholom. Soccini*, dum suo more acutè hos casus diuersos esse ostendere conatur, dicendo, prohibitionem Domini agri non impedire dominij translationem, quia priuato homini hoc non licet, nec tantam vim habet eius prohibitio, quā

tam

tam Principis domini territorij, qui pro suo imperio, ac publica autoritate vetare potest, nè in eius ditione alius prædari possit, nam facilè hoc obiectum tollitur ex infra scriptis. Posito enim pro constanti, in venatione, ac aucupio quæri dominiû ferarum, quia in nullius bonis reperitur, idem erit dicendum de præda hostili, cum in hoc casu sola qualitas hostilitatis sufficiat ad quærendum dominium. Nec erit differentia inter prohibitionem hominis priuati, aut Principis, nam exemplum est

121 in promptu. Fac enim ad esse Principis, vel legis prohibitionem, quòminus certo in loco, vel certo tempore venari, vel aucupari non liceat; si quis contra hanc prohibitionem feras, vel aues capiat, prædam suam facit, licet in pœnâ, si edictum pœnale sit, incidat, ex frequentiori *Scribentium* sententia, relata à *Couarr. in explicatione regula peccatum, par. 2. §. 8. nu. 4. cum seq.* & à *Molin. de iust. & ius. disp. 51. tract. 2. à Palacio, de contract. lib. 2. cap. 9. vers. 4. concl.* & antè à *Petro Nauarro, de restitut. lib. 3. cap. 1. num. 291. Petr. de Aragon. in summa, eod. tit. de restitut. quest. 62. art. 3. circa fin. per Rodriq. in summa cap. 37. Medin. de restitut. quest. 12.* & per *Io. Guttier. canonic. quest. lib. 2. cap. 28.* Idq; adeò ve-

122 rum esse censuerunt, vt si lex alicuius Regni iubeat, venatio-

nem captam contra domini agri voluntatem, esse eidem domino assignandam, prout lege Hispanica cauetur, quæ est *17. tit. 28. par. 3.* quia id in pœnam statutum est, nec possit dici restitutio rei alienæ, cum nunquã in eius dominio fuerit, sed tantum satisfactio iniuriæ, quæ ei facta fuit, dùm venator ingressus fuit fundum, ipso domino inuito. Poterit venator antè cõdemnationem licitè feras, & aues retinere, & si quis ab eo emerit, nullius culpæ erit reus, vt benè ex prædictis affirmant *Medina, Couarr. Io. Guttier. & alij,* quibus addendus est etiam *Pardill. in l. per agrum, C. de seruit. &*

123 *aqua.* Ex quibus patet, per prohibitionem Principis, vel legis non impediri acquisitionem prædæ, quæ iure naturali occupanti conceditur, sicut non impeditur per prohibitionem hominis priuati domini ipsius fûdi, quæ multò fortius in casu nostro procedunt, quandoquidem prohibitio Principis prohibetis alium Principem in sua Prouincia prædari suos hostes, non habet tantam vim, quantã prohibitio legis, vel Principis prohibetis aucupium suis subditis, hoc enim pro sua iurisdictione potest prohibere; in illos verò tantquã in pares nullum habet imperium. Accedat prædictis insigne dictum *Molina in præc. tract. de iust. & ius. trac. 2. disp. 101. col. 7.*

124 dum docuit, prædam ab hostibus licitè capi, & retineri posse absq; peccato, etiam si facta fuerit contra Ducis belli prohibitionem, quâdo illa prohibitio nõ fuit facta in fauorem hostiũ, veluti inducijs constitutis, sed ob aliam causam, nè scilicet milites prædæ intenti pugnam deserant, vel periculo exponantur, vel nè hostes irritentur; nec à propositis erit alienum id, quod voluit *Bal. in l. 2. vers. quod ergò si Iudex, supra, de seru. fug.* quod si bā

125 nitus capiatur extra territoriũ illius, qui banniuit, valet processus, & executio contra ipsũ bannitum: poterit tamen Iudex territoriij, tanquam offensus suam iniuriam prosequi, & ipsius remissionem petere.

Aut agimus respectu domini, in cuius Prouincia, vel Portu prædam alter Princeps à suis hostibus facit, & tunc etiam aliqui particulares casus erunt distinguendi, pro quorum distinctione, ac explicatione meminisse oportebit naturali iure inter omnes gentes cognatione quãdam constitutam fuisse propter participationem eiusdem naturæ humanæ, *cap. charitas, §. proximos, de pœnit. distinct. 2. cap. debet 23. distinct. 4. notant Scribentes in l. ut vim, ff. de iusti, & iur. & in c. 1. de homicid. in 6.* Postquam verò diuulgæ fuerunt gentes, in diuersos Populos distincta dominia, & exorta bella, fracta ma-

gna ex parte naturali illa cognatione in tres species omnes Populi diuisi fuerunt, nam alij inter se hostes sunt, alij pacem seruant, vt inquit *Pompon. Iureconf. in l. postliminium, in princ. & §. sequenti, ff. de capt. & postl. reuers. tertiam speciem addidit Bar. in l. hostes, n. 8. eo. ti. quẽ secutus est Bal. in §. ab hostibus, inst. quib. mod. ius patr. potest. soluit. Alex. conf. 130. vol. 7. n. 6. & Boer. dec. 178. eorũ, qui inter se neq; pacem habent, neq; bellũ, & quod de Populis diximus, idem erit dicendum de Principibus, qui eis dominantur.*

* His ergò sic constitutis, dico, 126 quod aut agimus de gente, vel Principe, cũ quo inimicitia intercedit cũ prædãte, & hostes sunt, & nullũ in hac specie dubiũ esse põt, si enim liceret, & eius agrũ iure hostilitatis deualtare, & ex eo prædã abigere, cur id non licebit de bonis aliorum hostium facere? Illud tantũ adnotandum est, quod nedũm in agro hostili ex alijs hostibus, sed etiã in territorio fœderatorum nostrorum hostiũ prædari põt, quia ipsorũ agrum inuaderelicet, vt notauit *Salyc. in l. ab hostibus, sup. de capt. & postl. reuer. n. 8. faciunt tradita per eundẽ Salyc. Bald. & alios in l. liberti, sup. de inoff. testa. & quẽ proximè ad casum nostrum accedẽdo scripsit de præda capta à cõfœderatis hostium, Gram. in conf. ciuili 24. n. 6.* Alter casus erit, quãdo præda capta est in territorio

Principis, vel Populi, cū quo præ
dāti nō est neq; pax, neq; bellum,
exemplum ponit *Bart.* in Indis,
quod sequitur *Bald.* in d. §. ab ho-
stibus, & nec etiam in specie præ-
dam legitimè fieri posse credo.
Probat hoc mihi omninò *tex.* in
d. l. postliminij ius, §. in pace, vbi Iu-
risconf. dicit, *In pace quoq; postli-
minium datum est: nam si cum
gente aliqua neq; amicitiam, neque
hospitium, neque fœdus amicitia
causa factum habemus: hi ho-
stes quidem non sunt: quod au-
tem ex nostro ad eos peruenit, il-
lorum fit.* Si enim gentes istæ,
quæ inter se commercium
non habent, licitè ad inuicem
bona extrinsecus occupare pos-
sunt, eaque occupanti conce-
duntur, quamuis verè bona ho-
stium non sint, multò magis in
territorio huius gētis à veris ho-
stibus prædā abducere licebit.

Sed difficultas non modica
127 excitari potest circa intelligē-
tiam illius §. in Pace, quam à ne-
mine ex *Scribentibus*, quos vide-
rim tactam inuenio: nam quā-
uis *Budeus* multa in annot. poste-
rior. ad *Pandectas* eleganter ad
illius *tex.* explicationem præter
cæteros annotauit, hanc tamen,
quam exposituri sumus difficul-
tatem, omisit: dicit enim ibi *tex.*
quod illi Populi, quamuis hostes
non sint, quærunt sibi dominiū
rerum nostrarum, quæ ad eos
peruenerunt, & è contra. Si er-
gò isti populi non sunt hostes,

quo iure illi nostra bona, & nos
eorum, circumscripto hostilita-
tis titulo retinere possimus? Satis
dubium esse videtur, sunt enim
illi, quāuis extranei, & barbari,
domini suarum rerū, etiā si Re-
ligionem Christianam non se-
quantur, vt docuit *D. Thom.* 2. 2.
quest. 10. *art.* 10. *Innoc.* in cap. quod
super his, num. 3. *vers. prædicta in-
quam de voto*, vbi *Zabarell.* Co-
uarr. latè in *Regula Peccatum*, p. 2.
§. 10. num. 2. *Corrad.* de contract.
quest. 7. par. 1. Ergò res illorum
abiq; titulo legitimo nostræ fie-
ri non possunt, & è conuerso,
& cū deficiat qualitas hostili-
tatis, inuestigāda est alia habilis
ad transferendum dominium.

Accursius solus in explicatione
d. §. in pace, sentire videtur, licet
non aperte hanc difficultatem,
eiq; satisfacere conatur aliquo
pactō inter dentes; dicit enim
huiusmodi Populos extraneos,
cum quibus non habemus neq;
hospitium, neq; amicitiam, so-
lūm differre ab hostibus, quia
non est eis bellum indictum,
subdit tamē, vt eius verbis utar,
sed cum eis guerram habemus,
*& sic patet, quod à latrunculis
differunt, quia non habent ini-
micitias patentes, & ideo non est
postliminium, d. l. postliminium,
§. à piratis.* hæc *Accurs.* qui licet
128 clarè non loquatur, voluit ta-
men dicere, quod cum huius-
modi gente, cum qua cōmerciū
non est, licet non sit bellum legi

timè indictum in actu, sit tamè in potentia, & hoc sufficere ad hoc, vt bona ad inuicè occupari possint, sed hæc *Accursij* explanatio incidit etiã in aliã difficultatem. Nãm Populi quãuis extranei, quamuis Barbari, & Infideles, si quietè viuunt, bello à nobis lacessiri non possunt, & sic non adest bellum in potètia, vt ex frequèntiori sentètia Theologorum, & Canonistarum firmarunt latissimè *Couarr. in d. reg. peccatum, S. 10. p. 2. n. 3. Greg. Lop. in l. 2. par. 2. tit. 23. Franciscus à Victoria in relectione, quam fecit de Indis, & latissimè Molin. de iust. & iur. tract. 2. disp. 105.* Vndè Ego cogitabam, bona horù Populorum, si ad nos, vel contra ad illos perueniant, non fieri capièntium, tanquam bona hostium, quia nec in actu, nec in potètia sunt hostes (vt supra firmatũ est) sed tanquam vacantia occupantibus cõcedi, quasi in bonis nullius, nãm quamuis extra disputationem sit nos habere dominium rerum nostrarum, & ipsos barbaros esse etiam dominos bonorum suorum, hoc tamen dominium considerabile non videtur inter gentes, quæ ad inuicem cõmercium non habent, sicut dicimus, leges, & consuetudines Barbarorũ quoad nos, & nostros, non esse in consideratione, secùs quoad illos, per ea, quæ *Bar. tradidit in l. qui à latronibus. ff. de testamentis, cum alijs*

superiùs citatis, & si commercium non est, neq; rei vendicatio, neq; actio aliqua ad rerum occupatarum repetitionem dari põt, sic licitè penes eos, ad quos peruenerunt, remanere videntur, facit ad hoc *tex. iuncta glo. in l. quis sit fugitiuus, ff. de edil. edict. vers. idem Calius, vbi Iurecõf. scribit, placere eum fugitiuum esse, qui eò se cõferat, vndè eum dominus recuperare non possit.*

Offert se nunc tertius casus, quòd Princeps, vel Populus aliquis prædam in territorio Principis, vel Populi, cũ quo pacè, & amicitia habet, agere vult ex bonis hostiũ, cum quibus legitimum intercedit bellũ; & in hoc videtur esse maior difficultas. quæ distinguendo similiter, ac diuersificando facti species, erit superanda; igitur in primis hæc in re obseruadũ erit, an in pace ista, & amicitia, quæ inter istos Populos, vel Principes intercedit, sit quoq; fœdus aliquod initum, nãm erit tunc ipsius tenor attendendus, sũt enim plures fœderũ species, quas post alios recenset *Memo. de arb. iud. c. 100.* & in eis quid fuerit conuentum, erit inspiciendũ, vulgata *l. 1. ff. de pact.* Quod si nihil in fœdere dictũ sit, vel simplex amicitia, & pax vigeat inter ipsos, tunc erit distinguendum, nãm aut Princeps dominus territorij est amicus prædantis, & non amicus depredati, & erit tunc præda legitimè parta, nec

posset prohibere illam Dominus Territorij, nam si aduersus negantem innoxium transitum Exercitui alicuius Principis, qui ad inuadendum suorum hostium Exercitus, vel Prouincias transire intendit, legitime bellum indici potest, quia iniuriam facere videtur, vt est *tex. in cap. notandum, vbi Scribentes 23. quest. 2.* per quem ita voluit *Bar. tol. in l. 1. supra, de pagan. & Angel. in l. si venditor, in §. constat, ff. commun. pr. ed. num. 1.* Ripa de *remed. reseruatius contra pestem, §. nunc deuenio, num. 117.* *Couarr. in d. regul. Peccatum, p. 2. §. 9. nu. 5.* *Padill. in repet. l. per agrum, supra, de seruit. & aqua, nu. 18.* & ante illos *Ifern. in rub. que sint regal. vbi etiam Affl.* Et non video quomodo idem non liceat contra prohibentes prædam in suo Territorio, dummodo tamen nullum ei damnū inferatur, aliàs enim non teneretur, etiam si iter dare promississet, vt eleganter docuit *Ang. in l. qui sella, ff. de seru. rust. pr. ed.*

Restat videndum, quando Dominus Territorij est æqualiter amicus vtriusque, tam prædati, quam depredati, quod esse potest, nam licet amicus inimici mei, mihi inimicus esse videatur, *l. liberi, de inoff. testam. neq;* possit quis eodem tempore adherere duobus, qui adinuicem sint Hostes, vt notauit *Iacobin. in sua inuest. feud. in verb. adherentibus, nu. 9.* & *Io. de Lignano in tra-*

cta. de amicitia, in cap. de pluralitate amicorum, id intelligitur de eo, qui amicitiam iungit in perniciem meam, nam tunc amicus inimici mei dicitur meus inimicus, vt declarant Glo. Iser. Bal. Martin. Laudens, & Aluarot. in c. 1. §. porro, quib. mod. benef. amittat. latè Dec. in l. Consilij, §. socij mei, de reg. iur. vbi Cagnol. & Iacob. in inuest. in verb. dictiq. vassalli promiserunt, num. 14. & post alios Menoch. de pr. esump. lib. 5. pr. esump. 43. & Mascard. de probat. concl. 898. num. 35. & in hac specie dicendum arbitror, prædam licite fieri capientium, licet actione iniuriarum possit Dominus Territorij agere ad prædæ, ac damnorum restitutionem, per ea, quæ de præda capta in venatione superius latissime firmauimus. Duo tamen obseruanda erunt circa hanc resolutionem. Primum, quod si quis prædam occultauerit, vel venderit, occultante non emptorem, ac venditorem ad restitutionem non teneri, vt ex communi Scribenium sententia superius in feris, & auibus captis conclusum fuit. Alterum, quod si Dominus Territorij sciuerit Principem in suorum Hostium persecutionem, eius agrum ingressum fuisse, & non prohibuerit, vel statim conquestus non sit, neq; etiam iniuriarum actionem habere ad prædæ ipsius restitutionem opinor, dum enim permi-

lit ingressum, omnia hæc, quæ consecuta sunt, permisisse videtur, ita in hac specie tenuit *Socin. Iun. in l. 1. de acq. poss. num. 72.* sic limitando eius *Pauli* opinionem, qui semper voluit, prædam in alieno Territorio esse illicitam.

Deniq; non erit ab re illud subnettere, quod securitate concessa alicui Domino Navis, vel Principi, vel Populo pro eis, & socijs suis, non intelligitur concessa pro socijs, qui hostes sint concedentis securitatem, & ideo prædari poterint, ut respondit *Decius conf. s. 1. per scripta per Bart. in l. 1. ad leg. Iuliam Maiest. & Angel. in l. utimur, de sepulchr. viol. Boer. dec. 179.* quod tamen eleganter restringit *Petr. Bellin. in tract. de re milit. p. 9. cap. unico, num. 23.* quando securitas concessa esset etiam Hostibus, quia tunc in habentibus symbolum, (ipse inquit) facilem esse transitum, & extenderetur etiam ad socios Hostes, qui molestari nõ possent, quæ est magna, & satis insignis limitatio, & forsan raro locum non haberet, siquidem securitas, ut plurimum Hostibus conceditur, & sic semper extenderetur ad socios similiter hostes, nisi forsan essent hostes diversi generis, veluti si concessa fuerit alicui Principi, vel Populo Christiano, cū quo concedens bellum haberet, extenderetur etiam ad alios hostes so-

cios eius, cui securitas concessa est, si tamen essent eiusdem Religionis, secus si Infideles: cogitandum est, cū casus occurrerit, & tandem non est omittendum id, quod respondit *Thomas Grammat. in conf. 24. col. 2. nu. 5.* bona scilicet non inimicorum prædari posse, si vehuntur à Navibus inimica sub vexillis inimicorum, quia videntur se cum inimicis amicitiam copulasse, & hoc casu Assesuratores non teneri, voluit *Stracc. in tract. de ass. secur. in fine.*

Ut autem uniuersa hæc prædicta materia absoluat, non est prætermittendum, tunc demum illius portionem in hoc Regno Duci Classis, vel Magno Admirato deberi, quando capitur vi armorum, erit enim tunc ipsius Ducis Classis, sin autem ex naufragio, applicatur Magno Admirato, quando non apparet Dominus, sed si sciatur, bona prædicta esse hostium, & naufragio ad nostra littora delata fuerint, Fiscus illa habebit, idq; præuia maxima contentione iudicatum fuit per Regiam Cameram, & Collaterale Consilium, ac Regio rescripto Supremi Italici Senatus comprobatum in causa Regij Filci, cum Illustrissimo Marchione de Mòdejar, tunc huius Regni Prorege, ac Duce Suevæ Magno Admirato, in qua scripserunt Domini Regentes *Lanarius, ac de*

Ponte, ille in *conf. suo 84.* hic in *conf. 93.* & hoc hodiè extra controuersiam est, tùm ob rei iudicatæ autoritatem, quæ cum sit per sententiam tantorum Patrum, habet vim legis, tùm quia in concessione, quam postea fecit Rex Dominus noster huius officij Magni Admirati, hoc expressè cautum fuit, & Fisco refer
 136 uatū. Sed non inelegans quæstio superioribus mensibus agitata fuit inter Regium Fiscum, ac Præfectum arcis Brundusinae, quem Castellanum appellant, Nautis enim quædam hostiū vi vëtorum, ac tempestatis pænè obruta fluctibus sinè Rectore, ac Gubernatore propè littus illius Ciuitatis deuenerat, ac iecerat anchoras, adeò tamè quassata, vt naufragium omninò facturam esse putaretur: Castellanus armatis continuo militibus paruis in nauiculis illam obsedit, hostibus timorem incutiens, ac minatus se illam vi expugnaturum; qui tot malis circumuerti, se, ac sua dediderunt. Controuersia erat, an bona hostium tanquam vi armorum ipsis erepta, Castellano, vt Duci, ac suis militibus deberentur, vel vti naufragata Fisco cedere deberent? Pro Fisco dicebatur sibi ex naufragio bona deberi, nam naufragata dicuntur, siuè post naufragium, siuè in ipsa naufragij trepidatione capiantur, *l. 1. §. ex incendio, ff. de incend. ruin. & nau-*

frag. l. Pedius, eod. tit. Bart. in d. §. ex incendio, & in Authen. Nauigia, supra, de furtis, cumulat alios Surdus in dec. 183. num. 2. Ex aduerso considerabatur, bona non posse dici naufragata, quia verè naufragium secutum non fuit, & licet immineret, multa accidere poterant quominus fieret, argumento eorū, quæ de fera vulnerata, vel in laqueo detenta habentur in *l. naturalem, §. illud quæsitum, & in l. in laqueum, ff. de acq. rer. dom. cum his, quæ latè in prædæ acquisitione censuit Senatus noster in decis. Grammat. 71.* & quamuis ad arma non fuerit deuentum, satis tamen fuit ad deditionem timor armorum, qui eundem parit effectum, *l. 3. §. armis, ff. de vi, & vi arm. cum similibus adductis à Cagnolo post alios in l. vani timoris, ff. de reg. iur. & per Neuzzan. conf. 91. num. 1. Nacl. conf. 50. num. 17. & Burs.*
 137 *conf. 81. n. 8.* His omnibus perpensis, atq; discussis, factaq; relatione per Regiam Cameram in Collaterali Consilio, fuit dictum, deditionem verè fuisse factam, vtriusq; mali timore, sed ex ijs, quæ in facto deducta erant, constare naufragij mætu præualuisse, & proindè censendum esse ex naufragio potius bona quæsitæ fuisse, argumento *tex. in l. queritur, ff. de stat. homin.* Sed quia aliquid etiam cooperatus fuit timor armorum, ac Præfectus arcis diligenter, & benè

se gessit, ita ut si naufragium hostes euaderent, non possent à militum manibus effugere, & sic reddidit certam prædam, decretum fuit, bona uti ex naufragio ad Fiscum spectare, verum ex causis discussis quandam portionem esse dandam arcis Præfecto.

Quid autem dicendum in alia, non minus eleganti quaestione, & erit, si hostes, qui ob metum triremium hostilium, in terram fugiendo appulerunt, si ab Incolis capiantur, num debeat capientibus, vel Duci triremium? Hæc quaestio de factis disputanda venit in vltioris Siciliae Regno, eamque ex professo tractat *Mastrill. in dec. 180.*

138 & pro capientibus faciebat *tex. in §. illud quaesitum, instit. de rer. diuis. in l. in laqueu, ff. de acq. rer. domin. & in l. naturalē, §. illud quaesitum, ff. eod.* vbi fera vulnerata ab vno, & capta ab alio, fit capientis. Item faciebat regula generalis, quod in bello præda fit capientis, *§. item quæ ab hostibus, instit. de rer. diuis. l. 1. ff. de acqui. poss.*

139 nec capta dicitur, nisi apprehendatur, *l. 1. §. item si in bello, ff. de acq. possess. l. 3. §. Neratius, eod. tit. §. si ab hostibus, instit. quib. mod. ius patr. potest. sol.*

His tamen non obstantibus 140 pluribus rationibus, quas non transcribo, pro Classis Duce concludit *Mastrill.* & ad allegata iura respondendo, illa in casu

ambiguo procedere affirmat, quo fera si vel nè capi potuisset, ut ex *d. §. illud* satis constat, qui casus satis differt ab isto, de quo tunc agebatur, nam hostes (eorum Classe capta) ab Insula minimè libertatem recuperare poterant, & sic quod capi debent, certissimum erat, ut in allegato *§. illud, Aret. Platea, & alij* adnotarunt, dum voluerunt, quod si fera esset ita vulnerata, ut aliter fieri non posset, quàm, ut caperetur, statim vulnerantis efficeretur, & hæc quoad hanc materiam dixisse sufficiant.

Prosequendo nunc explicationem huius *textus* ex illis verbis, *Ve Classicorum numerus ex incensitis, vel accrescentibus compleatur;* 141 aduerto, posse Summum Imperatorem, cui omnes Classes subsunt, sicut erat Præfectus Prætorio Orientis ex vna Classe ad aliam, milites, nautas, & remiges transferre, prout ei expedire videbitur. Vnde *Rebuff. hic* deduxit, Senescallum, siue Præfectum duorum Castrorum ex vno, in quo habet suberabundantem numerum militum, ad aliud supplementum ex accrescentibus mittere, quando adest periculum, & Regis iussio expectari non potest, non solum si est vtrique Arci Præpositus, sed etiam si altera alienæ curæ sit credita, citat ad hoc *tex. in l. 2. C. de Off. Præf. Afric. in l. tam Collatores, §. erit; de re milit. & alia iura.*

Miror autem non adduxisse *tex.* qui videtur ad hoc factus in *l. Milites, sup. de off. mag. mil.*

Est etiam obseruandum, Du-
 142 cem in sua Triremi Prætoriam,
 vel Regiam, signum sui Principis
 habere debere, vt sciatur cuius
 sit Classis; Nauis enim dominiū
 143 ostēditur ex insignibus, quæ in
 vexillis geruntur, vt voluit in
 hac specie *l. 2. cons. 170. col. 4. nu.*
2. in fin. vol. 2. Poterit etiam in
 144 sua Triremi Dux propria ar-
 ma gestare, non autem in alijs
 Triremibus, prout lege Hispana
 cauetur, quæ est *l. 14 tit. 23 p.*
2. quæ licet non loquatur nisi in
 Regnis Hispanicis, cū tamen
 ratione fundetur, habebit etiam
 magnam vim apud alias Natio-
 nes, itaut in exemplum tra-
 hi possit, vt eleganter inquit
Ifern. in pralud. feud. & in rub. quæ
sint regal. col. 2. vers. idem dicendū
est in quolibet Regno,

Ex verbis etiam, quæ in prin-
 cipio huius constitutionis ha-
 bentur, scilicet, *Classē Seleuce-*
nam, aliasq; vniuersas ad offi-
cium, quod magnitudini tuæ ob-
sequitur, volumus pertinere, eli-
 145 citur, Summum Ducem,
 seu Generalissimum ab alijs mi-
 noribus Ducibus esse obedien-
 146 dum. Vndē in subordinatio-
 nis signum habere non poterūt
 insignia coram Generalissimo,
 sed illa submittere debent, sicut
 Proconsul signa Imperij non
 habebit coram Consule, *Bartol.*

Fulgos. Orosius, & alij in l. Procon-
sul, ff. de off. Proconsul. Petr. Gregor. in
suis syntagm. 3. par. lib. 47. cap. 3 s.
num. 5. latē Bouadill. qui in specie
 loquitur de submissione signo-
 rum militarium, ad quæ acce-
 dunt notata per *Canonist. in cap.*
antiqua, de priuileg. vbi tradunt,
 147 Patriarcham coram Summo
 Pontifice Crucem deferre non
 posse, facit *cap. volentes, de offic. le-*
gati, vbi Bald. aduertit, Episcopū
 148 Romæ Rocchettum non de-
 ferre, neq; alia insignia iurisdic-
 tionis, quibus concinunt nota-
 ta per *Alex. ab Alex. Genial. dierū*
lib. 2. cap. 27. dū inquit, falces
secures, prætextam, sellamq; cu-
rulem Proconsulem retinere in
sua Prouincia, nisi eò abiret, vbi
Consul præsens foret, facit id,
 quod docuit *Paris in tractat. de*
duello, in cap. quis posset indiscere,
 quod vbi est Princeps, non po-
 test Dux belli ea facere, quæ eo
 absente posset, adducens ad id
tex. in l. fin. ff. de off. Proconsul. quo
 tendit illud *Plinij in Panegyrico*
ad Trajan. Hac est natura syderi-
bis, vt parua, & exilia validiorū
 149 *exortus obscurer,* similiter Im-
 peratoris aduētū Legatorum di-
 150 gnitas inumbratur. Luminare
 enim maius superueniens, mi-
 nus obscurat ob reuerentiā, *cap.*
denique 21. dist. c. volentes, de offic.
legat. Carauit. super ritu 48. M. C.
Vic. nu. 5. Indē superioribus an-
 nis ingens cōtrouersia orta fuit
 inter Io. Andream Auriam, tunc

summum maris Imperatorem, & M. Antonium Columnam, qui cū è Sicilia, in qua pro Rege præfuerat, Hispanias nauigaret, cū triremibus illius Regni, ac Classe, Io. Andrææ obuiam iuisset, noluit illi signa submittere, cū se non illi subditum diceret, & ideò submissionis signa ostendere non debere, quod aliàs illius Siculæ Classis Dux, si ipse præsens non fuisset, facere tenebatur.

Tandem, ex illis verbis, quæ **151** in hac lege habentur, *Ad auxilium purgandi Orientis, aliasq; necessitates*, colligere libet, Clasiũ vsum ad Reipublicę tutamen, maximè necessarium, quod vel ex eo licet extimare, omiſſis alijs multis, quæ ad hanc materiam scripta reperiuntur, quod Romani, qui non minus prudentia, quàm armis rerum domini euaserunt, docentes barbaros vsum nauigationis, ac Nauium constructionem capite plectendos fore censuerunt, *l. fin. supr. de penis*, quæ sumpta est ex *tex. in l. fin. cod. tit. in Cod. Theodosiano*, & Summi etiam Põtifices grauissimas pœnas imposuerunt, vt videre licet *in cap. ita quorundam, de Iudeis*, ac in solemni illa execratione, quæ profertur in die Cœnæ Dominicæ *caput*, quod est *septimum* speciatim ediderunt, quo diris grauissimis prædicti deuouentur, indè fit, vt propter hanc Reipublicæ vtili-

tatem, ac necessitatem sustineatur prohibitio illa, quæ à Principibus fieri solet, dùm prohibent, Dominos Sylvarum in suis nemoribus ligna incidere, quæ ad Naues construendas sũt idonea, vt bellè notauit *Ioan. de Plat. in l. 2. de cupr. ex luco Daphn. non excidendis*, & *Luc. de Penna ibidem in Rubrica*, citans ad id *tex. in signem in l. in fraudem, §. fi. ff. de iur. Fisci*, & in hoc Regno adest *Pragmatica sub tit. de incisione arborum*, & propterea apud Romanos Cõsulibus sylvarum, ac nemorum custodiam demandari adnotauit *Cassaneus in catalog. glo. mundi, par. 7. consid. 21. in fin. Cal. Rodig. lib. 14. cap. 5. Forcatul. in cupid. Iuris perit. cap. 4. n. 1.*

Quinimmodò apud Nos inter **153** alia iura Regalia, est illud, vt Princeps in nemoribus feudilibus priuatorum, absq; pretio valeat ligna incidere ad naues, & triremes construendas, & in antiquis concessionibus, ex cõmuni stilo Cancellariæ, hoc expressè Rex sibi reseruabat, vt testatur insignis Doct. Nicolaus Ant. à Montibus, qui fuit Regiæ Camerae Locumtenens, in quadam relatione per eum facta in causa Ducis Venusij, cum hegio Filco, quam videre licet descriptam in Archiuo Camerae *in litterarum par. 7. fol. 214.* Quo supposito dicendum est, quod licet in recentioribus concessionibus hæc reseruatio non appa-

reat,

reat, censeatur tamen iuris ministerio facta, vel ex eo, quod concessionēs omnes debeant intelligi factæ secundum consuetudinem concedentis, l. vel vniuersorum. ff. de pigno. act. vel ex generali illa clausula, quæ semper apponitur: *Iuribus nostræ Curie, & his quæ nobis debentur maioris dominij ratione semper saluis*, quæ etiam si omittatur, posita intelligitur, *l. ser. in cap. 1. num. 3. qualiter vas. iur. deb. fidel. & in c. 1. qui success. tenent. & in cap. 1. §. si vero heredes, num. 4. de pace tenent. latè Camer. in cap. Imperialem fol. 71. Affl. dec. 265. nu. 83. & Anton. Capyc. in inuestit. in verb. Iuribus nostræ Curie, & nè desit particularis autoritas, in memoribus à Rege concessis hoc ius Regale, rectè fundari docuit Paris de reintegr. feud. in cap. quod incipit *Et iuxta premissa, sub Rub. vasal. an feud. possit extirpare, fol. mihi 31. nu. 8.* licet postea relinquat cogitandum. Nò piget autem antiqui decreti lati per Regiam Cameram in anno 1536. verba transcribere, quod est huiusmodi: *In causa Fabritij Maramaldi Baronis Ottaiani cum Regio Fisco. Declaratum est, Regiam Curiam manutenendam esse in possessione incidendi omnia, & quacunq; lignamina necessaria pro vsu domus, & habitationis Suae Cesarea Maiestatis, & successorum in hoc Regno, ac pro munitione, & reparatione Regiorum Castrorum, & pro**

vsu, seruitijs, & operibus quibuscunq; & quomodocunq; necessarijs Regia Curia liberè, & absq; solutione aliqua pretij lignaminum. Quod ius competit etiam Principi nostro in Regnis Hispaniarum, latius tamen, quia nedum pro vsu suo, sed & familiarium suorum ligna incidit, vt habetur in *l. 17. cum duob. seqq. tit. 7. lib. 7. noua recopil.* hic autem pro vsu suo tantum hoc ius competit, adeò vt nò liceat Proregibus illud exercere, prout eodem decreto superius relato declaratum fuit, penes acta quondam Nardi Antonij de lo Rizo.

Sed non modicè superioribus 155 annis controuersum fuit, vt refert Dominus Regens Moles in cap. quando Rex huius Regni possit exigere seruitia à Baronibus pro seruitio alterius Regni, an Rex noster, qui diuersis in Regnis suis Classes, separatis in stationibus habet, & vnicuiq; proprium Ducem præficit, possit pro construendis (exempli gratia) triremibus Siciliae ligna absque pretio incidere in hoc Regno Neapolitano? & pro Fisco licet aliqua pauca tunc temporis adducta fuerint, videbatur omnia infra scripta considerari posse. Primò, Regem vnum esse Principem totius huius imperij, quod vnicum corpus facit, diuisum tamen gratia commodioris administrationis, quæ diuisionis species separationem

non

non inducit, argumento *tex. in l. Caius, §. Titius, de legat. 2.* cum similibus : vnde siuè Classis sit Regni Siciliae, siuè stationem habeat in alio ex Regnis eiusdem Regis Domini nostri, vnicam esse Classē diuersis tamen in stationibus patet, quia decet Principem varijs in locis esse instructū, vt inquit *Iser. in c. 1. §. sed nec alia iustior, vers. si habet bellum*, immò videmus, quod etiam in locis fœderatis habet Classē, prout est Ianuæ, & tamen nemo posset dicere, Classē illam esse alicuius Prouinciæ ipsius Regis, & ad hoc expendi potest hæc nostra Constitutio, vbi Classēs, licet in diuersis Prouincijs maneant, subsunt tamen, ac attributæ sunt imperio Comitis Orientis, quasi vnica Classis, & vnum corpus, & illa, quæ est vnus Prouinciæ, deseruit pro tuitione alterius Prouinciæ.

Secundò, quia sicut vassalli
156 tenentur seruire extra Regnum, quando bellum susceptū est pro tuitione ipsius Regni, vel aliorum Regnorum ipsius Principis, vt hoc in utroq; calu docuit *Isern. in paulò antè citato §. sed nec alia iustior, num. 41.* vbi idem voluit *Affl. & antè eum Bal. in cap. 1. num. 4. quib. mod. feu. amitt. Iacob. in sua inuest. in verb. Et promiserunt eidem domino suo, vers. quarto quero, & Camerar. in cap. Imperialem, fol. 34. col. 3. lit. P. in magnis, & Capyc. in Comment.*

eiusdem legis, in §. firmiter, vers. secundo limbo, ità etiam vassalli huius Regni tenentur ad præstandam patientiam, vt ligna gratis in suis nemoribus abscindantur pro triremibus, quæ licet extra Regnum sint, deseruiunt tamen pro eiusdem Regni, vel aliorum Regnorum eiusdem Principis defensione, cum hi casus in exhibitione seruitiorum, & obsequiorum parificentur.

Tertiò, ius seruitutis ex
157 tenditur etiam ad futura, *l. seruitus, ff. de seruit. urb. prædior.* & quando non est limitatum, debetur etiam pro augmento, ex ijs, quæ habentur *in l. non modus, sup. de seruit. & aqua.* Vnde,
158 & promittens quis panem coquere ei, ac familiæ suæ, vel frumentum molere, tenetur etiam aucta familia: & is, qui spondit se permissurum, vt Titius ex suo nemore ligna abscindere valeat pro se, & filijs suis, tenebitur non solum pro ijs, qui nati erant tempore obligationis, sed etiam pro alijs, qui postea procreati sunt, vt per *Albericum, & alios in l. cui fundus, ff. de condit. & demonstr.* & per alios, quos latè cumulauit *Cæpolla in tit. de furno, in tract. de seruit. urban. præd. nu. 5. per totum.* Vnde, & pariter auctis triremibus, idem ius incidendi ligna pro augmento debebitur.

Quartò, quia iura Regalia
159 vnus Regni, extenduntur ad alias Prouincijs quæ sitas, & ad-

ditas illi Regno, vt in specie in iuribus Regijs tenuit *Arnulf. Ruzcus de Regal. in l. 6. priuil. in fi.*

Ex aduerso dicebatur, Regna hæc, ac Prouincias esse separatas, & vnã alteri non esse vnitam, neq; annexam, & ideò leges, mores, ac iura Regalia vnus non extendi ad alia, per ea, quæ docuit *Gulielm. de Cun. Bar. Cæteri q; in l. si conuenerit, §. si nuda, ff. de pign. act. Innoc. in c. cum iniuncto, de oper. nou. nunc. Bal. in c. 1. §. præterea ducatus, de prohib. feud. alien. & Arnulf. Ruz.* quem pro contraria parte adduximus, loquitur in Prouincijs vnitis, & citat authoritates *Doctorum*, quas paulò antea citauimus, & benè declarat *Fulg. in d. §. si nuda*, dicens, quod Comitatus Tholosanus non vtetur iuribus Regni Fræciæ, quia non fuit illi vnitus, ex mente *Cyni, & Bal. ibid.*

Secundò adducebatur *Accursij* locus in *l. 3. ff. de off. Præsidis*, dum voluit, Regem Anglię nõ posse Valconibus seruitia indicare, nisi in Valconia, nec ius dicere vassallis vnus Prouinciæ in alia, licet id possit per Iudices à se in Prouincia delegatos, vt rectè ibi declarat post eum *Bal. & Fr. Marcus decis. 341. par. 2.* & de Prorege duarum Prouinciarum, quod homines vnus Prouinciæ ad aliam reuocare non possit, *Capy. in c. Imperialem, fol. 32. vers. sextò notandum, & Camer. ibid. fol. 78. à ter. lit. P. qui,*

160 vt id obiter dicam, ostendit priuilegium à Serenissimis Dominis nostris concessum huic fidelissimæ Ciuitati, nè causarũ inter huius Regni incolas, cognitio ad eius Curiã auocetur non solùm in gratia, sed in iustitia fundari, prout nouissimè 161 videre est penès ingeniosissimũ *D. Reg. Tap. Belmontis Marchionẽ*, qui doctissimè, copiosè, & elegãter super hac re *decisionẽ* integram composuit, inter *decis. Supremi Italiæ Senatus*, in ordine *primam*, iam ad Dei gloriam, nostratumq; vtilitatem sub prælo existentes. Ità etiam sit dicendum, seruitia debita à vassallis huius Regni extra hoc Regnum non deberi, & quando extra Regnum tenentur vassalli pro tuitione ipsius Regni, erit iusto stipendio constituto, & non gratis, sed domini expensis, vt declarãt *Scribentes* per me adducti in secundo argumento pro contraria sententia.

Tertio, quia seruitus, quibus 162 cunq; verbis generalibus, vel vniuersalibus imposita, non extenditur ad augmentum extrinsecum, ex communi resolutione omnium *Scribentium*, quam exornauit *Capol. in d. c. de furno*, & quãuis posset Fiscus ligna gratis incidere pro triremibus huius Regni ad quemcunq; numerum auctæ fuissent, non ità hoc ei licebit pro alijs triremibus

Regni alterius, quod non fuit vnitum, nec annexum huic Regno, vt superius dictum est.

Vltimò expendebatur *tex. in l. 163 ex meo, ff. de seru. rust. prad.* vbi seruitus cōstituta pro certa parte fundi, non debetur pro alijs, licet sint eiuidem domini, quia videtur limitatè concessum, nec tempore cōcessionis fuit de alijs cogitatum, argumento *tex. in l. qui cum tutoribus, ff. de transf.* Ex *164* quibus die 11. Ianuarij 1577. reperio fuisse contra Fiscum iudicatum per Regiam Camerā, quod de mense Aprilis eiuidem anni consultus Rex noster suo rescripto comprobavit: idemq; antea concludum fuerat in eodē Prætorio in anno 1565. de mense Nouembris, vt vtrumq; ex libris Actorum eiusedē Camere, quod *Notamentorum* vocant videre licebit; excepta tamen fuit Triremis Regia, quam *Realem* appellant, pro cuius constructione poterit in hoc Regno ligna abscindere gratis, idq; suaderi pōt, quia cum caput sit omniū Classium, eiq; omnes aliæ obsequantur, vt in hac nostra lege statuitur, videtur esse etiam de triremibus huius Regni. Addatur prædictis, quod contra Fiscum respondendum est, etiam si Triremes in hoc Regno construuntur, destinatae tamen sint pro alijs Regnis, quia locus destinationis attenditur, *l. cætera, §. sed si separauerit, ff. de legat. 1.*

Postremò non pigebit hoc in loco deferre vsū obtinentē hodie, circa differētijs oriri solitas inter Duces bellicos, nimirū inter Præfectū pedestris Cohortis, & Ducē triremis. Cū enim vtriq; pro expeditione bellica simul in eadē triremi reperiuntur, sæpè ab eis deuentum est ad contentionē præeminētioris loci, & iurisdictionis. Huiusmodi autem cōtentio definita fuit sanctione ordinata à Marchione Sanctæ Crucis maritimæ Classis Locūtenente Generali; qua Classica gens instruitur, vt scilicet, Dux *165* pedestris Cohortis suos dūtaxat regat; & tēpore arreptæ navigationis, & ineundæ militiæ, compescat suos milites, præscribendo ei localem stationem, nimirum in Balistrerij triremis, vbi insimul cum nauticis, & stipēdiarijs militibus pedites quoque morari habeant, omni cum pace, & moderatione. Cæterum *166* pedestri Duci assignatur tam medieta puppis superioris, quā altera pars puppis inferioris. Signifer aut, siuè Alpherius habebit pro se scapham, quam dicūt *Schiffum*. Sergens verò habebit cymbam, quæ *Barchetta* nuncupatur. Cū verò pedestris Dux fuerit absens, Alpherius in eius locum succedet, & Sergens habebit locum Alpherij absq; vlla alia prætentione, & hæc ad huius Constitutionis explicationē dixisse sufficiat.

DE MENDICANTIBVS
validis. Tit. XXV.

IMPPP. GRATIAN.

VALENT. ET THEOD. AAA.

AD SEVERVM P. V.

LEX VNICA.

Cunctis, quos in publicum quæstum incerta mendicitas vocauerit, inspectis, exploretur in singulis & integritas corporum, & robur annorum: atq; inertibus, & absq; vlla debilitate miserandis necessitas inferatur, vt eorum quidem, quos tenet conditio seruilis, proditor studiosus, & diligens dominium cōsequatur: eorum verò quos natalium sola libertas persequitur, colonatu perpetuo fulciatur, quisquis huiusmodi lenitudinem prodiderit, ac probauerit: salua dominis in eos actione, qui vel latebram fortè fugitiuis, vel mendicitatis subeundę consilium præstiterunt.

SUMMARIVM.

- 1 Mendicantes validi, si serui sint, Iudici addicuntur, liberi colonatu perpetuo adscribuntur.
- 2 Pœna hac de iure Authent. immutata, sed vtraq; in desuetudinem abiit.
- 3 In Hispanijs certa mendicandi forma constituta est, & alibi variè remissive nro. 4.
- 4 Neapolitano in Regno pœna triremiũ statuta est.
- 5 Errones, qui vagabundi appellantur, pœna triremiũ plectuntur.
- 6 Hoc genus hominum inertium, ac otiosorum in omni benè instituta Republica, improbat, dicit Plato.
- 7 Valetudinem simulantes, aut qui herbis ficta vulnera sibi comparant, grauius plectuntur.
- 8 Nobiles pauperes etiam validi, ac robusti in pœnam non incidunt.
- 9 Senes sub hac prohibitione non includuntur, quia senectus morbus est, ibid.
- 10 Religiosi paupertatem professi, ab hac lege excipiuntur.
- 11 Filius iuuenis benè valens, qui operari non vult, & suam dignitatē operari non dedecet, à patre non est alendus.
- 12 Filio, qui neq; militia nomen dare velit, neq; alicuius Principis obsequio se addicere, negantur à patre alimēta cum Cur. Iun. Sed cōtrarium per Surd. & recte.
- 13 Nemo militare tenetur, neq; se exponere periculo vitæ.
- 14 Filius tunc teneretur alicui Principi-

pi inferuire, dummodò posset id salua dignitate facere .

15 Pater ut ab alimentis excusaretur probet, Principem aliquem libenter opera filij Usurum fuisse, sed filium recusasse .

16 Vir, si Medicos uxori agrotanti non adhibuerit, priuatur dole, si probatur, Medicorum copiam esse in illo loco.

17 Mendicantes validi peccant, & tenentur ad restitutionem .

18 Restitutio an sit facienda dâti elemosinam, vel veris pauperibus? remissuè .

19 Restitutio prædicta, quando fieri debet, distinctio.

20 Restitutio veris pauperibus est facienda, vel in alia pietatis opera insumenda.

21 Consensus errorus, ac conditionalis non præiudicat.

22 Donanti restitutionem faciendam, concludit Author.

23 Admissus in Hospitali, vel pia domo tanquam habens aliquas conditiones necessarias, puta talis nationis, gradus, vel ætatis, & c. si illas verè nō habet, peccat, & ad restitutionem tenetur.

24 Actio lese Reipublice competit contra Patrem, qui debilitat filios, & medicare cogit, atq; mercedem ab eis exigit, ut refert Seneca.

HAC Constitutione mendicantes validi, si serui sint, iudici addicuntur, liberi colonatui perpetuo adscri-

buntur, ita enim frequentiori numero Scribentes illa interpretati sunt hic, & ultra eos Hostiens. in summa, in tit. de Natis ex libero ventre, Abb. in c. indicatum, col. 2. vers. notatu mirabilem, de immun. Eccl. Bened. in c. Raynut in ver. Et uxorem nomine Adelasiam, nu. 8. & Menoch. de arb. Iud. lib. 2. casu 532. n. 8. Verumtamē hæc pœna immutata fuit à Iustiniano in Auth. de questore, §. si verò vitæ occasionem, & hodie vtraq; in defuetudinem abiit: quia aliquibus in locis tolerantur, ut testatur Benedic. in proximè citato loco nu. 462. In Hispanijs certa mendicandi forma constituta, est pluribus legibus, de quibus in noua recopilatione habetur lib. 1. tit. 12. In Regno hoc Neapolitano pœna trirremium statuta est; alibi arbitraria erit, per ea, quæ tradit Menoch. ubi supr. quæ pœna plectentur erronei, qui vagamudi appellatur, ut notauit D. Reg. de Pon. in tract. de potest. Proreg. in tit. de Regal. imposi. in princ. n. 6. In omni autem benè instituta Republica hoc genus hominū inertium, ac otiosorū est improbatum, ut lanciuit Plato li. 12. de legi. atq; alij quos cōmemorant Pet. Greg. syntag. li. 39. c. 6. post Valer. Max. in lib. de otio, & Pegue. dec. crim. dec. 4. nu. 6. & 7. Hac etiam pœna arbitraria tenentur ij, qui se, vel filios debilitat, sed grauius plectendi sunt, quàm ij, qui valetudinem simulantes, aut herbis

ficta vulnera sibi comparant, de quibus *Lapus in alleg. 18. Ripa de peste, de remed. præseru. contr. pest. num. 170. cum seq. Anton. Sola in Constit. Sabaud. in tit. de mendicant. validis.*

Tres autem restrictiones ad hanc nostram Constitutionem communiter traduntur, Prima 8 est in nobilibus pauperibus, nã quamuis validi, ac robusti sint, in pœnam non incidunt, si mēdicando verecundè suam inopiam subleuare procurent, iuxta illud Euangelij: *Fodere non valco, mendicare erubesco*, quod in huius legis commentario obseruarunt *Io. de Platea num. 2. & Iacob. Rebuff. num. 3. Petr. Gregor. in pract. cap. 6. lib. 39. num. 17. latè Bowadilla*, qui plura ad huius Cōstitutionis ornatum cumulauit in sua *Republ. Politica li. 2. cap. 13. num. 44.*

Alter casus est in senibus, qui 9 sub huius legis prohibitione nō includuntur, quia senectus ipsa morbus est, ideoq; Gerontocomia plura ad eos educandos sūt instituta.

Tertiò excipiuntur Religiosi 10 paupertatem professi laudabili instituto, *cap. vnico, §. sanè, de religios. domib. in 6. Petr. Gregor. in loco supra citat. & Menoch. in d. casu 532.*

Non autem omittam elegantem 11 quæstionem, quam *Bart.* in huius legis commentario excitauit, an filius iuuenis, ac benè

valens, qui operari non vult sit à patre alendus, supposito, quod suam dignitatem non dedecet operari, & negari posse, ait, à patre alimenta, cui subscripsit *Mennoc. conf. 321. n. 26. Aemilian. conf. 146. nu. 1. & Anton. Gabriel. commun. opin. lib. 6. tit. de alimen. conclu. 1. nu. 27.* Consequenter etiam quæsiuit *Curt. lun. conf. 148.* an à 12 parente inuito ali debeat filius robustus, si neq; militiæ nomen dare velit, neq; alicuius Principis obsequio se addicere? & respondit, iustam hanc esse causã negandi alimenta, cui aduersatus est *Surd. in tract. de alimen. lib. 9. cap. 28.* fretus sui Senatus 13 authoritate, qui ità censuit, & rectè, nemo enim militare tenetur, neq; se exponere periculo vitæ, per *l. fin. supra, de accusatorib. l. nostris, de calumniat. cum simil.*

14 Sed alicui Principi Viro teneretur inferuire, dummodò posset id, salua dignitate facere, sed vt ab alimentorum præstatione parens excusaretur, probare deberet, Principem aliquè 15 libenter eius opera vsurum fuisse, ac filium recusasse; sic enim 16 necesse est probare, Medicorū copiam esse in eo loco, vbi mulier egrotabat, vt vir dote priuari possit, eo quod Medicos non adhibuerit, vt aduertit *Paul. de Castr. & alij in l. si vir, solut. matrim.*

Illud deniq; apud omnes cō- 17 uenit, hos mendicantes validos,

nedum in pœnas supra relatas incidere, sed etiam peccare, dū eleemosinas veris pauperibus debitas, per fictiones, & malas artes vsurpant. Sed controuersum est, an ad restitutionem ipsarū teneantur, & si tenentur, cui sit
 18 restitutio facienda, danti eleemosinam, an veris pauperibus? quam quæstionem tractarunt *Alisiodor, lib. 4. tit. de restitutione, Alex. de Ales 4. par. q. 86. memb. 3. Medina de restit. q. 24. Nauarr. in manu cap. 17. nu. 107. Valdes in tract. de elemos. & Azor instit. mor. lib. 4. par. 3. c. 21 lit. B. & C.*

Vera autem resolutio huius difficultatis habetur ex ijs, quæ docuit latissimè *Molin. de iustit. & iur. vol. 1. tracta. 2. disput. 210. & per Lessium lib. 2. de iust. & iur. cap. 18. disp. 17.* Quod aut loquimur in datis in parua quantitate, quam verisimiliter donans non esset reperiturus, si pauper est is, qui accepit, non teneri ad restitutionem, si donata consumpsit, quod si magna sit quantitas donata, & appareat donantis animus illam repetendi, vel in dubio ex rei magnitudine, alijsquè circumstantijs conijci possit, ipsam, si sciisset non donaturum, & quod dedit reuocaturum; tunc restitutionem esse faciendam, nisi aliqua iusta causa, veluti impotentia excusaret. Quibus autem restitutio sit facienda, est variatum inter grauissimos Authores. Nam *Me-*

dina, Caiet. Nauarr. & alij censuerunt, donantem eius quantitatē dominium à se abdicasse, Deoq; & suis pauperibus donasse; vnde vel veris pauperibus ipsam esse reddendam, vel in alio pietatis opere insumenda.
 20 *Sotus verò Molina, et Lessius,* quibus me suscribo, opinati sunt. eò, quod donantis animus conditionatus fuerit, dūm credit pauperi vero, & non ficto donare, dominium nunquam fuisse ab
 21 eo translatum; cūm consensus erroneus, ac conditiona-
 22 lis non præiudicet, ideoq; ipsi donanti vero domino restitutionem faciendam.

Sed quid dicendum in alia
 23 eleganti quæstione, an si quis recipiatur in Hospitali aliquo, vel pia domo, aliquas condiciones, in admissione, & receptione requirentibus, & illas non habeat, an scilicet peccet, & ad restitutionem teneatur? videlicet, fingit Titius se esse talis nationis, gradus, generis, ætatis, & conditionis, qualem admissio ad tale collegium requirit. In hac quæstione *Azor loco citato lit. D.* estimauit, talem peccare, & ad restitutionem omninò teneri, idquè autoritate *Nauarr. in manuali cap. 18. nu. 8.* rationem in promptu assignans, quia si rei veritas nota fuisset, talis admissio secuta non esset.

Postremò ad exornandam hanc materiam pro coronide

accedit venusta, & erudita Seneca declamatio in lib. 10. controuers.
 24 contra patrem, qui debilitabat expositos filios, & debilitatos mendicare cogebat, mercedemq; exigebat ab eis; pro cuiusmodi scelesto facinore actionem læsæ Reipublicæ competere, apertissimis argumētis ostēdit.

VT ARMORVM VSVS,
 infcio Principe interdictus sit.
 Tit. XLVI.

IMPP. VALENTIN.
 ET VALENS AA.

AD B V L E P H O R V M
 CONS. CAMPAN.

LEX VNICA.

Nulli prorsus (nobis infcijs, atq; inconsultis) quorumlibet armorum mouendorum copia tribuatur.

SVM MARIVM.

- 1 Intellectus duo referuntur ad hunc tex. & quis eorum sit verior, declaratur.
- 2 Princeps solus habet ius indicendi belli, ac mouendi, quod est ius Regium ab eius persona inseparabile.

- 3 Princeps, quare solus bellum mouere possit?
- 4 Princeps subditos suos ab externis, & internis iniurijs tueri debet.
- 5 Bellum mouens priuata auctoritate, usurpat Principis officium.
- 6 Constitutiones omnium Regnorum benè constitutorum, prohibent belli motum priuata auctoritate.
- 7 Magna Curia sola in Regno Neapolitano cognoscit de guerra mota.
- 8 Rex Gallie solus cognoscit de portu armorum, Et quid sit portus armorum?
- 9 Guidonis Papa locus in dubium reuocatur.
- 10 Principis scientia in mouendo bellum non solum requiritur, sed eius expressus consensus.
- 11 Bellum quando moueri dicatur?
- 12 Campanas pulsanti ad bellum prouocandum, pœna que sit Hispano Iure constituta.
- 13 Bellum priuata auctoritate excitans, incidit in crimen læsæ Maiestatis.
- 14 Bellum mouens, si re integra cum pœniteat, qua pœna puniatur?
- 15 Delectum militum habens, tenetur lege Iulia Maiestatis.
- 16 Armatos homines habens, quos Brauos vocant, qua pœna teneatur?
- 17 Barones nō possunt habere homines (ut aiūt) recommendatos, & sub eorum protectione in alijs Terris.
- 18 Bellum gerens sine Principis auctoritate, tenetur pœna legis Iulia Maiestatis, etiā si rem benè gerat, & hoc faciat nomine Principis.

- 19 *Bellum propria auctoritate gerere non licet, etiam aduersus hostes declaratos.*
- 20 *Armare Naues contra piratas in Sicilia non licet absq; licentia.*
- 21 *Armare Naues in Hispania ex priuilegio omnibus licet contra Mauros, & Prædones.*
- 22 *Vassalli cum alijs absq; Domini licentia confederationes inhire nō possunt.*
- 23 *Pacem frangens, vel securitatem à Principe concessam tenetur lege Iulia Maiestatis.*
- 24 *Vassillus an possit, inscio domino sub alio Principe stipendia mereri.*
- 25 *Vassillus potest se alteri obligare, & quomodo.*
- 26 *Vassillus, an & quando possit impune morari cū inimicis domini.*
- 27 *Vassillus quidam Hispanus nobilis noluit acceptare feudum sibi donatum à Duce Sabaudia absq; sui Regis licentia.*
- 28 *Vassalli burgensens tenentur iuramentum fidelitatis præstare.*
- 29 *Princeps potest prohibere ex causa suis vassallis, ne ab alijs stipendia capiant.*
- 30 *Banni Imperialis pœna, eadem est ferè cum pœna legis Iulia Maiestatis.*
- 31 *Princeps potest prohibere suos subditos ex causa, ne ad aliena Regna accedant.*
- 32 *Princeps solus facit pacem, & inducias concedit.*
- 33 *Dux Belli non habens speciale mādatum, vel generale cum libera,*
- pacem facere, vel inducias concedere non potest, nisi ad breue tempus ex causa.*
- 34 *Vicerex solus in Regno Neapolitano, & non alij Prouinciarum Gubernatores, potest asscurare piratas ob captiuos redimendos.*
- 35 *Princeps in aliquo recognoscens superiorem, si in reliquis est absolutus potest mouere bellum, & quomodo hoc procedat?*
- 36 *Superiorem in aliqua re recognoscens, in cæteris dicitur liber.*
- 37 *Belli indicendi auctoritas, præscriptione an queri possit?*
- 38 *Bellum priuatum pro executione iustitiæ, quando mouere liceat?*
- 39 *Executio quando fieri debeat manu armata, sit per familiam Iudicis, & quomodo?*
- 40 *Familia Iudicis, si non est sufficiens ad executionem, potest ab alijs potestatibus mutuari.*
- 41 *Bellum mouere, an liceat sine Principis auctoritate cōtra non habentes Superiorem? Et Salyc. locus notatur nu. 42.*
- 43 *Bellum ad sui defensionem, absente, vel negligente Principe licet unicuiq; gerere.*
- 44 *Comestabilis Magnus Regni Neapolitani, absente Rege, & Prorege, habet ius mouendi bellum, & quando.*
- 45 *Princeps bellum absq; voto Consilij non mouet.*
- 46 *Princeps, si censeat bellum mouendum, & Consilium contradicit, stabitur iudicio Principis, nisi sit notorie iniquum.*

- 47 Subditi num inquirere teneantur de iustitia belli.
- 48 Subditi qui ex probabili ignorantia ad bellum sunt eorum Principem secuti, si postea constiterit de iniustitia belli, an teneantur reficere damna inimicis facta.
- 49 Miles, qui est in Exercitu à quo Vrbs aliqua capitur, & diripitur, num teneatur insolidum ad omnia damna, quæ Exercitus dedit, an verò ad restituendum ea, quæ ipse furatus est supponendo direptionem iniustam?

Constitutio hæc nostra, quamuis sit ita breuis, vt paulò plura verba contineat, quã ipsamet Tituli inscriptio, amplam tamen habet materiam, & duplicè sensum, ac vtrumq; à *Scribenibus* communiter receptum; & licet vnus ab altero ita differat, vt nihil prorsus habeat commune, materiam tamen diuersam simul cumularunt, omnia permiscentes.

Primo enim loco hunc textum interpretantur, vt per legis nostræ Constitutionem armorum delatio absq; Principis permissione prohibeatur. Secundo verò loco tradiderunt, hac lege interdici omnibus, quominus bella indicere, mouere, ac gere re valeant sinè iussu Principis. Ego verò posteriorem hunc intellectum huic nostræ Consti-

tutioni magis conuenire arbitrator. Hoc enim mihi suadent illa verba: *Armorum mouendorum copia tribuatur*; quæ potius bellicis tumultibus, ac publicis motibus, quàm priuato armorum vsui quadrare videntur, vt aduertit rectè *Tiber. Decian. tracta. crim. lib. 8. cap. 3. de probi. vsu arm. num. 5.* Non nego tamen axioma illud, quod ex priori sensu elicitur in se esse verissimum, siquidem armorum delatio, etiam antè huius nostræ Constitutionis tempora prohibita fuit, vt accuratè docuit *Menoch. de arbitr. Iud. c. 394.* & *Decian. in loco paulò superiùs citato*, sed tantum contendo, istum non esse verum, ac genuinum nostræ legis sensum.

Ex his ergò, quæ diximus patet sanciri hac Cõstitutione, nè quis bellum gerat iniussu Principis. Hoc enim supremi dominij iure ipsi soli est reseruatum, adeò quod absolutæ, ac summæ potestati cohæret, vt ab ipsius Principis persona diuelli, atque abdicari nequeat, *Bodin. de Republ. lib. 1. cap. vlt. Baldaxar Ayala in tract. de iur. belli lib. 1. c. 11. n. 9.* & eleganter tradit *Iust. Lips. in sua Republica*, eiusq; rei satis in promptu ratio est, nam vt inquit *Diuus Augustinus* relatus in *cap. quid culpatur 23. quest. 1.*

3 Ordo naturalis mortalium paci accommodatus, poscit, vt suscipiendi belli authoritas pœ-

nes Principem sit, cum enim in eum totius Reipublicæ potestas translata sit, l. 1. ff. de constit. 4 *Princ.* Ad eum spectat suos subditos, & à domesticis, & ab externis insidijs tueri, pro quibus propulsandis vnusquisq; adire Principem debet, nec se propria autoritate vindicare, vt eleganter docuit *D. Thom.* & post eum *Caictan. 2. 2. quest. 4. art. 1. Solus de iust. & iur. lib. 5. quest. 3. art. 5. Vict. in relect. de iur. belli num. 5.* & nouissimè, vt omittam alios *Molin.* qui omnes huius propositionis rationes cumulauit in tract. inscripto similiter de iustit. & iur. tract. 2. disp. 100. ferè per totam. Hinc dicebat *Ifern. in Constit. nostri Regni Neapolit.* quæ incipit, *Comes vel Baro.* sub tit. de his qui *Guerram mouerint*, quod bellum mouens vsurpat id, quod Principis est, authoritatem scilicet animaduertendi in inobedientes, ac rebelles, & *Bal. in cons. 483. vol. 1.* tres alias rationes adducit, inter quas illa est notatu digna, dum ait, ideo Regem solum posse bellum mouere, & non alios, quia propter bella, territoria, atq; agri, qui Principis sunt deuantantur. Hoc autem adeò Reipublicæ rectæ administrationi conuenit, vt in omni benè constituto principatu peculiari lege hoc Principi referuetur, ac grauissimis pœnis alijs interdicator, vt in Hispanijs per l. 2. tit. 1. par. 2. in

Gallia, vt refert *Rebuff. in l. hostes, de verb. signif. col. 5.* & in Regno Neapolitano, in quo sola Magna Curia potest de bello moto agnoscere, vt per *Ritum* ipsius 7 47. vbi latè *Carauita*, & hoc est inter alia iura regalia Regis Gallorum, vt ipse solus agnoscat de portu armorum, hoc est de bello moto, & non de simplici armorum delatione, vt rectè declarat *Petr. Iacob. in sua pract. in tit. de mun. quæ impon. rebus, sub rubr. de success. Reg. Francia in 19. priuile. Guid. Pap. q. 437. nu. 7. Gulielm. de Bened. in cap. Raynutius, in ver. & uxorem, in 2. dec. nu. 437.* post *Masuer.* per eum citatum, & latissimè *Carol. de Grassal. in tracta. de Regalib. lib. 1. iure 14.* Idemquæ dicendum foret, etiam alijs in locis, in quibus non adesset particularis cõstitutio, Nam si mouendo bellum, Principis maiestas læditur, eiusq; authoritas cõtemnitur, ac vsurpatur, est procul lubio dicendum, ad solum ipsum Principem huius criminis cognitionem pertinere, prout & cœtera omnia, quæ pertinent ad l. Iul. Maiestatis, vt communiter notatur per *Scribentes in cap. 1. quæ sint rega. in vers. Et bona committentium*, & latè post alios *Tiber. Decian. li. 8. tract. crim. sub tit. quis erit Iudex in crimin. les. Maiest. cap. 38.* Negari autem minimè potest, hoc delictum ad dictam legem Iuliam pertinere, vt infra dicemus. Vndè mi-

ror *Guid. Pap. in dict. quest. 437. in fin.* dixisse, Regale illud ius cognoscendi priuatiuè de portu armorum, non iure, sed sola cõsuetudine fundari, cùm ex ijs, quæ dicta sunt contrarium videatur affirmandum; est etiam aduertendum ad id, quod dixit *Gulielm. de Benedict. in loco paulò ante citato*, dùm voluit, quod si vltra portum armorum patratum fuit homicidium, Rex de Portu armorum, Baro de homicidio cognoscit: hoc enim non videtur verum, absorbet enim homicidij causam cognitio Portus armorum, & censenda erit tanquam appendix annexa dictæ causæ principali.

Ad perfectam verò huius nostri *tex.* intelligentiam notandũ est, illa verba Rubricæ *in scio Principe*, & ea, quæ habentur in ipso contextu, *nobis. in scijs, & inconsultis*, esse interpretanda, vt non sufficiat sola Principis scientia, ad hoc, vt bellum impunè, ac licitè geri possit, sed requiri ipsius expressum, & speciale mandatũ, vt docuit eleganter *Ifern. in cap. Domino Guerram, num. 7. hic finitur lex Corr. vbi etiam Afflict. & hic etiam adnotauit Luc. Penn. & post eum Menochius præcitato cap. 394. de arbitr. Iud. num. 27. expendens geminationem illa verborum tex. nostri, in scijs, & inconsultis.*

Vtcrius quærendum est, quãdo bellum moueri dicatur, ita

vt contra hanc nostram legem fiat, quod mihi rectè videtur fuisse ab eodem *Ifern.* explicatũ in dicta *Constitutio. Reg. Neapolis.* dùm inquit, bellum motum videri, quando armati homines sub ordinibus, ac Præfectis coguntur, & sub vexillis militariibus instruuntur, quia aliàs non belli motus, sed vis publica diceretur, quamuis armata hominum manu quoduis facinus perpetraretur, quod secutus est *Pennens. & Carauit. in Commento præcitato Ritus M. C. V. 47. nu. 2. & huc spectasse arbitror Hispanã illam Constitutionem, quæ habetur in l. 4. tit. 10. lib. 4. de las ordenan. quæ repetitur in tit. 15. lib. 8. noua recopil. leg. 5. qua imponitur pœna vltimi supplicij ijs, qui campanas pulsauerint more bellico absq; publica auctoritate, hoc est ad finem homines conuocandi, ac concinãdi ad bellum, vt rectè interpretatur *Did. Perez in comm. ad d. l. 4. ordin. & sentijt Auisl in cap. Prætor. cap. 2. in glos. in verb. confederacion nu. 6.**

Est etiam videndum, quæ nã sit pœna imposita ijs, qui aduersus hanc legem faciunt, ac bellũ priuata auctoritate suscipiunt? & proculdubio dicendum est ex communi cõsensu omnium *Scribentium*, illos teneri lege Iulia Maiestatis, per *tex. in l. 5. ff. eod. tit. & nẽ laborem, cumulando auctoritates, satis est adduce-*

re *Martin. Laud. in tract. de bell. quest. 2. Gigan. de crim. les. Maiest. sub tit. qualiter, & quibus, nu. 30. & Decian. qui alios congerit in d. tract. crim. lib. 7. sub tit. de varijs mod. quib. crim. les. Maiest. comm.*

14 *cap. 9. nu. 12.* Quod si belli concinatorem pœniteat re integra nullo alio delicto perpatrato, extra ordinem puniendum esse, censuit *Guid. Pap. d. quest. 437.* ad quod videnda sunt ea, quæ scripsit idē *Decian. d. lib. 7. c. 35.*

Incidit autem in eandem pœnam nam legis Iuliæ etiam is, qui militum delectum habet, vt expressim habetur in *d. l. 3.* nam non licet priuatis habere milites, *l. nemo de re milit. & in Auth.*

16 *vt neq. miles, neq. sed.* Quamuis ij, qui milites cogunt non præuio delectu, sed vt illos habeant ad malum finem, prout sunt illi quos in Italia *brauos* vocant, non teneantur pœna legis Iuliæ Maiestatis, sed alia expressa in *d. leg. nemo*, vt scriptum reliquit *Tiber. Decian. lib. 8. tract. crim. cap. 3. de prohib. usu arm. nu. 8. & Aul. in cap. Prætorum, in princ. cap. 2.* Semper enim est prouidendum, nè priuatorum potentia supra ciuilem modum excrescat, vnde

17 in Regno nostro Neapolitano prohibentur Barones habere homines recommendatos, vt aiunt, ac sub eorum protectione, vt per *Constit. vt vniuersis, & alteram, quæ incipit Ad subiectorum, & per Capit. Regni eiusdem*

incipien. Prædecessorum, vers. statumimus, quibus cõcordat lex Hispana, quæ est *11. tit. 4. lib. 6. noue recopil.*

Nec est prætereunda pulchra *Alberici* authoritas in *d. l. 3. ad l. Iul. Maiest.* qui extendit illius, & huius nostri *tex.* dispositionem.

18 ad eos etiam, qui nomine Principis, eius tamen iniussu, bellũ gerunt, quamuis postea victoriam consequantur, ac rem feliciter administrauerint, cuius authoritatis memor fuit *Decian.* in præcitato *lib. 7. cap. 9. num. 12.* adducens *tex. in l. desertorem, § in bello, ff. de re mil.*

Est etiam adnotandum, adeo latè huius nostri *tex.* prohibitionem patere, vt in eam incidant etiam illi, qui bellum mouent aduersus hostes iam declaratos, veluti Mauros, & Turcas, nam neq. id licet sinè Principis permissione, vt latè firmat *Paris de Puteo in tract. de duello lib. 5. q. 23.* adducens ex *Tito Lilio* exempla de *Asellio* prouocato à *Tauræa* lubellio, ac de *Tito Manlio*, qui sinè iussu Consulis, nequè aduersus publicos hostes, etiam prouocati pugnare voluerunt.

20 Et in Regno Siciliæ hoc in specie peculiari sanctione prohibitum fuit per *Pragm. Reg. Cathol.*

21 in anno 1493. Indè fit, vt in Hispanijs ad euitandos frequentes Maurorum incurfus per legis beneficium concessum sit vnicuique in maritima Ora priuile-

gium

gium armandi Naues contra prædictos, vt in l. 21. lib. 6. tit. 4. nou. recopil.

22 Similiter nec licet vassallis facere confœderationes, ac fœdus inire cum alijs, absq; Principis licetia, vt notat Iaco. in sua inuest. in verb. de adherentibus nu. 9. allegans Bar. in l. 2. col. 2. de colleg. illic. & Bal. in l. 1. §. conuenticulas, de pac. iur. firm. ad quod videndum est quod cauetur lege Regia Hispana in l. 1. & 2. tit. 14. lib. 8. recopilat.

Incidit quoq; in hanc legem 23 & is qui pacem frangit, rumpēs securitatem publicam à Principe concessam, vt latè explicat Decian. in d. lib. 7. c. 16. de frang. secur. per tot..

Sed & quæstionis est, an per 24 hanc nostram Constitutionem sit prohibitum vassallis alicuius Principis sub alio stipendia mereri absq; sui domini permissione? & quidē Bal. in l. 2. sup. de oper. 25 lib. inquit posse vassallum vnus, alteri se obligare quoad obligationem personalem, vt eius verbis vtar. & non vassallaticam, & realem, quem sequitur Azued. in l. 2. num. 5. tit. 4. lib. 6. recopil. post Greg. Lop. in gl. 2. leg. 8. tit. 25. p. 4. faciunt ea, quæ cumulat Fælyn. in cap. dilecti, de maior. & obedient. quod homines mei non possunt me inuito subijcere se alteri, allegat Innoc. in cap. olim, il terzo, de rest. spoliat. in cap. cum dilectus post med. de relig. dom. Bal. in c. licet, co. 7.

de probat. Ad hæc spectat ea, quæ dicuntur, quod dominus potest reuocare suos vassallos, de quo aliàs diximus. Et in proposita specie hoc firmavit in terminis Idem Gregor. Lop. in l. 13. in glos. fin. tit. 25. par. 4. affirmans, posse Baronem sui lucri causa, mereri stipendia sub Principe Christiano, ita quod in nullo noceat suo Regi, aut Regno, quinimmò ulterius procedit, dicendo, idem licere etiam sub Principe inimico sui domini, in bello tamen cōtra alium Principem, de quo dicto satis ambigendum censeo, 26 nam licet vera esset conclusio, posse vassallum morari cum inimicis domini, si nihil contra ipsum machinetur, eiuè noceat, de qua latè Ifern. Cæteriꝫ Feudista in cap. 1. §. porro, Quæ sit prima cau. benef. amitt. Affl. decis. 307. nu. 28. Negari tamen non potest, quin saltim vassallus in eo, domino suo noceat, quod reddat eius inimicum potentio-rem, audacior-rem, & magis aptum ad offendendum, dum illum iuuat ad superandum, vel resistendum, alteri eius inimico. Vndè ab hoc omninò cauendum arbitror. Sunt enim huiuscemodi res satis delicatè tractandæ, nè Principis iram prouocando cogatur vassallus etiã super eo, quod sibi licuisse putat in vinculis se defendere, vt benè consuluit Ifern. 27 in præcitato §. porro. Vndè prudenter fecisse mihi videtur his

diebus, Nobilem Hispanum, cui virtutis causæ cum donasset Serenissimus Dux Sabaudia quodam feudum, quamvis posset scire in iure esse expeditum, quem posse esse vassallū duorū, vt Zabarell. in c. ad Apostolica, de sent. & re iud. quia hoc facere nō posset, inuito, vel ignorante domino suo, cui est vassallus ligius Capyc. in inuest. in ver. Ligium, fol. 234. concl. 13. illud non acceptauit, nisi præcedente licentia Potentissimi Regis nostri, qui eam impertitus fuit, præuia consultatione huius Supremi Consilij Italici. Et vt hanc quæstionem, absoluamus, est aduertendum, id, quod dictum est, procedere non solum in vassallis, qui feuda, vel aliquod beneficium tenent à domino, sed etiam in ijs, qui nihil habent, sed subditi vocantur, quia Regnum incolunt, vt per Gloss. in clem. unica, in ver. subditos, de for. comp. Quos in Regno Neapolitano Burgenses vocamus, vt dixit Isern. in Constitut. Regn. quæ incipit Prosequentes, 28 qui ratione Terræ, aeris, & aquæ tenentur iuramento fidelitatis, vt per eundem Isern. in cap. 1. qual. vas. iur. deb. fidel. ex cuius iuramenti obligatione sunt astricti ad ea, quæ continentur sub eius forma, Alex. conf. 79. vol. 1. col. 5. Affl. dec. 265. num. 49. Et deniq; 29 potandum est, quod etiam in casibus, in quibus licet vassallis sub alijs dominis militare, po-

test dominus hoc illis prohibere ex causa, illosq; reuocare, quemadmodum eleganter tradidit Gregor. Lop. in præcitata gloss. l. 13. tit. 25. par. 4. & hoc vsu receptum esse in Terris Imperij, affirmat Petr. Bellin. in tract. de 30 Bello, dicens, recusantes parere, subijci banno Imperiali, quod est ferè, ac si diceretur teneri pœna legis Iulie Maiestatis, quinimmò superioribus annis in bello, quod à Summo Pontifice parabatur pro recuperatione Ciuitatis Ferrariae, scimus ab aliquibus Principibus Italis verum fuisse suis subditis, nē eo in bello se immiscerēt, vel ab alio Principe stipendia acciperent. Idq; fundari potest per ea, quæ notantur per Scrib. in l. Mercatores, supra, de coll. & merc. ex quo 31 tex. deducitur, posse ex causa dominum prohibere subditis, nē ad aliena Regna accedant, quæ omnia minimè sunt dubitanda in hoc Regno Neapolitano, quia vt docuit gloss. in Constit. quia frequenter, Rex est dominus personarum, & non potest vassallus obligare alteri eius personam sine eius consensu, Affl. dec. 32 307. num. 2. Sicut autem solum ad Principem spectat bellum indicere, ac mouere, ita etiam suum est ipsum finire, vel in totum per pacem, vel ad tempus 33 per inducias: neq; potest id facere Dux belli, nisi sint induciæ ad breue tempus, & aliqua ex

causa, veluti corporum curan-
 dorum, vel sepeliendorum, se-
 cundum opinionem *Fulgosij*,
 quã sequuntur *Alex. Ias. Duare-*
nius, & post alios *Io. Orose. nu. 10.*
in l. conuentionum, ff. de pact. & no-
uissimè Mendoz. in lib. de pactis,
cap. 9. vel nisi habeat speciale
 mandatum, *Speculat. in tit. de i reg.*
& pac. §. hoc quoq; vel generale
 cum libera, vt habent Locumten-
 nentes, per ea, quæ habentur in
cap. significasti, de elect. & in l. 1. §.
à Prefecto, de leg. 3. cum alijs mul-
 tis, quæ ad hunc propositum
 adducit *Frecc. in tract. de subfeud.*
lib. 2. cap. quis dicatur Dux, nu. 27.
& Capyc. in dec. 27. num. 4. & Io.
Grand in lib. de bell. exulum, in cap.
quæ sint specialia, in sexto speciali.
 34 Ex quibus in Regno Neapoli-
 tano constitutum est, soli Pro-
 regi, qui est Locumtenens, &
 Vicarius Regis, non autem alijs
 Gubernatoribus Prouinciarum
 licere assecurare piratas, easq;
 inducias concedere, etiam ob re-
 dimendos captiuos, vt per *Prag-*
mat. vnicam, sub tit. de Piratis non
assecurandis, quod non putarem
 prohibitum, quando Princeps
 non posset contuli, & periculũ
 esset in mora; puta si piratæ ve-
 lint assecurari, vt captiui redimi
 possint, faciunt, quæ de breui-
 rate, & modicitate temporis scri-
 buntur, & de ijs, quæ tempore
 sunt peritura, & quod paulò an-
 tè dictum est, quod inducias
 potest facere ad breue tempus,

qui aliàs non habet potestatem
 inducias faciendi.

Principem verò, qui ius hoc
 35 supremum belli mouendi ha-
 bet intelligimus non solum il-
 lum, qui nemini est subditus,
 vel Rempublicam, quæ suis le-
 gibus viuat libera ab omni su-
 biectione, sed etiam illos, quæ a-
 liqua in re, puta census præsta-
 tione, vel in tributo annuo re-
 cognoscunt a terius superiori-
 tatem, sed ex legitimi, & præ-
 scripta consuetudine ius belli-
 gerendi sibi vendicauerunt, ac
 eo bona fide vsi sunt, & vtuntur,
 vt ex *Casertani* mente docuit *Vi-*
ctor. in præcit. relect. de iur. bell. nu. 9.
& Alphons. de Castr. de iusta ha-
ret. punit. cap. 14. Quales esse di-
 cit Duces Ferrariæ, & Mantuæ,
 cui opinioni etiam subscribit se
Molina in præallegata *disp. 100.*
penult. column. Qui tamen dubi-
 tant, an hoc procedat in Princi-
 pibus Imperij, quæ omnia satis
 36 ex eo fundari videntur, quod
 quamuis aliquis Princeps, vel
 Respublica aliqua in re supe-
 riorem cognoscat, in cæteris ei
 remanet libera potestas, atq; ab-
 solutum dominium, *Bal. in Letiã*
sup. de iur. dot. Pet. Ancha. conf. 138.
Dec. conf. 360. col. 4. aliq; Scribentes
 per *Restaur. Castal. in tractat. de*
Imper. q. 109. Nec suprascriptis
 contradicit id, quod voluit hic
Rebuff. dùm tradit ius hoc supre-
 37 mum belli mouendi non pos-
 se acquiri præscriptione. Is enim

loquitur in subditis alteri in omnibus, qui huius iuris, quod in solis Principibus cadere potest omninò sunt incapaces. Vltèrius etiam progrediendo, non omittendū est id, quod ad hunc propositum *Scribentes* voluerūt, dūm dixerunt etiam *Regulis*, & *potestatibus*, ac dominis alteri Principi subditis, si tamen merum Imperium habeant, licere bellum mouere; tribus ta-

38 men concurrentibus, scilicet, quod sit intus eorum territoriū, quod fiat aduersus suos vassallos, & quod geratur pro executione iustitiæ, ijs in casibus, quibus licet Iudici manu Regia, suam iurisdictionē tueri, ex quo hoc non propriè publicum bellum dici possit, sed priuatum; immò potius executionem iustitiæ, nec in eo belli leges sibi locum vendicarent, vt docuit *Bartol. in l. hostes, num. 11. ff. de capt. & postlim. reuers.* & antè eum *Innoc. quem sequuntur Hostiens. Anton. de Butr. Anch. Ceteriq. Scribentes in cap. cum olim, de restitut. spoliat. Abb. in cap. sicut, nu. 3. de iur. iura. latè Calderi. in consil. 1. de treg. & pace.* Adeo quod *Molina in d. disput. 100.* dicit, hoc nullam habere dubitationem. Ego verò hoc passim non admittendum cenleo, nam quāuis liceat habētibus iurisdictionem compellere suos subditos, & cogere quatenus iuris est ad sibi parendum, manu, vt dici

solet, armata, vt docuit *Bald. in sua Margarita. in ver. Iudex*, ex regula *tex. in l. qui restituere, ff. de reuendic. cum simil.* hoc tamen totum per Iudicis familiam expediendum est, vt inquit *Gloss.* communiter recepta *in d. l. qui restituere*, & si eius familia non

40 est sufficiens, potest alios sibi adiungere, & à vicinis Potestatibus familias impetrare, vt notat *Io. de Plat. in l. in fiscalibus, sup. de Exact. tribut. & plenè ex recentioribus Auiles in libr. de cap. Prator. cap. 2. in verb. usurpan. & vide notata, & tex. in l. non est singularis, ff. de regul. iur.* Non autem

41 milites cogendi sunt, atq; armati homines sub vexillis, & ordinibus, prout in bello publico fieri solet, quia solūm in publicis negotijs ad Principem, vel ad Rempublicam spectantibus, nō autem in huiusmodi rebus tutio militaris tribuēda est, vt inquit *tex. in l. fin. sup. de his, qui latro. occult.* Cauendum ergò erit, nè aliquid in hac executione iudiciaria fiat, quod belli speciem representet; sed si vires ipsius nō sufficiunt, debent Barones adire Principē, & ab eo vel auxilium, vel veniā belli gerēdi impetrare. Similiter nec tutam puto opinionem *Salyc. in l. ab hostibus, supra, de capti. & postli. reuer. colum. penult. vers. si autem è conuerso*, dicentis, subditum etiam absquē sui domini licentia posse bellum mouere contra illos, qui

superiorem non habent. Vide-
tur enim hoc dictum generali
huius Constitutionis regulæ, &
communi *DD.* scholæ repu-
gnare, vt benè notauit *Petr. Belli.*
post *alios* per eum citatos in li-
bello, de re milit. tit. 5. num. 6. Illud
autem extra controuersiam est
ad sui necessariam defensionē,
43 & quando Princeps vel negli-
git, vel absens est, ità vt frustra
eius iussio expectaretur, posse
subditos bellum gerere se defen-
dendo, vel èt offendendo, si opus
fuerit, idq; omnes *Scribentes* af-
firmant, sed certè absentia Prin-
cipis non sufficeret, si esset in
Regno præuens eius Legatus,
Archid. in cap. quod autem. 23. q. 2.
44 sicut in Regno Neapolitano est
Prorex, & eo absente *Magnus*
Comestabilis, vt docuit *Frecc. de*
feud. in tit. de Offic. Magni Comest.
in fin. Non autem adeò libera est
45 potestas Principis in decernen-
do, ac mouendo bellum, vt so-
lus, & ex capite suo id constitue-
re debeat, sed omnia debet de-
cernere, adhibita maxima con-
sultatione Procerum sibi in cõ-
silio existentium, ad hoc, vt bel-
lum dici possit iustè motum.
Isern. quem Cæteri sequuntur in
cap. domino guerram, hic finit lex,
46 additq; aliud satis notandum,
dicens, quod si Princeps censeat
bellum decernendum, & Cõsi-
lium dissentiat, ipsius Principis
iudicio standū erit, nisi euiden-
ter appareat de eius iniquitate.

Sed quid dicendum facta iã
à Principe deliberatione de bel-
47 lum mouendo, an subditi, qui
ad illud Principē sequi astrin-
guntur, inquirere in conscien-
tia teneantur de iustitia belli,
vel nulla diligentia circa hoc
adhibita militare possint? qua
in difficultate *DD.* infra citan-
di tres distinxerunt casus. Pri-
mus, quando manifestè ipsis cõ-
stat de iniustitia belli. Secun-
dus, quando apparet de iustitia.
Tertius, quando sunt in dubio.
Primò casu, nullo pacto Prin-
cipem sequi tenentur, nec ipsis
militare licet: est enim contra
legem interficere innocentem,
et si id cum Principis authorita-
te fiat: probatur, quoniam, qui
impedire potest damna grauif-
sima, quæ bello iniusto proximi-
s inferuntur, sanè lethalter
peccat, nisi illa impediatur, tene-
turq; ad eorum restitutionem.
Secundò, res est notissima, po-
steriori verò casu, & sic quando
res est dubia licitè militare abs-
què peccati labe possunt, ac pa-
rere Principi, pugnare præci-
pienti tenentur, quod extendi-
tur etiam ad alienigenas mer-
cede conductos, qui continuis
stipendijs sub eodem Principe
degunt, tam tempore pacis, quã
belli, quoniam hi tanquam fa-
mulus reputantur, quod tamen
restringe, nisi talia essent indi-
cia, & argumenta de iniustitia
belli, quod ignorantia non ex-

cularet etiam huiusmodi subditos militantes; posset enim talis esse ignorantia, quæ crassa censeretur, hoc eleganter adnotarunt *Victo. de iur. bell. 1. par. relect. 6. num. 22. cum plurib. seqq. Gabr. in 4. dist. 15. quest. 4. concl. 4. Sotus de iust. & iur. quest. 3. art. 3. ad primam D. Thom. Molin. tom. 1. de iust. & iur. tract. 2. dist. 13. per totam, Angl. in 2. par. Theol. questio. in tit. de restit. ex bello iusto.*

48 Sed illud circa hoc eleganter potest dubitari, utrum subditi illi, qui ex probabili ignorantia ad bellum iniustum sunt eorum Principem secuti, si postea constiterit eis de iniustitia belli, teneantur damna reficere, & restituere, & hoc etiã in ipso Principe? Resolutivè, & negativè respondendum, nisi in quantum locupletiores facti sint, & res nondum consumpserint: ratio est in promptu; cum ex probabili ignorantia non peccarint, ut bene aduertit *Victor. ibid. num. 35. & Molin. circa finem.*

49 Sed quid dicendum in materia, in alia eleganti quæstione, & est, nũ Miles, qui est in Exercitu, à quo Vrbs aliqua capitur, & diripitur, teneatur insolidum ad omnia damna, quæ Exercitus dedit, an verò ad restituendum ea, quæ ipse furatus est, supponendo direptionem iniustã, sicut *Scribentes exemplum* posuerunt in direptione Urbis Romanæ à Burbonio facta? & tres

fuerunt in hac specie sententiæ; Prima, ut ad omnia damna quilibet Miles insolidum teneatur, in defectu aliorum, quia ipse fuit causa cum alijs direptionis, ideoq; ad integrum damnum reficiendum sit obligatus, ita censuit *Adria. Pontif. de restitutio. quest. 1. Caieta. 2. 2. quest. 62. art. 7. Sot. de iust. & iur. quest. 3. art. 3. Couarr. in regul. peccatum, par. 2. §. 12. ad finem.* Altera fuit sententia *Nauarr. in manua. c. 17. n. 20.* Militem teneri tantum ad restituendum, quod ipse furatus est. Tertia fuit *Molin. sententia in tract. de iusti. & iur. to. 3. disp. 734.* qui utramq; moderatus, voluit militem, nè ad id, quod facere non posset obligatus, spem omnem veniam consequendi amitteret, ad id, quod ipse diripuit teneri, & ulterius ad aliquã quantitatem prudentis, atq; pijs, Religiosiq; Viri arbitrio, & hæc mihi sententia amplectenda videtur, quæ & nimio rigore homines ad desperandum de salute non inducat, & è contra facilitate satisfaciendi ab huiusmodi facinoribus homines deterreat.

DE PALATIIS,
& Domibus Dominicis.
Tit. LXXVI.

IMPP. THEOD.
& VALENT. AA.

IOANN. COM. RER. PRIVAT.

LEX VNICA.

Cōsecratas nobis eđes,
ideſt inclyta palatia ab
omni priuatorum vſu, &
cōmuni habitatione ex-
cipimus.

SUMMARIVM.

- 1 Palatia ſunt de regalibus .
- 2 Regalia non veniunt in generali cō-
ceſſione.
- 3 Palatium, Domus dominica, Baſi-
lica, & Aula ſunt, ſynomina.
- 4 Palatium unde ſit dictum .
- 5 Baſilica eſt verbum Græcum.
- 6 Differentia inter Baſilicam, & Ec-
cleſiam .
- 7 Palatia non ſolum dicuntur Regum,
ſed etiam Reipublica alteri non
ſubditæ.
- 8 Priuati non poſſunt in Palatio ha-
bitare, neq; circa, niſi ipſi Principi,
aut Reipublica inſeruiant .
- 9 Item in eo non niſi imagines Prin-
cipis depinguntur, atq; nuptia cele-
brantur .
- 10 In Palatio arma deſerri nō poſſunt .

- Ampliatur etiam in Palatio Rei-
publicæ liberæ . ibid. Limitatur in
Palatio Ducis , Comitum , vel
Marchionis nu. 11.*
- 12 Aedificia adhaerentia domibus do-
minicis diruuntur .
 - 13 Equi, vel Currus in Palatijs Re-
gijs introduci non poſſunt .
 - 14 Excubia ante Palatium fieri de-
bent .
 - 15 Delinquentes in Palatijs Regijs pro-
prium Iudicem ſortiuntur. Et vl-
timo ſupplicio damnantur n. 16.
 - 17 Priuilegijs, quibus gaudet domus do-
minica, gaudent etiam ipſius con-
finia .
 - 18 Domus appellatione, comprehendū-
tur etiam oſtium, ſcala, & hortus
ipſius.
 - 19 Et an porticus ipſius etiam com-
prehendatur , varia. Scriben-
tium opiniones referuntur, & exa-
minantur ab Authore.
 - 20 In palatijs Regum baptizari poteſt.
 - 21 Palatia Regia habere ſolent Capel-
lam exemptam, ac Regios Capel-
lanos, qui Ordinarij iuriſdictioni
non ſubſunt, ex decreto Sacri Con-
cil. Trident. dummodò actu ſer-
uiant .
 - 22 Tenor priuilegij exemptionis prædi-
ctæ inſpiciendus eſt .
 - 23 Capellanus Maior tanquam Præ-
latus exemptus in ſuos ſubditos po-
teſt exercere iura Episcopalia .
 - 24 Exemptio data Capelle extenditur
etiam ad locum ipſius, & ad om-
nes Capellanos, ſecus ſi detur Ca-
pellanis, quia tunc locus non erit
exemptus .

- 25 *Principes in eius Palatio Capellam propriam non habens, cui confiteri debeat? quæsitum proponitur. Resoluitur nu. 27. & 28.*
- 26 *Principes omnes in spiritualibus sub sunt Ordinario Prelato.*
- 29 *Iudices in Aula Regia iudicia exercere debent. Et si alibi resident puniuntur num. 30. De quo due afferuntur rationes num. 31. & 32.*
- 33 *Domus Regia, vel Officialium ubi non adest, Vniuersitates non possunt astringi ad dandum domum Rectoribus, ac Capitaneis ipsarum. Sed Iudices prædicti præferuntur in locationibus nu. 34.*
- 35 *Camilli Borrelli consil. 2. examinatur.*
- 36 *Palatia Regia præscribi non possunt.*
- 37 *Officine mechanicæ in Palatijs Regijs esse non debent.*
- 38 *In Palatijs Regijs, tanquam in capite Ciuitatis possessio ipsius loci, ac Imperij accipitur.*
- 39 *In Ciuitatibus, in quibus non adest Regia domus, Principi datur melior, ac magnificentior illius loci.*
- 40 *Domus priuatorum pretio iusto capi possunt, etiam ipsis inuitis, pro construendo Palatio Regio.*
- 41 *Delinquentes non possunt extrahi à Palatijs Regijs, sine iussu Regis, vel Domus Præfecti. Fallit in Palatijs aliorum Dominorum alicui Principi subditorum nu. 42.*
- Et quid si confugiant ad domum alicuius, qui ex priuilegio Principis, vel consuetudine prætendat es-*

se immunis? num. 43.

- 44 *Domus Nobilium, in Regno Aragonum habent immunitatem.*
- 45 *Item Domus Legatorum eodem priuilegio gaudent in Hispania; Sed contrarium vidit Author seruari.*
- 46 *Quid in domibus Cardinalium?*
- 47 *Damnatus, qui ducitur ad supplicium confugiens ad Ecclesiam, vel alium locum immunem, an sit tutus?*
- 48 *Domus Episcopi, an gaudeat immunitate, qua gaudent Palatium Principis, ac Ecclesie? quatuor referuntur opiniones, & num. 49. & 50.*

Et hæc lex priuatas personas Principis palatia habitare, quod etiam sequentibus temporibus alia sanctione constituerunt Archad. & Honor. vt legitur in Codice Theodosiano in l. unica, in tit. ne quis in palatijs maneat: sunt enim palatia de Regalibus, cap. 1. vers. & palatia, que sint Regalia, vbi Iser. Bal. Propos. Affl. Cæteri q. Scribentes notant, & ultra eos Peregrini. de iur. Fisc. lib. 1. tit. 1. num. 26. Cassan. in Catalogo glo. mund. par. 5. consider. 24. vers. 17. Castald. in tract. de Imperat. quest. 86. Capyc. in inuest. feud. in vers. hospitij, qui ex hoc infert, quod cum Regalia non veniant in generali concessione, vt per Constitut. huius Regni, Ea que ad decus, sancitum est, si Rex con-

cedat alicui Ciuitatem, vel Op-
 pidum, in quo esset palatium.
 Regium, videtur palatium non
 esse concessum, ideoq; apponū-
 tur in huiusmodi concessioni-
 bus illa verba, *Cum palatijs, For-*
 2 *tellicijs, &c.* Accipiuntur autē fe-
 rē prò synonymis hæc quatuor:
 Palatium, Domus dominica,
 Basilica, & Aula, quamuis, cum
 in hac Rubrica disiunctiue po-
 nantur palatia, ac domus domi-
 nica, differentiam aliquam, ac
 diuersitatem dari inter ea posse
 4 videatur. Palatium verò vnde
 dictum sit apud Interpretes iu-
 ris dubitatum est. *Lucas* enim
Pennens. hic putat, palatium di-
 ctum esse à Pallade Principe
 Arcadię, in cuius honorem Op-
 pidum cum Regia ædificatum,
 palatium vocatum est, *Io. de Plat.*
 putat à palando dici, eò quod
 domus dominica sit ita ampla,
 vt in ea multi vagari, ac palari
 possint. *Gregor. Lop. in l. 29. tit. 9.*
par. 2. censuit, palatium ex eo de
 nominari, quod ibi Princeps
 palam ad iudicandum, ad co-
 medendū, & ad amena loquen-
 dum (vt eius verbis vtar) se præ-
 5 beat. Basilica Græcum verbum
 est, idemq; significat, quod Ro-
 mana lingua, Regia, neq; à pa-
 latio differre videtur, quamuis
 Ecclesia quoq; Basilica nomi-
 netur, quasi domus Summi Re-
 gis, *gloss. in extranagan. 1. de penit.*
& remiss. in ver. Basilica, etsi in-
 ter Ecclesiam, & Basilicam ab

aliquibus differentia constituat-
 6 tur, vt Ecclesia dicatur proprie
 Templum, quando est conse-
 cratum, Basilica verò antè con-
 secrationem, *Abb. in rubr. de con-*
secrat. Eccl. vel Altar. Io. Andr. in
cap. nobis, de iur. patr. Scrib. com-
muniter in cap. Ecclesia, de immu.
Eccles. Aula verò licet prò pala-
 tio vsurpetur, verè non est, nisi
 pars ipsius; ita notat *Zabarell. in*
 7 *Clem. 1. de baptis.* Dicuntur autem
 palatia non solùm Regum, sed
 etiam Reipublicæ, quæ alteri nõ
 subit, vt obseruauit *Luc. Pennen.*
in l. 3. in princ. infr. de metat. Huius
 autem prohibitionis, quæ in
 hoc Imperatoris rescripto ha-
 betur multiplex ratio esse po-
 tuit; quandoquidem Prima af-
 ferri potest ratio reuerentiæ,
 quæ debetur rebus Principis,
 quasi sacris, idq; probat verbum
 illud *Consecratas*, vt *Pennens. hic*
 adnotauit. Altera ob securitatē,
 vt tradit *Angel. in l. si cui, supra, de*
ædific. priu. Ultima propter secre-
 tum, quod Principis palatio de-
 betur, *l. quicumq; supra, de oper. publ.*
 & ideò debet esse in Intiula, vt
 tradit *Rebuff. in commentar. ad*
l. impense, §. vtilis, ff. de verb.
 8 *significat.* Sunt & aliæ quoque
 prærogatiuæ, ac præminentia
 Regiæ domus vltra prædicta;
 siquidem non solùm in ipso pa-
 latio, sed nec etiam circa licet
 priuatis habitare, nisi ijs, qui ip-
 si Principi, aut Reipublicæ in-
 seruiunt, *d. l. quicumque, de operib.*

publ. Isti autem admittuntur, quia sunt spectatae, ac probatae vitae, & opinionis, ita *Luc. hic per rex. in l. omnium, sup. de testam.*

- 9 Altera est, ut his Regijs domibus alterius quã Principis imagines depingi, aut nuptiæ celebrari non possint; hoc enim innuit lex nostra illis verbis: *Ab omni priuatorum usu, &c.* & expressim cauetur in *l. basilicam*, quam ita *Salyc.* interpretatur *sup. de oper. publ.* idq; vlu receptum in Hispanijs vidi; siquidem puellæ Reginæ obsequio dicatæ, quamuis nobilissimæ, in Regio palatio minimè viris traduntur. Tertia est, ut ad palatium Principis nemo arma deferre possit, *cap. 1. S. ad palatium, de pac. tenend.* vbi id notant *Ifern. Affl. Aluarot. & alij* numerati à *Tiraq. in tract. de nobilit. cap. 20. nu. 7 3. cum seq. & à Par. de Put. in opere de sindic. in ver. notorium iudicij cap. 1. nu. 8.* quod & in palatio Reipublicæ liberæ procedere voluit *Bald. in d. cap. 1. vers. ad palatium*, quibus nouissimè accedit *Tib. Decian. in tract. crim. lib. 8. cap. 3. de prohib. usu ar-*
- 11 *mo. nu. 6 1.* Hæc autem in Duce, Comite, vel Marchione minimè locum habere opinatur *Marin. Frecc. lib. 2. de diff. feud. in*
- 12 *40. diff.* Quarta est, ut adhærentiæ ædificia domibus dominicis diruantur, *l. ædificia in præst. tit. de*
- 13 *oper. publ.* Quinta, quod equi, vel currus in palatijs Regijs nõ possint introduci, ut cauit præ-

allegatus tex. in l. basilicam, hinc fortè vlu receptum videmus in portis domus Regiæ poni catenas, nè equi, aut currus valeant introire, quod tamen intelligitur prohibitum, dum Princeps ibi habitat, per ea, quæ notauit *Bart. in l. 2. ff. de aur. & arg. legat. & Ias. in l. eius qui in Provincia col.*

- 14 *vl. ff. si cer. pet.* Sexta est prærogatiua excubiarum, quæ antè palatium fieri debent, & eas delerens, grauitè punitur, *l. qui excubias ff. de re milit. l. 1. vers. quies*
- 15 *ff. de offi. Praef. Urb.* Septima, ut delinquentes in palatijs Regijs proprium iudicem sortiuntur, qui in hoc Regno est Magnus Senescallus; alijs in Regnis domus Regiæ Maior Præfectus, de quibus videndus est *Marin. Frecc. in lib. de subfeudan cap. de offic.*
- 16 *Magni Senesc. lib. 1.* Octaua præ-eminencia est, ut delinquentes, ac offendentes aliquem in palatio Regio, grauius puniantur, ut bis vltimo supplicio duos affectos vidisse refert *Cassan. in catalog. glor. mund. par. 5. consid. 24. nu. 1 2 5.* sequitur idem *Frecc. in paulò antè citato loco, idq; autoritate Bal. in l. 1. supra, de his qui*
- 17 *propter met. iud. non app.* Nona, ut his priuilegijs non solùm gaudeat domus ipsa dominica, sed etiam ipsius confinia, *Alber. in l. presenti, supra, de his, qui ad Eccles. confug. quem sequitur Dom. Praef. de Franch. dec. 402. num. 3.* Com-
- 18 præhenditur etiam appellatio-

ne domus ostium ipsius domus,
Bar. in l. 1. de cloac. Item Scala,
Bald. in l. fistulam, in fin. ff. de serui.
urb. praed. Item hortus l. Olimpico,
eod. tit. de seruit. urb. praed. Nec non
& area ad eius vsum compara-
ta, l. testatrix, ff. si seruit. vendic.

19 De portico autem ipsius do-
mus satis inter Scribentes varia-
tum est, dum hanc quaestionem
tractant in terminis statuti a-
crius punietis delicta commif-
sa in domo; & quod veniat por-
ticus appellatione domus, voluit
primum Guid. de Suza. in suis
qu. est. statutar. & Alber. Galeot.
cuius verba transcripsit Specul.
in tit. de iniur. vers. pone in statuto,
Gandin. in tit. de pæn. & eandem
tenere videtur Alber. in d. l. presen-
ti; nam quamuis recitet opinio-
nes, dicit istam vsum receptam,
propter terrorem maleficiorum:
& Barbat. in cons. 33. lib. 4. num. 5.
& eam videtur sequi Io. de Visch.
in tract. de immun. Eccles. par. 1. nu.
60. & Remig. Conni. in eodem tra-
cta. ampliat. 7. num. 2. & 3. pro
qua fundanda adducitur Pri-
mo tex. in l. caetera, §. hoc Senatusc.
ff. de legat. 1. in qua prohibitio
illius Senatusconsulti loquens
de domo extenditur ad porticum:
adducitur etiam tex. in l. qui ades,
ff. de incend. ruin. & naufrag. qua-
cauetur incendiarium domus,
ac porticus eadem poena tene-
ri: adducitur praedictis etiam
cap. si quis contumax 17. questio. 4.
ex quo habetur, immunitatem

Ecclesiae atrijs, ac porticibus ip-
sius Ecclesiae dari; ad idem cita-
tur tex. in l. si quando, supra, de oper.
publ. vbi porticus, & domus pro-
miscue ponuntur; quibus suffra-
gari videtur id, quod dicitur, do-
mo legata, omnia eius addita-
menta venire, l. praedijs, §. penult.
& fin. ff. de leg. 3. ac aedificia con-
tinentia iudicari eo iure, quo
censentur principalia, l. aedificia,
l. qui in continentibus, ff. de verb. si-
gnific. cum simil. Negatiuam vero
opinionem amplexi sunt alij ex
Scribentibus, eo quod in poenali-
bus stricta sit interpretatio,
l. interpretatione, ff. de poen. maxime
in statutis, l. ait Prator, §. haec ver-
ba, ff. de negot. gest. vbi Scribentes
communiter hoc notant; at por-
ticus proprie domus non est,
quae ex solo, parietibus, & tecto
constat, l. solum, cum glo. ff. de rei-
uend. ergo dispositum in mate-
ria stricta in domo, non proce-
dit in porticu, qui extensiuè, &
non proprie domus appellatio-
ne venit, vt notat Bart. & alij in
d. §. hoc Senatusconsulto, & tenuit
Dom. de Franch. in pract. dec. 402.
num. 8. cum ipsius additamen-
tum, atq; ornamentum sit, ad
tex. in l. penult. ff. de verbor. signific.
Tertia fuit sententia Iacobi de
Arena, Bar. Bal. & aliorum in d.
§. hoc Senatusconsul. & Caepoll. in
tract. de seruit. in ca. 44. de claustro,
qui voluerunt, verba statuti at-
tendenda esse; nam si loquantur
puniendo delictum factum in

domo, si in porticu fiat, statuto non comprehendatur, secus si loquatur de commissis ad domum, quo casu affirmatiua opinio procedat, quia porticus, quasi accessorium domus, vigore dictionis illius ad venire videtur; atq; ita distinctionis fœdere præcitas contrarias opiniones conciliare videntur verbali potius (ni fallor) quàm reali concordia. Vndè quarta orta fuit opinio *Floriani in l. quidam Hiberus, ff. de seruit. Urb. prædior.* qui voluit, opinionem affirmatiuam amplectendam esse, quando porticus est domui annexus, itaut meritò domus pars censeatur, secus si porticus per se steterit quid separatum, quia domus appellatione non veniet. Quinta tandem opinio fuit *Ang. Aret. in tract. de malefic. in vers. fecit insultum,* qui *Floriani* sententiam probat in portico domui annexo, quando verò porticus separatus est, tunc in fauorabilibus etiam domus partem censendum esse arbitratur, licet secus in odiosis, quæ opinio mihi verior videtur, & in eius decisione, habenda præoculis est opinio *Abb. in cap. 1. de decim.* dùm dixit, questionem hanc secundum statuentium mentem esse diffiniendam, & quoniam ex prædictis apparet facilis responsio ad iura, & rationes præcitas, & quomodo ad concordiam redigantur, ulterius non insisto. Decima præ-

rogatiua est, vt baptizari possit in palatijs Regum, vt statuit *Summus Pontifex in clement. 1. de Baptis.* non enim habet locum *tit. authent. vt in priuatis domibus*
 21 *sacra mysteria non fiant;* Immodò solent habere Capellam exemptam, ac Regios Capellanos, *cap. cum capella, de priuil. idemq; cautum est in Sacro Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 11.* quod sint exempti ab Ordinarij iurisdictione, dummodò actu seruiat: quæ autem priuilegia sint vltra exemptionem concessa Capellæ prædictæ, non potest satis certè
 22 diffiniri; nam tenor priuilegij exemptionis inspiciendus est, *cap. per exemptionem, in fin. de priuil. in 6. cap. porro. & cap. recepimus, eod. tit. in eo enim, quod non reperitur priuilegiata Capella prædicta, & eius Capellani sub Ordinarij iurisdictione sunt, cap. omnes Principes, cap. solita 6. de maior. & obedient. vt in specie notat Abba. in dict. cap. cum capella, num. 3.*
 23 quæ tamen iura possit Prælati exemptus exercere, vide *gloss. in clement. prima, in verb. proprij, de rebus Eccles. non alienand. & ibi Cardinalem, vide etiam Abbatem in c. primo, eodem tit. de rebus Ecclesia non alienandis, & Nawarr. consil. 23. in tit. de priuileg.* Quando autem exemptio data est Capellæ, non solum locus ipsius, sed omnes Capellani censentur exempti: secus si exemptio de-

tur

tur Capellanis, quia locus capel
 læ non erit exemptus, vt decidit
 notabilis *tex. in d. cap. per exem-*
ptionem, de priuileg. in 6. vbi Ioan.
Monach. Anchar. Franc. Cæteri q̄
Scribentes, ac in d. cap. cum Capella
 25 latius prosequuntur. Quando
 autem Princeps in eius palatio
 capellam propriam non habet,
 quæsitum est, cui confiteri de-
 beat? Qua in re supponendum
 26 est, omnes Principes in spiri-
 tualibus subesse eorū Ordinario
 Prælo, vt latè habetur *in c. omnes*
principes, & in d. cap. solita, de ma-
iorit. & obedient. facit tex. in c. om-
nes Basilicæ 16. q. 7. & in cap. cum
Episcopus, de off. ord. & in specie
 notauit hoc *Abb. in d. cap. cum ca-*
 27 *pella, num. 3.* Confiteri autem te-
 netur Parocho, in cuius finibus
 eius palatium positum est, & ab
 eo recipere Sacramenta: & si
 28 plura palatia habeat in diuersis
 Parochijs, illi Parocho suberit,
 in cuius Parochia frèquentius
 habitat, ac decimas soluit; sed
 diuidet proportionabiliter, vbi
 magis frequentat diuina: ità
 ex mente *glo. notat Hostiens. Abb.*
Henric. Bohic, & alij in d. cap. om-
nes, refert, & sequitur Præpos. in
cap. duo sunt, 96. distinct. Vndeci-
 29 ma prærogatiua Aulæ Regiæ
 est, vt in ea Iudices iudicia exer-
 cere, ac ius dicere possint, im-
 mò debeant: notat hic *Accur. per*
tex. in l. nulli iudicium, sup. de offic.
Recl. Prouinc. quod etiam lege
 Hispana cautum est, vt habetur

in lib. 2. noua recopil. l. 2. tit. 4. quæ
 addit, quod saltim in proximio-
 ribus domibus fieri debeat, si
 Regia non sufficeret: & in hoc
 Regno Neapolitano in Regia,
 quæ olim erat in Castro Capua-
 no omnia Tribunalia memo-
 rabili opere in vnum palatium
 reducti fuerunt à Don Petro
 Toletano, Villefranchæ Mar-
 chione, olim Prorege; nec de-
 30 bēt alibi Iudices residere, aliàs
 puniuntur, *d. l. nulli*, vt aduertit
 etiam *Paris de synd. ver. Of-*
ficialis, in fin. fol. 88. Auil. in cap. Pra-
torum, cap. 2. in ver. Casas, Auend.
de exequend. mand. lib. 1. cap. 20. in
 31 *principio*; rationes autem duæ
 afferuntur. Prima, nè habitan-
 do in domibus particularium,
 familiaritas pariat contemptū,
l. obseruandum, de off. Præsid. Cara-
uita super Ritu M. C. 46. nu. 19.
 32 *& Io. de Plat. hic.* Altera, quia
 sunt personæ publicæ, adeò
 quod Magistratus sicut publi-
 cus Minister alteri stipulari pos-
 sit: notat hic *Io. de Plat. per tex.*
in l. 1. §. exigere, ff. de Magistrat.
 33 *conuenien.* & si non adsit domus
 Regia, vel Officialium, nõ pos-
 sunt Vniuersitates astringi ad
 dandum domum Rectoribus,
 ac Capitaneis ipsarum; quam-
 uis sua pecunia debeat eisdē
 prouideri de domo, *Luc. Pennen.*
in l. fin. infra, de Professor. & Me-
dic. Alber. in l. obseruare 4. ff. de
off. Proconsul. Martin. Lau. in
tract. de offic. domin. quæst. 47. latè

Auil. in d. cap. Prætorum, cap. 8. lib.
 34 *1. in ver. dineros, vbi inquit, esse*
 hos Iudices præferendos in lo-
 cationibus, cum multò fortius
 in eis procedant ea, quæ in scho-
 laribus voluerunt *Bald. Ang. las.*
& alij in l. 1. ff. solut. matrimon.
 35 sed omittam, quod ex prædictis
 reuocari possent in dubiu. n. ea,
 quæ asseruit *Camillus Borrellus*
 doctus, & laboriosus Iurecon-
 sultus in suo *consil. 37.* dùm re-
 spondit, Ciues teneri suis sum-
 ptibus palatium ædificare Epi-
 scopo, si à Summo Põtificè im-
 petrauerint, Ciuitatem eorum
 Episcopatus dignitate de nouo
 decorari, Eo quod dùm Episco-
 pum sibi dari postulauerint, ei-
 què certos redditus annuos præ-
 stare obtulerint, palatium quo-
 què obtulisse videantur, cum a-
 liter Episcopus pro dignitate
 habitare non possit, vt veniant
 omnia, sinè quibus Pontificium
 munus explicare commodè nõ
 possit, ex regula tradita *in l. ad*
rem mobilem, ff. de Procurat. & in
l. 2. ff. de iurisdic. omn. Iud. cum si-
milibus adductis per Cæphal. con-
sil. 165. num. 14. Volu. 4. Quam-
 uis etiam ex alio respõsum hoc
Borrelli minus tutum videatur
 ex eo, quod Ciuitas, quæ Episco-
 pum petierat certam quantita-
 tem introituum obtulerat, vl-
 tra quam ad aliud teneri Episco-
 po non videbatur, ex iuris no-
 36 tiffimis principijs. Duodeci-
 ma etiam est prærogatiua, quod

Regia palatia præscribi nõ pos-
 sunt, vt scriptum reliquit *Ifern.*
 quem *Omnes* sequuntur *in dicto*
verb. Palatia, que sint Regalia,
 nisi essent diruta; nam tunc præ-
 scriptioni locum esse voluit *ibi-*
dem Assl. & si sint ruinosa,
 donari, alienari, ac cõcedi posse,
 voluit *Renat. Coppi. de doman.*
Reg. Franc. lib. 3. tit. 18. in principio.
 37 Decimatertia est, vt Stationes,
 vel Ergatteria, idest Officinæ
 mechanicæ in prædictis palatijs
 esse non debeant; sic enim Er-
 gatteria interpretatur *Alciat. in*
l. si quis, supra, de diuers. præd. hocq;
statuit tex. in l. Basilicã, sup. citato
ti. de oper. publ. Et in anno 1598. à
 palatio Philippi Regis II. im-
 mortalis memoriæ eius iussu
 omnes tabernæ, ac officinæ ab
 atrio Regiæ fuerunt expulsæ, li-
 cet postea restitutæ ex indulgẽ-
 38 tia. Decimaquarta præminen-
 tia est, quod in istis palatijs tan-
 quàm in capite Ciuitatis posses-
 sio accipitur ipsius loci, ac Im-
 perij, *Auend. in de execu. mand.*
Regum Hisp. cap. 20. 1. par. alle-
gans dicta per Bal. in l. 1. ff. de off.
Præs. August. quia dicitur caput
 loci: ità notanter idem *Bald. in*
rubr. de rer. diuis. num. 24. vers. Sed
hic queritur, in his enim palatijs
 dicitur habitare Vniuersitas, si-
 uè Communitas. *Bald. in Auth.*
sed cum Testator, col. 1. in principio
ad legem falcidiam, quod tamen
 intelligendum est secundum
 ea, quæ declarat *Domin. Præs. de*

Franch.

39 *Franch. in decis. 393.* Decima quinta prærogatiua est, vt in his Ciuitatibus, in quibus non est Regia domus, debeat Principi dari melior, ac magnificentior illius loci; quod Hispana *lex s. tit. 26. p. 2.* expressè cauit, quâdo capitur Ciuitas aliqua hostium, nã tunc Principi domus Regia referuatur, si adsit, sin minus honestiores, ac maiores domus il-

40 lius. Decimasexta, quia pro construendo ipso palatio, vel ampliando, priuatorum domus pretio iusto capi possunt, ac domini ad vendendum cogentur, argumento *tex. in l. si quando 1. supra, de oper. publ. & eorum, quæ Bal. Floria. & alij tradiderunt in fauorem Ecclesiæ in l. si quis sepulchrum, ff. de relig. & sumpt. fune. & ad palatia Regia, & alia publica ædificia ea procedere affirmauit Auil. in d. cap. Prætor. lib. 1. cap. 18. in ver. s. barga, column. 2.*

41 Decimasextima prærogatiua est, vt à palatijs Regijs delinquentes, sinè iussu Regis, vel domus Præfecti non extrahantur, *Remig. Gond. de immun. Eccles. ampli. 25. nu. 1. Burg. de Paz in sua præct. tom. 1. par. 5. cap. 3. §. 3. nu. 52. Bouadill. in sua polit. lib. 2. cap. 16. fall. 90. Paris de syndicato, in ver. captura, cap. 6. quæ sola præemi-*

42 nentia est palatij Regij, non autem aliorum dominorum alicui Principi. subditorum, vt notat *Bouadill. in præci. loco, & Montal. in l. 7. tit. 5. lib. 1. refert, & se-*

quitur *Paz. in præct. tom. 1. par. 5. 43 cap. 3. §. 3. num. 52.* An autem ex Principis priuilegio hæc immunitas domui alicui possit competere, vel ex consuetudine habente vim priuilegij? & *Ifern. in cap. 1. quæ sint Regalia, in ver. bona committerentium, quem ibi sequitur Affl. num. 41. tenet, non valere priuilegia concessa domibus priuatis, vt damnati, qui ad supplicium ducuntur, possint, si transeant per domos prædictas, eripi, additq; Affl. vidisse se multa priuilegia huiusmodi, & non seruari, quia sunt cõtra publicã utilitatem; sed Ifern. sententiæ aduersatur Tiber. Decian. in tract. crimin. lib. 6. cap. 25. num. 16. in fin. qui dicit, has immunitates valere ex priuilegio, quia tantum sunt contra ius positium. Et*

44 ideo in Regno Aragonum habent immunitatem domus nobilium, quos *Infanzones* vocant, vt in *l. Arag. in tit. de his, qui ad Eccles. vel palatia Infanzonum confugiunt, c. 2. & Remig. Gond. notaui in præcit. loco, ampli. 22. &*

45 in Hispania domos Legatorum eodẽ priuilegio gaudere voluit *Bouadill. in alleg. polit. lib. 2. cap. 14. num. 11. licet Ego viderim de facto hoc non fuisse seruatum in Legatis potentissimi cuiusdã Regis, & aliorum Principum, magna tamen cum ipsorum*

46 querela, & in domibus Cardinalium *Manfred. in tract. de Cardin. cap. 8. priuileg. 18. Iul. Clar. in*

pract. crimin. d. fin. quest. 30. quod an hodie procedat, remitto me, ad ea, quæ nouissimè tradit *Farinac. 1. tom. crim. in tit. de carcere, q. 8. num. 48.* & hæc posterior opinio, quod priuilegio, aut consuetudine vim priuilegij habente, possit hoc acquiri, verior videtur in immunitate concessa delinquentibus, qui confugiunt ad domos prædicas. Verùm *Isern.* in alio casu loquitur, in eo scilicet, quando iam damnatus ducitur ad supplicium, qui
 47 quamuis ex communi, ac recepta opinione *Scribentium* gaudeat immunitate, si ad locum immunem, puta, Ecclesiam, confugiat, nec delicta sint talia, quæ immunitatis priuilegio non gaudeant, vt post alios docuit *Cassan. in Consuetud. Burgund. tit. des iustices, num. 121.* & *Boer. dec. 110. num. 9.* & *Iul. Clar. in d. fin. quest. 30. vers. scias autem:* negari tamen non potest, quin iam per condemnationem sit quodammodo seruus pœnæ, & propter publicam vtilitatem, ac iustitiæ rectam administrationem huiusmodi priuilegia esse magis odiosa, quàm simplex priuilegium immunitatis, eximendi damnatos, vt delinquens liber ad huiusmodi domos confugere
 48 valeat. Sed & illud quæstionis est, an domus Episcopi gaudeat hac immunitate, qua Principis palatium, ac Ecclesia ipsa gaudet? & in hoc articulo qua-

tuor diuerlas *Scribentium* sententias reperio. Prima enim fuit eorum, qui voluerunt, hanc domum Episcopi vbicumq; sit posita, & distet ab Ecclesia gaudere immunitatis priuilegio, cuius Author fuit *Io. Theutonicus* antiquus glossator decreti in cap. *id constituimus 17. quest. 4.* per illum *tex. & per tex. in cap. Episcopus de consecrat. distinct. 3.* quem secutus est *Hostien. in cap. inter alia, & Panorm. in cap. penult. num. 9. de immun. Eccles. & Ioann. Fab. in l. 1. nu. 4. sup. de his, qui ad Eccles. confugiunt, Soccin. in l. pleriq; ff. de ius vocan. Angel. & Sylu. in summa, Bart. in Auth. de mand. Princ. d. sed neq; num. 7. Zabarell. in dict. cap. inter alia, Gregor. Lop. in l. 4. glos. 2. par. 1. Anast. Germon. de sacer. immun. lib. 3. cap. 15. num. 50. Farin. in 1. tom. crimin. tit. de carc. quest. 28. num. 38.* & hanc opinionem videtur sequi *Bowadill. in lib. 2. polit. cap. 14. num. 84.* Secunda opinio est eorum, qui idè affirmant, modò domus Episcopi sit intra quadraginta passus
 49 Ecclesiæ contigua; quia domus Episcopi distare non debet ab Ecclesia, cap. *Episcopus, 41. distin.* & hanc opinionem viderur amplecti *Innocent. in d. cap. inter alia.* dum eam ultimo loca refert, & clariùs hanc opinionem tenet *Oldr. conf. 55. Alber. in l. fidelis, nu. 2. sup. de his qui ad Eccles. confugiunt,* & ità inclinat *Bellug. in Specul. Princip. rub. 2. d. sed quia loquimur,*

num. 3. Decian. in tract. crim. lib. 6. cap. 25. tom. 2. num. 14. Tertia est opinio eorum, qui dicunt esse attendendam consuetudinem; ita ex mente *Hosti.* dicit *Anani.* in d. cap. inter alia, num. 10. *Guliel. de Montelaud.* in clement. 1. de pœnitent. & remiss. & hoc videtur tenere *Couarr. variar. resolut. libr. 2. cap. 20. num. 5.* dum ait, quod in praxi non seruatur, quod domus Episcopi hac immunitate gaudeat; & idem dicit, quod non seruatur in practica *Iul. Clar. in d. q. 30. vers. scias autem.*

Alia etiam reperitur opinio

50 *Hugutij* volentis, domum Episcopi gaudere hac immunitate, si intus eam sit capella; nam tota domus videtur cimiterium eius, & hanc opinionem secutus est *Turrecrem.* in d. cap. id constitutum. 17. q. 4. & in hac etiam videtur inclinare *Bellug.* loco superius citato, licet non expressè id firmet.

Et quoniam paulatim dilapsi sumus ad materiam immunitatis, & retroannis aliqua supplicibus precibus ad Sanctiss. D.N. Paulum Papam V. scripsimus, ideo non repeto.

LIBRI DVODECIMI
DE CONSVLIBVS,
& non spargendis, &c.

TITVLVS TERTIVS.

¶

IMPP. THEOD.
& VALENT. AA.
AD SENATVM
VRBIS CONSTANTINOP.
LEX PRIMA.

Antiquitus statutum est, Consularibus viris cœteros quidem honoratos ipsius trabeæ summitate, pares verò infulis, consideratione tantùm temporis anteire. Quis enim in vno eodemq; genere dignitatis prior esse debuerat, nisi qui prior meruit dignitatem? cùm posterior etiam si eiusdē honoris prætendat auspi-

cia, cedere tamen illius temporis consuli debeat, quo ipse non fuerit: hoc obseruando, etsi iterata vice fastigia Consulatus aliquis ascenderit. Reptiti etenim fasces, virtutes sæpè meriti comprobant, non augent: quia nihil est altiùs dignitate. Quod si quis prior Consul posteriori Consuli eidemq; patricio posthabitus, patriciatum postea consequatur: vinci eum oportet, qui prior meruerit patriciatum, postquã iste honore patriciæ dignitatis decoratus est.

S V M M A R I A .

- 1 *Temporis prioritas, & dignitatis maioritas seruantur in procedentijs.*
- 2 *Obtinentium eandem dignitatem, ille est preferendus, qui prius meruit illam.*
- 3 *Si duo eadem die sint creati Principes, ille est preferendus, qui creationis tempore aliquam noscitur habere dignitatem, ut puta si alteruter esset Comes.*
- 4 *Antiquior etate preferri debet, illorum, qui uno eodemque tempore fuerint in dignitate constituti, si nullus eorum possit dici alijs antiquior.*
- 5 *In subscribendo scripturas, vel instrumenta, senior preferri debet, Sicque in loquendo, & respondendo in consilijs, nu. 6.*
- 7 *Aduocatorum in defendendo causas, Iunior primo proponere debet, Senior vero ultimo.*
- 8 *In causis decidendis in omnibus fere Tribunalibus Orbis, & precipue in Regno Neapolitano, ille qui posteriori loco in Senatu receptus est, incipit ad votandum.*
- 9 *Iudicium in numero tantum valet votum ignorantis, quantum doctissimi Viri. Limita prout n. 10.*
- 11 *In duobus diuerso tempore equalia officia obtinentibus, si vnus sit maioris preheminentie alterius, precedit secundus dignitate potior. Contrarium seruatur in Titulatis, nam temporis antiquitas anteponitur maioritati dignitatis, n. 12.*
- 13 *Canonicus maiorem ordinem ha-*

- bens, & posteriori loco admissus, precedit priori loco admissum minorem ordinem habentem.*
- 14 *Vicarius Episcopi in omnibus processionibus, Congregationibus, & sessionibus precedit omnes Canonicos, Decanos, Primicerios, & Archidiaconos, tam presente, quam absente Episcopo. Item in Synodo Diocesana debet sedere ante dignitates, & Canonicos num. 15. Limitatur in Vicario Episcopi, qui simul est Canonicus Cathedralis Ecclesie, is enim in Choro, Capitulo, & Processionibus locum Canonici non autem Vicarij tenere debet, nisi contrarium de consuetudine seruetur. nu. 16.*
 - 17 *Episcopus sedens in Choro uti Canonicus in loco Canonicorum, sedere debet in primo loco ipsorum post Archidiaconum, seu Decanum. Sed si esset de Collegio Doctorum debet sedere post Collegij Rectorem, num. 18. Contrarium tamen seruatur in Almo Collegio Neapolitano, ex priuilegio Regine Ioanne, nu. 19.*
 - 20 *Regentes Regiam Cancellariam de Collegio Doctorum etiam absentes consecuntur emolumenta, immo maiora. Quod secus est in Episcopis, & Cardinalibus, & afferitur decisio Collateralis, nu. 21.*
 - 22 *Canonicus posterior in data, anterior vero in possessione precedit priorem in data, & posteriorem in possessione. Afferitur ratio nu. 23. Contrarium vero seruatur in beneficijs nu. 24.*

- 25 In Regno Neapolitano Regij Consiliarij, & alij Officiales, qui primò officij possessionem fuerunt adepti præferuntur eis, qui primò habuerunt privilegium, & officij possessione posteriorē. Affertur decisio Collateralis in contrarium, n. 26.
- 27 Vicerex debet iurare in manibus Electorum, & ante iuramentū officium Prædecessoris non expirat.
- 28 Dominium, & officij possessio non transfertur ex solo privilegio, nisi præstetur iuramentum.
- 29 Privilegia Regia in Regno non sunt valida, nisi executorientur, sigillentur, ac firmentur.
- 30 Iuramenti præstatio est de forma, & sic omitti non debet.
- 31 Vincentij de Franchis decisio 62. declaratur.
- 32 Duo vincula fortius ligant, quàm unum.
- 33 Cardinalis Episcopus præcedit Cardinalem non Episcopum, sic Cardinalis Præbyter Cardinalem Diaconum, sicq; Episcopus Doctor Episcopum non Doctorem.
- 34 Regens Titulari dignitate ornatus, an præcedat Reges nō Titulatos?
- 35 Consiliarius si fuerit effectus Præsidentis Reg. Cam. præcedit alios Præsidentes, præter Decanū Præsidentē.
- 37 Consiliarius adiunctus Reg. Cam. in causa decidenda in Collaterali Cōsilio præcedit in sedendo omnes Præsidentes; ubi decisio.
- 36 Consiliarius, quāvis de antiquioribus S.C. si eligatur in Fisci Patrum Regia Camera, non præcedit Præsidentes. Declaratur nu. 38.

39 Ius fructuorum servatur in Regno in successione feudorum, ubi decisio Collateralis Consilij.

40 Titulati refutantes feuda primogenitis, in præcedentijs erūt omnibus alijs posteriores, licet retineant nomen Tituli.

41 Regentes Regiam Cancellariam renunciantes officium, si sint de Almo Collegio, fruuntur iisdem emolumentis, quibus fruebantur ante renunciationem.

N hac Mundi machina, diuina prouidentia formata, quilibet naturali quodāmodo instinctu cæteris præesse potius quærit, quàm tubefse, quod cūm inhonestum Legislatoribus visum fuerit, valde curarunt in hac facti specie duplicem ordinem fore seruandū, nempe prioritatis temporis, & maioritatis dignitatis, vt in hac nostra Constitutione Imperatores Theodorus, & Valentinus aperitis verbis statuerunt, quæ quantum celebris, & singularis sit in suā materia, nemo est qui ignoret, præsertim cūm in nulla alia iuris sede, melius quàm in ista, hæc præcedentiarum frequentissima, & vtilissima materia tractetur, adeò quod innumerales Supremorum Senatuū decisiones, duce ipsa, in lucem prodierunt, hocq; breuiter dicit, in summa. Inter obtinentes ean-

dem

dem, paremque dignitatem, ille prius in honoribus, precedentibus, & prerogatiuis erit preferendus, qui prius meruit dignitatem illam. Vnde cum de anno 1566. de mense Nouembris fuissent à Catholica Maiestate creati Præsidentes Regiæ Cæmeræ Summarie tres Viri doctissimi, refert *Pres. de Franch. in dec. 144.* per hunc *tex.* fuisse decisum, debere præferri duos illos, qui per prius fuerunt Regij Officiales, & in dignitate constituti, non obstante, quod alter fuerat prius doctoratus, quod secus fuisset, si neuter eorum prius dignitatem adeptus esset; tunc enim ille veniebat præferendus, qui priore loco doctoratus dignitatem erat consecutus, prout decisum refert *idem Dom. de Franch. eadem decis.* inter Iacobum Anellum de Bottis, & Cæsarem Vitellum Regijs S. Conf. Senatores creatos, sequitur *Anna Filius cons. 40. num. 33. Mastrell. decis. 130. num. 23. & in tracta. de Magistra. par. 2. lib. 5. cap. 4. num. 26. Mart. decis. Pisan. 101. num. 6.* Hoc idem decisum per hanc Constitutionem, quando duo eadem die Duces, vel Principes creati sunt, is enim præcedere debet, qui creationis tempore aliquam noscitur habere dignitatem, ut puta si alteruter esset Comes, prout etiam decisum in Collaterali Consilio refert *Idem de Franch. decis. 365.*

inter Magdalunensium, & Boiani Duces. Vbi autem vno eodemque tempore fuerint aliqui in dignitate constituti, ita ut nullus eorum possit dici alijs antiquior ordine, certè ætate antiquior debet cæteros præcedere, est punctualis *Bart. determinatio in l. 1. ff. de obseq. à liber. patr. præstan. & in l. 2. §. prius, col. 2. vers. circa secundum, ff. de vulg. & pup. sequitur Iaco. Gallus olim Præceptor meus cons. 105. in princ. & ante ipsum Tiraq. in tract. de iure primog. in præfatio. n. 110. cum pluribus sequent. vbi ait, seniores, ante alios instrumentis, consilij, & alijs huiusmodi subscribendos esse, ex glo. in c. Statuimus 61. dist. quia qui dignior est, is quoque prior subscribere debet, cap. notandum 17. dist. & in decidendis sententijs seniores quoque præferendi sunt, ut scilicet priores ante cæteros loquantur, & respondeant, l. 1. §. in sententijs, ff. de albo scrib. Verùm *Specul. in tit. de Aduocato, §. iam videndum est, in vers. iuniores, inquit, aliter inter Aduocatos tempore defendendæ causæ seruandum esse, ut eo casu Iuniores priore loco proponere debeant, Seniores verò vltimo, ut eorum efficaciores rationes melius Iudex memoriæ commendet, nam quæ vltimò audiuntur, melius memoriæ commendantur, cano. liquido, de consecr. dist. 2. quod in causis decidendis ferè in omnibus Chri-**

stiani Orbis Tribunalibus ser-
uatur, nempè, vt ille, qui poste-
riori loco in Senatu receptus est,
ad votandum incipiat, cuius rei
illa affertur ratio, nè Iuniores à
maiorum sententijs declinare
formideât, prout in nostro Sac.
Conf. seruari testatur *Matth. de
Afflict. dec. 1. in Senatu Pedamôt.
Antonin. Theff. & in Senatu Lusitaniæ Ant. Gamm. oës in eorum
prim. decis. & in Senatu Parisien-
si Apostill. ad Alex. in conf. 202. nu.
7. lib. 7. Tiraq. vbi supra, nu. 114.
& Gasp. Theff. in Additio. ad pa-
trem, citata decis. prima, in vers.
idem in supremo Senatu Parisiensi,*
9 vbi ait, in Iudicum numero tan-
tum valere votum ignorantis,
quantum doctissimi Viri, ex
*Bald. in l. cum magistratu, supra,
quando promoc. non est necess. tecus*
10 verò in actibus extraiudiciali-
bus, & voluntarijs, in quibus nõ
numerus, sed authoritas atten-
ditur, vt in constituenda com-
muni opinione tradit *Alex. in d.
conf. 202. col. fin. & nouissime
Dom. de Franch. decis. 30.*

Sed quid dicendum in duo-
11 bus diuerso tempore æqualia,
officia obtinentibus, vnum ta-
men maioris præheminentiæ
alterius, vter eorum præcedere
debeat, primus forsan, qui prior
est tempore, vel secundus digni-
tate potior? In hoc omni seclu-
sa difficultate resolutiue est re-
spondendum, præualere secun-
dum dignitate potiozem, licet

ordine polteriozem, prout deci-
sum in nostro Supremo Colla-
terali Consilio refert olim Col-
lega noster *Reg. de Ponte in dec. 8.
& Anna conf. 122. per totum,* ipso
in causa patrocinate, inter D.
Cesarem de Aualos, & Princi-
pem Conche, Don Cesar enim
prius adeptus fuerat Magni Re-
gni Cancellarij officium, Prin-
ceps verò posteriori loco Ma-
gni Regni Admiratus: sed quia
fuit habitum pro indubitato,
Admiratus officium, maioris
esse authoritatis, dignitatis, ac
præcedere in omnibus Magni
Cancellarij officium, fuit in Col-
laterali Consilio pro Principe
pronunciatum, pro cuius deci-
sionis corroboratione *Idem D.
Reg. eadem decis. num. 15.* refert
conluetudinem, & casum deci-
sum, inter Præsidem Sac. Conf.
Sanctæ Claræ, & Locumtenen-
tem Regiæ Camerae, qui si om-
nes. de supremi ordinis Consilio
sint creati, etsi prior Locum-
tenens, tamen quia officium
Præsidis est dignius, & præcedit
officium Locumtenentis, debet
præferri in Collaterali Consilio
Præses Locumtenenti, licet
esset tempore anterior, attenda-
regula maioritatis dignitatis,
non autem temporis antiquita-
tis, sequitur *Anna d. conf. 122. nu.
43. & Consil. de Georg. allegat. 35.
num. 11.*

Hęc tamen regula haud ven-
12 dicat sibi locum hodie in Ti-

ulatis, ad supremum Consiliū admittis, qui ex consuetudine præcedunt secundum temporis antiquitatem, non autem secundum maioritatem dignitatis, ita ut si prius fuerit creatus Consiliarius supremi ordinis Marchio, vel Comes, posteriori verò loco ad idem officium fuerit promotus Dux, vel Princeps, certè Marchio venit præferendus Duci, vel Principi, sicut hodie ad Dei gloriam practicatur in persona nostra, qui ut Marchio de supremi ordinis Consilio, ut omnibus antiquior Decanatus officio fungimur, & tamen de eodem supremo Consilio adsunt Principes, attenda, ut diximus, regula antiquitatis temporis, non autem maioritatis dignitatis, prout decisum ad fauorem Marchionis Vici, contra Ducem Montisleonis refert *Marinus Frecc. de subsid. in tit. de offi. Magistr. iustit. num. 29.* ubi late per tres colūnas examinat questionem, & post eum *Surgen. de Neap. illustr. lib. 1. cap. 23.* & de Ponte citata decis. 8. num. 10. quod ampliatur, & sic ut antiquitatis ordo seruetur, etsi ad supremi ordinis Consilium fuerit admissus vnus ex Regentibus Regiam Cancellariam, qui licet ut Doctor veniret præferendus alio non Doctore, ad eundem Consilium prius admissio, prout fuit seruatum in persona Don Sigismundi de Loffredo, qui de

hoc valde conquerebatur, ut refert *Surgen. loco citato, num. 37.* tamen contrarium postea terminatum sollempniter fuisse idemmet *Surgen. locis citatis* aduertit, & practicatur hodie in persona Illustris Marchionis Cusani, qui ut vnus ex antiquioribus à Latere Consiliarijs, præcedit Illustrum Regentem Marchionem Sancti Iuliani, eiusdem supremi ordinis Consiliarium, & proprijs meritis Regiæ Cameræ Summarie Locumtenentem dignissimum.

Hæc tamen regula, ut antiquitatis ordo seruetur, in præcedentia Canonorum non fuit admissa, neq; seruata à Rota Marchisana, dum voluit, & ex Sacre Congregationis declaratione determinauit, Canonicum ordine maiorem, posteriori loco in Capitulo receptum, in Choro, Capitulo, processionibus, & sessionibus præcedere priore loco admissum minorem ordinem habentem, ut refert *Gratian. dec. 16. per totam*, non obstante consuetudine Ecclesiæ, quæ tanquã abusiua, atq; improbata admitti modo aliquo non debet, quod etiam seruatur inter Canonicos nostræ Metropolitanæ Ecclesiæ.

Dum autem de Canonicorum præcedentia mentionem fecimus, infertur ad decis. *Sacra Roman. Rot. primam de offi. Iudic. in nouis, & 477. diuers.* quæ voluit, Episcopi Vicarium, in omnibus

processionibus, Congregationibus, & sessionibus, omnes Canonicos Decanos, Primicerios, & Archidiaconos præcedere, 15 tam præsentem, quam absentem Episcopo, ita ut in Synodo Diocesana Vicarius sedere debeat, ante Dignitates, & Canonicos, ut tenuit eadem *Rot. in una Placen. sedis, coram Illustriss. Seraphino,* 16 quod tamen volumus, ut aduertat limitari, in Vicario Generali Episcopi, qui simul est Canonicus Cathedralis Ecclesiæ, is enim in Choro, Capitulo, & processionibus, locum Canonici, non autem Vicarij tenere debet, nisi contrarium consuetudine esset inductum, ut ante scripta per *Sarr. in dec. 3. de offic. Vic. voluerunt Gemina. & Franch. in cap. à collatione, num. 6. de appell. in sexto,* quo in loco in materia 17 aduertunt, Episcopum sedentem in Choro uti Canonicum in loco Canonicorum, & sic uti Canonicum sedere debere, in primo tamem loco ipsorum post Archidiaconum, siue Decanum, sequitur *Abb. in cap. postulasti, n. 8. de concess. præbend. & alij,* quos recenset *Anna cons. 40. num. 39. adducens num. 47. exemplum in Episcopo Bisiniani,* qui dum esset Regius Consiliarius in S. Consil. creatus, non sedit in loco suo uti Consiliarius, sed immediate post Præsidentem, siue Decanum, sicut etiam si esset de 18 Collegio Doctorum, ut non in

loco proprio, sed immediate post Collegij Rectorem sedere debeat *Abb. in d. c. postulasti: Etiam* 19 *si dicatur, in nostro Almo Neapolitano Collegio contrarium seruari, respondens hoc esse particulariter concessum ex privilegio Regine Ioannæ Collegio prædicto concessio, ut bene aduertit Anna d. cons. 40. num. 46. & fuit seruatum tempore, quo nos Magni huius Regni Cancellarij vices gerebamus, significando Insulæ Episcopo, ut incumbere deberet in loco proprio ut cæteri priuati de Collegio Doctores, licet contrarium seruetur in Regiam Cancellariam Regentibus, ut aduertit Idem Anna loco citato; & seruetur hodie in persona nostra, qui ut Regens, & vnus ex Collegij Senatoribus, non in scamno, vbi Episcopi sedent, sed in sedia ledimus, nec mirandum, cum alias 20 etiam consequimur prærogatiuas, dum ab obligatione accedendi ad Collegium pro scholaribus doctorandis immunes simus, & exempti, & tamen ordinaria obtinemus emolumenta, immo maiora, nam quando connumeramur cum illis, qui maiorem partem, ut Nos dicimus, consecuntur, semper necessarij Promotores eligimur, ut alias decisum refert de Pont. in tract. de potestat. Proreg. in tit. de elect. Official. §. 8. ex num. 15. & ut 21 tales duplicata consequimur*

emolumenta, quod non est in
Episcopis, immò etiã in Sanctæ
Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus
Neapolitanis, prout superiori-
bus annis, maxima discussione
præcedente fuit seruatum, & decisum
in persona olim recolendæ me-
morizæ illustris. Cardinalis de
Aquino, qui vltra sanguinis cla-
ritatē, propter eius insignia me-
rita, eximiamq; sanctitatem, ob
mortem scelicis recordat. Pau-
li Papæ Quinti fuit iam supre-
mæ Pontificatus dignitati pro-
ximus, sed in Conclavi morte
præuentus obdormiuit in Do-
mino.

22 An autem Canonicus prior
in data, vt ad illorum præcedē-
tiam redeamus, præcedat Cano-
nicum posteriorem in data, an-
teriolem verò in possessione? &
licet videretur pro anteriore in
data respōdēdū, parū de actuali
possessione curando, cum Prin-
ceps ex sola concessione tran-
sferat dominium, & possessionē,
itaūt actus corporeus minimè
exigatur, ex *tex. in cap. capitulum
Sanctæ Crucis, extra de rescript. per
quem sollemniter limitatur tex.
in l. quoties, supra de reuendic. ta-
men contrarium Sac. Rom. Rot.
determinauit in dec. 2. de consue. in
nouis, & apud Verall. in dec. 357.
num. 1. ex doctrina Bald. in c. cum
olim, in princ. de consue. quem se-
quitur Butr. in c. si. de caus. poss. &
propriet. & Gratia. in sup. citata dec.
16. in Additio. & ea est potissima*

23 ratio, quia huiusmodi honor
datur antiquiori Canonico, pro-
pter eius maiora onera, quæ in
Ecclesia subijt. Istæ enim præ-
heminentiæ sunt fructus posses-
sionis, & propterea Canonico,
qui prius cœpit possessionem in
Choro, in danda voce in Capitu-
lo, ac in cæteris publicis actibus
præcedentia debetur, & ex hac
ratione fuit determinatum in
*una Vicentina præcedentia, corā
Domino Litta, & in alia Burgēsi
corā Domino Matica, quas om-
nes nouissimè recenset Ricc. in
prax. Eccl. rer. quotid. resolut. resolut.
555. Non obstat tex. in d. cap. ca-
pitulum Sanctæ Crucis, per quem
probat DD. Principem ex sola
concessione, trāsferre dominiū,
& possessionem, ac proindē actū
corporeum minimè requiri; nā
respondemus, tex. illum iuncto
cum tex. in c. si tibi, de præbend. in
6. c. duobus, & c. si tibi, de rescript. eo-
lib. procedere in beneficialibus,*
24 in casu de quo loquitur, quan-
do idē beneficium duobus fuit
concessum, primò vni, poste-
riùs verò alteri, cui fuit tradita
possessio, vt primus in data præ-
feratur, non autem secundus in
possessione, at casus noster, vt
patet, est longè diuersus.

Hoc idem dicendum in Con-
25 siliarijs, cæterisq; nostrorum
Tribunalium Regijs Officiali-
bus, vt ille, qui primò Officij pos-
sessionem fuerit adeptus, præfe-
ratur ei, qui primò habuit pri-

uilegium, vt sentit *Surgens de Neapol. illustrat. cap. 27. num. 40. Casaneus in cathalog. glorie mundi, par. quarta, considerat. 17. Verall. in citata decis. Rot. Roman. 357. num. 2. par. 2. quicquid in*
 26 *contrarium aliquibus ex Dominis contradicentibus de anno 1613. 10. die Ianuarij fuerit determinatum per nostrum Collaterale Consilium, ad fauorem Consiliarij Ioannis de Valdiuiescio, qui obtinuerat datā, & Consiliariatus priuilegium anteriùs, contra Dominos Cæsarem Frecciam, & Iacobum de Franchis, qui obtinuerant priuilegium posteriùs, possessionē tamen officij anteriorem. Nam cū Consiliariatus sit officiū, cui est annexa iurisdictio, & administratio, & iuramento præcedente detur possessio, quo casu non potest dici Consiliarius, nisi post iuramenti præstationē habuisset possessionem, certè prioritas tēporis circa adeptiōnem possessionis officij, magis quàm data priuilegij erit attendenda, non enim prodest creatio, nisi secuta sit administratio, l. sed & milites, §. quæsitum, vbi Bald. ff. de excusat. tutor. Paris in tract. de syndicat. in verb. in officio tria requiruntur, electio, acceptatio, & officij ingressus, sequitur Boer. decis. 150. col. 2. & facit tex. in l. 2. infra, in tit. vt dignitatū ordo seruetur, ibi vt primo loco habeantur hi, qui in actu positi illustres*

peregerint administrationes, quem allegat Loffred. in paraphr. feudal. in cap. omnes, si de feud. fuer. controu. vers. confirmantur prædicta, & probat etiam tex. in l. 1. in tit. infra, de præpos. Sacri Cubiculi, & glos. in c. fin. in ver. antiquiores, de consuetud. in 6. & ideo dicit D. de Franch. in
 27 *deci. 393. quod ex quo officium Viceregis habet annexam iurisdictionem, debet iurare in manibus Electorum, & antè hæc impleta, Prædecessoris officium non expirat, l. 1. ff. de offic. Præfekt. Augustal. Bal. in l. meminisse, in si. ff. de off. Proconsf.*

Præterea, dūm Rex in priuilegio concedit officium more
 28 *solito, non intendit, quod ex solo priuilegio transferatur dominium, & officij possessio, sed quod suspendatur, donec præstiterit iuramentum in manibus Circumspecti Præsidentis, & fuerit in hoc Regno executoriatum, iuxta in Regijs Pragmaticis statuta, quibus non adimpletis, nullum ius potest censeferi quæsitum electo, tanquam electio facta sub causā, & qualitate per priùs adimplenda, cap. si pro te, de rescript. in 6. Fæder. de Sen. cons. 69. quæ iura allegat Rebuff. in tract. nominationum, quæstio. 21. vbi nu. 6. solemniter decisum refert, tunc de præcedentia esse disceptandum, quando omnes, inter quos de ea controvertitur in quasi possessionis actu sunt præsentes, sed quando*

alter ex eis abiens est, tunc ille dicitur antiquior, qui prius institutus, & receptus est, quamuis absens fuerit prius institutus, quàm ipse præsens.

Insuper non est omittendum, **29** quod virtute Regiarum Pragmaticarum, ut Regia priuilegia sint in hoc Regno valida, sunt expediendæ litteræ executoriales, sinè quibus valida non erūt, nec vllius roboris, nisi nomine Illustrissimi Domini Proregis, manu Secretarij, & Taxatoris huius Regni fuerint sigillatæ, & firmatæ, *pragm. 1. & 2. de fide memorial.* & si infra annum litteræ executoriales expeditæ non fuerint, habentur priuilegia pro nõ expeditis, quapropter ex ipsorū data vim nou capiunt, sed ex litterarum executorialium expeditione, adimpletis qualitatibus in priuilegio contentis, & licet expeditis litteris executorialibus ad datæ tempus priuilegium retrorahatur, pro executione gratiæ factæ, ex dictis per *Domin. de Franch. dec. 6 2.* hæc tamen retrotractio, in præiudicium eorum, quibus iure legitimo fuit ius quæsitum, nullo modo fieri potest, *cap. quamuis, de rescriptis in 6.* & præsertim, quando ex parte eius, qui priuilegium obtinuit aliqua per prius adimpleri debeât, prout est in hoc Regno litterarum executorialium expeditio, & iuramenti præstatio, quæ impediunt, vt in aliorum

præiudicium retrorahi non possint, vt benè considerauit *Dom. de Franch. loco proximè citato, & ante ipsum ad propositū Paul. Castr. in l. 1. sup. vt lue pendent. Anton. de Butr. in cap. dilectus, il secondo, de prabend. Andr. in cap. 1. in Additio. de prohib. feud. aliena. per Loth. & Luc. in l. unicuique, infra, de proximis sacror. scripior.*

Postremò prædicta comprobantur ex *pragm. 2. §. 4. in tit. de offic. Sacr. Cons.* vbi postquam fuerit quis Consiliarius creatus, mandat Rex Ferdinandus, vt in manibus Circumspecti S. Conf. Præsidentis iuramentum præstet, & sic iuramenti præstatio **30** de forma esse videtur, quæ omitti non potest, ergò ante adimplementum, & iuramenti præstationem, non erit verè Consiliarius, at vidimus in multis, qui priuilegia Catholicæ Maiestatis obtinuerant, & ex eis nec possessionem, nec officium habuerūt, præstito igitur iuramento adscribitur Consiliarius electus, in libro Sribæ portionis, & ad ipsius beneficium salarium currere incipit, & non ante, & ita fuit obseruatum, & iudicatum in causa Regentis Cadene, cum Regente David, & inter Consiliarium de Quiros, & Consiliarium Vespulum, ac similiter, inter Consiliarium Sanchez de Luna, & Consiliarium de Curte.

Non obstat, quod in principa-
 31 li conclusione decisum refert
Dom. de Franch. in supra citata
decisio. 62. in præcedentia duorū
 Marchionum, quorum vnus in
 data erat anterior, alter verò po-
 sterior, qui erat Illustris Orioli
 Marchio, sed potior in obtinen-
 dis ab Excellentissimo Prorege
 litteris executorialibus, & tamē
 ad fauorem anterioris in data
 pronunciatum. Nam respon-
 detur, iure talem decisionem
 potuisse, & posse procedere, cum
 vera sit omnium conclusio, in
 concessionibus, quæ à Principe
 fiunt, administrationem non
 requirentibus datæ tempus at-
 tendendum esse, ex *tex. in d. cap.*
capitulum Sancte Crucis, sed quia
 Marchionatus dignitas, vt notū
 est, sine administratione est, &
idem Dom. de Franch. ibi num. 8.
 ex *Bart. docet*, meritò, & c. at in
 casu propositæ quæstionis, vt ve-
 rē quis possit dici Consiliarius,
 administratio omninò requiritur,
 vt supra fuit probatum, ergò
D. de Franch. decisio non ob-
 stat.

Sed cum de Illustri Orioli
 Marchione mentionem feci-
 mus, alium præcedentiæ casum
 in eius persona euentum me-
 morare non piget, dum in re-
 gressu à supremo Italiæ Consi-
 lio, ad hoc nostrum Collaterale
 factò, quia à Catholica Maiesta-
 te Titulari Marchionatus digni-
 tatē erat ornatus, Regentibus,

qui prius, quàm ipse, in Collate-
 rali Consilio electi erant, præce-
 dere intendebat, cū præter Col-
 lateralem dignitatem, Marchio-
 32 natus etiā titulo fulgebat, & duo
 vincula fortius, quàm vnū ligēt,
§. sed hodie, institut. de adopt. notat
Bald. in l. sed & melius. in prin. ff. de
 33 *excus. int.* Vnde Cardinalis Epi-
 scopus, Cardinali non Episcopo
 præfertur, sicut & Cardinalis
 Præbyter, Cardinali Diacono,
clerm. 2. §. irritum, de elect. Canon. cle-
ros 21. dist. & duplicatio gradus,
 maiorem inducit dignitatē, &
 vbi maior est dignitas priorita-
 tem temporis non attendi, dicit
gl. in cano. placuit, in verbo Isidorus
16. dist. & notatur in *c. statuimus,*
de maior. & obed. Sic etiā Episco-
 pus Doctor, Episcopū non Do-
 ctore, licet prius promotū, præce-
 dit, *Card. Alexan. in l. Ceturio, ff. de*
vulg. & pupill. Dec. in l. cū quid, ff. si
cert. pet. tuendo se, etiam generali
 Regni consuetudine, vt Titula-
 rij præcedant Regentes, & Col-
 laterales Consiliarios. His tamen
 non obstantibus *Surg. de Neapol.*
illust. c. 27. à n. 19. vsq. ad 23. &
in c. 23. n. 39. refert cōtrariū fuisse
 decisū, cū hoc tamen tēpera-
 mento, vt in Collaterali non præ-
 34 cederet Marchio, extra verò ē
 in ingrediendo, & exeūdo à Tri-
 bunali, ac etiā in omnibus acti-
 bus publicis, processionibus, &
 in præstandis votis in rebus bel-
 licis, & militaribus negotijs po-
 tior esset.

Et id quidem in alijs etiam Officialibus militare videtur, quod euenit Don Ioanni Montoia de Cardona, qui cum Regius esset Consiliarius, Regiæ Camere Summarie Præsident electus fuit, vnde reliquis dictæ Camere Præsidentibus, ante ipsum creatis præcellere intendebat, eo quod per acquisitionem minoris dignitatis, non amittatur maior, *l. 2. sup. de dignita.* At decretum fuit, vt dum in ipsius Camere Tribunali, pro illius causis decidendis sedebant, ac etiam in Collaterali Consilio, & coram Principe statutis diebus in forma Tribunalis, non præcelleret nisi Consiliarij dignitatem ante eos adeptus esset, quo casu præcederet, præter tamen Præsidentem Decanum, vt refert *Surg. loco cit. num. 23.* Et cum in anno 1623. similis casus euenisset Domino Didaco de Salinas vno ex antiquioribus S.C. Consiliarijs meritissimo, à Catholica Maiestate Regiæ Camere Præsidenti electo, hoc idem prætendebat, vt Consiliarius prior existens omnibus Regiæ Camere Præsidentibus, in eorum Præsidentibus dignitate electis, & tamen in nostro Collaterali Consilio, causæ Commissario me existente, fuit idem determinatum, & sic vt præcederet oēs præter Præsidentem Decanum, qui tunc erat Præsident Dominus Scipio Brandolinus, nunc proprijs meritis apud Catholicam Maiestatem in supremo Italico Senatu Regens vndiq; ornatissimus.

Quod tamen non erit admit-
36 tendum, si Consiliarius, quamuis de antiquioribus Sac. C. eligeretur in Regiæ Camere Summarie Filii Patronum, eo enim casu omnes Præsidentes togati, illum præcederent, prout fuit seruatum in persona Domini Antonij Baraputij, qui fuit Consiliarius, & postea electus in Filii Aduocatū, & sedit post omnes, semper in loco Fiscalis, & fuit idem practicum antiquitus in persona Ioannis Thomæ Mastrilli, qui fuit Consiliarius, & Præsident Reg. Cam. & demum electus Filii patronus, fuitq; etiam postpositus Præsidentibus, & videmus hoc idem hodie seruari in persona doctissimi Domini Vincentij Corcioni, qui cum esset Regius Consiliarius, fuit creatus Filii Patronus Regiæ Camere, cuius officium quanta cum vigilantia, & vitæ probitate regat, quotidiano experimēto comprobatur. Idē etiā erit dicendum, quādo Consiliarius Reg. in aliqua causa vt alicuius Aduocatus, ex Regia dispensatione interueniret, vt omnes Consiliarij, etiam post ipsum creati illum præcedere habeant, prout decisum refert *D. de Franch. in dec. 138.*

Sed quid dicendum, quando

37 vnus, duo, vel plures Regij Cōsiliarij in aliqua causa vertente, in Regia Camera Summaria, decidenda tamen in Collaterali Consilio ordine S. E. in adiūctos darentur, an in tali casu tēpore decisionis faciēdæ in Collaterali Consilio, ipsi Regij Cōsiliarij, Præsidentes omnes præcedent; cum indubitatum sit, Regios Consiliarios, Reg. Camera Præsidentibus digniores esse, illosq; tam in publicis, quā in priuatis actibus potiores? Accidit in currenti anno quæstio hæc, in causa deuolutionis Baronis Casapellæ ad Regiam Curiam, in Tribynali Regiæ Camera vertente, cui adiuncti fuerunt duo ex Regijs S. C. Cōsiliarijs, qui fuerunt, & sunt præstātissimi duo illi Viri Domini Ioannes Baptista Melior, & Scipio Rouitus nostri Sac. Consilij ornamentum; & licet ex aliquibus videbatur prò Dominis Præsidentibus respondendum, præsertim ex obseruantia, quæ viget in Tribynali Regiæ Camera, vbi Consiliarij adiuncti soli tenent manum leuem, dexterā verò occupant soli Præsidentes, tamen absq; vlla alia difficultate cōtrariū determinauimus, cum talis obseruantia, non sit in personarum, aut causarum prærogatiua fundata, sed in mera prærogatiua loci; siquidem quilibet in domo propria, quolibet extraneo, etiam in maiori dignita-

te constituto maior est, *glo. 2. in l. apud eum. ff. de manumissionibus*; tum etiam, quia præter litteras Catholicæ Maiestatis, id expressè ad Consiliariorum fauorem, declarantes, in causis similibus absq; vlla controuersa, semper Regij Consiliarij præcedentiā habuerunt, & proindē consuetudini standum esse, est omnino firmandum, ad notata per *Bald. in c. cum olim, de consuet.*

38 Quod ampliatur etiam si Cōsiliarius adiunctus, non in Iudicem, in Tribynali Regiæ Camera daretur, sed in Fisci Patronum, vt etiam eo casu in Collaterali Consilio Præsidentes præcedere debeat. Nec obstant superioribus firmata, quia procedunt, quando Consiliarius penitus Tribynali S. C. relicto in Fisci Patronum Regiæ Camera incorporatur, tunc enim quia talis adiunctio accessorie fit per viam incorporationis, cessat in eo illa præcedentiā, & dignitatis Consiliarij prærogatiua, & vtitur illa, quæ cæteris Fisci Patronis competit; at vbi adiunctio fit principaliter, absq; vlla incorporatione, prout in hac ampliatione, tunc semper retinet Consiliarius suam prærogatiuam, etsi non vt Iudex, sed vt Fisci Advocatus interueniret. Et proindē in currenti anno omni iure id prætendebat Doctissimus Dominus Consiliarius Petrus Antonius Carauita electus in Fisci

39 Patronum, in causa, quæ in Re-
gia Camera vertebatur, decidē-
da in Collaterali Consilio inter
Dominos de Sabellios, & Mar-
chionem Antredochi super ar-
ticulo, an in Regno in feudorū
successione in dubio viuatur iu-
re Francorum, vbi quod sic om-
ni semota controuersia determi-
nauimus.

40 Vltimò, pro coronide quæ-
ritur, quid dicendum hodie in
Titulatis Regni nostri, eorum-
feuda primogenitis, in vita re-
futantibus, nūm eis debeatur
præcedentia illa, quæ ante refu-
tationem competebar? Respon-
detur, quod licet remaneat illis
nomē Tituli Comitis, Marchio-
nis, aut alterius, quem habent,
tamen in præcedētijs erunt om-
nibus alijs posteriores, in actu
Titulum possidentibus: est ori-
ginalis decisio nostri *Iser. in c. 1.*
vbi Affl. de feud. March. & po-
nunt casum in Titulis simili-
bus, per Papam, in administra-
tionem concessis, vt illis deposti-
tis, & finitijs, Titulorum nomina
remaneant, & tales appellentur
in pristinæ dignitatis meritum.
est *tex. ad litteram*, vt post digni-
tatem depositam, adhuc pristi-
næ dignitatis nomina retineant,
etiam si ad aliam transeant, in-
l. 2. infra, de primicer. quem citat
D. Reg. de Pont. in tract. de potestate
Proreg. in tit. de elect. Offic. §. 8. n. 19.
41 adducens hoc exemplum, pro
corroboratione illius, quod post

depositum de Catholicæ Maie-
statis licentia Regentis officiū, à
nostro Neapolitano Collegio,
vt illius vnus ex Senatoribus
obtinere intendebat, prout ob-
tinuit, dūm per Illustrissimum,
& Excellentissimum Dominū
Proregem, mediantibus prouisi-
onibus declaratum extitit, illū
gaudere debere omnibus emo-
lumentis, honoribus, præceden-
tijs, & prærogatiuis, in Collegio
prædicto, quibus ante Regentis
officij depositionem fruebatur,
& quæ Regentes in actu conse-
quuntur.

D E R E M I L I T A R I

Tit. XXXVI.

I M P. A N T O N I N.

A. ANNAE MILITI.

L E X P R I M A.

Stipendia, & donatiua
temporis, quo apud hos-
tes fuisse te dicis, restitui
sibi postliminio regres-
so restitutoq; non iure de-
sideras.

S V M M A R I V M.

1 Miles captus ab hostibus stipendiū
illius temporis, quo apud hostes
fuit, vel donatiua petere non po-

est.

- test, verus sensus legis, & recepta opinio est, illaq; utimur in Regno Neapolitano.
- 2 Stipendia captiuo militi reuerso deberi, nonnulli DD. superiori sententia contrarij, amplexati sunt, eorumq; fundamenta.
 - 3 Concilians utramq; opinionem, directo inter se pugnant.
 - 4 Milites priuati non repetere stipendia temporis, quo fuerunt in captiuitate, de his loquitur Constitutio nostra, iura verò contraria, in Praefectis, ac Ducibus.
 - 5 Distinctio Authori non placet; cum omnia iura non de Ducibus, sed de militibus loquantur.
 - 6 Miles leg. nostra restitutus fuit ex gratia; idcoq; non posse stipendia petere, nisi ad ea quoq; speciatim restitutus fuerit, dicitur.
 - 7 Lex nostra non loquitur de deserto, in quo restitutio, ac indulgentia requirebatur, sed de capto ab hostibus, & ad suos postliminio reuerso.
 - 8 Determinatio huius Constitutionis est usu, & consuetudine militari comprobata, prout Author testatur.
 - 9 Milites, qui Principi operas suas locauerunt, nullam habent actionem ad stipendia petenda pro tempore captiuitatis, quia prospicere poterunt hoc sibi accidere potuisse.
 - 10 Locans operas suas voluntarie, conductor non tenetur ad reficienda damna.
 - 11 Princeps non tenetur milites captos redimere, idem in Naui capta ab hostibus in simili.
 - 12 Captos redimere non tenetur, etiam si sint Duces, exemplum refert in Comite Petro Nauarro, capto in Rauennensi pugna à Rege Catholico, non redempto.
 - 13 Famulo infirmo non debetur salarium, contra Specul. fatetur Author cum Bar. & alijs.
 - 14 Intellect. ad l. 3. §. sed si ex improviso, & in l. non omnes, §. fin. ff. de re milit. pro responsione contrariorum.
 - 15 Premia, & emerita, quae veteranis militibus debentur, pro eorum consecutione tempus captiuitatis enumeratur.
 - 16 Ad premia, siue emerita praedicta consequenda, necessarium erat tempus viginti annorum.
 - 17 Premiorum in consecutione, si captiuitas non fuit culpa militis prodest tempus captiuitatis; quod non admittitur in stipendio, quod Aerario Principis magis nocet.
 - 18 Tex. in l. pen. ff. de re milit. declaratur, & nu. 19. 20. & 21.
 - 19 Desertor nec stipendia, nec donatiua tempore desertionis consequitur, constare enim debet, desertorem fuisse, alias omnia redduntur, & hoc nulla facta mentione restitutionis, probata innocentia stipendia deberi, statuitur num. 20.
 - 21 Absentia causa in deserto examinatur, eaque probata absoluitur.
 - 22 Miles de aliquo crimine accusatus, ac condemnatus, etiam si dictum sit, carcerem cedere in pœnâ, stipendia pro tempore carceratio-

nis debita amittit, sed absolutus recuperat.

23 *Decisio quaestionis, captiuum, siue cū sua culpa, siue absq̄ non recuperare stipendia; licet profut tempus ad premia consequenda.*

24 *Militi egrotanti currere stipendia, in vsu receptum est, quando infirmitas non est diuturna, Idq̄ in Regno Neapolitano per bimestre admittitur, Quod etiam in famulo infirmo procedit nu. 25.*

26 *Salarium integrum transmittit Magistratus ad heredes, si medio tempore moriatur, Quod etiam procedit in Doctore ad legendum conducto, num. 27. Sed quid in Aduocato? num. 28.*

Miles captus ab hostibus, stipendium illius temporis, quo apud hostes fuit, vel donatiuā, petere non potest. Hic verus, & communis sensus est huius nostræ Constitutionis: quem tradiderunt Bartol. Nicol. de Neapol. Luc. de Penna, & Rebuff. quem approbasse videtur Accurs. in eius commentario, dūm in secunda solutione, quā tradit ad tex. in l. 3. §. sed si ex improviso, ff. hoc eo. tit. dicit in specie opposita in d. §. sed si ex improviso, stipendia militi debita fuisse Principis indulgentia, cūm ex iuris dispositione minimè deberentur, vt hic Imperator constituit. Idemq; voluerunt grauissimi

Authores, videlicet Bal. in l. fin. de condit. insert. in postremis verbis, las. in l. diem functo, de offic. Assessoris, num. 38. Curt. Iun. ibidem nu. 27. Lancell. Decius in princ. in. versic. sed dubium stat, Purpur. n. 208. Cagnol. num. 170. Bologniet. nu. 47. vers. tertio inducebat, Laudens. in tracta. de bello, quæst. 49. Cassan. in consuetud. Burgund. tit. des iustices, in ver. nouvelle, num. 2. Ripa in tracta. de peste, in tit. de priuileg. concess. ex caus. pestis, nu. 113. Claud. Cotoreus de iur. & priuileg. militum, li. 1. quæst. 45. & hanc opinionem vsu receptam dicit Cagnol. in loco proximè citato, & hoc iure vtimur in hoc Regno Neapolitano.

Sed non defuerunt alij Scribentes magni nominis, qui aliter hanc legē interpretando cōtrariam sententiam amplexati sūt, & stipendia captiuo militi reuerso deberi voluerunt, quorum antesignanus est Speculat. in tit. de locato, in §. posteaquam, vers. sed si mercenarius, nu. 20. qui argumentatur à famulo ægrotante, cui salarium deberi inquit ex tex. in l. arboribus, §. de illo, ff. de vsufruct. & in l. cūm heres, §. Stichus, ff. de statuliber. idem asseruit Laudens. sibi contrarius in tractat. de milite, quæst. 4. adducens auctoritatem Geminian. in cap. 1. de cler. non residenti. qui non dicit id, ad quod citatur: Speculatorem quoque secuti sunt Io. de Platea hic, & Io. Baptista de Sancto Seuerino,

in d. l. diem functo, num. 46. & ibidem Cagnol. nu. 170. inquit, hanc sententiam in iure veriolem, licet contraria consuetudine fuerit approbata; prædictis etiam subscripserunt *Aufer. in Additio. ad decis. Capellæ Tholosanae 360. Carroc. de locato, p. 1. quest. 10. pag. 35. col. 3. num. 32. & Surd. de alim. tit. 1. quest. 76. num. 4.* & pro hac sententia comprobanda videntur esse expressa iura aduersus hanc legem aperte pugnantia, in l. 3. §. sed si ex improviso, & in l. non omnes, §. fin. de re milit. Inquit enim *Modestinus in d. §. sed si ex improviso, Dum iter quis facit, capitur ab hostibus, inspecto vitæ eius precedentis actu, venia ei dabitur, & si expleto tempore militia redeat, ut veteranus restituetur, & emerita accipiet; & in §. fin. Iureconsul. dicit. Qui ab hostibus captus est, & captum eum non transfugisse constiterit, ut veteranus erit restituendus, & premia, & emeritum capit.* ad idem adducitur *tex. in l. penul. eod. tit. cuius verba sunt: Quod si ratio constiterit, neque desertorem fuisse apparuerit, omnia stipendia citrà temporis finem redduntur.*

In hac *Scribentium* ambiguitate, ac iurium contrarietate; non defuere *Scribentes*, qui utramque opinionem conciliare conati sunt, quamuis directò inter se pugnent, *Ioannes enim de Lignano in tract. de bello, in 4. par. 3. tractatus principalis, quest. 56. necnò Purpur. post Bart. in d. l. diem fun-*

cto, nu. 209. & sequent. voluerunt;
 4 priuatos milites, non repetere stipendia temporis, quo fuerunt in captiuitate, & de his loqui hanc nostrâ Constitutionē, alia verò iura, quæ in cōtrarium adducuntur, loqui in Præfectis, ac Ducibus, in quibus præcipuè indultia consideratur, & non labor, qui in priuatis, ac gregarijs militibus principaliter inspicitur. Et cum opera, ac pecunia recipiant diuisionem, *l. Medico, §. Mulier, ff. de aur. & argent. legat.* ideo stipendium non consequitur pro eo tempore, quo captiuitate impeditus inseruire non potuit: sed hæc distinctio non video quomodo admitti possit, cum omnia iura, quæ pro vtrâq; parte citantur, non de Ducibus, sed de militibus loquatur, illaq; ad Duces arctare sine diuinatione, ac ipsorum verborum violatione non possint.

Cuiacius verò hic, & post eum *Petrus Bellinus* in eo, quem paulò ante citauimus loco aliter antynomiam hanc conciliare conati sunt. Voluerunt enim, militem in specie de qua agitur in hac nostra lege, restitutum fuisse ex gratia, ad id expendendo verbum illud *Restituta*; ideoque non posse stipendia petere, nisi ad ea quoque speciatim restitutus fuerit, ut habetur in l. qui excubias, ff. eod. tit. vbi *Iureconsul. ait: Ex causa desertionis restitutus in militiam, non aliter medijs temporis sti-*

pendium, & donaria accipit, nisi hoc liberalitas principalis ei specialiter indulserit. Sed miror, Viros
7 tam doctos non vidisse hanc nostram legem non loqui de desertore, in quo restitutio gratiosa, ac indulgentia requirebatur, sed de milite capto ab hostibus, & ad suos postliminio reuerso, qui non ex gratia, sed ex legis beneficio in pristinum statum dicitur restitutus; & ideò hæc illorum opinio admitti non potest, cum verba apertè repugnent.

Vndè difficilis adhuc, & benè controuersa remanet proposita quæstio, cum hinc inde, & iura, & authoritates inuicem pugnare videamus. Verùm à priori sententia discedendum non est,
8 quæ & apertissimè deducitur ex hac nostra Constitutione, & pluribus authoritatibus est suffulta, & vsu, ac consuetudine militari, vt Ego testari possum, est comprobata, ac solidissimis principijs iuris innititur. Siquidem milites, qui Principi operas suas locarunt, nullam habere possunt actionem ad stipendia petenda pro tempore, quo captiui detenti fuerint, quia prospicere potuerunt hoc sibi accidere potuisse, & locando operas suas voluntariè, conductor non tenetur ad reficienda damna,
9 l. 1. in iudicio, sup. locat. vt tradunt Innoc. & Abbas in cap. sicut, il terzo, de iureiur. num. 17. Martin.

Landens. in tract. de bello, quæst. 6. Arias in opusculo, de bello, nu. 179.
11 & ideo Principes non tenentur milites captos redimere, Bald. in d. cap. sicut, num. 8. & Bart. in l. si seruus communis, §. quod verò, de furt. congerit ad hoc plura Dom. de Ponte in dec. 17. dicens, Ciuitatem Neapolitanam absolutam fuisse in iudicio, quo domini Nauium petebant illam condènnari ad redimendas naues captas ab hostibus, quas pro transfuehendis frumentis Ciuitas cõduxerat: eo quod periculum
12 Dominorum fuisset, & quod Princeps non teneatur captos redimere, etiã si sint Duces, prout legimus exemplum in signe in Comite Petro Nauarro, qui captus in Rauennensi pugna, nec redemptus à Rege Catholico, egrè ferens se quodãmodo contemni, fidem mutauit, ac Gallis Regis Catholici hostibus se addixit, neq; idcirco perduellionis crimen euasit. Conferunt prædictis ea, quæ cumulatim Dominus de Franch. decis. 146. & respondit Natta cons. 137. vol. 1. & latè Belamera cons. 22.

His sic constitutis superest, vt ad ea, quæ pro contraria sententia adducta fuerunt respondeamus.

Et primo, argumentum illud
13 quo vitur Speculator de salario debito famulo infirmo, satis infirmum est, quia plurimi, ac doctissimi Authores voluerunt,

ægrotañti famulo non deberi : inter quos fuit Bart. in l. si uno, §. cum quidam, per illum tex. ff. locati, & Alex. ibi in Addition. & hoc verius esse dixit Gomes. in Regul. Cancell. quest. 9. vers. quinquagesimo quarto, & alij quos citat Anto. Gom. in tit. de locato, num. 3. versic. quarto infero, Couarr. varia. resolut. lib. 3. cap. 13. num. 8. Carroc. de locato, par. 1. quest. 10. num. 23. unde non potest argumentum summi à controuerso axioma.

Sublato ergò fundamento, 14 quo Speculat. utebatur, remanet, vt iuribus, quæ in contrarium adducebantur satisfiat, & quidem ad tex. in l. 3. §. sed si ex improviso, & in l. non omnes, §. final. ff. hoc eod. tit. faciliter responsio adaptari potest, loquitur enim Iureconsultus in locis prædictis de 15 emeritis, & præmijs, quæ veteranis debentur, pro quorum cõsecutione captiuitatis tempus connumeratur : sic enim verbum illud *emerita* interpretatus est in d. l. 3. §. is qui apud hostes, quod exactius obseruauit Bude. in annot. ad pandectas, par. 1. fol. 218. in fine, ad explanationem d. §. sed si ex improviso, & Anton. August. in suo lib. emendationum singular. ad Modestinum, pag. 307. & Claud. Cotoreus de iur. & priuil. milit. lib. 1. quest. 34. vers. sed hæc 16 nimia. Erat autem ad hæc præmia, siuè emerita consequenda necessarium tempus viginti annorum, vt habetur in l. fin. infra,

de his, qui non implet. stipend. l. viginti, infr. hoc eod. tit. Diuersum ergò erit statuendum in stipendijs, quia in consecutione præmiorum, si captiuitas non fuit culpa militis, indulserunt legulatores, vt prodesset tempus captiuitatis, quod non fuit admissum in stipendijs, quod Aerario Principis nocere magis videbatur, & sic non potest argui ex illis iuribus aduersus nostram Constitutionem.

Maiores restat difficultas in cõciliando tex. in l. penult. ff. de re militari : in quo non de præmijs, sed de stipendijs aperte Iureconsulto loquitur : sed si benè aduertatur diuersa penitus species facti in eo responso fuit proposita, duplicemq; ille tex. casum tractauit, inquit enim ibi Paulus : *Ex causa desertionis notatus, ac restitutus, temporis quod in desertione fuerit, impendijs expungitur*, quibus verbis regulam tradit, vt desertor, nec stipendia, nec donatiua, 19 (vtrumq; enim verbum illud *impendijs* cõpræhendit) pro tempore desertionis consequatur : transit nunc ad aliam facti speciem, dicens : *Quod si non constiterit; nequè desertorem fuisse apparuerit, omnia stipendia circa temporis finem redduntur* : Constat igitur ex verbis prædictis, non de milite captiuo, vt in nostra Constitutione, sed de desertore tractari. Item constat in principio illius responsi, Iureconsultum tra-

Etare de desertore vero, & dùm inquit, ipsum fuisse restitutum, necessario sequitur, restitutione non fuisse iustitiæ, sed gratiæ, quia de delicto iam constiterat, & uti talis notatus fuerat. ideoq; non recuperat stipendia temporis, quo in desertione fuit, ut tradidit etiam *Modestin. in d.l. 3. §. qui militia, eod. tit.* & expressius *Imper. in l. cum allegatis, infra hoc eod. tit.* Prosequitur postea *Iureconsulti.* diuersa specie facti proposita, subdens: *Quod si ratio constiterit, neque desertorem fuisse apparuerit.* Et hoc casu nulla restitutionis mentione facta, quia opus non erat, probata innocentia, stipendia militi deberi, statutur, solebat enim examinari causa absentis, ut in *l. qui cum uno, §. examinantur, & in l. qui commeatius, eod. tit. nostro:* eaq; probata, miles absoluebatur, & hoc important illa verba: *ratio constiterit,* idest causa iusta absentis, quod hodie quoq; usu receptum videmus; si enim miles de aliquo crimine fuerit accusatus, ac condemnatus, etiam si carcerem ei in pœnam cedere sit dictum: stipendia, quæ pro carcerationis tempore eidem debebantur, amittet, absolutus autem recuperat. Vnde nihil commune habet hæc nostra Constitutio, quæ de milite captiuo tractat cum *tex. in d.l. penultima,* ubi agitur de desertore, & iure optimo captiuus amittet stipendia, & accu-

fatus de desertione, & absolutus, ea recuperabit.

Remanet igitur absolutum, 23 captiuum siue ex sua culpa, siue absque culpa non recuperare stipendia, licet profit illi tempus captiuitatis ad veteranorum præmia consequenda.

Diuersum autem statutum fuit in milite egrotante, currunt 24 enim illi stipendia, ac ita usu receptum est, quando infirmitas non est diuturna, & in hoc Regno Neapolitano per bimestre hoc admittitur, facit *tex. in cap. 1. de 25 Cler. egrotante,* quod etiam in famulo infirmo admittit *gloss. in l. arborib. §. de illo, in verb. egrotante, ff. de usufruct.*

Idem dices in salario Magi- 26 strati, Assessori, siue Iudici annis singulis constituto. hi enim, si medio tempore infirmi fuerint, immo si moriantur illud integrum pro toto tempore ad eorum hæredes transmittitur cum huius naturæ sit salarium, quod honoris, & dignitatis ratione debetur, ut ex pluribus *Doctorem* autoritatibus contra *Fulgos. & Gregor. Lop. concludit Emanuel de Castro, de ann. civil. 27 notab. 4. n. 7.* quo etiam in *loco num. 13.* idem affirmat esse dicendum in Doctore ad legendum conducto, ex *las. & alijs in d.l. diem functo, num. 40, ff. de offic. Assessor.* quamuis in sua Academia contrarium receptum esse, telletur, ut non nisi pro rata tē-

poris, quo Lector docuit, ad hæredes transmittat salarium.

An autem idem erit in Aduo-
28 cato affirmandum? & quamvis
variè in hoc *DD.* locuti sint, placet tamen *Bar.* distinctio quam *Emanuel à Castro*, loco relato sequitur in *l. 1. §. Diuus. ff. de var. et extraord. cogni.* aut enim agitur de salario singulis annis Aduocato promisso, aut de mercede data, vel promissa, pro vnus causæ patrocinio. Primò enim casu, magis cõiter voluerunt firmatam conclusionem procedere, nempe, vt si medio tempore moriatur, integrum totius anni ad hæredes transmittatur. Secundò verò casu, constituendum erit discrimen inter mercedem, siuè salarium datum, & promissum, vt in dato repetitio non cadat, promissum verò minimè debeatur.

DE FILIIS OFFICIALIUM
militarium, qui in bello
moriuntur.

Tit. XLVIII.

IMP. CONSTAN. A.

EVAGRIO.

LEX PRIMA.

Hi qui ex Officialibus
quorumcunq; officiorum
geniti sunt, siuè eorundè

parentes adhuc sacramē-
to tenentur, siuè iam di-
missi sunt, in parentum
militiam vocentur.

IMP. P. P. GRATIA.

VALENT. & THEOD.

A A A.

LEX SECUNDA.

Filios primipilariorum
paternam sequi conditio-
nem oportet.

SUMMARIVM.

- 1 *Premium, & pena, duplex Reipublicæ fundamentum.*
- 2 *Donationes ob merita elargitæ, incitatorie dicuntur, & quare.*
- 3 *Premiorum genera, & insignia.*
- 4 *Annona, & panes ciuiles, quid?*
- 5 *Soldata, quid?*
- 6 *Militia, & officia exinde percepta, quomodo nuncupantur?*
- 7 *Forma militiæ, remissiuè.*
- 8 *Feuda unde proueniant.*
- 9 *A feudis ad militiam valet argumentum. Eademq; in quibus differant, & conueniant ibid.*
- 10 *Concessionem in honorem qualiter apud Hispanos recepta.*
- 11 *Comendæ ad priscam militiam accedunt.*
- 12 *Conferuntur in benemerentem, absq; symonia labe, etsi nec ipsa, nec mi-*

lita-

- litaria insignia pecunia comparari queant.
- 23 Ob utilitatem publicam aliquantum deservunt simoniae regule.
- 24 Veterani quamplurimis donantur privilegijs, remissive.
- 25 Reges Galli ex antiqua prerogativa veteranos cœnobijs alendos tradunt.
- 26 Principis benignitas ad defunctos usq̄ prolabitur, & nu. 23.
- 27 Athenienses morte plecebant milites, quorum incuria Duces inhumati relinquebantur.
- 28 Fœminis ob filios in bello amissos, permittitur adoptare.
- 29 Miles, quem strenua mors in bello tollit, adhuc ut vivum extollit gloria.
- 30 Patruus secundogenitus, quando excludat ab Aui successione nepotem ex primogenito?
- 31 Primogenito Religionem ingresso, eiusq̄ patre, & filio superstitis, quid iuris.
- 32 Fictiones quomodo, & quando admittantur, & extendantur ad alias species.
- 33 Præmia militibus promissa, qui pugnantibus morte occubuerunt, ad suos, & proximos superstites ampliantur.
- 34 Filij in militiam patribus succedunt iure honestatis, & decentiæ.
- 35 Filij patribus in mores, & exempla succedunt.
- 36 Benemerentium liberi cæteris etiam habilioribus præferuntur.
- 37 Collegiatorum filij gratuito doctorentur, & in Collegium ommissa municipij solemnitate admittuntur.
- 28 In petentibus adscribi in album Collegij Neapolitani, requiritur probatio originis illius loci; fallit in filijs Collegiatorum.
- 29 Princeps distribuit donaria benemeritis, officia domesticis, & elemosynas egenis, nulla alia adhibita consultatione.
- 30 Subreptitio est in officio, vel feudo extraneo concessio, si concedens non certioratur de filio, vel ventre existente domini prædefuncti.
- 31 In dubio, interpretatio fit favore filij benemeriti de Republica.
- 32 Honorum continuatio in filios, univ. si Orbis consensu roboratur.
- 33 Si pro stipendijs, & annonis defuncto debitis, concurrant uxor, & filij, quis præferatur?
- 34 Cautela pro concessionibus, & largitionibus, quæ sunt uxoribus.
- 35 Uxores iterantes nuptias, afficiunt quodammodo maritorum manes.
- 36 Authoris idonea excusatio, ex quo frequenter intermiscet, & alleget Hispaniarum Regias Constitutiones, apud nos minime vigentes.
- 37 Congiaria, & largitiones Imperiales, ad milites, atq̄ ad Palatinos curiales æquè extenduntur.
- 38 Liberalitates suas benemerentibus Princeps elargitur, nulla accedente iuris actione. Et actio experitur apud Mados ex ingratitude, ut ex Seneca ibid.
- 39 Antidotalis obligatio, quæ servitijs præstitis nititur, non parit actionem.
- 40 Donationes Principis, oblata bene-

- meritis sunt, ut gratis, & sponte facta distributiones, ceteris silentibus seruitijs.
- 41 Leges Regia, quas partitas Hispani vocant, iuvant conditione legali petitionem premiorum, que fit ab eo, qui illustre facinus patrauit in bello, vel ab eius heredibus.
- 42 Pro largitionibus gratia meritorum factis, nec Princeps, nec eius Fiscus evictione afficitur. Nisi promissio precedat traditionem, ibid.
- 43 In remuneratorijs donationibus Fiscus prestat evictionem, si seruitia fiant vi pacti precedentis.
- 44 Super donationibus factis filijs benemeritis, paterni creditores nequicquam iuris habent. Cum suis declarationibus, ibid.
- 45 Princeps in re, qua donat, potest legem dicere, quam vult.
- 46 Ea qua consequitur uxor a Principe ob viri benemeriti gesta, vel ab ipso coniuge, itemq; ab extraneo, intuitu tamen predefuncti viri, servare tenetur filijs ex priori connubio.
- 47 Bona ob merita elargita, Castrensium naturam, & privilegia nanciscuntur, deq; eius filiusfamil. ut paterfamilias disponit.
- 48 De bonis donatis a Principe, filiusfamil. testatur, ut de Castrensibus.
- 49 Disponendi verbum ad ultimas voluntates magis adaptatur.
- 50 Filiusfamil. non testatur de feudis, nisi ob merita a Principe quesitis.
- 51 Clericus filiusfamil. testatur de bonis, undecunq; obuentis.
- 52 Sed contra extat aliorum Scribentium setetia, cum quibus Author pertrasi.
- 53 Intellectus tex. in c. quia nos, de testa.
- 54 In principalibus largitionibus filio factis, sine ob eius, sine ob patris merita, patri ususfructus non queritur.
- 55 Contraria sententia in his, que donantur filio ob non sua, sed paternam merita, tanquam probabilior, magis arridet.
- 56 In bonis filio quesitis ex meritis patris, ususfructus patri queritur.
- 57 In feudis pecunia, vel iure sanguinis quesitis, pater non ususfructum, sed commoditatem dumtaxat sortitur.
- 58 Feudum seruitus quedam est, & pro seruitio datur.
- 59 Collatio, & imputatio in legitimam, quando in castrensibus, & donatis a Principe admittatur?
- 60 Pecunia, & opera inter se equipollet, & paria sunt feudum alterutrinus ope quari.
- 61 Locus est collationi, & imputationi, cum a Principe huiusmodi largitiones conferuntur in filium, vivente patre.
- 62 Perpenditur insignis Vulpiani locus in l. 3. S. si donaturum, ff. de dona. int. vir. & uxo.
- 63 Merita vim pretij obtinere, ac ipsius loco succedere, quomodo intelligatur?
- 64 Donatio merita excedens, quando dicatur pura, vel remuneratoria?
- 65 De iure Regni primogenitus mortuo patre, tenetur fratribus secundogenitis tribuere partem pretij, quo pater feudum emerat. fallit, si non pecunia, sed meritis pater sit feudum adeptus.

- 66 *Initium rei spectandum.*
- 67 *Collatio cessat in donatis à Principe patri cum filio simul.*
- 68 *Contra, ex sententia Authoris.*
- 69 *Filius primogenitus alijs fratribus tribuere debet partem pretij feudi empti à patre, pro se, & ipso primo genito.*
- 70 *Si principalis largitio confertur in patrem, & filium, cuiuslibet ipsorum medietas queritur.*
- 71 *In principalibus donationibus, socius succedit consorti sine herede defuncto, cum suis ampliacionibus.*
- 72 *Io. Anton. Lanarius, Vir alioquin celebris hallucinatur in l. obuenire, ff. de verb. signific.*
- 73 *Ius accrescendi, locum dumtaxat sibi vendicat in re non agnita, & cessat, quando semel fuit quesita.*
- 74 *Successio inter consortes principalium largitionum non fundatur in iure accrescendi, sed inducta est iure quodam singulari.*
- 75 *Si Princeps largitus fuerit aliquid Sempronio, & Lucio, quandiu vixerint, superstes quotam prædefuncti ad se accersit.*
- 76 *Dictio, cuiuslibet, disiungit potius, quàm coniungit.*
- 77 *Pudet aliorum scripta transcribere, nihilo superaddito.*
- 78 *De portione, quæ consorti accrescit, non est noua inuestitura petenda.*
- 79 *Ad releuij solutionem in hoc Regno, non tenetur socius huiusmodi, præmortuo collega, quod ampliatur ad virum, & uxorem alterutro præcedente.*
- 80 *An ius accrescendi, siue anomala successio detur in feudis, triplex sententia.*
- 81 *Quæ iure feudorum indecisa sunt, remanent in dispositione iuris communis.*
- 82 *Improbatur sententia Accursij, & aliorum in l. unica, si soc. imper. liber.*
- 83 *Perpenditur tex. in c. 1. de duo fratrib. de no. benef. inuest.*
- 84 *An in feudis indiuiduis, locus sit huic successioni reciproca?*
- 85 *Consortis admittitur ad hanc successionem socij, si hic decedat sine herede.*
- 86 *Ad hæc Authoris sententia.*
- 87 *Prærogatiua imperialis liberalitatis non extenditur ad personas non expressas in ipsa donatione.*
- 88 *Concessio, quæ aliàs non transfret ad heredes, ad filios benemerentium prorogatur.*
- 89 *Dictio, in perpetuum, dupliciter interpretatur.*
- 90 *In donatione facta alternatiuè, electio est donantis, secus in Principis largitione.*
- 91 *Limitatur conclusio, ut Principis, & non donatarij sit electio, si donatio est de rebus extra patrimonium fiscale.*
- 92 *In successione donationum Principis non admittitur representatio.*
- 93 *Representationis ius ortum habet à sanguinis, & coniunctionis affectu, qui deest in Principe donante.*
- 94 *Contraria sententia, ut magis sapiens, & probabilis amplectitur.*
- 95 *Princeps non præsumitur, quæ iure constituta sunt subuercere, & an-*

- liquare, nisi id expresserit.*
- 96 *Præstari debita seruitia à feudatario domino, est de conditione, & natura feudi.*
- 97 *In feudis iure cadit representatio.*
- 98 *Si donatarius non seruat modalem conditionem à Principe in donatione appositam, cadit ab ipsa re donata.*
- 99 *Ecclesia, & persona Ecclesiastica non declinant Regis forum in his, quæ à Principe profecta sunt.*
- 100 *Siue à Principe feudalia donata sint Ecclesiasticis, & Ecclesia, siue aliquid ex iuribus regalibus, in his competenter subijciuntur Regio iudicio.*
- 101 *Regalia, quamuis non sint concessa in feudum, tamen sunt sub concessæ iurisdictione, quo inuito non alienantur.*
- 102 *Ecclesiastica persona titulum ostendere debent Fisco Regio, nedum de feudis, sed etiam de regalibus, licet in feudum non sint concessa.*
- 103 *Quando donata à Principe nec feudalia, nec regalia sunt, Ecclesiasticus Iudex erit ad eundem.*
- 104 *Princeps etsi ob merita donet, non tenetur nisi in quantum potest.*
- 105 *Si Aerarij inopia superuenerit, creditores hypothecarij, vel personalem actionem habentes præferuntur; & quod superest erogatur pro satisfaciendis donationibus.*
- 106 *Clarissimus Io: Bertrandus Gueuara obiter laudatur.*
- 107 *Militibus ex Regis Aerario stipendia persoluenda sunt in primis.*
- 108 *Eodem iure, eodemq; potiuntur privilegio, stipendia, quæ vulgò Additamenta, & Vantagia nuncupantur.*
- 109 *Tributa, & vectigalia ad quid Principi præstantur?*
- 110 *Creditorum ex largitionibus dominicis, posteriorem causam habent hypothecam, vel personalem tantum actionem habentibus.*
- 111 *Item siue priores sine tempore, siue non, contra Capic. Secus si ipsi ex largitionibus hypothecam habeant ibid.*
- 112 *Fiscus non astringitur soluere principales largitiones, nisi cum vires Aerarij sufficiant, deducto nè dominus egeat, ac omni ere alieno.*
- 113 *Si bona Principis donantis sint hypotheca affecta, an donatarij sint in creditorum numero aggregandi?*
- 114 *Dictio, super, qualiter hypothecam importet?*
- 115 *Aerarij inopia differtur solutio largitionum, nec poterit id præcaueri pacto.*
- 116 *Largitiones interdum poterunt ex causa recidi.*
- 117 *Donatio Principis perfecta conditiones, diminutiones, & reuocationes ex necessitate capit.*
- 118 *Nec damnum Princeps reficit, quamuis si sine causa reuocet factam ob merita reficiat.*
- 119 *Comitis Lemensium in restaurando Regis patrimonio prudentia.*
- 120 *Principis largitio, quamuis magna, insinuatione non eget.*
- 121 *Donata à Principe sunt præcipua*

- donatary, contra formam statuti.
- 122 In his donationibus executio datur tantum in subsidium, & deducto nē egeat.
- 123 Principis donationes, quare etiā absenti, & ignoꝛanti querantur?
- 124 Quando finiant istę donationes, si nihil sit in illis expressum?
- 125 Dispositio expirans morte concessionarij, transit ad heredes pro residuo temporis præfiniti, mortuo concessionario.
- 126 Donatio, & legatum statuto tempore duratura, transmittuntur ad heredes, pro reliquo tempore si donatarius, vel legatarius præcedant.
- 127 Personalis concessio, personam non egreditur.
- 128 Contraria sententia adducitur. Et Alex. intellectus ad tex. in l. apud Iulianum, §. si quis alicui, ff. de legat. 1. n. 129.
- 130 Sibi imputet, qui minus congruam mercedem recepit.
- 131 Ex qualitate pretij arguitur quid venerit in venditione.
- 132 Donatio facta à Principe in causa alimentorum, expirat morte donatarij.
- 133 Similiter facta Medico, vel Iurisconsulto, ut suis artibus adiuvent donanti, non transit ad heredes.
- 134 Annonas, panes ciuiles, & soldatas personam non egredere probatur.
- 135 Moribus receptum est, mercedem istam morte concessionarij finire.
- 136 Officia si concedantur, ad heredes non transeunt.
- 137 Dictio, in perpetuum, quid rursus importet.
- 138 An morte concedentis officia finiatur?
- 139 Non pariter perdurant Magistratus à Principe, & ab Ecclesiasticis Prelatis creati.
- 140 Feuda si concedantur, ad heredes transibunt.
- 141 In annua largitione, & præmissione, si heredis mentio facta non fuerit, quid iuris?
- 142 Quando huiusmodi largitiones delicto, vel alienatione finita, alijs præiudicent.
- 143 Quid si filius in donatione vocatus sit in patria potestate, vel emancipatus?
- 144 Acquirens, extraneo nocere potest in ijs rebus, quas eius opera habiturus erat.
- 145 Quando pater delinquendo, vel alienando officiet filio?
- 146 Plures exercentes unum officium, unius substinent vicem.
- 147 Si fuerit res concessa patri, & eius primogenito, non potest pater eam secundogenito donare.
- 148 In concessione facta parenti à Principe in personam duorum filiorum, nil præter ius nominandi, patri queritur.
- 149 Non adiecto tempore solutionis in principali largitione, solutio fieri debet in principio anni.
- 150 Consuetudo loci spectanda est in mensuris, & annuis solutionibus.
- 151 Legatum pro alimentis factum, principio anni debetur.

152 Vectigal Dohana pecudum Apulea, in mense Aprilis à pastoribus exigitur.

REMPUBLICAM vniuersam, duobus inniti fundamentis, præmijs nimirum, ac pœnis, *Cicer. 1. de oratore* docet, cum verum, iustum, atq; honestum laborem, honoribus, præmijs, atq; splendore decorari, vitia autem hominum, atq; fraudes, damnis, ignominijs, vinculis, verberibus, exilijs, atque morte mulctari testatur. Ex his autem validius, ac firmitus præmium esse apud omnes constat; siquidem, ut inquit *Seneca in opusculo de breuitate vite. Melius beneficijs imperium custoditur, quàm armis.* Pœna enim licet malos coerceat, aliosque exemplo deterreat, ac Principi reuerentiam conciliet, odium tamen simul parit; at præmiũ, & beneficientes munerat, & alios ad præclare aliquid agendũ stimulat; vnde donationes istas, quæ fiunt ob merita, incitatorias appellauit *Luc. Pennens. in l. 1. de Castren. omn. palatin. pecul.* Insuper ipsi Principi amorem, ac beneuolentiam acquirunt, quia, ut ait *Cicero lib. 2. de finib. bonor. liberalitate, qui vtuntur, beneuolentiam sibi conciliant, & quod apertissimum est ad quiete viuendum, charitatem*: quinimodò, & ut apud

Cassiodor. li. 7. variarum legimus, ipsa munificentia, & donatorẽ, & donatarium sublimat. Quantò igitur amor timorem excellit, & supra illum eminet, tanto tutius, ac præclarius est in Republica administranda, Populisq; regendis, præmia adhibere, quàm pœnas. Hinc iam ab antiquissimis temporibus legimus tot præmiorum genera inuenta; ac excogitata fuisse; statuas, de quibus in *l. ut virtutum, supra, de stat. & imagin.* laudationes, torques, armillas, coronas ciuicas, castrenses, nauales, murales, obsidionales, & huiusmodi alia, de quibus *Plin. histor. natural. lib. 22. cap. 3. cum sequen. Patricius de Republica li. 9. cap. de præmio. Alex. Sard. de morib. gent. lib. 3 cap. 10. Bouadilla in sua Republ. lib. 4. cap. 2. num. 75. & latissimè Petrus Fab. in suis lib. Agonisticon.* quæ demum, posterioribus temporibus in aurea calcaria, auratosq; enses mutata fuisse, obseruauit *Petr. Gregor. syntagm. par. 2. lib. 19. cap. 3. in fin. ex Cassiodor. ad Comitum Colossens. lib. 3. variar.*

At cum excrescens humana cupiditas minimè solis honoribus contenta esset, ac prædictis quasi inanibus titulis non moueretur, alia præmiorum genera excogitata, atque inuenta fuerunt, quæ cum honore utilitatem quoq; admixtam haberent. Inde initia sumpserunt annonæ, ac panes ciuiles, id est præ-

stationes, ac annuæ largitiones curialibus, seu palatinis dari cōsuetæ, l. 1. *supra, de frumen. Urb. Constantinopol.* & in l. *prima, supra, de ann. ciuil.* vt benè inter alios explicat *Hotom. de verb. in. in vers. panes ciuiles.* Soldata quoq; inuenta fuit, quam idem esse cū annonis, inquit *tex. in cap. si. quis dic. Duc. Com. vel Marc. notat Castro in comment. præcit. leg. 1. de Anno. in princ. num. 13.* quas Hispano idiomate *rentas por vida* appellari aduertit *Aluar. Valasc. de iur. emph. 1. par. quæst. 1. 2.* quos nos *redditus ad vitam* appellamus, vt rectè explicat hoc *Alciat. lib. 8. parerg. cap. 5.* Inuentæ etiam fuerunt militiæ, quas illas esse opinatur *Connan. lib. 4. in. ciui.* quæ alio modo nostris temporibus officia, vel dignitates nuncupantur, & annua emolumenta ex eis percipiuntur, l. *Lucius 1. de legat. 2. l. fideicommissaria, S. si seruo, de legat. 3. l. his verbis, S. penult. & ult. eiusdem tit. l. fin. supr. de pignor. l. fin. sup. de prox. sacror. scrip. declarat latè inter cœteros Taurelius in opusculo, de militijs ex casu, & Ioann. Garz. de expens. & meliorat. cap. 4. referens insignem Probi Imperatoris Epistolam ex Flauio Vopisco, in qua clarè exprimitur forma ipsius militiæ, quam non transcribo, cū liber vulgatus sit, ac in manibus omnium.*

7 Nec aliundè etiam feuda originem traxerunt, adè vt iura feudorum antiquitùs iura militia-

rum dicta esse obseruauerit *Ha loander in præfatione nouellarum,* & sicut militiæ, ita etiam & feuda à publico defluerunt, *S. optimum, in Authent. de exhib. reis;* quia à Principis patrimonio ambo proueniunt, & de vno ad aliud arguitur, *Isern. in c. 1. S. valuasores, de his qui feud. dar. poss. & antea in prælud. feudor. vers. 4. dubitatur, num. 415.* vbi ponit differentias, ac similitudines inter feuda, & militias, quas etiam recenset *ibidem Affl. num. 32.* ex quorum dictis, tria, in quibus conueniunt, & quatuor, in quibus differunt colligit *Intrigl. de feud. cent. 1. q. 3. num. 7.* quibus aliam differentiã addere conatus est *Castro in d. l. 1. de ann. in princ. num. 28.* quod scilicet annona, seu militia datur pro seruitio præstito, feudum pro seruitio præstando, quæ differentia mihi non probatur, nisi illam intelligamus ex ijs, quæ frequentius accidere solent; siquidem nihil obstat, quominus absq; improprietas nota, & annona pro seruitijs præstandis, & feudum ob præcedentia merita concedi possit, vt omnibus patet.

Fuerunt quoquè apud Hispanos vsu receptæ concessiones, quas in honorem vocabant, nomine satis apto, & eleganti, de quibus, & in quò à feudis distet, videndus est *Gregor. Lop. ad l. 2. tit. 26. par. 4. & Aluar. Valasc. de iur. emphyt. 1. par. quæst. 39. nu. 24.*

11 *in fine.* Et deniquè inuentæ fuerunt comendæ ordinum militarium, quas proximè accedere ad prisca militia mihi videtur, & inspicere licet ex ijs, quæ tradidit *Azor. instit. moral. tomo 1. lib. 13. cap. 4.* adeo vt *Aluar. Valasc. consult. 148. vol. 2. nu. 5.* rectè obseruauerit harum Constitutionum, quas intepretandas nobis proposuimus, dispositionem maximè recipiendam esse in comendis istis.

Illud tamen adnotandum est, quod quamuis comendæ huiusmodi Ecclesiasticis beneficijs quodammodo assimilari possint, ac spiritualitatis, vt ita
12 inquam, plurimum annexum habeant, possunt tamen absquè simoniæ labe obseruita præstita, siuè præstanda in benemerentem conferri, vt docuit *Victor. in relect. de simon. num. 45. Aragon. in sum. q. 100. art. 4. & Suar. de stat. relig. lib. 4. cap. 27. col. 3.* quamuis pretio illas concedere minimè liceat, sicut nec ipsa militiarum insignia, quæ *Habitus* vulgò appellat, pecunia intercedente comparari, vt post præcitatōs Authores scriptum reliquit *Azo. in prealleg. lib. 13. instit. moral. cap. 6.* illa autem differentiæ ratio inter vtrumq; casum à prædictis assignatur, quod iam inde à principio comendæ institutæ fuerint, vt benè de Republica meritis donarentur à Principibus, & ideo ob vtilitatem publicam à

13 strictissimis simoniæ regulis aliquantulum deuiare licuit: pecunia verò has spirituales dignitates acquiri, omni iuri, ac præsertim instituentiū menti prorsus repugnare videatur.

Accedant prædictis ea, quæ de Indorum comendis non prorsus à proposita materia aliena, differuit *Mattienf. ad l. 6. gl. 2. tit. 10. nou. recopil.*

Nec autem Principum beneficentia contenta fuit tot præmiorum genera inuenisse, vt eos, qui fortem operam nauando Reipublicæ vitam quotidie varijs casibus militando exponerent, muneraret; sed etiam illos complexa fuit, qui militariibus, vel palatinis laboribus defuncti, emeritis stipendijs, honesto otio frui æquum videbatur, docent hoc quamplura priuilegia veteranis concessa, de quibus in *l. veteranis, C. quando prouo. non. est. necess. & in tit. de excusat. veteran. & supr. prox. tit. de veteranis*, suadet etiam celebris *Iurisc. locus in l. Lucius, ff. de cui. Etion. & in litem si verberatum, ff.*
14 *de reuend.* vbi habetur pro assignandis præmijs veteranis, ac emeritis militibus, licere Principi priuatorum prædia capere, soluto dominis pretio, quamuis aliter vtrumq; locum interpretari visi sint *Hotoman. quest. illustrium lib. 1. quest. 1. & Paul. Bussius in interpret. ad pandectas in commento legum prædictarum.* Nec

15 præterire libet notandum morem Galliarum, quo vsurpatum est, Regem ex antiqua prærogativa veteranos cœnobijs alēdos tradere, vt refert *Renat. Copp. de dom. franc. lib. 2. c. 28.*

Deniq; quod magis est, ad ipsos quoq; defunctos principalis
16 benignitas propagata fuit, siquidem eorum, qui fortiter dimicando in bello occubuerant cadauera publicè sepelienda, ferè apud omnes Populos, legibus, aut moribus receptum scimus, vt refert *Bohe. de morib. gent. lib. 3. cap. 2.* & *Maridn. de Regis instit. lib. 3. cap. 5.* vbi plura ad rē propositam adducit, Atheniensium consuetudinem referens, apud quos tanti fuit horum
17 mortuorum cura, vt eorum Duces, qui defunctos in acie inhumatos reliquissent, quamuis victores, morte multauerint, teste *Valerio Maxim. lib. 9. cap. 8. in fin.* & *Alex. ab Alex. genial. dier. lib. 3. c. 2.* Et de pietate humandi defunctos et hostes apud Priscos, eruditè *Doct. Franc. de Petris Festiuarum Lectiōnū li. 1. c. 5. n. 31. cū seqq.* vbi latè de priuilegijs defunctorum. Inde à Principibus indultum fuisse legimus, fœminis, quæ filios in bello amisisset, alios adoptare, quasi in solatium doloris, & *fœmina, instit. de adopt. vbi Accurs. cæteriꝫ Interpretes hoc adnotarunt.*

Quinimmò ipsos defunctos
19 per gloriam viuere iura nostra

voluerunt, & *filijs, instit. de excusat. tutor. l. bello amissi, ff. eod. tit.* quod extollit *Bald. conf. 355. num. 5.* ad quod videndus est *Vinc. de Franch. dec. 532.* & *Aulus Gell. noct. actic. lib. 2. cap. 15.* idq; eleganter expressit *Plaut. in captiuis, iniquiens, Qui per virtutem peritat, non Pol. interit.*

Vnde *Eman. à Costa in opusculo de maior. bonor. Regiæ Coronæ in 3. parte num. 12.* interpretando legem Lusitanam, quæ est *11. lib. 4. tit. 35.* constituit, mortuo possessore maioratus successorem per biennium ex fructibus maioratus teneri ad dissoluendum æs alienum defuncti, docuit ad id cogendum esse possessorem, etiam vltra biennium, quando vltimus possessor strenuè aduersus hostes pugnando mortuus fuerit, cū viuus per gloriam cenfeatur.

Insuper ex prædictis deducit etiam idem *Emanuel à Costa in præcitato loco* ijs in Prouincijs,
20 vbi receptum est, patrum secundogenitum excludere nepotem ex primogenito ab aui successione, si primogenitus in bello occubuerit, eius filium admitendum esse, patruo præterito, qui primogenitus. licet prædecesserit, viuere tamen cenfetur tempore mortis patris sui; quod antea respondit *Roman. conf. 29.* in causa Maioriæ; idemq; asseruit *Nicolaus Mileus in suo repert. in verbo mortuus, pro Republica, &*

Aufrer. decis. Tholosan. 443. & Tiraq. de primog. quest. 40. num. 123.
 21 Idemq; dicendum esse, si filius primogenitus patre vivente religionem fuerit ingressus, filio relicto; nam secundogenitum hac in specie nepoti postponendum esse censuerunt idem *Costa* & ante eum *Aretin.* & *Porcius in §. 1. inst. de excusat. tuto.* & secundum prædicta bis iudicatum fuisse refert *Gam.* in Senatu Lusitano *dec. 307. num. 15.* & prædictis etiam assentitur *Anto. Gabr. com. cōclu. lib. 4. in ti. de success. ab intestato conclus. 2. nu. 17.* & *Aluar. Valasc. de iure emph. quest. 50. nu. 16. vers. nec mouere,* citans ad hoc hanc nostram *Constitutionem*, idemq; *consultationum lib. 2. consult. 148. num. 3.* dicens se non reperire *Scribentem*, qui aduersetur, & quod ter, vel quater vidit hæc omnia Regionum Prætoriorum sententia comprobari, & nouissimè prædictis omnibus accessit *Molin.* Theologus insignis in opere, quod de *maioritatibus* alterum *Molinam* æmulatus inscripsit *disput. 630. nu. 5. vers. dubium est.*

Sed tamen idem *Aluarus* supradicta omnia in dubium reuocat multis argumentis, ex quibus illud mihi præcipuum, ac fortissimum videtur, quod
 22 ctiones admittendæ sunt, quando à legibus inducuntur, nec homo illas inducere potest; & minimè sunt ad alias species,

quàm expressas extendendæ, ut docuit *Bart. in l. si forte, ff. de cast. pecul. Alex. conf. 149. num. 4. lib. 2.* & *conf. 58. num. 5. eod. vol.* & *Aymon. conf. 134.* vndè fictio, quam lex induxit ad excusationem tutelæ, vel aliorum munerum, propaganda non est ad alium casum satis diuersum, ac maioris præiudicij exclusionis, scilicet ad successionem, & in hanc posteriorem sententiam ipse *Aluarus*, & rectè, ni fallor, declinare videtur; quamuis in Lusitania ob consuetudinem, ita iudicandi, ac ipsarum rerum iudicatarum auctoritatem minimè à priori discedere posse dicat: refert etiã ibidem alios fuisse, qui has contrarias sententias conciliare conati sint, distinguendo, ut in donationibus Principum, alijsquè huiusmodi largitionibus, nepos ex primogenito prædefuncto in bello, patrum vincat, in alijs verò patruus præferatur. Sed Ego non video, quæ nam recta reddi possit ratio differentię inter vtrumq; casum, & ideo generaliter hanc *Aluari* traditionem amplector.

Tandem Principum liberalitas supradictis limitibus, quasi angustis minimè contenta ad defunctorum benè de Republica meritorum filios exemplo satis vtili deriuata fuit, ut videre licet ex his Constitutionibus, quas interpretandas suscepimus à *Constantino*, & alijs Cæsaribus

editis, antiquo instituto Romanæ Republicæ; siquidem moribus satis antè inductum hoc fuisse ostendit celebris Ciceronis locus in 14. *Philippica in fin.* dùm inquit: *Atq; etiam censeo P. C. que premia militibus promissimus nos recuperata Republica tributuros ea uiuis, uictoribusq; cumulatè, cum tempus aduenerit prosoluenda: qui autem ex ijs, quibus illa promissa sũt pro patria occiderunt, eorum parentibus liberis, coniugibus, fratribus eadem tribuenda censeo.* Qua de regeminatis legibus *Constantinus*

24 *Augustus* statuit filios in paternam militiam vocari, alijs post habitis iure quodam honestatis, & decentiæ, ut ait *Tiraq. de nobil. cap. 20. num. 8.* ità Republicæ utilitate exposcente, cum in paternas virtutes eos succedere sit præsumendum, latè *Alciat. de præsumpt. reg. 1. § 48. & Menoch. lib. 6. præsumpt. cap. 58.* quemad-

25 modum è conuerso à filijs, paterni sceleris exempla metuuntur, *l. quisquis, sup. ad l. Iul. Maiest.*

26 Quinimmò huiusmodi benemerentium liberi præferendi sunt cæteris, etiam magis habilibus, *l. unicuiq; sup. de prox. sac. scrip. l. petitionem, §. filij de aduoc. diuers. iudic. l. iubemus, eod. tit.* ubi notat *Accurs. natos Aduocatorum, extraneis anteferendos esse gratis, & sine sumptibus.* Vndè *Afflic. in Comment. constit. Regni huius, de iur. prothomis. & iterum in c. 1. §. & si clientulus, in s. notab. de*

alienat. feud. pat. docuit initium.

27 sumptisse consuetudinem doctorandi filios Collegiatorum, absq; aliqua solutione, quod pariter obseruauit *Io. Vinc. de Anna singul. 215.* Inde etiam fit, ut si lege aliqua municipali certa forma, aut solemnitas præscripta sit in aliquo doctorando, vel in Collegiũ Doctorum cooptando minimè sit seruanda in filijs Collegiatorum, ut tradidit *Corn. cons. 126. r. o. 3. & Anna filius in Addit. ad singulare patris sui paulò ante citatum, adijciens hoc usu receptum in hoc Almo Collegio Neapolitano, ut filij Collegiatorum ordinariorum recipiantur, quamuis non probent se Neapoli ortos, quod alijs necessario est probandum, antequam admittantur, fuitq; in me seruatum uti filio Vicecancellarij, & Ego seruari mandauit, quoties casus accidit, dùm eidem Collegio etiam uti Vicecancellarij præessem.*

Est autem adeò quasi debita filijs merces paternorum meritum, ut quamuis Princeps in remunerandis benemeritis, debeat consulere Proceres, ac Senatores, ut obseruauit *Bald. in l. cum multa, sup. de bon. matern. & Ias. in l. placet, de sacrosan. Eccl. & Barbat. de præstant. Cardin. par. 2. quæst. 2.* hanc tamen consultationem adhibere non solet, cum agitur de trasferendo in paternam militiam filios: extat autè

de hoc præclara *lex Hispana*,
s. tit. 10. lib. 5. nou. recopilation.
 29 quæ tres notandos casus excipit,
 in quibus consultatione Princeps
 nõ indiget. Primus est iste,
 de quo agimus, Secundus cum
 de officijs domesticis distribuē-
 dis, Tertius cum de elemosinis
 tractetur.

Præterea *Aluar. Valasc. consul.*
cap. 129. num. 13. latis eleganter
 voluit, quod si Princeps vacante
 aliquo officio, vel feudo ob mor-
 tem alicuius benè de Republica
 meriti, ab alio exoratus, scripse-
 rit Reçtori alicuius Prouinciæ,
 aut Ciuitatis, vt ipsum certiorè
 reddat, an ex defuncto filius ali-
 quis superstes existat? teneri Re-
 çtorem non solum de filijs iam
 30 natis mentionem facere, sed
 etiam, si venter tantum extet,
 de eo certiorè facere Principem,
 alioquin subreptitia cense-
 bitur concessio officij alteri fa-
 cta, cum non sit præsumendum
 dominum, vel ventre existente,
 extraneo officium, vel feudum
 defuncti concessurum.

Inde etiam fit, vt in re dubia
 31 semper ea capiēda sit interpre-
 tatio, per quã filius benè de Re-
 publica meritis alteri præferat-
 ur, vt eleganter respōdit *Roma.*
cons. 29. in causa Ducis de Alca-
là.

Non autem me latet honorũ
 hanc continuationem à paren-
 tibus in filijs ab aliquibus im-
 32 probari, vt retulit *Mattiens. in*

dialogo relato. p. 3. cap. 5. num. 7. sed
 Principum benignitas, ac vni-
 uersi Orbis consensus hanc ni-
 mis scrupulosam traditionem
 explosit.

Sed quid si cū filijs adsit vxor
 defuncti? quæstionis erit, an
 33 concurrat cum filijs, vel liberi
 præferantur? supponendo donā-
 tem, qui in re sua est moderator,
 & arbiter, velle se iuris disposi-
 tioni conformem reddere. Hoc
 expressè à legibus constitutum
 non fuit; quamuis enim *tex. in*
Liubemus per hanc, supr. de erogat.
milit. anno. dicat, ea quæ ex anno-
 nis defuncto debebantur esse
 præstanda vxoribus, vel liberis,
 non tamen aperit quis sit ex eis
 potior, sed cum in *d. l. per hanc,*
 de stipendijs, siuè annonis de-
 functo debitis tractetur, quæ in
 hæreditate remālerunt, is voca-
 bitur, qui hæres erit, vt declarat
tex. in l. ijs scholaribus, eo. tit. de erog.
mil. anno. nostra autem quæstio
 est de largitione, quæ neq; de-
 functo erat debita, nec in eius
 hæreditate remansit, & magis
 iure sanguinis, quàm hæredita-
 rio defertur, vt proximè ad rem
 nostram accedendo inquit *Bal.*
in l. cum antiquioribus, supra de
iure deliber. column. 5. Inueni ta-
 men *legem Hispanam*, quæ est
s. tit. 27. par. 2. in verbo Mujer,
 & aliam *septimam* eiusdem *tit.*
 vbi hac de re tractatur; sed quæ-
 stionem propositam neutra ab-
 soluit.

Inquiunt enim præmia hæc dāda esse filijs, aut vxori, aut his deficientibus, propinquiori agnato, sed *Gregorius Lop. in comment. illius l. 5. filios vxori prætulit; quod diuersimodè obseruatum vidi: aliquando enim in liberos, coniuge posthabita, largitiones collatas vidimus, aliquando vtriq; vocati fuerunt, vel ob præsumptam defuncti voluntatem, vel ob vxoris paupertatem, vel ob alias circūstantias. Consuetū tamen semper est in concessionibus, quæ fiunt coniugibus, apponere pactum, vt eis gaudeant donec viduæ permanserint, &*

34 quidem iustissimè: cum enim largitiones consequantur maritorum contemplatione, iniquū videretur transeuntes ad secūda vota, iisdem frui, cum maritorū

35 manes huiusmodi secundis nuptijs quodammodo offendantur. Insuper aduertendum est posse morientem testamento hanc præmiorum spem legare, vt habetur in præcitata l. 5. tit. 27. par. 2.

Desinant autem mirari, qui hæc legent, me & hic & alibi

36 constitutionum Hispanarum autoritate sæpissimè vti, nam quamuis sciam legū vim apud Nos ipsas non habere, magnum tamen pondus, ac authoritatem, etiam aliorum Regnorum iura apud omnes habere debent, ex ijs, quæ notauit *Ias. in l. de quibus, ff. de legib. num. 6. Boer. dec. 293. nu.*

9. Bursat. conf. 46. num. 3. lib. 1. Camerar. in repet. cap. imperialem, in magna impressione f. 11. col. 4. lit. T. & Aluar. Valasc. in praxi partitio. & collat. c. 19. nu. 11.

Subijciam nunc aliqua tam ad harum Constitutionum explanationem, quàm ad totius principalium largitionum tractationem spectantia excerpta, à locis non vulgaribus, legentibus forsitan non ingrata, & à generalibus inchoando.

Principio meminisse oportebit, ea quæ de huiusmodi Imperialibus liberalitatibus dicta sunt, & inferiùs dicentur, non esse intelligēda de ijs tantū, quæ ob bellica merita fortibus Viris

37 tribuuntur, sed et de illis militibus, qui assiduo labore palatino obsequio addicti, non sunt immunes à puluere, ac labore, vt egregiè testatur *Imperator in l. 1. sup. de castrens. omn. palat. peculio.* Qua de re, disposita in l. cum multa, de bonis, quæ liberis, admittenda erunt in beneficium non solum militum, sed aliorum quoque palatinorum curialium, vt ex verbis illius Constitutionis obseruauit *ibidem Bald. & post eum Iaso. in Auth. ex testamento, sup. de collationib. & Dec. in l. fin. num. 6. de his, qui testam. facer. poss. Suar. in l. quoniam in prioribus, sup. de inoff. testam. in 6. limit. & benè Emanuel à Castro in repetit. l. cum oportet, supra, de bon. quæ lib. in 4. p. in 3. exemplo peculij Castrens. n. 186.*

Ulterius supponendum est Principes, et si magnam apud homines gloriam consequantur cum bene de Republica merentes, aut ipsorum filios Regia munificentia prosequuntur, non
 38 tamen ad id faciendum lege aliqua esse astrictos, cum nulla neq; parentibus, dum viuunt, neq; post eorum mortem filijs actio ad præmia suorum meritorum consequenda tribuatur; nam ut *Seneca ait lib. 3. de benefic.* Nulla pro beneficiorum restitutione lex reperitur, nisi apud Medos, pœnes quos solum actio aduersus ingratos datur. Nasctur enim ex seruitijs præstitis
 39 tantum antidotalis quædam obligatio, quæ actionem non parit, ut late explicauit *Bart. in l. ex hoc iure, de iust. & iure, & nouissime, ut alios omittam, Arrius Pinellus, qui plurimos citat in l. 1. supra, de bon. mater. in 3. par. n. 59. cum multis sequentibus, & post eum Barbof. in l. quia tale, ff. sol. matrim. num. 9. vnde pleriq; voluerunt*
 40 donationes, quæ à Principibus fiunt sub commemoratione remunerationis seruitiorum, nihil distare à gratuitis: multos citat, & cumulat *Surdus conf. 419. num. 12. vol. 3. Plot. in l. si quando, sup. vnde vi, Boss. in tract. de Principe, num. 332. Beretta conf. 43. & nouissime Io. Bapt. Costa de remed. subsidiar. remed. 3. nu. 4.*

Quod si lex aliqua adsit, ut in
 41 Hispanijs *l. 5. in fin. tit. 27. par. 2.*

quæ certum præmium fortiter aliquid agenti sit constitutum, veluti primo murum, vel hostile vallum transcendenti, hostiū vexillum capienti, Regem seruanti, vel insigne aliquod facinus patranti, dabitur proculdubio eidem, si superstes erit, vel eius hæredibus, præmij petitione ex lege, ut *ibidem adnotauit Greg. Lop.*

Ex hoc quasi fonte, atq; principio plura deducuntur, atq; il-
 42 lud in primis, Principem, ac eius Fiscum minimè de euictione teneri pro huiusmodi largitionibus meritorum causa factis, ut docuit *Loffred. in cap. 1. S. Titius in tit. si de feud. def. milit. controu. fuer. Dom. Regens de Ponte in conf. 59. num. 22. & nouissime in libro de potest. Proreg. tit. 5. nu. 27. Fab. de Anna conf. 93. vol. 2. num. 15. ex dictis à Decio in l. si donatione num. 35. de collat. & ita prædicti testantur in his nostris Prætorijs bis fuisse iudicatum in causa Iulij de Capua cū Regio Fisco, & iterum in causa Ducis Sueffiæ, & apud me extat manuscriptum votum *Regentis Reuerterij* in causa prædicti Ducis, à qua sententia uti recepta, & rerum iudicatarum autoritate comprobata, minimè recedendum erit, quicquid sibi velit *Renat. Coppi. de doman. Frac. lib. 2. tit. 14. num. 6.* dum refert in Gallia pronunciatum fuisse, euictionem in hac specie à Fisco deberi.*

Quando autem donatio cæ-
 43 pissit à promissione, ac postea
 secuta fuisset traditio, in remun-
 eratorijs donationibus euictio
 nem præstandam esse docuit
Accurs. in l. Aristo, in fin. de donat.
 cuius sententiam probauit *Iscr.*
in c. 1. S. è contrario, de inuestit. de re
alien. fac. & in cap. unico, in fin. nu.
1. an apud Iudicem, vel cur. domi-
ni, cum alijs, quos recensuit Ca-
ballin. in tract. de euictio. S. 4. nu. 2.
& seq. & Surd. de alim. tit. 6. q. 9.
num. 1. 1.

Alter etiam erit casus, in quo
 euictio similiter à Fisco debebitur,
 de quo meminit *B. ff. in tra-*
cta. de Principe num. 326. quan-
 do scilicet præcessit conuentio,
 veluti si cum aliquo Duce belli
 pepigerit Princeps aliquid eidè
 daturum, si cum certo militum
 numero in bello opem sibi fe-
 rat, erit enim tunc extra contro-
 uersiam euictio præstanda; non
 enim tunc ista donatio vera cæ-
 sebitur, sed contractus locatio-
 nis, vel innominatus, dò vt fa-
 cias, reciprocam obligationem
 inducens. Quæ autem actio de-
 tur militibus, qui sub Duce ali-
 quo militarunt, cui promissio
 certæ mercedis facta fuit, viden-
 dus est *Aretin. in celebri suo respon-*
so, & Angel. in l. item magistri, ff. de
pactis, vbi censuit, Magistrum
militum posse pro se, & suis mi-
litibus, & eorum banderia, eisq;
per Præfectum actionem vtili-
ter quæri.

Secundo ex prædictis elicitur,
 quod cùm nulla in paterna hæ-
 reditate actio remanserit ad pe-
 tendam remunerationem me-
 44 ritorum, si Princeps pro sua be-
 nignitate aliquid filijs defuncti
 benemeriti largiatur, paterni
 creditores nullum ius super hu-
 iusmodi rebus donatis habere
 poterunt. Probat hoc insignis
Iustiniani Constitutio in tit. de ex-
hib. reis, in nouella in S. optimum,
 cuius ista sunt verba: *Si filij, vel*
uxores defuncti fuerint, istos modis
omnibus reponimus, vt adeant
nos, & secundum iussionem nostrã
hoc habeant, id est militias ex casu,
 quæ ob paternum obitum ad
 Fiscum reuersæ sunt, non tanquã
 paternam hæreditatem, si in-
 alijs inops sit, sed tanquam Im-
 perialem liberalitatem. Et ad-
 uertendum est, non immeritò
Iustinianum adiecisse illa verba,
Si inops sit paterna hereditas, quia
 si locuples, & opulenta foret, va-
 num esset quærere an huiusmo-
 di dona essent creditoribus ob-
 noxia, siquidem aliundè filij hæ-
 redes illis satisfacere tenerentur,
 & ità hunc locum interpreta-
 tus est eruditissimus *Connan. lib.*
4. iuris civilis, cap. 15. & nè desit
 in hoc particularis autoritas
 alicuius *Scribentis,* hoc voluit *Gre-*
gor. Lopez, in d. l. 5. tit. 27. p. 2. ver.
Mujer, dùm voluit, filios hæc
 præmia non habere vti hæredes
 patris; quamuis illa propter me-
 rita paterna obtinuerint.

Tertio à prædictis quoq; de-
 45 scendit, quod Princeps nemini
 iniuriam faciet, si quando ali-
 cui benemerenti aliquid elargi-
 tur iubeat nè creditores ipsius
 aliquod ius in re donata acqui-
 rant. cum enim debitor, ut præ-
 diximus, nullam habeat actio-
 nem ad petendam remunera-
 tionem; sed tantum probabile
 aliquam spem præmiorum in
 sola Principis liberalitate repo-
 sitam, illam creditores, quamvis
 hypothecam habentes, obligatã
 minimè habent, *l. Spem eorum præ-
 miorum, supra, qua res pign. obliga.
 poss. quem tex.* ità interpretatus
 est *Donellus in l. commodis, ff. de re
 iudic.* dùm intelligit illum loqui
 de spe futurorum præmiorum,
 & antè eum *Salyc. in comment. ad
 dictam legem.* Insuper potuit Rex
 in re à se donata legem, quam-
 libuit dicere, & in quærendis fa-
 ciliùs creditoribus præiudicium
 fieri poterit, argumento eorum,
 quæ habentur in *l. qui autem, ff.
 de his qua in fraud. cred.* & hoc plu-
 ries vidi in Supremo Italico
 Consilio concessum viris benè
 de Republica meritis, qui ære
 alieno obnoxij, aliter se alere nõ
 poterant.

Attamen quamvis verissimũ
 sit hæc præmia minimè censeri
 esse in bonis defuncti, negari neu-
 tiquã poterit merita illius cau-
 sam præbere huiusmodi dona-
 tionibus; vndè sequitur insignis
 46 effectus. Fac enim vxori ob viri

præmortui virtutem. Principem
 aliquid fuisse largitum, eamquẽ
 ad secundas nuptias conuolasse,
 si res donata ea sit, ut ad hære-
 des transeat, in ea succedent filij
 prioris matrimonij, & fiet vxor
 ex proprietaria, usufructuaria;
 quamvis enim non ex paterna
 substantia res illa prouenerit,
 patris tamen contemplatione
 vxor habuit, vndè succedit regu-
 la, quod vxor teneatur reseruare
 natis ex priori connubio, etiam
 ea, quæ ab extraneo, viri intuitu
 consecuta fuerit, statuit hoc *Im-
 per. in Auth. in donatione, sup. de se-
 cundis nupt. cuius tex.* sunt verba,
*in donatione propter nuptias, etiam
 si alius pro viro dederit, deserit eam
 proprietas, idemq; probat tex. in §.
 si verò expectet, vers. & nunc de-
 cernimus, de nupt. Surd. decis. 118.
 num. 9. Gomes ad l. Tauri 14. n. 7.
 vbi reprobat Roman. conf. 405.
 & nouissimè Gasp. Ant. Thessan.
 qq. for. lib. 2. q. 29. n. 4.*

Cùm autem multa præcipua
 huiusmodi Principalibus largi-
 tionibus fuerint attributa, ut in-
 quit *Ifern. in c. 1. in final. verb. ex
 quib. caus. feud. amitt.* opere prætiũ
 me facturum arbitror, si ex eis
 nonnulla recenseam, quæ non
 passim apud *Scribentes* cumulata
 reperiuntur.

Primum igitur erit, bona à
 47 Principibus ob merita donata,
 castrensi naturam sortiri, ac
 eisdem priuilegijs decorari ex
 celebri *Iustiniani* Constitutione

in l. cum multa, supra, de bon. que liber.

Vndè fit, vt filius familias de
 48 bonis Principalibus largitionibus acquisitis, possit vt pater familias testari quasi de peculio castrensi, *tex. est ad hoc in S. 1. instituit, quib. non est permiss. fac. testa. & in l. 1. S. hoc quoq. ff. ad trebell. vbi Alex. Bened. in cap. Raynutius in ver. matrem num. 17. Eman. à Castr. in repetit. l. cum oportet, de bon. que lib. part. 4. num. 185. & antea Affl. dec. 183. & communiter hoc tradiderunt Scribentes in d. l. cum multa, quæ apertè hoc statuere videtur, illis verbis: Disponendi omnem habeant facultatem, ergò tam inter viuos, quàm in vltima voluntate; præsertim cum
 49 disponendi verbum magis vltimis voluntatibus adaptetur, S. 1. in Auth. vt lic. matri, & auia; iuxta illud Ezechie: Dispone domui tuæ, quia morieris.*

Qua de re illud animaduerte-
 re oportet, quod quamuis feuda militijs æquiparentur, ac quasi castrensia appellentur, vt superius diximus, de eis tamen filius
 50 familias testamenti factionem non habebit, nisi illa ob merita fuerit à Principe consecutus, vt rectè censuit D. Pras. de Franchis dec. 4. & ità accipienda sunt ea, quæ inuolutè non distinguendo inter feuda donata in remunerationem, vel aliundè quæ sita, tradidit Affl. in d. decis. 183. & hoc casu non poterit filius fa-

miliis testari de his feudis, nisi in reliquis, seruata ipsorum feudorum lege, videlicet in proximè successuros, vel domini consensu intercedente, solus enim personæ defectus suppletur, suppositis cæteris terminis habilibus.

In clericis verò diuersum ius constitutum apparet, non enim solùm de ijs, quæ clericatus occasione quæsierunt, quasi de castrensi bus bonis testamenti
 51 factionem habent, sed de alijs vnde quaq; obuentis, quamuis clericatus à patria potestate illos non eximerit, vt notant communiter Scribentes in l. Sacrosan. Ete, & in Auth. Prasbyteros, quæ est secunda, sup. de Episc. & Cleric. Innoc. Hostien. Card. & post alios Couarr. in cap. quia nos, de testamen. & postea prædicti *tex. autoritate motus idem firmavit Suar. in disput. quæst. maior. num. 33. & hanc differentiam inter laicos, & clericos expressè obseruauit Paul. Castren. in d. l. Sacrosancte, cuius rationem si quis inuestigare velit, illam fortasse reperiet, quod in laico priuilegium sit indultum personæ, ratione bonorum, clericis verò è conuerso personæ ob ordinis dignitatem, & in consequentiam bonis. Vndè persona huiusmodi priuilegio munita testabitur de bonis cuiuscunq; generis fuerint.*

Verùm neq; clericis filijs fa-
 52 miliis de alijs bonis, quàm ex

cle-

clericatu quæsitis licere testamentum cōdere, voluerunt alij *Scribentes* nec numero, nec auctoritate ijs, quos pro contraria sententia citauimus, inferiores; hoc enim affirmarunt *Odofr. Jacob. Butrig. Bar. Alber. & alij in d.l. Sacrosanctæ, Bal. in d. auth. Præsbiteros*, itē *Bar. in l. iis, §. potest de negot. gest. Bald. in l. 3. S. si quis minor, ff. de minor. & post alios Gomes in l. Tauri 48. num. 7. Eman. à Cast. in repet. d. l. cum oportet in 4. par. nu. 163. Joseph. Gondisaluus li. 11. Variar. quæst. cap. 12. Cald. Pereir. in l. si curatorem habens, in vers. lesis num. 131. quorum sententia mihi probabilior videtur. Nequē enim, si rectē inspiciamus, ei aduersatur *tex. præcitatus in c. quia* 53 *nos, de testament.* siquidem Summus Pontifex in eo loco minimē tractare potest de clerico filiofamilias, cū enim de paterna hæreditate mentionem faciat, necessariō supponendum est patrem clerici prædefunctū fuisse, quia viuētis non dicitur hæreditas. Et Summus Pontifex in eo responso intendit tantum differentiam constituere inter bona, quæ clericus Ecclesiæ cōsideratione percepit, & ea quæ, vel ex successione suorum, aut amicorum quæsiuit, vt de illis nullo modo testari possit, de istis verò habeat testamenti factionem; non autem induxit, vt de omni bonorum genere, etiā si filiusfamilias esset, testari pos-*

sit, *tex. in d. l. Sacrosanctæ, & in Auth. Præsbiteros* intelligendi sūt de quibuscunq; bonis, vel ex clericatu, vel ipsius occasione, quæsitis: illa enim tantum, quasi castrensiā bona dicuntur, non autem aliundē obuenta, quæ tale nomen fortiri non possunt.

Ex eodem etiam fonte nascitur, & aliud notandum, quod in Principalibus largitionibus filio ob merita factis vsusfructus patri non quæritur, sicut in bonis peculij castrensis; quod apertē constituit *Imperator in d. l. cum multa*, & de hoc dubitandum non est. Illud verò apud grauiissimos Authores controuersum reperio, an idem iuris sit, si Princeps filio, non ob eius merita, sed parentis gratia aliquid largiatur? & quidem neq; in hac specie patri vsusfructū 55 deberi affirmarunt *Aret. in l. sed si plures, §. in arrogato, ff. de vulgar. & pupillar. col. 1. Gomes in l. Taurina 48. Cald. in oper. de nomin. emphyt. quæst. 18. & in l. si curatorem habens, in vers. lesis, nu. 106. & sequitur Mattiens. in l. 9. glos. 1. lib. 5. recopil. & Emanuel à Cast. in repet. d. l. cum oportet in 4. p. in 3. exemplo, num. 188. & antea in 2. par. in prin. & Burg. de Paz in quæstio. 11. nu. 28. & eius Genitor cons. 38. quod incipit favore num. 6. lib. 1.*

Alteram verò partem pro patre sectatus est *Io. de Plat. in l. prima, supra, de cast. omn. palatin. pecul.*

affir-

affirmans donationem ob palatina patris seruitia in filium à Principe collatam, non peculio castrensi, sed profectio esse adscribendam ex præcitato §. *in ar rogato*, idem nuncupatim voluit *Palac. Rubens in rub. de donat. int. vir. & uxor. §. 4 s. quod incipit,*

56 *sin autem sumus in dubio*, asserendo donationem factam filiaz ob merita patris profectio esse censendam, ex *tex. in l. profectio, in princ. de iur. doti.* accedit prædictis *Ifern.* autoritas in c. 1. §. *& si libellum, de alien. feud. pater.* dùm tractando quæstionem de feudo filiofamilias donato à Principe, parètis contèplatione, voluit proprietatem, ac vsumfructum ipsi parenti acquiri, quod communi calculo à *Scribentibus in eod. loco* comprobatur. Proderit huic sententiæ confirmadæ recepta illa traditio, quod bona filio ab extraneo obuenta intuitu patris, profectio, & non aduentitio peculio erunt imputanda, vt ex autoritate *tex. in l. dedit dotem, de collat. & in l. profectio,* paulò ante citata opinati sunt *Bart. Bald. Castren. Corn. & alij in d. l. cum oportet, las. in l. 1. supra, qui admitti nu. 27. & ibidem Deci. num. 92. Corn. cons. 181. nu. 93. lib. 1. Soccin. cons. 91. num. 10. lib. 1. Nauarr. in suo manual. cap. 17. num. 143.* Conferent etiam ea, quæ inferiùs dicemus, dùm de collatione, ac imputatione tractando firmabimus parem.

vim habere merita, atq, pecuniam, & idem esse aliquid præctio, vel seruitijs comparari, ac proindè eandem naturam sortiri ea, quæ filius quæsiuit ob paterna seruitia, quàm illa, quæ pater pecunia filio comparauit.

Est autem aduertèdum, quod in feudis etiam si pecunia, vel successione quærantur, & non

57 Principis liberalitate, pater vsumfructum non habebit, sed tantum commoditatem, vt docuit *Ifern. in c. 1. de his qui feud. da. poss. vbi Affl. & alij, Bal. in l. si uxor rem in ult. quæst. sup. de cond. insert.* etiam si feuda à Principe non proueniant, cuius assertionis duplex ratio redditur, vel quod feudum sit seruitus quædam *l. si ususfructus legatus, ff. de ususfruct.* & si in eo ususfructus daretur patri, esset dare seruitutè seruitutis, aduersus notissimas regulas iuris *l. 1. ff. de ususfruct. legato,* vel quod verius est, quia cùm feuda ea lege concedantur, vt vassallus domino seruiat, si alter vsumfructum feudi haberet, dominus seruitium exigere non posset à proprietatis nudæ domino, vt benè declarat *Ifern. in loco proximè citato, & Affl. in cap. 1. de duob. fratrib. Camer. in cap. Imperialem pag. 21. in impressione magna Romana, lit. O. Intrigl. censur. 1. quæst. 52. num. 30. Boer. decis. 199. Roder. Suar. in disp. maioratus num. 3.* qui hoc vti nouum adduxit in iudicio Comitatus

Valentiæ, & Cæst. in d.l. cum oportet, in princ. in c. de bon. profect. n. 37.

Non tamen hic præterire libet, quod in casibus, in quibus patri ususfructus non quæritur, vel ex eo, quod bona à Principe processerint, vel quod sint feudalia, proderunt tamen patri, ut filium alere non teneatur, si de
58 illorum bonorum fructibus comode vivere possit, ut eleganter scriptum reliquit *Surd. de alim. lib. 9. quest. 28. num. 15.* referens ita Senatam illum censuisse, & hoc modo videtur etiam quodammodo in patris commodum huiusmodi ususfructum cedere.

Procedit etiam ex eodem privilegio peculiæ castrensis, ut hæc bona, quæ à Principis liberalitate deventerunt, nec cum fratribus conferantur, nec in legitimam computentur, l. 1. §. nec castrense, ff. de collat. cum simi. & quoniam exactiori examine indigent ea, quæ à *Scribentibus* in hac materia non nimis distinctè tradita fuerunt, immò pro maiori dilucidatione eorum, quæ inferrius dicentur; advertendum est in donatis à Principe filio post mortem patris, & collationem, & imputationem cessare, l. ea demum, l. si donatione, l. nec emancipati, supra de collatio. Nec oberit, quod huiusmodi largitiones videantur quodammodo ex paterna substantia processisse, cum ob eius merita factæ fuerint; apertissima enim patet respon-

sio ex ijs, quæ supra firmavimus, dum docuimus nullam in hæreditate paterna remansisse actionem ad remunerationem petendam; & nè prædictis desit authoritas, hoc respondit *Aluar. Valasc. in sua praxi part. & collat. cap. 13. nu. 29.* dum voluit, officia concessa à Camera Olityponensi filiabus defunctorum bene de Republica meritorum, ut nubere possint, minimè esse cum cæteris fratribus conferenda, idque lege Lusitana cautum esse.

Diversa erit inspectio, quando Princeps liberalitatem exercet in filium benemerentis, ipso parente superstite. Plures autem species constituendæ erunt, ut veritas melius, ac clarius elucescat.

Prima erit cum pater precibus impetrat à domino, ut largitionem, quam in se ipsum in præmium meritorum collaturus erat, filio suo potius conferat; & in hac specie, & collationi, & imputationi locum esse censeo ex communi, receptaque sententia, pro cuius fundamento suppono, idem esse meritis à Principe aliquid obtineri, quam illud pretio comparare, *Isern. in cap. 1. num. 3. de feud. guar.* ubi inquit nihil differre feudum ob
60 seruitia concessum, ab eo, quod pecunia fuit acquisitum, cum pecunia, & opera inter se æquipolleant, l. si conuenerit, §. 1. ff. pro socio, & in proposita specie hoc

docuerunt *Petrus*, & *Cynus* in l. *omnimodò* in princ. supra, de inoffic. testam. *Alex. conf.* 179. num. 2. vol. 5. & in l. in quartam, num. 27. ad l. *falcid.* *Gomes* ad l. 29. *Tauri*, *Gāma decis. Lusitana* 29. & *Io. Garf. de expens. cap. 4. num. 24.* ad quod expendi potest *tex. in c. sunt non nulli* 1. *quest. 1.* ubi obsequia, & pecunia æquiparantur, ac parè vim habere dicuntur.

Hoc igitur sic constituto, sequitur id, quod prædiximus, scilicet huiusmodi largitionem paternis meritis, ac obsequijs à Principe in filium collatam patre viuento, perindè conferendam, atq; imputandam esse, ac si paterna pecunia comparata fuisset, si res ea sit, quæ vel ad hæredes transmitti possit, vel vendi valeat, etiam si in venditione Principis consensus requireretur, dummodò sit de ijs casibus in quibus soleat Rex assensum præstare; ità *Scribentes* tradiderunt in d. *omnimodò*, §. *imputari*, & in l. 1. *S. nec castrense*, ff. de collat. & in l. *illud*, eod. tit. quos recenset, & sequitur *Couarr. var. resolut. lib. 3. cap. 19. in fin.* & *Ant. Gom. in l. Tauri* 29. *Auend. resp. 9. Mattien. in l. 5. glo. 4. post n. 6. tit. 9. lib. 5. recopil.* & in l. 3. tit. 8. *glos. 2. in fin. eod. lib. 5.* idemquè in *Dialogo relat. par. 4. cap. 11.* & 12. *Menchaca de success. creat. §. 3. o. nu. 218.* *Io. Gutt. præct. quest. lib. 2. cap. 64.* *Garf. de expens. in loco paulò ante citato*, cum alijs quos collegit, addens

ad prædicta *decisionem Gāma* 29. & *Aluar. Valasc. in praxi partit.* & *collat. cap. 13. n. 105.* quamuis quoad officia reclamet *Tell. Ferd. in præc. l. Taurina* 29.

Congruit huic nostræ sententiæ, ultra ea, quæ diximus insignis *Vulpiani* locus in l. 3. ex n. 9. §. *si donaturum*, ff. de donation. inter vir. & uxor. dùm ex *Iuliani* sententia inquit: *Si donaturum mihi, iussero uxori meæ dare, nullius esse momenti; perinde enim habendum, ac si ego acceptam, & rem meam factam uxori meæ dedissem*, sic in proposita specie fingi ceteretur Principem patri, patrem verò filio donasse, & proindè, & imputandam, & conferendam donationem esse.

Nec est habenda ratio auctoritatis Senatus Lusitani, qui diuersum cenluit in *dict. decis.* 29. nam & in specie *Gamma* decisionum Author, & Compiler dissentiit, & *Flores in additionibus ad illam* testatur contrarium in Lusitania seruari, nec vna Senatus Lusitani auctoritas tot grauissimorum Authorum sententijs erit anteponenda.

Quod autem diximus, merita vim pretij obtinere, ac ipsius loco succedere, prudenter erit accipiendum, itaut non sit exactè facienda ponderatio meritum, vt præmijs adamussim respondeant: nam quamuis *Gulielm. de Cun. Bal. Salyc. & alij in l. illud, supra de sacrosanct. Eccles.*

64 voluerint donationem in eo, quod merita excedit dici purā, & non remuneratoriam, intelligendum id est in illis personis, quæ prohibentur donare, præterquam ex causa remuneratio- nis; sed in Principe, qui liberè donare potest, sufficit si ipse tāti merita existimauerit ex ani- mi sui magnitudine, alijsq; cir- cumstantijs, vt respondit *Decius conf. 20. num. 5.* ad quod viden- dus est nouissimè *Hieronymus à Laurentijs in repet. tex. in l. emanci- pati, C. de collat. res p. l. 6 num. 418.* quæ repetitio habetur post *decif. Auenionenses.*

Illud autem obiter erit adno- tandum, quod quamuis ex præ- dictis appareat, quæ sita meritis, & pecunia parificari, id tamen non procedet in casu, qui in hoc Regno frequenter offerri pote- rit; est enim apud Nos receptū, quod filius primogenitus post mortem parentis teneatur fra- tribus secundogenitis tribuere partem pretij, quo pater feudū emerat, quod si non pecunia, sed meritis pater feudum habue- rit, non erit locus contributio- ni partis pretij, neq; aliquid se- cundogeniti habebunt, cum re- vera nihil à paterna hæreditate abcesserit, ita opinatus est *Isern. in cap. Imperialem, §. præterea ducatus, prope finem, vers. quando Rex, vel alius, Luc. de Penn. in l. 1. supra de imponenda lucra. descriptione, Cap- pyc. decif. 2. num. 7. Affl. in d. §. præ-*

terea ducatus, nu. 33. vers. & hanc Frecc. de subfeud. in 33. differentia, num. 3. in fin. Sed in hac quoq; specie deberi partem æstima- tionis feudi censuerim, quando seruitia, ac merita essent talia, quod actionem parerent, vel of- ficiū Iudicis, vt nouissimè de- clarat *Dominus Consiliarius Rou- tus in Comment. pragmat. huius Re- gni 24. de feudis, nu. 37.* exponen- do, ac distinguendo doctrinam *Iser. ad quod videndus est etiam Franc. de Amicis in interpret. c. 1. de his qui feud. dar. poss.*

Alter, & secundus casus est, cū pater donationem aliquam à Principe ob merita consecutus, eandem donanti cedat, & postea Princeps eandem cedentis filio largiatur; & videbatur in hac specie minimè posse de collatio- ne, vel imputatione tractari, cū non à patre, sed à Principe filio facta donatio cēseatur; & in do- natis à Rege collatio, vel impu- tatio non admittatur, ex *d. l. cum multa, iuncto §. nec castrense, cum simil.* Sed magis iuri consenta- neum est, vt hæc omnia locum habeant; veritas enim attendē- da est, atq; ipsius rei initium, *toto tit. plus valere, quod agitur,* quo inspecto potius à patre, quàm à Principe filius largitionem ob- tinere diceretur. Probat hoc mihi *tex. insignis in cap. 1. de vassall. decrep. etat. vbi si pater feudum domino renunciet, vt de eo filiū vassalli inuestiat, paternum, &*

antiquum feudū censēbitur, qua authoritate motus *Aluar. Valasc. in tract. de parti. & collat. cap. 13. num. 105.* inquit, vanam esse hanc cautelam ad collationem vitādam, cū rei veritas, & initium, vt dixi spectandum sit, *l. multū interest, sup. si quis alteri, vel sibi, l. qui id quod, de donatio. l. filius familias, prima. ad Macedonianū, & prædictis proderunt ea, quæ latè tradidit Caldas Pereira de nominat. emph. quest. 52. cum sequen. & Dom. Regens de Ponte in decis. 28. & Molina in tract. de iust. & iure, 1. tom. tract. 2. disp. 241.*

Maiores restat in tertia specie, propositæ questionis difficultas, cū Princeps eodem tempore patri, & filio donat, quo casu receptum est, donationem, si parentis intuitu fiat, patri prius, deindè filio acquiri ordine successiuo, ex ijs, quæ docuit *Ifern. in c. 1. §. & si libellum, de alienat. feud. pater.* Et quidè non dari neq; collationem, neq; imputandas huiusmodi largitiones videbatur, cū enim res donata deueniat ad filium post mortem patris cessare collationem, suadet regula *tex. in Authent. ex testamento, supra de collat. cum simil.* præsertim cū filius non videatur capere causa mortis patris, vt opinatus fuit *Bart. in l. mortis causa, ff. de donat. caus. mort. & Ias. in l. 2. de iur. emph. n. 210. & Alciat. resp. 133. nu. 8.* sed potius ex vi præcedentis concessionis, prout af-

firmavit *Couarr. ex mente cuiusdam Scribentis, tam impij, quam docti, in rub. de testam. in 3. p. n. 26.* vndè dicebat *Tell. Fernandez dignus parens eruditissimi filij Io. Alphonsi Suarez Locutenentis Reg. Cam. Sum. per subductionem personæ vnus, alium subintrare ex iure proprio, & ab alio non depēdenti in l. 27. Tauri, n. 2. & Bal. in l. qui se patris, sup. vnde liberi, ac implemet Ifern. voluit, venire secundo loco vocatū ex propria persona, cū tot cēseantur donationes, quot personæ in cap. 1. §. hoc quoq; col. 3. de success. feud. & in c. 1. §. quid ergo, de inuest. de re alien. fac.* Sed si rectius
 68 intueamur, credemus hanc donationem collationi, & imputationi subiacere, licet enim quærat filio post parentis mortē; egit tamen radices in eius vita, vt eleganter considerat *Alex. in l. si patroni, nu. 6. cum seq. ad Trebell.* qui voluit imputanda, ac cōseruanda esse omnia, quæ ortum habuerunt in vita patris; licet
 69 effectus sit collatus post mortem: indè receptum est in hoc Regno, filium primogenitum, debere alijs fratribus tribuere partem pretij feudi empti à patre pro se, & ipso primogenito, nam licet ad eum deueniat post mortem parentis, videtur tamē tempore acquisitionis donatum ab ipso patre, vt firmavit *Ifern. in c. Imperialem, §. præterea ducatus, vbi ibidè voluerunt Affl. & Lof-*

*fred. in sua paraph pag. 61. & latif-
simè Camer. in disp. quam super
hoc edidit post repet. d. c. Imperia-
lem, & Minad. in comment. Const.
huius Regni, quæ incipit in aliqui-
bus, in verb. successione, & Fab. Ann.
conf. 26. 1. vol. cum alijs, quæ satis
aptè ad quæstionem nostram
scripsit Aluar. Valasc. d. cap. 13.
partit. nu. 102. cum seq.*

70 Quod si Principalis largitio
collata fuerit in patrem, & filiū
ob vtriusq; merita, quo casu cui-
libet ipsorum medietas quæri-
tur, vt docuit latè *Iser. in c. 1. §. &
si libellum, de aliena feud. pater. nul-
la potest. esse controuersia de
parte, quā filius à principio ac-
quisiuit, sed in dubium reuoca-
ri potest de portione, quæ illi
post mortem parentis obuenit,
& hoc casu censeo esse imputā-
dam, atq; conferendam, cūm ea-
dem vigeat ratio, quæ in casibus
supradictis considerata fuit ad
collationem, & imputationem
inducendam.*

71 Est & aliud huiusmodi Prin-
cipalibus donationibus priuile-
gium tributum, & erit secundū,
vt socius illarum succedat con-
forti sinè hærede defuncto, ex ce-
lebrī illa Constitutione, quæ ha-
betur in *l. unica, sup. si liberalitatis
imperialis socius*, quæ locum
habet nedū in largitionibus,
quæ fiunt ab Imperatore, sed et
in alijs largitionibus cuiuscūq;
alterius Principis, qui alteri non
subiaceat, secundū receptā Scri-

rentium sententiam, quā recentet
*Loffr. in sua parafr. ad c. unicū, de
fratr. de benef. & à Peregr. de iu. Fisci
lib. 1. c. 2. n. 103*, Inde cauendum
72 est à *Io. Ant. Lanar. viro alioqui
eruditissimo, qui in suo resp. 13.
voluit, beneficium illius Contti-
tutionis procedere etiā in dona-
tionibus factis ab inferioribus
dominis, quos Barones appella-
mus, de feudo superioris domini
consensu accedente, eo quod
consentiendo Rex ipse, videatur
donare, l. obuenire, ff. de verb. signif.
cum traditis ab *Isern. in c. 1. in 4.
col. vers. alij dicunt, qui success. feud.
dar. tene. & in c. 1. §. sed & res, per
quos fiat inue. col. 3. n. 10*. est enim
hæc traditio cōtra receptā alio-
rum omnium *Scribentium* sen-
tentiā, qui solūm supremis Prin-
cipibus concessum esse hoc pri-
uilegium voluerunt, adeo vt
Socc. lun. conf. 92. col. 2. vol. 4. in-
dubium reuocarit, an hoc iure
censenda essent donata à Duce
Ferrariæ, et quod Summi Pon-
tificis beneficiarius esset, quam-
uis omnia regalia iura obtine-
rent. Argumentum verò, quo
Lanar. vtitur sumptum ex *tex. in
l. obuenire*, satis est fallax; is enim
qui alteri donanti suum præ-
stat consensum non verè dat,
sed per fictionem, vt docuit
*Bart. in l. more maiorum, ff. de iu-
risdict. omn. iudic.* vndè non pote-
rit eandem vim obtinere hæc
impropria donatio, quam ha-
beret vera; nec dominus consen-*

riendo aliud facit, quàm tollere obstaculum legis vetantis feudorum alienationem, inuitis superioribus dominis, de quo *in l. Imperialem, de prohib. feud. alien.*

Beneficium autem huius Cōstitutionis, ità latè patet, vt locū habeat, siuè agnita fuerit pars à consorte, siuè non, vt obseruauit *Io. de Platea in eius commentario, & Alciat. in l. si mihi, & Titio, nu. 18. vers. sed hac in re, ff. de verbor. obligat.* quod notandum est, cū aduerfetur regulis iuris accrescendi, quod datur tantum in re non agnita, & cessat quando semel fuit quæfita, ex *tex. in l. 1. de usufr. accr. cum simil.*

Inde patet minus verè ab aliis quibus traditum fuisse, hanc Cōstitutionem, de qua agimus, fundatam esse in ipso iure accrescēdi, & in ea esse casum expressum, ex quo in contractibus est locus dicto iuri; nàm, vt rectè aduertit *Bald. in commentario ipsius l. & in l. si qua mulier, num. 2. vers. superstites, supra ad S. C. Tertull.* hæc successio inter confortes Principalium largitionum, inducta est iure quodam singulari, & (vt eius verbis vtar) anomalo, quales erant illæ, quæ dabantur inter decuriones, nauicularios, cohortales, & alios, qui numerantur in *tit. de hered. decurion. ubi Accurs.* inter alias huiusmodi successiones meminit de hac inducta per *legē istam*, vt bel-

lè declarauit *Iul. Clar. in §. feudum quæst. 77. in fin.*

Vt autem dispositioni huius legis vnica locus sit, necesse est concessionis verba ità esse concepta, vt appareat concedentem noluisse separatim, sed coniunctim concessionarijs prospicere. Vndè si Princeps largitus fuerit aliquid Sempronio, ac Lucio quandiū vixerint, superstes prædefuncti partem obtinebit, *Arctin.* hoc exemplo videtur *in d. l. si mihi, & Titio, de verb. obligat. col. 4. & Alex. conf. 30. num. 9. lib. 1. & Corn. conf. 285. col. 4. lib. 3.* Idemq; erit si concessio fiat duobus, & cuilibet ipsorum insolidum, *Alex.* ità respondit *in d. conf. 30. & Curt. Senior conf. 49. num. 54.* qui dicit neminem in hoc dissentire, quod verissimum est; sunt enim verba satis per se clara: secus autem dicendum esset, si dictio illa, *insolidum*, adiecta non fuisset, cum verba, *cuilibet ipsorum*, disjungant potius, quam coniungant, vt notat *Bar. in l. huiusmodi, §. de quibus, de leg. 1.* & ità iudicatum refert *Reuert. in quadam sua decis.* in causa Berardini de Tarsia cum Regio Fisco, in concessione facta à Rege duobus de viginti vntijs, cuilibet ipsorum decem; Fiscus enim ad decedentis partem admissus fuit, excluso socio superstitite. Quod si donatio his verbis concepta fuerit, de vno in alium reuertendo, consortis causa potior erit, ac Fiscus

excludetur, *Feder. Senens. consil. 218. in 2. dub.* Idemque iuris erit in donatione facta Mæuio, & Seio fratribus, ita quod trāseat in dominium cuiuslibet ipsorum, ut respōdit *Lanar. in præall. cons. 13.* & alias species concessionū cumulat *Quintil. Mādos. in addit. ad respons. Roma. 315.* quē non trā-
 77 scribo; cum pudeat aliorū dicta transcribere nihil addēdo, ut inquit *Bal. in rep. l. 1. sup. de sacros. Eccl. lo. Fab. in §. adeo inst. locati.*

Est autem adnotandum, hoc casu consortem non succedere p̄defuncto, sed ex propria persona vocari ex vi prioris concessionis. Inde fit, ut de hac accrescēte portione minimē noua
 78 inuestitura petenda sit, quā prior sufficit, ut docuit *Iser. in c. 1. §. sed & res. per quos fiat inuest. vbi Aluarot. & Affl. idemq. Iser. in c. 1. in fin. quæ sit prima caus. benef. amitt. Iaco. in sua inuest. in verb. ius accrescēdi, & Frecc. de subfeu. li. 2. auth. 3. n. 15.* Vnde etiā oritur, ut in hoc Regno, in quo succedens in feudo tenetur domino superiori p̄stare releuium, hoc est soluere medietatem fructuum illius anni, quo possessor feudi moritur, ut habetur in *§. sed & res*, paulō antea citato, minimē teneatur il-
 79 lud soluere iste socius p̄ portione ei collegæ, morte obueniente, ut respondit *Loffred. in suo respons. 15.* in egregia facti specie, concessio à Rege comitatu viro, atq; vxori, ita ut altero ex coniu-

gibus p̄moriēte, totum feudum superstes haberet; p̄mortuo vno, alterum ad releuij solutionem non teneri; quia non uti successor veniret, sed uti cōprehensus in prima inuestitura; secus autem dicendum esset si ut successor vocaretur, ut censuit *Reg. Cam. Sum. huius Regni, in causa Regij Fiscij cum Alphonso Galeoto, cū enim Episcopus Squillacensis feudum à Rege habuisset pro se, ac Alphonso fratre, eiusq; hæredibus, mortuo Episcopo, Alphonsus frater ad soluendum releuium fuit dānatus, ut refert Reg. Reuert. in quadā. ex decisionibus suis manuscript.*

Consequitur autem satis con-
 80 trouersa quæstio, an scilicet hoc ius accrescēdi, siuē anomala successio detur in feudis; qua in re tres reperio *Scribētium* sēntas. Primam affirmatiuam. Secundā contrariā negatiuam. Tertiā distinctionis fœdere utramquē conciliantem.

Primā affirmatiuā, quod habeat locū in feudis amplexus fuit *Bal. in c. 1. de frat. de no. benef. inuest. et in l. 1. sup. de cad. toll. & in l. si qua ad S. G. Tertull. Paul. Alex. Cum. & Croc. in l. si mihi, et Titio de ver. obl. & idē Croc. in l. re coniūcti, de leg. 3. & hanc magis receptā à Scriptoribus testatur Iul. Clar. in §. feudū, q. 77. cuius sēntiæ fundamētum illud est potissimum, quod sumitur ex *tex. in cap. unico de feudi cognit. in quo traditur vniuersalis re-**

81 gula, quod omnia, quæ non reperiuntur decisa iure feudorû, sunt terminanda ex decisionibus iuris ciuilis, nec sit facienda differentia inter ius feudorum, ac commune, quando non reperitur expressa, *cap. si dilecti, S. nos igitur, de confirmat. util. vel inutil.*

Contrariam sententiam secuti sunt Cyn. in *l. unica, supra quando non pet. par. l. ser. c. j. de frat. de no. benef. inuest. in c. 1. de duob. fratrib. à Capit. inuest. & in cap. 1. de feud. March. Lucas de Penna, & Valenzuela Piscator in l. unica, infra, si lib. imper. socius, cum alijs, quos cumulat Fachineus controuer. iur. lib. 7. cap. 63. Addent. ad cons. Alex. 130. 1. vol. Mandosius ad consil. Roman. 315. & ante eos latissime Curt. Iun. in tract. feud. in 2. p. princ. in fin.*

Media fuit opinio Accursij in *d. l. unica, si lib. imper. soc.* quam sectatus est Bal. in loco supra citato num. 73. quam prosequitur M. Mantua. cons. 163. quod incipit *Castellum, in 1. dubio*, qui distinguunt inter largitionem factam à Principe motu proprio, & factam ad petitionem, & supplicationem partis: in prima specie socij partem alteri accrescere, in secunda Fisci causam portionem, excluso socio, esse voluerunt. Verùm hæc sententia nihil saporis habere mihi videtur; non enim video, quæ recta constitui possit differentiarum ratio

inter hos casus, cùm omnia alia priuilegia, quæ huiusmodi donationibus tributa sunt habeant etiam donationes, quæ petentibus partibus fiunt; quia aliàs dicendum esset cessare in eis dispositionem *l. cum multa, supra de bon. qua liber.* quod nemo ex *Scribensibus* vnquam attentauit, vnde, seposita hac tertia opinione, videndum remanet, quæ nam ex alijs duobus sit verior.

Et quidem Cyn. & Isern. & eorum sectatorum sententia mihi potior videtur, idq; apertissimè probat *tex. in præcitato cap. 1. de fratrib. de nouo benef. inuest.* his 83 verbis: *Si duo fratres de nouo beneficio, et nõ de paterno simul fuerint inuestiti, vno sine hærede defuncto: ad alterum non pertinet eius beneficij portio.* Traditur ergò regula generalis, ius accrescendi, siuè reciprocam successionem, in feudis non dari. Subdit postea idem *tex.* exceptionem, dicens: *nisi facta fuerit eo pacto inuestitura.* Ex quibus verbis colligitur, non ex aliquo priuilegio, sed solùm ex tenore inuestituræ socium alterius socij partem consequi posse, quod non est priuilegium. Principalis liberalitatis, quia idem iuris est in concessione feudi nõ à Principe, sed ab inferiore domino facta, si eius verba eo pacto concepta fuerint, vt vocetur socius superstes in consocij demortui locum, vt probat *tex. in cap. 1. de duob. fratrib. à Cap. inue-*

Stitis; & cùm habeamus expressam provisionem iuris feudalis, non est opus recurrere ad ea, quæ ius commune constituit, nec poterit ad hoc adduci *text.* ab aduersarijs citatus in *cap. 1. de feud. cogni.* quia procedit, quando non habemus particularem decisionem iuris feudorum, tunc enim ad ciuile est recurrèdum.

Illud autem inuestigandum, 84 erit, an saltem in feudis indiuisis locus sit successioni huic reciprocæ? quam quæstionem excitauit post *Pyrr. Accurs. in d. cap. 1. de frat. de nou. benef. &* pro vtraque parte argumentando suam sententiam non aperuit, nisi illam, quam posteriori loco retulit, amplexatum dicamus, quæ est, vt in indiuiduis Fiscus consortem non excludat. Verùm *Ifern. ibid. Bald. Aluar. & Loffred.* pro Fisco responderunt, cui voluerunt ius esse hanc rem communem cum consorte diuidere, vel integram alienare ex priuilegio, de quo latè diximus *supra in l. 1.* & huic sententiæ accedo; eò magis, concesso duobus feudo indiuiduo, nam ipso iure inter eos censetur facta diuisio, vt ex *Auaroto, & Soccin.* docuit *Camer. in repetit. cap. Imperialem, §. praterea ducatus, pag. 99. in impress. magna.*

Deniq; vt huic tractationi finem imponam, certi iuris est, ex *d. Constitutione l. vnica, si libe. imper. soc.* ità demùm consortem

85 admitti, si alter sine hærede decedat, cùm expressè *Imperator* hoc caueat, illis verbis *nullo hærede relicto*, circa quorum interpretationem satis fuit à *Scribentibus* laboratum; siquidem *Accurs. Odofred. Io. de Platea, Rebuff. & nouissimè Valenzuela Piscator nu. 20. in Commentario illius legis* opinati sunt, intelligenda esse de quocumq; hærede, siuè suo, siuè extraneo, adeò vt Fiscus, vel socius etiam ab vxore excludatur: idemq; voluerunt *Petr. de Bellapert. Cyn. & Saly.* qui dicit hanc esse receptiorem sententiam in *l. 1. sup. unde vir, & vx.* vbi idem affirmat *Alex.* qui secundum hæc respondit in *consil. 24. incip. ponderatis his, num. 7. lib. 5. & Alciar. in l. si mihi, & Titio de verb. obligat. num. 19. & Socc. Iun. cons. 73. nu. 9. in princ.*

Diuersam sententiam amplexati sunt *Accurs.* sibi contrarius in *l. 1. ff. unde vir, & vxor, & in l. 1. sup. corit. Iacob. Butrig. Bart. & Deci. ibid. & latè Peregr. de iur. Fisc. cap. 2. num. 102.* qui refert ità pronunciaisse Venetijs decem Virorum consilium, & ante eū *Boss. in tract. de Principe, nu. 204.* & nouissimè *Castr. de Annon. Ciuil. notab. 7. num. 4.* qui omnes censuerunt de liberis tantum non de extraneis hæredibus esse interpretanda verba illa: *nullo hærede relicto.* Ego vt meam proferam sententiam, censerem in huiusmodi quæstionis solutione

86 inspiciendam esse ipsius rei donatæ naturam, nam si res talis esset, quæ omnes hæredes sequatur, putarem etiam extraneos, vel ex testamento, vel ab intestato esse admittendos: suos verò tantùm esse vocandos, quando ea, quæ donata sunt ad extraneos minimè pertinere possunt, ex ijs, quæ habentur *in l. ex facto, §. si. ff. ad trebell.*

Et tandem obseruare oportebit, hanc prærogatiuam imperialis liberalitatis non extendi ad alias personas, quàm ad expressas in ipsa donatione; nam si vnus ex socijs superstes erit filio alterius socij prædefuncti, non admittetur ad successionem, sicut admitteretur, si primus cõcessionarius decessisset, vt eleganter respondit *Alex. cons. 204. vol. 2. & notauit Curt. in tract. de Feud. in fin. 2. par. princip. num. 75. cum seq.*

Tertio loco prædictis additur aliud priuilegium, quo gaudent imperiales istæ liberalitates, quæ in benè de Republica meritis virtutis intuitu conferuntur, vt concessio, quæ aliàs ad hæredes non transiret, ad filios istorum benemerentium propagetur, vt respondet *Andr. Barb. cons. 44. lib. 2. à num. 13. Soccin. cons. 59. lib. 1. num. 4. & cons. 84. lib. 3. num. 12. & Deci. cons. 262. num. 4.* quod tamen non minus acutè, quàm verè impugnat *Barbosa in l. quia tale solut. matrimon. num. 9.* admit-

tēs hoc priuilegium in duobus tantum casibus, vel quando de ipsius Principis donantis tantùm damno, ac interesse tractatur, ex ijs quæ tradit *Bar. in l. fin. num. 4. ff. de seruit. leg.* vel quando donationis verba ità concepta sint, vt in vtrunq; sensum accipi possint, & dubium sit, an concedens rem donatam ad hæredes quoq; voluerit propagari; veluti si Princeps aliquid donet Titio in perpetuum: verbum enim illud *in perpetuum* dupliciter interpretari poterit, vel donec Titius viuet, vel vt ad hæredes quoq; extendatur, qua in specie in dubio donatio ob merita ampliori, ac benigniori modo erit interpretanda, itaut ad hæredes transeat, vt respondit *Dec. consil. 197. incip. in casu, nu. 2. ad fin.*

Quartò recèsetur, & aliud huiusmodi largitionibus peculiari iure, ac speciali prærogatiua tributum, vt quamuis aliàs, quando aliqua donatio fit alternatiuè, electio sit donantis, cum semper optio detur debitori, si tamen Princeps alicui ob merita illud, aut illud donaturum se promiserit, donatarius eliget; ità egregiè docuerunt *Bald. & Alber. in l. fin. ff. de const. Princ.* vbi etiam hoc obseruauit doctissimus Collega meus *Dom. Regens Tap. Marcio Belmontis, & Roman. in l. de pupillo, §. qui opus, de no. oper. nunc. l. a. in §. huic proxima, in tit. de actio. Bald. in l. Lucio Titio,*

ff. de legat. 2. vbi Peralta, & DD. in l. qui duos, de legat. 1. & ita censuisse Regiam Cameram huius Regni in causa Ill. Io. Andreæ ab Auria cum Fisco Regio in anno 1568. refert Reuertier. in suis decis. manuscript. Verum Ioann. de Plat. in l. 2. supra de castren. & ministerian. insignem tradidit ad prædicta restrictionem: voluit enim ita demum donatario dari optionem, si donatio fuerit de ijs rebus, quæ non sunt de ipso
 91 *corpore patrimonij Fiscalis, ut eius verbis utar, sed de ijs, quæ Princeps penes se non retinet, sed alijs concedere solet, ut sunt officia, ac alia huiusmodi; secus verò in rebus, quæ verè sunt de ipso patrimonio: tunc enim Principis erit electio, & quod minus fieri possit Regij patrimonij diminutio fiat; & licet ipse nihil adducat, prodesse suæ sententiæ poterunt ea, quæ habentur in l. nec damnosa, de precib. imp. offer. & in cap. intellecto, de iur. iurand.*

92 *Quintò est etiam & illud specialiter in donationibus, de quibus agimus constitutum, ut in earum successione representatio non detur, cuius sententiæ Author citatur Bart. in Auth. post fratres, supr. de legit. hered. qui generaliter tradidit hoc esse seruandum in bonis, quæ ex dominica largitione transferuntur, cui assentiuntur Fulgo. & Corn.*

in Commentario dictæ Authenticæ cum alijs, quos recensuit Auend. ad l. Tauri 40. in gloss. 2. num. 70. cum seq. & ante eum Costa in libello de Maiorat. Reg. Cor. nu. 19. cum plurib. seq. & Aluar. Valasc. de iur. emph. quest. 50. qui alios quâplures citant. Afferunt autem pro fundamento huius sententiæ rationem, cur diuerso iure censeferi debeant huiusmodi bona ab alijs à non Principe donatis, ac illam assignant, quod representationis ius ortum ha-
 93 *beat à sanguinis, ac coniunctionis affectu, qui in Principe donante non consideratur, cum ad libertates istas exercendas Reipublicæ cura, atq; charitate moueatur, ut homines ad seruiendum alliciat. Et quia ut plurimum patrum sunt maiores natu nepotibus, ideoq; magis idonei ad nauandam in Principe obsequio operam, propterea representatio minimè admittatur.*

94 *Contrariam partem secuti sunt Paul. Cast. conf. 164. vol. 2. Abb. conf. 85. lib. 1. Molin. in tracta. de primog. lib. 3. c. 7. à n. 12. & alter Molin. è Societate Iesu in opere similiter de maiorit. in scripto, disp. 626. num. 13. & nouissimè Io. Castillo quotid. controuer. iur. lib. 3. cap. 19. num. 262. quæ sententia mihi magis probatur: nam argumenta, quæ ex aduerso afferebantur, satis leuia sunt, & ferè indigna summa eruditione illo-*

rum, qui ijs sunt innixi. Dùm enim negant in his bonis representationem dari, ex eo quod in eis iure sanguinis, & non hæreditario succedatur, assumptum hoc falsum esse docet pluribus medijs *Molin. de primogenit. lib. 9. cap. 6. num. 49.* Quod si iuuari velint aduersarij præsumpta Principis mente, quasi credendum sit velle eum præferre, qui magis sit idoneus ad seruiendum, cum sit maioris ætatis, infirmum prorsus est hoc fundamentum, cum faciliter præsumptio hæc
 95 enim præsumitur Principem, dùm expressè non dicit, velle ea, quæ iure constituta sunt, subuertere, & antiquare, ac representationis ius, summa æquitate inductum, repudiare, argumento *tex. in l. si quando, C. de inoff. testament. præsertim cum non semper sit verum, patrum nepote magis aptum esse, cum multoties nepos iuuenis, patruus effectæ ætatis esse contingat.* Mouet autem me aliud, quod à nemine tactum video, neq; refragari potest huiusmodi argumen-
 96 to. Feuda enim à Principe dantur semper ea conditione, vt vassallus debita obsequia, ac seruitia præstet, idquè adeò in feudi concessione est proprium, vt de eius natura esse dicatur, *cap. 1. §. huius autem generis, ex quibus caus. feud. amitt. cap. 1. §. porro, quæ sit pri-*

ma caus. benef. amitt. & tamen in
 97 feudis non potest negari dari representationem, *cap. 1. de success. feud. idq; indubitati iuris esse voluerunt Scribentes, cumulati à Tirac. in tract. de primogen. questio. 40 num. 20. quod Costa, & Auend. ipsi fatentur, ergò non est verum in ijs, quæ à Principe largiuntur & seruitiorum causa donantur, non dari representationem.*

Subnectitur sextò loco aliud priuilegium, vt si quis non seruet modum à Principe appositum
 98 in donatione, cadat ab ipsa re donata, siuè fuerit modus causa finalis, siuè non, ipsius donationis; neq; in hac specie adhibetur ea distinctio, de qua in *l. 1. C. de donat. quæ sub modo, & in l. ea conditione, de rescind. vendit. & per Abb. & alios in cap. verum, de condit. apposit.* Semper enim modus in donationibus Regijs appositus præsumitur causam dedisse ipsis donationibus, vt eleganter docuit *Gregor. Lop. in l. 22. tit. 13. par. 2. in verb. ò no le guardasen.*

Septimum additur prædictis priuilegium, vt de istis Principibus largitionibus etiam si in
 99 Ecclesias, vel Ecclesiasticas personas conferantur, cognoscat ipse Princeps per suos Iudices: Inde *Bartholomæus noster Capuanus in Constitut. huius Regni quæ incipit de Burgensaticis, sub tit. de sacram. à Baiulis præst. quem citat Azued. ad l. 4. lib. 1. nouæ recopil. dicit,*

cognitionem esse Principis de omnibus rebus, quæ clericus tenet à bursa Regis (vt eius verbis vtar) quod *ibidem* adnotarat *Ifern.* quinimmò Constitutione Regni Hispaniarum cauetur, clericum bona sic donata obtinentem, illis priuari, si forum Regis declinet in præcitata *l. 4. noua recopila.* & expressim cautum est *l. 57. tit. 6. par. 1.* Ecclesiasticas personas Regis iudicio subijei pro rebus, quæ ab ipso profectæ sunt.

Sed quoniam *Scribentes* parum diligenter hanc propositionem tractarunt, nè in re graui allucinemur, plures species sunt distinguendæ.

Et quidem si bona à Principe donata, sunt feudalialia, explorati, & non controuersi iuris Regios Iudices esse competentes, *cap. ex transmissa, cap. verum de for. comp.* & in hoc Regno Neapolitano inter cæteras conuentiones initas à Rege Carolo Secundo cum Sede Apostolica, fuit conuentum *in cap. 94.* quod incipit *Item statuimus, quod clerici ad secul. iud.* atque hoc iure vtimur.

Et quoad donationes Iurium regalium, quæ à Regibus personis Ecclesiasticis fiunt, idem dicitur statutum in Hispanijs, *per d.l. quæ est 57. tit. 6. par. 1.* vt testatur *Ioannes Lup. in cap. per vestras in quæst. quæ incipit, sed est pulchra dubitatio num. 49. fol. mihi 314. de*

donat. int. vir. & vxor. qui allegat *l. 4. ordinationum lib. 2. tit. 1. sequitur Mattren. in l. 2. tit. 1. lib. 4. num. 4. noua recopilationis,* 101 quia scilicet huiusmodi regalia, quamuis non sint concessa in feudum, semper tamen sub concedentis iurisdictione sunt censualia, ideoque minimè absque domini consensu possunt alienari, *Bart. in l. in diem, de aqua plu. arcen. & in l. cotem ferro, §. qui maximos, de public. & vectigal. num. 5. Imol. in l. in concedendo, de aqu. plu. arc. Bertach. de gabell. in 1. par. vers. nono quero, Capyc. in inuest. in verbo, & cum gabell. Frecc. de subfeud.* 102 *lib. 2. auth. 13. post nu. 8.* Secundum quam legem possessor tenetur Fisco Regio ostendere de huiusmodi, *Afflict. in cap. Imperialem §. illud, num. 32. de prohib. feud. alienat. Lucas de Penn. in l. 2. supra, quando nõ pet. par. Gram. cons. crim. 9. Marta vot. 31. & quidem quicquid sit de legis huius iustitia, regula bona est, vt attendantur Iura, quæ supremi dominij Principi reueruata censualia, tunc enim secundum hanc legis dispositionem appellationes, quæ à sententijs Iudicum ab Ecclesijs constitutorum in causis inter ipsarum vassallos interponuntur, à Regijs Iudicibus diffiniri, ac terminari videntur.*

Quando verò à Principe donata feudalialia non sunt, aut reueruata modo supradicto, Iudex

103 Ecclesiasticus erit adeundus, ex celebri *Alberici* traditione in *Authen. statvimus supra de sacrosanct. Eccles.* & Constitutiones Hispaniarum ita erunt restringendæ, quia aliàs essent nullæ, tanquam contra libertatem Ecclesiæ.

Octauum numeratur priuilegium prædictarum donationum, vt quamuis aliàs donans remunerationis causa insolidum teneatur, ex ijs, quæ tradidit *Angel. in l. sed hoc ita, ff. de re iudic. cum alijs*, quæ adducit *Ioannes Lup. in rubr. d. cap. per vestras, pag. 46. in magnis, in cap. incipien. limita secundo, num. 9.* Princeps tamen, quamuis ob merita donauerit, non tenebitur nisi in quantum facere poterit: insignis *tex.* est ad hoc in *cap. 1 de not. feud.*

Indè duo oriuntur satis notatu digna, quæ exactè examinare non pigebit. Primum est, vt cum Princeps, qui remunerationis causa donauit, 104 non teneatur nisi in quantum facere potest, deducto omni ære alieno, si Ærarij inopia superuenerint creditores omnes, vel hypothecam, vel personalem tantum actionem habentes præferendi sunt, & quod superest in donationibus 105 satisfacièdis erogabitur; quia prius omne æs alienum dedu-

cendum est.

Et quoniam ob temporum calamitates aliquoties hac de re tractatum fuit, non grauebor posterorum memoriæ mādare ea, quæ disceptata fuerūt in quodam grauissimorum vi- 106 rorum conuentu, inter quos fuit Clariss. Io. Bertrandus Gueuara olim Salernitanorum, postea Pacis Augustæ Antistes, qui censura Magistratum huius Regni sanctissime functus, nunc supremum italicum Cōsiliū moderatur, vir omnium literarum, ac virtutum genere ornatissimus, Archiepiscopus Compostellanus merito creatus.

In primis extra omnem dubitationem visum fuit ex Regis Ærario esse exoluenda stipendia militibus, qui pro Regni defensione, siuè Castrorū præsidio, siuè Classi sint adscripti, siuè equestri, siuè pedestri 107 militiæ sint destinati, ea; ante omnia esse præstanda, eodemq; iure cõtendenda esse additamenta illorum, quæ ultra consuetata stipendia in rebus, virtutis causa conceduntur, quæ vulgari sermone *vantaggia* appellantur, quæ eodem priuilegio gaudent, cum non sit de additamēto diuersum ius statuendum, argumento *tex. in l. etiam de iur. dot. cum simil.* præsertim cum virtute, ac nobilitate præstan-

riores

tiores honor iste haberi soleat, adeò vt ipsius exercitus nerui dici possint, & hi duplicarij à Romanis vocabàtur, vt ex *Liui* docuit *Lipsius de militia Roma. lib. 5. dialog. 16.*

Pari etiam loco Iudicum stpendia esse censenda, atq; expé sas omnes, quæ in bellicis apparatibus, ac munitionibus, & in iustitia administranda sunt necessaria; cùm enim tributa, ac
108 vectigalia Principi præstentur. Primò, vt se suosq; cum dignitate, ac splendore decenti alat; deindè, vt Populus ab hostibus armistueatur, & à domesticis iniurijs legibus, ac iudicijs defendat, vt inquit *Augustus contra Faustum, c. 74. Ifern. in cap. 1. in verbo vectigalia, ante nu. 15. in tit. quæ sint regalia, & in Constit. Regni super incisionibus, Affl. in Consti. Magistri Camerarij, & in c. 1. S. illicitas, de pace tenend. int. subd. & iur. firmat Luc. de Penn. in c. neminem, de suscep. & latè D. de Pon. in tract. de potest. Proreg. in tit. de tractis, nu. 13. necessariò sequitur, vt ex tributorum ipsorum, ac vectigalium redditibus milites, ac
109 iudices, quorum causa constituti fuerunt, cæteris omnibus creditoribus præferantur: nec aliquis conqueri poterit, cùm isti sua opera Rempublicam totà, atq; summâ rerum quasi totius pignoris causam saluâ faciant,*

argumento *tex. in l. interdum, ff. qui pot. in pign. hab. quæ cùm ita sint, minimè necessaria erit Anchar. indagatio, qui in cõf. 378. incipiente viso supradicto num. 7. tradit, militem creditorem cæteris personalem actionem habentibus esse præferendum, cùm ex prædictis Constitutionibus, etiam hypothecarijs fore potiore.*

Secundo loco frequētissimis
110 sententijs comprobatum fuit recélendos esse Ærarij, ac Fisci creditores, siuè habentes hypothecam, siue personalem tantum actionem, interq; eos iuris ordinem esse seruandum, vt scilicet hypothecam habentes præferantur personalem tantum actionem obtinentibus, posthabitis, ac postèriori loco constitutis ijs, qui ex largitionibus dominicis, quamuis meritorum causa donatis aliquas quantitates consequi debent, cùm illarum solutioni Fiscus non sit astrictus, nisi cùm vires Ærarij sufficiant, deducto nè dominus egeat, ac omni ære alieno, vt probat apertissimè *tex. ad hoc superiùs citatus in c. 1. de not. feudor. vbi hoc adnotarunt Bal. Affl. Aluar. Lipar. & alij, & insuper Capyc. in inuestitura, in ver. feudum de cauena, & Gram. cõf. 160. num. 9. & nouissimè Aluar. Valas. de iur. emph. q. 40. nu. 19. in fin. Nec admittenda*

111 est vana *Capycij* dubitatio, dū prædicta locum habere suspicatus est in debitis contractis antè donationes factas, ac eo tantum casu creditores præferēdos esse: semper. n. potioem esse creditorum causam, & nouissimè iuris regulæ, & authoritates *Scribentū* suadent; nām itā tenuerunt in proposita specie *Aluarot. & Liparul.* supra citati, quod secus est, si & creditores ipsi ex largitionibus hypothecam habeant.

Nec audiendi sunt isti, quibus largitiones factæ fuerunt, quod vt plurimum eas à Principe obtinuerint ob bellica seruitia, ac insignia in Rempubicā merita; ideoq; ipsos inter milites etiā esse censendos, cū ipsam suo sanguine, ac sudore sint rutati: facile enim huic obiecto responderi potest: nām cū Princeps
112 ad has largitiones faciendas, nullo iure fuerit obligatus, vt iā inde à principio diximus, vel quod isti tēpore quo militarunt stipendia habuerint, vel quod ex aliqua obligatione ad id tenebantur, donationes istæ ex sola liberalitate processerunt, & hoc in specie aduertit *Aluar.* supra citatus.

Illud autē controuersum fuit,
113 an si huiusmodi Dominicæ donationes ijs verbis sint conceptæ, *vt donantis bona sint hypotheca affecta*, isti donatarij sint creditorum numero aggregan-

di? vel si Rex annum redditum alicui largitus fuerit super vectigali, aut portorio; cū dictio illa *super* hypothecam importet, *l. Quintus, de ann. legat.* quando de
114 monstrationis causa corpus non fuerit designatum, quod ex verborum serie colligetur, per ea, quæ *Bar.* tradidit in *l. codicillis, §. instituto, de leg. 2.* vbi *Castrensis nu. 2.* agit de assignatione annuæ pensionis, & *Rom. cons. 388. n. 1. cum seq.* in cuius additione *Mandosus* plura cumulat, quibus conueniunt ea, quæ colligit *Aluar. Valasc. de iure emph. q. 32. n. 17.* & ante eum *Padilla in l. & in prouinciali, sup. de seruit. & aqua.* & hac quæstione tractata, censuit maior pars illorum, qui consultationi interfuerunt, habentes donationes cum hypotheca, cæteris creditoribus esse connumerandos, & si tacita tantum esset præferendos fore alijs creditoribus expressam, sed posteriorem habentibus, ex ijs quæ tradidit latè *Negusan. de pignor. par. 5. n. 2. memb. 1. nu. 1.* Ego verò dubitabam, & mihi nonnulli assentiebantur, nām is, qui donationem habuit, licet hypothecam adeptus fuerit, non per hoc donantem vrgere poterit, itaut beneficium amittat, nec teneatur ultra quā facere possit; hoc enim per hypothecam non tollitur, nè donans ex sua liberalitate dānum patiat, *d. c. 1. de not. feud. l. Diuus de reg. iur. l. inter eos, §. ijs quoq. ff. de*

re iud. cum simil. & hypotheca efficacius obligabit, quia & personā, & bona oneri subiacebunt, sed exceptionem, nē ultra quam possit facere teneatur, nō aufert. Crederem tamen huiusmodi donatarios alijs sinē hypotheca esse anteponeudos.

Alterum, quod oritur ex Constitutione illa, de qua in c. 1. de not. feud. est, quod vrgente inopia, 115 Aerarij Princeps huiusmodi largitionum solutionem differre poterit. Vnde Capyc. in loco superius citato inquit per illū tex. sustineri posse id, quod aliquando Fiscus in hoc Regno fecit, dū ob æris alieni magnitudinem distulit solutionem pensionum, addens ad hoc vitandum proficere, si in concessionibus apponatur clausula: *ut neq; ob æs alienum, nec ob alias quascunq; Fiscus necessitates possit solutio differri.* Sed neq; ex his verbis, vel etiam alijs quibuscunq; satis esse poterit consultum donatarijs: nam ut obseruauit ibi Bal. & Aluar. hoc pactum minimē validum erit, neq; priuatis pactionibus tolli vnquam poterit illud, quod Rei publicæ utilitas exposcit, argum. tex. in l. nemo potest, de leg. 1. plura egregiè ad hanc rem cumulat Barbo. in l. alia. sol. matr.

Nec solūm, vt dixi, differri solutio, donec æs alienum dissolutum fuerit, sed etiam ipsas largi 116 tiones pro parte recidere licebit. nec nouum erit exemplum:

Legimus enim apud Suetonium, Caligulam commoda emeritæ militiæ ad sexcentorum millium summā præcidisse, vt retulit Lal. Taurel. in eleganti opusculo de militijs ex casu. colum. penultima.

Inde fit, vt quamuis perfectis donationibus nihil detrahi possit, l. perfecta donatio, sup. de donatio. si Reipublicæ utilitas suadeat, ac 117 necessitas efflagitet, dominicis largitionibus nouas cōditiones adijci posse, ac pro parte, vel in totum reuocari, vt lege vniuersali factum legimus in Hispanijs in donationibus ab Hērico Rege factis, & Lusitania alia lege lata, quam mentalem appellarunt; quæ omnia deducuntur ex ijs, quæ scripsit Bal. in l. nuptia, la prima, de Senat. & in l. qui se patris, sup. unde lib. & in l. qui fundos, vbi Io. de Plat. & Andr. de Barulo, sup. de omn. agr. deser. & Roma. cōf. 78. lo. Lop. in d. c. per vestras, in rub. §. 50. n. 5. ver. ex istis, & latius in §. 70. fol. 43. ver. ex istis, & Gregor. Lop. ad l. primā in fi. tit. 26. p. 4. Matt. ad l. 6. tit. 10. lib. 5. nou. recop. & in l. 11. glo. fi. tit. 7. eiusd. lib. 5. & ante eū Arr. Pinell. in l. 1. sup. de bo. matern. p. 3. in 15. & 16. illat. n. 66. & quāuis Princeps reuocans, vel 118 minuēs donationes iā factas benemerētibus, teneatur reficere damnū donatario, vt docuit Inn. in c. nisi cū pridē, de renūc. et Fely. in c. quæ in Ecclesiarū, de cōst. & Ias in l. si cōtra ius, vel util. publ. Aff. in

pralis. feu. q. 4. n. 17. & Arr. Pinell. in loco paulò ante citato, quando tamen id fit publicæ vtilitatis causa, necessitate cogente, vniuersali lege lata, & vi supremæ potestatis, ad nihilum tenetur, vt affirmant omnes prædicti, idquè euidenti ratione à nemine tamen adducta: si enim Princeps ad tantundem teneretur, nihil prodesset, aut satisfaceret reuocatio; nam quod vna manu auferret, altera restituere deberet, nec commodum aliquod inde sentiret. Rogandus ergò erit Deus Opt. Max. vt has temporum calamitates auertat, in quas proculdubio incidissemus, nisi incredibili prudentia, & assiduo labore, his malis obuiam iuisset. Excellentissimus Lemensium Comes

119 Don Petrus Ferdinandus de Castro, qui huius Regni moderator, Regis patrimonium, præter omnium spè, restituit, adeò vt æri alieno dissoluendo, tã creditoribus, quàm ijs, qui ob merita in Rempublicam, ac fuscum sanguinem à munificentissimo Rege domino nostro honestati fuerunt, iam sufficere possit.

Nonum erit priuilegium prosequendo cœptam materiam, vt quamuis magna sit largitio, quæ à Rege ob obsequia cõferatur, insinuatione non egeat, *l. sanctimus, sup. de donat. sicut nec ea, quæ à priuatis Principi donantur, Auth. item à priuatis, eod. tit.*

Consequitur decimum: in ijs

enim prouincijs, in quibus, vel ex consuetudine, vel aliqua Cõstitutione, quæsita ab altero ex coniugibus communicantur, donata à Principe præcipua erunt illius, cui donatio facta fuerit, & vsusfructus tantum communis remanebit, ita *Azeu. & Matt. in l. 3. gl. 6. ut. 9. lib. 5. no. recopil. quod coniux communibus expensis domino inseruisset, proprietatis quoq; vtriq; quæretur Greg. Lop. in l. 3. in glo. magna in fin. tit. 10. par. 5.*

Vndecimo notandù est aliud speciale in his dominicis largitionibus, ac præmijs militariibus, creditores exequi non posse nisi in subsidium, ac tantum debitoribus relinquatur, vt se honestè alere possint, vt quando donatio facta fuerit nedum pro præteritis seruitijs, sed etiam in futurum, vt sunt illa, quæ *entretenimenti* appellantur, quæ dantur veteranis, vt Principi, vel eius Vicario, aut Duci belli assistant, quales etiam sunt Continui in hoc Regno, de quibus latè *M. Ant. Surg. in suo tract. de Neap. illustr. lib. 1. c. 26.* erit hac benignitate vtendum, nè à seruitio Reipublicæ abstrahatur, ita *Bal. & Salyc. optimè in l. spè præmiorum, supra quæ res pign. obl. poss. & ita receptum est.* In alijs verò executio tantum in subsidiũ fiet super istis, quæ militiæ cõmoda vocantur, *l. cõmodis, de re iud. quæ licet antequàm donata sint, obligari nõ possint, d. l. spè*

premiorū, postea tamēēt executio
ni, nedū obligationi subiacebūt.

Duodecimo, & ultimo non
omittendum est aliud priuile-
gium harum donationum Prin-
cipalium, vt ex eis quærat
ius etiā absenti, & ignoranti, vt
pulchrè respondit *Bal. conf. 349.*
incip. *statuto*, quoniā concessio
Principis habet vim legis, vt pro-
batur in *l. pen. sup. de donat. int. vir.*
& *vx.* quæ autem à legis dispo-
sitione deferuntur, etiam in scio
quærantur, *l. cum pater, §. surdo, de
lega. 2. tradit Alc. in c. cum contingat
nu. 3. de iur. iuran. & Valenz. in l.
1. sup. si lib. imp. socius nu. 18. in fin.*

Tandem, vt perfectè tota hæc
tractatio absoluat, non erit su-
peruacuum inspicere, quibus
modis huiusmodi dominicę lar-
gitiones finiantur, quādo nihil
in eis est expressum: & Primò
videndum est, an si nihil dictū
sit in concessionibus morte, vel
donantis, vel recipientis termi-
nentur, an verò etiā ad hæredes
trāseant? & quidem ante omnia
cū nihil ex verbis colligi po-
terit, interpretāda erit mens ip-
sius concedentis. Erit pro exem-
plo elegans controuersia, quæ
preteritis annis in Supremo Ita-
lico Consilio agitata fuit. Dux
Medinæ Riuisicci preces Re-
gi porrexit, in quibus ob præ-
clara maiorum suorum merita
petebat sibi concedi, vt donec
viueret, à Regno Siciliæ frumē-
ta, quæ nascerentur in sua di-

tionem, quam in ea Prouincia sa-
tis amplam possidebat, absquē
aliqua solutione extrahere pos-
set. Rex noster facultatem hæc
illi concessit, nō donec vita fun-
geretur, sed per sex annos tan-
tum. Elāpso iām biennio mor-
tuus est Dux, ac in controuersia
venit, an suis hæredibus ius esset
pro residuo tpe, atq; licentia, vt
pre diximus cōcessa: Dicebāt ij,
qui Fisci partes tuebantur, satis
esse conspicuū concedentis men-
tem fuisse Duci, & non eius hæ-
redibus indulgere, & tempus il-
lud certorum annorum, quod
appositū erat, restrictionis cau-
sa, nē ea Dux donec viueret po-
tiretur, non deberi operari au-
gmentum, vt post mortem
quoq; duraret, & cū licentia,
extrahendi, quæ facultas est, *l. qui
saxum de donationibus*, intelligen-
da sit concessa personæ, ipsam
egredi non poterat, per *tex. in l.
apud Iulianum, §. si quis alicui, de
leg. 1. cuius verba sunt hæc: Si
quis alicui legauerit licere lapidem
cedere, quæsitum est an ad heredem
hoc legatum transeat, & Marcellus
negat ad heredem hoc legatum trāf-
mitti, nisi nomen heredis legato adie-
ctum fuerit*, vndè videbatur con-
cessionem prædictam duplicè
habuisse restrictionem, tempo-
ris, & personæ, vt scilicet ipse
Dux, & non alius pro designato
tempore, & non vltra euehere
frumēta posset, & cōsequēter fi-
nitā esse, eius morte, cōcessionē.

Contrariam sententiam, quæ
 128 obtinuit, qui tuebantur dice-
 bant, dispositionem quamlibet,
 quæ morte concessionarij expi-
 rabat ad hæredes transmitti pro
 illo tempore, quod fuit præstitū;
 & ideo legata annua, quæ lega-
 tarij morte finiuntur, *l. si in singu-
 los, de ann. leg.* si relicta sunt cum
 præfinitione alicuius temporis,
 veluti per decennium, ad hære-
 des transire pro residuo tēporis
 designati mortuo legatario, iura
 sunt expressa *in l. si cu præfinitione,
 ff. quando dies leg. ced. & in l. codicil-
 lis, de ann. leg.* Proderit etiam id,
 quod *Alex. tradit in d. S. si quis ali-
 cui, quem sequitur Dec. conf. 262.
 n. 2. circ. med.* ut ille *tex.* nõ præce-

129 dat, quando certa quãtitas fuit
 præfinita, veluti si quis Titio per-
 miserit incidere decē currus li-
 gnorum, nec Titius, morte præ-
 uentus, totam quantitatem inci-
 derit, nam tunc posse hæredem
 residuum cedere constat; vnde
 patet responsio ad illum *tex.* qui
 multum vrgere videbatur ex
Alex. traditione superius relata.

Est & alia voluntatis conie-
 ctura ex qualitate meritorum:
 si enim adeò magna forent, ut
 inæqualis videretur remunera-
 tio, si vita concedentis termina-
 retur, ad hæredes quoq; præsu-
 mendum est voluisse dominum
 largitionem peruenire, nè in-
 gratitudinis notam subiret: ità
 respondit *Alciat. conf. 203. nu. 2. 2.
 & Siluan. conf. 4. nu. 16.* hanc ta-

men traditionem, improbauit
Barbos. in l. quia tale, solut. matrimo.
 dicens debere sibi imputare is,
 qui minus congruam mercedē
 130 recepit. Ego verò quamuis
 forsan existimem non esse adeò
 efficacem hanc coniecturam, ut
 ex ea sola in iudicando auderē
 præ hæredibus respondere; cre-
 derem tamen *Barbosæ* argumē-
 tum minimè propositæ dubita-
 tionis adaptari posse, non enim
 quærimus, an his, qui largitionē
 accepit, valeat tanquam non di-
 gnè muneratus petere; ut hære-
 des suos donatio facta sequatur:
 hoc enim est extra omnem du-
 bitationem; si enim actio illi
 non datur ad mercedē, vel præ-
 mium petendum, ut iam supe-
 rius firmavimus, tantò minus
 illi nõ dabitur actio ad petendū
 augmentum congruum suis
 meritis. Sed illud tantum ex *Al-
 ciato, & Silvano* deducitur, quod
 ad iudicandū, an concessio trās-
 mittatur ad hæredes, vel morte
 extinguatur, coniectura capi
 possit ex qualitatē meritorū, ac
 quantitate mercedis, quã conie-
 cturam non nego vim aliquam
 131 habere. Sic enim ex qualitate
 pretij arguitur quid venerit in
 venditione, *l. 1. ff. de reb. dub. Bart.
 in l. semper in stipulationibus. de reg.
 iuris, Afflict. in dec. 68. nu. 2. Pinell.
 de rescind. vend. l. 2. 3. p. n. 2. & 9.*

Alia etiam erit coniectura ca-
 pienda ex causa ipsa, ob quã fit
 cōcessio, si enim Titio Princeps

ob merita donet annua centū ,
 vt se alere possit, vel alijs verbis,
 ex quibus conijci possit donatio
 nem in causam alimentorū fa-
 ctam esse, morte eius, cui cōces-
 132 sio facta fuit, expirabit, per ea,
 quæ congerit *Surd. in tract. de ali-
 ment. tit. 1. q. 12. ad n. 5.* Inde etiā
 fit, vt concessio facta Medico,
 vel Iurecōsulto illi, vt curet do-
 nantem, ac eius familiam, huic
 vt litibus eidem patrociniū pre-
 133 stet ex causa ipsa, quæ personā
 eius, cui facta est donatio non
 egreditur, iudicabitur persona-
 lis esse concessio, nec hæredes se-
 qui, *l. Seio, vbi Bar. de ann. leg.*

Attendenda quoq; erit ipsius
 rei concessæ qualitas, ac natura,
 vnde dicendum est, annonas, pa-
 134 nes ciuiles, ac soldatas, personā
 non egredi, cū huius naturæ
 sint, *c. 1. quis dic. Duc. Com. latè Io.
 Thom. de Mar. de gen. & qual. feu.
 in tit. 25. & 26.* vt tam morte
 eius, cui largitio facta est, quàm
 ipsius largientis terminentur;
 ideoq; successoris cōfirmatione
 egent, vt à *Caligula*, & *Vespa-
 siano* factum legimus vnico edi-
 cto. Ideoq; mortuo Philippo II.
 Domino Nostro, excitata hac
 difficultate, omnes huiusmodi
 concessiones *trattenimentos*, ac
vantagia, vt appellant, cōfirma-
 tæ vnico rescripto fuerunt, quod
 fortalsè necessariū non fuisset;
 quia moribus receptū est, merce-
 des istas obitu tantū concessio-
 135 narij finiri, vt testatur *Cast. de*

anno. ciuil. in l. 1. num. 49.

Officia quoq; si conceduntur
 explorati iuris est ad hæredes nō
 transire, *l. 1. de fideiuss. tut. sunt. n.*
 136 adeò personæ cohærentia, vt
 etiam si concessio cōcepta fue-
 rit, adiecto verbo, *in perpetuum*,
 nè ab ipsius rei natura deuenie-
 tur, intelligenda erit dictio illa
in perpetuum, donec vita eius, cui
 137 concessio facta fuit durauerit.
 Latè oīa cumulat *Gonsal. Mend.
 diuersiur. articul. lib. 2. c. 13. n. 6. &
 Barbof. in l. quia tale, sol. mat. n. 10.*
 Sed illud quæstionis est, an etiā
 morte concedentis officia finiā-
 tur; qua in re Regionis consue-
 tudo inspicienda erit: In Gallia
 138 debent à successore Principe
 confirmari, vt testatur *Pet. Greg.
 syntag. p. 3. lib. 47. c. 20. n. 7. & ante
 eum Guliel. de Bened. in c. Raynu-
 tius in verb. duas habes filias n. 44.*
 In Hispanijs verò noua confir-
 matione non indigēt, *Mattienz.
 in l. 2. gl. 2. n. 3. tit. 7. lib. 5. nou. recop.*
 Inspecta aut iuris cōmunis di-
 spositione Magistratus alicui cō-
 cessus cum cognitione vniuer-
 sitatis causarum, alijq; Iudices
 ordinarij, Principe concedente
 mortuo, absq; alia confirmatio-
 ne continuabunt iurisdictionē,
*Bal. & Salyc. in l. mandatum, sup:
 mandati;* ideoq; etiā Prorex no-
 uam iussionem minimè expe-
 ctabit, idq; nè desit particularis
 authoritas, docuit *Capyc. in c. Im-
 perialem col. 32. & Dom. de Pont. in
 tract. de potest. Proreg. in tit. de Assens.*

Reg.

139 *Reg. S. s. n. 4.* Constituenda verò erit differentia inter eos Magistratus, quos diximus, & illos, qui ab Episcopis, alijsuè Ecclesiasticis Prælatiis constituuntur: istorum enim iurisdictione expirare concedentis obitu, quasi Authoris iure resoluta, explorari iuris est, ut benè aduertit *Greg. Lop. in l. 2. o. tit. 13. p. 2. in verb. de los officios*, & latè post *Mattienz. & Mieres, Io. Gue. præct. qq. lib. 3. q. 11. à num. 10.* Quibus accedat *Gamma* omninò videndus *decis. Lusit. 354.* qui elegantè quæstionem pertractans, docuit, Regis concessionem factam à Rege tanquam ordinum Militarium Magno Magistro censi debere eo iure, quo ceteræ cõcessiones Regiæ; quia vnita, ac adiuncta est administratio horum ordinum Regiæ dignitati. Feuda

140 verò si cõcedatur, ad hæredes transibunt, *c. 1. in fi. de duob. fratr. Iser. in c. 1. qui success. & in c. 1. S. huius autem generis, ex quib. caus. feud. amit. & in c. 1. S. sed nec alia, qua sit pri. caus. benef. amit.* nisi esset feudum de Camera, seu de Cauena.

De annua verò largitione, ac promissione apud *Scribentes* admodum variatum fuit, quando
141 nulla hæredum mentio facta est, neq; ex parte concedentis, neq; ex parte eius, cui concessio facta fuit: nam in *l. Stichum, S. stipulatio, ff. de verb. obl.* tenet *Accurs. ac Bart.* personam non egredi; *Dyn. verò, Alber. Cuma. Roma. &*

las. ex mente Io. Fab. in S. omnis, inst. de verb. obl. censuerunt ad hæredes transire huiusmodi promissionem, *Odofr. verò, ac Paul. Castren. ibid.* voluerunt *Bart. & Accursij* sententiam æquiorè, *Dyni* verò, & aliorum Sectatorum veriorè. Ego autem opinor nõ esse discedendum à *Dyni* traditione, secundum quã censuit nostrum *S. Conf. vt testatum reliquit Capy. dec. 203.* & latè de feudo cõcesso pro Camera, quod sit personale, *D. Reg. Reuert. in decis. in causa Vniuersitatis Nuceriæ Paganorum cum eius Duce, & Fisco super prouentibus.*

Finiuntur etiam huiusmodi
142 largitiones delicto, aut alienatione, ut satis de per se patet: verumtamen difficilis est quæstio, an acquirens possit, vel delinquendo, vel alienando præiudiciũ afferre ijs, qui in prædictis concessionibus muneratorijs sunt vocati, quamuis ipsis principaliter non fuerit facta donatio: (exempli causa) si Titio, eiusquè filio Mæuio Princeps aliquid largiatur ob merita Titij, non autem filij; & quidem veriùs videtur parentis gesta damnũ inferre filijs non principaliter vocatis: ità inquit *Bal. in l. 1. sup. per quas person. nob. acqui. & in auth. si quas ruinas, de sacrosf. Eccl.* dicens censi tacitam intercedere donationem inter patrem, & filiũ, eamq; alienando parentem videri reuocare, ex regula *tex. in l.*

filie cuius, sup. famil. hercisc. & Aretin. in l. apud Iulianum, §. si quid alieni, de leg. 1. tradit concessioni factæ filio, patris intuitu posse à patre alienando, delinquendo, vel renunciando præiudicium fieri; quia profectitia censentur: citat ad hoc alios Aretin. inhærendo Ruin. cons. 42. n. 11. Vol. 1. & Corn. cons. 37. & in cons. 51. quod est Bened. Capr. Vol. 3. Accedat prædictis, quod voluit Iser. in c. 1. §. & si libellum, de alien. feu. pat. dū censuit, patrem posse filio præiudicare in feudo donato à Principe ipsi patri, ac eius filio, etiã nomine filij proprij expresso, si donationis causa fuerint merita paterna, nec de filio principaliter, nisi parētis intuitu ratio habita fuerit, cui assensi sunt ibidē Affl. Loffr. & Liparul. Et quibus coniecturis hoc arguatur, ibidē Isern. tradidit, & latissimè profectus est Meno. de præsumpt. præf. 28. Et ad prædictorum comprobationem adducuntur tex. in l. dedit dotem, de collatio. bon. & in l. sed si plures, §. in arrogato, ff. de vul. & pupill. & in emphiteusi idem post Bal. in d. l. 1. per quas pers. nob. acqui. voluerunt Iul. Clar. in §. emphiteusis, q. 16. & Morquec. de diuis. bono. lib. 1. c. 6. n. 29. latè Aluar. Valasc. de iur. emph. q. 49. & Pet. de Gregor. de concess. feud. p. 3. q. 7. & Dom. Reg. de Pont. vilus post hæc scripta in cons. 130. Vol. 2. nu. 9. & secundum hæc bis. censuit Regia Cam. vt retulit Reuert. in suis decis.

Primum, in causa Pauli Tholosæ cum Paulo Restiliano: Concessio enim officio à Rege Paulo Tholosæ Seniori, & eius filio eiusdem nominis, vnicuiq; eorū insolidum, itaut superstes ex eis illud haberet post mortem alterius; iudicatum fuit, licuisse patri ob cuius merita largitio illa facta fuit, officium alteri renunciare, nec dari filio reiuendicationem, etiam patre mortuo. iterum idem pronunciatum est in simili specie in officio Magistri Actorum M. C. V. in causa quorundam de Dato.

Hæc omnia minorem habent difficultatem, quando filius in donatione vocatus, est in patris potestate; quia viuens pater hæc donationem tacitam, vt Bal. inquit (quæ in eius vita, nisi in certis paucis casibus, minimè constat) facile reuocare potest. 143 Quando verò vocatus in concessione, vel est emācipatus, vel omninò extraneus, non est adeò expeditum, immò maior pars *Scribentium* supra citatorum locuti sunt in casu, quo filius est in potestate patris. Sed in hac quoq; specie acquirentem posse nocere vocato ex eius beneficio; quāuis extraneo, voluerunt Iser. in cit. §. & si libellum, cuius verba referre nō pigebit; Inquit enim *Vbicumq; dicimus quæri filio etiam emancipato, si per ministerium recipientis, vel per traditionem quæretur vel alio modo distingue, cuius con-*

templatione, ut si patris, patri quaeratur, & totum alienet, si filij filio, & *Alu. Valasc. in d. q. 49. in vers. quartus casus*, inquit, Tutius esse hoc affirmare in filijs in potestate, sed & idem posse dici in emancipatis. Et *Petr. Greg. in pract. q. 7. n. 48.* in eandem sententiam venit; quamvis à principio dubitauerit. Est autem huius opinionis fundamentum positum in celebri illa *Bart.* traditione in l. qui Romæ, §. Flavius, ff. de verb. obl.

144 dùm docuit, acquirentem extraneo nocere posse in ijs rebus, quas eius opera habiturus erat, quam receptam cõmuniter asseruerunt *ibi. Socc. n. 16. & Ias. nu. 14. & Alex. cõs. 240. viso themate, n. 4. in si. vol. 7. & Couar. var. res. li. 1. c. 14. & Andr. ab Exea in rub. de pact. n. 143. & Costa de maior. bonor. Reg. Coro. n. 32.* quod negare non potuit *Gomes ad l. Tauri 40.* quamvis ipse contrariæ sententiæ se subscripserit.

Delinquendo quoq; in officio posse parentem nocere filio, etiã

145 eius nomine expresso vocato, si parentis meritis, vel pecunia sit quæsitum, tradidit *Capyc. dec. 121. nu. 31. cum seq. ex Ifern. traditione in c. 1. si vassal. feud. priuet.* Nec aliter sentit si rectè inspiciatur *D. Garf. Mastrill* eruditissimus in *Addit. ad Petr. de Greg. in loco paulò antè citato*: is enim loquitur, quando concedens, & parētis, & filij rationem habuit; tunc enim nec alienando, nec

delinquendo pater officiet filio, ex ijs, quæ docuerūt *Bal. et Saly. in l. 2. sup. de liber. & eor. lib. & idem Saly. in l. non plures, de sacros. Eccl.* Quod si Princeps patri, & filio insolidum officium concesserit, ac vnus ex eis exerceat alterius permisso; an propter administrantis delictum alter priuari possit? *Reg. Reueri.* hanc quæstionem retulit in *suis decis. manuscrip.* dicens contra Fiscum in beneficiũ Collegę non exercentis, in Supremo Collaterali Cõsilio fuisse pronunciatum in anno 1541. in causa Gasparis, & Hieronymi Funati; quamvis cõtrarium respondendum forè videbatur ex insigni *Imperat. respõso in l. 1. & 2. sup. quo quisq; or d. comu.*

146 quia licet plures exerceant vnum officium, vnus hominis vicem sustinent vt inquit *Iurec. in l. magistratus. ff. ad municipalem.* Mctus est autem noster Senatus ea ratione, quia ex delicto Collegę criminaliter quis non tenetur, l. §. si apud duos, l. in depositi, ff. depositi: tradunt latè *Scribentes post Bar. in l. 4. §. Cato. in 6. oppositione, ff. de verb. obl.* vbi omninò videndus est *Angel. & Ias. nu. 29.* qui supradicta restringunt, quãdo Collega est in culpa, eo quod potuit prohibere, nè alter peccaret, & fuit negligens; quia tunc ipse quoq; puniretur, nõ autem præsumi hãc scientiã, ac paciẽtiã locij, nisi probetur, inquit *Ang.* hoc te didicisse à *Bar.* viua voce.

Meminisse autem oportebit ,
 147 quod, etsi acquirens possit nocere alijs vocatis, & delinquendo, & alienando, id tamen ipsū facere non posse, mutando ordinem à Principe in cōcessione præscriptum: ideoq; rem concessam Mæuio, & eius primogenito, non posse Mæuium secundogenito donare; cumulat omnes *Couarr. var. res. lib. 2. c. 18. nu. 2. ad fin.*

1 Et tandem prædictis addenda est elegans quæstio tractata à *D. Francif. de Ponte* religiosissimo, ac doctissimo viro in eius *cons. 109. vol. 2.* viso à me post hæc scripta, qui respondit in cōcessione facta Titio annuæ quæ-
 148 titatis à Principe in personam duorum filiorum Titij acquirentis, quos ipse nominauerit, parentem, nec alienando, nec disponendo in alios potuisse eis nocere, quamuis gratia parentis causa facta fuerit: nihil enim sibi quæsiuit Titius, nisi ius nominandi, quod est nudum ministerium, nec aliquod ius in eius persona fuit fundatum, quod eius creditoribus proficuum esse posset; & cum eius dictis nihil addi possit, contentus ero tantum locū designasse.

Restat nunc examinanda illa quæstio, nè quid intactum relinquamus. An si in Principali largitione annuæ quantitatis non fuerit solutionis tempus præstitum, soluenda sit in principio

anni, vel in fine? & quidem in-
 149 principio anni solutionem faciendam esse videbatur, ex *tex. in l. si cui legetur. ff. de leg. 1. vbi Iurecons.* respondit, legatum alicui relictum, cum erit annorum quatuordecim, in fine decimi quarti anni representandum esse. Ad idem expendi potest *tex. in l. lecta. ff. si cert. pet.* vbi ex conventionem soluendi denarium menstruum pro quolibet centū nummis, usuræ currere incipiet in fine mensis, quo scilicet tempore solutio erat facienda. Congruit prædictis alter *Iureconsulti* locus in *l. qui hoc anno. ff. de verb. oblig.* vbi stipulatus sibi aliquid dari hoc mense, vel anno, non nisi finito anno, vel mense experiri poterit, item *tex. in l. si in annos decem. ff. de cond. & demonstr.* in quo hæres damnatus aliquid dare in annos decem, nouissimo die illius temporis ad legatum præstandum tenebitur. At è contrario solutionem esse faciendam, in principio anni suadet insignne *Vulpiani* responsum in *l. nec semel. ff. quando dies legati ced.* vbi annuū relictum, initio cuiusque anni deberi docuit, idem probat *tex. in l. in singulos. ff. de ann. legat.* illis verbis: *Illud certè amplius est in hoc legato annuo, scilicet, quod ingressu cuiuslibet anni, si decesserit legatarius, eius anni legatum heredi suo relinquat.* Accedit prædictis *tex. in l. qui ita. §. qui ita. ff. de verb. oblig.* vbi *Iulian.* ait: *Qui ita stipu-*

latur,

*latur, decem quoad viuam, annua supplet Accurf. confestim decem dari rectè petit. Vndè latis controuerfa redditur quæstio, cùm plures leges sibi inuicem pugnare videantur. Pro cuius dissolutione poterit distinctio adhiberi, tradita à Cyn. in l. 1. sup. quando dies legati cedat in fin. vbi Bart. Bald. Salyc. & alij, & idem in l. qui hoc anno, de verb. obli. Aut enim tempus adiectum fuit gratia debitoris, vt diuisis solutionibus gaudeat in singulos annos, & tunc in fine anni solutio fieri debeat, aut diuisio facta fuit in creditoris beneficium, & in principio anni debeat. Ità conciliando resoluius iurium prædictorū contrarietatem, quæ omnia probare videtur *tex. in l. nec semel, ff. quando dies legati cedat*, vbi *Vulpianus* ait, initio cuiusq; anni legatum deberi, nisi fortè euidens sit voluntas testatoris in annuas pensiones, ità diuidentis; quoniã non legatario consultum, sed hæredi prospectum voluit, nè vrgeretur ad solutionem, & ità cõcludit *Reuert. in suis manuscriptis decis. in causa Regij Fisci, cū Illustris. Principissa N.* dicens, in dubio, cùm beneficium latissimè interpretandum sit, censeri largitionem suam cumulare voluisse magis donatario, quàm sibi prospiciendo. Mihi aut̃ ultra prædicta ante omnia spectanda videtur cõsuetudo ipsius donatis, ex regula *l. vel vniuersorum,**

ff. de pigno. actio. & in l. qui semisses, §. quæsitum, de usur. ità etiam salarium Magistratus soluendū esse, quando nihil est dictum tēpore, quo alia salaria solui censuerunt, vt respondit *Franch. dec. 797.* & ideò in hoc Regno cùm singulis quatuor mensibus solutiones huiusmodi fieri soleāt, hoc tempus erit spectandum.

Quod si prædium, vel vectigal aliquod designatum fuerit, vndè quantitas donata solui debeat, intelligetur illud tempus solutioni adiectū, quo fructus, vel pensiones illius corporis exigentur, ex insigni decisione *tex. in d. l. nec semel, §. in habitatione superius citata, vbi Accurf. inquit,*

151 legatum pro alimentis principio anni deberi: quod si in alimenta decem frumenti corbes sint relictī, non nisi messis tēpore peti possunt, citans ad hoc *tex. in l. 1. ff. de condit. & demonstr.* ideoq; rectè censuit Regia Camera in causa à *Reueterio* relata, concessionem annui redditus à Principe factam super Dohana pecudum Apuleæ, nõ deberi

152 nisi in mense Aprilis, quo tēpore vectigal illud à pastoribus exigitur; quod etiam expressè cautum est lege *Hispana*, quæ est *l. 6. tit. 10. nouæ recopilationis.* Et hæc ad huius legis interpretationem, & ornatum dixisse sufficiat.

DOMINI REGENTIS VRSINI

Huius posterioris Tituli Approbatio.

Amplissimi mo, atq; Clarissimo Patritio Viro

FVLVIO CONSTANTIO

REG. CATHOL. D. N. IN SICILIAE

Citra farum Regno, summæ rerum á

Confilijs, Regiam Cancellariam

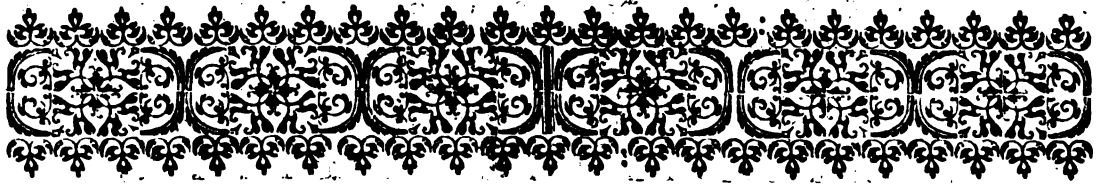
Regenti, atq; Corleti

Marchioni.

P. IORDANVS VRSINVS S. & P. F. EXOPTAT.

RELECTIONEM tuam (*Illustris admodum Marchio*) ad Cæsarum leges de Principum in benemeritas largitionibus, perlegi tam diligenter, quam libenter. Opus est doctum, apertum, varium, atq; ornatum. Quod in primis est difficillimum, adeptus es, dulcia utilibus miscuisti, atq; utraq; eleganti scribendi stilo concinnasti. Alios doctrina, alios eruditio, alios eloquij decor fecit insignes; tibi singuli possunt invidere, quem simul hæc ornamenta congesta reddunt insigniorem. Sed & sic scite de præmijs ob præclara in Rempublicam merita collatis, disseruisti, ut pro hoc præclaro in illam merito, ingenti præmio dignus esse videaris. Quare mi FVLVI, eade quamprimùm, nè morare, vel utilitatem, voluptatemq; publicam, vel honorem tuum, namq; hoc certè tibi erit pulchrum pretium operis, & laboris. DEVS OPT. MAX. te tibi, tuis, mihi, Regnoq; diu seruet incolumem. VALE.

INDEX LOCUPLETISSIMVS
RERVM, AC SENTENTIARVM
INSIGNIVM,
quę in hisce Commentarijs continentur.

PER
HORATIVM MAZZAPINTA
V. I. D.

concinnatus, ac Alphabetico ordine dispositus.

ABOLITIO.

Abolitione generali concessa, cuius beneficio si omnes pœna pecuniaria quoq; condonetur, non cęsetur remissum ius portorij, nec tributũ, q̄ Fisco erat exoluendũ; sed tantũ pœna commissi, et fraudati vectigalis: non enim est par ratio in utroq; casu: quia in uno de lucro, in altero de fisci damno agitur, & ita aliàs decisum per Reg. Camer. pœn. fiscal. credit. praf. l. i. nu. 71. cum seq. fol. 69.

Hinc deducitur, rectẽ iudicasse idẽ Tribunal, dum aliàs censuit, esse solutos pœna venditores, qui ultra pretium à Principe prescriptum tempore ingrauescentis annonæ frumenta distraxerunt; cõpellendos tamen restituere emptoribus pretiũ excrescẽs, ibid. nu. 73.

Abolitionem generalẽ indicendi, pœnasq; remittendi facultas spectat ad Principem, ibid. nu. 93. fol. 77. & licet videatur hoc non habere locum in præiudicium tertij: quia non potest remittere pœnam, quæ ad alium spectat. Nihilominus hæc obiectio non proce-

dit, quando Princeps aliquid statuit legem condendo, et in proprijs terminis indulgentia generalis, ut possit Princeps iuri tertij præiudicare, tradidere Bald. & alij, qui recensentur, ibid. nu. 93. 98. & seqq. fol. 77. & 80. Abolitione hac generalis, quæ ius regale dicitur, soli Principi reseruatũ, nihil commune habet cum illo Baronibus concesso commutandi pœnas, & indulgendi ex deductis, ibid. nu. 96. fol. 79.

Abolitionẽ generalem dum Princeps concedit, ne dum remittit pœnã criminis; sed tollit etiam culpam, & ipsum delictum, etiã post latam sententiã condemnatoriam, quod non potest facere Baro, quamvis amplam habeat iurisdictionem, ibid. nu. 97. fol. 79.

Vid. in ver. pœna.

ACTIO.

Actio in factũ, quæ datur aduersus alienantẽ, secundum aliquorum opinionẽ nequaquam heredem complectitur, si is probauerit, alienationem præcessisse debitũ; sed hæc opinio est frequentius

explosa, ut refert D. Author de iur. fsc. l. 1. nu. 11. fol. 8.

Seruitia praestita antidoralem tantum producant obligationem, quae actione non parit, siquidem apud solos Macedos actio aduersus ingratos institui potest, de fil. Off. nu. 38. cum seq. fol. 280.

Nisi aliqua particulari lege, ut Hispana certum sit praemium constitutum patrum in bello aliquod insigne facinus, in aliquo ex casibus, qui referuntur: nam tunc & is, qui hoc peregit, & eius haeredes poterunt illud petere conditione ex dicta lege, ibid. nu. 41.

ADMIRATVS.

Vid. in verb. classicus.

ADOPTIO.

Adoptio est faeminis permessa ob filios in acie belli amissos quasi in solatium doloris, de fil. Offic. nu. 18. fol. 275.

ADVOCATVS.

Vid. in verb. praelatio, salarium substitutio.

ALIMENTA.

Alimentorum legatum in minus solemniter testamento relictum, & si de iure non debeatur; si tamen fuerit per heredem praestitum per tres annos coherentes, praestabitur in futurum cum sola triennialis praestationis allegatione, de apoch. publ. l. 3. nu. 9. fol. 130.

Vid. in ver. donatio dominica, filius.

AMICVS.

Amicus inimici mei mihi inimicus esse videtur; intelligenda sane est haec propositio de eo, qui amicitiam copulat, & iungit in perniciem meam, ex glos. Ifern. Bald. caterisq; qui recensentur in tit. de class. nu. 131. fol. 209.

APOCA.

Apochis tribus prolatis si quis ostendat se coherentibus tribus annis soluisse, praesumitur etiam soluisse superioribus, ita ut Aetori incubat onus probandi contrarium, de apoch. publ. l. 3. n. 2. fol. 129.

Et haec non est praesumptio hominis, quae Iudicis arbitrio relinquatur, quicquid perperam aliqui opinati sunt; sed iuris

tantum, prout nonnullorum autoritate, et rationibus fretus comprobauit eruditissimus Menoc. qui pariter assignauit praesumptionis rationem, quae recensetur, ibid. nu. 5. cum seqq. fol. 130.

Praesumptio ista cessabit, si haec solutiones non apochis; sed testibus probentur, ibidem nu. 11. fol. 131.

Pariter filebit, si de tribus annis praeteritis; sed non coherentibus, vel una tantum apocha de tribus annis proximis appareret, ibid.

Praesumptio haec legis, quae de Tributario tantum loquitur, extenditur ex grauisimorum DD. sententia ad emphyteutam, qui si probet, ut supra, soluisse canonem per tres annos, praesumitur in praeteritum soluisse, idq; verum in utraq; emphyteusi, reiecta opinione Hostien. arbitrantis in emphyt. ecclesiastica per duas apochas duorum proximorum annorum solutionem in praeteritum probari: nam communis opinio stat in contrarium, ibid. num. 13. cum seqq. fol. 131.

Porrigitur etiam ad alios casus, & ut procedat, etiam si solutio esset destinata per quinquennia, vel semestria: nam probata solutione trium postremorum quinquenniorum, vel semestrium, praesumetur solutum in praeteritum reiecta Alciat. sententia sibi contrarium, ibid. nu. 16.

Amplius induceretur haec praesumptio, si constaret de solutione facta per annum per tres coherentes, seu continuas tertias, & ita decisum fuisse in R. Cam. testis est Reg. de Pont. qui in causa contrarium defendebat, ibid. nu. 17. fol. 132.

Insuper protenditur in Colonis, & Censuario, & in solutione collectarum, pensionum, & decimarum: nam si quis exhibet tres solutiones annuas continuas, praesumetur in praeteritum satisfecisse, ibid. nu. 18.

Obtinebit ulterius, etiam si debitor post triennium, quo soluit, cessauit in futurum: nam adhuc praesumetur solutum in praeteritum ante triennium, ibid. nu. 19.

I N D E X

Ceterum questionis est, an hæc præsumptio, quæ verè, & realiter loquitur de debito annuo reali, habeat etiã locũ in debito personali, veluti si pollicitus es mihi decẽ singulis annis. in hoc articulo post relatas opiniones contrarias concluditur post Menoch. affirmatiuè, ibid. nu. 20. cum seq.

Illud est hic animaduersione dignũ, hanc iuris præsumptionẽ non habere locum contra tertiũ, veluti si Dominus directus uendiderit alicui ius suũ directũ, cui postea emphyteuta soluit per tres coherentes annos debitũ canonẽ: hæc nanq; trium annorũ solutio facta nouo directo Domino, non facit præsumptionem aduersus illum primũ iuris directi venditorem, quominus possit petere præteritorũ annorũ canonẽ, & ibi de ratione, ibid. nu. 22. cũ seq. f. 133

Inde fit, hanc præsumptionẽ conuiescere, quãdo consuetum esset, hos exactores tributorum, censuum, canonũ, & similibus mutari, cum tunc exactorũ negligentia, & consensus considerari non possit, ibid. nu. 25.

Et etiam silere, quãdo debitor non soluit, sed per tres coherentes annos de debito depositum fecit, & ibi de ratione, ibid. num. 26.

Deniq; non erit silentio obruendũ, hanc præsumptionem non militare, quando creditor recipiendo illas trium annorum solutiones, protestatus sit, ius suum sibi saluum fore quoad præteritum, ibid. nu. fin.

APPELLATIO.

Appellatio à sèntentijs latis in fisci beneficium si sit prohibita per statutũ, & fuerit per Iudicẽ iudicatũ, pœnam deberi fisco, & parti, nõ erit locus appellationi etiã pro porzione ad priuatum spectante iuxta Hippol. traditionẽ, de qua addubitat D. Author. de vendit. rer. fisc. l. 1. nu. 76. fol. 37.

Vid. in verb. Iudex in fin. regalia.

ARGUMENTVM.

Argumentũ ductum à solito est in iure

frequens, & utile, pœn. fisc. credit. præf. l. 1. nu. 93. fol. 77.

Vid. in verb. Ecclesia.

ARMORVM VSVS.

Armorũ vsus in scio Principe est interdictus, hæc loquendi breuis formula duplicem habet acceptionẽ, & utraq; in se vera; licet alterutra magis quadret litera, ut arm. vs. nu. 1. fol. 225.

Armatis homines absq; præuio delectu cogens; sed ut illos habeat ad malum finem, ut sunt, qui italo sermone braui nuncupantur, non tenetur pœna legis Iulie Maiestatis; sed alia, ibid. nu. 16. fol. 228.

Armare naues in Regno Siciliae contra Piratas non licet absq; Principis licentia, ibid. nu. 20.

At secus in Hispania, ubi ex legis municipalis beneficio licet omnibus contra Mauros, & prædones, ibid. nu. 21.

Vid. in verb. Rex.

ASSENSVS.

Assensus utriusq; Domini, nempe directi, et subalterni requiritur in alienatione feudi quaternati secundũ quid; at tamen Ass. docuit, posse solũ Dominũ directũ tam suo, quã immediati, & utilis Domini nomine assensum præstare. Ceterum hæc traditio rectè per pensis eiusdem Ass. verbis est intelligenda, quando subalternus Dominus non potest consentire, ut potè si sit minor, & curatorẽ, seũ Baliũ nõ habeat, vel si sit maior, renuat absq; legitima causa dissentendi, de vendit. rer. fisc. l. 1. nu. 36. & 41. fol. 22. & 25.

Assensum dum præstat Princeps, videtur quodãmodo concedere, ibid. n. 41. f. 24.

Assensus si quando minus iustè denegetur, quo euentu negans assensum, iniuriam videtur inferre, poterit Princeps, vel Iudex adiri, qui decernet hunc assensum haberi pro præstato, & ita vsus forensis inualuit, ibid. fol. 25.

Assentiendo Rex alteri danti, ipse dare, seũ donare videtur, de fil. Offic. nu. 72 fol. 290. Declara, id non verè; sed per

fictionem esse accipiendum secundum Bart. & ideo secundum D. Authorem hæc impropria donatio non pot potiri eisdem prerogatiuis, quæ habet vera, unde verius est, ut dicamus, dominum consentientem, nil aliud facere, quam tollere obstaculum legis vetantis feudorum alienationem inuitis Dominis, *ibid. de fil. Offic. nu. 72. fol. 290.*

Vid. in verb. vasallus.

BANNITVS.

Vid. in verb. territorium.

BAPTISM.

Vid. unum verbum in dictione palatium.

BARO.

Barones in suis Curijs non possunt habere fiscalem, prout tenent Regia Tribunalia, sed aliquem assistentem in causis criminalibus, vulgò Curia coadiutorem nuncupatum, *rub. de iur. fisc. nu. 10. fol. 3.*

Baro si ex regia concessione gaudeat iure tractarum in sua ditone, ut pro qualibet extractione sit sibi soluendum portorium, alias fraudatoris res, quæ extrahitur, incidat in commissum, & Fiscus Baronalis commodo applicetur, an possit exigere pœnam aduersus extrahentem frumentum contra Principis decretum tempore ingrauescentis annonæ factum, concluditur negatiuè, ac super hoc notabilis Regiæ Camere decisio refertur per Reg. Moles compilata, *pœn. fisc. credit. pref. l. 1. nu. 26. & 27. fol. 56.*

Baronis Iudex si aliqua pœna pecuniaria mulctet vasallum, qui ad Principis consistorium, vel regios Iudices prouocet, & Iudicis inferioris sententia confirmetur, cuius comodis cedit hæc pœna, Baronis, vel Regij Fiscus, & magis est, ut Baroni debeatur non obstante contrario de Iudice, ad quem, qui est exequutor sententiæ per ipsum confirmatæ iuxta Bart. sententiam frequentiori calculo receptam: nam huic motiuo satis doctè, & magistra-

liter occurritur, *ibid. nu. 28. vsque ad 31. fol. 57.*

Barones tempore Regiæ Ioannæ II. carebant cognitione causarum criminalium, quæ postea à Rege Alphonso I. fuit eis communicata per concessionem meri, ac mixti imperij, *ibid. n. 31. f. 58.*

Barones quamuis loco fiscus subrogentur, non tamen in multarum exactiōne habebunt illa priuilegia, quæ fiscus regio competunt, *ibid. nu. 33. fol. 58.*

Hinc vana detegitur dubitatio Capyc. inquirentis, an eadem pœna coerceantur fraudantes Barones pœnas, quæ ceteri fiscalium pecuniarum Collectores, seu Perceptores, *ibid. nu. 34.*

Barones in hoc Regno ex forma suorum priuilegiorum possunt pœnas corporales commutare in pecuniarias, *ibidem nu. 37. fol. 60.*

Baro vasallis (suis creditoribus etiam hypothecarijs reluctantibus) multas remittere potest; quia debitor in querendis, etiam creditoribus hypothecæ priuilegio vallatis præiudiciū inferre potest, *ibid. nu. 62. & 63. fol. 66.*

Baro habet iura utilia, quæ præferuntur directis Domini; ex quo non habet iurisdictionem in officium, seu in exercitium, sed in proprietatem, & dominium, habet pariter proprietatem iustitiæ, & verè est Dominus illius iurisdictionis, diciturq; etiam Procurator Regis in rem suam, *ibid. num. 90. cum seq. fol. 76.*

Baroni intelligitur concessa iurisdictione priuatiuè ad Regem, *ibid. nu. 92. fol. 77.*

Baro non tenetur de culpis Officialis, veluti si Capitaneus expleto officio syndicati nequaquam paruerit, sed auferit: quia Baronis electio non est voluntaria; sed necessaria; tenetur nihilominus diligentiam adhibere ad illum exhibendum; sed illo non reperto, ad nihilum tenetur, de decur. *nu. 66. cum seq. fol. 156.*

Baro Iudex ordinarius dicitur vasallorum, *ibid. nu. 67.*

Barones in hoc Regno non possunt habere homines (ut aiunt) recomendatos, & sub sua protectione in alijs Terris. ut arm. v. s. nu. 17. fol. 228.

Vid. in verb. abolitio, bellum, fiscus, Iudex, mare, pœna, Princeps, vasallus, Vniuersitas.

BELLVM

Belli gerendi ius soli Principi est reseruatatum, coheretq; absoluta, ac summa potestati ratione supremi dominij, ut ab ipsius Principis persona diuelli, atq; separari nequeat, & ibi de ratione ut usus armor. num. 2. cum seqq. fol. 225.

Bellū mouens usurpat id, quod est Principis, auctoritatem. scilicet animaduertendi in rebelles, ac inobedientes secundum And. ibid. nu. 5. fol. 226.

Bellū ideo solus Princeps mouere potest, & non alij: quia propter bella territoria, atque agri, qui Principis sunt, deuastantur, hæc est vna notabilis ex tribus rationibus, quas in hac materia Bald. edocuit, ibid.

Belli motū priuata auctoritate sub grauissimis pœnis prohibet constitutiones omnium Regnorum bene constitutorū, ibid. num. 6.

de Bello moto M. Curia sola in hoc Regno potest cognoscere, ibid. nu. 7.

Vt Bellum licite, ac impune moueri possit, satis non est sola Principis sciētia; sed amplius requiritur ipsius expressum, & speciale mandatum, ex Isern. doctrina, quā ceteri sequuntur, ibid. nu. 10. fol. 227.

Bellum motum quando dicatur, & in quo distinguatur à vi publica, ex verbis And. quæ recensentur, optime dignosci potest, ibid. nu. 11.

Bellico more campanas pulsantibus absq; publica auctoritate, hoc est ad finem homines conuocandi, ac concinādi ad bellum Hispana constitutione ultimi supplicij pœna est præscripta, atque imposta, ibid. nu. 12.

Bellum priuata auctoritate suscipiēs te-

netur lege Iulia Maiestatis ex concordia scribentiū consensu, ibid. nu. 13.

Bellum excitantem, si re integra peniteat nullo delicto patrato, extra ordinem puniendum esse arbitratus est Guid. Pap. ibid. nu. 14. fol. 228.

Bellum gerens absq; Principis auctoritate tenetur pœna legis Iulia, etiam si nomine Principis id gesserit, ac rem feliciter administrauerit, ibid. nu. 18.

Bellum mouere non licet propria auctoritate, etiam contra inimicos iam declaratos, veluti Mauros, & Turcas, ibid. nu. 19.

Bellū indicere, ac mouere sicut ad Principem (ut diximus) spectat; ita ad eundem illud finire, vel in totum per pacem, vel ad tēpus per inducias pertinebit, ibid. nu. 32. fol. 230.

Qua de re Belli Dux nō habens speciale mandatum, vel generale cum libera, ut habet Locumtenens, non poterit facere pacē, vel inducias concedere; nisi ad breuē tempus, & aliqua ex causa, veluti corporum curandorum, vel sepeliendorum, ibid. nu. 33.

Hinc lege municipali huius Regni cautum est, soli Proregi, qui est Locumtenens, & Vicarius generalis; non autem alijs Prouinciarum Gubernatoribus licere affecurare piratas, eisq; inducias concedere, etiam ob redemptionem captiuorum, ibid. num. 34. fol. 231.

Obserua modò, an id, quod dictum est respectu Præsidis Prouincialis, procedat, quando Princeps non posset consuli, & periculum esset in mora, ibid.

Belli mouendi absoluta, ac summa potestate perfruitur. nēdum ille, qui nemini est subditus; sed etiam qui aliqua in re, veluti census præstatione, vel in tributo annuo recognoscūt alterius superioritatem; sed ex legitima, & præscripta consuetudine ius belli gerendi sibi vendicauerunt, ac eo bona fide vsi sunt, & vtuntur, quales sunt Duces Ferrariae, & Mantuae, ibid. nu. 35.

Idque ex eo videtur posse fundari : quia licet aliquis Princeps , vel Respubl. aliqua in re superiorem recognoscat ; in ceteris tamen ei remanet libera potestas , & absolutum dominium secundum Bald. quem ceteri sequuntur , ibid. nu.36.

Nec officit , si dicatur Belli mouendi ius , non posse acquiri prescriptione , secundum Rebuff. quia est intelligendus , prout loquitur , de subditis alteri in omnibus , qui huius iuris sunt omnino incapaces , ibid. nu.37.

Bellum mouere ex aliquorum sententia licet Dominis alicui Principi subditis ; habentibus tamen merum imperium , & tribus concurrentibus , quod sit intus eorum territorium , aduersus suos vasallos , et quod geratur pro executione iustitiae in illis casibus , quibus licet Iudici manu regia suam iurisdictionem tueri , ibid. nu.38. fol.232.

Sed subsiste parum , & obserua , hoc proprie publicum bellum dici non posse ; sed priuatum , imò potius executionem iustitiae , nec in eo belli leges sibi locum vindicare , ut docuit Bart. frequentius receptus , ibid.

Animaduerte pariter , hoc non esse passim admittendum : nam quamuis sit permixtum habentibus iurisdictionem compellere suos subditos , & cogere , quatenus opus sit , ad sibi parendum , etiam manu armata ; hoc tamen totum per Iudicis familiam est expediendum secundum glo. communiter receptam , ibid. nu.39.

Et si eius familia non sufficiat , potest alios sibi adiungere , & à vicinis Potestatibus familias impetrare , ibid. num. 40.

Amplius cauendum est , ne aliquid in hac executione iudiciaria admittatur , quod belli speciem sapiat , & praeseruat ; sed si vires ipsius non sufficiunt , debent Barones consulere Principem , & ab eo vel auxilium , vel licentiam belli gerendi impetrare , ibid. nu.41.

Bellum mouere contra Superiorem non habentes subdito etiam absq; Domini licentia permixtum esse professus est Salyc. cuius doctrina tanquam legi , & communi DD. schola refragans merito exploditur , ibid. nu.42.

Bellum gerere posse subditum se defendendo , vel offendendo , si opus fuerit , quando Princeps vel negligit , vel abest , ita ut frustra expectetur eius iussu , tradiderunt Scribentes omnes , ibid. nu. 43. fol.233.

Obserua modo , Principis absentiam satis non esse , si adesset in Regno eius Legatus , sicut in hoc Regno est Prorex , & eo absente magnus Comes stabiliis , ibid. & nu.44.

Bellum ut dicatur iuste motum , debet Princeps diligenter , & accurate exquirere vota Procerum , & non solus , & ex capite suo id constituere , & decernere secundum Andr. communiter receptum , ibid. nu.45.

Et si bellum decernendum censeat Princeps , & suum Consistorium contradicat , stabitur iudicio Principis , nisi notorie constet de eius iniquitate secundum eundem Andr. ibid. nu.46.

Belli iniustitia quando euidenter constat subditis , nullatenus Principem sequi tenentur , nec ipsis militare licet , si quidem est contra legem interficere innocentem , quamuis cum Principis auctoritate id fiat , ibid. nu.47.

Bello vero dubio circa iustitiam existente , licite militare possunt absq; peccati lae , ac obtemperare Principi tenentur pugnare praecipienti , ibid.

Idque DD. ampliant etiam quoad alienigenas mercede conductos , qui assiduis stipendijs sub eodem Principe degunt tam tempore pacis , quam belli , si quidem hi veluti famuli reputantur ibidem .

Declara , nisi tam urgentia , & valida essent indicia , & argumenta de belli iniustitia , ut militantes non possint se tueri , & excusare propter ignoran-

tiam,

tiam, veluti si versemur in terminis ignorantia crassa, ibid.

Bello confecto si constiterit de illius iniustitia subditis, qui ex probabili causa ad illud sunt suum Principem sequuti, profecto non tenentur damna emendare, neq; restituere, nisi quatenus essent facti locupletiores, & res non dum consumpserint; ex quo probabilis ignorantia eos excusat à peccato, secundum Victor. & Molin. ibid. nu. 48. fol. 234.

Miles, qui est in exercitu, à quo Vrbs aliqua iniuste capitur, & diripitur, insolidum tenetur ad omnia damna, quae exercitus dedit, secundum unam opinionem, cui refragatur Nauar. qui opinatus est, militem teneri tantum ad restituendum, quod ipse furatus fuit, sed utranq; moderatus est Molin. dum censuit, militem ad id quod ipse diripuit, teneri, & amplius ad aliquam quantitatem prudentis, pij, religiosiq; viri arbitrio, quae sane non videtur contemnenda resolutio, atq; moderatio, ibid. nu. 49.

Vid. in verb. adoptio, Ecclesia, Populus, territorium circ. fin. tutela, vassallus.

CAMPANA.

Vid. unum verbum in dictione bellum.

CANON.

Vid. supra in verb. apoca.

CANONICVS.

Vid. in verb. prelatio.

CAPITANEVS.

Vid. supra in verb. Baro.

CAPELLANVS.

Vid. infra in verb. classicus, palatiū.

CARCER.

Vid. unum verbum in eadem dictione classicus.

CASTALDVS.

Vid. in verb. emptio.

CENSVS.

Censualis Bulla Nicolai V. inserta in prag. 1. de cens. seruatur in hoc Regno,

& in omnibus alijs nostri potentissimi Regis. de fisc. usur. num. 34. cum seq. fol. 124.

Census ex Bulla antedicta, regia lege confirmata, possunt pendi ad rationem decem pro singulis centum, dummodo capitalis emptio cum pacto, & redimendi facultate fiat, ibid. num. 35. cum seq.

Census constitutio facta supra decem pro centenariis, an reddat contractum nullum tanquam usurarium, vel census tanquam simpliciter excessiuus sit moderandus? per Camer. Imp. & Senat. Pedem. fuit multoties decretum, huiusmodi contractum non censeretur usurarium; sed uti excessiuum redactum fuisse ad legitimum modum usurarium, ibid. nu. 37.

Census constitutio si fuerit facta ad rationem decem pro centenariis, & deinde per triennium sit facta minor exactio ad rationem septem, videtur à primo pretio recessum, et per tacitum pactum facta census diminutio, ibid. nu. 38. fol. 125.

Censualis contractus non manet sub censura l. 2. C. de rescind. vend. si in eo lesio incidat ultra dimidiam, puta quia vendatur non iusto, & communiter recepto pretio; sed minori ultra dimidiam, & de eius multiplici ratione remissiuè, ibid. nu. 38. cum seq.

Censualis contractus si contineat pactum, ut non liceat venditori intra certum tempus annuos redditus venditos redimere, an usurarius, & nullus sit censendus? Couar. & qui eum sequuntur, id intrepidè affirmant. At contraria opinio uti verior recepta est à multis Theologis, et Iurisperitis, & firmis, ac validis stabilitur rationibus, & fundamentis, ibid. num. 39. cum duob. seqq.

Censualis Bulla Pij V. non fuit in hoc Regno recepta, & ideo eius dispositio non est seruanda, prout non seruatur respectu tertiarum non solutarum:

nam

nam in dies ponuntur in capitali; neque respectu pecunie numerata tempore contractus: nam sufficit confessio de recepto, vel si venditor ex alia causa se debitorem consteatur, ibid. nu. 41. vsq; ad fin. fol. 127.

CESSIO BONORVM.

Cessio bonorum non opitulatur alienanti in fraudem, ne carceribus mancipetur de iur. fisci. l. 1. nu. 11. fol. 8.

CIVITAS.

Ciuitatis Metropolis capiens possessionē totius etiam Regni possessionem nancisci dicitur; siquidē possessione partitis retinetur totum, de class. num. 27. fol. 177.

CLASSICVS.

Classici qui super hoc verbo variatum est à nostris DD. quorum interpretationes multa, & varia recensentur, de class. nu. 1. cum seq. fol. 171.

Ad classes, seu triremes dānationis pœna olim Atheniēsis cognita; non autem Romanis, secundam quosdam, quorum opinio nō videtur vsquequaque tuta ex autoritatibus, qua referuntur, ibid. nu. 2.

Classes plures per Orientales Prouincias disposita suberant Prefecto Pratorio Orientis, cuius Vicarius erat Comes Orientis s̄m Panzirol. ibid. nu. 3. cū seq.

Classis Capellanos visitat Prælati ordinarius illius Ciuitatis, in cuius portu triremes stationem agūt, nisi aliud sit priuilegio cautum, ut in hoc Regno, ubi Summus Pontifex hanc iurisdictionem demandauit Capellano maiori Regiæ Capella, ibid. nu. 16. cum seq. fol. 174.

Classicorum species sunt tres, de quibus, ibid. nu. 41. fol. 181.

Ad Classes dānationis pœna equiparatur pœna ad metallum, ibid. nu. 42.

Ad triremes perpetuò damnati, secundum unam opinionem, amittunt testamenti factionem actiue, & passiuè; sed contrariā mos forensis comprobauit, ibid. nu. 43.

Ad triremes damnatus si se percutiat, ut inutilis fiat, puniendus est, ac si alium vulnerasset, secundum Gram. ibid. nu. 44. fol. 182.

Si verò à triremibus aufugiat, duplicatur tempus, dummodo decennium non excedat, aliàs in perpetuū pœna prædicta addiceretur, ibid. nu. 45.

Ceterum si sit perpetuò damnatus, redibit in causam suam, si capiatur, nisi in condemnatione sit mortis pœna comminata, & ita aliàs decisum per Sac. Cons. aduersus cuius decisionem pluribus insurgit D. Alex. Turam. nam secundum eum non esset inconueniens ex vno genere pœne transire ad aliud genus, etiam ultimi supplicij, ne delictum fuga remaneat impunitum, ibid. nu. 45.

Ad triremes quandoque rei criminis postulati fisco, ac ipsis consentientibus transmittuntur; parte tamen querelante, vel offensa non reclamante, ibid. num. 46.

Ad easdem transmissio illa, qua depositi loco dicitur, non nullis cōcurrentibus fieri debet, de quibus, eiusq; praxi fuse, ibid. nu. 47.

Ad remigandum damnatos aliquo casu debilitatos, vel etate confectos cōsueuere Proreges dato seruo Vicario dimittere, ac liberare, exceptis delictis grauioribus, ac mali exempli, ibid. nu. 48. fol. 183.

Remiges ab hostibus capti, & ad nos reuersi redeunt in causā suam, & si fuerint ab aliquo redempti, fiscus tenetur redemptori pretiū exoluere, ibid. nu. 49. fol. 184.

Et tempus captiuitatis est ad ipsorum commodum deducendū, & computandum, prout tempus carcerationis ad exilium damnato imputatur, ibidem num. 50.

Classis Præfectus Remiges istos expleto tempore gratis, & absque aliqua solutione dimittere debet, ibid. nu. 51. nec istos occupare debet in seruitijs

propriam utilitatem concernentibus, ibid. nu. 52.

Ad remigandum damnati à Curijs Baronibus, non possunt ad alias, nisi ad regias triremes transmitti, ex prag. sanctione huius Regni, ibid. nu. 53.

Classis Dux generalis si inter regias triremes habeat aliquot proprias, sub Regis tamen stipendio, an possit in præiudicium Regij Fiscij pro suarum remigio uti hominibus ad remigandū damnatis, & transmissis à Curijs Baronibus. Quæstio disputatur ad partes, in qua tandem concluditur negatiuè, ibid. nu. 54. cum seqq. fol. 185.

Classis Nautæ, Nauarchi, ac Milites gaudent priuilegio militari, ibid. nu. 57. fol. 186.

Amplius hostica exceptio competens militantibus in terra, competit etiam militantibus in mari, ibid. num. 58.

Nautæ si post acceptas comminantias aufugiant, coercetur pœna præscripta ex cap. Regni ibid. nu. 59.

Maior pœna est irrogata detrectati militiam maritimam, quàm terrestrem secundum Greg. Lop. cum illa sit durior, ac asperior, ibid. nu. 60.

Miles sua culpa nauim perdens, dicitur proditor ad instar castrum amittētis, ibid. nu. 61.

Et docens hostes construere naues, capite puniuntur, ibid. nu. 62.

Nautæ, & Nauarchi tenentur etiam de leuissima culpa, ibid. nu. 63.

Classium alij sunt Duces supremi, qui generalissimi vocantur, alij sunt minores, qui sūmo illi Imperatori subsūt. De primis potest poni exemplū in Bibulo, qui in bello ciuili summā imperij habuit. Item in Præfeto Prætorio Orientis, cui suberant tam classis seleucena, quàm aliæ vniuersæ. De minoribus potest afferri exemplū in Comite Orientali, qui seleucenā classē regebat, & moderabatur, & sūmo Imperatori erat subalternatus, ibid. n. 64.

Vlterius prædicto Præfeti Prætorio of-

ficio subrogatum videtur in Gallia illud Admirati, ad quem spectat omnes naues congregare secundū Rebuff. ibid. nu. 64. cum seq. Perperam tamen hic Admiraglius vocatur, cum potius Almirarchas denominari, ac appellari debeat, quasi saluginis, seu maris Princeps, secundum Petr. Greg. ibid. nu. 66. fol. 187.

Admirati nomen Hispani opinati sunt esse deriuatum, ac deductum ab admirandis operibus; at Frecc. arbitratus est esse nomen barbarū, cuius originem ignorare ingenuè fatetur, ibid. nu. 67. cum seq.

Admirati officiū in omnibus Regnis inter primas, & præcipuas dignitates est postum, illudq; solus Rex concedit, ibid. nu. 69.

Admirati creatio olim apud Hispanos fiebat præuis quibusdam sollempnitatibus, de quibus remissiuè, ibid. nu. 70.

Admirati potestas tum hic, tum Hispanijs est in multis bodie coarctata, ibid. nu. 71.

Admiratus bodie habet merum, ac mixtum imperium in nautas omnes, ac in omnes viuentes ex arte maris, exceptis classium ministerio deputatis, ibid. nu. 72. fol. 187. & cum clausula abdicatæ iurisdictionem ab alijs omnibus ibid. nu. 79. fol. 191.

Admiratus cognitionē habet naufragiorum, ac ius omne, quod ad Regiā Curiam olim spectabat super bonis naufragatis, ibid. nu. 73. fol. 187.

Hinc superioribus annis suborta fuit ingens altercatio inter M. Admiratū, & regiū Fiscum super bonis naufragatis, & fuit per Regiam Cameram per distincta capita determinata, facta relatione in Collat. Conf. cuius decreti verba subiiciuntur, ibid. nu. 73.

Ad Admiratū spectat bona naufragata, quorum Domini ignorantur uti bona vacantia, ac eo iure fisco debita; non autem uti bona naufragorum, & ibi de ratione, ibid. nu. 73. circ. fin. f. 188.

Admiratus habet multas alias dignitates, ac prerogatiuas, de quibus remissuè, ibid. nu. 74.

Admirati potestas magna ex parte translata est in Praefectos, ac Imperatores classium, ibid. nu. 75.

Classis Praefectus quam iurisdictionem habeat in causis criminalibus aduersus suos classicos, si inter ipsū exoriat contentio, & Praefectū Prouinciæ, in qua classis reperitur. Super hac controuersia referuntur leges, vulgò instructiones appellata à Philippo II. prudentissimo Rege olim data Principi Auria summo maris Praefecto, quæ hodie ab alijs seruantur, ibid. nu. 76. cum seq.

Classis Praefectus in causis ciuilibus habet cognitionē, quando actor, & reus, vel reus tantum fuerit de eius iurisdictione, ibid. nu. 77. fol. 190.

Classium, & Prouinciarum Praefecti de iure communi habebant iurisdictionē cumulatiuam; at secundum commemoratas instructiones regias quilibet habet iurisdictionem distinctam, & sic priuatiuam, non cumulatiuam, optima sanè ratione, quæ recensetur, ibid. nu. 78.

Classis Praefectus habet omnimodam iurisdictionem in omnibus casibus, & quibuscunque delictis, duobus tamen concurrentibus, de quibus, ibid. nu. 80. fol. 191.

Classis appellari potest castra maritima, ibid. nu. 81.

Classis Praefectus habet cognitionem nendum in eos, qui sunt de eadem classe; sed etiam in extraneos, qui in ea reperiuntur, & ibi deliquerint, ibidem num. 82.

Idque procedit etiam de iure communi praescriptis instructionibus relatis; si quidem illo iure attento si quis sit in exercitu, & delinquat, quamuis non sit de exercitu, punietur à Duce belli, ibid. nu. 83.

Classis Praefectus habet cognitionē absq;

aliqua distinctione, an delicta sint militaria, vel communia, grauias, vel leuia, quando in ipsa classe sit delictū, idem dicendū respectu Praefecti exercitus, ibid. nu. 84. fol. 192.

Classis Praefecto instructiones datae sunt seruanda, quando classis reperitur in portibus, aut litoribus Prouinciarū subditarum eidem Principi, aliàs si classis reperitur in Prouincia alterius Principis amici, vel fœderati, nō attendetur tenor instructionum; sed ius commune seruabitur, ibid. nu. 85.

Classici si inter se delinquant in Terra, causa erit remittenda ad Classis Praefectum, etiā si Prouinciæ Praeses praenerit, & ita è conuerso. Et amplius si classicus in Terra delinquat contra paganum, animaduersio huius delicti spectabit ad Praesidem, ibid. num. 86. cum seq.

At de iure communi praescriptis instructionibus locus erat praerogationi, ibid. nu. 87. post med. fol. 193.

Classis Praefectus quamuis amplam habeat potestatem aduersus Classicos; non tamen potest punire Officiales à Rege creatos; sed de commissis tantū informationem capere, & ad Regem referre, ibid. nu. 88.

Classis Praefectus non potest suorum Iudicum sententias exequutioni demandare in Terra; sed in ipsa Classe tantum, nisi de Praesidis Prouincia licentia, idque suadet exemplis, quæ recensentur, ibid. num. 89. cum seqq. fol. 194.

Classis Dux sub generali concessione omnimode iurisdictionis non cognoscit de causis appellationum, ibid. nu. 94.

Inde fit, Classicum ab eius sententia appellare ad summum Praefectum, quem vulgò Generalissimum vocant, si in eodem loco reperitur, aliàs quando Classis est in portu, vel in alio loco huius Regni prouocatio ad Proregem interponitur, qui vel Iudicem appellationis dabit, vel causam eidem Ge-

nerali remittet, ut cum voto alterius Cōsultoris Iurisperiti terminet appellationem, et huius obseruantia exemplum affertur, *ibid. nu. 95. fol. 195.*

Classis, & belli Dux ex speciali prerogatiua potest causas meri imperij alteri delegare, *ibid. nu. 96.*

Præda à classe, vel exercitu capta quo pacto diuidenda? de hoc diffusè agitur, & post varios gentium mores relatos leges aliqua particulares super hoc datæ, vulgò instructiones dictæ recensentur, quæ in viridi sunt obseruantia, *ibid. nu. 99. cum seq. fol. 196.*

Ducis classis Vicemgerens an in absentiam dicti Ducis sibi acquirat portionem prædæ, quæ aliàs ipsi Duci debebatur. D. Author post aliquot adducta pro Vicemgerente; subdit, ipsum nequire suam præferre sententiam, cum hæc quæstio pendeat indecisa, & ipse sit vnus ex Iudicibus, *ibid. num. 104. cum seq. fol. 197.*

Classis Præpositus quamuis non habeat titulum Admirantis, nihilominus illius prerogatiuis gaudere debet ex Greg. Lop. sententia, quæ refertur, *ibid. nu. 104. fol. 197.*

Classis Præpositus, Locumtenēs, seu Vicarius potest constitui, & à Prorege, & ab ipso Classis Præfecto, cum licentia tamen Proregis; sed inter utrunq; videtur discrimen adesse, de quo, *ibid. fol. 198.*

Classis Dux habebit portionem prædæ, etiam eorum, quæ capta sunt ab alijs, qui proprijs sumptibus Naues armauerint. at lege Hispana cautum est contrarium, & maiori cum ratione, *ibid. nu. 106.*

Classis Præfecto nihil debetur de captis, & acquisitis per socios auxiliares, si Ducem habeant, *ibid. fol. 199.*

Classis Præfectus an possit prædam capere ex rebus inimicorum existentibus in Nauibus, vel in Portu Amicorum? hæc quidem quæstio cum dependeat ab illa satis agitata, & contro-

uersa inter Scribentes, an scilicet extra locum belli, in alieno territorio licitum sit prædam agere, ideo de ea longa instituitur disputatio. & primo loco referuntur DD. tenentes opinionem affirmatiuam cum suis rationibus, & argumentis. Deinde qui contrarium tutati sunt cum suis ll. & fundamentis, quorum opinio, & numero Scribentium, & rerum iudicatarū authoritate melior, ac receptior videtur; post hæc contrarijs vtriusque opinionis diligenter occurritur, et satisfiit, ita ut quilibet disputando possit facili negotio, quæ velit, sibi eligere sententiã. Postremò cum distinctione aliquorū capitum adnectitur quæsti resolutio, *ibid. nu. 107. vsque ad nu. 132. fol. 199.*

Præda secundum P. Molin. licitè capi potest ab hostibus, & retineri absque peccato, etiam si facta fuerit aduersus Ducis belli prohibitionem; dummodo prohibitio illa non sit facta in hostiū fauorem, veluti inducijs constitutis; sed ob aliam causam, quarum aliquæ recensentur, *ibid. nu. 124. fol. 206.*

Classis Duci tunc prædæ portio debetur, quando capitur vi armorum; sin autem ex naufragio, & Domino non apparente, magno Admirato applicatur; sed si sciatur, bona prædicta esse hostium, & naufragio ad nostrã litora fuisse delata, tunc Fiscus occupabit, Idq; olim fuit sub maxima positum controuersia; sed hodie omni prorsus caret contentione ex deductis, *ibid. nu. 135. fol. 210.*

Inde fit, ut superioribus annis pulchra fuerit exorta quæstio inter Regium Fiscum, & Præfectum Arcis Brundusinae continens metum naufragij, et armorum, cuius occasione hostes in quadam Naui quasi obruta fluctibus existentes, & pariter vim armorum pertinentes dederunt se, suaque D. Castellano, sed quoniã ex deductis in factò constitit præualuisse metum

naufragij, fuit per per Reg. Cam. facta relatione in Collaterali Consilio potior iudicata causa fiscalis; verum ex causis discussis fuit data quadam portio dicti Arcis preposito, ibid. nu. 136. cum seq. fol. 211.

Classis Praefecto debentur hostes, qui ob metum trirremium hostilium in terram fugiendo appulerunt, si ab incolis capiuntur; quando tamen certissimum est, non potuisse aliter euadere, nec libertatem recuperare. Cuius occasione declaratur regula illa, ut fera vulnerata ab uno, & ab altero capta, fiat capientis, nisi esset ita vulnerata, ut aliter fieri non possit, quin capiatur: nam tunc statim vulnerantis efficeretur ex Aret. Plat. & sequacium traditione, ibid. nu. 137. cum seq. fol. 212.

Classis Praefectus potest ex una classe ad aliam milites, nautas, & remiges transferre, prout ei expedire videbitur, ibid. nu. 141.

Dux in sua triremi praetoria, vel regia signum sui Principis habere debet, ut sciatur, cuius sit classis: nauis enim dominium ostenditur ex insignibus, quae in vexillis geruntur, ibid. nu. 142. cum seq. fol. 213.

Dux poterit pariter in sua triremi propria arma, seu insignia gestare, non autem in alijs iuxta legis Hispanae constitutionem, quae licet loquatur de Regnis Hispaniarum, nihilominus eum rationi innitatur, habebit etiam magnam vim apud alias nationes, ita ut ad exemptum adduci possit ex elegantissimo Ifern. traditione, ibid. nu. 144.

Classis summo Duci, seu Generalissimo ab alijs Ducibus est parendum, ibid. nu. 145.

Duces minores quando sunt coram Generalissimo, sua insignia summittere debent; sicut Proconsul signa Imperij non habebat coram Consule, ibidem nu. 146.

Dux belli non potest coram Principe ea facere, quae eo absente posset, ibid. nu. 148.

Classium usus ad Reipub. tutamen maxime necessarius, ibid. num. 151. fol. 214.

Hinc Romani censuerunt, docentes barbaros usum navigationis, ac nauium constructionem esse capitale placentos, ibidem.

Et summi Pontifices pariter eosdem acribus poenis persecuti sunt, ibid.

Hinc detegitur iustitia prohibitionis, quam Principes facere consueuerunt, ne Domini sylvarum in suis nemoribus ligna incidant, quae ad naues construendas sunt idonea, ibid. num. 152.

Hac de re apud Romanos Consulibus sylvarum, ac nemorum custodia demandata fuit, prout attestatur Cassian. cum alijs, qui recensentur, ibid.

Pedestris Cohortis Praefectus quando in classe reperitur tempore arrepta navigationis, & ineunda militia, debet suos milites comescere, praescribendo eis localem stationem; quem autem locum in classi teneat ipse, suus signifer, & Sergens, consule congesta, ibid. nu. 165. cum seq. quo loci refertur ordinatio quadam facta a Marchione Sanctae Crucis pro dirimendis altercationibus fieri consuetis a Praefecto Pedestris Cohortis, et Duce triremis circa praetensionem eminentioris loci, & iurisdictionis, fol. 218.

Demum lege Hispana constitutum est, ut quando capitur aliqua inimicorum Ciuitas, tunc Principi domus regia reseruetur, si adsit, sin minus honestiores, ac maiores domus illius, de palat. nu. 39. fol. 243.

Vid. in verb. insignia in fin. mare pariter in fin. Rex, testamentum.

CLAVSVLA.

Clausula illa, Intribus nostrae Curiae, & his, quae nobis debentur maioris dominij ratione semper saluis, etiam si omitatur, apposta intelligitur, de class. nu. 153. fol. 215.

Vid. in verb. officium.

CLERICVS.

Vid. in verb. donatio dominica, vestes.

COLLATIO.

Conferenda, & imputanda non sunt, quæ Princeps filio donauit post patris obitum.

Hinc rectè tradidit Valasc. nõ esse cum cæteris fratribus conferenda Officia à Camera Olisypnensi concessa filiabus defunctorum bene de Rep. meritorum, ut nubere possint, idq; lege Lusitana sancitum fuisse, de fil. Offic. nu. 59. fol. 286.

Attamen & collationi, & imputationi locus erit, ubicunque in vita patris bene meritis, & ad preces ipsius Princeps liberalitatem exercet in filiũ ex frequentius recepta sententia; siquidem idem est, à Principe aliquid meritis obtineri, quàm pretio comparari, cum minimè differat feudũ ob seruitium concessum ab eo, quod pecunia acquiratur, cũ pecunia, & opera inter se equipolleant s̄m And. ibid. nu. 60.

Idque procedit, si ea sit res, quæ vel ad heredes trãsmitti, vel distrahi possit, etiam si in venditione Principis assensus exigatur, dummodo sit de illis casibus, in quibus solitus sit Princeps suum assensum prestare; hæc q; opinio est grauissimorum DD. auctoritate munita, qui recensentur; T ell. tamen quò ad officia dissentit, & refragatur, ibid. nu. 61. cum seq. fol. 287.

Ceterum est illud hic obseruandum, non esse necesse, ut premia æquiualeant meritis, ne aliàs Principis munificentia in excessu pura, & non remuneratoria dicatur, siquidẽ huius Doctorum assertio est cautè intelligenda de personis donare prohibitis, nisi ex remunerationis causa; quæ sanè prohibitio cũ cesset in Principe, satis erit, si ipse tãti merita estimauerit ex animi sui magnitudine, et ex alijs circumstantijs, ibid. nu. 63. cum seq.

Animaduerte insuper superius conclu-

sa, & firmata non habere locum in hoc Regno in vno casu, qui frequenter euenire posset, nempe in feudo à patre non pecunia; sed meritis habito, quamuis enim apud nos receptum sit, primogenitum post parentis obitum teneri secundogenitis tribuere partem pretij, quo pater feudum emerat, nihilominus hoc euentu cessabit isthæc contributio, & secundogeniti aliquid non habebunt; cum re vera nihil ab hereditate paterna abscefferit secundum notab. Andr. decis. ibidem nu. 65. fol. 288.

Hanc tamen Iser. traditionem declara, & distingue post eruditissimum Confil. Rouitum, nisi seruitia, ac merita paterna fuissent talia, quæ vel actionem, vel Iudicis officium parerent, atq; producerent, ibid.

Insuper idem collationis, & imputationis ius locum habebit in re donata patri ob merita, ab eodem postea concessa Principi donatori, & demum ab ipso cedentis filio collata, siquidem attenda rei veritate, ac ipsius rei initio filius potius à patre, quàm à Principe hoc beneficium agnoscat: inde fit, vanam esse hanc cautelam ad collationem vitandã secundum Valasc. ibid. nu. 66.

Amplius collationi locus erit in re donata à Principe eodem tempore patri, & filio; parentis tamen contemplatione; siquidem licet queratur filio post parentis obitum; egit tamen radices in eius vita ex sententia Alex. profitentis, omnia, quæ ortum habuerunt in vita patris, quamuis effectus sit collatus post mortẽ, esse imputanda, ac conferenda, ibid. nu. 66. cũ seqq. f. 289.

Hinc deducitur, rectè iustificari praxim huius Regni, per quã receptũ est, filium primogenitũ debere alijs fratribus tribuere, ac prestare partem pretij feudi empti à patre pro se, & ipso primogenito; siquidẽ quamuis ad eum deueniat post patris obitũ, videtur tamen

tempore acquisitionis donatum ab ipso patre, *ibid.* nu. 69 fol. 289.

Sed quid dices de principali liberalitate eodem tempore collata in patrem, & filium ob utriusque merita, an adhuc collatio, & imputatio sibi locum vindicabit?

Resp. quò ad portionem filij sibi ab initio quaesitam nullam adesse controuersam; quò ad aliam partem, quae post parentis obitum eidem obuenerit; concludas cum D. Authore affirmatiuè, cum eadem uigeat ratio, quae exigitur ad hoc collationis, & imputationis ius inducendum, *ibid.* nu. 70 f. 290.

COLLECTA.

Vid. in verb. Ecclesia.

COLONVS.

Vid. in verb. apoca.

COMMVNIO.

Communio multa incommoda parere solet. Item discordias, & negligentiam iuxta illam vulgi paræmiam, negligitur, quod communiter possidetur, de vend. rer. fiscal. l. 1. num. 5. & 6. fol. 16.

Hinc non parum iustè sancitum fuit, neminem esse compellendum in communiōne persistere, *ibid.*

In re communi melior est conditio prohibentis. Item quod mihi cum alio est commune, meum non dicitur, nisi quò ad partis meae dispositionem. Insuper non potest quis integram rem communem distrahere, *ibid.* nu. 2. fol. 15.

Quod tamen fallit in fisco, qui ex particulari priuilegio alienat in totum rem communem cum priuato, etiam eo dissentiente, & ibi de ratione, *ibid.* nu. 3. 5. & 7. fol. 15. cum seq.

Et huiusmodi fisci priuilegium non est exorbitans; sed in equitate fundatum, *ibid.* nu. 18. fol. 17.

Priuilegium huiusmodi fiscale, de quo supra est facta mentio, obtinet, etiam si minima pars rei ad fiscum pertineat, & siue res diuidua sit, siue indiuidua, *ibid.* nu. 21 fol. 18.

Et habet locum tam respectu bonorum regalium, seu Regiae Corona, quam respectu rerum priuatarum ipsius Principis. Hinc pro regula traditum est à nostris DD. omnia priuilegia fisco competentia competere etiam pro bonis priuata rationis, *ibidem* num. 24.

Antedictum fisci priuilegium in vendendo rem communem cum priuato, an extendatur aduersus Ecclesiam, negat d. Auth. at in via disputationis docet, quomodo possit sustineri contrarium, de vendit. rer. fisc. l. 1. num. 29. fol. 20.

Vid. in verb. donatio dominica.

COMPATERNITAS.

Vid. unum ver. in dict. substitutio.

CONSILIARIVS.

Vid. in verb. praelatio.

CONSVL.

Vid. in verb. classicus.

CREDITOR.

Creditoribus futuris an cõpetat Pauliana, seu actio reuocatoria rerum alienatarum in ipsorum fraudem. D. Author hoc inter DD. diffidium componit pulchro distinctionis fœdere, ut poteris videre in l. 1. de iur. fisc. nu. 6. fol. 7.

Creditor, qui ex causa pœnali iudicium intentauit pro pecunie consequutione ad utilitatem fisci, qui ei preferendus venit, recuperat omnes expensas per se erogatas, licet contrarium, & forte non malè tenuerit Gig. pœn. fisc. credit. pref. l. 1. nu. 66. fol. 67.

Creditores non possunt fiscum impedire, quominus capiat, et sibi incorporet, nisi sint legitimi contradictores, veluti habentes dominium, vel possessionem dictorum bonorum, *ibid.* num. 153. fol. 108.

Creditor hypothecarius, qui utitur priuilegio electionis sibi à iure cõcessæ, poterit sibi unam opinionem etiam agere contra fiscum alterius ditionis omisso Fisco sua Prouincia; At usus forensis contrariam admisit opinionem secun-

dum

dum Clar. qui attestatur per Senat. Mediolan. ita sepius fuisse declaratum, & ab ea in iudicando ex d. Auth. sententia non est recedendum, ne fraudibus via aperiatur, siquidem creditores omnes, ut suo Principi morem gerant, omisso fisco sua Prouincia, recta via aduersus alium experiretur, ibid. nu. 163. fol. 113.

Declaranda nisi bona unius territorij non sufficerent creditoribus illius stationis: nam possent agere aduersus fiscum alterius ditionis, idq; receptum est absq; Doctorum contradictione, ibid. nu. 164.

Creditoribus ius aliquod super hereditate, quod fiscus capit, habere pretendentes, per edicta, seu proclamata, quae italico vocabulo crida nuncupantur, admoniti, ut infra aliquod terminum compareant, alias non audiantur, eo tempore effluxo amplius non admittuntur, nec fiscus eis tenebitur respondere, prout in aliquibus Prouincijs, praesertim in Mediolanensi Statu sic statutum est, ibid. nu. 165.

Declaranda modo, haec edicta non obesse illis creditoribus, qui extra Prouinciam degunt, idq; summa ratione: quia vox praconis paucis innotescit, ibid. num. 166. fol. 114.

Declaranda pariter, edictis his fiscum non iuari, data ipsius mala fide: nam si is sciat verum aliquod esse creditorem, aduersus eum non erit tutus ea ratione: quia etiam in statutaria praescriptione requiritur bona fides ibid.

Amplius nota aduersus huiusmodi edicta dari restitutionem in integrum, in omnibus illis casibus, in quibus a iure datur, ibid. nu. 167.

Insuper animaduerte in his terminis edictorum ad formam, qua concepta sunt: si n. lex iubet, ut creditoribus non coparentibus nullum ius supersit, & sub hac forma proclamata sint exposita, actio prorsus erit extincta, & sublata; si autem dicatur non esse audiendos, non sane perimitur actio; sed exceptio-

nis ope eliditur, ibid. nu. 168.

Ex distinctione iam iam commemorata duae resultant utilitates mox subiicienda. Prima, quando actio non est sublata; sed tantum exceptio excludens a limine iudicij conceditur, si soluat fiscus creditori, non utetur soluti repetitione: quia indebitum non soluit, cum actio non sit extincta: at in casu contrario, quando est sublata ipso iure, poterit ut indebitum condicere, ibid.

Secunda, si debitor principalis fuerit a Principe restitutus, non poterit inquietari actione iam extincta; at secus in casu contrario, quoniam exceptio duntaxat competeret: nam fiscus solus poterit ea se tueri; non autem ipse, ita professus est Odd. aduersus Boss. sententiam, quae tamen D. Authori magis placet, quamuis cogitandum relinquat, ibid. nu. 169. fol. 115.

Creditor defuncti secundum unam opinionem potest arbitrato suo tertium bonorum possessorem conuenire etiam fisco non excusso, quasi fiscus non sit heres: sed bonorum possessor; at secundum aliam, quae magis communis est, poterit hoc casu possessor aduersus actorem valide excipere, ut experiat aduersus fiscum, ac eum prius excutiat, ibid. n. 171.

Creditori in quaerendis a debitore facilius praedictum inferri potest, de fil. Offic. nu. 45. fol. 282.

DEBITOR.

Vid. in verb. apoca. fraus.

DELEGATIO.

Delegatio facta Vicario non nihil differt ab illa facta Potestati, & Episcopo: nam prima non transit in successorem, licet facta sub nomine officij; at contrarium ius viget in secunda, & huius enunciati illa affertur ratio: quia Vicarius, si proprie loqui velimus, caret successore, & sic Vicariatus non est dignitas permanens, rub. de iur. fisc. nu. 7. fol. 3.

Quod diximus, commissionem cause factam Vicario non transmitti in suum successorem, declaranda, nisi fuerit usurpatum transire, prout iste contrarius mos inualuit in Curia Archiepiscopali

Neapolitana, quo euctu Vicarius successor non tenetur monere, seu citare partē absentem, & contumacem, ibidem nu. 8. cum seq.

Declara pariter, nisi Delegans intuitu Tribunalis Episcopi ad delegationem processerit, d. nu. 8. quo loci ponitur subdeclaratio, nisi fuerit electa industria persona delegata.

Delegatus, quando in delegatione nomen proprium non exprimit, & sic ubi versamur in dubio, censetur Tribunalis intuitu, & contemplatione hoc egisse, ibid. nu. 9.

Vid. in verb. substitutio.

DEPORTATVS.

Deportatus si aufugiat, pœnam capitalē sublinere debet, idest ultimi supplicij, ac mortis naturalis secundum Alber. & Bald. traditionē, quam aliàs Sac. Conf. approbavit, de class. n. 45 f. 182.

DEPOSITVM.

Vid. in verb. apoca circ. fin.

DEPOSITVM FACINOROSOR.

Vid. in verb. classicus.

DOCTOR.

Vid. in verb. praelatio, substitutio.

DOMINIUM.

Dominiū distinguitur in utile, & directum, quæ alio vocabulo ex modernioribus Iureconsultis superius, & inferius appellantur, de vendit. rer. fisc. l. 1. nu. 33 fol. 21.

Vtile dominium esse chymerā dixit Innoc. sed rectius visus est sentire And. dum utile dominiū fructui, directum fori comparauit: quia hic sapit, ille nutrit, ibid. nu. 34.

Et quia utrunque est inter se diuersum, nec communionē aliquam habet. Inde fit, ut si dictaret statutum, seu lex municipalis, ut habens rem cum alio communem, alienante socio, possit retrahere, non valeret huiusmodi retractus beneficio uti, ac experiri Dominus directus, dum utilis suum utile distribit ex Greg. Lop. doctrina, quæ adducitur, & uti elegans com-

mendatur, ibid. nu. 37 fol. 22.

Hinc addubitatum fuit per Nostrates, an Princeps ratione sui directi domini, quod habet in re aliqua, possit utile dominium vasalli alienare. Super qua quæstione primo loco adducitur affirmatiua opinio, quam postea D. Author optimis, & ingeniosis rationibus reuocat in controuersiam, & demum occurrit contrarijs, quibus fundabatur affirmatiua, ibid. nu. 34, cum plurib. seqq. fol. 21.

Vtile in respicientibus utilitatem præsertur directo, ibid. nu. 37 fol. 23.

Dominiorum genera sunt quatuor, utpotè vendicationis, dispositionis, plenę possessionis, et fruitionis ex Bal. traditione, quæ recēsetur, ibid. nu. 48 f. 27.

DOMINVS.

Vid. in verb. apoca, asēsus, Episcopus in fin. territorium, vsusfructus.

DONATARIVS, & DONATIO.

Donatarius à Fisco pulsatus, seu conuētus actione pauliana, quæ datur ad reuocandum alienata in fraudem creditorum, in dubio arctatur onere probandi donationē præcessisse ad hoc ut possit mereri absolutionem à Fiscis petitione, de iur. fisc. l. 1. nu. 5 fol. 7.

Et si in termino probatorio docuit rē sibi donatam esse; sed non adimpleuit id, quod pertinet ad circumstantiā temporis, poterit post attestations publicatas, ac didicita testificata illā probare ex Bar. doctrina frequentius recepta; quæ tñ ita admittēda erit, nisi in prioribus articulis fuisset tempus deductum, & de eo articulatum, ibid. nu. 8.

Donatio licet solo consensu absq; traditione perficiatur, nihilominus ubi de Fiscis præiudicio agitur, insuper vera, vel ficta requiritur, seu desideratur traditio, alias Fiscus præfertur donatario etiā temporis piuilegio obuallato, iuxta traditionem D. Pereg. mihi olim maxima familiaritate coniuncti, quem referendo sequitur D. Author ibid. nu. 9. & 10. fol. 8.

Donatio an viribus subsistat, & adhuc debeatur, si donatoris bona fisci commo sint applicata? Distinctione, & subdistinctione soluitur questio. Nam occupatis bonis velut vacantibus à Fisco donationes deberi est in confesso apud omnes.

Redactis autem in eundem ob delictum, faciendæ sunt duæ inspectiones.

Vna, quæ respicit donationes factas extraneis.

Alterâ inter coniuges.

Quò ad primam donationes inter viuos factas extraneis absq; fraude siue ante, siue post delictum suo robore niti.

Donationes autem causa mortis non retinere eandem naturam; sed resolui ad instar cuiuslibet vltimæ voluntatis fatendum est, pæn. fiscal. credit. pref. l. 1. nu. 140. fol. 101.

Donationes propter nuptias, vel in augmentum dotis fraude cessate, firmas, & validas permanere, ad easq; Fiscum teneri extra controuersiam est, ibid.

Quæ tota, ingensque versatur in donationibus inter virum, & uxorem factis maritali affectu, an subsequuta morte, & publicatione bonorum confirmantur propter antinomiam, quæ intercedere videtur inter responsum Iurisconsult. & Constit. Cesaris; cuius occasione agitur de intellectu l. cum hic status S. si maritus ff. de donat. int. vir. & uxor. & l. res uxoris C. eod. & multi Doctorum intellectus reuocantur sub incude, & examinati uti minus veri extruduntur, & confutantur, admissio pro vero illo Accurs. uti litera, & textui illarum ll. congruente; ex cuius dictis hæc erit resolutio excitata questionis, donationem factam à viro ante commissum delictum validari sequuta morte viri, & publicatione bonorū, in suspensio esse, à publicationem bonorum, non autem mortis pœnam vir patiat. At donationem factam post delictum commissum esse viribus euacuatam,

ibid. nu. 141. cum seqq. fol. 102.

Declara modò supradicta de validitate donationum inter virum, & uxorem locum habere, si honorū donatorū possessio tradita fuerit uxori viuente viro, ibid. nu. 143. fol. 104.

Quo euentu retrotrahitur dicta donatio ad tempus traditionis quoad fructus perceptos, ibid. nu. 144.

Donationes filijs à patre factæ, cuius bona in Fiscum delata sunt, an valide sint; de his agitur remissiuè, ibidem num. 144.

Donator hereditatis, Fisco excepto ex particulari eius priuilegio, recta via conuenitur à creditoribus dicta hereditatis; recuperabit tamen actione prescriptis verbis id, quod soluet, à donatario, pæn. fisc. cred. pref. l. 1. nu. 156. fol. 109.

Donatio acquiritur illi, cuius contemplatione, & causa facta est. Hinc quia donatio filiosam facta, censetur patris contemplatione confecta, patri acquiritur. Idè dicitur de donatis sponsæ per consanguineos, & amicos sponsi tempore sponsaliorum: nam ex eadem causa acquiruntur viro, & non uxori, ibid. num. 73. cum seqq. fol. 158.

Donatio facta legatis an mittenti acquiratur, consule Capyc. distinguentem, de cuius distinctione fit mentio remissiuè, ibid. nu. 76.

Donatio facta Officiali in officio existenti, Domino, & Fisco acquiritur, eiq; restitui debet, ibid. nu. 78. fol. 159.

Vid. in verb. assensus, peculium, socius.

DONATIO DOMINICA.

Donationes, quæ à Principe alicui sunt ob merita, incitatorie vocantur secundum Pennen. siquidem alios stimulant ad aliquid præclare agendum, de fil. offic. nu. 1. cum seqq. fol. 272.

Donationes Principis sub commemoratione remunerationis seruitiorum in nihilo differre à gratuitis professi sūt plerique, ibid. nu. 40. fol. 280.

Pro his largitionibus meritorum causa factis nec Principem, nec suum Fiscū de euictione teneri professi sunt multi, quorum sententiam vsus forensis admittit in hoc Regno; Galli tamen seruant cōtrarium ita attestāte Coppin. ibid.nu.42.

Nisi donatio predicta cepisset à promissione, & postea sit subsequuta traditio secundum Accur. Isern. & alios, ibid.nu.43. fol. 281.

Item in altero casu erit à Fisco euictio præstanda, veluti si seruitia fiant vi præcedentis conuentionis, in qua Princeps se pariter obstringat aliquid dare pro huiusmodi seruitiorum præstatione, ibid.

Donari viro bene merenti potest à Principe sub ea conditione, ne creditores aliquod ius in re donata sibi acquirāt, quo euētū quamuis hypothecarij sint, nullo pacto obligatam habebunt rem illam, nec conquiri possūt propter rationes, quæ recensentur, & pluries huiusmodi concessionem in supremo Italico Consilio factas fuisse viris de Rep. benemeritis, qui gr̄is alieni onere prægrauati aliter se alere non poterat, testis ocularis est D. Author, ibid. nu. 45. fol. 282.

Donatio ob merita à Principe facta castrensiū naturam sortitur, ac eisdē potitur prærogatiuis, ibid.nu.47.

Hac de re poterit filiusfamil. testari de his bonis, velut de castrensiū, ibid. nu.48. fol. 283.

At filiusfamil. Clericus nedum de bonis, quæ clericatus occasione quæsit, quasi de castrensiū testari potest; sed de omnibus vndecunq; obuentis, quamuis per clericatum non sit exemptus à patria potestate, & hac est opinio multorum DD. qui recensentur, ibid. nu. 51. ubi pariter tangitur ratio diuersitatis, quæ inter vtrunq; casum videtur posse considerari, nempe ut Laico priuilegium sit indultam ratione bonorum; Clerico verò è conuerso perso-

na ob ordinis dignitatem, & in consequentiam bonis; & ideo persona tali priuilegio munita poterit testari de bonis cuiuscunq; generis.

Verū enimuero alij iuris Interpretes nec numero, nec auctoritate inferiores docuerunt, filiumfam. Clericū non posse de alijs bonis, quam ex clericatu quæsitis testari, & huic opinioni veluti probabiliori adheret D. Author, cuius occasione affert congruum intellectū ad tex. in cap. quia nos de testam. qui contraria opinioni multum fauere videbatur, ibid.nu. 52. cum seq.

In principalibus largitionibus filio ob merita factis vsufructum patri nõ queri est iuris satis indubitati, ibid. nu. 54. fol. 284.

Illud autem est in magna controuersa, positum, an idem ius maneat, si Princeps filio non ob eius merita; sed patris contemplatione aliquid elargiatur. Et DD. negantiū auctoritates recensentur, ibid.nu. 55. fol. 284.

His contraria cum aliquot non contemnendis rationibus congeste reperiuntur, ibid. cum nu. seq.

Illud est autem hic obseruandum, hanc postremam opinionem non habere locum in feudis, etiam pecunia, vel successione, & non Principis munificentia quæsitis: nam in his pater non vsufructum; sed commoditatem habebit, idque procedit, etiam si feuda à Principe non proueniant, huiusque enunciati duplex affertur ratio: tum quia feudum est seruitus quadam, idcirco si in eo daretur vsufructus patri, esset constituere seruitutem seruitutis contra vulg. iuris regulas: item quia feuda cōceduntur ea lege, ut vassallus inde seruiat, ideo si alter feudi vsufructum haberet, Dominus seruitium exigere nequiret à nuda proprietatis Domino, ut bene expendit And. ibid. nu. 57. fol. 285.

Insuper animaduerte, bona, ex quibus patri vsufructus non queritur, vel

ex eo quia à Principe prouenerunt, vel quia sunt feudalia, prodesse nihilominus patri alio respectu, ut filium alere non compellatur, si de illorum bonorum fructibus commodè viuere possit, & ita per Senat. Mantuanum fuisse decisum refert Surd. ibid. nu. 58. fol. 286.

Amplius hac bona, quæ à Principis munificentia processerunt, effugiunt collationem, ac legitimæ imputationem, ibid. nu. 59.

Donatio antedicta est alio priuilegio decorata, nempe ut in ea socius succedat consorti absque hærede defuncto, ibid. nu. 71. fol. 290.

Idque locum habebit nedum in liberalitate ab Imperatore collata; sed etiam à quolibet Principe superiorem non recognoscente ex frequentiori DD. sententia, ibid.

Et quoniam hoc priuilegium est dumtaxat concessum solis supremis Principibus ex eadè recepta opinione, idcirco cauendum est à D. Lanario, dum conatus est illud producere ad inferiores Dominos, nempe Barones: nam argumentum, quo utitur, est satis fallax, & infirmum, ut constat ex doctissime consideratis per D. Authorem, ibid. num. 72.

Præfata prerogatiua æquè procedit, siue pars agnita fuerit à consorte, siue non contra regulas iuris accrescendi, quod competit dumtaxat in re non agnita, ibid. nu. 73. fol. 291.

Vnde cauendū est ab aliquibus DD. tradentibus huiusmodi priuilegium fundatum esse in ipso iure accrescendi, & veriùs, ac rectiùs videtur loquutus Bal. dum docuit, inductum esse quodam iure iure singulari, & anomalo, ibid. nu. 74.

Vt autem locū habeat, oportet, verba concessionis ita esse concepta, ut constet, concedentem noluisse separatim; sed coniunctim cõcessionarijs prospicere, idque exurnatur aliquot exemplis, ac

authoritate rerum iudicatarum, ibid. nu. 74. cum seqq.

Illud non est hic prætermittendum, hoc euentu consortem nõ succedere prædefuncto; sed ex propria persona vocari virtute prioris concessionis. Hinc rectè deducitur de hac portione superueniente non esse petendam nouam institutionem secundum receptam Andr. traditionem, nec pariter soluendum releuium, prout in pulchro casu respondit Loffred. quod tamen soluitur, quando ut successor vocaretur, prout ita decisum per Reg. Cam. attestatur Reg. Reuert. ibid. num. 78. cum seq. fol. 292.

Amplius nõ est silentio obruendum, tunc demum admitti consortem, quãdo alter absque hærede decesserit, cum id expressè sit in iure cautum. Sed addubitant DD. quo pacto sit intelligenda huiusmodi sanctio, an de suo, vel de extraneo. Et D. Author post relatas duas dissonas opiniones mediam constituit cum distinctione desumpta à natura rei donata, utpotè si res esset talis, ut ad omnes hæredes possit pertinere, tunc omnes admittendos fore, siue ex testamento, siue ab intestato; aliàs secus, ibid. num. 85. cum seq. fol. 294.

Postremò animaduertendū est, hanc prerogatiuam consorti concessam non porrigi ad personas in ipsa donatione non expressas. Vnde deducitur rectè docuisse Alex. & sequaces, non esse admittendum consortem superstitem ad portionem alterius socij filio obuentã, & demū mortuo, sicut admitteretur, si primus concessionarius præmortuus esset, ibid. nu. 87. fol. 295.

Donatio hæc eadem alio gaudet priuilegio, ut ad benemerentium filios propagetur, quæ aliàs ad hæredes non transfret secundum aliquorum opinionem, quã ingeniosissimus Barbof. vri acutè, ita verè impugnat, constituens regulam in cõtrarium cum duabus decla-

rationibus, & limitationibus de quibus, *ibid.* nu. 88. cum seq.

*Donatio prelibata, & alia potitur prerogatiua, ut quamuis alias, quando donatio cocipitur alternatiue, electio sit donantis, cum semper optio sit debitori praestanda; nihilominus si Princeps alicui ob merita illud, aut illud se donaturum polliceatur eligendi ius competet donatario secundum Bald. traditionem, qua in forensi usu praualuit, dum ita in facti contingentia censuisse Reg. Cameram refert D. Reg. Reuert. *ibid.* nu. 90.*

*Declara, & restringe commemoratum priuilegium ex Plat. sententia procedere in ijs rebus, qua non sunt de corpore patrimonij fscalis; sed de ijs, quae Princeps penes se non retinet; sed alijs elargiri consuevit, ut sunt officia, & alia id genus; nam in casu e conuerso Principis erit electio, & quod minimum erit, veniet, ut quominus fieri possit, regio patrimonio inferatur prauidicium, *ibid.* nu. 91. fol. 296.*

*Habent & aliud speciale ha dominica largitiones, ut in earum successione representatio sibi locum non vindicet, & sic nepos excludatur a patruo secundum vnam Scribentium opinionem; at D. Authori contraria magis arridet, quam nouis rationibus fulcit, atque tuetur, cum facili resolutione contrariorum, *ibid.* num. 92. vsque ad 97.*

*Sunt & alio condecorata priuilegio huiusmodi imperiales largitiones: siquidem non adimplens modum a Principe appositum in donatione, cadit ab ipsa re donata, siue modus fuerit causa finalis, siue non dictae donationis, & sic nec aliquid momenti habet distinctio illa, qua in ceteris causarum figuris adhiberi consuevit: ex quo semper modus appositus in huiusmodi regijs concessionibus praesumitur eisdem causam dedisse secundum Greg. Lop. *ibid.* nu. 98. fol. 297.*

*Principales praeterea largitiones alia gaudent prerogatiua, ut de ijs etiam in Ecclesiam, vel ecclesiasticas personas collatis Princeps ipse cognoscat per suos Iudices; hac tamen assertio est caute intelligenda, nempe de bonis feudalibus. Item de iuribus regalibus, veluti si Ecclesia fuisset donatum uectigal, argenti fodina, salina, vel aliud huius generis: non autem de alijs dominicis liberalitatibus, qua neque feudalia, neque regalia essent, siquidem tunc Iudex ecclesiasticus erit adeundus, *ibid.* nu. 99. vsque ad 103.*

*Insuper & alio sunt decorata priuilegio: quandoquidem Princeps etiam si propter merita donauerit, non tenebitur, nisi in quantum facere potest, quod non est in alijs, qui sic donando, in solidum tenentur, *ibid.* num. 103. fol. 299.*

*Ante dicta aliud subsequitur priuilegiu, ut quamuis excessiua sit munificentia Regis, qua in benemeritos conferitur; nihilominus subsistit sua vi, etiam insinuatione praetermissa, idemque ius obtinet in donationibus eidem Principi factis a priuatis, *ibid.* num. 120. fol. 303.*

*Commemoratis prerogatiuis aliam adnectere non pigebit. Dictante aliqua lege municipali de comunicandis bonis quaestis inter coniuges, nihilominus huiusmodi largitiones erunt praecipua donatarij quoad proprietatem, & vsusfructus tantu communis erit. Nisi coniux comunibus impensis Domino inseruisset: nam tunc utrique proprietas acquiritur secundum Gregor. Lop. *ibid.* nu. 121.*

Non erit parui momenti alia prerogatiua, qua gaudent huiusmodi largitiones, & militaria praemia, ut super his non possint inquietari concessionarij, nisi in subsidium, & in quantum facere possunt, idest deducto, ne egeat; sed honeste viuere possint, dummodo donationes sint facta nedum pro prae-

rītis seruitijs ; sed in futurum impendendis, ut sunt illa, quae vulg. entretenimenti appellātur, quae dantur veteranis, ut Principi, aut eius Vicario, aut Duci belli assistant, quales etiam sūt Continui nominati in hoc Regno. Et ideo tunc erit hac benignitate utēdum, ne à Reipubl. seruitio abstrahantur. In alijs autem fiet exequutio in subsidium, *ibid. nu. 122.*

Postremum, & ultimum privilegium, quod concomitatur huiusmodi largitiones principales, est, ut ex his, quaeratur ius etiam absenti, & ignorantī ex pulchro Bal. respōso, et huius enunciati etyologia est: quia concessio Principis habet vim legis; sed quae à legis sanctione deferuntur, etiā inscio quaeruntur, *ibid. nu. 123. fol. 304.*

Videndum est modò de resolutione harū dominicarum largitionum. Et primò inuestigandum erit, quando nihil in eis est expressum, an tunc morte donantis, vel recipientis terminentur, vel ad heredes transmittantur. Pro cuius planiori dilucidatione commemoratur elegans quaestio in supremo Italico Consilio habita, discussa, & terminata in fauorem heredum concessionarij ea praecipue ratione; quia qualibet concessio, quae ob concessionarij obitum extinguitur, nihilominus si in ea fuit prefixum tempus, adhuc perdurat, & pro residuo temporis ad heredes transmittitur, ut erat in illa facti figura, concessionis scilicet factae cuidam Duci de extrahendo à Regno Siciliae frumenta, quae nascerentur in sua ditioe absq; aliqua solutione per decem annos, quamuis Dux ob praecleara maiorum suorum merita petisset hoc ius sibi concedi quoad viueret: qui post duos annos à die concessionis vita functus est, *ibid. nu. 124. cum sequentib.*

Amplius ex qualitate meritorum potest capi coniectura, an huiusmodi concessio deriuetur in heredes, vel conces-

sionarij morte resoluatur ex Alc. & Syluan. opinione, quam à Barbof. impugnatione tuetur D. Author; subiungit tamen ex ea sola non audere in iudicando pro heredibus respondere, *ibid. nu. 129. cum seqq. fol. 305.*

Insuper ex causa ipsa, ob qua fit concessio, ut potè si Princeps ob merita alicui donet annua centum, ut valeat salere, vel similibus verbis utatur, ex quibus dignoscipossit, largitionem esse factam in causam alimentorum, tunc concessionarij morte extinguetur secundum Surd. idq; duobus similibus exornatur, *ibid. nu. 131. cum seqq.*

Præterea ad dignoscendum progressum, ac resolutionem huius dominicae largitionis plurimum operatur qualitas, & natura ipsius rei concessae, super qua diffusè discurret D. Author, varios casus adnectendo, *ibid. nu. 134. cum seqq. fol. 306.*

Commemoratae largitiones terminantur quoq; delicto, aut alienatione; ita ut pater possit praedictum inferre filio, etiam proprio nomine vocato; ob merita tamen patris, idq; pluribus comprobatur, & ita bis decisum in Reg. Cam. refert Reuert. Reg. relatus, *ibidem. nu. 142. fol. 307.*

Idq; minori cum difficultate obtinet in filio in patris potestate constituto: nam lis maior inter DD. existit, quid in emancipato, et idè concluditur post Andr. & alios relatos, *ibid. nu. 143. fol. 308.*

Hinc rectè deducitur, patrem delinquentem in Officio posse nocere filio etiam expresso nomine vocato, si parentis meritis, vel pecunia sit quaesitum, pro ut ex Andr. traditione docuit Capyc. relatus, *ibid. nu. 145. fol. 309.*

Nisi concedens & parētis, & filij rationem habuisset; siquidem tunc nec alienando, nec delinquendo pater officeret filio, *ibid.*

Hac supra commemorata conclusio tribus alijs declarationibus exornatur, de quibus, *ibid. nu. 146. cum seqq.*

Postremò in hac materia dominica largitionis proponitur questio, an, si in concessione annuæ quantitatis nil sit expressum de solutionis tempore, solueda sit in principio anni, vel in fine. In obiecta difficultate: quia ipsi ll. Authores inter se pugnare videntur, idcirco d. Auth. pro illis conciliandis magistrali Cyn. & aliorum grauissimorum DD. distinctione usus est, cui ultra omnes adiunxit, & cumulauit duos alios casus auctoritate reru iudicataru obuallatos, ibid. nu. 148. vsq; ad fin. fol. 310.

Vid. in verb. filius, graduatio, pignus in fin. D O S.

Dotis causa an gaudeat priuilegio fiscali, de quo in l. si is, qui ff. de iur. fisc. nempe ut in bonis questis post dotis obligatione preferatur anterioribus creditoribus, & omissis DD. altercationibus concluditur negatiue, & ita pluries decisum per Sacr. Cons. refert D. Author, (qui se remittit ad deci. 1. D. consil. Gizzarell.) de iur. fisc. nu. 21. pag. 11.

Vid. in verb. filius.

ECCLESIA.

Ecclēsia an gaudeat eodem priuilegio, quo potitur fiscus circa distractionem, seu alienationem rei cum priuato communis. In obiecta difficultate primo loco recēsetur opinio affirmatiua, quam postea D. Author ingeniose reuocat in dubium ex pluribus, de vendit. rer. fisc. l. 1. nu. 25. cum seqq. fol. 119.

Argumentum à fisco ad Ecclesiam non recte ducitur, præter quam in casibus expresse à iure equiparatis, ibidem num. 26.

Inter cætera sunt pares in præscriptionibus, ibid. nu. 27.

Lex omnes, & l. bene à Zenone non habent locum aduersus Ecclesiam, neque pro Ecclesia, ibid. nu. 30. fol. 20.

Nisi versemur in ijs, quæ sunt modici præiudicij: nam hoc euentu Cæsaris

ll. ligabunt pariter Ecclesiam ex frequentiori Scribentium traditione, ibidem nu. 31.

Ecclesia succedens priuato, utetur iure priuati, de fiscal. usur. nu. 23. fol. 122
Declara regulam procedere respectu temporis præteriti; non autē futuri: nam tunc potietur suo priuilegio, e. g.

Emphyteuta cessauit per annu cū dimidio tēpore, quo res fuit in dominio priuati, & postea cessauit per mediū annū; postquā res peruenit ad Ecclesiā, certē nō poterit priuari, tanquā si per bienniū cessasset: quia ille annus cum dimidio non fuit, nisi media pars tēporis, quod in priuato exigitur; sed necesse erit, ut cesset per annum integrum, & sic per mediū aliud tempus, quod in Ecclesia requiritur, ibid.

Pari ratione si quis aduersus priuatum incepit præscribere, & per quinquennium possedit rem, qua postmodum ad Ecclesia dominium peruenit, profecto ad perficiendam præscriptionem, non erit satis alterum quinquenniū; sed requiruntur alia quatuor, idest anni viginti, & sic dimidium temporis, quo aduersus Ecclesiam præscribendum est, ibid. nu. 24. cum seq.

Ecclesia, vel ecclesiastica personæ, dum ad eas hereditario iure laicoru bona deferuntur, tenentur in solutionibus, & oneribus Vniuersitatum cōtribuire tam impositis, quam imponēdis ex causis debitorum contractorum tempore, quo possidebantur per ciues laicos, etiam si bona ipsa non in specie; sed in genere fuerint obligata, & ita aliàs decisum in Reg. Cam. quam decisionem admittunt etiam Canonistæ; & nouissimè P. Azor. Theologus, & Iurisperitus insignis, & quàm maxima authoritatis, de decur. num. 14. fol. 137.

Ecclesiastica personæ ab oneribus, quæ imponuntur belli, vel pestis causa, non sunt immunes; sed an per Principem secularem possint compelli ad contri-

buendum dictis oneribus, Episcopo, siue eius Vicario, recusante, vel negligente; remissuè, de decur. nu. 45. cū seq. fol. 141.

Ecclesia etiā Basilica nominatur, quasi domus summi Regis. Verum attenda sermonis proprietate est à DD. constituta differentia inter hæc duo: nam secundū ipsos Ecclesia dicitur Templum, quando est consecratum, Basilica vero ante consecrationem, de palat. nu. 5. cum seq. fol. 237.

Damnatus quando ducitur ad supplicium, si ad Ecclesiam confugiat, gaudet immunitate, si nō sit de delinquentibus exceptis ex recepta Scribentium sententia, ibid. nu. 47. fol. 244.

Sed & illud questionis est, an domus Episcopi eadem potiatur immunitate, qua Principis Palatii, ac ipsa Ecclesia perfruitur. In hoc articulo ultra quam æquum erat, variatum est inter Scrib. quorum vota secta sunt in quatuor classes.

Prima fuit Author, & Antesignanus Ioan. antiquus decreti gloss. qui indiscriminatim professus est, hanc domū gaudere hoc immunitatis priuilegio, ubicunq; sit sita, & quantumuis distet ab Ecclesia.

Secunda classis, in qua numerantur Inn. Oldr. Alb. & alij, idem docuit, cum hac tamen modificatione, dummodo domus Episcopi sit proxima Ecclesie intra 40. passus.

Tertia, quam constituunt Host. Anan. & alij, voluit, in hoc esse attendendā consuetudinem. Hinc Couar. & Clar. attestantur in praxi non seruari, ut domus Episcopi hac gaudeat immunitate.

Quarta, quam tutati sunt Hugut. Turrecr. & alij, tradidit, domum Episcopi hac gaudere immunitate, si intus eam sit Capella; siquidem tunc tota domus videtur eius cimiterium, ibid. nu. 48. vsq; ad fin.

Vid. in ver. donatio dominica, edi-

ctum, mare, pignus, presentatio, priuilegiū, regalia, socius, venditio, usura.

EDICTVM.

Edictum sub hac forma proponi debet (quando agitur de bonorum vacantiū incorporatione) ut omnes successione pretendentes in termino aliquo compareant, aliās non audiantur, quo tempore effluxo, Fisco bona perfecte acquiruntur, qui mos secundum Afflic. inualuit hic Neapoli, ubi Ecclesia Sanctæ Restitutæ capit bona interfectorum absq; heredibus decedentium, pæn. fiscal. cred. pref. l. 1. num. 170. fol. 115.

EMPHYTEVTA.

Vid. in verb. apoca.

EMPTIO.

Res emptā à Regis Castaldo Regi acquiritur: præsumit enim lex, prædictum Castaldum dolo, & fraude ex pecunia Regis, ut propria rem comparasse, de decur. nu. 79. fol. 159.

Declara, nisi Castaldus probet, rem emptam comparasse, aut possedisse ante officium, ibid. nu. 80.

Vel rem sua propria pecunia emisse, aut saltim palā, & bona fide contraxisse, qua præsumitur in contractibus, qui palā sunt: nā his euentis talis præsumptio cessaret, nisi Officialis emeret res ad officij administrationem pertinentes, ut res Ciuitatis, Curie, vel Fisci, ibid. nu. 81. cum seq.

Et ratio diuersitatis inter utrunque casum, ut scilicet officialis res priuati, & singulorum palam, & bona fide emere possit; non autem Vniuersitatis, & Curie, tangitur remissuè, ibid. num. fin.

Quæsta per uxore de bonis mariti processisse præsumuntur, ibid. nu. 80.

Officialis hodie etiam in propria patria, in qua iurisdictionem exercet, potest etiam immobilia emere non obstantibus legibus hoc prohibentibus: ex quo contrario usu sunt antiquatæ secundum Cacher. ibid. nu. 82. & 83.

Officialis de iure poterat emere, & mercari in aliquibus casibus, de quibus remissive, ibid. nu. 83.

Vid. in ver. abolitio, venatio in fin.

EPISCOPVS.

Episcopus, & Archiepiscopus an possint habere fiscalē? D. Author post relatas hinc inde opiniones, se remittit ad latē tradita per ipsum alibi, ut est videre per eundem in rub. de iur. fisc. nu. 11. fol. 4.

In loco postmodum relato dicit, non esse concordem Scribens, sententiam, an de iure dicatur habere fiscum, prout e conuerso constat apud omnes, eosdem de facto habere bursam fiscalem, sicuti ceteri Barones, pæn. fisc. cred. pref. l. 1. nu. 47. cum seq. fol. 62.

Episcopus in sua Diœcesi in causis ad eū spectantibus est de maioribus magistratibus, & habet merum, & mixtū imperiū tanquam Præses secundum Bald. doctrinam, quæ recensetur, ibid. nu. 49.

Episcopus à suis subditis exigere potest pœnas pecuniarias; sed id satis parcè, ac prævia maxima prudentia facere debet, ne auaritiæ notam incurrat, & iustitia cõtemnatur, cum nullā delinquens pertimescat culpam, quam numis redimere sperat, ibid. num. 49. cum seq.

Episcopus ex Concil. Trid. decreto pœnas pecuniarias locis pijs in Diœcesi existentibus applicare debet: restringunt hoc Felyn. & Couar. quando Prælatus inopia laboraret: quia tunc huiusmodi multas posset pro se retinere, ibid. nu. 51. cum seq. fol. 63.

Episcopus, vel alius Iudex ecclesiasticus quandoq; condemnat, & commodum pecuniarium spectat ad Dominū temporalis iurisdictionis, circa quod duo recensentur casus, quorum postremus non caret controuersa, cum super eo triplex reperiat DD. sententia, ibid. nu. 53.

Vid. in verb. classicus, Ecclesia circ.

fin. insignia, officium paulò ante fin. prælatio, substitutio.

EXCOMMUNICATIO.

Vid. unum verb. in dictione substitutio.

EXEQVVTIO.

Exequutio si facienda sit pro debito communi cum fisco, fieri debet seruata forma priuilegiorum fisci, de vend. rer. fisc. l. 1. nu. 17. fol. 17.

FEVDVM.

Feudum illud, quod Nostrates appellat quaternatum secundum quid, potest à Principe, seu à supremo, & directo Domino concedi; tenendum tamen à Barone, idest à Domino subalterno iuxta constit. Regni exordientem post mortem, qua licet fuerit postea sublata per capitula Papæ Honorij, adhuc viget illius dispositio ex Andr. testimonio, quod refertur.

Ceterum in inuestiganda ratione dictæ cõstitutionis multum anse se contorquent Scribentes, & aliquorum opinionibus ex industria, ac diligēti cura confutatis aliam iuri, ac veritati consonam adducit D. Author de uend. rer. fisc. l. 1. nu. 34. cum seqq. fol. 22.

Feudum si Domino aperiatur ob lineam finitam, vel eiusdem commodo applicetur culpante feudatario, absq; onere ad concedentem redit ex resolutione contractus iuxta And. doctrinā frequentius receptam, quæ tamen non est perpetuò vera; sed recipit infra-scriptas declarationes.

Prima exceptio sit, nisi onera non feudatarij; sed ipsius feudi sint: nam hæc utiq; migrant, & transeunt in Dominum ex frequentioribus DD. placitis. Inter quos tamen variatum est in exemplificandis feudi, vel feudatarij oneribus. In hac dubietate magni facienda est notab. Camer. distinctio, nec posterganda doctrina Fab. de Ann. quæ per D. Author. recensentur in tit. pæn. fisc. cred. pref. l. 1. num. 145. cum seq. fol. 105.

Secunda exceptio, nisi sint onera imposta cum assensu, quæ perdurant etiam finito utili dominio feudatarij secundum eundem Ifern. ab omnibus receptum, *ibid.* nu. 147. fol. 106.

Tertia exceptio, nisi in fructibus feudi, qui ad defunctum spectabant pro rata: nam directus Dominus de his tenetur satisfacere creditoribus siue realibus, siue personalem actionem habentibus, etiã ex causa lucratiua venientibus: nam hæc fructuum rata nõ differt à bonis liberis, & burgensaticis iuxta omnium traditionem; quæ tñ erit admitenda cū his cautionibus, & cautelis.

Prima, ut fructuum diuisio iuxta distinctionem traditã in S. his consequenter hic fin. lex locū non habeat, nisi in illis Prouincijs, in quibus est usu recepta, qui sanè mos inualuit in hoc Regno ita attestantibus Capyc. & D. de Franch. *ibid.* nu. 148. cum seq. fol. 106

Secunda, licet duæ opiniones contrariæ sint exortæ inter Scribentes, dum aliqui profitentur fructus industriales tantum esse diuidendos secundum dispositionem d. S. his consequenter, in naturalibus verò esse seruandã diuisionem, de qua in l. defuncta ff. de usur. & alij hanc sententiam, & distinctionem impugnant, docent omnes fructus indistinctè esse partiendos secundum traditionem d. S. his consequenter, & utraque classis propter doctrinam Andr. satis obscuram laboret in inducendo pro se illius auctoritatem; nihilominus in Regno recepta est opinio DD. non distinguendum, & secundum eam aliàs iudicatum in Reg. Cam. referente Reg. D. Io. Francisco de Ponte tñc illius Præs. *ibid.* n. 150.

Quæ supra de fructuum diuisione tradita sunt, cautè sunt intelligenda; quando feudum Domino aperitur ob lineã finitam, secus quando propter feudatarij culpã: nam hoc euẽtu omnes fructus cum ipso feudo ad dominum pertinebunt, *ibid.* nu. 151. fol. 107.

Feudo ad Dominũ deuoluto meliorationes factæ per feudi possessorem pertinent ad creditores ipsius; quæ tamen erunt estimandæ iuxta illarũ ualorem; non autem secundũ id, quod impensum est; & ita aliàs per Reg. Cam. solemniter iudicatũ precedente relatione in Collat. Cons. *ibid.* nu. 152.

Feudum ex dispositione cap. dudũ, aliàs ex præsumptuosè tenetur per fiscum loco sequestri per annum, quando mortuo feudatario absq; descendentibus, is, qui se successorem esse contendit, non claro, & aperto iure ad ipsam successionem uocatur, quo anno expleto fiscus plenam consequitur possessionem, ita ut nõ amplius de ea; sed de dominio postea sit disceptandum, *ibid.* nu. 154. fol. 108.

Amplius nota, solam possessionem non sufficere ad impediendũ huiusmodi sequestrum, nisi cum possessione concurrat titulus, uel regius assensus ex Afflict. decis. quæ recensetur, *ibid.* nu. 155.

Feudorum successio, quæ fit in Regno seruata forma constitutionis, ut de successione, habet locum etiam in illa cõmunis matris, licet præfata constitutio de communi patre tantũ loquatur, de decur. nu. 18. fol. 138.

Subinfeudatio permissa est tribus concurrentibus, quæ recensentur, de decur. nu. 49. fol. 151.

Feudum guardiæ, & Castaldiæ secundũ quartam Andr. positionem dicitur illud, quod fuit Castaldo Regis donatũ ab aliquo priuato contemplatione, & causa talis Castaldiæ, & procurationis, & quia erat Castaldo officij contemplatione donatum, regi acquirebatur, *ibid.* nu. 77. fol. 158.

Annonæ, ac panes ciuiles. i. præstationes, ac annuæ largitiones Curialibus, seu Palatinis præstari consuetæ ex humana cupiditate nimis excrescente ortũ duxerunt, de fil. Offic. nu. 3. & 4. fol. 272.

Idem dicendum est de soldata, quæ idem est cum annonis, & apud nos red-

ditus ad vitam appellatur secundum Alc. ibid. nu. 5 fol. 273.

Inde fluxerunt pariter militiae, quae nostris temporibus officia, vel dignitates nuncupantur, & ex ijs annua emolumenta percipiuntur, ibid. nu. 6.

Militiae forma remissivae, ibid.

Feuda eandem eiu. originem praeseferrunt, & ideo iura feudorum antiquis temporibus iura militiarum dicebantur ex Holoan. animadversione, ibidem nu. 7.

Militiae, prout & feuda à publico, idest à Principis patrimonio defluxerunt, & ideo de vno ad alterum ducitur argumentatio secundum And. ibid. nu. 8. cum seq.

Militiarum, & feudorum similitudines, seu paritates tres, & quatuor differentiae indicantur remissivae, & quinta differentia, quam nouissime Castro ausus est adnectere, iure merito refellitur à D. Authore, ibid. nu. 9.

Concessiones in honorè, quae fuerunt apud Hispanos usu receptae, quae sint, & in quibus differant à feudis remissivae, ibid. nu. 10.

Cõmenda ordinum militarium proximè accedunt ad priscas militias ex D. Authoris sententia, ibid. nu. 11. fol. 274.

Memorata cõmenda quamvis ecclesiasticis beneficijs quodammodo possint comparari, ac multum spiritualitatis habeant, nihilominus possunt absque simonij labe obseruitia praestita, vel praestanda in benemeritos conferri ex Viët. traditione: nequaquam tamen possunt pretio mediante concedi, sicut nec ipsa militiarum insignia, vulgò Habitus appellata, & de ratione discriminis inter utrunq; casum, ibid. nu. 12. cum seq.

Indorum cõmenda quae, remissivae, ibid. num. 13.

Feuda ob merita, seu in remuneratione concessa longè distinguuntur ab alijs aliunde questis: siquidem de primis tantum poterit testari filiusfam. ex D.

de Franch. sententia; hac tamen lege, ut proximè successuros vocet, disponendo, vel Domini consensu intercedente: solus enim personae defectus suppletur ex huiusmodi principali largitione remuneratoria, de fil. Offic. num. 50. fol. 283.

Feudum filiosfam. donatum à Principe parentis contemplatione ipsi patri acquiritur quò ad usumfructum, & proprietatem secundum And. frequentius receptum, de fil. Offic. nu. 56. fol. 285.

Feudum à patre refutatù Domino, ut de eo ipsius refutantis filium inuestiat, adhuc paternum, & antiquum est censendum, ibid. nu. 66. fol. 288.

Feudum nõ capit filius causa mortis patris, ut arbitratus est Bar. sed potius ratione precedentis concessionis secundum Couar. Hinc iure fundatur Tellij assertio asseuerantis per subductionem, & remotionem vnius personae alteram subingredi ex iure proprio, & ab altero non dependente, & And. deciso censentis secundo loco vocatum venire ex propria persona, cum tot censentur donationes, quot personae, ibidem nu. 67. fol. 289.

Feudum semper à Principe datum censetur sub ea conditione, ut vasallus debita obsequia, ac seruitia exhibeat, idq; est adeo feudali concessioni annexum, ut de eius natura esse merito dicatur, ibid. nu. 96. fol. 297.

Feudi concessio ad heredes transmittitur, nisi esset feudum de Camera, seu Caneuia, ibid. nu. 140. fol. 307.

Feudum concessum pro Camera est personale, & ita decisum in causa Vniuersitatis Nucerię Paganorum cum Ill. Duce, & Fisco super prouentibus, ut attestatur Reg. Reuert. relatus, ibid. nu. 141.

In feudalibus potest pater praedictum inferre ipsi filio, etiam nomine proprio cum eodem vocato in inuestitura, si donationis causa fuerint merita paterna, nec de filio principaliter, nisi parentis intuitu ratio habita fuerit ex

Andr. sententia, quam ceteri sequuntur, ibid. nu. 142. fol. 308. Et quibus coniecturis hoc arguatur remissive, ibidem.

Feudum concessum Mævio, & ipsius primogenito, non potest per eundem parentem donari secundogenito, mutato ordine à Principe in cōcessione præscripto, quamvis acquirens possit nocere alijs vocatis, & delinquendo, & alienando secundum Couar. relatum, ibid. nu. 147. fol. 310.

Vid. in verb. donatio dominica, ius accrescendi, substitutio, vasallus.

F I C T I O.

Fictiones sunt inductæ à lege, nec ab homine induci possunt, neq; ad alias species, quam expressas prorogari secundum Bar. traditionem, de fil. Offic. nu. 22. fol. 276.

Hinc fictio inducta à lege ad excusationem tutela, non debet ab homine extendi ad exclusionem successionis, ibid.

F I D E I V S S O R.

Fideiussor, & tertius possessor gaudent beneficio discussionis, ut scilicet prius excutatur principalis, quam deueniatur ad ipsos, de fisc. usur. num. 28. fol. 123.

Id ipsum procedit etiam in fisco, qui succedit debitori principali, vel ubi confiscauit bona debitoris principalis, qui se obligauit datis fideiussoribus, ut nimirum sit discutiendus, priusquam ad fideiussorum bona deueniatur, ibidem nu. 29.

Vid. in verb. Fiscus.

F I D E L I T. I V R A M E N T.

Vid. unū ver. in dictione substitut.

F I L I V S.

Filius iuuenis, ac bene se habēs, si absq; dedecore laborare possit, & operari recusset, non est à patre alendus ex Bar. traditione, quam ceteri sequuntur de mendic. val. nu. 11. fol. 221.

Eidem militie nomen dare recusati poterunt denegari alimenta secundum Curt. Iun. sed verior videtur decisio

Senat. Mantuan. qui oppositum censuit, ex quo nemo militare tenetur, neq; se exponere periculo vitæ, ibid. nu. 12. cum seq.

Erit pariter legitima causa negandi alimenta eidem filio, si alicuius Principis obsequio se addicere nolit, atq; repugnet secundum eundem Curt.

Ceterum declaranda, dummodo possit id salua dignitate facere. Et insuper ut ab hac alimentorū præstatione pater excusetur, probare debet, Principem aliquem libenter eius opera usurum fuisse, ac filium recusasse, ibid. nu. 12, cum seqq.

Filij Aduocatorum extraneis præferuntur gratis, & sine sumptibus, pro cuius dicti intelligentia videndus est text. in l. iubemus iuncta glos. C. de aduoc. diuersi iudicū, de fil. Offic. nu. 26. f. 277

Filij Collegiatorum multis gaudēt prærogatiuis: dum enim ad doctoralis dignitatis fastigium ascendunt, nihil soluunt. Amplius in eis non exigitur certa forma, aut solemnitas, forsan aliqua lege municipali præscripta in aliquo doctorando, vel in Collegium prædictum cooptando. Hac de re admittuntur ad Collegium absq; onere probandi se Neapoli ortos, quod in alijs est necessariò probandum, & ita fuit seruatum in personam D. Authoris, uti filij Vicecancellarij, ac ipse pariter obseruari mandauit, dum eodē munere fungebatur, ibid. nu. 27. & 28.

Filij merces paternorum meritorum est quasi debita. Inde fit, ut quamvis Princeps in remunerandis benemeritis debeat cōsulere Procures, ac Senatores, nihilominus ista cautio omittitur, dum agitur de transferendo in paternam militiā filios, & hic est vnus ex tribus casibus à lege Hispana exceptus, alius, dum officia domesticis, & tertius, dum eleemosynam distribuit egenis, in quibus Princeps non indiget consultatione, ibidem nu. 28. cum seq.

Filius alicuius de Rep. benemeriti sēper in dubio ceteris est præponendus ex eleganti Rom. responso, ibid. num. 31. fol. 278.

Honorum continuatio à Parentibus in filios, quam aliqui damnarunt, validis innititur fundamētis, nempe Principum benignitate, ac vniuersi Orbis consensu, ibid. nu. 32.

Filius in his præmijs est præferendus, si concurrat cū defuncti uxore ex Gregor. Lop. sententia, at quotidiana experientia est comprobatum, modò in filium exclusa uxore, modò coniunctim Principis largitiones fuisse collatas propter varias causas, quarū aliquot recensentur, ibid. nu. 33.

Quo loci illud extitit obseruatū in istis largitionibus, quæ conferuntur in Cōiuges, semper apponi pactum, ut ipsis perfruantur, donec in viduitate permanserint, & ibi de ratione.

Filij huiusmodi premia non habent, vti patris heredes, quamuis illa propter paterna merita sint cōsequuti, & ideo non poterunt molestari super eisdem à paternis creditoribus ex Gregor. Lop. sententia, ibid. nu. 44. fol. 281.

Filijs prioris matrimonij reseruare tenetur uxor, quæ ad secunda transiit vota, omnia in ipsam collata donationis titulo à Principe ob defuncti coniugis merita, imò etiam ab extraneo tributa eiusdem viri intuitu, & contemplatione, ibid. nu. 46. fol. 282.

Vid. in verb. adoptio, donatio dominica, feudum, immunitas, mendicantes, peculium, pignus.

FISCVS.

Fisci descriptio, eiusdemq; etymologia ponitur in tit. de iur. fisc. nu. 3. & 12. fol. 2. & 4.

Eius bona quæ sint, ibid. nu. 4. fol. 2.

Dicitur omni tempore esse soluēdo. Hinc non astringitur præstare cautionem, ad quam urgetur priuatus, ibid. nu. 12. fol. 4.

Fisci fideiussor an aduersus creditorem

possit se tueri excussionis beneficio? D. Author post relatas hinc inde opiniones attestatur post Anton. Gabr. & alios affirmatiuam esse frequentiori calculo receptam sententiam, ibidem num. 13.

Fisci priuilegia sunt in duplici differentia: quædam enim innituntur iuri singulari tantum, & quædam iuri communi, ibid. nu. fin. fol. 5.

Fiscus habēs expressam hypothecam posteriorem præfertur anteriori creditori habenti tacitā (& hoc idem est determinatum in dote) secus si vterque concurrat aduersus communem debitorem, et priuati hypotheca sit pariter expressa, siue generalis, siue specialis: nam hoc euentu præualebit temporis prærogatiua, præterquā si uersemur in bonis post fiscalem obligationem quæsitis; siquidem in his fiscus anterioribus creditoribus venit anteferendus. Subdeclara, nisi priuatus creditor duplici potiretur priuilegio, nempe temporis, & ætatis, utpotè si minor esset creditor ex causa tutela, vel alia simili: nam tunc fiscus postponetur in bonis quæsitis post suam obligationem, ibid. l. 1. num. 15. cum seqq. fol. 9.

Ceterum, retentis iisdem terminis, quæstionis est, cui incumbat onus probandi, acquisitionem esse factam ante, vel post fiscalem obligationē. Et concluditur, ei, qui actionem proposuit, siue sit priuatus, siue fiscus, ibid. nu. 19. fol. 10.

Fiscus vti dignior seruat instrumenta cum priuato communia, de vend. rer. fisc. l. 1. nu. 8. fol. 16.

Idem eligit portionem ad se pertinentem in rebus eorum, qui se deferunt, nisi sit uxor defuncti, ibid. nu. 9.

Et in materia confiscationis bonorum, dum illa veniunt distribuenda inter plures, fiscus facit partes, & diuidit, ibid. nu. 10.

Et insuper in Regno, in quo fiscus for-

iudicatio succedit equaliter cum alijs filijs, elegit pariter portionem, in qua vult succedere, *ibid. nu. 11. fol. 17.*

Hinc motus fuit And. pronunciare fisci societatem leoninae esse admodum similem, *ibid. nu. 12.*

Huc pariter vergit singulare monitum Hyppol. de Marfil. dicentis priuatum hominem non debere se, suaque immiscere cum magno viro, neque cum fisco, neque cum ingenti flumine, *ibid. num. 13.*

Fisci priuilegia, vel alterius similis multoties profunt priuato consocio, *ibidem num. 14.*

Fisco distrabente rem communem, consors ante alienationem requirendus est, & omnibus preferendus, *ibid. num. 19. fol. 18.*

Fisco vendente integram rem, & postea ex publicatione, vel quouis titulo adhipiscente partis dominium, venditio conualidabitur ex beneficio superuenientis domini, *ibid. nu. 49. fol. 28.*

Fiscus ratione solius possessionis non gaudet eodem priuilegio, quo potitur, quando est Dominus partis, in vendendo integram rem cum priuato communem, quo euentu, quando scilicet vniuersam rem alienam, quam possidet, distrabit, vel concedit, non transfert dominium, sed vsucapiendi conditionem. Idque tantum magis obtinebit, si partem tantum rei possideat ex testimonio quam plurium DD. qui recensentur, *ibid. nu. 50. cum seq.*

Fiscus ratione partis potest vendere integram rem etiam ratione iuris hypotheca, dummodo ex pretio rei vendita creditoribus anterioribus satisfaciatur, & in hoc est magnum fisci priuilegium: quia ipso vendente cessant illa remedia, quae alias sunt inducta, & tributa consorti, dum priuatus alienat rem sibi obligatam ab uno ex socijs, *ibid. nu. 52. cum seqq. fol. 29.*

Fiscus ob criminis deformitatem, & immunitatem potest diruere, & deua-

stare domum delinquentis, dummodo de pretio satisfaciatur creditoribus hypothecarijs, etiam demolitioni contradicentibus. Idem ius obtinebit in domo communi, si fiscus sit paratus soluere pretium condomino, & tanto fortius si ultra deuastationem domus esset delinquenti praescripta confiscatio, seu publicatio bonorum: nam eo casu fiscus esset verè Dominus partis spectantis ad delinquentem, *ibid. nu. 55. cum seq.*

Fiscus ratione partis non solum poterit distrabere rem communem; sed etiam pro se retinere, et affertur exemplum, *ibid. nu. 57. fol. 30.*

Fiscus ratione partis an gaudeat pariter eadem praerogatiua in contractu locationis, seu arrendamenti? D. Author post relatas Bald. & Affl. cum eorum sequacibus opiniones contrarias, & illorum rationes, distinguit rem solitam locari à non solita, & sic constituit duos casus. Primo admittit indistinctè affirmatiuam Bal. opinionem, ex quo etià priuatus posset hoc facere, utendo re communi ad usum destinatum. Secundo pariter recipit eandem cum hac tamen modificatione, dummodo non oriatur magnum incommodum consorti, utpotè si indigeret pecunia pro solutione eris alieni, & ideo vellet vendere; at fiscus locare, *ibid. nu. 58. cum seqq. fol. 31.* Quo loci etià post Annib. Mol. olim Reg. huius Col. lat. Cons. recensetur, quoniam stylus sit in Reg. Cam. introductus, & ortus ab illa sententia, & insuper ingeniosè satis notatur quaedam prouisio facta per eandem eodem Moles Relatore.

Fisci praerogatiua memorata cessat in concessione in emphyteusim, & in feudum ex sententia Peregr. cui adhaeret D. Author, & ad illius dicta se remittit, ne videatur transcriptor, *ibid. nu. 61. f. 32.*

Et an locum habeat in contractu pignoris? pro affirmatiua stat communis Scribentium opinio, quae Rip. oppugnat;

at D. Author in hoc opinionum consili-
ctu distinguendo, resoluit questionem:
nam si res pignoris nexu obstringere-
tur tanti, quanti valeret, si venderetur,
& tunc communem amplectitur,
à cuius aduersa, & Ripa sententia nō
discedit, quando res pro minori quan-
titate sub hypothecæ vinculis deduce-
retur, veluti si valeret centum, & op-
pignoraretur pro quinquaginta; ex
quo hoc casu graue immineret consor-
ti præiudicium, cum nō percipiat eam
utilitatem ex pignore, quam ex ven-
ditione consequeretur, *ibid.* num. 62.
cum seqq.

*Fiscus an ratione partis gaudeat eadem
prærogatiua in terminis donationis,
ut scilicet possit integram rem trans-
ferre.*

*Aliqui constituunt differentiam inter
ius Roman. & Hispan. dicunt enim
particulari lege apud Hispanos cautū
esse, ut possit Princeps integrè dispo-
nere de re cōmuni ex titulo donatio-
nis, & contrarium astruunt de iure
communi: quia huiusmodi priuilegiū
videtur inductum utilitatis gratia,
quæ utilitas cessat in donatione: quia
donare est perdere. D. Author in hoc
articulo distinguit donationem remun-
eratoriam à simplici, in prima dicit,
esse positum extra omnem controuer-
siam, Fiscum eadem prærogatiua
potiri: ex quo sibi satis est utile bene-
merito donare, cum huiusmodi actus
non contineat meram donationem.
Item hoc ipsum confirmat ex eo: quia
Principi datum est rem alterius ca-
pere pro remunerandis militibus solu-
ta Domino iusta estimatione. Ergo
à fortiori licitum erit in re, quam cū
alio habet communem; subdit tamen,
difficultatem remanere in donatione
simplici, & adhuc posse attentari, Fi-
scum in ea gaudere eodem priuilegio,
ductus optimis, & exquisitis ratio-
nibus, ut per eum, qui pariter satisfacit
contrario supra cōmemorato: quia*

*huiusmodi priuilegium non fuit indu-
ctum solum utilitatis causa; sed etiā
dignitatis, ac præeminentia fiscalis,
ibid.* nu. 66. cum seq. fol. 33.

*Fisci prærogatiua, de qua supra, cessat
in contractu permutationis, quamuis
maximam similitudinem habeat cum
illo venditionis, præterquam si in per-
mutatione tum res, tum pecunia in-
terueniret, & consorti pro illius por-
tione pecunia traderetur, *ibid.* nu. 68.
fol. 35.*

*Fiscus dum intendit alienare rem cum
priuato communem, debet consortem
requirere, qui ceteris erit præfere-
ndus, si velit emere, *ibid.* nu. 69.*

*Fiscus simpliciter vendendo rem cum pri-
uato communem, solam suam portio-
nem distraxisse censetur; nisi magna
pretij quantitas, vel aliq̄ coniectura
contrarium suadeant, *ibid.* nu. 70.*

*Fiscus exigit integrum pretium rei cum
priuato communis per ipsum venditæ,
nisi compareat consors, & inslet non
fisco; sed sibi solui; nam iusta erit pe-
titio ad euitandum inutilem circuitū;
qui pariter poterit agere, & experiri
aduersus fiscum actione negotiorum
gestorum, vel conditione ex lege: at
recusantibus fisco, & emptore soluere
partem pretij, poterit consocius suam
portionem reuendicare, *ibid.* nu. 72.
cum seqq. fol. 36.*

*Fiscus exigit integram pœnam cum pri-
uato communem, cum quo communi-
cabit iuxta Bart. traditionē frequen-
tius receptam, *ibid.* num. 75. quo loci
subiiciuntur verba, quibus in hoc casu
est concipienda sententia.*

*Dum superius dictum nonnulli declarāt
procedere in pœna legali; non autem
conventionali, validis medijs insur-
git D. Author aduersus hanc distir-
ctionem, non diffitetur tamen, fiscum
non posse integram quantitatem exi-
gere, si pars expressè refuset portio-
nem suam: quia in contractibus non
est locus iuri accrescendi. Subdens in*

dubio

dubio non esse presumendam hanc voluntatem refutatoriam: quia nemo presumitur iactare suum, ibid. nu. 77. cum seq. fol. 37.

Fisco alicuius bona iure quidem dominico, ac suprema auctoritate regia occupanti, onus incumbit satisfacere creditoribus illius, & quod superest, reliquum fisci commodo, ac emolumento cedit, pæn. fisc. cred. præf. l. i. nu. 4. fol. 51.

Fiscus bona publicata, vel vacantia capit iure regali, ac ratione supremae dominij, ibid. nu. 35 fol. 59.

Fisco ecclesiastico, an temporali erunt addicenda bona, quae pænæ nomine auferuntur ab herede laico indigno instituto à Clerico testatore? anceps est questio ob contrarias DD. sententias, quae referuntur, ibid. nu. 54. fol. 63.

Fiscus in pænarum persequutione ceteris creditoribus postponitur, ad quod illa affertur ratio: quia hi de damno vitando agunt, ille de lucro captando; & non est par causa lucris, & damni; ex qua ratione postmodum conuincitur intellectus Cuman. traditus ad l. nan puto, ibid. nu. 55. & 57. fol. 64.

Fisca agenti pro pæna preferuntur omnes creditores, tam hypothecarij, quam chirographarij, id est habentes personalem tantum, ibid. nu. 56. fol. 64.

Fiscus agens ex causa pænali, & sic lucratiua non postponitur creditoribus venientibus ex eadem causa; sed questio est, quando debitoris bona imparia sunt ad exolutionem græ alieni, an tunc fiscus in pari causa preferatur. Et ex DD. aliqui opinati sunt, fiscum non esse preferendum; sed omnibus per græ, & libram satisfaceri. Contrariam sententiam tutati sunt alij DD. numero, & auctoritate maiores. Verum retenta hac communi opinione eam restringe, procedere in fisco Principis tantum; non autem in exactoribus pænarum debitorum Baronibus, qui cum non potiantur fiscalibus priuilegijs,

eandem cum ceteris creditoribus patientur fortunam, ibid. nu. 64. cum seq. fol. 67.

Fiscus in pænâ re integra, & sic in concursu creditorum, omnibus postponitur, sed si inuigilauerit in exigendo, creditoribus alijs non instantibus, quod ratione pænæ postmodum exegerit, non tenetur restituere creditoribus postea superuenientibus, qui prius non insteterunt, estque communis opinio recepta in hoc Regno, ibid. nu. 79. fol. 71.

Declarata supradicta in fisco non procedere, quando is bona alicuius uti vacantia occupauerit, vel ex delicto per confiscationem vendicauerit: quia his euentis creditoribus superuenientibus semper tenebitur usque ad valorem bonorum confiscatorum, ibid.

Fiscus licet in pænâ pecuniarijs creditoribus omnibus postponatur; in corporalibus tamen ceteris preferatur, & pulchra inter utrumque casum ratio differentia recensetur, cuius occasione adducitur notab. decisio D. de Fræch. necnon redarguitur cautela Cyp. dum vanum, ac deridendum tradit remedium ad differendam pænam capitis. In uno tamen egregio casu, qui commemoratur, creditor preferatur fisco etiam in casu imponendae pænæ corporalis, idque fuit particulari ratione, quae refertur, constitutum, ibid. nu. 80. cum seq.

Fiscus postponitur in pænâ creditori priuato, etiam si de credito non constet, nisi ex confessione ipsius debitoris iuxta Bar. traditionem, quae per D. Authorem ingeniosè distinguitur, & declaratur, ibid. nu. 82. fol. 72.

Fiscus possidens bona debitoris ex pænali causa an teneatur non ordinario; sed summario iudicio alijs creditoribus satisfacere. Pro resolutione huius questionis, & pro conciliandis Bald. & Rom. opinionibus inter se pugnantibus bona, & non contemnenda subiicitur distinctio inter creditores li-

quidos,

quidos, & non liquidos, *ibid.* nu. 83. fol. 73.

Fiscus non semper, quando est actor, ordinariè suam actionem instituere debet: quia quedam cause fiscales ordinario iudicio procedunt, & quedam summario tractantur, ibid.

Fiscus si post exactam pœnam fideiussionis de presentando reo, ex delicto deinde infiscet bona eiusdem rei: quia ipse de lucro, & fideiussor certant de damno, tenebitur fideiussori ad damni passi refectione, & si pœnam adhuc nõ fuerit assequutus, tutus erit fideiussor cedendarum actionum exceptione, ibid. nu. 84. fol. 74.

Fiscus in pœnarum persequutione caret restitutione in integrum.

Amplia secundum Honded. id procedere, etiam si per confiscationem successerit minori, cui ius petendæ restitutionis competeat. Sed quia proximè dictis refragari videtur Afflict. decis. tradentis, fiscum etiam ad lucrum restitui ad instar minoris, idcirco declara, & distingue traditiones has inuicè aduersas, ut per D. Authorem, ibid. nu. 85.

Fiscus an in pœnis hypothecam habeat? punctus est difficilis, qui multos contorsit DD. quorum quinq; opiniones varia referuntur. Deinde distinctione soluitur quæstio in hunc modum, ut in bonorum publicatione nunquam fisco eiusmodi ius, & priuilegiũ competeat iuxta Gul. de Cun. opinionem. In alijs vero pœnis post sententiã tantum hypotheca exoriatur secundum Bart. frequentius receptum; que dabitur fisco aduersus principalem debitorem pœnæ, ac illius bona; non autem aduersus alios creditores. Verum quia huic distinctioni obstare videbatur decis. Reg. Cam. & Collat. Consil. recollecta per D. Reg. de Pont. ideo super ea habetur aliqualis discursus, ex quo constat, decisionem illam fuisse fundatã super particularibus rationibus, qua

vigebant in illo casu, & sic unum ab altero longè distingui; & demum de illa decis. dubitatur; prout addubitauit idem recollector, et sic in casus similis contingetia erit opus noua, & ampliori cogitatione, ibid. nu. 106. cum duob. seqq. fol. 82. & remissive de fisco. usur. nu. 20. fol. 121.

Fiscus an in expensis erogatis in persequendo, & capiendo aliquem famosum delinquentem, & postea damnatum cum bonorum publicatione, præteris creditoribus preferendus, si bona omnibus non sufficiant. In obiecta difficultate duæ opiniones contrariæ, que recensentur, distinctione conciliantur hoc modo, si fisci opera sit effecta, & reddita melior creditorum conditio, is sanè preferetur; quasi usile illorum negotium gesserit; alias secus, & exemplum adducitur, quo res redditur perspicua, ibid. nu. 109. fol. 85.

Fiscus de bonis ad eum peractis tenetur satisfacere creditoribus illius, cuius bona ipse sibi uõdicauit, ibid. nu. 110. fol. 86.

Fiscus secundum Mand. Alb. habet electionem uno ex tribus modis soluendi creditoribus antedictis, vel soluendo de propria pecunia, vel dando insolutum bona debitoris ea forma, qua permittitur heredi cum beneficio legis, & inuentarij, vel dando creditoribus etiã inuitis bona propria ipsius fisci; at pace tanti viri dixerim, secundus casus non procedit sic simpliciter; sed indiget declaratione, que subnectitur, & ultimus aperte repugnat veris legum principijs, ibidem num. 111.

Fiscus tenetur ad exolutionem græ alieni non solum quando uniuersa delinquentibus bona capit, & occupat; sed etiã quando partem dumtaxat; nam pro oneribus respondebit pro rata portionis per eum vindicata, hacq; contributio erit facienda ab eo, nedum quando extranei possident cetera bona de-

linquentis; sed etiam si ipsemet, qui quotam bonorum partem amisit, possideret. Quod ita demum obtinebit, si fisco pars bonorum applicetur per viam quotam vniuersalis; non autem particularis, ibid. nu. 112. fol. 87.

Sed quaestio est, an fiscus teneatur satisfacere etiam ijs, qui tempore, quo bona in eum rediguntur, erant creditores sub conditione, qua postea purificata est. In hoc puncto Bar. & Bal. inter se contrarij fuerunt; sed praevalet opinio Bal. affirmantis, tum propter plures DD. autoritates, tum propter meliores rationes. Alij pro concordia harum opinionum distinxerunt credita contracta sub conditione potestatiua ab alijs; quando autem opinio affirmatiua esset recipienda absq; hac distinctione, & sic etiam quoad credita sub conditione potestatiua, erit saltem admittenda, quando omnis fraus abest, ibid. num. 113. cum sequentib.

Fiscus si tanquam publicata occupet bona alicuius, sui debitoris ex alia causa, statim sibi soluisse censetur, & reliquum veniet in confiscatione. Inde fit, ut non possit agere pro eodem credito super alijs bonis eiusdem debitoris sitis in alia Prouincia, qua non sit sub ditione eiusdem Principis, ibidem nu. 116. fol. 89.

Fiscus soluere tenetur etiam ea debita, ad qua naturaliter tantum erat obligatus is, cuius bona ad ipsum deueniunt, estq; communis, ac recepta Scribentium sententia, ibid. nu. 117.

Fiscus tenebitur respondere pro oneribus, etiam si damnato fuerit poena remissa; non tamen bona restituta, quinimo taliter restitutus non tenebitur, si bona in posterum acquirat; at si ex Principis indulgentia bonorum partem recuperet, contribuet unam cum fisco pro rata, a qua erit exemptus, si restitutio fuerit restricta ad rem aliquam certam, veluti ad domum, vel fun-

dum, ibidem num. 118.

Fiscus de bonis viri confiscatis tenetur prestare uxori pauperi quartam sibi debitam ex auth. praeterea, & in hanc sententiam itum est frequentius, quam restringit Pereg. quando fori consuetudo hoc non admitteret. Item dubitatur de iudicio Fiscalium, an in praxi reciperent eam, & multo minus in casibus illis, in quibus etiam filiorum legitimam fiscus occupat, ibid. nu. 119. cum seq. fol. 89.

Fiscus tenetur soluere dotes, aliaq; iura dotalia uxori eius, qui publicationem passus est, etiam si uxor virum rebellem sequatur iuxta communem, de qua testantur Suar. & Bonacoss. ibid. nu. 121. fol. 91.

Fiscus, retentis eisdem terminis, tenetur restituere dotem etiam confessam in omnibus illis euertis, in quibus uxor pro ea agere potest, siue aduersus haeredes viri, siue aduersus alios creditores, cessante tamen omni fraude, ac coniectura doli, ibid. nu. 122.

Imò tenetur eidem prestare portionem bonorum acquiritorum constante matrimonij, stante lege municipali de communicandis eiusmodi bonis inter coniuges, ibid. nu. 122.

Fiscus an teneatur constituere dotes filiabus eius, qui publicationem passus est ex crimine lese Maieſtatis? super hoc articulo tres recensentur opiniones, duae inuicem pugnantes, ultima conciliatrix, qua capaces dotium arbitratur filias natas ante crimen a patre admissum, & nascituras excludit. Caterum negatiua sententia videtur in iure verior, & recte deducitur ex l. quisquis, cuius generalitas videtur omnino respondere distinctione supra commemoratam, ibid. nu. 123. cum seq.

Fiscus an maneat obnoxius nedum ad debita exoluenda; sed etiam ad legata, & fideicommissa prestanda? pro perfecta, & plena huius questionis reso-

lutione

lutione quatuor distinguuntur casus cum subdistingtione ultimi.

In primo, quando bona rediguntur in fiscum culpa testatoris, veluti si testamento condito, ac legatis, & fideicommissis relictis, tale admisit facinus, ut honorum publicationem sit passus, tunc indubitati iuris est, fiscum esse exemptum ab huiusmodi legatorum prestatione; quinimo si soluerit, poterit solutionem condicere: ex quo testator caruit testamenti factione, & hic casus, ut est dictum, manet penitus extra omnem controuersiam, ibid. nu. 125. cum seq. fol. 92.

In secundo, quando heredis culpa fiscus bona capit, veluti si necem testatoris vindicare neglexerit, & manifesti iuris est, fiscum teneri hac omnia prestare, & ratio est obuia, & euidentis: quia heredis delictum nec testatori obesse debet, ut sine eius culpa irrita fiat voluntas. Nec legatarijs, vel fideicommissarijs nocere, quod esset, si absq; ipsorum delicto relictorum emolumento priuarentur, & hic pariter casus indubius reputatur apud Scribentes, ibid. nu. 127.

In tertio, quando culpa utriusq;, veluti si heres accomodat fidem testatori de restituenda indigno hereditate, & erit affirmandum, fiscum pariter teneri ad omnia relicta ex particulari lege, quae affertur, & non contemnenda ratione, quae adducitur, ibidem nu. 128. fol. 93.

In quarto, & postremo, quando neutrius, nec testatoris scilicet, nec heredis culpa ad fiscum bona deferuntur, veluti quando ipsa tanquam vacantia occupat, nullo existente herede, vel existente, & hereditatem adire nolente; quonia in hac facti figura grauis est inter DD. altercatio; idcirco pro eius dilucida explicatione erit utendum subdistingtione, ex qua sanè quatuor exoriuntur casus mox explanandi, & resoluendi.

In primo, quando nominatim fiscus grauat, omnia relicta debentur ex aperto Martiani responso, cuius verba insinuantur, ibid. nu. 130.

In secundo, quando fiscus genericè grauat, veluti si decedens dicat, qui mihi heres erit, restituat hereditatē Caio, vel fundum det M. quio, & in hac specie utiliter relinqui concors est DD. opinio, ibid. nu. 131.

In tertio, quando in testamento, ex quo nemo hereditatem adiit, & fiscus bona vacantia occupat, adesset clausula codicillaris, vel iuramentum, quod eandem vim habet, vel legata pia. Et in his euentis fiscum teneri ad legatorum, & fideicommissorum onera professi sunt multi ex Scribentibus, quorum traditio euidenti confutatur ratione. Nam si fiscus capit hęc bona, ut heres (quod principaliter controuertitur) etiā seclusis clausula codicillari, & iuramento legata utiq; prestabit; sed si non ut heres, & huiusmodi clausula nequaquam iuuabit, cum non operetur, herede non existente, ibid. nu. 132. fol. 94.

In quarto, quando nullo ex predictis concurrente fiscus vacantia bona occupat, an urgeri possit ad legatorum, & fideicommissorum prestationem, hoc opus, hic labor, siquidē ingens exorta est controuersia inter grauissimos iuris Interpretes, tum antiquos, tum modernos, quorum dictis, & rationibus diligenti, & accurato studio expensis, ponderatis, & examinatis post amplam disputationem concluditur pro affirmatiua uti receptiori, & ueriori, quae confirmatur, & stabilitur apertis iuribus, firmis, & validis fundamentis, exquisitisq; rationibus cū facili cōsutatione obstantium, & contrariorum, ibid. nu. 133. vsq; ad 139.

Supra firmata conclusio minori cum difficultate pcedet apud Hispanos, apud quos lege particulari cautum est, legata, & fideicommissa conseruari ne-

dum nemine aduente; sed etiam nemine instituto, *ibid.* num. 139. in fin. fol. 101.

*Fiscus secundum Bar. non succedit hereditati, secundum Bal. est loco Prælati, non heredis, secundum Cuman. non venit per successionem; sed per annihilationem personæ secundum Innoc. equiparatur Arrogatori, & similibus, qui veniunt non ut heredes; sed ut successores uniuersales, & secundum Anch. potius succedit bonis, quæ personæ, & tenetur uti possessor bonorum, non ut heres, ibid. nu. 134. f. 95. Et bona vacantia iure dominicali, uti Principi debita capit, *ibid.**

*Fiscus secundum Bal. licet non sit institutus hæres; lex tamen facit eum heredem, & secundum eundem venit ex titulo, unde fiscus, & secundum Bar. bona vacantia hereditatis petitione; qua verò eidem applicantur propter delictum, petit reiuendicatione, & secundum eundem Bal. auferens bona ab indigno, habet uti hæres remediū l. fin. C. de edict. Diu. Adrian. & secundum eundem est quidam hæres anomalus, quem de omnibus participare subtiliter dixit Acc. *ibid.* nu. 135. cum seqq. fol. 96.*

Fiscus ad onerum solutionem non potest urgeri, quando bona sibi delata alteri concessit: eo enim casu non ipse; sed concessionarius creditoribus respondere tenetur, ibid. nu. 156. fol. 109.

*Idque obtinet indistinctè quouis modo sit facta concessio, siue de bonis, siue de hereditate, patrimonio, aut facultatibus alicuius, *ibid.**

*Declara, dummodo concessio sit, vel uniuersorum bonorum, vel quota ipsorum partis: aliud enim ius stat aliquibus particularibus bonis donatis, *ibid.**

*Obserua pariter, si scum vendentem bona ad se delata in subsidium emptoris esse à creditoribus conueniendū ex speciali ipsius priuilegio: nam aliud ius viget in priuatis venditoribus, *ibid.**

*Fiscus non tenetur ad onerum dissolutionem, si bona ad se delata non sufficiant: nam ultra vires ipsorum non conuenietur à creditoribus, etiam non confecto inuentario, & in hanc sententiā DD. abierunt frequentius, *ibidem* num. 157.*

*Difficultas tamen ingens inter Scribentes exoritur, quādo Princeps uti quilibet priuatus ex testamento, vel ab intestato alicuius bona capit, utrum sprete inuentarij forma ultra vires hereditarias teneatur. Hic difficilis admodum, & anceps est articulus; postquā D. Author (post relatas duas opiniones contrarias, ac tertiam uti mediam extremas sententias conciliantem, dum vult fiscum hoc casu teneri; sed restitui aduersus inuentarij confessionem) cum casus emerferit, relinquit cogitandum, *ibid.* nu. 158.*

*Fiscus ex particulari priuilegio poterit bona semel agnita, & incorporata repudiare, & eximere se à nexu obligationis, etiam si supersint bona, & ceperit satisfacere creditoribus, *ibidem* nu. 159. fol. 110.*

*Fiscus ad eris alieni dissolutionem, non autem ad vsuras tenetur ex peculiari priuilegio. Quod obtinet in vsuris debitis ex mora; non autem in his, quæ in compensationem, et emendationem fructuum debentur ex frequentiori DD. opinione, *ibid.* nu. 160.*

*Qui pariter memoratum priuilegium conuiescere, & cessare sunt arbitrati, quando vsuræ cum defuncto currere cepissent, *ibid.**

*Ceterum lis non modica est inter DD. quo pacto sit hoc intelligendū, & Bal. opinio præualuit, si scū indistinctè teneri tam pro tempore præterito, quàm futuro, quādo agitur de vsuris ex pacto debitis; sed si controuertatur de vsuris ex mora proficiscentibus, eundem teneri ad soluendum eas, quæ fluxerunt tempore Authoris sui; non autem postquam ipse successit, *ibid.**

Fiscus non tenetur ad dissolutionem uniuersi gr̄is alieni eius, cuius bona infiscavit, quando bona, & pariter gr̄s alienum erant in diuersis Prouincijs: sed quilibet fiscus tenetur soluere debita in sua Prouincia contracta, prout quilibet occupat bona in sua ditione existētia, quasi diuersa sint patrimonialia, ibid. nu. 161. fol. 111.

Fiscus quilibet secundum unam opinionem pro rata bonorum debet agnoscere debita, ita ut estimatis bonis sub diuersis ditionibus existētibus fiscus, qui plus commodi sentit ex bonorum publicatione, plus oneris ferat; At secundum aliam quilibet indistincte tenetur sustinere onera sui territorij usque ad concurrentem valorem ipsorum bonorum, & hac opinio verior videtur, velut fundata super ratione aequalitatis seruanda, quę in medium adducitur, ibid. nu. 162. fol. 112.

Fiscus cum in priuati ius succedit, utitur iure priuati; sed tamen postquam successit, suo potietur priuilegio, de fisco. usur nu. 31. fol. 123.

Vid. in verb. abolitio, appellatio, Baro, classicus, cōmunio, creditor, donatio, edictum, Episcopus, exequutio, feudum, fideiussor, gabella, graduatio, ius accrescendi, pignus, pœna, possessor, Princeps, regalia, usura.

FOE M I N A.

Vid. in verb. adoptio, substitutio.

F R A T E R.

Vid. in verb. immunitas.

F R A V S.

Fraus praesumitur eo ipso, quod debitor scit se creditorem habere, vel habiturū esse, & bona ipsius esse imparia ad solutionem gr̄is alieni. Item deducitur ex multis alijs coniecturis, de quibus per Bar. qui remissiuē commemoratur in l. 1. nu. 7. de iur. fisco. fol. 7.

Vid. in verb. substitutio circ. fin.

GABELLA.

Gabella non soluitur de venditione rerum fiscalium; sed an praestetur

de portione priuatum tangente, quando fiscus ratione partis vendit rem cum aliquo particulari communem; & idem concludit D. Author, firmis fretus rationibus, & respondendo contrarijs, de vend. rer. fiscal. nu. 79. & 84. fol. 38. & 41.

Gabella an sit soluenda ex necessaria venditione. Quæstio est difficilis, & plena scopulis, ad quos dum feruntur incaute impingunt multi, pro negativa stat communis Scribentiū opinio, quam Lassart. oppugnat, sed D. Author eam strenuē defendit, & tandem pro perfecta dilucidatione tres constituit casus.

In primo continente necessitatem ex voluntario initio proficiscentem, v. g. si vendatur res sub hasta creditorum impulsu, profitetur gabellā deberi inspecto initio voluntario, quod attendi debet, & testatur de communi explosa contraria Bertach. opinione.

In secundo continente necessitatem facti, ac vis maioris, inter quæ connumeratur tempestas, incursum latronum, ac id genus, quæ violenter cogunt ad aliquid faciendum, & in his terminis recte procedit communis opinio, quicquid dixerit Lassart.

In tertio continente necessitatem legalem, veluti quando quis compellitur ad vendendum pro construēda Ecclesia, vel tempore caritatis, alijsuē huius generis casibus, & in his omnibus verius est, vectigal deberi, ut optimē resoluit Lassart. pulcherrimis argumentis ex testimonio D. Authoris, ibid. nu. 79. cum seqq. fol. 38.

Gabella non debetur, quādo Princeps ab aliquo priuato rem aufert ex causa publicæ utilitatis, dato æquivalenti pretio: quia licet interueniat pretiū, non est venditio; sed satisfactio rei ablata ex Lassart. sententia, quæ uti elegans commendatur, ibid. num. 85. fol. 42.

Vid. in verb. immunitas in fin.

G E M M A.

Gemmæ, & lapilli ubicunq; inueniuntur, occupantis fiunt, de class. num. 110. fol. 199.

Et quò ad acquisitionem non procedunt in omnibus à pari cū rebus captis ab hostibus, ibid. nu. 118. fol. 202.

G E N I T I V V S.

Genitiui natura est indicare dominium, de class. nu. 55. fol. 185.

G R A D V A T I O.

Si Regij Aerarij inopia superuenerit, creditores omnes, vel hypothecam, vel personalem tantum actionem habentes preferendi sunt, & quod superest, erogatur pro satisfaciendis donationibus, de fil. Offic. nu. 105. fol. 299.

In primis, & ante omnia ex eodē Aerario stipendia militibus sunt persoluenda, eodemque iure, & priuilegio potiuntur additamenta illa, quæ ultra consueta stipendia virtutis gratia militibus tribuuntur vulgò vantage nuncupata, cum non sit de additamento diuersum ius statuendū, tantò magis: quia hunc honorem habere consueuerunt virtute, ac nobilitate præstantiores, qui ipsius exercitus neru dici possunt, & duplicarij à Romanis appellabantur, ibid. nu. 107.

In eodem loco, & pari gradu stipendia Iudicantibus debita reponenda sunt, atque impense omnes, quæ in bellicis apparatusibus, ac muntionibus, & in iustitia administranda necessariae sunt, ad quod expenditur non minus elegans, quàm vera D. August. sententia, ibid. nu. 108. fol. 300.

Nec aliquis iuste conqueri potest de hac Iudicum, ac militum prælatione, cum hi sua opera vniuersam Rempub. atq; summam rerum, quasi totius pignoris causam saluam faciunt, ibidem num. 109.

Inde fit, non esse magnificendam indagationem Anchar. tradentis, militem creditorem ceteris personalem actionem habentibus esse preferendum, cū

ex supradictis constat etiam hypothecarijs esse potiores, ibid.

Secundo loco iuxta usum forensem, qui inualuit, graduandi sunt tam hypothecarij, quàm chirographarij creditores, seruata tamen inter ipsos prærogatiua, ut scilicet hypothecam habentes præponantur personalem tantum actionem obtinentibus, postpositis, ac posteriori loco collocatis prætendentibus aliquas quãtitates profluentes ex dominicis largitionibus meritorum causa factis, cum illarum solutioni fiscus non sit obnoxius, nisi cum vires Aerarij suppetant, deducto, ne Dominus egeat, ac omni præ alieno, ibidem num. 110.

Hinc paruifacienda est Capyc. addubitatio, dum non absque hæsitacione opinatus est, supradicta esse intelligenda in debitis contractis ante celebratas donationes, ac eo tantum casu creditores esse præponendos; siquidem ipsorum causa semper est potior, ibid. nu. 111 fol. 301.

Amplia etiam si huiusmodi largitiones fuissent à Principe obtenta ob bellica seruitia, ac insignia in Rempubl. merita, non obstante ratione in contrarium adducta: nam ei utiliter, & facili negotio occurritur, & satisfit, ibidem nu. 112.

Illud tamen fuit in magna positū cõtrouersa, an huiusmodi cõcessionarij sint in creditorū numero reponendi, quando Princeps bona donata sub hypothecæ vinculis deduxit. D. Author asserit in quodã conuentu habito maiorẽ partem illorum, qui consultationi interfuerunt, in beneficium donatariorū inclinasse, de qua ipse cum non nullis alijs meritò addubitauit ppter urgẽtẽ rationẽ, quã recenset, ibid. nu. 114.

Opinatur tamen huiusmodi donatarios esse alijs absque hypotheca preferendos, ibidem.

Amplius Aerarij inopia sic suadente poterit Princeps huiusmodi largitio-

num solutionem differre; nec cautela per Capyc. excogitata concessionarijs proderit ex optimè consideratis per D. Authorem, *ibid.* nu. 115 fol. 302.

Quinimò etiã ipsas largitiones pro parte tollere, ac perimere, nec erit res noua; sed roborata exemplo Caligula, qui commoda emerita militia præcidit ad sexcentorum millium summã. *ibid.* nu. 116.

Et pariter si Reipublica utilitas suadeat, ac necessitas exoptulet, etiam perfectis largitionibus conditiones adijcere, ac in vniuersum reuocare, prout in Hispanijs, & Lusitania lege generali lata aliàs factum fuisse legimus, *ibid.* nu. 117.

Et quamuis Princeps propter reuocatas, vel diminutas donationes iam factas bene merentibus teneatur eisdem rescire damnum; nihilominus quando id agit ex causa publicæ utilitatis, necessitatis impulsu, vniuersali lege lata, & vi supremæ potestatis, ad nihilum tenetur, quibus adnecte rationem à nemine adductã; sed ingeniosè à D. Authore excogitam, *ibid.* nu. 118.

Huius Aerarij Regij occasione obiter indicatur Comitis Lemensum prudentia in restaurando regio patrimonio, *ibid.* nu. 119 fol. 303.

GRATIA.

Vid. in verb. abolitio.

HÆRES.

Vid. in verb. actio, alimenta, officium.

HOMO.

Hominum cupiditas indiscreta, de vendit. rer. fisc. l. 1. nu. 5 fol. 16.

HOSTIS.

Hostem capienti non licet ducere per territorium alterius Principis amici vtriusque ex Imol. responso, de class. nu. 114 fol. 201.

Ab Hostibus reuersus cum primùm in amicam Ciuitatem venerit, libertatem recuperat, *ibid.* nu. 115.

Declara, ut nu. 118. vers. secundo fol. 203.

Hostium bona non uno, eodemque modo diuiduntur inter vapientes: nam diuersus mos seruatur in distributione prædæ factæ in pugna Campestri ab eo, quando distribuitur prædæ facta in discursu, qui itab. sermone Caualcata appellari consuevit, & ita usum inualuisse attestatur post alios D. de Franch. *ibid.* nu. 118 fol. 202.

Hostiũ bona nemo prædari potest absq; Principis licentia non indicto bello, *ibidem.*

Vid. in verb. gemma, populus, securitas, & transfuga.

IMMUNITAS.

Vide vnum verbum in dictione substitutio.

IMMUNITAS.

Pater duodecim liberorum honoratissima munerum quiete donatur, atque perfruitur, quamuis ex regula quilibet priuatus suæ patriæ debita onera subire teneatur, de decur. in prin. vsq; ad nu. 3 fol. 135.

Primùm obserua, hanc immunitatem communi Scribentium schola esse intelligendam de muneribus patrimonialibus, tum quia de personalibus alia extabant Imperatorum constitutiones, tum etiam quia pater quinque liberorum numero excusatur à personalibus, & trium legationibus publicis liberatur, *ibid.* nu. 5. cum seqq. fol. 136.

Secundò obserua huiusmodi exceptionem locum habere in muneribus suscipiendis tantum optima ratione, qua recensetur, & ideo si pater aliquod munus suscepit, & deinde liberi superueniant, ab onere suscepto non liberabuntur. Hinc videmus, morem inualuisse in Reg. Cam. expediendi prouisiones, ut pater duodecim liberorum minimè potiatur immunitate quò ad debita contracta ante huius exemptionis adeptionem, *ibid.* nu. 11. cum seqq. Verum enim verò difficultas apud No-

strates exorta est, an huiusmodi immunitas extēdatur ad matrem, cum lex de patre tantū loquatur, & post non nullas leges aduersus matrem ponderatas, concluditur affirmatiuē confutatis contrarijs, & ita aliās in matris fauore fuisse iudicatum attestatur Consiliar. de Bottis, ibid. num. 15. cum seqq. fol. 137.

Porrigitur etiam commemoratum priuilegium ad fratres pro communi, & indiuiso uiuentes cum alio fratre duodecim liberos habente, ibid. nu. 19. fol. 138.

Præfata immunitas adhuc perdurat uno ex filijs defuncto ex frequentioribus Doctorum placitis, & ita in Reg. Cam. aliās iudicatum attestatur Ann. sen. quinimò eadem iuris censura manet omnibus filijs deficientibus ex sententia Valenz. Piscat. ex quo liberorū numerus dumtaxat ad priuilegiū adeptionem necessarius est; non autem ad illius conseruationem, ibid. nu. 20. cum seqq. fol. 138.

Obserua ulterius, prodesse patri, si ultimus filius sit natus in octauo mense, & paucis superuixerit horis, dummodo ante illius obitum sit asecutus immunitatem: quamuis enim partus octimestris pro abortiuo habeatur, cum secundum Medicorum canones uiuere non possit; tamen propter temporis conceptionis ambiguitatem semper in dubio præsumitur uitalis, ibid. num. 23. cum seq.

Animaduerte insuper patri non prodesse filios mortuos ante adeptam hanc immunitatē, nisi in bello decessissent pro Principe, uel Republica: quia hoc euentu ad instar superstitum faciunt numerum, cum per gloriam uiuere dicantur, ibid. nu. 25. fol. 139.

Illud non est hic reticendum, filium scilicet in utero existentem patri non prodesse ad hanc immunitatem consequendam, quamuis aliās qui in utero est, habeatur pro nato in sui fauore,

& ita in Senatu Pedem. receptum esse attestatur Thesaur. relatus, ibidem num. 26.

Et quia hac immunitas est fauorabilis secundum Rip. & ideo latissimè interpretanda secundum Hieron. Gabr. & tam patri, quam filio concessa est secundum Socin. Vnde ex his deducitur, rectè iudicasse Reg. Cam. dum determinauit, etiam patre mortuo filios eadē perfrui immunitate, cui decessioni suffragatur alia Senatus Mantuan. apud Surd. & minus rectè consuisse Pedemontanū apud Thesauros contrariam opinionem nimis enixè defendentes. Quinimò eidem immunitati erit locus, siue quis ex una, siue ex pluribus uxoribus pater duodecim liberorum fiat, potieturq; pariter eodem priuilegio uxor eius uidua castè uiuens, siue omnium, siue aliquorum filiorum mater fuerit, siue nullius ex Piscat. sententia, quam D. Author dicit esse obseruatione dignam, ibid. nu. 27. cum seq.

Qua de re illud animaduertere oportet, neque filios naturales, neque adoptiuos ad hanc immunitatem obtinendam prodesse patri, nisi naturales essent legitimati, siue per rescriptum Principis, siue per Religionis ingressum ex docto responso D. Regent. de Ponte, quod recensetur, ibid. num. 29. cum seq. fol. 140.

Consequitur autem satis controuersa quæstio, an nepotes ex filio, uel filijs augeant numerum, & quomodo, & an semper. Et aduersus D. de Franchis post Thesaur. concluditur, singulos ad numerum augendum numerari, etiam ipsorum patre uiuente, & ita inualuit mos, Stylus, & obseruatiā Reg. Cam. Idque procedit, siue filij, uel nepotes mares sint, siue fœmina: quia in fauorabilibus masculinum concipit fœmininum, & siue filij sint emancipati, uel Religionē ingressi, & etiam si filia sint nuptæ,

ibidem num. 31. usque ad 38.
 Et tandem in beneficium patris obseruare oportebit, hanc immunitatem non posse tolli neque per Communitatem, neque per statutum, imo nec etiam per ipsum Principem de potestate ordinaria, & sine euidenti necessitate publica, cum sit hoc ius tertio quasitum à lege communi. Hinc attestatur Thes. Senatium Pedemont. censuisse non esse interinandum rescriptum à Principe obtentum per quandam Vniuersitatē, ut milites in qualibet domo, etiam priuilegiata ob numerum 12. liberorū hospitari possint, ibid. nu. 39. cum seqq. fol. 141.
 Nunc numerare libet aliquot casus, in quibus hæc patris immunitas cessat. Primus erit, si Vniuersitas satis pauper esset, at pater, eiusque liberi diuites, ibid. nu. 43.
 Secundus, si agatur de oneribus, quæ belli, vel pestis causa imponuntur, cum ab eis nemo immunis sit censendus, ibid. nu. 44. cum seq.
 Tertio attestatur Guid. Pap. in Patria Delphinali patrem 12. liberorum non tractari immunē à subsidijs Delphinalibus; prout pariter Thesaur. proficitur ita seruari in Patria sua in donatiuis, quæ Principi fiunt, & in taxa ordinaria, quæ ei quotannis soluitur ex pacto conuento, ibid. nu. 47. fol. 142.
 Quarto sunt aliqui arbitrati, hanc immunitatem locum habere dumtaxat in muneribus extraordinarijs, secus in ordinarijs; at contraria opinio, uti verior fuit usu forensi recepta, ut testantur Roland. & Thesaur, ibidem num. 48.
 Quinto aliqui sunt opinati, tunc immunitatem cessare, quando agitur de solutione gabellarum, & datiorum ad Principem spectantium. Super hoc referuntur obseruantia contraria per utrumque Thesaur. & verior est illa, quæ immunitati fauet secundum eos-

dem, quos sequitur D. Author, ibid. num. fin.

Vid. in verb. tutela.

IMPERATOR.

Imperatoris, siue Regis Camera distat ab illa Augusta, siue Regina: licet enim ambo iisdem potantur priuilegijs; non tamen eodem modo: nam Princeps per prius, & principaliter, Augusta per posterius, & in consequentiâ illi s. fruitur, rub. de iur. sc. n. 5. f. 2.

Vid. in verb. insignia.

INDVLTIUM.

Vid. in verb. abolitio, pœna.

INDVSTRIA PERSON.

Vid. in verb. substitutio.

INGRATITVDO.

Vide in verb. actio.

INFIRMITAS.

Vid. in verb. miles, salarium.

INSIGNIA, SEV ARMA.

Patriarcha coram summo Pontifice crucem deferre non potest, de class. nu. 147. fol. 213.

Episcopus Roma rocchettum non deferit, neque alia iurisdictionis insignia, ibid. nu. 148.

Proconsul poterat in sua Prouincia fascis, secures, prætextam, sellamq; curulem retinere, nisi eò abiret, ubi Consul præsens foret ex Alex. ab Alex. testimonio, ibid.

Huc enim vergit illud Plin. hæc est natura syderibus, ut parua, & exilia validiorum exortus obscuret, ibid.

Imperatoris aduentu Legatorū dignitas inumbratur; siquidem luminare maius superueniēs minus obscurat ob reuerentiam, ibid. nu. 149. cum seq.

Quo loci commemoratur ingens controuersa suborta inter Io. Andream Auriam summum maris Imperatorē, & Marcum Antonium Columnā de non summissione insignium, ibid. nu. 50.

INHABILIS.

Vid. in verb. substitutio.

INSINUATIO.

Insinuatio non requiritur in remit-

tendis

tendis pœnis quamuis excedentibus summam quingentorum aureorum: quia non est donare, quod suum est; sed nolle acquirere secundum Bal. qui alibi dixit, remissionem pœna non esse donationem; sed omissionem lucri, pœn. fsc. cred. pref. l. 1. nu. 59. fol. 66.

Insinuatio in condemnatione pœnarum licet, ut supra dictum est, nõ exigatur; requiritur tamen Iudicis decretum, quando Vniuersitas, vel minor eas remittere vellet, & ratio discriminis, & diuersitatis inter utrunq; casum adducitur, ibid. nu. 60. cum seq.

Vid. in verb. donatio dominica.

INSTRUMENTVM.

Vid. in verb. substitutio.

INSULA.

Insula in mari nata est sub iurisdictione Domini Terrę propinquioris, de class. nu. 22. fol. 175.

Venetiarum Ciuitas quare sit libera? multa rationes recensentur, & demum noua Authoris consideratio, & longè melior adnectitur; quo loci obiter eadem Ciuitas miris laudibus effertur, ibid. nu. 23. vsque ad 27.

Insulas occupantes, ita demum dominium, ac earum possessionem retinent, si eas vires habeant, ut ipsas tueri, ac defendere possint, alias occupatio quo ad hoc non prodesset, ibid. nu. 27. circ. fin. fol. 177.

INTERESSE.

Interesse voluntatis est non parua considerationis in vsibus feudorum, de vend. rer. fsc. l. 1. nu. 38. fol. 23.

Vid. in verb. pœna circ. fin.

IVDEX, & IURISDICTIO.

Iudex. ad quem efficitur exequutor sententia per ipsum confirmata iuxta Bar. traditionem frequentius receptam; hoc tamen axioma non procedit indistinctè; sed indiget declaratione, ut tunc obtineat, quando uterque Iudex à quo, & ad quem iurisdictionem habent concessam ab eodem in officium, secus in proprietatem, veluti est illa,

quæ Baronibus est tributa in suos vasallos: nam tunc secundus Iudex remittere debet exequutionem faciendam à primo Iudice, pœn. fsc. cred. pref. l. 1. nu. 29. cum seqq. fol. 57.

Hinc proficiscitur, longè distare iurisdictionem concessam in officium ab ea, quæ in proprietatem conceditur, ibid. num. 30.

Iurisdictionis criminalis in hoc Regno est restricta ad tres casus tantum, mortis scilicet naturalis, ciuilibus, & mutilationis membrorum, quæ latius patebat de iure communi, ibid. num. 40. & 41. fol. 61.

In eadem iurisdictionis specie sunt absolueri, & condemnari, & ideo qui non poterit condemnare, non poterit absolueri, ibid. nu. 91. fol. 76.

Iurisdictione à Rege Baroni concessa, quantumuis ampla non veniunt ea, quæ concernunt supremum dominium, & supremam iurisdictionem Regis, inter quæ connumeratur ius remittendi delicta, & concedendi generalem abolitionem, nec non condendi edictum vniuersale, ibid. nu. 95. cum seqq. fol. 78.

Iurisdictionis Condomini si duo existant pro inæqualibus portionibus, bona confecta erunt inter eos diuidenda pro rata territorij, & eodem modo erunt debita exoluenda, ibid. nu. 164. fol. 113.

Iurisdictionis in mari quatenus se extendat, variatum est inter DD. quorum opiniones contrarię recensentur, de class. nu. 18. & 19. fol. 174.

Quoad iurisdictionis exercitium est diuidendum mare interiacens, quando due Terrę adsunt infra centum miliaria, & equaliter distant, ibid.

In confesso tamen est apud omnes, si delictum patrari contingat in loco maris equè distanti à duobus territorijs, locum esse præuentioni, ibid. nu. 20.

Iurisdictioni, ac imperio Principis subest qui in illius loco edificat, quamuis solum sit edificantis proprium, ibi-

dem num. 24. fol. 176.

Iurisdictio non potest exerceri in alieno territorio, etiam si sit Principis amici, & confederati, ibid. nu. 90. f. 194.

Nec in loco exempto: quia licet dicatur esse in territorio; est tamen extra iurisdictionem, à qua fuit exēptus, ibid. nu. 118. post med. fol. 203.

Iurisdictio omnimoda generali sub concessione non veniunt causæ appellationum, ibid. nu. 94. fol. 194.

Vid. in verb. bellum, mare, palatiū, pœna, prælatio, Prorex, salarium, substitutio, territorium, vasallus.

IVRAMENTVM.

Vid. in verb. substitutio.

I V S.

Iuris est regula, neminem plus iuris in alium transferre posse, quàm ipsemet habet, de vendit. rer. f. sc. l. 1. num. 1. fol. 15.

Iura Hispana quamuis apud nos legum vim non obtineant; tamen magnum pondus, ac auctoritatem, prout etiam aliorum Regnorū iura habere debent, de fil. Off. nu. 36. fol. 279.

I V S ACCRESCENDI.

Ius accrescendi non consideratur in fisci diuersorū locorum, diuersarumq; ditionum, qui inter se nihil commune habent. Inde fit, ut ab vno ipsorū repudiata bona sui territorij, nō per hoc alteri accrescant, pœn. f. sc. cred. p. r. f. l. 1. nu. 162. fol. 112.

Ius accrescendi, seu anomala successio an habeat locum in feudis, post relatas duas opiniones contrarias, & tertiam distinguentem concluditur post Cyn. & Andr. negatiuè, pro qua opinione comprobanda adducitur, & ponderatur tex. apertus in cap. 1. de frat. de nou. benef. inuest. de fil. Off. nu. 80. vsq; ad 83. fol. 292.

Quam conclusionem Bal. & ceteri And. vestigijs inherendo, produxerunt etiam ad feuda indiuidua, profitentes, f. scum hoc euentu habere ius diuidendi rem communem cum consorte, vel

integrā alienandi ex priuilegio. Quinimò hunc casum esse minus dubitabilem asseuerat D. Author: nam concessio feudo indiuiduo, ipso iure censetur inter eos facta diuisio secundum Aluar. & alios, ibid. nu. 84. fol. 294.

Vid. in verb. donatio dominica.

IVSPATRONATVS.

Vide in verb. venditio circ. med.

LAVDEMIVM.

L*audemium non debetur ex contractibus necessarijs, de vend. rer. f. sc. l. 1. nu. 80. circ. fin. fol. 39.*

LEGATVM.

Legatum sub cōditiōe relictum Regina caducatur eius morte ante cessionem diei ipsius relicti; at contrarium ius est statutum in ipso Principe, in rub. de iur. f. sc. nu. 6. fol. 3.

Legatum, quod amittit legatarius recusans suscipere tutelam, applicatur heredi; at non eiusdem; sed fisci emolumento cedit relictu, quo priuatur legatarius, dicens testamentum nullū, & huius discriminis inter vtrunque casum existentis pulchra ratio recensetur, pœn. f. sc. cred. p. r. f. l. 1. num. 13. fol. 52.

Legatarius hypothecam habet pro legati consequutione; non tamen illam poterit exercere aduersus creditores, etiā in personali actione, ibid. num. 107. fol. 84.

Legatis vestibus non veniunt prohibita defferri; attamen hoc euentu estimatio debetur, de vest. holob. num. 15. fol. 164.

Legatum, in quo alicui sit data facultas vendendi lapidem, non transmittitur ad heredem, nisi nomen heredis legato adiectum fuerit, de fil. Off. nu. 127. fol. 304.

Declara secundum Alex. id non procedere, quando certa quantitas fuit taxata, veluti si quis Titio concesserit, ut possit incidere decem currus lignorum, & idem concessionarius morte præuentus, nequisset totam quantita-

tem incidere; nam tunc eius haeres poterit residuum cedere; *ibid.* num. 129. fol. 305.

Legata annua, quae legatarij mortē terminantur, atq; deficiunt, si relicta sint cum praescriptione alicuius temporis, veluti ad decennium, ad legatarij mortui haeres transmittuntur pro residuo temporis designati, *ibidem* num. 128.

Legatum alicui factum, cum erit annorum 14. in fine decimiquarti anni representandum est, *ibid.* nu. 149. f. 310.

Heres aliquid dare in annos decē damnatus nouissimo die illius temporis ad legatum praestandum tenebitur, *ibid.* At legatum annuum initio cuiusq; anni deberi docuit *Vlp. relatus*, *ibid.*

Et ideo si in ingressu cuiuslibet anni decesserit legatarius, eius anni legatum ad haerem transmittit, *ibid.*

Pro concordia horum iurium, quae inter se pugnare videtur, declara, & distingue, ut per *D. Author.* *ibid.* vsq; ad fin.

Vid. in verb. alimenta, fiscus, miles circ. fin.

LEGATVS.

Vid. in verb. insignia.

L E X.

Lex ubi non distinguit, nec nos distinguere debemus, de *class.* nu. 109. f. 199. declara, ut nu. 118. fol. 202.

Vid. in verb. donatio dominica, Ecclesia, ius, rubrica.

LIBERTAS.

Vid. in verb. seruus, socius.

LOCATIO.

Locanti operas suas volūtariē conductor non tenetur emendare, & resarcire damna, de *re milit.* nu. 10. fol. 263.

Vid. in verb. socius.

LOCVTENENS.

Vid. in verb. substitutio.

MAIESTAS.

In legis Iuliae Maiestatis poenam incidit militum delectum habens; siquidem non est priuatis permissum habere milites, ut *arm. vs.* nu. 15. f. 228.

Vid. in verb. bellum, securitas.

MANDATVM.

Mandatum procuratoris generalis à tutore constituti in omnibus litibus, & negocijs pupilli resoluitur, & expirat ipso tutore defuncto, in litibus, & negocijs non inceptis; in inceptis verò secus, & ita alias decisū in *Sac. Conf.* attestatur *D. de Franch. de decur.* nu. 54. fol. 153.

Vid. in verb. socius, substitutio.

MANVMISSIO.

Vid. in verb. seruus.

M A R E.

In mari datur iter publicum. Hinc lex municipalis, quae cauetur, in latrones, qui in publicis vijs grassantur, animaduertere posse illos Iudices, qui eos praeuenerūt, nec esse locum remissioni petitę per quemcunq; Iudicē, ex quavis causa, & ex quouis priuilegio, obtinet etiam in latronibus, qui more pyratico in mari grassantur, de *class.* nu. 11. fol. 173.

Mare adiacens est de iurisdictione Principis, vel Reipubl. dominantis territorio propinquo, *ibid.* nu. 12.

Fertur enim iurisdictione tanquam spiritus super aquas secundum *Bald.* *ibid.* num. 13.

Et in omnibus quatuor elementis considerari potest secundum *Capyc.* immemorem *Paridis*, qui per prius hoc idē tradiderat, *ibid.* nu. 14. fol. 174.

Decima pisciū est soluenda Ecclesiae Terrae propinquioris, ex quo cęsetur quasi decima praedialis secundum *Canonistas*, *ibid.* nu. 15.

Portus quamuis sit quoad usum communis; nihilominus quoad iurisdictionem est illius Principis, in cuius regione existit, *ibid.* nu. 29. fol. 178.

Mare licet territorij appellatione veniat, id non procedit in generali concessione Baroniae cum suis finibus, & terminis. Hinc addebat *Capyc.* non comprehendi in concessione feudi in Regno Sicilia litora, quatenus iactus

balista protenditur, nisi expresse dicatur, ibid. nu. 37. fol. 180.

Mare, ubi classis reperitur, est territorium ipsius Ducis classis, sicut locus, in quo commoratur exercitus, ibid. nu. 80. fol. 191.

Vid. in verb. territorium, testamentum, vasallus.

MARITVS.

Marito debentur lucra legalia etiam publicata dote uxoris, & è conuerso uxori quarta sibi debita ex iuris dispositione, quibus lucris non poterunt se fraudare, testando, nec delinquendo, pæn. f. sc. cred. præf. l. 1. num. 119. cum seq. fol. 89.

Maritus uxori egrotanti si Medicos nõ adhibuerit, priuatur dote, si probetur, Medicorum copiam esse in illo loco, de mendic. val. nu. 16. fol. 221.

Maritorum manes quodammodo offenduntur uxoribus trãseuntibus ad secunda vota de fil. Offic. num. 35. fol. 279.

MATER.

Vid. in verb. immunitas.

MATRIMONIUM.

Vid. vnum verbum in dictione substitutio.

MENDICANTES VALIDI.

Mendicantes validi, si serui sint, indici addicuntur, liberi colonatui perpetuo adscribuntur secundum leg. Cod. de mendic. val. nu. 1. fol. 220.

Hæc pœna immutata fuit de iure Auth. sed hodie vtraq; in desuetudinẽ abijt ex varijs Regionum moribus: nam aliquibus in locis tolerantur, ibidem num. 2.

In Hispanijs certa mendicandi forma est constituta, ibid. nu. 3.

In hoc Regno Neapolitano pœna trimecium constituta est, qua plectuntur erronei, qui vagabundi appellantur, alibi est arbitraria, ibid. nu. 4. cum sequenti.

Hoc hominum genus inertium, & otiosorum in omni bene instituta Rep. est

improbatur ex Platon. sententia, atq; sanctione. ibid. nu. 6.

Pater se, vel filium debilitans, Iudicis arbitrio venit plectendus; acrius tamen, quàm qui malam valetudinem simulantes, herbis ficta vulnera sibi comparant, ibid. nu. 7.

Actionem lege Reip. competere aduersus patrem filios debilitantem, & mendicare cogentem, nec non mercedem ab eis exigentem edocuit Senec. in quadã eleganti, & erudita declamat. ibid. nu. fin. fol. 223.

Nobiles pauperes etiam validi, & robusti in hanc pœnã non incidunt, si mendicando verecudẽ suam inopiam subleuare procurent, ibid. nu. 8. fol. 221.

Nec pariter senes: ex quo senectus ipsa morbus est, ibid. nu. 9.

Nec Religiosi paupertatem professi laudabili instituto, ibid. nu. 10.

Mendicantes validi nedum in pœnas supra commemoratas incidunt; sed etiã lethaliter peccat, dum eleemosynas veris pauperibus debitas per fictiones, & prauas artes usurpant, ibidem num. 17.

Et quia interdũ ad restitutionẽ tenetur; idcirco queritur, cui sit faciẽda dicta restitutio; & postposita non nullorum opinione, qui censuerunt, ipsam esse reddendam, vel veris pauperibus, vel in alio pietatis opere infumendam, D. Author amplexatus est sententiam Sot. Molin. & aliorum, qui arbitrati sunt, ipsi donatori vero Domino faciendam esse restitutionem ob rationẽ, quæ recensetur, ibid. nu. 18. cum seqq. fol. 222.

MER. & MIXT. IMPER.

Vid. in verb. classicus, substitutio.

MILES.

Miles captus ab hostibus stipendium illius temporis, quo apud hostes fuit, vel donatiua petere non potest secundum communem opinionẽ non infirmis rationibus stabilitam, quam apud nos vsus forensis pariter comprobauit, cõ-

futata

- futata opinione contraria, nec non distinctione Bar. cum alia Cuiac. unà cum remotione obstantium, quibus facili negotio occurritur, & satisfit, de re milit. nu. 1. vsq; ad 24. fol. 261.*
- Amplia, etiam si absq; sua culpa fuerit captus, ibid. nu. 23. fol. 265.*
- Declara, diuersum ius militare in emeritis, seu præmijs, quæ Veteranis debentur pro seruitio viginti annorum: nam quoad Veteranorum præmia acquirenda, si captiuitas non superuenit militis culpa, captiuitatis tempus ei utique prodest, quod non fuit admissum in Stipendijs, eo quod Principis arario videbatur magis nocere, ibid. nu. 2. & 14. cū seqq. fol. 262. & 264.*
- Miles desertor pariter nec Stipendia, nec donatiua pro tempore desertionis consequitur; at si fuerit accusatus de huiusmodi crimine, & desertorem non esse appareat, sed iustam fuisse absentia causam, tunc medijs temporis stipendia deberi statutum est, idque est hodiernis moribus etiã approbatum, ibid. nu. 18. cum seqq. fol. 264.*
- Inde fit, militem de aliquo crimine accusatum, ac condemnatũ, etiam si carcerem ei in pœnam cedere sit dictum, Stipendia, quæ pro carcerationis tempore ei debita erant, perdere; absolutũ verò recuperare, ibid. nu. 22. f. 265.*
- Milites captos, etiam si sint Duces, non tenentur Princeps redimere, prout nec Ciuitas adstringitur ad redimendas naues conductas pro vehendis mercibus ex decis. D. de Ponte, quæ recensetur, ibid. nu. 11. & 12. fol. 263.*
- Militi egrotanti currunt Stipendia, quando infirmitas non est diuturna, & in hoc Regno per bimestre hoc admittitur, ibid. nu. 23. fol. 265.*
- Milites veterani pluribus sunt decorati priuilegijs. Inter quæ illud est, ut possit Princeps pro ipsis remunerãdis capere. priuatorum prædia soluto Dominis pretio, de fil. Offic. nu. 13. cum seq. fol. 274.*
- Veteranos ex antiqua consuetudine Galorum Rex Cœnobijs tradit alendos, ibid. nu. 15. fol. 275.*
- Militum, qui in bello strenuè dimicãdo, occubuerunt, cadauera publicè sepelienda, ibid. nu. 16.*
- Hac de re apud Athenienses mortis pœna fuerunt mulctati Duces etiam victores: ex quo defunctos in belli acie milites inhumatos deseruerunt ex testimonio Val. Max. ibid. nu. 17.*
- Defunctorum priuilegia plura, de quibus remissuè, ibid.*
- Militè, quæ strenua mors in bello tollit, adhuc ut viuum extollit gloria, idque multis authoritatibus exornatur, ibidem nu. 19.*
- Ex superiori immediato axioma duæ fluxerunt assertions Eman. à Costã multum notabiles, & insignes, si veræ essent; sed iure merito de his addubitaui Valasc. qui propterea refert, alios DD. cum quadam modificatione illas admisisse; sed eas D. Author indistinctè refellit, ibid. nu. 20. cum duob. seqq.*
- Militibus, qui pro Republica occubuerunt, promissa præmia, eorum parentibus, liberis, coniugibus, & fratribus tribuenda sunt ex Cicer. testimonio, ibid. nu. 23. fol. 276.*
- In paternam militiam fuisse ab Augusto vocatos filios alijs postergatis iure quodam honestatis, & decentiæ, ita Reipublicæ utilitate postulante tradidit Tiraq. cum in paternas virtutes eos succedere sit præsumendum, ibid. nu. 24. fol. 277.*
- Quemadmodum pariter in vitia: siquidem à filijs paterni sceleris exempla metuuntur, ibid. nu. 25.*
- Amplius huiusmodi benemeritium liberi anteponendi sunt ceteris, etiam magis habilibus, ibid. nu. 26.*
- Insuper obseruandum est, hanc præmiorum spem posse à moriente testamento legari, ibid. nu. 35. fol. 279.*
- Milites, & Palatini curiales parifican-*

tur quò ad disposita in l. cum multa
C. de bon. que lib. ibid. nu. 37.

Vid. in verb. filius, graduatio, im-
munitas, maiestas, Princeps.

MILITIA.

Vid. in verb. feudum, filius, miles,
pignus in fin.

MINOR.

Vid. in verb. insinuatio, privilegiū.

MOR S.

Vid. in verb. substitutio in penul.
col. tutela.

MVNVS.

Munus distinguitur in personale, reale,
quod alio vocabulo dicitur patrimo-
niale, & mixtum. Item in ordina-
rium, & extraordinarium, de decur.
nu. 4. fol. 136.

A muneribus personalibus publicis quis
excusatur propter etatem quinquag-
inta quinque annorum, non ita ab
onere suscipiendi tutelam; nisi fuerit
etatis annorum septuaginta, ibid. nu.
9. cum seq.

NOTARIVS.

Vid. in verb. substitutio.

NVPTIAE.

Vid. unum verbum in dictione
palatium.

OFFICIUM, & OFFICIALIS.

Officiorum in omni concessione ea
legitur clausula, vel saltē subin-
telligitur, ut sub conditione fiat, quo-
usque concessionarius se rectē gesserit,
pen. fiscal. cred. pref. l. 1. num. 108.
fol. 84.

Officiales sunt persona publica, ita ut
Magistratus, sicut publicus minister
possit alteri stipulari ex Plat. senten-
tia, de palat. nu. 32. fol. 241.

Domus Regia, vel Officialium ubi non
adeſt, Vniuersitates non possunt com-
pelli ad dandum domum suis Recto-
ribus, ac Capitaneis, quamuis sua pe-
cunia debeant eisdem providere de do-
mo; in cuius locatione hos Iudices pre-
ferendos esse opinatus est Auil. ibidem
nu. 33. cum seq.

Cuius occasione reuocatur in dubium
consiliū Borrell. qui in adfinibus ter-
minis contrarium respondit, ibid. nu.
35. fol. 242.

Officij, vel feudi concessio vacantis ob
obitum alicuius bene de Republ. me-
riti est sanē subreptitia censenda, si
Princeps alicui mandauit, ut ipsum
certiorem reddat, an defunctus filium
reliquerit, & ille omiserit eundē cer-
tiorare de ventre existente pregnantē
ex Valasc. insigni traditione, de fil.
Offic. nu. 30. fol. 278.

Officium non transmittitur ad heredes,
etiam si in concessione sit adiecta di-
ctio in perpetuum, quē hoc casu intel-
ligetur perdurante Concessionarij vi-
ta, ne ab ipsius rei natura fiat disces-
sus, ibid. nu. 136. fol. 306.

Officia morte concedentis nequaquam
resoluuntur, nisi in Gallia, ubi viget
consuetudo, ut à successore Principe
confirmantur, ibid. nu. 37. cum seq.

Et nisi essēt Officiales ab Episcopis, alijs-
que ecclesiasticis Prælatiſ constituti,
quasi Authorum iure resoluti, ibidem
nu. 139. fol. 307.

Officialibus salarium soluendum est eo
tēpore, quo alia salaria solui consue-
uerunt, quando nihil est dictum, de
fil. Offic. nu. 150. fol. 311.

Vid. in verb. Baro, collatio, dona-
tarius, donatio dominica, emptio, gra-
duatio, Iudex, prælatio, substitutio.

PALATIUM.

Palatia Principis sunt de regalibus,
de palat. nu. 1. fol. 236.

Hinc (quia regalia non veniunt in ge-
nerali concessione) si concedatur ali-
cui à Rege Ciuitas, vel Oppidum, non
intelligitur concessum palatium, &
ideo in his concessionibus adiſciuntur
illa verba cum palatijs, fortelitijs se-
cundum Capyc. ibid. nu. 2

Palatium, domus dominica, Basilica, &
aula accipiuntur ferè pro synonymis,
ibid. nu. 3. fol. 337.

Palatijs verè denominationes varia sūt

à Scribentibus tradita, *ibid.* nu. 4.
 Basilica græcum nomen est, idem significans, quod latio *Sermone Regia*, *ibid.* num. 5.
 Aula licet pro palatio usurpetur, verè non est, nisi pars ipsius secundum *Zabar.* *ibid.* nu. 6.
 Palatia non solum dicuntur Regum; sed etiam Reip. alteri non subdita, *ibid.* num. 7.
 Palatium Principis inhabitare interdictum est priuatis personis, *ibid.* in princ. & rationes recensentur, nu. 7.
 Palatium Principis debet esse in insula secundum *Rebuff.* *ibid.*
 Amplius nec circa palatium priuatis licet habitare, nisi ipsi Principi, vel Reipubl. inseruiant, *ibid.* nu. 8.
 In his regijs domibus, seu palatij aliterius, quàm Principis imagines depingi, aut nuptia celebrari non possunt, idque in Hispanijs usu receptum vidisse attestatur *D. Author*, *ibid.* nu. 9. fol. 238.
 Ad Palatia Principis nemo potest arma deferre, idque procedit etiam in palatio Reipubl. libera secundum *Bal.* *ibidem* nu. 10.
 Nisi sint Dux, Comes, vel Marchio, qui sunt excipiendi ab ista prohibitione delationis armorum ex *Frec.* opinione, *ibid.* nu. 11.
 Palatij adherentia edificia diruuntur, *ibid.* nu. 12.
 In Palatij regijs equi, vel currus introduci non possunt; id tamen intelligitur prohibitum, dum Princeps ibi inhabitat, *ibid.* nu. 13.
 Ante Palatium fieri debent excubiæ, & eas deserens acriter punitur, *ibidem* num. 14.
 In Palatij regijs delinquentes proprium Iudicem sortiuntur, qui in hoc Regno est magnus *Siniscalcus*, alijs in Regnis domus regie maior *Præfectus*, *ibid.* nu. 15.
 In Palatio regio delinquentes, & aliquem offendentes, grauius puniun-

tur, *ibidem* num. 16.
 Supra commemoratis Palatij prerogatiuis gaudent etiam ipsius consinia, ut sunt ostium, scala, hortus, nec non & area, *ibid.* nu. 17. cum seq.
 Sed questionis est an porticus veniat appellatione domus. Super qua post re-latas quinque DD. sententias distinctione, qua usus fuit *Aret.* soluitur questio, porticum scilicet domui annexum venire, separatum venire pariter in fauorabilibus, in odiosis secus, *ibid.* nu. 19. fol. 239.
 In Palatij regijs baptizari potest, *ibid.* nu. 20. fol. 240.
 Palatia regia solent habere Capellam exemptam, ac regios Capellanos, qui Ordinarij iurisdictioni non subsunt. ex *Sac. Trident. Conc. decreto*, dummodo actu seruiant, *ibid.* nu. 21.
 Verum tamen in eo, quod non reperitur priuilegiata Capella prædicta, & eius Capellani, sub Ordinarij iurisdictione manent, & sic tenor priuilegij exemptionis inspiciendus est, *ibid.* nu. 22.
 Capellanus maior tanquam Prælati exemptus in suos subditos exercere potest iura Episcopalia, & ita seruari de consuetudine attestantur *Card.* & *Abb.* *ibid.* nu. 23.
 Sed illud hic adnotare non pigebit, discrimen magnum existere inter exemptionem concessam Capella, & exemptionem datam Capellanis: priori enim casu nedum locus ipsius; sed omnes Capellani censentur exempti; posteriori locus Capella nequaquam erit exemptus, *ibid.* nu. 24.
 In regijs Palatij Iudices exercere debent iudicia secundum *Accur.* vel saltem in proximioribus domibus, quando regia non sufficeret secundum *Hispanam* constitutionem, nec debent alibi residere, alijs puniuntur, cuius sanctionis due afferuntur rationes, *ibid.* nu. 29. cum seqq. fol. 241.
 Palatia regia præscribi non possunt, nisi essent diruta, & si sunt ruinosæ, dona-

ri, alienari, ac concedi possunt, *ibid.* nu. 36. fol. 242.

In Palatijs prædictis stationes, ergasteria, idest officinæ mechanicæ esse non debent, *ibid.* nu. 37.

In Palatijs præfatis tanquam in capite Ciuitatis possessio accipitur ipsius loci, ac Imperij, *ibid.* nu. 38.

In Ciuitatibus, in quibus non adest Regia domus, debet Principi dari melior, ac magnificentior illius loci, *ibidem* nu. 39. fol. 243.

Pro ipsius Palatii constructione, vel ampliatione capi possunt pretio iusto domus priuatorum etiam inuitorum, *ibid.* nu. 40.

Quam pariter prærogatiuam ad alia publica ædificia extendit Auil. *ibid.*

A Palatijs Regijs nõ possunt extrahi delinquentes absq; Regis iussu, vel domus Præfecti, *ibid.* nu. 41.

Quod non procedit in domibus aliorum dominorum alicui Principi subditorum, *ibid.* nu. 42.

Sed quæstionis est, an ex Principis priuilegio, vel ex consuetudine habete vim priuilegij possit hæc immunitas alicui domui competere? in obiecta difficultate variatum est inter Scribentes, nam d. And. fuit Author negandi; at Decian. sustinuit contrarium, bas scilicet immunitates valere: quia tantum sunt contra ius postiuum. Hinc in Regno Aragonum hanc immunitatem habet domus nobilium, & in Hispania domus Legatorum, licet quò ad hoc ultimū D. Author viderit seruari contrarium, & quò ad domus Cardinalium remittit se ad Farin. sed quoniam hæc posterior opinio de iure videtur verior in immunitate concessa delinquentibus, qui confugiunt ad domos prædictas; ideo D. Author pro saluando And. considerat, ipsam loqui in eo casu: quoniam iam damnatus ducitur ad supplicium, qui per condemnationem est quodammodo effectus seruus pæne; & ideo hoc priuilegium est magis

odiosum, quam primum, *ibid.* nu. 43. vsque ad 47.

P A T E R.

Vid. in verb. donatio, immunitas, mendicantes, peculium, pignus.

P A T R I A R C A.

Vide in verb. insignia.

P E C V L I V M.

Donatio facta filie ob patris merita profectitia censetur secundum Palac. Rub. de fil. Offic. nu. 56. fol. 285.

Bona filio ab extraneo obuenta patris intuitu, & contèplatione inter profectitia; non autem aduentitia sunt connumeranda, ex sententia multorum DD. qui recensentur, *ibid.*

Concessioni filio facta patris intuitu, potest idem parens alienando, delinquendo, vel renunciando præiudicium inferre: quia profectitia censetur secundum Aret. relatum, *ibid.* num. 142. fol. 308.

P I G N V S.

Pignus tacite contrahitur propter administrationem bonorum fiscalium, de iur. fisc. l. 1. nu. 13. pag. 9.

Et incipit currere à die cepti officij; non autem comissa fraudis, & male administrationis ad tex. in l. cum oportet S. ult. C. de bon. que liber. qui licet loquatur de administratione facta per patrem in bonis filij, fuit tamen à DD. productus in administratione tutorum, curatorum, procuratorum, & eorundem fideiussorum, item Administrum fiscalis, & ita per supremum Sabaudie Senatam, & Rot. Florent. decisum, *ibid.* nu. 22. vsq; ad fin. pag. 11.

Pignoris taciti priuilegium, quod competit fisco, non conuenire Ecclesie est postum extra cõtrouersam, de vend. rer. fisc. l. 1. nu. 28. fol. 19.

Pignus rem communem afficit etiam pro parte socij, de vend. rer. fiscal. l. 1. nu. 53. fol. 29.

Cui licet vendere, multò magis pignora-re, quod est minus, *ibid.* nu. 62. fol. 32.

Res si pignoretur tanti, quanti vendere-

tur, potius venditio esset, quam pignoratō : quia non adest spes luitōnis, *ibid.* nu. 65. fol. 33.

Pignus rei suae minime consistere potest, *pæn. fisc. cred. praf. l. 1. num. 106. circ. fin. fol. 83.*

Militia commoda licet antequam donata sint, obligari non possint; nihilominus postea nedum obligationi, sed etiā executioni subiacebunt, *de fil. Offic. nu. 122. fol. 303.*

P O E N A.

Pænis fiscalibus creditores praeseruntur, cuius enūciati exēpla nō nulla recensentur, *pæn. fisc. l. 1. nu. 1. cū seqq. f. 50*

Pæna à mulcta differt in multis. Vnde 13. differentiae enūciatæ, & congestæ fuerunt à Rebuff. de quibus remissivè, *ibid.* nu. 5. fol. 51.

Pænae fiscales ex P. Molin. qui recensentur, in tres distinguuntur species, *ibid.* num. 6.

Pecuniariae omnes ad fiscum pertinent, ex quo sunt de regalibus. Inde fit, pœnam in dubio fisci commodis cedere, quando scilicet non sit enūciatū, & expressum, cui debeat applicari, *ibid.* nu. 6. & 7.

Nisi à lege fuerit p̄scripta pœna pro aliquo facto, & pro eodem parti tributa, & concessa actio: ex quo tunc parti, & nō fisco pœna quaeretur iuxta Bar. distinctionem frequentius receptam, *ibid.* nu. 8.

Idem concludendum est in pœna conventionali, quæ in dubio parti applicatur, praeterquam si versemur in ditione Sum. Pontif. ubi omnes pœnae conventionales sunt fisci ex testimonio D. Farin. *ibid.* nu. 9. & 10.

Fallit praeterea memorata cōclusio, quando pœna esset imposita per verba importantia multiplicationē, inter quae enumerantur dictiones dupli, tripli, quadrupli, et id genus: nam tūc si simplicum parti debeat, eidē, & non fisco illud duplum, vel triplū pœnae nomine adiectum debeat: quia uti accessio-

rium regulabitur à simplo tanquam principali, *ibid.* nu. 11. fol. 52.

Amplius coangustatur supra firmata regula in pœnis impositis ad emendationem, seu refectionem damni, quod alicui fuit illatum: tunc enim non ad fiscum; sed ad eum, qui damnus passus fuit, pertinebunt; cuius occasione duo iura, quae inter se quodammodo velitari, & configere videntur, notabili Dyni distinctione, quae refertur, conciliantur, *ibid.* nu. 12. & 13.

Pæna, quæ vel à lege municipali, vel à Principe Iudici defertur, dicitur fiscalis: quia eo casu Iudex fisci locū subingreditur ex eleganti Avend. traditione, quae recensetur, *ibid.* nu. 16. fol. 53.

Pœnas proueniendas ex iudicijs, quae corā Iudice pendent, & ab illo determinanda sunt, eidē donari à Principe, res esset pessimi exēpli, & ideo sanctissime lege Hispana hoc vetitū fuit; prout pariter consulta S. Maiestate fuit in hoc Regno abrogatū salariū, quod de istis pœnis soluebatur Auditoribus Prouincialibus, & iussum exolui ex Aerario, *ibid.* nu. 17. & 18. fol. 54.

Pœnae fiscales dicuntur pariter illae, quas Barones ex Principis privilegio à suis vasallis exigunt, *ibid.* nu. 21.

Pœnae sunt iurisdictionis fructus, idcirco ea concessa: statim in consequentiam veniunt. Inde fit, ut per quaecunque verba sit facta iurisdictionis concessio, per eadem pœnarū exactio sit permissa, Veluti si concedatur à Principe castrum cum iustitijs, *ibid.* nu. 21. fol. 54. & nu. 91. in fin. fol. 76.

Pœnarū distributio, si plures sint iurisdictionis Condomini, fiet pro rata inter ipsos ad similitudinem aliorum fructuum, *ibid.* nu. 21. fol. 54.

Pœnae pecuniariae, quae per noua edicta infringuntur, debentur Baroni, etiam si de nouo fiat delictum id, quod antea non erat, & ita usus forēsis inualuit, receptus pariter in hoc Regno, nisi Princeps cognitionē huiusmodi delicti

sibi, & non alijs expressè reseruasset, ibid. nu. 22. & 23. fol. 55.

Qua sumpta occasione proponitur quaestio, an Princeps sibi cognitionem, ac exactiorem pœnarum reseruasse videatur, si prohibitionē faciendō, utatur his verbis, sub pœna ducatorum mille fisco nostro, vel Fisco regio deferenda. In hoc articulo post relatas DD. opiniones illa vti verior admittitur, qua reseruatiōem excludit, & Baroni fauet, cuius Fisco loco Regij subrogatur, ibid. nu. 24.

Pœnarū compendia Princeps exigit, qui pariter causas auocat data Baronis negligentia, ibid.

Pœnarum exactio pariter ad Principem pertinet, quando Baro nequaquā capax esset cognitionis illius criminis, quod noua constitutiōe prohibetur, huius generis sunt prohibitiones, quae sūt supremi Imperij vi, ac potestate, quae nullatenus potest à Principis persona seiungi, nec in alterum quibuscunque verbis, ac amplissimis clausulis transferri. exemplum potest poni in rebus, quarum extractiōem sub pœna prohibet Princeps extra suam Prouinciā, & in frumentis, quae ingrauescente annona taxato pretio sub certa pœna vendi iubet, & ita forensis usus inoleuit in hoc Regno. Ad cuius confirmatiōem in fortioribus terminis adducitur decisio Reg. Camer. compilata per Reg. Mol. in suo opere manuscripto in tit. de iur. tract. ibid. nu. 25. cum duob. seqq. fol. 56.

Pœna Fisco regio debetur, stante lege municipali, per quam infertur pœna temerè litiganti, si à sententiā Baronis prouocetur, ac ipsam Iudex Regius confirmet; ex quo non ex sententiā; sed ex ipsa appellatiōe debetur, ex notab. Thesau. dec. qua recensetur, ibid. nu. 32. fol. 58.

Pœna corporalis si in pecuniariam commutata fuerit in causa criminali, existentibus in eodem castro duobus Con-

dominis, nempe ciuilibus, & criminalis iurisdictionis, ad quem ipsorum pertinebit? in hac controuersia Capys. distinguit inter subrogatiōem, seu commutatiōem voluntariam factam ab homine, & necessariā factam à lege; quā distinctiōem D. Aubot reuocat in dubiū, & post aliqualem disputatiōem per se dabitam, si casus cōtigerit, amplius cogitandum relinquit, ibid. nu. 36. cum seqq. fol. 59.

Pœna pecuniaria nedum; sed confiscatio omnium bonorum spectat ad Barōem, quamuis de nouo huiusmodi pœnam imponere non possit in casibus, in quibus non est imposta; cum incapax sit huius iuris (quod est de maioribus regalibus infixis ossibus Principis) non obstante quacunque forma, etiam amplissima priuilegiorum. Inde fit, publicatiōem bonorum usurarij Baronalibus commodis cedere, & ita maxima adhibita cognitiōe, & iunctis Consiliarijs trium Antiarum iudicauit Sacrum Consilium. Ceterum ab hac traditione erit excipienda publicatio illa, quae proficiscitur ex criminibus soli Principi reseruatis, veluti lēgē Mueftatis, false moneta, ac huius generis, ibid. nu. 42. vsq; ad 46. fol. 61.

Pœna pecuniaria si modica sint in totū, si magna pro medietate remittuntur per Regentes Collat. Cons. adiecta tamen clausula, dummodo non sint soluta, nec exacta, quae pariter adijci solet in indulgētia, seu indulto generali concedi consueto ob aliquem foelicem, & iucundum euentum, ibid. num. 58. fol. 65.

Pœna pecuniaria, quae prouentus vulgò in hoc Regno appellamus, non veniunt in liquidatiōe introituū, et ita alias per Reg. Camer. facta relatione in Collaterali Consilio iudicatū in quadam facti figura, quae recensetur, & sic postea usus forensis increbuit, ibid. nu. 67. fol. 68.

Pœna imposta pro damno, & loco in-

teresse passi non continet causam lucratiuam, veluti si fiscus ageret pro damno dato in fundo fiscali: quia tunc non diceretur lucrum captare; sed rem suam persequi, *ibid.* nu. 74. fol. 69.

Idq; procedit etiam in pœna priuatis debita in refectionem, & emendationem damni, *ibid.* fol. 70.

Declara, supra firmatam traditionem non procedere respectu excessus, id est in eo, quod pœna excederet interesse: nam in illo pluri contineret causam lucratiuam; confert exemplum allatum per Azeued. Doctorem Hispanum magna authoritatis, utpotè si stare lex municipalis in aliqua Ciuitate, furem esse multandum pœna quadrupli distribuenda inter fiscum, & priuatum, qui passus est damnum, utiq; in simplo, quod continet interesse, causa priuata; sed in reliquo, quod coercet meram pœnam, fiscalis erit potior, *ibid.*

Pœnae conuentionales non debentur, nisi quatenus cum interesse concurrant, & ita est usu forensi receptum, ut testatur Afflict. at alia pœnae legales, etiam si non interfit fiscus, integrè debentur ob delictum, & contumaciam, *ibid.* nu. 75. cum seq. fol. 70.

Pœnam pecuniariam, in quam quis ex delicto incidit, non tenetur exoluere ante condemnationem, idque obtinet tam in foro fori, quam in foro poli, etiam si pœna esset imposta ipso iure, ipsoque facto, estque communis opinio Theologorum, & Iuristarum, contrarium tamen asseritur si pœna illa esset cõstituta in damni refectionem, *ibid.* nu. 77. cum seq.

Vid. in verb. Baro, insinuatio, reuuium, statutum, usura.

POENITENTIA.

Vide in verb. bellum.

POPVLVS.

Populi omnes in tres distinguuntur species: alij enim inter se hostes sunt; alij pacem seruant, & alij, qui inter se neque pacem habent, neque bellum, de

class. num. 125. fol. 206.

Populi quamuis extranei, & barbari, domini tamen sunt rerum suarum, etiam si Religionem Christianam non profiteantur ex Thomistarum, & Canonistarum sententia, *ibid.* nu. 127. fol. 207.

Idem si quietè uiuant, bello à nobis lacerari non debent ex frequentiori eorundem Patrum sententia, *ibid.* nu. 128. fol. 208.

Sed quo iure isti Populi, qui tertiam, ut diximus, constituunt speciem, possint nostra bona retinere, & nos eorum, circumscripto hostilitatis titulo, & consule congesta, *ibid.* num. 127. cum seq.

Vid. in verb. securitas, tributum.

PORTVS.

Vid. supra in verb. mare.

POSSESSOR.

Possessori à fisco hypothecaria conuento secundum aliquorum opinionem incumbit onus probandi, suum auctorem non dum cum fisco contraxisse, quando bona ipsi possessori fuerunt donata, aut vendita, alias succumbet; at contrarium ius viget in alio creditore hypothecario: nam suae erunt partes probare, bona, super quibus fuit expertus hypothecaria, tempore eius obligationis fuisse in bonis, & de bonis debitoris, quod est vnum ex extremis assistentiæ, & sic secundum eosdem DD. fiscus est satis priuilegio vallatus in actione hypothecaria, l. 1. de iure fisci. nu. 2. cum duob. seqq. pag. 6.

At ex Piscatoris sententia, quam uti notabilem, & veram exclamat D. Author, huiusmodi fiscale priuilegium non procedit ita indistinctè, prout aliqui minus rectè arbitrati sunt, deducetes ex d. l. 1. semper in dubio esse pro fisco iudicandum; sed ita demum si duo concurrant. Primū, si fiscus experiatur ex cõtractu, & consequenter certet de danno euitando. Secundū, si conuentus pos-

sudeat ex causa lucratiua, ibid. num. 12. fol. 8.

Verum enim verò Alex. Turamin. olim Præceptor meus, quem D. Author virum satis ingeniosum appellat, nisi est demonstrare nullū posse considerari priuilegium fiscale in proposita specie, cuius inuentio, & consideratio subijcitur, ibid. nu. 13. fol. 9.

Possessor beneficij pacificus triennialis manutenendus est in possessione, in qua reperitur, de apoch. pub. l. 3. num. 8. fol. 130.

Vid. in verb. fiscus.

P R A E C E D E N T I A.

Vid. in verb. praelatio.

P R A E D A.

Vid. in verb. classicus.

P R A E L A T I O.

Temporis antiquitas, & dignitatis prerogatiua attenduntur in precedentijs, de consul. nu. 1. fol. 248.

Inter obtinentes eandem dignitatem ille prius in honoribus, precedentijs, & prerogatiuis erit preferendus, qui prius meruit illam, ibid. nu. 2.

Hinc deducitur, rectè decisum fuisse per Senatum Neapolitanum apud D. de Francbis, dum censuit, inter tres Doctores à Catholica Maiestate creatos Regia Camera Praesidentes, preferendos esse duos illos, qui per prius fuerunt Regij Officiales, & in dignitate constituti, non obstante quod alius prius fuisset doctoralibus infulis insignitus, quod secus fuisset, si neuter eorum prius dignitatem fuisset adeptus; siquidem tunc ille veniebat preferendus, qui priore loco Doctus dignitate erat decoratus, ibid.

Ad fine est, quod superioribus annis determinauit Collaterale Consilium inter duos creatos Duces, illum esse preferendum, qui tempore creationis erat Comes, ibid. nu. 3. fol. 249.

Verum tamen temporis antiquitati tunc est deferendum, quando cessat illa ordinis, veluti si duo uno, eodemque

tempore fuerint in dignitate constituti: tunc enim etate antiquior erit preferendus secundum Bar. quem nouissimè subsequutus est Iacob. Gall. olim D. Authoris præceptor, ibid. nu. 4.

Hac de re seniores præponendi sunt iunioribus in subscriptione secundum Tiraq. ibid. nu. 5.

Iudices pariter seniores in votandis, & decidendis causis preferendi sunt in loquendo, & respondendo, ibid. nu. 6.

At contrarius mos inualuit in omnibus ferè Orbis Tribunalibus, & præcipuè in hoc Regno, ubi qui posteriori loco in Senatu est cooptatus, incipit ad votandum, & non absq; ratione, de qua ibid. nu. 8.

Et Specul. pariter opinatus est, inter Admocatatos tempore defendenda cause, aliter, & totum oppositum seruandum esse, motus particulari ratione, quæ recensetur, ibid. nu. 7.

Obserua hic, numerū præualere in actibus iudicialibus, & necessarijs, inde fit in numero iudicū tantū valere votum ignorantis, quantum doctissimi viri, ibid. nu. 9. fol. 250.

Secus verò in actibus extraiudicialibus, & voluntarijs, in quibus non numerus; sed authoritas attenditur, ut in constituenda communi opinione, ibid. num. 10.

Duplex obseruantia in supremo Status Consilio viget in hoc Regno. Vna inter habentes officia, inter quos attenditur maioritas honoris, idq; duobus exemplis rerū iudicatarū authoritate ualatis confirmatur, altera inter Titulatos, inter quos cōfusus titulis seruatur prioritas temporis, idque pariter alijs eiusdè generis exemplis illustratur, ibid. nu. 11. cum seq.

Canonicus ordine maior; sed posteriori loco in Capitulo receptus, in Choro, capitulo, processibus, et sessionibus anteponeendus est priore loco admissio minore ordinē habenti, & ita decisum, non obstante consuetudine in contrariū

*tanquam abusua . Idq; pariter ser-
uatur inter Canonicos buius Metro-
politana Ecclesie, ibid.nu.13. f.351.
Vicarius Episcopi in omnibus processio-
nibus, Congregationibus, & sessioni-
bus proponendus est omnibus Canoni-
cis, Decanis, Primicerijs, & Archi-
diaconis, tam presente, quam absente
Episcopo, ibid.nu.14.*

*Insuper in Diocesana Synodo sedere de-
bet ante Dignitates, et Canonicos, ibi-
dem nu.15. fol.252.*

*Nisi esset etiam Canonicus Cathedra-
lis Ecclesia: nam tunc in Choro, Ca-
pitulo, & Processionibus Canonici, no
autem Vicarij locum tenere, & occu-
pare debet, nisi contrarius usus refra-
getur, ibid.nu.16.*

*Episcopus sedens in Choro, uti Canonicus
in loco Canoniorum, & sic uti Cano-
nicus sedere debet; in primo tamen
loco ipsorum, post Archidiaconum,
sive Decanum; prout etiam observa-
tum fuit in Sacro Consilio in Episcopo
Bisliniani eiusdem Regio Consiliario;
nam no sedit in loco suo, uti Consilia-
rius; sed immediate post Presidem,
sive Decanum, ibid.nu.17.*

*Idem ius obtinet, si esset de Collegio Do-
ctorum: siquidem non in loco proprio,
sed immediate post Collegij Rectorem
sedere debet secundum Abb. ibidem
num. 18.*

*Sed observa, contrariu in hoc seruari in
almo Collegio Neapolitano ex priui-
legio Reginae Ioanna eidem concessa,
ubi Episcopus in loco proprio, ut cate-
ri priuati de Collegio Doctores, sedere
debet, & ita in Episcopo Insula obser-
uatum tempore, quo Magni Cancellarij
vices gerebat D. Author, ibidem
num. 19.*

*Ceterum Regentes Regiam Cancellariã,
ubi sunt de Collegio Doctorum; mul-
tis gaudent prerogatiuis, in primis
non sedent in scamno, ubi sedent Epi-
scopi; sed in honestiori loco, vulgo se-
dia appellata. Itẽ consequuntur emo-*

*lumenta, etiam si sint absentes; imo
maiora: quia semper necessarij Pro-
motores eliguntur, quod non obtinet
in Episcopis, nec etiam in S.R.E. Car-
dinalibus Neapolitanis, & ita deci-
sum, ibid.nu.19. cum seqq.*

*Quinimò idem Regentes etiã post depo-
situm officium gaudent omnibus emo-
lumentis, honoribus, & prerogatiuis,
quibus ante officij depositionem potie-
bantur, & quæ Regentes in actu con-
sequuntur, & ita fuit obtentum in
personam Reg. de Ponte, ibid. nu.41.
fol. 259.*

*Canonicus prior in possessione, licet poste-
rior in data est anteposendus priori
in data ex urgenti ratione, quæ recen-
setur, ibid.nu.22. cum seq. fol.253.*

*Nec obstat, si dicatur, Principem ex so-
la concessione transferre dominium,
& possessionem, ita ut actus corporeus
minimè desideretur ex vulg. iur. nam
respondetur, argumentu procedere in
beneficialibus in terminis, in quibus
loquitur, nempe quando idem benefi-
cium fuit duobus concessum diuersis
temporibus, & in data, & in possessione;
sed casus noster est longè diuersus,
ibid.nu.22. cum seqq. fol.253.*

*Consiliarius, qui primo officij possessionẽ
fuit adeptus, est proponendus ei, qui
primo priuilegium obtinuit, ea praci-
puè ratione: quia hoc officium habet
annexam iurisdictionem, & admini-
strationem, & iuramento precedente
debet dari illius possessio, & sic iura-
menti præstatio videtur esse de for-
ma, & ideo non prodest creatio, nisi sit
sequuta administratio, quo casu expe-
ditis postea literis exequutorialibus,
& adimpletis adimplendis, nequaquã
in præiudicium tertij ad data tempus
retrotrahitur priuilegium, & ita iu-
dicatum per Collat. Consilium in plu-
ribus causis, quæ commemorantur.
Vnde ex his, & alijs notatur eiusdem
supremi Senatus determinatio in be-
neficiu Consiliarij de Valdeuescio*

contra Dominos Caesarem Frecciam,
& Iacobum de Francbis, *ibid.* nu. 25.
vsque ad 31.

In alijs autem Principis concessionibus
non habentibus annexam iurisdictionem,
& administrationem, nō praeua-
let possessio; sed attenditur datę tem-
pus, ad quod retrahitur privilegiū
post expeditionem literalium exequu-
torialium, & ita in his terminis in
contentione duorum Marchionum,
iudicauit Sac. Conf. ut attestatur D.
de Francb. *ibid.* nu. 31. fol. 256.

Regēs titulari dignitate ornatus quam-
uis videbatur alijs Regentibus non ti-
tulatis preferendus, etiam priori loco
in Collaterali Consilio electis: tum
quia duo vincula strictius ligant; idq;
exornatur nonnullis similibus, & ubi
maior est dignitas, prioritas tempo-
ris silet; tum etiam quia generali con-
suetudine est in hoc Regno introdu-
ctum, ut Titulati precedant Regen-
tes, & Collaterales Consiliarios; nibi-
lominus his minimē refragantibus est
iudicatum contrarium; cum quadam
tamen modificatione, quae recensetur,
ibid. nu. 31. cum seqq.

Consiliarius effectus Praesidens Reg. Ca-
mera quamuis per acquisitionem mi-
noris dignitatis retineat maiorem, ni-
bilominus in sessionibus, quae sunt in
eodem Tribunali pro votandis, & de-
cidendis causis, ac etiam in Collatera-
li Consilio, vel coram Principe statu-
tis diebus in forma Tribunalis, non
est proponendus alijs Praesidentibus,
nisi ante illos Consiliarij dignitatem
esset adeptus, quo euentu omnibus (ex-
cepto Praesidente Decano) praefertur;
idque duobus exemplis autoritate
rerum iudicatarū roboratis illustra-
tur, *ibid.* nu. 34. cum seq. fol. 257.

Quod tamen non procedit, quando Consi-
liarius etiam antiquior eligeretur in
Fisci Patronum Regię Camera; si-
quidē tunc postponitur omnibus Prae-
sidentibus rogatis, & sic sedet post om-

nes in loco Fiscalis, idq; tribus exem-
plis eodem tutamine obuallatis exor-
natur, *ibid.* nu. 36.

Hoc ipsum est asserendum, quando Con-
siliarius in aliqua causa ex regia di-
spēsatione uti Aduocatus interuenit:
nam tunc omnibus Consiliarijs, etiam
post ipsum creatis postponitur, *ibid.*

Sed si Consiliarius ordine S. E. interue-
niat uti adiunctus datus in aliqua
causa vertente in Reg. Cam. decidēda
tamen in Collat. Conf. tunc indistinctē
omnibus Praesidentibus proponendus est,
& ita decisū, quo loci DD. Melior, &
Rouitus ex proprijs meritis Consilia-
rij condignis laudibus à D. Authore
condecorantur, *ibid.* nu. 37. fol. 258.

Nec refragatur mos contrarius, qui in
Reg. Cam. inualuit, ut Consiliarij adiu-
cti soli occupent manū leuam; dexte-
ram verò soli Praesidentes: quia hoc
est propter prerogatiuam loci: siqui-
dem quilibet in domo propria quolibet
extraneo, etiam in maiori dignitate
constituto maior est, *ibid.*

Quod dictum est de praelatione Consilia-
rij adiuncti, & in Iudicē dati in Tri-
bunali Reg. Cam. extenditur etiam si
sit datus in Fisci Patronum, ut eo pa-
riter euentu in Collat. Conf. sit Prae-
sidentibus preferendus, & ita nouissimo
loco in facti contingentia fuit iudica-
tum absque controuersa, *ibid.* nu. 38.
cum seq.

Ubi pariter occurritur, & satisfit obie-
ctioni, quae posset fieri de Consiliario
electo in Praesidentem, cuius occasione
detegitur discrimen existēs inter ele-
ctionem, & adiunctionem.

Cardinalis Episcopus proponendus est
Cardinali nō Episcopo, & Cardinalis
Presbyter Cardinali Diacono: siqui-
dem duplicatio graduum maiorem in-
ducit dignitatem, *ibid.* nu. 33. fol. 256.

Episcopus Doctor praefertur Episcopo nō
Doctori, etiam prius promoti, *ibid.*

Feudatarij titulo decorati feuda refutā-
tes primogenitis, adhuc tituli nomen

retinent; in precedentijs tamen postponuntur omnibus alijs actu titulum possidentibus, *ibid.* nu. 40. fol. 259.

PRAESCRIPTIO.

Præscriptio eadem currit aduersus priuatum socium, quæ contra fiscum, & Ecclesiam in re cõmuni, de vend. rer. fisc. l. i. nu. 15. fol. 17.

Vid. in verb. alimenta, Ecclesia.

PRAESES PROVINCIÆ.

Vide in verb. classicus.

PRAESENTATIO.

Laicus Compatronus cum Ecclesia præsentat infra sex menses, prout Ecclesia, de vend. rer. fisc. l. i. nu. 16. fol. 17.

PRINCEPS.

Princeps non est Dominus rerum subditorum aduersus Martini sententiã, quæ perspicuè conuincitur, de vend. rer. fisc. l. i. nu. 33. fol. 21.

Princeps, seu Dominus directus potest accipere à vasallo utile dominium, & dare in alia re directum, & sic permutare directum cum vili ex Bald. traditione, quæ ex Aluar. sententia est intelligenda ciuili modo, concurrẽte scilicet volũtate ipsius vasalli, ibidem nu. 36. & 41. in fin. fol. 22. & 25.

Princeps si habeat in aliqua re vsufructum, an possit inuito proprietario integram rem distrabere, ac pretium consignare proprietario deducta estimatione ipsius vsufructus. Bal. post disputatum prædictum articulum ad partes fuit Author negandi, eandem opinionẽ in iudicando fore amplectendam docet D. Author, qui pariter subiungit in via disputationis posse facili negotio sustineri contrarium, adducitq; rationes, quibus obuallata videtur affirmatiua contra Bal. ibid. nu. 42. cum seqq. fol. 25.

Princeps pro remunerãdis militibus potest à vero Domino rem propriam auferre soluta ei estimatione, ibid. num. 67. fol. 34.

Principis bonis priuatae rationis sũt omnia fiscali priuilegia communicata;

hinc detegitur grauis Cassan. lapsus, pœn. fisc. cred. præf. l. i. nu. 35. fol. 59.

Princeps non dicitur esse in damno, pœnam, hoc est lucrum remittendo, quouscirca condonatiã pœnæ pecuniariæ ab ea impetrata non erit contra tex. in l. nec damnosa, qui prohibet concessiones damnosas Principi, ibid. nu. 58. f. 65. Nisi multa esset iam infiscata, & exacta: quia lucrũ iam quæsitum amittere est damnum pati, ibid.

Princeps an possit ex causa publicæ latitiæ, vel alia simili remittere pœnas etiã pecuniarias Baroni debitas à suis vasallis? Hæc quæstio incidit tẽpore Regent. Mol. & fuit in Collat. Consil. iunctis Iudicibus omnium Tribunalium accuratè discussa, in qua fuerũt quatuor opinionẽs, & demum pro maiori parte præualuit affirmatiua, & secundum eam fuit votatum, & decisio fuit ex illius manuscriptis transumpta, & de verbo ad verbum impressa, ibid. nu. 86. vsque ad 105. fol. 75. cum seqq.

Princeps non præsumitur velle id, quod non potest, & talis præsumi debet eius voluntas, qualis esse aebet, nec quod aliud velit, nisi id, quod iuris est, ibidem nu. 88. cum seqq. fol. 76.

Princeps concessa iurisdictione Baroni, non potest amplius se in ea intromittere directè, siue indirectè, & ratio recensetur, ibid. nu. 90. cum seqq.

Princeps in contractibus semper utitur iure priuati, & nunquam sua potestate, neque suo priuilegio, ibid. nu. 93. fol. 77.

Principem nolle vti plenitudine potestatis est asserendum, quando in eius rescripto non legitur clausula ex certa scientia, nec illa de plenitudine potestatis: quia in dubio non est credendum, velle vti ea potestate: qua sine causa vti non debet, ibid. nu. 93. f. 78. Nisi aliàs actus sustineri non possit, ibidem.

Princeps auferendo à Baronibus pœnas

pecuniarias eis à vasallis debitas, non potest verè dici, quod inferat damnū, cū in eis habeant causam lucratiuā, nisi pœna essent iam incorporata, quæ non intelliguntur remissa, nec quò ad Reges, nec quò ad Barones, ibid. nu. 102. fol. 80.

Princeps facilius potest tollere ea, quæ ad aliquem spectant de iure ciuili, quàm de iure gentium, ibid.

Princeps de potestate absoluta potest ius alterius tollere etiam absq; legitima causa, & qui contrariū tenet, mentitur secundū Ang. & de potestate ordinaria potest idem facere cum causa, & tenere contrarium esset verè sacrilegium secundum And. ibid. nu. 103. cum seq. fol. 81.

Princeps est consulendus, quando dubius est iuris articulus, & ingens super eo reperitur DD. cōsilius, ibid. nu. 104. fol. 82.

Princeps non recognoscens Superiorem, uectigal à nauibus præter nauigantibus, & transeuntibus exigere potest, quamuis portum non attingant secundum Cachet. de class. nu. 19. fol. 174.

Princeps Terræ vicinioris ita demum potest animaduertere in delinquentes in mari adiacenti, si inuenerit, & ceperit ipsos delinquentes, aliàs ipsorum remissionem petere non posset secundū Luc. de Pen. & Aff. opinionem, de qua tamen addubatur, ibid. nu. 21.

Princeps sicut tenetur purgare Terram latronibus; ita & mare piratis, idq; suis expensis præstare debet, ibid. nu. 38. fol. 180.

Princeps secundum Capyc. potest compellere vasallos ad seruiendum pro remigibus in casu necessitatis; quod tamen nunquam vidimus obseruari; sed tantum voluntarios mercede conduci, ibid. nu. 39.

Principi iure militari debetur portio prædæ, quæ à suis militibus capi contigerit, estq; hoc ius de regalibus maioribus, quod à regia dignitate separari,

ac diuelli non potest, ibid. num. 97. fol. 195.

Principem banc prædæ portionem ad se iure supremi dominij spectantem non posse alteri in perpetuum concedere; sed tantum ad tempus est expressè lege Hispana cautum, ibid. num. 98. fol. 196.

Principi de prædæ capta reseruantur, & acquiruntur arma, bellica tormenta, ac naues maiores, etiam si antea fuerint alicuius amici, vel alterius, cui iure postliminij deberent restitui; quædoquidem in his præfatum ius locum non habet, ibid. nu. 99. circ. fin.

Principi pariter reseruatur captiuus de sanguine regio, ibid. nu. 100. fol. 197.

Principi vigore particularium mādatorum, quæ vulgò instructiones appellantur, assignari debet pro instructione sua classis serui omnes pretio certo triginta aureorum constituto in singula capita; sed quæstionis est, an eadem sint tradendæ serua pro eodemet pretio, & per Reg. Cam. ponderatis argumentis hinc inde fuit resolutum negatiuè in quæstione habita inter Regium Fiscum, & Illustriss. Marchionem Sanctæ Crucis, ea potissimum ratione: quia licet regulariter masculinum comprehendat fæmininum, nihilominus fallit, quando rationis idèntitas cessaret in fæminis, prout cessat in casu isto, ibid. nu. 100. cum seqq.

Principè docet varijs in locis esse instructum, & armis munitū, ibid. nu. 155. fol. 216.

Princeps subditos suos à domesticis, & externis iniurijs tueri debet, ut arm. vs. nu. 4. fol. 226.

Princeps potest ex causa prohibere suis vasallis, ne militet sub alijs Dominis, illosq; reuocare secundum Greg. Lop. ibid. nu. 29. fol. 230.

Idq; receptum esse in terris Imperij attestatur Petr. Bellin. adnectens, recusantes parere, subijci banno Imperiali, quod idem est, ac si diceretur, teneri

pœna legis Iulia Maiestatis, ibidem num. 30.

Principes omnes in Spiritualibus subsunt suis Prelatis, de palat. nu. 26 fol. 241

Princeps quando in suo Palatio propriâ non habet Capellam, confiteri debet Parocho, in cuius finibus Palatium est positum, & ab eo recipere Sacramenta; at si plura habeat Palatia in diuersis Parochijs, illi suberit Parocho, in cuius Parochia frequentius inhabitat, sac decimas soluit; sed diuidet proportionaliter, ubi magis frequenter diuina, ibid. nu. 25. cum seqq.

Princeps nulla lege obstructus reperitur, ut in benemeritum de Republ. aliquâ conferat munificentiam; si tamen hoc agat, magnâ apud homines consequitur gloriam, de fil. Off. nu. 38. fol. 280.

Princeps non præsumitur, quæ iure constituta sunt, velle subuertere, & antiquare, nisi id expresserit, ibid. nu. 95. fol. 297.

Vid. in verb. abolitio, armorû vsus, assensus, Baro, bellum, collatio, dominium, donatio, donatio dominica, filius, gabella in fin. immunitas, Iudex, mare, miles, officium, palatium, regalia, securitas, substitutio, territorium, tributum, turca, vasallus, vestes, Vicarius, vsura.

PRIVILEGIUM.

Priuelegiatus si aduersus alterum experiat pariter priuelegiatû, præfertur ille, qui agit de damna vitando, & utroque eandem causam præferente, potior erit causa rei, quàm actoris, de fsc. vsur. nu. 26. fol. 122.

Priuelegium minoris est potentius Macedoniano, quo se tuetur filiusfam. & Velleiano, quo se defendit mulier, ibid. nu. 27. fol. 123.

Priuelegio an utat una Ecclesia aduersus alterâ, & vnus minor, siue pupillus aduersus alterû, post D. de Franch. & alios plures relatos cõcluditur priuelegia conquassari, ibid. nu. 28.

Priuelegia in hoc Regno non sunt vali-

da ante expeditionem literarum executorialium, quæ si infra annum nõ fuerint expedita, habentur priuelegia pro non impetratis, de Consul. nu. 29. fol. 255.

Vid. in ver. exequutio, filius, fiscus, possessor, prelatio.

PROBATIO.

Probatio incumbit ei, qui aliquid astruit, atque deducit, tanquam fundamentum sua intentionis, de iur. fsc. l. 1. nu. 13. fol. 9.

PROCONSVL.

Vid. in verb. classicus, insignia.

PROCVRATOR.

Vid. in verb. mandatû, substitutio.

PROHIBITIO.

Vid. in verb. socius.

PROREX.

Prorex an in casu absentia, vel infirmitatis possit alium in locum suum substituere? primo loco absq; difficultate concluditur affirmatiue, & postea fit remissio ad aliquos DD. qui fustus hunc articulum dilucidauerunt, de decur. nu. 56. fol. 153.

Prorex pœnam triremium commutare potest, alijs autem Iudicibus inferioribus est hoc interdictum, de class. nu. 48. fol. 184.

Prorex duarum Prouinciarum homines vnus Prouincia ad alteram reuocare non potest, ibid. num. 159. in fin. fol. 217.

Prorex ex quo habet officium cum iurisdictione, debet iurare in manibus Electorum, & ante hac impleta Prædecessoris officium non expirat, de consul. nu. 27. fol. 254.

Vid. in verb. bellum.

PROTESTATIO.

Vid. in verb. apoca in fin.

REGALIA.

Regalia iura vnus Regni extenduntur ad alias Prouincias quasitas, & additas illi Regno, de classic. num. 159. fol. 216.

Id tamen procedit in Regnis, & Prouin-

cijs vnitis, ibidem.
Vnde fit, vt si Prouincia, & Regna es-
sent distincta, & vnum alteri non es-
set vnitum, & annexum, leges, mores,
ac iura regalia vnus ad alia mini-
mè extenderentur ex Gubiel. de Cun.
Bar. ac cæteris, qui recensentur, ibid.
& nu. 162.

Hinc Comitatus Tbolofanus nõ perfrue-
tur iuribus Regni Franciæ; ex quo nõ
fuit illi adnexus secundum Cyn. ibid.
num. 159.

Regalia quamuis nõ sint concessa in feu-
dum; sèper tamen permanent sub con-
cedentis iurisdictione, idcirco absque
eius beneplacito alienari non possunt,
de fil. Offic. nu. 101. fol. 298.

Ecclesiastica persona titulum ostendere
debent Fisco Regio nedũ de feudis; sed
etiam de regalibus, licet in feudum,
non sint concessa, ibid. nu. 102.

Quamuis de regalibus fiat concessio libe-
ra, & in allodiũ, nihilominus supre-
mi dominij iura quædã Principi sem-
per excepta præsumuntur. Vnde fit,
appellationes, quæ à sententijs Eccle-
siasticorum interponuntur, esse à Re-
gis Iudicibus diffiniendas, ac termi-
nandas, etiam si in burgensaticũ fue-
rit concessio facta Oppidorum, ac ipso-
rum vasallorum appellantium, & ita
vsu forensi receptũ esse attestatur D.
Reg. de Pont. ibid. nu. 102.

Vid. in verb. abolitio, bellum, pala-
tium, pœna, Princeps.

REGENS.

Vide in verb. prælatio.

RELEVIVM.

Relevium, quod de consuetudine nouus
successor tenetur præstare Domino de
medietate fructuum illius anni, quo
feudatarius decedit, non soluitur de
pœnis pecuniarijs.

Idque ampliatur, etiam si non Baro; sed
Vniuersitas soluat salarium Potesta-
ti, aliasq; impensas erogat pro admi-
nistratiõne iustitiæ, veluti pro custo-
diã carcerum, vel salario seruientium

Curia, & ita per Reg. Cam. ac Collat.
Confil. decisum refert Reg. Mol. pæn.
fisc. cred. præf. l. 1. num. 68. cum duob.
seqq. fol. 68.

Vid. in verb. donatio dominica,
vsura.

RELIGIO.

Vide in verb. socius.

REPRESALIAE.

Represalia concessæ contra cines, alicuius
Ciuitatis nullo pacto exerceri possunt
cõtra ipsos cines in territorio alterius
Principis, cum declaratione tamen,
quæ ponitur in in tit. de class. nu. 118.
fol. 202.

REPRESENTATIO.

Vid. in verb. donatio dominica.

RESPUBLICA.

Respublica vniuersa præmijs, ac pœnis
innititur, velut duobus fudamētis ex
Cicer. sèntentia, de fil. Off. nu. 1 f. 272.

Ex his validius, ac firmitus esse præmiũ
constat, præcipuè ex Oraculo Senecæ
dicentis, meliùs beneficijs imperium
custodiri, quàm armis, & ibi de ra-
tione, ibid. nu. 1. cum seq.

Item ex testimonio eiusdem Cicer. asse-
uerantis, eos, qui liberalitate vtun-
tur, benevolentiam sibi conciliare, &
quod aptissimum est ad quietè viuen-
dum, charitatem, ibid. nu. 2.

Hac de re priscis, ac modernis tempori-
bus multa præmiorum genera fuerũt
inuenta, atque excogitata, de quibus
ibid. nu. 3.

Vid. in verb. vsura.

RESTITVTIO.

Restituitur absens causa Reip. aduersus
pariter absentem ex eadem causa, si
ille de damno, hic de lucro certet, pæn.
fisc. cred. præf. l. 1. nu. 55. fol. 64.

Restituitur pariter Ecclesia aduersus
Ecclesiam agentem ex lucratiua cau-
sa, ibidem.

Admissus in Hõspitali aliquo, vel pia-
domo, tanquam habens aliquot condi-
tiones necessarias, & requisitas, ve-
luti, talis Nationis, gradus, & ætatis,

vel

vel id genus, si illas verè non habeat, ultra lethalem culpam tenetur adrestitutionem, de mendac. val. num. 23. fol. 222.

Vid. in verb. abolitio.

RETRACTVS.

Vid. in verb. ususfructus.

REVS.

Reus in sua exceptione dicitur actor, de iur. fisc. l. 1. nu. 13. pag. 9.

REX.

Regi, Regina, & filijs Regum tantum licet lege Hispana in scribendo promittere titulos; sed priuatis personis prohibetur, de vestib. holob. num. 17. fol. 165.

Rex noster in hoc Regno inter alia Regalia habet, ut possit absque pretio in nemoribus feudalibus priuatorum ligna incidere ad naues, & triremes construendas, de class. nu. 153 fol. 214.

Hoc ius eidem Principi latius competit in Regnis Hispaniarum, ubi pro usu suo, ac familiarium suorum ligna incidit; at hic pro suo tantum, ita ut Proregibus non liceat illud exercere, pro ut alias declaratum fuit, ibid. nu. 154. fol. 215.

Rex noster an pro construendis aliorum Regnorum triremibus possit gratis incidere ligna in hoc Regno. Ingens controuersa super hac facti specie superioribus annis suborta fuit ex testimonio D. Reg. Moles, in qua postrelatas duas principales opiniones, dissonas, & contrarias, & cuiuslibet sententiae rationes, & argumenta concluditur aduersus Fiscum, contra quem stat. pariter sententia R. Cameræ regio rescripto obuallata, & comprobata, ibid. nu. 155. vsq; ad 164.

Amplia, etiam si triremes in hoc Regno construenda destinate essent pro alijs Regnis: quia destinationis locus attenditur, ibid. nu. 164. fol. 218.

Limita, nisi esset triremis regia, vulgò Regalis nuncupata: quia cū sit caput classium omnium, videtur pariter es-

se de triremibus huius Regni, ibid.

Rex Angliæ non potest Vasconibus feruitia indicere, nisi in Vasconia, nec ius dicere vasallis vnus Prouincia in alia, quamuis id possit per Iudices à se in Prouincia delegatos, de class. nu. 159. fol. 217.

Rex noster non potest ad suam Curiam auocare causas huius Regni, quæ inter Regnicolas aguntur ex privilegio huic fidelissima Ciuitati cõcesso, quod esse pariter fundatum in iustitia ostenditur ex doctissime deductis per D. Tap. in sua 1. decis. qui propter suas eximias virtutes, singulares animi dotes à D. Authore miris laudibus ad Cælum vsque, & merito efferatur, & extollatur, ibid. num. 160. cum seq.

Rex Gallia solus cognoscit de portu armorum, hoc est de bello moto, & non de simplici armorum delatione, & hoc est inter alia iura Regalia illius Regis, ut arm. vs. nu. 8. fol. 226.

Cuius occasione reuocatur in dubiū traditio Guid. Pap. dum arbitratus est, hoc ius regale cognoscendi priuatiuè de portu armorum non iure, sed sola consuetudine fundari, ibid.

Ceterum obserua post Guliel. de Bened. si ultra portum armorum sit patratum homicidium, Rex de portu armorum, Baro de homicidio cognoscet. Sed subsiste parumper: nam D. Autho non agnoscit uti veram huiusmodi traditionem: quandoquidem secundum ipsum cognitio portus armorum absorbet homicidij causam, quæ idcirco censenda erit tanquam appendix annexa dictæ causæ principali, ibid. num. 9. fol. 227.

Rex potest ex causa prohibere subditis, ne ad aliena Regna accedant, idque in hoc Regno est positum extra controuersiam, siquidem Rex est Dominus personarum secundum glos. & ideo nõ potest vasallus obligare alteri suam personam absq; illius consensu secun-

dum

dum Afficit. ibid. nu. 31. fol. 230.
Regis concessio facta ab eodem tanquam
ordinum militariū magno Magistro
cenferi debet eo iure, quo ceterę regia
concessiones, ex quo unita, ac adiun-
cta est administratio horum ordinum
Regie dignitati secundum Gam. re-
latum, de fil. Offic. nu. 139. fol. 307.

Vid. in ver. abolitio, assensus, Baro,
classicus, emptio.

RUBRICA.

Rubrica, titulus, siue inscriptio cum per-
fectam continet orationem, uti lex ad-
duci, & allegari potest ad ipsius ma-
terię declarationem, pæn. fisc. credit.
pres. l. 1. nu. 56. fol. 65.

SALARIVM.

S*alarium Iudici ex prouentibus exol-*
uendum, reficiendum est ex his, qui
fient anno sequenti, si in antecedenti
nō fuerint percepti, & recollecti, quot
sufficiant ex Clap. traditione, quę in
alio capite confutatur, & exploditur,
dum asseuerauit, huiusmodi refectiōne
non esse faciendam ex alia pecunia fi-
scali, quando nullo pacto sufficiūt pro-
uentus, etiā cum aliorum annorū cu-
mulo, admissa in hoc contraria Capyc.
& Intrigl. sententia, pæn. fisc. credit.
pres. l. 1. nu. 19. & 20. fol. 54.

Salariū egrotanti famulo deberi docuit
Specul. sed contrarium professus fuit
Bar. & hoc verius esse dixit Gomez.
Accur. autē videtur distinguere inter
infirmatē diuturni, & breuis tem-
poris, de re milit. nu. 2. 13. & 25. fol.
261. 263. & 265.

Salariū Magistratui, Assessori, siue Iu-
dici quotannis constitutū currit etiā
durante tēpore infirmitatis presato-
rum, quinimo si moriantur, adhuc in-
tegrum pro toto tēpore ad heredes ip-
forum trāsmissitur, cum huius natu-
rę sit hoc salarium, qui honoris, & di-
gnitatis causa debetur ex sententia.
Eman. de Cast. qui pluribus hanc as-
sertionem confirmat, ibid. num. 26.
fol. 265.

Hoc idem obtinet in Doctore. ad legen-
dum conducto, ut idem de Cast. atte-
statur, subdit tamen in sua Academia
contrarium obseruari, ut non nisi pro
rata temporis, quo Ector docuit, ad
heredes salarium transmittat, ibidem
num. 27.

Salarium Aduocato quotannis constitu-
tum, eodē medio tempore diem functos
integrū totius anni ad heredes trans-
mittitur. At promissū pro vnus cau-
sa patrocinio non gaudet eadem pre-
rogatiua trāsmissionis, siquidem pro-
missum non debetur, at si fuerit datū,
non poterit repeti secundū Bar. distin-
ctionem frequentius admissam, ibid.
nu. fin. fol. 266.

Vid. in ver. officium in fin. pœna.

SECURITAS.

Securitas alicui domino nauis, vel Prin-
cipi, vel Populo pro se, & socijs suis cō-
cessa, non intelligitur præstita socijs,
qui hostes sint concedentis securitatē,
& ideo poterunt depređari, de class.
nu. 133. fol. 210.

Sed consule insigne Bellin. dictum ibidē
& congestum, quod quando verum esset,
magnam contineret restrictionem, id-
circo super eo erit ulterius cogitandū.

Bona non inimicorum præđari possunt, si
vehatur a nauis inimica sub vexillis
inimicorū: quia videntur cum inimi-
cis amicitia copulasse secundum Gra-
mat. & hoc casu Asseratores nō te-
nentur ex Strac. sententia, ibid. n. 134.

Qui pacem frangit, rumpens securitatē
publicam a Principe concessā, incidit
in pœnam legis Iulie Maiest. ut arm.
nu. 23. fol. 229.

Vid. in verb. bellum, turca.

SENECTVS.

Vid. in verb. immunitas, munus,
mendicantes.

SENTENTIA.

Sententia inducit quasi contractum, non
autem lisis contestatio, ut perperam
professus fuit Ang. quia per hanc quasi
contrahitur quo ad ea tantum, qua

perti-

pertinent ad instantiam ipsam iudicij, ut recte aduertit Alex. pæn. fisc. cred. pres. l. 1. nu. 107. fol. 83.

SERVVS.

Seruus communis potest ab altero ex confortibus manumitti; non tamen ab usufructuario, à quo si manumittatur, non consequitur plenam libertatem, quamuis proprietario seruire nõ cogatur, viuente usufructuario, de vend. rer. fisc. l. 1. nu. 45. fol. 26.

Vid. in verb. socius.

SERVITVS.

Seruitutis ius porrigitur etiam ad futura, & quando non est restrictum, & limitatum, debetur etiam pro augmento, de class. nu. 157. fol. 216.

Hinc promittēs panem coquere, vel frumentum molere Titio, eiusque familia, tenetur etiam aucta familia, ibid. nu. 158.

Et pariter qui spondit, se passurum, ut Titius pro se, suisq; filijs possit ex promissoris nemore ligna abscindere, tenebitur nedum pro filijs susceptis tempore obligationis; sed etiam postea suscipiendis, ibid.

Seruitus quibuscunq; verbis generalibus imposta non porrigitur ad augmentum extrinsecum ex omnium Scrib. sententia, ibid. nu. 162. fol. 217.

Seruitus constituta pro certa fundi parte non debetur pro alijs, licet sint eiusdē Domini, ex quò videtur limitatē concessa, ibid. nu. 163. fol. 218.

SOCIVS.

Socius interdum disponit de portione ad consortem spectante, & potest adduci exēplū in donatore, qui medietatem omnium bonorum donauit alteri: nam poterit integrè disponere de aliqua re ex donatis, licet in ea donatarius medietatem habeat, dummodo ipsi ex alijs bonis reficiat tantundem, & ita decisum ex testimonio Guid. Pap. quæ quidem insignis, & solennis est decisio, & summa nititur equitate, de vendit. rer. fiscal. l. 1. num.

86. cum sequenti fol. 42.

Potest pariter Religionis fauore in communi solo Ecclesiam edificare inuito socio, soluta eidem portionis suæ iusta estimatione, idque euidenti, & pulcherrima ratione fundatur, ibidem num. 88.

Item fauore libertatis potest seruum communem manumittere inuito socio, ibidem nu. 90. fol. 43.

Amplius ratione conseruandę rei communis gaudet eadem prerogatiua. Inde fit, ut communem Turrim possit socius munire aduersus hostium incursum inuito Condomino. Item commune molendinum, vel puteum reficere, & si consocius infra quatuor menses non contribuat, integrum addicitur reficienti, ibid. nu. 91.

Præterea poterit res communes venales integrè vendere, & dominium transfert ex tacito, & præsumpto Domini mandato, ibid. nu. 92.

Insuper poterit vti re communi ad usū destinatum, etiam Condomino refragante. Vnde & rem consuetam locari locabit integram, estque communis opinio, ita attestante Cauale. ibid. num. 93.

Vltterius poterit integram domum communem inhabitare, idque est positum extra controuersiam; quæ tamen in eo viget; existitq; inter DD. an inhabitando integram domum, teneatur socius ad pensionem pro parte Condomini, super qua in facti contingentia consulendi sunt Scribentes relati per D. Authorem, ad quos ipse se remittit, ibid. nu. 93. & 94.

Nec non potest vti seruis, & animalibus communibus in solidum ad usum destinatum, nec ad solutionem mercedis, neq; ad pretij partem urgebitur, si pereant, aut deficiant: quia qui non vtitur, de se conqueratur, ibid. num. 95. fol. 44.

Non minus quoq; vti poterit re communi ad usum destinatum, etiam si usus

huiusmodi Condomino noceat in alia re, nisi damnum sit magnum. Caterum si socij eodem tempore uti velint; usus diuidetur boni viri, id est Iudicis arbitrio, ibid.

Verum enimvero, si ad usum nō destinatum re communi uti velit, poterit alter etiā propria auctoritate prohibere; quinimo si mille socij vellent uti ad nō destinatum seruitium, & usum, & vnus contradiceret, melior erit illius contradicentis, licet vnus conditio, ibid. nu. 96. & 97.

Vid. in verb. venditio, usus fructus.

SOLVTIO.

Vide in verb. apoca, filius.

STATVTVM.

Statutum prohibens mulieribus usum gemmarum, ac margaritarum est validum, ac sanctum secundum Bal. quē multi subsequuti sunt, quamuis idem Bal. parum sibi constans, fuerit alibi professus, esse iniustum, de vest. holob. nu. 8. fol. 164.

Statutum prohibens gemmas, margaritas, vel aurum, intelligendum est de veris, & non de falsis, ibid. nu. 9.

Statuti verba sunt proprie intelligenda, nisi communis usus loquendi refragetur, qui praualet cuicumq; proprie significationi, de class. nu. 55. fol. 185.

In pœnalibus stricta fit interpretatio, maxime in statutis, de palat. n. 19. f. 239.

Secundum Statuentium mentem est diffinienda quæstio illa satis anceps, & dubia, an scilicet domus appellatione veniat porticus ex d. Abb. sententia, ibid. nu. 19. in fin.

Vid. in verb. appellatio, donatio dominica, immunitas, testamentum.

STIPENDIVM.

Vide in verb. miles,

STIPVLATIO.

Stipulatus sibi aliquid dari hoc mēse, vel anno, non nisi expleto anno, vel mense experiri poterit ex Pompon. responso, de fil. Off. nu. 149. fol. 310.

Qui ita stipulatur decem quō ad viuam,

confestim decē dari rectē petet ex Iuliani sententia, ibid.

Tolle hanc ll. antynomiam ex magistralli distinctione, qua post Cyn. & alias grauissimas DD. usus est D. Author, ibidem.

Vid. in verb. officium.

SVBREPTIO.

Vide in verb. officium.

SVBSTITVTIO.

Per substitutum quis seruire non potest, nisi habeat de hoc priuilegium, aut illustri fiat persona, de decur. nu. 2. & 3. fol. 145.

De Iure Regni amnis Officialis debet seruire personaliter, & non per substitutum, quinimo ex eodem iure capitis pœna imminet necdum substituenti, sed etiā substituto, qua postea ad pœnam publicationis bonorum fuit reduceta, & mitigata, ibid. nu. 5. cum seqq. fol. 146.

Sed de iure communi officia presertim solemnia regulariter per substitutum exerceri nequeunt; id tamen fallit in multis casibus, qui recensentur, ibid. nu. 9. & 10.

Substituentis assertioni standū est, quando impedimentum allegat, & si non constat, ibid. nu. 11. fol. 147.

Substituendi facultas tributa, concessaq; intelligitur, quando ex certa scientia officium conceditur inhabili, ibid. nu. 12.

De iure canonico quilibet Ordinarius potest sibi substituere Vicarium, ibid. num. 13.

Ceterum declara, hanc iuris prohibitionem de non substituendo aliquem in officio esse intelligendam de plenaria, & generali substitutione, veluti si Officialis vellet in officio, & sic in generalitate causarum sibi facere substitutum; estq; prohibitionis ratio, ex quo in generali negotiorum commissione ob rei magnitudinem videtur electa industria personæ, ibid. num. 14. cum seq.

Hinc Officialis ordinariū habens iurisdic-

tionem,

Etionem, aut delegatam à lege, poterit in aliquo particulari negotio, vel causa sibi creare substitutū, quod proprie delegare diceretur; exceptis tamen causis meri, & mixti imperij, quæ de iure ciuili sunt indelegabiles, ibid. nu. 17. cum seq.

Imo poterit substituto, seu delegato alteram substituendi potestatem concedere ex communi Scribentium traditione, ibid. nu. 18.

A Principe delegatus potest causas etiã meri, & mixti imperij, nedū iurisdictionis simplicis subdelegare, ibid. n. 19.

De iure canonico est idē permissum: eo. n. iure indistinctē omnes causæ delegari possunt ex regula, quod quicquid est cognoscibile, est delegabile, ibidem num. 20.

Substituere non licet utroq; iure inspecto tam canonico, quàm ciuili, ubicunque est electa persona industria, & è contrario substituere licet, ubi non est electa, ibid. nu. 21. fol. 148.

Industria personæ censetur electa in infrascriptis casibus.

In officio prædicandi, ibid. nu. 22.

Item legendi, & sic Doct̃or non poterit per substitutū legere, nisi in casu necessitatis, ibid. nu. 23. vel si legisset per 20. annos, ex quo efficitur illustris, ex qua status mutatione haberet substituendi facultatem, ut post Bal. in specie tradidit Ias. ibid. num. 24.

In omni cõmissione, ubi essent dictiones, pro te, vel personaliter, vel manu tua, vel tuæ conscientie committimus, & id genus, quibus in eueris etiam si negotium commissum esset parui momenti, non erit licita substitutio ex supra memorata ratione industriae personalis, ibid. nu. 24. & 25.

Item quando res commissã esset magni ponderis, & ardua, ibid. nu. 26.

In exequutore testamenti, intelligendo de dato à Testatore: nam datus à lege, vel canone, ut est Episcopus, ex

quo à lege iurisdictionem habet, subdelegare potest, ibid. num. 27.

In tutore, ut docuit Bal. communiter receptus, ibid. nu. 28.

In omni actu, qui fieri debet corã Principe: imo generalius in omni actu gerendo pro Principe, ibid. nu. 29.

Item quando alicui committitur nudum ministerium, veluti excommunicare, absoluerè, & similia, ibid. nu. 30.

Hinc deducitur, eum, cui commissã fuit testium audientia, alteri examen committere nõ posse, nisi partes ambq; expressè consentiant, ibid. nu. 31.

Vt̃erius, quando alicui est cõmissã negotiorum generalitas, is non valebit generaliter substituere, ibid. nu. 16. fol. 147. & nu. 31 fol. 149.

Idem in Notario, ampliando, & declarando, ut habetur, ibid. n. 32 fol. 149.

Testis potest pro altero ad subscribendū in testamento substitui secundū Luc. de Pen. ibid. nu. 33.

Amplius lege municipali huius Regni est prouisum, quando instrumenta in publicam formam ob testium mortem in illis descriptorum redigi nequeunt, posse alios loco demortuorum ad subscribendum substitui. Idemque est cautum, si nedū testes; sed Notarius, & Iudex essent demortui: nam horum omnium datur subrogatio, & substitutio, ut quotidianus mos forensis nos admonet, qui seruatur passim in Sac. Cons. ibid. nu. 34. cum seq.

Sed quid dicendum, quando testis non esset mortuus; sed scribere non valeret ob manus tremorem, vel ob nimiam senectutem, per lege cautiones, quæ subijciuntur, ibid. nu. 36.

Matrimonium contrahi potest per substitutum, seu procuratorem; sed hic alium substituere non potest, nisi expressè hoc in mandato cõtineatur. Illud idem dicendum de procuratore constituto ad sponsalia contrahenda, ibid. nu. 37. & 38. fol. 150.

Cõpaternitas quoque contrahi, & fideli-

tatis iuramentum præstari possunt per substitutum, *ibid.* nu. 39.

Fallit in iuramento à ciuibus præstando: nam per se præstare debet ex Bal. sententia, quæ recensetur, *ibid.*

Ieiunare, & votum implere per alium, an quis possit. Referuntur duæ opinionēs contrariæ, primò Luc. de Pen. negantis, ultimo loco glos. iuris canon. affirmantis, *ibid.* nu. 40.

Feudatarij de iure communi feudorum, poterant seruire per substitutum equè idoneum, & insuper pro seruitio personali soluere adboam, & sic præstare seruitium reale. In hoc Regno contrarium ius viget in utroq; capite; nam Principis est electio, & ideo non poterunt seruire per substitutum, nisi Regis accedente beneplacito, ut in fœmina, quæ ad hoc fuit habilitata vigore constitutionum, *ibid.* nu. 41. cum seqq.

Substitutus, quando substitutio est permissa, debet esse adeo qualificatus, ut inter eum, & substituentem sit omnimoda similitudo, etiam respectu conditionis. Hinc Doctor non poterit deseruire per scholarem quantumuis sufficientē, *ibid.* nu. 45. cum seq. fol. 151.

Quocirca Bald. profiteretur, Iudices, & Assessores, dum recedunt à Prouincia, non posse substituere, & subrogare in locum suum unum ex Aduocatis Prouincia: quia cum à principio non potuerit Officialis institui, nec etiam postea potuit substitui; verum contrarius mos inoleuit in hoc Regno, ut per modicum tēpus, quod intelligitur 15. dierum, possit substitui Locumtenens in propria Patria, *ibid.* num. 45. cum seqq.

Substitutus in casum absentia an intelligatur substitutus in casum mortis. Distinctione soluitur questio: nam si est substitutus ab Officiali habente potestatem, expirat substitutio morte substituentis: quia omnia officia sunt personalia, & sic substitutus noua indiget Principis cōmissione; si verò est

substitutus à Principe, exercet officiū etiam in casu mortis absq; aliqua noua auctoritate Principis substituētis, & ita aliàs decisum in Ciu. Messana refert Muta, *ibid.* nu. 50. cum seq.

Subdelegatus, seu substitutus à delegato habente potestatem ob absentiam subdelegandi, defuncto delegante in causa delegata procedere potest, dummodo res non sit integra, *ibid.* nu. 53.

Substituens tenetur de substituti excessibus, delictis, atque culpis. Inde fit, operarios ab aliqua Vniuersitate conductos ad muros construendos teneri de culpis substitutorum, si quæ damna occasione dictæ substitutionis passa sit antedicta Vniuersitas. Item Baliaum teneri de culpis Subalij, Vicarium de delictis Subuicarij, atque Officialem, qui per modicum tempus elegit Locumtenentem in propria patria in casu suæ absentia, teneri de illius culpis, & excessibus in sindicatu, *ibid.* nu. 57. fol. 153.

Nisi substituens ex necessitate; non autem ex voluntate substitutum elegerit, quæ declaratio duobus illustratur exemplis, *ibid.* nu. 59. fol. 154.

Declara pariter, nisi substituens in eligendo debitam adhibuisset diligentiam: nam tunc, cum substituti non superfit aliquid, quod imputetur, ad nihilum tenetur, & offertur exemplum, *ibid.* nu. 63. cum seq. fol. 155.

Restringe insuper, nisi substituens potestatem substituendi haberet ab humine: nam tunc de culpis substituti non tenetur; nisi in eligendo dolum adhibuerit, & exemplum ponitur in procuratore substituente virtute potestatis sibi tradita in mandato procuratorio, & ita decisum, *ibid.* num. 65. fol. 156.

Substituens ciuilitè tantum tenetur de substituti excessibus, quinimo à pœna ciuili liberatur, eum exhibendo, dummodo in actu substitutionis non sit in dolo versatus, *ibid.* nu. 68. fol. 157.

Quinimo ad nihilum tenetur, si substitutus deliquerit in rebus ad officium non pertinentibus, ibid.

Officialis non liberatur, Assessorem, vel Locumtenentem delinquentem exhibendo per ipsum electum, ibid. nu. 69. cum seq.

Substituens aliquid soluens propter substituti culpam, aduersus culposum habet repetitionem, nisi doli, vel fraudis fuerit particeps, ibid. nu. 71.

Substituenti an sint restituenda acquisita per substitutum. In obiecta difficultate plura distinguuntur capita, de quibus ibid. nu. 72. cum seqq.

Vid. in verb. Prorex.

TERRITORIUM.

Territorium datur in mari, sicut, in terra secundum Scribentes; sed Bal. opinatus est in mari non posse considerari territorium, sed districtum, de class. nu. 5. fol. 172.

Territorij appellatione venit mare in materia fauorabili, secus in odiosa secundum Dominic. ibidem num. 6. fol. 173.

Hinc idem Auth. professus est, bannitum à territorio alicuius Ciuitatis non esse bannitum à mari adiacenti ipsi Ciuitati; hæc traditio non transit absq; difficultate, ut est videre, ibid. nu. 6. cum seq.

Territorium maritimum habet suos fines, distinguitur enim per fines terrarum propinquarum, ibid. nu. 8. & exemplum affertur nu. 9.

Hinc etiam in mari potest agi finium regundorum, ibid. nu. 10.

Territorium alienum præstat securitatem, de class. nu. 114. fol. 201.

Declara, ut nu. 118. post med. fol. 203.

Hinc ex alieno territorio non est alicui permillum per se abducere seruum fugiuum, ibid. nu. 116. fol. 201.

Bannitus captus à Iudice, qui cum banno multauerat, in alieno territorio, relaxari debet, ibid. nu. 117.

Bannitus si capiatur extra bannientis

territorium valet processus, & executio contra ipsum bannitum: poterit nihilominus Iudex territorij velut offensus suam prosequi iniuriam, & causæ remissionem petere secundum Bald. ibid. nu. 125. fol. 206.

Territorij Domino, si is neget innoxium transitum exercitui alicuius Principis pertransire intendenti ad inuadendum suorum hostium exercitum, vel Prouincias, licite bellum indici potest, ex quo iniuriam facere videtur, ibid. nu. 129. fol. 209.

Declara, dummodo territorij domino nulum damnum inferatur, aliàs non teneretur, etiam si iter dare promississet, ibidem.

Vid. in verb. hostis, Iudex, ius accrescendi, mare, vasallus.

Territorij dominus si sciuerit, Principem aliquem in illius hostium persecutionem suum agrum ingressum fuisse, & non prohibuerit, vel querulas voces non emisit, iniuriarum actionem non habebit, ibid. nu. 132.

TESTAMENTUM.

Testamentum quando fit in mari, vel alicuius Prouincie portu, consiciendum est præuis solemnitatibus, quæ ex ipsius Regionis adiacentis legibus, aut consuetudinibus requiruntur. Hinc detegitur lapsus Bal. de class. nu. 28. fol. 177.

Nisi Princeps illius Regionis, vel Populi illi essent Barbari, & à nostra Religione abhorrentes: quia tunc de eorum ll. aut moribus non est curandum, ibid. nu. 30. fol. 178.

Vel quando notitia non haberetur illius consuetudinis, vel legis illius regionis; nam tunc sufficeret testari secundum iuris gentium dispositionem, ibidem nu. 31.

Amplius limita, quando ageretur de illis solemnitatibus, quæ respiciunt personam testatoris; non autem formam testandi e.g. filius ex lege municipali suæ patriæ potest testari de bonis

maternis, prout viget hic Neap. si testetur in portu, vel Ciuitate alterius ditionis, ubi ius ciuile seruetur, utiq; valebit hoc testamentum ex communi DD. traditione, quam Sacr. Conf. approbavit, existente D. Authore causa Commissario, ibid. nu. 32. cum seq.

Sed quid iuris sit respectu bonorum postorum extra loca, in quibus prefata testandi consuetudo viget, ibidem remissiuè.

Vltterius restringe id, quod supra diximus in Mercatoribus, & alijs nauigantibus; non autè in remigibus, Nauarchis, ceterisq; classarijs: hi enim ubicunque reperiuntur, iure militari testantur ex omnium Interp. sententia, ibid. nu. 34. fol. 179.

Ceterum inter eosdem Scribent. questio suborta est, an testamenta condita à Classarijs iure militari, iuribus subsistant, si postea decesserint, postquam deserunt esse tales. In obiecta controuersa duæ referuntur opiniones inter se pugnantes, & vltima, quæ est affirmatiua, habet, omni tempore valere; sicuti ea, quæ tempore pestis, aut belli conficiuntur, quæ adhuc perdurant bello expleto, vel peste cessante, ibid. nu. 35.

Vid. in verb. alimenta, classicus in fin. 1. col. donatio dominica, legatum, substitutio.

T E S T I S.

Vid. in verb. apoca, substitutio.

T R A C T A R V M I V S.

Vide in verb. Baro.

T R A N S F V G A.

Trasfugas ubicunq; repertos tanquam hostes licitum est interficere, de class. nu. 112. fol. 200.

Vide, si libet, declarationem positam, ibid. nu. 118. post med. fol. 203.

T R A N S M I S S I O.

Vid. in verb. legatum.

T R E V G A, S E V I N D V C I A E.

Vid. in verb. bellum.

T R I B V T V M.

Tributa, ac vectigalia Principi prestantur primò, ut se, suosq; cum dignitate, ac splendore decenti alat. Deinde ut Populos ab hostibus armis tueatur, & à domesticis iniurijs legibus, ac iudicij defendat ex notabili, & eleganti D. August. sententia, de fil. Offic. nu. 108. fol. 300.

Vid. in verb. abolitio, apoca, vectigal.

T V R C A.

Turcæ à summo Pontifice asscurati nõ possunt ab aliquo Christiano Principe capi in portu Anconitano, vel in ditione Rom. Pont. ex D. Lan. responso, cui in magis arduo, & dubio casu subnectitur alterum Hug. responsum obuallatum autoritate rei iudicatæ per supremum Aragonense Consilium, de class. nu. 113. fol. 200.

Vid. in verb. bellum.

T V T E L A, & T V T O R.

Quò ad tutelæ excusationem patri prodest filia monialis in Monasterio degens; quemadmodum filij in belli acie amissi ex D. de Franch. decis. quæ recensetur, de decur. nu. 38. fol. 141.

Tutor in casu absentiæ datus perdurat etiam in casu mortis, & ibi de ratione, de decur. nu. 55. fol. 153.

Tutor, vel procurator sui pupilli, vel principalis commodum attendere; & prospicere tenetur, de class. num. 56. fol. 185.

Tutor quamuis possit propriam utilitatem anteferre pupilli commodo; id tamen obtinet, quando bona fide id agit, secus quando ex re ordinata ad pupilli utilitatem, sibi, & non pupillo acquirit; nam tunc ad interesse tenetur, ibidem.

Vid. in verb. legatum, mandatum, munus, pignus, substitutio.

V Alenzuela Velazquez apud Catholicam Maiestatem meritißimus Regens sapientissimus pariter, ac integerrimus condignis laudibus à D. Authore cumulat, in tit. de class.

numer. 93. fol. 194.

V A S A L L V S.

Vasalli Baronis non possunt proprio vocabulo dici subditi regij, pæn. f. sc. cre. pref. l. 1. nu. 94. fol. 78.

Vasallus, qui Domino opē præstare tenetur bellum gerenti in eius Regno, tenetur etiam seruire in bello, quod geritur in mari propinquo: ex quo mare est de iurisdictione, ac territorio Terræ adiacentis, de class. num. 36. fol. 179.

Vasalli extra Regnum seruire tenentur, quando bellum est susceptum pro tuitione, & defensione ipsius Regni, vel aliorum Regnorum eiusdem Principis ex decisione And. & aliorum, qui recensentur, ibid. nu. 156. fol. 216.

Quam tamen traditionem declara, vt nu. 161. fol. 217.

Vasalli cum alijs confederationes, ac fœdus inire non possunt absq; Principis beneplacito, vt arm. vs. nu. 22. f. 229.

Vasallus an possit absque sui Principis permissione sub alio Christiano Domino stipendia merere? In proposita questione affirmat Greg. Lop. dummodo in nullo noceat suo Regi, aut Regno, adnectens idem esse permissum, etiam sub Principe inimico sui Domini; in bello tamen cōtra alium Principem; sed subsiste: nam traditio quò ad hoc vltimum caput reuocatur in dubium non infirmis rationibus, qua recensentur, ibid. nu. 24. cum seqq.

Vasallus vnus potest alteri se obligare quò ad obligationem personalem, & non vasallaticam, & realem secundū Bal. ibid. nu. 25.

Homines mei non possunt me inuito se subijcere alteri secundum Felyn. ibid.

Vasallus potest morari cū inimicis Domini, si nihil contra ipsum machinetur, vel ei noceat, ibid. nu. 26.

Vasallus quidam Hispanus nobilis prudenter se gessit, dum renuit acceptare feudum sibi donatum à Sereniss. Duce Sabaudie absq; Potētissimi Regis li-

centia, qui eam impertitus fuit præuia consultatione supremi Cōsily Italici, ibid. nu. 27.

Vasallus duorū quis esse potest; sed nequit hoc facere in scio, vel inuito Domino suo, cuius est vasallus ligius, ibid.

Vasalli Burgenses in hoc Regno vocantur, qui nihil à Domino habent; sed ratione incolatus sunt illius subditi, hi ratione Terræ, aeris, & aquæ tenentur iuramento fidelitatis, ex cuius iuramenti obligatione sunt adstricti ad omnia contenta in illius Sacramenti forma, ibid. nu. 27. cum seq.

Vid. in verb. Baro, dominium, Princeps.

V E C T I G A L.

Vectigal Dobanæ pecudum Apulia in mense Aprilis à Pastoribus exigitur, de fil. Offic. nu. vlt. fol. 311.

Vid. in verb. abolitio, donatio dominica, Princeps, tributum.

V E N A T I O.

Venationis, ac aucupij præda in alieno agro etiam inuito domino capientibus acquiritur, de class. nu. 111. fol. 200.

Cōpetit tamen Domino ipsius agri actio iniuriarum, ibid. nu. 120. fol. 204.

Quinimò etiam si fuerit capta in loco à Principe prohibito, adhuc fiet capientium; qui tamen incidunt in penam in edicto postam iuxta frequentiore Scribentium sententiam, ibid. nu. 12. & 27. fol. 205.

Quod obtinet, etiam si à lege municipali, prout est in Hispan. caueretur, esse agri Domino feras assignandas: nam poterit venator ante cōdemnationem licitè aues, & feras retinere; & si quis ab eo emerit, nullius culpe erit reus, ibid. nu. 122.

V E N D I T I O.

Regula iuris est, neminem inuitum compelli vendere rem suam, cui non assimilis est illa, quæ est in ore omnium, quod nostrum est absque facto nostro à nobis auferri non potest, de vend. rer. f. sc. l. 1. in princ. fol. 15.

I N D E X.

Vendi solet melius, et commodius res integra, quam ipsius portio, ibid. nu. 5. fol. 16.

Vendi non potest res fiscalis habita fide de pretio; sed presenti pecunia, & idem obtinet, si distrabatur res fisci cum priuato communis: nam secundum Bar. debet celebrari cum eisdem solemnitatibus, quibus fieret, si res integra esset fisci, ibid. nu. 69. fol. 35.

Vera est communis Scribentium sententia, nedum pro amplianda, verum etiam pro construenda noua Ecclesia compelli posse dominum ad vendendum solum proprium, pro qua recensentur sexcenta DD. auctoritates, num. 89. fol. 42.

Cuius occasione obiter adnectitur notabile dictum Lambert. tradentis, consocium hoc casu compelli ad vendendum; attamen si sponte vendat, omnes socios esse patronos; sin autem inuitus alienet, patronatum non habere; super hoc tamen enunciato non insistit D. Author in perquirendo, an redoleat, & sapiat veritatem, ne instituta oratio, & disputatio extra materiam vagetur, ibid. fol. 43.

In venditione quid venerit, ex qualitate pretij arguitur, de fil. Offic. nu. 131. fol. 305.

Vid. in verb. abolitio, fiscus, gabel-la, socius.

V E N E T I A E.

Vide in verb. Insula.

V E R B V M.

Verbum (forma) de quo in l. 1. de vender. fisci: quid praesferat, & indicet? ex nostratibus aliqui interpretati sunt esse constitutionem iuris. Alij rescriptum extra iuris corpus. Non nulli, & verius opinantur esse modum ab ipsa constitutione inductum, d. l. 1. nu. 4. fol. 16.

Pertinere verbum latius patet, de vender. fisci. l. 1. nu. 20. fol. 18. & nu. 32. fol. 21. & nu. 50. & 52. fol. 28. & 29.

Verbum, ad instar, est nota, quae impro-

prietatem significat, ibid. nu. 43. f. 26.

Distrabere verbum licet proprie acceptum venditionem importet, nihilominus ad pignorationem quoque refertur, ibid. nu. 62. fol. 33.

Verbum, optio, vti equiuocum latius patet, & varias habet significationes, recensenturq; multae ll. de eo mentionem facientes, de apoch. publ. nu. 3. fol. 130.

Verbum (incensiti) secundum Accurs. quid significet, & quid secundum Pancir. & quid secundum Pennen. de class. nu. 40. fol. 180.

Verbum, disponendi, magis ultimis, quam inter viuos voluntatibus conuenit, & adaptatur, de fil. Off. nu. 49. fol. 283.

Verba, cuilibet ipsorum, disingunt potius, quam coniungunt ex Bar. traditione, quae est roborata auctoritate rei iudicatae, ut recensetur, ibid. nu. 75. cum seq. fol. 291.

Verbum (in perpetuum) interpretari potest duobus modis, de quibus ibidem nu. 89. fol. 295.

Item intelligitur durante vita concessio-narij, quando alias deuiaremus a natura rei concessae, ibid. nu. 136. f. 306.

Dictio (super) importat hypothecam, quando demonstrationis causa corpus non fuit designatum, quod ex verborum serie colligitur, ibid. num. 113. cum seq. fol. 301.

V E S T E S.

Vestes holobera, quae sint, variatum est inter Scribentes, de vest. holob. nu. 1. 2. & 3. fol. 163.

Vestium praedictarum coesectio ad priuatos usus, & earum delatio omnibus interdicitur Principe excepto, ibidem num. 4.

Vestes proprias habent Principes suae Maiestati conuenientes, licet totum hoc mirum in modum contempserint aliqui relati, ibid. nu. 5. & 6.

Vestes huiusmodi prohibita sunt pluribus de causis, & rationibus, quae commemorantur, ibid. nu. 7.

Vestes prohibita, nec etiam domi possunt

defer-

I N D E X.

deferri. Excipe antea factas, nisi expressè sit earum facta interdictio, ibid. nu. 10. cum seq.

Vestes prohibitas deferens, non dicitur propriè delinquere; sed abuti, & super hac contrauentione criminaliter intentata auditur per procuratorem, licet in alijs iudicijs criminalibus regula militet in contrarium, ibid. nu. 12. cum seq.

Vestes alicui dignitati conuenientes ab alijs non sunt usurpanda. Inde fit, nec Clericum posse deferre vestimenta, aut ornamenta Episcopalia, nec scholarem insignia Doctorum, ibid. nu. 14.

Vestes sacro murice intinctas nemo habere potest, nisi Princeps, qui pariter solus utitur sacro enchausto, ac sacri muricis intinctione, ibid. n. 16. f. 165.

At de consuetudine ista ll. prohibitiua hodie non seruantur: idcirco de nouo statuendum esset, quicquid Princeps seruari vellet, ibid. nu. ult.

Vid. in verb. legatum, statutum.

VICARIVS.

Vicariorum species secundum Card. sunt quatuor, de quibus remissiuè, de class. nu. 105 fol. 198.

Vicarius à Principe constitutus gaudet omnibus prerogatiuis, quibus ipse principalis gauderet, ibid. num. 104. circ. fin. & nu. seq.

Vid. in verb. prelatio, substitutio.

VIS PVBLICA.

Vide. in verb. bellum.

VNIUERSITAS.

Vniuersitates Regni pendunt vsuras ad rationem ducatorum septem pro singulis centum, de fisco. vsur. nu. 32. & 33. fol. 123.

Vniuersitates Regni, quae ex consuetudine singulis annis tenentur Baroni ex ciuibus tres nominare, quorum postea Baro unum eligit in Aerarium, qui in redditiane computorum reperiatur non soluendo, administrationis periculum sustinere debent, & ita in facti contingentia per Sac. Conf. iudi-

catum refert Gizzarell. de decur. nu. 59. cum seqq. fol. 154.

Idem dicendum est de Syndicis, qui ab Vniuersitate pro regijs seruitijs eliguntur, & tributa, & collectas, quae Regi debentur, exigunt, & conseruant, ut ad ipsam Vniuersitatem administrationis periculum spectet. Idque procedit etiã in Camerarijs, & Collectoribus pro seruitio Baronis ab Vniuersitate electis secundum Capyc. ibid. nu. 62. fol. 155.

Vid. in verb. Ecclesia, insinuatio, immunitas, officium, substitutio.

V O T V M.

Vid. unum verbum in dictione substitutio.

V S V C A P I O.

Vsucapio mobiliũ triennio expletur iuxta legis praescriptum, introductaq; fuit in odium, & detrimentum negligentis, de apoch. pub. l. 3. nu. 7. fol. 130.

V S V R A.

Vsura utroq; iure, Pontificio, & Cæsareo hodie prohibet̃ reperitur, & ideo dicitur crimen mixti fori, pæn. fisci. cred. praef. l. 1. nu. 15. fol. 53.

In qua materia elegans proponitur questio, excitata, & resoluta prius per Bertazz. & Cephal. in quadam facti figura, quorum consilia postea refelluntur, & consutantur, admissa uti ueriori cõtraria Pereg. opinione, nu. eod. & anteced.

Vsura morosa. i. quae ob moram debetur omni iure, Cæsareo, Pontificio, ac diuino exigi possunt ex omnium sententia, quicquid dixerit Pereg. vir alioquin doctissimus, dum censuit huiusmodi vsuras nouissimo iure fuisse inhibitas, ac peti non posse nec à fisco, neque à priuato. Nam illæ duntaxat vsurae sunt prohibita, quae lucrativae appellantur, ac improbum fœnus verè dici possunt, non autè quae in emendatione, & refecutione damni, ac eius, quod alterius interest, compensatione praestantur, prout sunt supra me-

morata

morata, num. 160. fol. III.
Vsura apud Latinos, & eruditos Scriptores cuiuscunque rei usum designat. Hinc Plaut. uxore usurariam dixit pro usuaria, id est qua quis pro uxore utitur, de fisc. usur. in princ. fol. 118.
Vsura nomine aliquando id designatur, quod ex usu alicuius rei tanquam fructus accrescit iuxta illud Cicer. Terra nunquam sine usura reddit, quod accipit, ibid.
Vsura ex communi loquendi usu dicitur quaestus, siue lucrum, aut incrementum, quod ex mutuo, siue ex vi mutui intenditur, vel recipitur supra id, quod mutuo datum est, ibid. nu. 2.
Dicitur usura ab usu, & cultura à cultu, & mercatura à mercatu, & alio vocabulo appellari solet fœnus, quasi fœtus, partus, ac fructus rei mutuo datae. Quamuis alij deducant fœnus à fundo, vel à verbo fero, quæ denominationes, & deriuationes, & alia remissiuè ponuntur, ibid. nu. 3. & 4.
Vsura maxima, & grauissima est centesima. Quæ tamen ista sit, non est uniformis, & contors DD. sententia; ex Alciato tamen acerrimo rerum, & verborum indagatore, quæ subsequutus est D. de Franch. est ad rationem 12. pro centenario, ibid. nu. 5.
Vsuram ultra centesimam nemini licet exigere, aut stipulari, idcirco rectè dicebatur maxima, ibid. nu. 6. fol. 119.
Vsura grauissima fuerunt constituta in traiectionis pecunijs ob negocij periculum; non tamen centesimam excedere poterant, ibid.
Vsura ex Iustin. constit. aliæ dicuntur trientes, aliæ semisses, aliæ besses, & secundum Bud. ita denominantur habito respectu ad centesimam, quæ constituit assen usurarium, ibid. nu. 7.
Vsura semisses dicuntur fiscales: quia ad hanc rationem fisco præstantur, ibid. num. 8.
Vsura in contractibus bonæ fidei præstatur iuxta morem Regionis, in qua

contractum est, dummodo besses, aut semisses nõ excedant personarum habito respectu, ibid.
Vsura si ex more Ciuitatis minores debeantur, quàm besses, vel semisses, illa erunt præstanda, excepto fisco: nam illi semper semisses præstantur, ibid. num. 9.
In usurarũ materia, siue fisco pro usuris agat, siue conueniatur, ut reus, nõ gaudet iure singulari; sed utitur iure priuato, ibid. nu. 10. cum seqq.
Vsuras soluere fisco debitor ex causa pœnæ sibi impositæ in mora constitutus nequaquam compellitur, ea potissimum ratione: quia sicut usurae usurarum non debentur propter quãdam equitatem; sic eadem suadet non deberi pœnarũ usuram, quippè quæ certo modo pœna est, & equitas non patitur, pœnam pœnæ adijci, & ideo pœnarum usurae non debentur, ibidem nu. 12. cum seqq. fol. 120.
Commemoratum axioma obtinet tam in pœna legali ab ipsa lege constituta pro fisco, quàm in conuentionali eidem promissa, ibid. nu. 15.
Hinc in facti contingetia deducebat D. Author, usuras duplicati releuij non deberi: quia duplicatio illa pœna erat, ibidem.
Vsuras pœnarum non deberi in mera pœna intelligendum est, veluti quando ex vna parte est lucrum, & ex altera damnnum; secus verò si interesset illius, cui præstanda est, licet sit pœna quò ad soluentem: nam eo casu licitè exigì possunt secundum Rebuff. traditionem frequentius recepram, ibidem num. 16.
Vsura ad fisci fauorem in omnibus bonæ fidei contractibus, & vltimis voluntatibus currunt re ipsa absque protestatione, vel interpellatione per tex. in l. 3. C. in quib. caus. restit. in integr. non est necessaria, qui licet loquatur de minore, fuit tamen rectè extensus in fisco, Ecclesia, Republica, alijsq; lo-

eis privilegatis propter illorum equi-
 parationem, *ibid.* nu. 17. cum seq.
 Declara, quando Fiscus, Ecclesia, Ciuita-
 tis, ceterorumq; miserabilium debito-
 res legitimam haberent personam, cui
 soluere possent, alias secus iuxta com-
 mune DD. placitum, quod Sac. Confil.
 approbavit ex D. de Franch. testimo-
 nio, *ibid.* nu. 19. fol. 121.

Vsuras prestare debet fiscus, quando suc-
 cessit priuato, qui eas soluebat, & sic
 priuilegiatus succedens priuato, uti-
 tur iure priuati, *ibid.* nu. 21.

Obserua modo, traditionem hanc esse in-
 telligendam pro tempore preterito, non
 autem pro futuro: quia tunc priuile-
 giatus successor priuati utetur suo pri-
 uilegio, *ibid.* nu. 22.

Hinc vsuras semisses cogendi sunt pra-
 stare debitores, postquam a priuato
 transferunt ad fiscum, quamuis antea
 minores prestabant priuato, *ibid.* nu.
 22. fol. 122. & nu. 31. fol. 123.

Vsuras ultra modum debitas fiscus, siue
 ipse stipulatus eas fuerit, siue alieni, cui
 ipse successit, exigere non potest, *ibid.*
 nu. 30. fol. 123.

Vsuras semisses prestat fiscus, etiam si
 existat successor soluentis maiores. Et
 in hoc Regno constitutum est, ipsum
 non soluere, nisi septem pro quolibet
 centenariis, & si eius predecessor pra-
 stiterit maiores, ipse non soluet, nisi fi-
 scales, *ibid.* nu. 32.

Vsurarum modum potest Princeps con-
 stituere, dummodo non transgrediatur
 limites a sacris Canonibus prefixos.

Idque procedit etiam quod ad contractus
 perfectos, & absolutos, ut possit vsuras
 in eis conuertas limitare Reip. utilita-
 te sic exposcente, *ibid.* nu. 33. fol. 124.

Vsura committitur in mutuo, quando in-
 ter datum, & receptum adest in qua-
 litas, ut plus restituat debitor, vel sol-
 uat, quam sit ei a creditore traditum,
ibid. nu. 41. fol. 126.

Vsurarum prestatio per longum tempus
 id prestat, ut presumatur iusta causa

praeceffisse, & si non probetur, quod est
 verum, & ita procedere DD. intelli-
 gunt, quando omnes solutiones singu-
 lis annis separatiim facte fuerint; se-
 cus si unica appareret solutio facta
 pro decem annis preteritis: hoc enim
 casu commemorata presumptio cessa-
 ret ex communi Scrib. schola, de apoc.
 publ. l. 3. nu. 12. fol. 131.

Vid. in verb. census, & fiscus, paulo
 ante fin. pena, & nuptias.

VSVS COM. LOQVENS

Vide in verb. Statutum.

VSVS FRUCTVS.

Vsusfructus portio in instar obtinet. Est
 ius, quod proprietati famulatur, &
 habet se, uti accidens quoddam, sicut
 & reliquae seruitutes omnes. Estque
 quaedam forma corruptibilis, quae de-
 facili reuertitur ad proprietatem ex-
 eleganti Bal. doctrina, quae recensetur
 de vend. rer. fisc. l. 1. num. 42. & 43.
 fol. 25. cum seq.

Vsusfructuarius non utitur beneficio re-
 tractus, quo in Hispanijs gaudet ha-
 bens rem cum alio communem, dum distra-
 hitur, & hoc ea ratione: quia vsusufru-
 ctuarius non est consors, nec socius in
 dominio, ita docuerunt non nulli DD.
 Hispani quam maxime authorita-
 tis, quos referendo sequitur D. Author,
ibid. nu. 43. cum seqq. fol. 26.

Vsusfructuarius an dicatur Dominus,
 maxima est inter Scribentes contro-
 uersa, & ad eam pertinent duo Paul.
 Iurecons. responsa, quae velitari quo-
 dammodo, & configere inter se videntur,
 pro cuius antinomiae, & dissidi
 compositione recensentur nonnullae DL.
 solutiones, *ibid.* num. 46. cum seqq.
 fol. eodem.

Vid. in verb. donatio dominica,
 Princeps, seruus.

V X O R.

Vid. in verb. donatio, emptio, filius
 in fin. fiscus, maritus.

In aliquibus Codicibus infra scripta menda irrepserunt in Indice,
 quæ sic erunt corrigenda.

VERB.	COL.	LIN.	ERR.	CORR.
arm.vf.		4	qua-	quadret
		9	tenentur	tenetur
bellum		6	vsus vt.	vt vsus
classicus	8	14	quidlibet	quilibet
	9	37	exemptum	exemplum
collatio	1	36	huius	huiusmodi
donator	2	45	à publicationem	si publicationem
donat. dom.	4	42	iure iure	iure
fiscus	3	2	elegit	eligit
		pen.	immunitatem	immanitatem
	10	42	delinquentibus	delinquentis
	12	27	matrimonij	matrimonio
mare	2	3	territorio	territorium
miles	3	14	miles	militem
prælatio	3	3	fol. 351.	fol. 251.
salarium	1	27	qui	quod
tutela in fin.			tenetur	tenetur
territorium	2			

verf. vid.
 Ista remissio est collocanda in fin. huius dictionis ante verb. testamentum,

Handwritten marks or scribbles in the top left corner.

